

**INTERNATIONAL JOURNAL OF
EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES**

IJEMS

REFEREED JOURNAL

YEAR: 1, (NOVEMBER 2023) ISSUE: 3

ISSN: 2980-2350

25/11/2023

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

İmtiyaz Sahibi
Cihan Buğra ÇORUH

Editörler
Ercan YÜCEL
Nihat YALDIZ

Kapak Tasarımı
Cihan Buğra ÇORUH

Mizanpaj, Yazım ve Teknik Editörler

Doç. Dr. Ömer Faruk KADAN
Ferit Bera ÇORUH

© C.B. ÇORUH

ISSN NO: 2980-2350

Yayın Tarihi: 25 KASIM 2023

Doi No

<https://zenodo.org/badge/DOI/10.5281/zenodo.10252174.svg>

License

Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası

İletişim:

+90 552 592 21 61

e – posta:

doguakdenizarastirmalar1@gmail.com

Web Adres:

www.tarihburada.com

Note: All kinds of administrative, academic and legal responsibilities of the articles belong to the article authors.

PURPOSE AND SCOPE

The International Journal of Eastern Mediterranean Studies is a national refereed academic journal published twice a year (July – November-January). The journal is an academic journal and aims to share qualified research and compilation articles in every field of Social - Cultural Studies and Literature with the scientific world.

The special purpose of the International Journal of Eastern Mediterranean Studies is to highlight the articles related to the completed master's and doctoral studies in the field of History, unlike other journals published in our country.

Its general purpose is to promote newly completed master's and doctoral studies and to organize science interviews that will enable them to highlight priority information that will enable them to participate in the scientific life, and to publish these conversations on the website www.tarihburada.com.

In this respect, the International Journal of Eastern Mediterranean Studies will break new ground.

Our journal is a digital publication and is out of print.

EDITORIAL BOARD	
Abay Kabakbayevich DUİSENBAYEV	Kazakistan
Abdulqodir TOSHQULOV	Özbekistan
Adem ÇALIŞKAN	Türkiye
Ahmet Haşimi	Türkiye
Ali TOPÇUK	Azerbaycan
Arpad HORNYAK	Macaristan
Ateş AHMETLİ	Almanya
Aynur KHUZHAKHMETOV	Başkurdistan
Ayşe ZAMACI	Türkiye
Bahar Bahriddinovna TÖRAYEVA	Özbekistan
Bekezhan A. AKHAN	Kazakistan
Ercan YÜCEL	Türkiye
Evangelia BALTA	Yunanistan
Galip SAYİLOV	Azerbaycan
Gulnoz KHALİYEVA	Özbekistan
Gülniz SATTAROVA	Özbekistan
Gülşen EMİNOVA	Azerbaycan
Haydar ÇORUH	Türkiye
Hüseyin BEYOĞLU	Irak
Igor Viktorivich TURİTSYN	Rusya
İlhami YURDAKUL	Türkiye
Kakajan JANBEKOV	Türkmenistan
Mehmet Yaşar ERTAŞ	Türkiye
Metin Ziya KÖSE	Türkiye
Moslem SARBAST	Macaristan
Muhtar MIROV	Kazakistan
Murat ULUSKAN	Türkiye
Naile HÜSEYNOVA	Azerbaycan
Necat KEVSEROĞLU	Irak

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Nihat YALDIZ	Türkiye
Nübar HAKİMOVA	Azerbaycan
Obidjon SOFİYEYEV	Özbekistan
Oktaj HASANİ	Kosova
Radık GALİULLİN	Tataristan
Rahimmammet KÜRENOV	Türkmenistan
Redzeb SKRİJELJ	Serbia
Roza Zh. KURMANKULOVA	Kazakistan
Sanobar TO'LAGANAOVA	Özbekistan
Selim BEZERAJ	Kosova
Seyfeddin RZASOY	Azerbaycan
Svetlana Petrovna ANZOROVA	Rusya
Ülkü ÇALIŞKAN	Türkiye
WANG XU	Çin

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

CONTENTS

AFRİKA DEVLETLERİ EKONOMİK TOPLULUĞU (ECOWAS) ÜYESİ GANA VE GİNE'DE DARBELER VE SİYASİ İSTİKRAR..10	
<i>Süleyman GÜNEŞ</i>	10
<i>Zekeriya KESİRİK</i>	10
<i>Mehmet SUNAÇ</i>	10
<i>Hüseyin ÖZTÜRK</i>	10
<i>Cengiz TEMİZ</i>	10
CLARENCE KİNG VE JOHN WESLEY POWELL DÖNEMİNDE AMERİKA'DA JEOLJİK ÇALIŞMALAR.....28	
<i>Şahin IŞIKLAR</i>	28
<i>Servet KARADUMAN</i>	28
<i>Abdülşamet DEMİRRAĞ</i>	28
<i>Behzat ÇEVİK</i>	28
<i>Seydivakkas TÜRKÖZÜ</i>	28
BİRİNCİ VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA AMERİKA'DA YAPILAN JEOLJİK KAZILAR46	
<i>Bariş HARBUTLUOĞLU</i>	46
<i>Yunus ÇATAL</i>	46
<i>Sami DALKIR</i>	46
<i>Mustafa SİNCAR</i>	46
<i>Serdar TIRYAKI</i>	46
BATI AFRİKA DEVLETLERİ EKONOMİK TOPLULUĞU (ECOWAS)'NUN DIŞ DEVLETLERLE OLAN İLİŞKİLERİ64	
<i>Harun KÖSEN</i>	64
<i>Mustafa ÇİFTÇİ</i>	64
<i>Tuba YAVUZ</i>	64
<i>Faruk ÖZTÜRK</i>	64
<i>Kamil ÖZSEFİL</i>	64
SAVAŞ SONRASI VE SOĞUK SAVAŞ YILLARINDA AMERİKA'DA JEOLJİK KAZILAR.....79	
<i>Mehmet KÖSE</i>	79
<i>Mahmut FATMAOĞULLARI</i>	79
<i>Mehtap KAYA</i>	79
<i>Murat SAKMAN</i>	79
<i>Fikret HIRÇIN</i>	79
ULUSLARARASI İLİŞKİLER AÇISINDAN AFRİKA'DA DARBELER HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME97	
<i>İsmail DAĞDELEN</i>	97
<i>Ergün KOCAAKÇA</i>	97
<i>Rıza KILIÇ</i>	97
<i>Vakkas DAĞDELEN</i>	97
<i>Hasan DOĞAN</i>	97
AKDENİZDE FRANSLAR VE OSMANLI ÜZERİNDEN KURULAN SÖMÜRÜ DÜZENİ.....113	
<i>Ömer Faruk AKFIRAT</i>	113
<i>Muzaffer AKSOYLU</i>	113
<i>Arzu ASLAN</i>	113
<i>Enes ELBAY</i>	113
<i>Ali AKÇAY</i>	113
İNGİLTERE'NİN AKDENİZ SİYASETİ VE AKDENİZDE ÇIKAR BÖLGELERİNİN OLUŞTURULMASI126	
<i>Gözde GÜMÜŞ</i>	126
<i>Gizem ONAT YILMAZ</i>	126
<i>Hasret YÜREKLİ</i>	126
<i>Gülşen ÇAL</i>	126
<i>Özge KAR</i>	126
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ'NİN HATAY'IN SOSYAL VE EKONOMİK ALANLARINA YAPTIĞI KATKILAR139	
<i>Ali ŞAHİN</i>	139
<i>Hasan TEKİN</i>	139
<i>Mehmet POLAT</i>	139

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

<i>Mustafa Gürkan CANBOLAT</i>	139
<i>Münire Gürkan ASLAN</i>	139
HATAY BASININA GÖRE MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ'NİN YABANCI ÜNİVERSİTELERLE İŞBİRLİĞİ VE ANLAŞMALARINI	166
<i>Abdülkadir ŞEKER</i>	166
<i>İbrahim BABA</i>	166
<i>Abdullah GÜLEÇ</i>	166
<i>Ergün YILDIRIM</i>	166
<i>Bülent TÜLEK</i>	166
ASHANTİ (GANA): İMPARATORLUKTAN ŞARTLI BAĞIMSIZLIĞA	198
<i>ABDULLAH KARAOĞLU</i>	198
<i>BETÜL KARAOĞLU</i>	198
<i>BEDRİYE SOKU</i>	198
<i>GÖKHAN AĞOĞLU</i>	198
<i>ZÜHAL AĞOĞLU</i>	198
TÜRKİYE'NİN ENERJİ SEKTÖRÜ VE BAĞIMLILIKTAN KURTULMA ÇABALARI	230
<i>Erkan ŞEN</i>	230
<i>Rezzan BEREKETOĞLU İGDE</i>	230
<i>Ali AYRAN</i>	230
<i>İsa ALKAN</i>	230
<i>Adem GÜRLEN</i>	230
EĞİTİM PSİKOLOJİSİNDE GELİŞİM VE ÖĞRENMENİN YERİ	256
<i>Emine YETER</i>	256
<i>Münif ATEŞ</i>	256
<i>Ali BEYAZTUNÇ</i>	256
<i>Hüdaverdi YAYLACI</i>	256
<i>Deniz AYKUT</i>	256
ABRAHAM LİNCOLN'ÜN YAŞAMI, POLİTİK KARIYERİ VE SUİKASTE UĞRAMASI	281
<i>Mustafa USLU</i>	281
<i>Hidayet KAYA</i>	281
<i>Yusuf YAPRAK</i>	281
<i>Sibel KÜÇÜK</i>	281
<i>Abdurrahim ANUŞTEKİN</i>	281
MORMON TARİHİ VE MODERN HAYATA BAKIŞ AÇILARI	320
<i>Musa AYDIN</i>	320
<i>Zeynep ŞEN</i>	320
<i>Mehmet ARSLAN</i>	320
<i>Abdullah PEKŞEN</i>	320
<i>Mustafa Kemal ARSLAN</i>	320
BENJAMİN BRAUDE'YE GÖRE OSMANLI DEVLETİNİN GAYRİMÜSLİMLERE BAKIŞI	337
<i>Mehmet KAYMAKÇI</i>	337
<i>Özlem ÇETİNER</i>	337
<i>Feyzullah ARSLAN</i>	337
<i>Hatice Seda YILDIZ</i>	337
<i>Mehmet ŞENOĞLU</i>	337
1948 ÖNCESİ SOYKIRIM TANIMLAMALARI VE HRİSTİYAN DÜNYASININ YERLİ HALKLARA UYGULADIĞI SOYKIRIMLAR	355
<i>Abdullah ÇAKALLI</i>	355
<i>Mehmet GEDİKLİ</i>	355
<i>Ayşegül ÇOLAK</i>	355
<i>Abdullah ÇOLAK</i>	355
<i>Çetin HÜSEYİNSİNOĞLU</i>	355

SAYIDA GÖREV ALAN HAKEMLER

Ahmet ÇAPARLAR

Esra AKSOY

Hasan ATEŞ

İbrahim KURT

Kadriye KARA

Mehmet AÇAR

Metin Ziya KÖSE

Nihat YALDIZ

Ömer Faruk KADAN

Sultan KARAOĞLAN

Murat ŞENGEZER

Mahmut Cihangir GİRİŞKEN

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKLER

Bu dergideki Makaleler Avrupa Birliği İndeksi

OpenAIRE

<https://zenodo.org/record/8190171>

ve Index Copernicus tarafından indekslenmektedir.

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ICI World of Journals ICI Journals Master List ICI World of Papers

Sorting

Search Results

 Journal title: International Journal of Eastern Mediterranean Studies
ISSN: 2980-2350
GICID: n/d
Country / Language: TR / n/d
Publisher: n/d

Deposited publications: 0 > Full text: 0% | Abstract: 0% | Keywords: 0% | References: 0%

Dizine eklendi

Topluluklar

Ulusallararası Doğu Akdeniz
Araştırmaları Dergisi

Detaylar

DOI

DOI [10.5281/zenodo.10166009](https://doi.org/10.5281/zenodo.10166009)

Kaynak tipi

Günlük

Yayımcı

Zenodo

Yayınlanan

Ulusallararası Doğu Akdeniz Araştırmaları Dergisi,
ISSN: 2980-2350, 2023.

AFRİKA DEVLETLERİ EKONOMİK TOPLULUĞU (ECOWAS) ÜYESİ GANA VE
GİNE'DE DARBELER VE SİYASİ İSTİKRAR

*Süleyman GÜNEŞ
**Zekeriya KESİRİK
***Mehmet SUNAÇ
****Hüseyin ÖZTÜRK
*****Cengiz TEMİZ

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Süleyman Güneş, Zekeriya Kesirik, Mehmet Sunaç, Hüseyin Öztürk, Cengiz Temiz, “Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Ecowas) Üyesi Gana Ve Gine’de Darbeler Ve Siyasi İstikrar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 10- 27.

Apa: Güneş, S., Kesirik, Z., Sunaç, M., Öztürk, H., Temiz, C. (2023), “Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Ecowas) Üyesi Gana Ve Gine’de Darbeler Ve Siyasi İstikrar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 10-27.

Özet

Osmanlı Devleti’nin Birinci Dünya Savaşı’nda tarihten silinmesinden sonra Afrika’nın kuzeyini işgal eden Fransa, İngiltere ve İtalya kısa bir süre içerisinde Orta Afrika’yı da ele geçirmiştir. 15. yüzyılın sonlarında Güney ve Batı Afrika’nın işgali ve sömürüsü Osmanlı sonrası çok daha feci boyutlara ulaşmıştır. Özellikle Hindistan ve uzak doğuda Fransız rekabetinden kurtulmak isteyen İngilizler Afrika’nın büyük bölümünü Fransızlara terk etmek durumunda kalmışlardır. Bu rekabetsiz ortamda Fransa bütün Afrika’yı

* Müdür, Şehit İbrahim Halil Açıkgöz İlkokulu, 27sgunes@gmail.com, Orcid: 0009-0008-8741-2134

**Uzman Öğretmen, Mehmet Akif İnan Ortaokulu, zekeriyakesirik44@gmail.com, Orcid: 0009-0002-2195-7082

*** Müdür, Mehmet Akif İnan Ortaokulu, msunac18@gmail.com, Orcid: 0009-0007-6019-7852

**** Müdür, Nuri Pazarbaşı İlkokulu, h.ozturk7878@gmail.com, Orcid: 0009-0006-6310-196X

***** Müdür, Münif Paşa Ortaokulu, cengiztemiz2746@gmail.com, Orcid: 0009-0009-5785-377X

Frankafon milletler cemiyetine dönüştürmek için sürdürdüğü işgal ve sömürü sistemi, 2010 yılında yaşanan Arap Baharı sonrasında Çin, Türkiye ve Rusya gibi ülkelerin bölgeye girmeye başlaması ve kara kıtanın kaderini değiştirecek projelerin yürürlüğe konulması kendi kaderleri üzerinde hak sahibi olmak isteyen Afrikalıları harekete geçirmiştir. Bu hareketlenme doğrudan Fransa'ya karşı başlatılan ayaklanma ve Fransa tarafından kurulmuş olan orduların saf dışı bırakılmasına yönelik darbelerle desteklenmeye başlamıştır.

Bu makalede Fransa'nın yüzyılları aşkın sömürü sistemini bertaraf etmek üzere son 10 yılda başlamış olan darbelerin meydana geldiği Afrika ülkelerinden Gana ve Gine'de neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Çin, Darbe, Fransa, Gana, Gine, Türkiye, Rusya

Abstract

After the Ottoman Empire was erased from history in the First World War, France, England and Italy occupied the north of Africa and captured Central Africa in a short time. The occupation and exploitation of South and West Africa in the late 15th century reached much more disastrous levels after the Ottoman Empire. The British, who wanted to get rid of French competition especially in India and the Far East, had to cede most of Africa to the French. In this uncompetitive environment, France's system of occupation and exploitation to transform the whole of Africa into a Francophone league of nations, the fact that countries such as China, Turkey and Russia began to enter the region after the Arab Spring in 2010, and the implementation of projects that will change the fate of the dark continent, led to the emergence of a group of people who wanted to have rights over their own destiny. It mobilized Africans. This movement began to be supported directly by the uprising launched against France and the coups aimed at eliminating the armies established by France.

This article will focus on what is happening in Ghana and Guinea, two African countries where coups have occurred in the last 10 years to eliminate France's centuries-old system of exploitation.

Key Words: Africa, China, Coup, France, Ghana, Guinea, Turkey, Russia

Giriş

Osmanlı Devleti 1517 yılında Mısır'ı feth ettiğinde Afrika'nın en güneyi Ümit Burnu Avrupalılar tarafından, özellikle İspanyol ve Portekizliler tarafından işgale başlanmıştı. Bu işgal Osmanlıların Kuzey ve Doğu Afrika sahillerinde ilerleyişi sırasında Batı Afrika sahillerinde göstermelik bir şekilde ticari koloniler kurularak, küçük aşiret ve kabile reisleriyle iyi ilişkiler çerçevesinde geliştirilmiştir. Ülkelerin can damarı olan madenler, yeraltı ve yerüstü kaynakları sömürüldükçe zayıflayan bu kabilelere karşı zor kullanılarak toprakları ellerinden alınmış ve Avrupa'dan getirilen aileler buralarda yerleştirilerek büyük Beyaz Adam kolonileri kurulmaya başlanmıştır. Bu koloniler zaman içerisinde bu ülkelerin toprakları gibi yönetimlerini de ellerine geçirerek, halklarını köle haline düşürmüşlerdir. 19. Yüzyıla gelindiğinde Avrupa'da kurulmaya başlayan sömürge imparatorlukları bu toprakların tamamında ülkeleri sömürge adı altında aralarında paylaşarak bütün kaynaklarına cebri olarak el koymuş, halklarını Amerika, Avusturalya ve Oratdoğu'da kurdukları büyük çiftliklerde

çalıştırmak amacıyla köle olarak satmaya başladılar. Bu durum Afrika'nın kara kaderine çöken Beyaz adamın yüzyıllar süren vahşetine, katliamlarına ve nihayetinde ülkelerin soyulmasına kadar uzanan kirliliğin bir dönemin yaşanmasına sebep olmuştur.

Ancak 21. yüzyıla girerken 2010'da Afrika'nın kuzeyinde başlayan Arap Baharı, Afrika'da sömürüye karşı yeni bir başkaldırı dönemini başlatmıştır. İngiltere'nin Hindistan ve Uzakdoğuda yalnız kalabilmek için Afrika'yı Fransa'ya terk etmesinden yararlanan Fransa Frankofon Afrika Ulusları adı altında, tıpkı İngiltere'nin uzak doğuda kurmuş olduğu İngiliz Topluluklarına benzer bir sömürü sistemiyle ortaya çıkması ve bu ülkelerin kanını, canını ve bütün kaynaklarını sömürmesine duyulan tepki, 2010 ve sonrasında Afrika'da yeni bir uyanışın temelini oluşturdu.

Yaklaşık 50 yıldır Afrika'da yatırımları olan Çin, Rusya ve Türkiye gibi ülkelerin desteğini alan Afrika ülkeleri özellikle Fransa'nın kıtadan atılmasına yönelik başlattıkları başkaldırı, iki tarafın birbirine yönelik darbe girişimlerine sahne olmuştur. Ancak 2020'li yıllarda bu süreç tersine dönmüş, pandemi döneminde ölüme terk edilen Afrikalılar yavaş yavaş kendilerine yardım etmeyen bu sözde hamilerden kurtulmak ve yeni bir Afrika yaratabilmek için düğmeye basmışlardır. Fransa'nın sömürsünden kurtulmak isteyen ilk ülkeler arasında Gine ve Gana gelmektedir. Aşağıda bu iki devletin Frankofon olmaya bir son vermek için başlatmış oldukları yeni direniş serüveni anlatılacaktır.

Gana

Ülke tarihindeki büyük krallık ve imparatorluklar günümüzde Gana'nın kuzeyinde bulunan bölgelerde kurulmuştur. 15. yüzyılın başlarında Dagombalar Dagomba Krallığı'nı, 16. yüzyılda Mamprusiler, 17. yüzyılda de Gonjalar'da kendi krallıklarını bu bölgelerde ilan etmişlerdir. Tüm bu krallıklar kültürel ve yaşam biçimi açısından günümüzde Burkina Faso'da bulunan Mossi etnik grubundan etkilenmiş, oluşturdukları atlı süvariler ile de güvenliklerini sağlamışlardır. Orta Gana'nın yağmur ormanlarına kadar dayandırdıkları sınırlarını, bölgede başta at yetiştiriciliği olmak üzere hayvancılığı ve tarımı etkileyen çeçe sineği varlığı nedeniyle daha da ileriye taşıyamamışlardır¹.

1200'li yıllara kadar herhangi bir yerleşime sahip olmayan Gana'nın orta bölümleri, bu tarihte kuzeyden daha da aşağılara inerek gelen Akan toplulukları ile birlikte yerleşim almaya başlamıştır. Özellikle 15. yüzyıl sonları ile 16. yüzyıl başlarında hızlı bir göçe sahne

olan bölgede birbirinen kopuk Akan toplulukları birleşerek Bono Krallığı gibi krallıklar oluşturmuşlardır. 1680 yılında kurulan Ashanti Krallığı ile birlikte dağınık krallıklara son verilmiş, Ashanti tüm Akan krallıklarını hâkimiyeti altına alarak birleştirmiş, bu dönemden sonra da Avrupalılar ile sık sık karşı karşıya gelmiştir².

Ülkenin güney bölgelerinde ise günümüzde de bu bölgelerde yaşayan Fantiler, Galar, Eveler ve diğer küçük etnik gruplar yaşamaktaydı. 15. yüzyıl ile 16. yüzyılda bu bölgede yaşayan topluluklar, merkezi bir yönetim ve devlet yapısı oluşturamamışlardır. Avrupalıların bu bölgeye sahil kesiminden ilk defa giriş yaptıklarında bu küçük gruplar ile karşılaşmışlardır³.

Bölgenin kıyı şeritlerinde yaşayan halk çok erken tarihlerde Avrupalılar ile tanışmışlardır. Özellikle 1471 yılından itibaren gelen ilk Avrupalılar olan Portekizli tüccar ve askerlerin bu bölgeye uğramaları Avrupalılar ile olan münasebetleri üst seviyelere çıkarmıştır. Bölgeye gelmelerinden sadece 11 yıl sonra 1482'de yerli kabile reisleri ile anlaşarak sahile üs olarak kullanabilecekleri Elmina Kalesi'ni yapmışlardır. Portekizlilerden sonra bölgeye Danimarka'dan, İsveç'ten, Hollanda'dan, Britanya'dan ve Fransa'dan başta olmak üzere birçok Avrupalı gelmiş, yerliler ile anlaşarak kaleler yapmışlar ve zaman içerisinde birbirleriyle mücadele etmişlerdir. Afrika kıtasının hiçbir sahil bölgesinde, Gana'nın bu bölgesinde olduğu kadar sık ve birbirine yakın Avrupalıların oluşturduğu kaleler ve üsler bulunmamaktadır. Bu yakınlık bazı kaleler arasında görüş mesafesi uzaklığında yapılmaktaydı. Bu kaleler Avrupalıların mülkü olarak yapılmamaktaydı, kalelerin yapıldığı alanlar ücreti karşılığında kabile reisi tarafından kiralanmaktaydı. Kaleler o dönem için sömürge düşüncesi ile oluşturulmamış, ticari üs olarak inşa edilmiştir. Avrupalılar ilk yıllarında baharat ve altın madeni ilgisi nedeniyle bu bölgede bulunmuş daha sonraki yıllarda buna özellikle Amerika'ya gönderilmek üzerine kurgulanmış köle ticareti de eklenmiştir. Afrikalılar bu ticaret karşılığında silah, mühimmat ve malzeme elde etmekteydi. Avrupalılar ile gerçekleşen bu ilk temaslar daha sonraki yıllarda oluşacak koloni sömürge sisteminden farklı olarak ilerlemekte, Afrikalılar ile Avrupalılar eşit şartlarda ticaret yapmaktaydı. Avrupalılara o dönem verilen kölelerde zengin yerliler tarafından ücreti karşılığında verilmekte ve herhangi bir zorlama ya da baskı

¹ Ahmet Kavas, "Afrika'da Bütünleşme Hareketleri", Stratejik Öngörü, S. 4, 2005, s. 37-47.

² Claire Brunel, "Maghreb Regional Integration", Maghreb Regional and Global Integration: A Dream to Be Fulfilled, (Eds. Gary Clyde Hufbauer and Claire Brunel), Washington, September 2008, p. 7.

³ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

içermemekteydi⁴.

1800'lü yıllara gelindiğinde Britanyalılar ve Hollandalılar diğer Avrupalılara karşı üstünlük kurarak bölgeye hakim olmaya başlamışlardır. 1680 kurulan Ashanti Krallığı mevcudiyetini 1896 yılına kadar sürdürmüştür. Sınırlarının büyük bir bölümünü günümüzde var olan Gana devletinin oluşturduğu krallık, bünyesine kattığı ülkelerin iç işlerine pek müdahalede bulunmaması nedeniyle Ashanti Federasyonu olarak da anılmaktadır. Sömürge sisteminin yoğunlaştığı dönemlere kadar özellikle Hollandalılar ile ticari ilişkilerini sorunsuz ilerleten krallık, altın rezervlerinin yoğun olduğu bölgeye İngilizlerin ilgi duyması ile sorunlar yaşamaya başlamıştır. Afrikalı yerliler ile Avrupalılar arasındaki güvene dayalı eşit ticaret anlayışı yerini askeri alanda daha güçlü olan Avrupalıların ve özellikle İngilizlerin yerel halk üzerindeki baskıcı anlayışına bırakmıştır⁵.

19. yüzyıl içerisinde yaşanan dört farklı savaşta Ashanti güçleri ile Birleşik Krallık güçleri karşı karşıya gelmiş, bunların sonuncusu olan ve 1894 ile 1896 yılları arasında olanı neticesinde Ashanti Krallığı'nın varlığına son verilmiş ve bölge Birleşik Krallık'ın himayesi altına alınmıştır. Bu son savaşta tahtını kaybetmek istemeyen Ashanti kralı İngiliz himayesi altına girmeyi kabul etmiş, ancak İngilizler ilerleyen dönemlerde altın açısından zengin olan bölgenin Fransız ve Alman sömürge yönetimleri tarafından ilhak edilmesi ihtimaline karşı bu öneriyi reddederek ülkenin varlığına tamamen son vererek toprakların tek hakimi olmuştur. Bu olaydan sonra beşinci Ashanti savaşı olarak Altın Taht Savaşı meydana gelmiş, Ashantililerin kutsal olarak gördükleri ve Ashanti kralının oturduğu altın kaplı tahtın İngilizler tarafından talep edilmesi neticesinde Mart 1900 ile Eylül 1900 yılları arasında savaş yaşanmıştır. Yurtdışına sürgüne gönderilmeyen az sayıda Ashantili söz konusu tahtı, İngilizlere teslim etmeyerek sık ormanlık alana saklamış, bu taht ancak 1920 yılında İngilizler tarafından bulunabilmiştir. Birleşik Krallık 1896 yılından bu yana hakim olduğu toprakları 1 Ocak 1902 tarihinden itibaren Altın Sahili sömürgecilik sisteminin bir parçası olarak kendi bünyesine dahil etmiştir⁶.

19. yüzyılın başında bölgede ticari faaliyetler münasebetiyle üsleri bulunan üç ülke kalmıştı. Britanyalı, Hollandalı ve Danimarkalı tüccarlar Altın Sahil de sahip oldukları şahsi

⁴ Achille Mbembe, "General Overview of Issues", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 39–45.

⁵ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

⁶ Jibrin Ibrahim, Democratic Transition in Anglophone West Africa, Dakar/Senegal, 2003, p. 2.

ticari kaleler ile bağlarını bu bölgeden koparmamışlardı. 1821 yılında Britanya hükûmeti önemli bir adım atarak, var olan Britanya kalelerini esnafın ve yerleşimcilerin vazgeçirme çabalarına rağmen bölgeyi Altın Sahil Kolonisi olarak Londra'da bulunan Koloni Bakanlığı na bağlamıştır. 1874 yılında bölge Kraliyet kolonisi olarak ilan edilmiş, Ashanti Krallığı'na da 1902 itibarıyla son verilerek iç kesimlerdeki Ashanti bölgesi ile kuzey bölgelerde de hakimiyeti ele almıştır. Koloni Accra'da bulunan vali tarafından yönetilmiştir. Bölgede bulunan tüm kabile liderleri dolaylı yönetim şekli ile valiye bağlanmış, gerçekte kolonileştirilen kıyı şeridi bölgesinde de 29 kişilik yasama konseyi oluşturulmuş, bu konseye de dokuz Afrikalı seçilmiştir⁷.

II. Dünya Savaşı esnasında birçoğu Güneydoğu Asya'da konuşlandırılmak üzere bu bölgeden 40.000 asker Birleşik Krallık adına savaşa katılmıştır. 1946 yılında yapılan yeni bir düzenleme ile yasama konseyine Ashanti bölgesi ile kuzey bölgelerin de temsilci göndermesine karar verilmiş ve böylece yerel temsilcilerin temsil alanında güçlenmesine neden olunmuştur. 1947 yılında Kwame Nkrumah önderliğinde kurulan United Gold Coast Convention Party (UGCC) hareketi, bir yıl sonra yaşanan kargaşa ve çatışmalar neticesinde ön plana çıkmış ve Nkrumah'da dahil olmak üzere üst düzey yöneticileri yaşananlardan sorumlu tutularak tutuklanmıştır. Yaşanan bu olay Gana tarihinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir⁸.

Bundan sonraki iki yıllık süreçte Nkrumah -ki bu dönemde UGCC'den ayrılarak Convention People's Party (CPP) partisini kurmuştur- ülke genelinde organize ettiği boykotlar ve grevler ile Birleşik Krallık'tan ülkenin kendi kendisini yönetme hakkını talep etmiştir. Nkrumah yaşanan bu olaylar neticesinde 1950 yılında Britanyalılar tarafından tutuklanmıştır. Buna rağmen CPP yapılan ilk seçimlerde büyük bir başarı elde etmiş, bir yıl sonra yapılan ikinci seçimleri de ezici çoğunluk ile kazanmışlardır. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde vali Charles Noble Arden-Clarke Nkrumah'ı serbest bırakarak hükûmete almak durumunda kalmıştır. 1952 yılının Mart ayında yasama meclisi tarafından yapılan gizli oylama neticesinde Nkrumah Altın Sahil Kraliyet Kolonisinin başbakanı seçilmiştir.

6 Mart 1957'de Britanya Kraliyet kolonisi Altın Sahili ve Britanya Togoland, Gana ismi ile bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Bağımsızlık bildirisinden bir yıl önce 1956 yılında

⁷ Bk. J. Goebel, C. Ampagoomian and A. Touré, "Conflict Management Training", Conflict, Social Capital and Managing Natural Resources: A West African Case Study, (Ed. Keith M. Moore), Oxford, 2005.

⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

II. Dünya Savaşı neticesinde Birleşik Krallık'ın Almanya'dan aldığı Togoland'dın batı kesiminde gerçekleştirilen referandumda, halkın büyük bir kısmı yeni oluşturulacak bu ülke ile birleşmeyi kabul etmiştir⁹.

Bağımsızlığın 6 Mart olarak belirlenmesi bilinçli olarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu tarihte Fanti Federasyonu Britanya Krallığı ile anlaşma yaparak Britanya hakimiyeti altına girmiş, bu hakimiyet 1901 yılında Ashanti Krallığı'nın ve kuzey bölgelerinin ilhaki ile tamamen kolonileşme ile son bulmuştur. Afrika kıtasının batı bölgelerinde yer alan ülkeler içerisinde siyahilerin bağımsızlıklarını ilan ettiği ilk ülke olan Gana, bağımsızlık sonrası dönemlerde de Britanya ile bağlarını tamamen koparmamış, aynı şekilde siyahi Afrika'nın İngiliz Milletler Topluluğu'ndaki ilk ülkesi olarak ortak üye olarak ikili ilişkileri korumuştur¹⁰.

Ülke bağımsızlığını kazanmasına rağmen kısa süre içerisinde iktidar mücadelelerine sahne olmuştur. Gana'da 1966, 1972, 1978 ve 1979 yıllarında gerçekleştirilen askerî darbeler ile başa gelen ordu mensupları yaşanan sorunlara çözüm olamamış hatta daha büyük sorunlara neden olmuştur. Özellikle 1970'li yıllarda askerî cuntanın Ignatius Kutu Acheampong yönetiminde başta olduğu yıllarda borçlar çoğalmış, kamu düzeni bozulmuş ve yozlaşmıştır¹¹.

1985 yılında kısa bir süre için Burkina Faso ile Batı Afrika Birliği adı ile birleşime gidilmiş ancak bu uzun süreli bir birliktelik olmamış, 1987 yılında Burkina Faso'da yaşanan ve Thomas Sankara'nın öldürülmesi ile sonuçlanan darbe ile bu birliktelik ansızın sona ermiştir. Daha önceki yıllarda darbelerde başrol oynayan ve 1979'da gerçekleştirdiği başarısız darbe girişimi sonrası 1981'deki darbeye ülkede iktidarı ele alan Jerry Rawlings demokratikleşme adına adımlar atmış, demokratik bir yeni anayasa çalışması başlatmış, bağımsız seçimlerin önünü açmış ve çok partili sisteme geçişi onaylamıştır. Basın ve fikir özgürlüğü önündeki engelleri kaldıran Rawlings, herkesin yasa önünde eşit olduğunu kabul eden ve BM'nin onayladığı insan hakları maddelerini onaylamıştır. 1981'de elde ettiği makamı 2001 yılına kadar sürdüren Rawlings, 2001 yılında gerçekleştirilen seçimlere yeni anayasa gereği katılmadığı için iktidara John Agyekum Kufuor gelmiştir. 2004 seçimlerini de kazanan Kufuor, 2008 seçimlerine yasa gereği üçüncü bir başkanlık dönemi için

⁹ John Igué, "Regional Dynamics in West Africa", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 52–65.

¹⁰ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

¹¹ Antoine Raogo Sawadogo, "Changing African States", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 47–51.

katılamayınca John Atta Mills çoğunluğu elde eden aday çıkmayınca gerçekleştirilen iki turlu seçimde Gana'nın yeni devlet başkanı olmuştur. 2012 yılına kadar bu görevini sürdüren Mills'in Temmuz 2012'de beklenmedik bir şekilde hayatını kaybetmesi neticesinde başkan yardımcılarında John Dramani Mahama bu göreve atanmış, Aralık 2012'de gerçekleştirilen ara seçimler ile de makama resmen seçilmiştir.¹² 2016 genel seçimleri sonucunda Nana Akufo-Addo 7 Ocak 2017'de başkan oldu. Sıkı çekişmeli 2020'deki seçimi sonrasında yeniden seçildi¹³. Gana, 1992'den beri rekabetçi çok partili seçimler düzenliyor ve iki ana siyasi parti, Ulusal Demokratik Kongre (NDC) ve Yeni Vatansever Parti (NPP) iktidarı devrediyor. Başkan Nana Akufo-Addo (NPP), Aralık 2020'de yeniden seçildi, eski başkan John Mahama'yı (NDC) mağlup etti¹⁴.

Hükümet, 2022'nin başlarından bu yana ciddi bir ekonomik ve mali krizle karşı karşıya kaldıktan sonra Uluslararası Para Fonu'na (IMF) başvurdu ve üç yıllık 3 milyar ABD doları değerinde bir anlaşma aldı. Aberdeen Üniversitesi'nden ekonomist Theophilus Acheampong, IMF anlaşmasına rağmen "Gana'nın henüz beladan kurtulmuş olmadığını" öne sürüyor.¹⁵

Ganalıların yüzde 87'si ülkelerinin "yanlış yöne" gittiğini düşünüyor, yüzde 77'si ise yolsuzluk düzeyinin geçen yıl arttığını düşünüyor. Bunlar Afrobarometer'ın 2022 yılında gerçekleştirdiği araştırmanın bulgularıydı.¹⁶

Gine

XV. yy'ın ortalarında günümüzdeki Gine kıyılarına gelen ilk Avrupalılar olan Portekizli tüccarlar ve kaşifler, buradaki halktan ziyada Gambiya Nehri ağzında bulunan topluluklar ile ticaret yapmışlardır. Özellikle Portekizli denizci António Fernandes'in 1445-1446 yılları arasında gerçekleştirdiği gözlemler ile Gine kıyıları hakkında bilgi sahibi olunmuştur.¹⁷

Avrupalılar ilk olarak XVI. yy içerisinde günümüzde Gine'nin başkenti konumunda

¹² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

¹³ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

¹⁴ Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861, s. 8'den naklen, Freedom House, Freedom in the World 2023: Ghana, March 2023.

¹⁵ Kavas, "Orta Afrika Cumhuriyeti", s. 397-399.

¹⁶ Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861, s. 8'den naklen, Freedom House, Freedom in the World 2023: Ghana, March 2023.

¹⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

olan Conakry açıklarında yer alan küçük adaları ticaret merkezi olarak kullanmaya başlamışlar, adaları da "Ilhas dos Idolos" (Türkçe: İlahiler Adası) olarak adlandırmışlardır. Bu duruma rağmen Gine sahilleri XIX. yy ortalarına kadar Avrupalılar tarafından kalıcı olarak kullanılmamıştır. 1850 yılından itibaren Fransızlar bölgede hakimiyet kurmaya çalışarak bölgeyi kolonileştirmeye başlamışlardır. Fransa, Portekiz'in kuzeyde sahip olduğu kıyı şeridi ile güneyde Britanyalılar'ın sahip olduğu kıyı şeridi arasında kalan küçük bir kıyı şeridini işgal etmeye çalışarak iç kısımlara doğru ilerlemeye çalışmışlardır. Bu bölgede başlatılan işgal faaliyetleri "kölelik karşıtı hareket" adı altında gerçekleştirilmiş, Fransız deniz memurları buradaki yerel yöneticiler ile anlaşmalar imzalanmış, bu imzalar neticesinde de köle ticaretine son vererek onun yerine altın, mum, fildişi ve hayvan kürkü ticareti gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Fransa tarafından atılan bu adımlara 1880'li yıllardan itibaren özellikle bölgenin iç kısımlarında bulunan ve ilerleyen yıllarda Gine'nin ulusal kahramanı olacak olan Samori Ture önderliğinde yaşayan topluluklar muhalif bir tutum sergilemiş, 1882 yılında da Fransızlara ilk askeri yenilgiyi yaşatmışlardır. Bu süreçte Sudan (günümüzdeki Senegal ile Sudan arasındaki bölge) olarak adlandırılan bölgede büyük bir hakimiyet elde ederek imparatorluk oluşturan Ture, günümüzde Gine'nin doğu kısımlarını da hükümdarlığı altına almıştır. Bunun haricinde günümüzdeki Mali'nin güneyi, Fildişi Sahili'nin kuzey kesimleri ile Burkina Faso'nun belli bir bölümü bu imparatorluk içerisinde yer almaktaydı. Ture tarafından oluşturulan bu imparatorluk 1875 yılından 1893 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. 1891 yılına kadar Fransa ile arasında bulunan antlaşma gereği herhangi bir fiili saldırı olmasa da, Fransa bu süreçte askeri yöntemlerin yanı sıra yerel grup liderleri ile yaptığı antlaşmalar ile bu bölgedeki varlığını genişletmiştir. Bu yaşananlar neticesinde Ture, 1894 yılında imparatorluğunu o anki konumundan 600 km doğuya taşıyarak, günümüzdeki Gine topraklarından tamamen çıkmıştır. Bu doğuya kayma işlemi sonucu "İkinci Samori Ture İmparatorluğu"nu kuran Ture, bıraktıkları bölgelerde Fransa'nın egemenlik kurmasını engelleyememiştir. Yaşanan bu gelişmeler nedeniyle 1891 yılından itibaren Ture ile sürekli doğu yönünde ilerleyen ve kendilerini de bu yönde ilerlemesine neden olan Fransa arasında çatışmalar yaşanmıştır. 1881 yılından Fransa'nın Fulbe Krallığı ile yaptığı "Koruma Antlaşması" 15 yıl boyunca devam etmiş, 1896 yılında bu antlaşmaya son vermiş, ülkenin kralını öldürerek bölgeyi kukla yönetime emanet ederek dolaylı yoldan elde etmişlerdir¹⁸.

¹⁸ Narcis Serra, Demokratikleşme Sürecinde Ordu: Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Reformu Üzerine

1885 yılında Conakry, Fransa Valisi'nin Gine'deki ilk yerleşim yeri olmuş, burada bulunan valilik 1893 yılına kadar Fildişi Sahili'nde bulunan Dahomey için de sorumlu olmuştur. Almanya'nın bu bölgede hak sahibi olduğu Kapitaï ve Koba bölgelerinden 24 Aralık 1885 tarihinde Fransa lehine çekilmesi ile bölgede tam bir hakimiyet kuran Fransa, Berlin Konferansı sonucu 15 Mayıs 1886 tarihinde Portekiz ile anlaşarak bölgedeki sınırların tam olarak çizilmesine olanak sağlamıştır. Bölgenin, 1892-1893 döneminde Fransız Batı Afrikası içerisinde yer alan bir koloni olduğu ilan edilmiştir. 1897 yılından itibaren her bir kişiden alınan vergiler, o dönem ki yönetimin en önemli vergi gelir kaynağını oluşturmaktaydı. Fransa yönetimi altındaki bölgelerde hakimiyeti tam olarak sağlama amacını hedeflemiş, bölgelerindeki liderleri bu konuda yeterli gördüğü takdirde yönetime devam etmesini sağlıyor, yeterli kapasitede görmediği liderleri de hemen değiştiriyordu.

Fransa, diğer birçok Afrika sömürge bölgelerinde olduğu gibi Gine'de de elde edilen her toprağı kendilerinin kazandığı ve sahip olduğu toprak olarak görmekteydi. 1904 yılında bölgede bulunan tüm boş yani kullanılmayan ya da üzerinde herhangi bir yapı bulunmayan tüm toprak parçalarını Fransa toprağı ilan etmiştir. 1925 yılından itibaren bölgedeki yerel halkın da koloni yönetiminde yer alması konusunda adımlar atılmış lakin bu girişim herhangi bir etki yaratmamıştır.¹⁹

Fransa anakarasının Almanya tarafından işgal edilmesi sonucu Fransız Batı Afrikası üyeleri, Almanya ile işbirliği içerisinde olan Vichy hükûmeti ile Londra'da Özgür Fransa'nın sürgündeki hükûmetinin lideri Charles de Gaulle arasında tercih yapmak zorunda kalmış, Charles de Gaulle hükûmetini destekleyen Fransız Ekvatorial Afrikası hariç, Fransız Ginesi'nin de dahil olduğu diğer tüm bölgeler Vichy yönetimini destekleme kararı almışlardır. Bu gelişmeler neticesinde Gine'de de Almanya'da sürdürülen politikaların bir yansıması olarak sömürge bölgelerinde ırkçı yasalar kabul edilmiş, "sadece beyazlar" ibaresinin olduğu tabelalar bölge genelinde asılmış, siyahilere yönelik ayrımcı bir politika izlenmiştir. Almanya'nın ve böylece Vichy rejiminin savaşı kaybetmesi neticesinde de bu tür ırkçı ve ayrımcı faaliyetlere bölgede son verilerek eski düzene geri dönmüştür.²⁰

1958 yılında Charles de Gaulle'un önemli yetkiler ile Fransa'da başbakan olması sonrasında, bu yetkilerini ilk olarak yeni bir anayasanın kabulünü referanduma götürerek

Düşünceler, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 10.

¹⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

kullanmıştır. Bu referandumda ayrıca Fransa'ya bağlı bulunan sömürge bölgeleri kendi gelecekleri hakkında da seçim yapma durumundaydılar. Buna göre sömürgeler ya Fransa'ya daha sıkı ve tamamen bağlanmayı ya da derhal bağımsızlık ile Fransa'nın tüm desteğinden yoksun kalmayı oylamış olacaktı. Bu dönemde Fransız Batı Afrika'sının en önemli ve güçlü partisi olan ve gelecekte Afrika'daki frankofon ülkelerde başa gelecek kişilerin içerisinde çıktığı "Rassemblement Démocratique Africain" (RDA) partisinin Gine'deki lideri olan Ahmed Sékou Touré, "varlık içerisinde köle olacağıma, yoksulluk içerisinde özgür olurum" tezi ile bağımsızlıktan yana tavır alarak oylamada bir milyondan fazla Gine'nin Fransa'ya bağlanmaya karşı oy kullanmasını sağlamış, 2 Ekim 1958 tarihinde de Touré önderliğinde bu referandumun yapıldığı sömürge bölgeleri içerisinde bağımsızlığını ilan eden tek ülke olarak ön plana çıkmıştır.²¹

Gine'nin Fransa'ya bağlı kalmayı reddeden oylaması sonucunda bağımsızlığı kazanmış olsa da Fransa yaşanan bu durum neticesinde ülke içerisinde bulunan binlerce sivil çalışanını geri çekerek Fransa'ya geri göndermiştir. Gine'de bulunan tüm telekomünikasyon altyapısı ile hastane, okul gibi yerlerde bulunan büro malzemeleri ile tıbbi araç ve gereçler ile ilaçlar kullanılamaz bir halde bırakılmış ya da lagünlere atılmıştır. Bu olayların yanı sıra Gine ile tüm ticari ilişkileri sonlandıran Fransa, bağımsızlık kararını bu kararlar ile cezalandırma yoluna gitmiştir. Gine, Fransa ile kaybettiği bu yakın çalışma ortamını Sovyetler Birliği ile yakalama gayreti içerisinde girmiş, bu yakınlık sayesinde de Sovyetler Birliği ülkeye boksit çıkarılması ve işlenmesi konusunda yardım etmiştir. Touré 1961 yılında Sovyetler Birliği'nin kendisi ile ilgili gizli bir planın içerisinde olduğunu iddia ederek ilişkileri bitirmiştir.²²

Touré, ülkesinin Afrika'da yer alan frankofon bölgeleri içerisindeki bağımsızlığı ne denli önemli ise, 1957 yılında bağımsızlığına kavuşan Gana'nın İngilizce konuşan bölgeler içerisindeki ilk bağımsızlık olması nedeniyle bu ülke ile olan ilişkilerini genişletmek hedefindeydi. Bu doğrultuda Gana lideri Kwame Nkrumah ile sosyalist ve Pan-Afrika fikirlerini paylaşarak, birleşik bir Afrika'nın dünyada hak ettiği yere gelebileceğini ifade ediyordu. 1958 yılında iki ülke kısa süreli de olsa Afrika Devletler Birliği çatısı altında birleşmiş, bu birliğe 1961 yılında Mali'de katılmış ancak bu birliktelik 1962 yılında

²⁰ Michael C. Desch, *Civilian Control of the Military: The Changing Security Environment*, The Johns Hopkins University Press, London, 1999, s. 4-5.

²¹ Vladimir O. Rukavishnikov, Michael Pugh, *Civil-Military Relations in Handbook of the Sociology of the Military*, ed. Guisepe Caforio, Springer, Pisa, 2006, s. 136.

²² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

sonlandırılmıştır²³.

Bağımsızlık sonrası izlenen politikaların başında ülke genelinde ortak bir Afrika kültürünün oluşturulma planı ciddi oranda desteklenmesi gelmiş, yaygın olan kabilecilik düzenine son vermeyi amaçlamıştır. İlk başlarda olumlu adımlar atılsa da daha sonra tek parti düzeni kurarak ülkede muhaliflere yönelik sert adımlar atmış, ülkede işsiz olan gençler için çalışma zorunluluğu getirmiş ve diktatör bir rejim oluşturmuştur.

1970 yılında Mar Verde Operasyonu kapsamında komşusu olan Portekiz kolonisi Portekiz Ginesi (Gine-Bissau) üzerinden silahlı kuvvetler ülkeye giriş yaparak hükûmeti devirme girişiminde bulunmuştur. Portekiz'in de silah ve mühimmat desteği sağladığı kuvvetlerin gayesi Portekiz Ginesi'nde faaliyet gösteren özgürlük hareketi PAIGC'e destek verdiğini düşündükleri Touré'yi ülke yönetiminden uzaklaştırmaktı. Birkaç gün süren çatışmaların neticesinde Gine ordusu saldırganları yenerek ülkeden çıkarmıştır.²⁴

Sekou Touré kalp ameliyatı olmak için gittiği Amerika Birleşik Devletleri'nde 26 Mart 1984 tarihinde ameliyat sonrası ölmüştür. Touré'nin ölümü sonrası bu göreve geçici olarak başbakan Louis Lansana Béavogui atanmış olsa da görevinin henüz ilk haftasında 3 Nisan 1984 tarihinde Lansana Conté ve Diarra Traoré önderliğinde gerçekleştirilen kansız askerî darbe ile görevinden uzaklaştırılarak Lansana Conté başkanlık, Diarra Traoré'de başbakanlık koltuğuna oturmuştur. Conté iktidarı döneminde bir önceki dönemde yaşanan insan hakları ihlallerini eleştirmiş, demokratikleşme sağlanamasa da sosyalist düzenden vazgeçmiş, 250 siyasi tutukluyu salıvermiş ve 200.000 Gine vatandaşının ülkelerine geri dönmesini sağlamıştır²⁵.

1992'de yaptığı açıklama ile sivil bir hükûmete döneceğini ifade eden Conté, 1993 yılında gerçekleştirilen devlet başkanlığı seçimlerine katılarak kazanmış ve bu göreve seçilen cumhurbaşkanı olarak devam etmiştir. 1995 yılında gerçekleştirilen genel seçimlerde Conté'nin partisi zafer ile ayrılmıştır.

Gine 2000 yılında komşu ülkeleri Liberya ve Sierra Leone'de yaşanan iç savaşın bir parçası olmuş, bu ülkelerden kaçan asi güçler Gine sınırlarına girmiş ve böylece Gine'nin de iç savaşın eşiğine gelmesine neden olmuştur. Yaşanan bu olaylar neticesinde Conté komşu

²³ Roy Pateman, Intelligence Agencies in Africa: A Preliminary Assessment, The Journal of Modern African Studies, Vol. 30, No. 4 Aralık- 1992, s. 581.

²⁴ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

²⁵ René Lemarchand, The C.I.A. in Africa: How Central? How Intelligent?, The Journal of Modern

ülkelerin Gine'nin doğal zenginliklerini elde etme çabası içerisinde olduğunu ifade etmiş, bu ifade söz konusu ülkeler tarafından yalanlanmıştır.²⁶

Dış siyasette bunlar yaşanırken, Conté ülke içerisinde en önemli muhalefet liderlerinden biri konumunda olan Alpha Condé'yi ülkeyi tehlikeye soktuğu için cezaevine göndermiş, kendisini bir dönem daha başkan yapacak olan anayasa değişikliğini de referanduma sunarak kabul edilmesini sağlamıştır. Bu referandum sayesinde 2003 yılında üçüncü dönemine başlayan Conté, aynı yıl komşu ülkeleri Sierra Leone ve Liberya ile anlaşmalar imzalayarak asi güçlere karşı birlikte hareket etme kararı almıştır. Conté 2005 yılında uğradığı bir suikasttan kurtulmayı başarmıştır²⁷.

Şubat 2007'de muhalefetin ülke genelindeki en büyük sendikalar ile birlikte hareket etmesi neticesinde Gine genelinde grev kararları alınmış, bu grevler halk ayaklanmasına dönüşmüş, Conté'de bu olaylar nedeniyle talepleri karşılamak zorunda kalmıştır. Talepler arasında yer alan tarafsız başbakan ataması noktasında Lansana Kouyaté başbakan olarak atanmış, bir diğer önemli talep olan gıda maddelerin ücretlerinin düşürülmesi konusu da işleme alınarak gıda maddelerinde fiyat indirimleri gerçekleştirilmiştir²⁸.

2007 yılının başında alınan bu kararlarda geri dönüşler gören ve özellikle gıda madde fiyatlarının yeniden yukarıya doğru düzeltildiğini ifade eden ve siyasi kararların meclis dışında bulunan muhalefet üyelerin bilgisine başvurulmadan alındığını savunan muhalif sendikalar yağmur sezonunun bitmesi ile birlikte yeniden grev kararı almışlardır.

Başbakan Kouyaté Mayıs 2008'de görevinden alınmış, aynı ay ordu içerisinde huzursuzluklar yaşanmış, Haziran 2008'de polisler, öğretmenler ve doktorlar da greve gitmiştir. Ülke genelinde yaşanan bu olayların sonucunda cumhurbaşkanı Conté 20 Haziran 2008 tarihinde içerisinde ilk defa muhalifleri temsilen bakanların da yer aldığı yeni hükûmeti açıklamış, Ahmed Tidiane Souaré'yi de başbakan olarak atamıştır²⁹.

23 Aralık 2008 tarihinde Conté'nin uzun süreli hastalığının etkisi ile hayatını kaybetmesi sonucu anayasa gereği oluşan boşluğu geçici görev ile meclis başkanı Aboubacar Somparé üstlenmesi gerekirken, Conté'nin ölümünden sadece bir gün sonra bir grup ordu

African Studies, Vol. 14, Issue 3, 1976, ss. 401-426

²⁶ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

²⁷ Bk. Bruce Oudes, The CIA in Africa, Africa Report, Washington 1974.

²⁸ René Lemarchand, , American Policy in Southern Africa: the Stakes and the Stance, 1978, s. 355.

²⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

üyeyi adına devlet radyosundan ulusa seslenen ordu komutanı Moussa Dadis Camara hükümetin ve diğey kamu kurumlarının lav edildiğini, sivil anayasanın askıya alındığını, sendikaların işlemlerinin durdurulduğunu açıklamıştır. Gine halkının derin bir çaresizlik içerisinde olduğunu vurgulayan Camara, sivil ve askeri kişilerin birlikte oluşturacağı bir danışma kurulu ile ülke yönetiminin sağlanacağını ifade etmiştir³⁰.

28 Eylül 2009 tarihinde Gine ordusu Camara'nın otorite yönetimine karşı protestolarda bulunan göstericilere karşı sert bir müdahalede bulunmuş, yaşanan olaylarda 157 gösterici ölmüştür. 3 Aralık tarihinde uğradığı suikastten ağır yaralı olarak kurtulan Camara, tedavi olabilmek için Fas'a gitmiştir. Camara Ocak 2010'dan bu yana Burkina Faso'nun başkenti Ouagadougou'da yaşamaktadır³¹.

27 Haziran 2010 tarihinde gerçekleştirilen ve ordu mensuplarının katılmasının yasaklandığı devlet başkanlığı seçimleri Gine'nin bağımsızlığını kazandığı 1958 yılından bu yana gerçekleştirilen ilk bağımsız seçimler olarak kayda geçmiştir. 24 adayın yarıştığı seçimlerin ilk turunun sonuçlanması sonrasında ortaya çıkan birçok şikayet nedeniyle ikinci tur seçimleri birçok kez ertelenmiştir. Bu ertelemeler olaylara neden olmuş 24 Ekim 2010 tarihinde planlanan ikinci tur seçimlerinin yapılmaması ile birlikte bu iki üyenin mensubu olduğu Fulbe ve Malinke etnik grupları arasında ölümlü çatışmalar yaşanmış, bu olaylar neticesinde ordu toplantı ve gösteri yasağını devreye almıştır. İkinci tura kalan eski başbakanlardan Cellou Dalein Diallo ile uzun süreli muhalefet liderlerinden Alpha Condé arasında yaşanan çekişme 7 Kasım 2010 tarihinde yapılan seçim ile noktalanmış, Alpha Condé bu seçimlerden başarılı çıkarak Gine'nin yeni cumhurbaşkanı olmuştur.³²

Ülkenin özel kuvvetleri komutanı Yarbay Mamady Doumbouya, 9 Eylül 2021'de bir darbeyle Başkan Alpha Conde'yi devirdi. Ekim 2022'de iktidardaki Ulusal Kalkınma Rallisi Konseyi (CNRD), ECOWAS'ın daha önce önerilen 39 ve 36 aylık zaman dilimlerini reddetmesinin ardından sivil yönetime geçiş için 24 aylık bir zaman çizelgesi üzerinde anlaşmaya vardı.³³ Güney Afrika merkezli Issaka K Souaré Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü,

³⁰ O'ROURKE Lindsey, Secrecy and Security: U.S.-Orchestrated Regime Change During The Cold War, University of Chicago Department of Political Science, Yayınlanmış Doktora Tezi, Chicago- Illinois, Haziran 2013, ss. 9-12

³¹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

³² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

³³ Maria Manea -Gabriela, Jürgen Rüländ, Hans Born (Eds), The Politics of Military Reform: Experiences from

yeni anlaşmanın "kolayca izlenebilen, sonuca dayalı bir geçiş zaman çizelgesi ve gündemi" içerdiğini söylüyor.³⁴

Ancak muhalefet partileri, darbenin üzerinden iki yıl geçmesine rağmen anayasal düzeni yeniden tesis etmek için herhangi bir adım atılmadığını söyledi: "Hala bir anayasa taslağı, seçim kanunu, seçim yönetim organı, teknik operatör, seçmen kaydı ve gerçekçi bir düzenleme yok."³⁵

Sonuç

Askeri darbelerin, gelişmekte olan ülkelerin iç siyasi işleyişine müdahale aracı haline getirilebildiğine dair öngörü bu çalışmanın ele aldığı örnekler ve analizlerle doğrulanmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın kısıtlı imkânları içinde yer verilemeyen daha pek çok siyasi olay, söz konusu kanaate katkı yapacak niteliktedir. Sömürgeci geçmişten bağımsızlığa uzanan yolda kurulan yeni sömürgeci ağlar, çoğu sömürgecilik sonrası kurulan Batı Afrikalı devletlerin siyasi ve ekonomik zayıflığından istifade etmeyi bilmiş, yerel elitlerin çıkarları kullanılarak siyasal bozulma sürekli hale getirilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'nın, Batı Afrika'ya yaklaşımları genel dış politika ve güvenliğe dair eğilimleri ile ele alınmıştır. İki devletin bölge üzerinde elde ettikleri nüfuz alanları ve müdahalecilik geçmişlerine bakıldığında neokolonyal bir ağ kurdukları görülmektedir. Her iki devlet de nüfuz araçlarını kurumsal yakınlık ve sosyalleşme çerçevesinde etkin biçimde kullanmaktadır. ABD'nin 20. yüzyılın ikinci yarısında Soğuk Savaş'ın da etkisiyle Batı Afrika'ya yerleşmesi ticari faaliyetlerin yanı sıra diplomasi ve iş birliği sayesinde gerçekleşmiştir. İngilizce konuşan ülkeler başta olmak üzere bölge ülkelerine yönelik yardım faaliyetleri gözle görülür şekilde artmaktadır. ABD Başkanı John F. Kennedy'nin yönlendirmeleriyle Afrika ile ilk ciddi diplomatik etkileşim bu yardımlar sayesinde yaşanmıştır.

Gana'daki Volta Projesi bunun en önemli örnekleri arasındadır. Volta gibi projelerin bölgede ABD tarafından üstlenilmesi hiç şüphesiz Sovyetlere temayül gösteren devletleri kendi nüfuz alanına çekme amacı taşımaktaydı. Dolayısıyla ABD'nin hem Afrika kıtası hem

Indonesia and Nigeria (içinde), Springer, Berlin-Heidelberg, 2013, s. 67

³⁴ Cristophe Champin, *Securité: Le Nouveau business mercenaires*, MFI (Fransa Savunma Bakanlığı Resmi Dergisi), no. 944, 30 Ekim 1998, Paris, s. 18.

de Batı Afrika alt bölgesine ilgisi Soğuk Savaş mücadelesi içinde anlam kazanmaktadır. Aynı dönemde ticari faaliyetler ve kalkınma iş birliğinin de ötesinde askeri iş birliği de ivme kazanmaktadır. Teknik eğitim ve danışmanlık konularında yapılan çalışmalar 1960'larda Amerikalı subayların sahada görev almasıyla Batı Afrika'ya taşınmaktadır. Askeri eğitim ve danışmanlık alanında işbirliği 1970'lerden itibaren IMET (International Military Education and Training) programı ile daha kurumsal ve sistemli bir hale bürünmektedir. Bu programa katılan Batı Afrikalı subaylar ile Amerikalı askeri danışmanlar arasındaki sosyalleşme, ABD'nin bölgedeki nüfuz kaynakları arasında yerini almaktadır. Mali 2012 askeri müdahalesinde görüldüğü gibi, sivil-asker ilişkilerine olumlu katkı yapma iddiasındaki IMET programına katılan yerli subaylar darbe organizasyonu gerçekleştirebilmekte ve ABD'den düşük tonda tepkiler almaktadır. ABD'nin askeri eğitim programlarına on binlerce Batı Afrikalı subayın katıldığı çeşitli kaynaklarda yer almaktadır.

Fransa ise Batı Afrika'nın büyük çoğunluğunu sömürgeleştirmiş ve bölgeye adını vermiş bir iktidar odağı olarak yeni sömürgecilik hedeflerini sistematik biçimde gerçekleştirmeye koyulmuştur. Sömürgeciliğin sona ermesinden önce "Fransız Batı Afrikası" olarak anılan bölgede bugün dahi Fransa'nın tartışmasız bir nüfuzu söz konusudur. Bunun temel nedenleri önce Fransa'nın dış politikası içinde soruşturulmuştur. 1950'lerin sonunda Charles De Gaulle'nin iktidara gelmesiyle başlayan Beşinci Cumhuriyet'in dış politikası üç esasa dayandırılmaktadır: İkinci Dünya Savaşı'nda tehlikeye düşen ulusal bağımsızlık, Afrika kıtası üzerindeki çıkarların devamı ile sağlanacak 'grandeur' (büyüklük, büyük devlet kalma ideali) ve büyük devletlerle rekabette önemi artan 'nükleer güç olma'. Sonuncu ilkenin gerçekleşmesi, ikincide olduğu gibi Afrika'daki menfaatlerini koruma yoluyla mümkün olabilmektedir. Zira nükleer güç olmak için gerekli uranyum bu kıtada fazlasıyla bulunmakta ve ayrıca Afrika'nın geniş toprakları nükleer denemeler için elverişli görülmektedir. Tüm bu hedef ve imkanların farkında olan Fransa Cumhuriyeti, sömürgeciliğin sona ermekte olduğu yeni dönemde neokolonial bir nüfuz alanı oluşturmakta gecikmemiştir. Sömürge idaresinden ayrılacak ülkeler için bir hazırlık süreci oluşturma adına özerk yönetimlerden müteşekkil bir Communauté (Fransız Milletler Cemiyeti) meydana getirilmiştir. Communauté ile Batı Afrikalı sivil ve askeri elitler, siyaset ve bürokraside rol almaya başlamışlardır. Bu süreçte Fransa'nın tercihleri önem arz ettiği için, Fransa dolaylı yollardan bu elitlerin kimler

³⁵ Özlem Demirkıran, Fransa'nın Güvenlik Politikası: De Gaulle Dönemi (1958-1969), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, vol. 3, sayı 5, 2007, Isparta, s. 81.

olacağını, ülkeyi yönetecek sınıfı belirleme fırsatına sahip olmuştur. Bağımsızlıkların elde edildiği dönemde Fransa yeni devletlerle imzaladığı antlaşmalar sayesinde yeni bir aşamaya geçmiştir. Ortak para biriminin kullanılması (Frank CFA), Fransa'ya krizlerde müdahale hakkı veren savunma ve işbirliği, karşılıklı ticaret, kültürel işbirliği ile enerji ve maden kaynaklarının kullanımına dair antlaşmalar neokolonyal ilişkinin hukuki zeminini oluşturmaktadır. Bu antlaşmalardaki taahhütler Fransa tarafından bağımsızlıklar için bir ön şart olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

Achille Mbembe, "General Overview of Issues", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 39–45.

Ahmet Kavas, "Orta Afrika Cumhuriyeti", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. XXXII, s. 397–399.

Antoine Raogo Sawadogo, "Changing African States", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 47–51.

Bruce Oudes, The CIA in Africa, Africa Report, Washington 1974,.

J. Goebel, C. Ampagoomian and A. Touré, "Conflict Management Training", Conflict, Social Capital and Managing Natural Resources: A West African Case Study, (Ed. Keith M. Moore), Oxford, 2005.

Cristophe Champin, Sécurité: Le Nouveau business mercenaires, MFI (Fransa Savunma Bakanlığı)

Jibrin Ibrahim, Democratic Transition in Anglophone West Africa, Dakar/Senegal, 2003, p. 2.

John Igué, "Regional Dynamics in West Africa", Towards a Better Regional Approach to Development in West Africa, (Eds. John Igue and Sunhilt Schumacher), Accra (Ghana), 2002, pp. 52–65.

Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861, s. 8'den naklen, Freedom House, Freedom in the World 2023: Ghana, March 2023.

Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861, s. 8'den naklen, Freedom House, Freedom in the World 2023: Ghana, March 2023.

Maria Manea -Gabriela, Jürgen Rüländ, Hans Born (Eds), The Politics of Military Reform: Experiences from

Michael C. Desch, Civilian Control of the Military: The Changing Security Environment, The Johns

Narcis Serra, Demokratikleşme Sürecinde Ordu: Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Reformu Üzerine

O'ROURKE Lindsey, Secrecy and Security: U.S.-Orchestrated Regime Change During The Cold

Özlem Demirkıran, Fransa'nın Güvenlik Politikası: De Gaulle Dönemi (1958-1969), Süleyman

René Lemarchand, , American Policy in Southern Africa: the Stakes and the Stance, 1978, s. 355.

René Lemarchand, The C.I.A. in Africa: How Central? How Intelligent?, The Journal of Modern

Roy Pateman, Intelligence Agencies in Africa: A Preliminary Assessment, The Journal of Modern

Vladimir O. Rukavishnikov, Michael Pugh, Civil-Military Relations in Handbook of the Sociology

African Studies, Vol. 14, Issue 3, 1976, ss. 401-426

African Studies, Vol. 30, No. 4 Aralık- 1992, s. 581.

Ahmet Kavas, “Afrika’da Bütünleşme Hareketleri”, Stratejik Öngörü, S. 4, 2005, s. 37-47.

Claire Brunel, “Maghreb Regional Integration”, Maghreb Regional and Global Integration: A Dream to Be Fulfilled, (Eds. Gary Clyde Hufbauer and Claire Brunel), Washington, September 2008, p. 7.

Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, vol. 3, sayı 5, 2007, Isparta, s. 81;.

Düşünceler, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 10.

Hopkins University Press, London, 1999, s. 4-5.

Illinois, Haziran 2013, ss. 9-12

Indonesia and Nigeria (içinde), Springer, Berlin-Heidelberg, 2013, s. 67

of the Military, ed. Guiseppa Caforio, Springer, Pisa, 2006, s. 136.

Resmi Dergisi), no. 944, 30 Ekim 1998, Paris, s. 18.

War, University of Chicago Department of Political Science, Yayınlanmış Doktora Tezi, Chicago-

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gana>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Gine>

**CLARENCE KİNG VE JOHN WESLEY POWELL DÖNEMİNDE AMERİKA'DA
JEOLJİK ÇALIŞMALAR**

* Şahin IŞIKLAR
** Servet KARADUMAN
*** Abdülsamet DEMİRAĞ
**** Behzat ÇEVİK
***** Seydivakkas TÜRKÖZÜ

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Şahin Işıklar, Servet Karaduman, Abdülsamet Demirağ, Behzat Çevik, Seydivakkas Türközü, "Clarence King Ve John Wesley Powell Döneminde Amerika'da Jeolojik Çalışmalar", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 28-45.

Apa: Işıklar, Ş., Karaduman, S., Demirağ, A., Çevik, B., Türközü, S. (2023), "Clarence King Ve John Wesley Powell Döneminde Amerika'da Jeolojik Çalışmalar", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 28-45.

Özet

Amerika'da jeoloji çalışmaları 1600'lü yılların sonlarında başlamış olsa da gelişmesini 1800'lü yıllardan sonra petrole dayalı ürünlerin ortaya çıkarılması için yapılan çalışmalarla tamamlamıştır. Bu çalışmalar sırasında jeoloji alanında yetişen önemli şahsiyetler ortaya çıkmıştır ve bu şahsiyetler sayesinde jeolojik araştırmalar dönemsel olarak gelişmelerini sürdürmüş, kişiye bağlı olarak sağlanan başarılar, çalışmaların kişiye göre değişim gösterdiği görülmektedir.

Bu makalede de Clarence King ile John Wesley Powell döneminde Amerika'daki

* Müdür, Büyükşehir Belediyesi Çok Programlı Anadolu Lisesi, shmcustom@gmail.com, Orcid no: 0009-0006-1893-7960

** Müdürü, Şehit Müslüm Altıntaş İlkokulu, servetkaraduman69@gmail.com, Orcid: 0009-0001-9467-9741

***Müdür, Nene Hatun Anaokulu, abdulsametdemirag@gmail.com, Orcid: 0009-0003-6420-4555

**** Müdür Yardımcısı, Nene Hatun Anaokulu, bcevik989@gmail.com, Orcid: 0009-0004-5409-4409

***** Müdür, Çamlık İlkokulu, seyditurkozu@gmail.com, Orcid: 0009-0000-9290-8080

jeolojik araştırmaların kazanmış olduğu ivme ve hangi konularda başarılı alışmalar yapıldığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Clarence, King, Jeoloji, Wesley, Powell

Abstract

Although geological studies in America started in the late 1600s, it completed its development after the 1800s with the studies carried out to reveal petroleum-based products. During these studies, important personalities in the field of geology emerged and thanks to these individuals, geological research continued to develop periodically, and it is seen that the successes and studies vary depending on the person.

This article will focus on the momentum gained by geological research in America during the reign of Clarence King and John Wesley Powell and on which subjects successful studies were carried out.

Key Words: America, Clarence, King, Geology, Wesley, Powell

Giriş

Amerikan İçişleri Bakanlığı'nda jeolojik araştırmaları yöneten Hayden, yeni ulusal araştırmanın yöneticisi olmak için açık bir adaydı, ancak Clarence King'in daha nitelikli olduğunu düşünen küçük bir grup onun atanmasını sağladı. 20 Mart 1879'da Başkan Hayes, Clarence King'in ABD Jeoloji Araştırmaları'nın ilk Direktörü olarak aday gösterilmesini Senato'ya gönderdi. Senato adaylığı 3 Nisan'da onayladı ve King, 24 Mayıs'ta görev yemini etti.

King'in yönetimindeki Kırkıncı Paralel Keşif, batıdaki keşiflerin kesin bir bilime dönüştürülmesine yol amıştı. Yeni pozisyonu ona Federal jeolojinin gelişimini etkilemek için eşsiz bir fırsat verdi.

Jeolojik Araştırmanın ilk görevi "kamu arazilerinin sınıflandırılması"ydı.¹⁰ Jeolojik Araştırmanın kurulduğu yılda, Federal Hükümet hâlâ 1,2 milyar dönümden fazla arazinin mülkiyetini elinde tutuyordu. Bunların neredeyse tamamı Mississippi Nehri'nin batısında ve yalnızca 200 milyon dönümü araştırılmıştı. Yerleşimin kenarı yaklaşık 102° Batı'daydı, sınırın ötesinde yalnızca izole cepler veya yerleşim kuşakları vardı ve sınırın

ötesindeki geniş alanlarda nüfus resmi olarak mil kare başına 1'den azdı¹.

John Wesley Powell'in 1878 tarihli "Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurak Bölgesi Toprakları Raporu"nda tanımladığı gibi, neredeyse tüm kamu arazileri kurak bölge içindedi. Su, bölgenin en değerli kaynağıydı ancak Powell, kalan kamu arazisinin çok azının geleneksel tarıma uygun olduğuna ve kurak arazinin yalnızca küçük bir kısmının sulanabilir olduğuna dikkat çekti. Daha sonra arazi sisteminde, sulama ve otlatma bölgelerinin organizasyonu da dahil olmak üzere radikal değişiklikler önerdi. Bu, suyun bilimsel bir sorundan çok sosyopolitik bir sorun olduğunu öne sürdü².

Şekil 1. Clarence King, ABD Jeolojik Araştırmalar Direktörü, 1879-1881.

Sınırın batısında izole edilmiş küçük ceplerin veya kuşakların birçoğu başlangıçtaki varlıklarını ve bazılarının devam eden varlıklarını madencilere veya maden arayıcılarına borçluydu, ancak daha büyük ve daha karlı madencilik endüstrisi 100. meridyenin doğusundaki Amerika Birleşik Devletleri'ndeydi. Yalnızca sekiz emtia (altın, gümüş, demir, kömür, bakır, kurşun, çinko ve petrol) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki maden üretiminin değerinin yaklaşık yüzde 99'unu oluşturuyordu. Değerli metallerin ve kurşunun büyük bir kısmı 100. meridyenin batısındaki bölgeden geldi, ancak geri kalanı bu hattın doğusundaki

¹ R.U. Ayres, J.C.J.M. van den Bergh, J.M. Gowdy, "Strong versus weak sustainability: economics, natural sciences, and "consilience", *Environ. Ethics*, 23 (2) (2001), pp. 155-168.

² S. Baumgärtner, M. Quaas, "Sustainable economics – general versus specific, and conceptual versus practical", *Ecol. Econ.*, 69 (2010), pp. 2056-2059.

Amerika Birleşik Devletleri'nden geldi³.

Çok kısa olan mevzuat, yeni organizasyonun görevlerini ayrıntılı olarak tanımlamadığından, pek çok şeyi Direktörün kararına bırakıyordu. King, Jeolojik Araştırmalar'ın kamu arazilerine ilişkin sınıflandırmasının, özellikle de Kongre'nin Genel Arazi Ofisinde herhangi bir değişiklik yapmamış olması nedeniyle, Tapu vermenin temeli olarak Arazi Ofisi tarafından yapılan sınıflandırmanın yerine geçmediği sonucuna vardı ve Kamu Arazileri Komisyonu da aynı fikirdeydi. King, sınıflandırma gerekliliğini karşılamak amacıyla tarımcılara, madencilere, mühendislere, kerestecilere ve politik iktisatçılara bilgi sağlayacak bir dizi arazi haritası planladı.

Ulusal alanın jeolojik yapısını, maden kaynaklarını ve ürünlerini inceleme görevi birçok olasılık sunuyordu. Ancak Anketin kurulduğu yıl, değerli metal kaynaklarına ilişkin bilginin hayati önem taşıdığı ve demir-çelik endüstrisinin uygun hammadde elde etmede sorunlarla karşılaştığı, ülkenin durumu hakkında bilgilerin mevcut olduğu, parasal açıdan büyük belirsizliklerin olduğu bir yıldır. Bu nedenle, Survey'in ilk çalışma programı için King, madencilik jeolojisini vurgulamayı, genel jeolojiye çok az çaba harcamayı ve paleontoloji ile topoğrafik haritalamayı jeolojik çalışmaları desteklemek için gerekli olanlarla sınırlamayı seçti. Her ne kadar King bunu yaparken temel çalışmaların pahasına pratik çalışmaları vurgulasa da, Organik yasadaki "ulusal alan" terimi bir sorun yaratıyordu. Yasayı hazırlayanlar bu terimi, tüm Eyaletleri ve Bölgeleri isimlendirmek zorunda kalmadan, ulusal sınırlar içindeki tüm toprakları ifade etmek için kullanmıştı, ancak İçişleri Bakanlığı avukatı, bunun Hükümetin tapusunu ayırmadığı topraklar anlamına geldiğine karar verdi. Bu kararın harfi harfine yorumlanması, arazinin çoğunun özel mülkiyet haline geldiği bir maden bölgesinde çalışmayı engelleyecektir. King, Kongre'den bunun anlamını açıklığa kavuşturmasını istedi ve Meclis, Jeolojik Araştırma alanını derhal tüm Ülkeyi kapsayacak şekilde genişletti, ancak Kongre, Senato harekete geçmeden önce ara verdi. Bu nedenle ilk yıl King, operasyonlarını kamu arazileriyle değil, kamu arazileriyle sınırlamaya karar verdi⁴.

³ J.T. Cuddington, "Long term trends in the Real real process of primary commodities: Inflation bias and the Prebisch-Singer hypothesis", Resour. Policy, 35 (2010), pp. 72-76

⁴ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/organize.htm>

Birinci Çeyrek Yüzyıl

King, İçişleri Bakanı Carl Schurz ile istişarede bulunarak yeni Ankete atanmak için gereken nitelikleri ve maaşları belirledi. Madencilik Jeolojisi Bölümüne atanacak adayların matematik, mekanik, madencilik jeolojisi, kimya, metalurji ve ekonomik ürünlerin mineralojisi konularında iyi bir çalışma bilgisine sahip olmaları bekleniyordu; bunun kanıtı üniversite diplomaları ve uzmanların ifadeleri ile sağlanabilecekti. Genel Jeoloji Bölümüne atanmak için başvuru sahiplerinden matematik, fizik, kimya, jeoloji ve mineraloji konularında yeterli düzeyde bilgi sahibi olduklarına dair eşdeğer kanıt sunmaları bekleniyordu. Temmuz 1879'da, King araştırmasından SF Emmons ve Arnold Hague, Wheeler'dan GK Gilbert ve daha sonra Powell araştırmasından FV Hayden ve Raphael Pumpelly, Harvard'da Sturgis-Hooper Jeoloji Profesörü ve Michigan ve Missouri Eyalet Jeoloğu olan bu kişiler, yılda 4.000 dolar karşılığında jeolog olarak atandılar. Kaliforniya Üniversitesi'nde madencilik ve metalurji eğitmeni olan George F. Becker, yıllık 2.500 dolara jeolog olarak atandı. Topograf olarak atananlar, King araştırmasından AD Wilson ve FA Clark ile Powell araştırmasından Sumner Bodfish ve John H. Renshawe idi. Pumpelly Madencilik Jeolojisi Bölümü'ne başkanlık ediyordu ve John Wesley Powell gayri resmi olarak Genel Jeoloji Bölümü'nün başkanı olarak görev yapıyordu ancak maaşını Smithsonian Enstitüsü Etnoloji Bürosu'ndan alıyordu. Yıllık 2.500 dolara jeolog olarak atandı. Topograf olarak atananlar, King araştırmasından AD Wilson ve FA Clark ile Powell araştırmasından Sumner Bodfish ve John H. Renshawe idi. Pumpelly Madencilik Jeolojisi Bölümü'ne başkanlık ediyordu ve John Wesley Powell gayri resmi olarak Genel Jeoloji Bölümü'nün başkanı olarak görev yapıyordu ancak maaşını Smithsonian Enstitüsü Etnoloji Bürosu'ndan alıyordu⁵.

Madencilik jeolojisi programı 1879'da üç büyük madencilik bölgesinin (Colorado'daki Leadville ve Nevada'daki Comstock ve Eureka) jeolojisi ve teknolojisine ilişkin kapsamlı çalışmalar ve Batı Eyaletlerindeki maden istatistiklerinin toplanmasıyla başladı. Buna ek

olarak, Onuncu Nüfus Sayımı ile yapılan işbirliği anlaşmasıyla Doğu Eyaletlerindeki maden istatistikleri toplandı, ülkenin her yerindeki demir kaynakları sistematik olarak sahada ve laboratuvarında mikroskobik analiz, kimyasal analiz gibi çeşitli tekniklerle araştırıldı. Bunun yanında manyetik gözlemler yapıldı ve Michigan ve Wisconsin'deki bakır içeren kayaların kuzeydoğu Minnesota üzerinden Kanada sınırına kadar devamının izini sürmek için çaba gösterildi.

King, ilk yıllık raporunda "pratik ve genel jeoloji ve paleontoloji" üzerine 12 ciltlik bir kitap sözü verdi.¹¹ Bunlardan bazıları, ülkenin maden kaynaklarına ilişkin ilk kapsamlı çalışmayı sağlayan maden istatistiklerini de içeren Onuncu Nüfus Sayımı raporlarının bir parçası olarak yayımlandı; diğerleri ise ABD Jeolojik Araştırmalar Kurumu'nun monografileri olarak yayınlandı⁶.

King, Mart 1881'de Direktörlükten istifa etti. Çalışmayı organize etmek için gereken sürenin ötesinde kalmayı planlamamıştı ve James Garfield Başkan olduğunda King, artık yakın arkadaşı İçişleri Bakanı Carl Schurz'un desteğine sahip olamayacağını fark etti. Liyakate dayalı bir kamu hizmeti sistemi de dahil olmak üzere siyasi reform hakkındaki görüşlerini paylaştığı kişi. Kısa görev süresine rağmen King'in, Survey'in organizasyonu ve çalışma şekli üzerinde o kadar derin bir etkisi vardı ki, onlarca yıl sonra bile onun etkisi hala açıkça görülebiliyordu ve bugün bile tannabiliyordu.

⁵ Erickson, R.L., 1973. Crustal occurrence of elements, mineral reserves and resources, In USGS: Professional Paper 820, pp. 21–25.

⁶ J. Farley, R. Costanza, "Envisioning shared goals for humanity: a detailed, shared vision of a sustainable and desirable USA in 2100", *Ecol. Econ.*, 43 (2002), pp. 245-259

Şekil 2. Leadville, Colorado, madencilik bölgesi, ilk madencilik-jeolojisi çalışmasının konusu, 1879.

King'in yerine geçmek için seçtiği kişi, geçmişi, eğitimi ve deneyimi açısından neredeyse King'in antitezi olan John Wesley Powell'di. Her iki adamın da geniş kapsamlı bilimsel ilgileri vardı, ancak King'inki matematik ve jeofizik üzerine yoğunlaşırken, Powell'inki doğa tarihi ve antropolojiye yöneldi. Powell coğrafyanın bir parçası olarak gördüğü jeolojide öncelikle yer şekilleri ve arazi kullanımıyla ilgileniyordu⁷.

King ve Powell'ın yönetim felsefeleri de büyük ölçüde farklıydı; görünüşe göre King istifa ettiğinde bunun farkına varmamıştı. King, Jeolojik Araştırma çalışmalarına bir misyon yönelimi vermiş, hedefleri planlamış ve personeli seçmişti, ancak onlara hedeflere ulaşmak için çalışma yöntemlerini seçme özgürlüğü vermişti. Powell, personelin yalnızca çalışma yöntemlerini değil, araştıracakları konuları da seçmesine izin verdi. Tek başına bu bile Jeolojik Araştırmalar programında acil bir değişiklik anlamına geliyordu. Buna ek olarak, Powell jeoloji ve topoğrafyayı bağımsız, ancak daha geniş bir coğrafya alanının yakından ilişkili parçaları olarak gördüğü için, Direktör olur olmaz Jeolojik Araştırmanın topografik çalışmasını jeolojik çalışmalardan bağımsız hale getirdi.

1882'de Powell, Kongre'den "Amerika Birleşik Devletleri'nin jeolojik haritasının hazırlanmasına devam etmek" için yetki aldı. Bu, kamu arazileri-ulusal alan sorusunu açık bir şekilde açıklığa kavuşturmadan, Araştırmanın çalışmasını dolaylı olarak Doğu Eyaletlerini kapsayacak şekilde genişletmiştir. Powell daha sonra tüm topografik çalışmayı jeolojik haritanın hazırlanmasına yönlendirdi ve hem Doğu hem de Batı Eyaletlerindeki jeolojik haritaya bir temel sağlamak için topografik haritalamaya başladı. Topografik haritalama Jeolojik Araştırma programının en büyük parçası haline geldi. Jeolojik haritalama programını destekleyecek paleontolojik ve stratigrafik çalışmalar da ülke genelinde başlatıldı. Ancak madencilik jeolojisi Batı Eyaletleriyle sınırlıydı (Powell, Doğu Eyaletlerinde madencilik jeolojisi için herhangi bir izin alınmadığı konusunda ısrar etti) ve saha çalışması için yeterli

⁷ R. Goodland, "The concept of sustainability", Annu. Rev. Ecol. Syst., 26 (1995), pp. 1-24.

fona sahip değildi⁸.

Şekil 3. Eski bir genel jeoloji çalışmasının konusu olan antik Bonneville Gölü'nün kıyı şeridi, 1879.

Powell'ın Direktör olarak görev yaptığı ilk 3 yıl boyunca Araştırma başarılı oldu ve ödenekleri istikrarlı bir şekilde artarak 1 Temmuz 1884'te başlayan mali yıl için 386.000 \$'a ulaştı. O zamana kadar, King'in Araştırmayı Madencilik Jeolojisi ve Genel Jeolojiye yönelik basit organizasyonu dönüştürülmüştü. Başlangıçta Powell tarafından yapısal jeoloji ve paleontoloji olarak tanımlanan genel jeoloji, jeolojinin beş ve paleontolojinin beş bölümü haline geldi. Bu bölümler kimya laboratuvarı, madencilik istatistikleri, illüstrasyonların hazırlanması ve kütüphane aksesuarlarıydı¹³. Jeolojik Araştırma, resmi bir organizasyonun faydası olmadan, aynı zamanda kurak toprakların sulanmasını, Rocky Dağları'ndan gelen suların sulama için kullanılmasıyla Mississippi'nin aşağı vadisindeki sellerden kurtulmayı ve büyük toprakların coğrafi dağılımını da araştırıyordu⁹.

Bununla birlikte, 1 Temmuz 1884'te başlayan mali yıl için ödenek kanunu, aynı zamanda iki Kongre soruşturmasına ilişkin hükümleri de içeriyordu: Bunlardan biri, kamusal basım maliyetlerini, özellikle de bilimsel yayınların maliyetini düşürmeyi amaçlayan Kamu Basımları Ortak Komitesi tarafından yapıldı. Bu biraz endişe verici bir konu; diğeri, aralarında kamu hizmetinin yönetiminin daha verimli ve ekonomik olmasını sağlamak için

⁸ T.E. Graedel, J. Cao, "Metal spectra as indicators of development", Proc. Natl. Acad. Sci., 107 (49) (2010), pp. 20905-20910

⁹ A.C. Gonzalez-Martinez, H. Schandl, "The biophysical perspective of a middle income economy: material flows in Mexico", Ecol. Econ., 68 (1-2) (2008), pp. 317-327

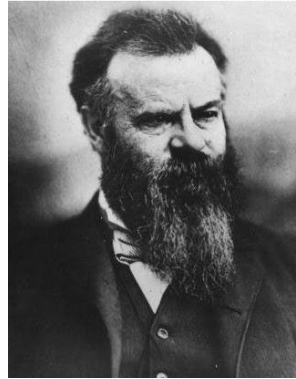
Sinyal Servisi, Jeolojik Araştırma, Sahil ve Jeodezik Araştırma ve Donanma Hidrografi Dairesi kuruluşlarının araştırılması. İkinci soruşturma görünüşte genel bir araştırmaydı ama aslında iki soruşturmanın birleşimi idi; biri Sinyal Servisi, diğeri ise Sahil ve Jeodezik Araştırmayı, Jeolojik Araştırmanın işlevlerine tecavüz etmekten kurtarma girişimi idi. yeni genişletilmiş topografik haritalama programı ve Hidrografi Ofisi ile her ikisinin de ortak noktası, bilimin askeri kontrolüne karşı sivil kontrolüne ilişkin eski tartışmaydı.

Tekrar tavsiyeye başvurulmuş Ulusal Bilimler Akademisi, Hükümetin tüm bilimsel çalışmalarının bilimsel disiplin temelinde organize edilen dört büroda yoğunlaşmasını ve bu dördünün tercihen ayrı bir Bilim Departmanı veya en azından ayrı bir Bilim Departmanı oluşturması gerektiğini tavsiye etti. Bazıları bilimsel çalışmaların bilimsel yardıma ihtiyaç duyan departman tarafından yürütülmesi ve bu departman tarafından yönetilmesi gerektiği görüşünü dile getirirken, bazıları da Federal Hükümetin bilimsel çalışmalarının kapsamının ciddi şekilde sınırlandırılması gerektiğini savundu¹⁰.

Aralık 1884'te toplanan genel Kongre, ciddi ekonomik sorunlarla karşı karşıya kaldı ve 4 Mart 1885'te zorunlu olarak kapatıldı. Kamu Matbaası Ortak Komitesi, kamuya açık basım maliyetlerini düşürecek bir yasa tasarısı taslağı hazırlama görevini yeni Kongre'ye bırakmaya karar verdi. Hükümetin Bilimsel Çalışmalarını Düzenleme Komisyonu oturumlar düzenledi, ardından yeni Kongre toplandığında oturumlara devam etme yetkisini aldı ve 1886'da bölünmüş bir rapor sundu. Çoğunluk, mevcut büroların organizasyonunda herhangi bir değişiklik yapılmamasını tavsiye etti ve Ankete ilişkin olarak, mevcut yıllık ödenek temelinde tüm ülkenin jeolojik araştırmasını tamamlamanın 30 yıl süreceğini kaydetti, ancak çalışmanın yapıldığı hıza ödenek miktarının belirlenmesinin Kongre'ye bırakılabileceğini düşündü. Azınlık, paleontolojinin fosillerin toplanması, sınıflandırılması ve uygun bakımıyla sınırlandırılması ve jeolojik teorilerle ilgili genel tartışmaların ve yıllık operasyon raporları dışında herhangi bir şeyin yayınlanmasının yasaklanması çağrısında bulundu. Kongrenin bir sonraki oturumunda, Jeolojik Araştırma, Kongre'nin harcamaları kontrol edebilmesi için fon talep ederken ayrıntılı tahminler sunmaya yönlendirildi ve Kamu Matbaasının Jeolojik Araştırma yayınları için harcama yetkisine sahip olduğu miktar büyük ölçüde

¹⁰ K. Halada, M. Shimada, K. Ijima, "Decoupling status of metal consumption from economic growth", Mater. Trans., 49 (3) (2008), pp. 411-418

azaltıldı. Azınlık, paleontolojinin fosillerin toplanması, sınıflandırılması ve uygun bakımıyla sınırlandırılması ve jeolojik teorilerle ilgili genel tartışmaların ve yıllık operasyon raporları dışında herhangi bir şeyin yayınlanmasının yasaklanması çağrısında bulundu. Kongrenin bir sonraki oturumunda, Jeolojik Araştırma, Kongre'nin harcamaları kontrol edebilmesi için fon talep ederken ayrıntılı tahminler sunmaya yönlendirildi ve Kamu Matbaasının Jeolojik Araştırma yayınları için harcama yetkisine sahip olduğu miktar büyük ölçüde azaltıldı. Azınlık, paleontolojinin fosillerin toplanması, sınıflandırılması ve uygun bakımıyla sınırlandırılması ve jeolojik teorilerle ilgili genel tartışmaların ve yıllık operasyon raporları dışında herhangi bir şeyin yayınlanmasının yasaklanması çağrısında bulundu. Kongrenin bir sonraki oturumunda, Jeolojik Araştırma, Kongre'nin harcamaları kontrol edebilmesi için fon talep ederken ayrıntılı tahminler sunmaya yönlendirildi ve Kamu Matbaasının Jeolojik Araştırma yayınları için harcama yetkisine sahip olduğu miktar büyük ölçüde azaltıldı¹¹.

Şekil 4. John Wesley Powell, ABD Jeolojik Araştırmalar Direktörü, 1881-1894.

Jeolojik Araştırmalar için başka bir cephede daha fazla sorun ortaya çıkmaya başlamıştı. Direktör olduktan birkaç ay sonra Powell, Uluslararası Jeologlar Kongresi'nin ikinci oturumuna bir rapor sunmuş ve burada "kabul edilen" kuralları belirlemeye çalışmıştı Jeolojik Araştırmalarda stratigrafik isimlendirme ve kartografik gösterim için Amerikan normu olarak. Kongreye yalnızca bir Amerikalı jeolog katıldı ve Kongre, büyük ölçüde Avrupa kökenli diğer terimlerin benimsenmesi yönünde oy kullandı. Ancak 1885 Kongresi'nin ardından Amerikan Komitesi toplandı ve Uluslararası Kongre'nin kararlarını kabul etmek ve bunların Amerikalı jeologlar tarafından kabul edilmesini tavsiye etmek için oy

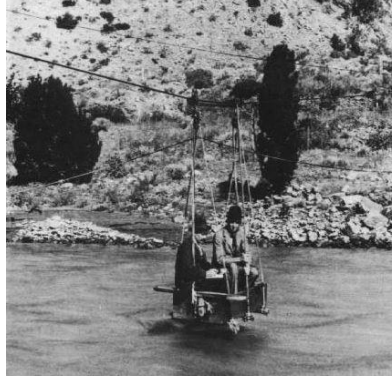
¹¹ S.O. Hansson, "Technology and the notion of sustainability", Technol. Soc., 32 (2010), pp. 274-279

kullandı. Amerika'nın stratigrafik isimlendirme konusundaki görüşleri, 1887'de yapılan toplantılarda açıkça görüldüğü gibi bölünmüştü, ancak Amerikan Komitesi, raporlarını Amerika Birleşik Devletleri'nde önceden dağıtılmadan 1888 Uluslararası Kongresi'ne göndererek ciddi protestolara yol açtı. Ağustos 1888'de Amerikalı jeologlar bir Amerikan jeoloji topluluğu oluşturmak için oy kullandılar ve Amerika Jeoloji Topluluğu'nun ilk toplantısı 27 Aralık 1888'de yapıldı.¹²

Powell, 1886'da iklimde meydana gelen bir değişiklik nedeniyle geçici olarak jeolojik haritadan ve stratigrafik isimlendirmeden saptırıldı. 1870'ler boyunca ve 1880'lerin başlarında, çok sayıda insan Great Plains'e yerleşmişti ve müstakbel çiftçiler, su ve tarım için sığır yetiştiricileriyle rekabete girdiler. 1886'daki kuraklık ve bunu takip eden şiddetli kış, zorlukları daha da artırdı. Ekim 1888'de Kongre, Amerika Birleşik Devletleri'nin kurak bölgesinin sulama yoluyla ne ölçüde kurtarılabilceğini araştırmak, sulanabilir arazileri ayırmak ve depolama ve depolama gibi ikili amaçlar için rezervuarlar ve diğer hidrolik işler için yer seçmek üzere bir araştırmaya izin verdi. Suyun sulama amaçlı kullanılması, sel ve taşkınların önlenmesi. Spekülasyonları önlemek için Powell, 1878'deki kurak topraklar raporunda, kurak bölgeyi yılda 20 inçten az yağış alan bölge olarak tanımlamıştı ve dolayısıyla 100. meridyenin batısındaki alanın çoğu kendi kurak bölgesindeydi. Batı'nın kurak bölgesi ile Doğu'nun nemli bölgesi arasında, Powell'ın yarı nemli bölge olarak adlandırdığı, yağışın yılda 20 ila 28 inç olduğu bir bölge vardı. Hava koşullarındaki değişiklikten zarar gören çiftçilerin çoğu, yarı nemli bölgede veya kurak bölgenin doğu ucundaydı¹³.

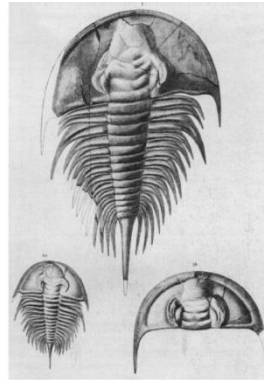
¹² J.H.M. Harmsen, A.L. Roes, M.K. Patel, "The impact of copper scarcity on the efficiency of 2050 global renewable energy scenarios", *Energy*, 50 (2013), pp. 62-73

¹³ M.L.C.M. Henckens, P.P.J. Driessen, E. Worrell, "Metal scarcity and sustainability, Analyzing the necessity to reduce the extraction of scarce metals Resour", *Conserv. Recycl.*, 93 (2014), pp. 1-8.

Şekil 5. Akış ölçümünün erken bir yöntemi, 1890.

Kurak topraklar sorununa çözüm bulmak için uzun süredir beklediği fırsat göz önüne alındığında Powell, önce su toplama havzalarını belirlemek için topografik araştırmaları, ardından akarsu akışını ölçmek için hidrografik araştırmayı ve son olarak da inşaatın fizibilitesini belirlemek için bir mühendislik araştırmasını planladı. Topografik haritalama, Colorado ve batıdaki bölgelerdeki düzenli topografik haritalama programının genişletilmesi olarak, Tahsis Yasasının kabul edilmesinden hemen sonra Ekim 1888'de başladı. Nehir ölçümleri ve mühendislik araştırmaları, hidrografların eğitimini ve mühendislik personelinin işe alınmasını beklemek zorunda kaldı ve 1889'a kadar başlatılmadı. Akış ölçüm yöntemleri ve aletlerinde deneyimli erkekler azdı, bu nedenle 14 genç adam seçilip yerleştirildi¹⁴.

Şekil 6. CD Walcott'un bulduğu bir trilobit türü olan *Olenellus*, *Kambriyen devrinin en alçak bölgesini işaret ediyordu*, 1890.

¹⁴ M.L.C.M. Henckens, P.P.J. Driessen, E. Worrell, "Towards a sustainable use of boron. Approach to a sustainable use of primary resources", *Resour. Conserv. Recycl.*, 103 (2015), pp. 9-18.

Sulama Araştırması 1890'da durduruldu. Kongre sonuçlar konusunda sabırsızdı, ancak Powell herhangi bir tavsiyede bulunulmadan önce tüm gerçeklerin belirlenmesi gerektiğinde ısrar etti. Mayıs 1890'da Başsavcı Vekili, 2 Ekim 1888'de tüm sulanabilir arazilerin geri çekildiği kararına vardı ve Survey bunları onaylayana kadar hiç kimse hangi arazilerin sulanabilir olduğunu bilmediğinden, bu tarihten sonra yapılan tüm iddiaların geçersiz kılınması gerektiğine karar verdi. Kamusal alan aslında girişe kapalıydı; bu, Batılı kalkınmayı savunanların ne pahasına olursa olsun istemediği bir durumdu. Durumu daha da karmaşık hale getirmek için, 1889 ve 1890'da bazıları tamamen, bazıları kısmen kurak bölgede olmak üzere altı yeni Eyalet kabul edilmişti ve bunların çeyiz arazileri, yani Kongre tarafından vergilerini alacakları yeni Eyaletlere devredilen kamu arazileri de kabul edilmişti.

Sulama Araştırmasının sona ermesi ilk ciddi aksilikti; 2 yıl sonra bir diğeri onu takip etti. Sulama Araştırmasının durdurulduğu yıl, Amerika Birleşik Devletleri'nde neredeyse evrensel bir ulusal hoşnutsuzluğun yaşandığı yıldır. Çiftçi ve işçi örgütleri, ortak hedeflerine ulaşmak için diğer protesto gruplarıyla bir araya gelmeye başladı. Parasal durum istikrarsızdı. Altın üretimi uzun yıllardan beri düşüşteyken, gümüş üretimi istikrarlı bir şekilde arttı ve piyasa fiyatı da istikrarlı bir şekilde düştü. 1890'da, Senato'daki gümüş ve enflasyonist güçler, yakın zamanda kabul edilen Kuzey ve Güney Dakota, Montana, Washington, Idaho ve Wyoming Eyaletlerinden Senatörler tarafından güçlendirilerek, gümüşün ücretsiz ve sınırsız basılmasına ilişkin bir yasa tasarısını geçirmeyi başardılar. Meclis o tasarımı engelledi ancak Temmuz 1890'da kabul edilen bir uzlaşma yasa tasarısı, Hazine'nin her ay geçerli piyasa fiyatından 4.500.000 ons gümüş (tahmini toplam ABD üretimi) satın almasını ve ödemeli olarak, isteğe bağlı olarak altın veya gümüşe çevrilebilen yasal ihale Hazine bonoları ihraç etmesini gerektiriyordu. Hazineye bunun etkisi, itfa edilebilir kâğıt paranın dolaşımında bir artış ve Federal altın rezervinin zayıflaması oldu; bu da gümüş enflasyonunun ülkeyi altın standardından çıkarabileceği korkusu yarattı. 1891'de emtia fiyatlarında yeni bir düşüş dalgası başladı ve Hazine, 20 yıldır ilk kez açığın yaklaştığını duyurdu. Hazine geçerli piyasa fiyatı üzerinden ve ödemeli olarak Hazine'nin tercihi göre altın veya gümüşe çevrilebilen yasal ihale Hazine bonoları ihraç etmeye karar verdi. Bunun etkisi, itfa edilebilir kâğıt paranın dolaşımında bir artış ve Federal altın rezervinin zayıflaması oldu; bu da gümüş enflasyonunun

ülkeyi altın standardından çıkarabileceği korkusu yarattı¹⁵.

Tarihinin bu kritik noktasında Jeolojik Araştırma, çoğu zaman tek taraflı hareket ettiğini düşünen birçok Amerikalı jeolog ve ekonomik jeolojinin ihmal edildiğini düşünen madencilik endüstrisinin bazı unsurları nedeniyle Kongre'nin gözünden düşmüştü. Ekonomiye yönelen bir ruh hali içinde olan Kongre, 1892'de bilimsel kurumlara, özellikle de acil pratik amacı çok az görünen kalemlere ayrılan ödenekleri kesti. Jeolojik Araştırmalar merkezinin jeolojik araştırmalar, paleontoloji, kimya ve fizik için ayırdığı ödenek büyük ölçüde azaltıldı ve birçok yasal pozisyon ortadan kaldırıldı. Topoğrafik araştırmalara ayrılan ödenek çok az kesintiye uğramasına rağmen, yalnızca maden kaynakları raporuna ayrılan ödenek zarar görmedi.

Kongre eylemi açıkça Powell'ı ve onun Jeolojik Araştırmalar yönetimini hedef alıyordu ve bunun nedenleri de aynı derecede açıktı. Bunun başlıca nedeni, Araştırma çalışmasının her şeyi kapsayan doğasına veya Powell'ın toprak reformu fikirlerine duyulan kırgınlığa ve Sulama Araştırması sırasında kamu alanının kapatılmasına rağmen, Araştırma biliminin ülkenin büyük ekonomik çıkarlarına hizmet etmemesiydi. Özellikle, aynı zamanda kurak bölgedeki eyaletler olan Batı'daki madencilik eyaletlerinden Senatörler, ekonomik jeolojinin King yönetimindeki üstün konumuna geri getirilmesini istediler ve Güney ve Doğu'daki Kongre üyeleri kendi bölgelerinde ekonomik jeoloji araştırmalarının yapılmasını istediler¹⁶.

Powell, 30 Haziran 1894'e kadar Direktör pozisyonunu sürdürdü, ancak Survey'in jeolojik çalışmaları üzerindeki kontrolü Ağustos 1892'de sona erdi. Charles D. Walcott, ilk olarak Powell'ın ofisten uzakta olduğu acil durumlarda yavaş yavaş birkaç aylığına, ardından da tamamen olarak Powell'ın devrettiği idari sorumluluklarla görevi üstlendi. 1 Temmuz 1893'te İçişleri Bakanı Walcott'u Jeoloji ve Paleontolojiden Sorumlu Jeolog olarak atadı. 1894 baharında Powell, Jeolojik Araştırmanın İçişleri Bakanlığı'ndan Tarım Bakanlığı'na devredilmesi yönündeki mevzuatı değerlendiren Temsilciler Meclisi Tarım Komitesi'ne, her

¹⁵ M.A. Perez-Rincon, "Colombian international trade from a physical perspective: towards an ecological "Prebisch thesis", *Ecol. Econ.*, 59 (4) (2006), pp. 519-529.

¹⁶ W.G.B. Phillips, "Statistical estimation of global mineral resources", *Resour. Policy*, 3 (4) (1977), pp. 268-

ne kadar Jeolojik Araştırma düzenlendiğinde esas olarak tarımla ilgili olması gerektiğini söylediye de madenler ve madencilik, faaliyetlerinin büyük kısmı artık tarımla ilgili sayılacağı yönünde bir karar alınmasında ısrar etti.

Kongrenin ekonomik jeolojiye daha fazla vurgu yapma arzusu göz önüne alındığında, Walcott bu pozisyon için bariz bir seçim değildi. Alışılmışın dışında idari ve bilimsel yeteneğe sahip bir adamdı, ancak paleontolojik jeoloji olarak adlandırmayı seçtiği alanda zaten uluslararası bir üne kavuşmuş olmasına rağmen, 1890 gibi geç bir tarihte düşük maaşlı paleontologlardan biriydi ve 1892'de de paleontologların arasında yer alıyordu. Chicago Üniversitesi'nde profesör olmak için Survey'den ayrılmanın eşiğindeyken Walcott, King'in ilk atadığı kişilerden biri olmuştu. O, yıllık 600 dolar karşılığında jeolog yardımcısı olarak görev yapıyordu ve King'in Direktörlükten istifasının ardından New York'ta King ile birlikte çalışan grubun bir parçasıydı. Walcott, Jeolojik Araştırmanın karşılaştığı zorlukları ve atılması gereken adımları anlamıştı. Aslında, Doğu Eyaletleri de dahil olmak üzere 17 farklı bölgede bilinen veya var olduğuna inanılan çeşitli maden kaynaklarının "haritalar, bölümler ve raporlarla konumlandırılması ve temsil edilmesi" raporlandırılan bir çalışmayı başlatmıştı.¹⁷

Walcott'un atanması jeologlar tarafından ihtiyatlı bir onayla karşılandı, ancak King onlara idari yeteneği konusunda güvence vermesine rağmen madencilik camiası tarafından az çok göz ardı edildi. Walcott, 1879'da King tarafından ana hatlarıyla belirtilen Jeolojik Araştırmanın görev yönelimini yeniden canlandırdı, ancak misyonunu King'in öngördüğünün ötesine genişletti. Araştırma sadece maden endüstrisine değil, tüm endüstrilere, aslında jeoloji bilgisi ile desteklenebilecek her türlü pratik hedefe yardımcı olacak şekilde büyütülmüştür. Bununla birlikte, pratik jeoloji ile sınırlı kalmayacak, jeolojik bir problemin çözümünde araştırmanın gerekli olduğu her durumda temel araştırmayı üstlenecek bir çalışmayı da başlatmış oldu.

Walcott, Jeoloji Şubesi içindeki tüm organizasyon birimlerini kaldırdı ve işin doğrudan kontrolünü üstlendi. Madencilik jeolojisi çalışmaları yeniden başlatıldı ve Doğu Eyaletleri'ne kadar genişletildi ve altın krizi göz önüne alındığında, yeni kaynakların araştırılması da dahil olmak üzere altın yatakları üzerinde yoğun bir çalışma başlatıldı. Çok az

¹⁷ Prior, D. Giurco, G. Mudd, L. Mason, J. Behrisch, "Resource depletion, peak minerals and the implications

anlaşılan bir tellür cevheri olan Cripple Creek, Colorado'daki yataklar ve siyanürleme sürecinin geliştirilmesiyle kullanılabilir hale gelen Mercur, Utah'taki yataklar incelendi. Alaska'daki altın yataklarıyla ilgili çalışmalar 1895'te başladı. 1900'e gelindiğinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde yıllık olarak üretilen altının değeri, 1890'dakinin iki katından fazlaydı ve Amerika Birleşik Devletleri, para tabanı olarak altın standardını benimsedi. Madencilik bölgesi çalışmaları altınla sınırlı değildi. Michigan ve Minnesota'nın demir bölgelerinde ve Montana, Utah ve Arizona'nın bakır bölgelerinde de yürütüldü. Sadece pratik meselelerle de ilgilenmiyorlardı. 1900 yılına gelindiğinde, King'in madencilik jeolojisi programından geleceğini umduğu cevherlerin sınıflandırılması ve oluşumuna ilişkin fikirler yoğun tartışma konularıydı; Amerikan Maden Mühendisleri Enstitüsü'nün 1901'deki toplantısında bu konulardaki makaleler jeoloji tarihinde dönüm noktaları haline geldi¹⁸.

Şekil 7. Colorado'daki Cripple Creek madencilik bölgesinin haritasını çıkarmaya giden bir jeolojik grup, 1893.

Temel bilimler Jeoloji Şubesi programının ayrılmaz bir parçasıydı. Maden yataklarının oluşumu, paleontoloji ve stratigrafi, buzul jeolojisi ve petrografi konularında temel çalışmalar yapıldı. Jeolojik zaman ölçeği revize edildi, kaya sınıfları için yeni tanımlar geliştirildi ve ilk jeolojik foliolar yayınlandı.

Sonuç

for sustainable resource management”, *Glob. Environ. Change*, 22 (2012) (2012), pp. 577-587.

¹⁸ D. Russi, A.C. Gonzalez-Martinez, J.C. Silva-Macher, S. Giljum, J. Martinez-Alier, M.C. Vallejo, “Material flows in Latin America: a comparative analysis of Chile, Ecuador, Mexico and Peru (1980–2000)”, *J. Ind. Ecol.*, 12 (5–6) (2008), pp. 704-720

Amerika'daki jeoloji çalışmaları ilk zamanlar için bilimsel veriler elde etmeye yönelikti. Uzun zaman bu konudaki çalışmalar takip edilmiş olsa da bir zaman sonra mesele faydacı bir mantığa büründü ve bilimsel verilerin ülke çıkarları için gereken maddelere ulaşılması yönünde kullanılması için de sürdürülmesine karar verildi. Bir taraftan petrol, altın ve diğer madenlerin bulunması amacıyla yapılan araştırmalar büyük faydalar sağladı ve Amerika'nın petrol, altın ve gümüş rezervlerinin artışı sağladı. Ancak bu çalışmalar kısa zamanda spekülörlerin hışmına da uğradı. Onların piyasayı kontrol amaçları hızla bu bilim dalını piyasaya çalışan bir sisteme dönüştü. Bu dönüşüm devleti de bu sistemin içerisine sokunca, araştırma merkezleri kuruldu ve bu merkezlere stratejik ve gizli görevler yüklendi. Merkezlerin başına getirilen kişiler de kısa zamanda politik birer malzeme haline getirildi ve atamalar, aziller hep bu çıkar gruplarının yönlendirdiği uğraşlar oldu. Bu da Amerikan Jeoloji çalışmalarının istenilen seviyeye gelmesini uzun bir zaman engelledi.

Kaynaklar

R.U. Ayres, J.C.J.M. van den Bergh, J.M. Gowdy, "Strong versus weak sustainability: economics, natural sciences, and "consilience", *Environ. Ethics*, 23 (2) (2001), pp. 155-168.

S. Baumgärtner, M. Quaas, "Sustainable economics – general versus specific, and conceptual versus practical", *Ecol. Econ.*, 69 (2010), pp. 2056-2059.

J.T. Cuddington, "Long term trends in the Real process of primary commodities: Inflation bias and the Prebisch-Singer hypothesis", *Resour. Policy*, 35 (2010), pp. 72-76

<https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/organize.htm>Erickson, R.L., 1973. Crustal occurrence of elements, mineral reserves and resources, In USGS: Professional Paper 820, pp. 21–25.

J. Farley, R. Costanza, "Envisioning shared goals for humanity: a detailed, shared vision of a sustainable and desirable USA in 2100", *Ecol. Econ.*, 43 (2002), pp. 245-259

R. Goodland, "The concept of sustainability", *Annu. Rev. Ecol. Syst.*, 26 (1995), pp. 1-24.

T.E. Graedel, J. Cao, "Metal spectra as indicators of development", *Proc. Natl. Acad. Sci.*, 107 (49) (2010), pp. 20905-20910

A.C. Gonzalez-Martinez, H. Schandl, "The biophysical perspective of a middle income economy: material flows in Mexico", *Ecol. Econ.*, 68 (1–2) (2008), pp. 317-327

K. Halada, M. Shimada, K. Ijima, "Decoupling status of metal consumption from economic growth", *Mater. Trans.*, 49 (3) (2008), pp. 411-418

S.O. Hansson, "Technology and the notion of sustainability", *Technol. Soc.*, 32 (2010), pp. 274-279

J.H.M. Harmsen, A.L. Roes, M.K. Patel, "The impact of copper scarcity on the efficiency of 2050 global renewable energy scenarios", *Energy*, 50 (2013), pp. 62-73

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

M.L.C.M. Henckens, P.P.J. Driessen, E. Worrell, "Metal scarcity and sustainability, Analyzing the necessity to reduce the extraction of scarce metals Resour", *Conserv. Recycl.*, 93 (2014), pp. 1-8.

M.L.C.M. Henckens, P.P.J. Driessen, E. Worrell, "Towards a sustainable use of boron. Approach to a sustainable use of primary resources", *Resour. Conserv. Recycl.*, 103 (2015), pp. 9-18.

M.A. Perez-Rincon, "Colombian international trade from a physical perspective: towards an ecological "Prebisch thesis", *Ecol. Econ.*, 59 (4) (2006), pp. 519-529.

W.G.B. Phillips, "Statistical estimation of global mineral resources", *Resour. Policy*, 3 (4) (1977), pp. 268-280.

Prior, D. Giurco, G. Mudd, L. Mason, J. Behrisch, "Resource depletion, peak minerals and the implications for sustainable resource management", *Glob. Environ. Change*, 22 (2012) (2012), pp. 577-587.

D. Russi, A.C. Gonzalez-Martinez, J.C. Silva-Macher, S. Giljum, J. Martinez-Alier, M.C. Vallejo, "Material flows in Latin America: a comparative analysis of Chile, Ecuador, Mexico and Peru (1980–2000)", *J. Ind. Ecol.*, 12 (5–6) (2008), pp. 704-720.

**BİRİNCİ VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA AMERİKA'DA YAPILAN
JEOLOJİK KAZILAR**

* Barış HARBUTLUOĞLU
** Yunus ÇATAL
*** Sami DALKIR
**** Mustafa SİNCAR
***** Serdar TIRYAKI

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Barış Harbutluoğlu, Yunus Çatal, Sami Dalkır, Mustafa Sincar, Serdar Tiryaki, “Birinci Ve İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Amerika’da Yapılan Jeolojik Kazılar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 46-63.

Apa: Harbutluoğlu, B., Çatal, Y., Dalkır, S., Sincar, M., Tiryaki, S. (2023), “Birinci Ve İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Amerika’da Yapılan Jeolojik Kazılar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 46-63.

Özet

Amerika Birleşik Devletleri 1890’lı yıllarda ülkenin bütün parçalarında jeolojik kazılara ve tetkiklere başlayarak depremleri, toprağın ve kayaların oluşumunu, madenleri, sıvı ve katı yakacak maddeleri gibi pek çok hususta önemli keşifler ve tetkikler yaptırmıştır. Bilim adamlarının geceli gündüzlü yapmaya devam ettikleri bu tetkiklerden çok değerli sonuçlar alınmıştır. Petrol, altın, gümüş ve uranyuma kadar uzanan bir çok madenin keşfi yapıldığı gibi ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlayacak önemli zenginlikleri ulaşılmıştır. Ancak bu zenginlikler hızla gelişen ekonomiyi savaşa ve refahı ise istikrarsızlığa itecek bir çok gelişmeyle heba olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’nda ülke topraklarında neredeyse petrol ürünlerinin sonuna gelinmiştir. Bu sebeple de araştırmalar ülke dışına çıkarılarak bir çok ülkede yeni teknolojiler geliştirilmek suretiyle ihtiyaç duyulan maddelerin temini yoluna gidilmiştir.

* Müdür, Antakya Atatürk Anadolu Lisesi, bharputluoglu@hotmail.com, Orcid no: 0009-0004-6430-7260

** Müdür Yardımcısı, Şahinbey Ortaokulu, yuca27@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-6459-6672

*** Müdür Yardımcısı, ÇEAŞ Sofulu İlkokulu, samidalkir@hotmail.com, Orcid no: 0009-0005-5494-7384

**** Müdür, Hasan Ali Yücel Anadolu Lisesi, m.sincar@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6457-3594

***** Müdür Yardımcısı, Şehit Yakup Balbey İlkokulu, serdar1255@gmail.com, Orcid: 0009-0009-2130-2052

Bu makalede Amerika Birleşik Devletlerinin ülke çapında sürdürdüğü petrole dayalı jeolojik araştırmalar ve ülke dışında yapılan tetkik ve değerlendirmeler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Petrol, Maden, Araştırma, Jeoloji, Ülke.

Abstract

The United States of America started geological excavations and studies in all parts of the country in the 1890s and made important discoveries and studies on many issues such as earthquakes, the formation of soil and rocks, mines, liquid and solid fuel materials. Very valuable results have been obtained from these examinations, which scientists continue to conduct day and night. Many mines ranging from oil, gold, silver and uranium have been discovered, and important riches that will enable the economic development of the country have been discovered. However, these riches were wasted by many developments that would push the rapidly developing economy into war and prosperity into instability. Especially during the Second World War, the country almost came to an end of petroleum products. For this reason, research has been taken out of the country and new technologies have been developed in many countries to supply the needed materials.

This article will focus on the petroleum-based geological research carried out by the United States throughout the country and the studies and evaluations carried out abroad.

Key Words: America, Oil, Mine, Research, Geology, Country.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı maden kaynaklarına ilişkin geleneksel görüşleri yeniden yönlendirdi. Ağustos 1914'te savaş başladığında, çatışmanın kısa süreceği varsayılmıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin yalnızca beş birinci sınıf mineralden (kalay, nikel, platin, nitrat ve potas) ihtiyacını karşılayacak bilinen bir tedarikten yoksun olduğuna inanılıyordu. Öte yandan mineral yakıt ve demir rezervlerinin hiçbir sorun çıkmayacak kadar büyük olduğu düşünülüyordu. Ancak Jeolojik Araştırmalar, yeni petrol sahalarının keşfedilmesine veya bilinen sahaların genişletilmesine yardımcı olmak için jeolojik haritalamayı derhal artırdı, ancak beş kıt mineralden aktif olarak yalnızca potas arandı. Savaş ilk başta normal ticari ilişkileri bozdu, ancak çok geçmeden Avrupa'nın acil olarak Amerikan tarım ürünlerine ve ardından daha da acil olarak Amerikan çeliğine, bakırına ve patlayıcılarına ihtiyacı vardı¹.

Amerika Birleşik Devletleri Nisan 1917'de savaşa girdiğinde, Jeolojik Araştırma

¹ Bastin, E. S., War-time mineral activities in Washington: Econ. Geology, vol. 13, (1918), pp. 524--537.

neredeysi tamamen savaş esasına dayanıyordu. Yılın başlarında, Askeri Araştırmalar Dairesi oluşturuldu ve topoğrafik çalışmalara ilişkin planlar, Ordu Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan bir programa uyacak şekilde ayarlandı. Topoğrafya Şubesi'nin teknik personelinin çoğunluğu, Amerikan Seferi Kuvvetlerinin Baş Jeoloğu olan Alaska Tümeni Şefi de dahil olmak üzere diğer Őubelerden birçok bilim insanı gibi Ordu Mühendisler Birliği'nde görevlendirildi².

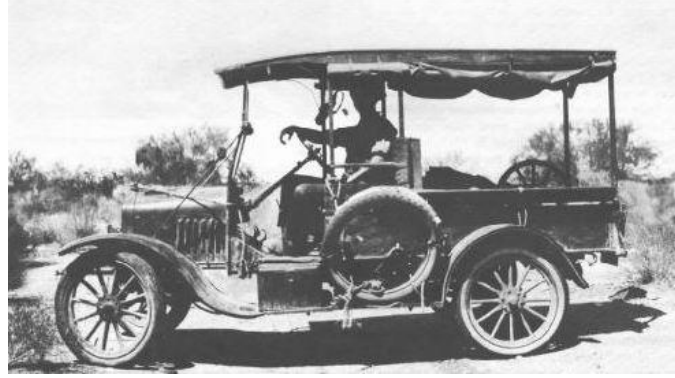

Şekil 1. Birinci Dünya Savaşı'nda nitrat arayan jeolog, 1917.

Stratejik madenler kavramı, bir düzine madenin yurtiçi arzının miktar, nitelik veya her ikisi açısından yetersiz olduğu, diğer yarım düzine madenin barış için yeterli, ancak savaş için yetersiz olduğu ve petrol üretiminin ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaya zar zor yettiğinin açıkça ortaya çıktığı bu dönemde doğmuştur. Ağustos 1917'de Kongre, Başkana, savaş çabaları için gerekli yakıtların üretimini teşvik etmek ve korumak ve dağıtımını kontrol etmek için düzenlemeler yapma ve emirler verme yetkisi veren Kaldıraç Yasasını kabul etti. Diğer maden ürünlerinin kontrolüne ilişkin benzer bir yasa tasarısı savaşın bitiminden kısa bir süre önce kabul edildi ancak hiçbir zaman yürürlüğe konmadı³.

² Berkey, C. P., Engineering Geology During And After The War (Abstract): Geol. Soc. America Bull., Vol. 30, (1919), p. 81.

³ Bliss, E. F., Some problems of international readjustments of mineral supplies as indicated in recent foreign literature (abstract): Geol. Soc. America Bull., vol. 30, (1919), pp. 101-102.

Şekil 2. Birinci Dünya Savaşı sırasında, 1917'de otomobiller saha çalışmalarında kullanılıyordu.

Savaş yıllarında Araştırma, yoğun bir şekilde ülke içindeki savaş minerali yataklarını araştırdı ve zamanla aramayı Orta ve Güney Amerika ile Batı Hint Adaları'na kadar genişletti. Sonuçlar son derece başarılıydı. Savaşın bitiminden önce gerekli tüm malzemelerin yeterli kaynağı bulunmuştu. Jeolojik Araştırma aynı zamanda hem yerli hem de yabancı maden üretimine ilişkin ana bilgi kaynağı haline geldi ve verileri çeşitli endüstriyel ve ulaşım sorunlarını çözmek için kullanıldı. Araştırmanın Maden Kaynakları Bölümü personeli, Kaldıraç Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra kurulan Yakıt İdaresi'nin istatistikçileriyle yakın işbirliği içinde çalıştı⁴.

Birinci Dünya Savaşı'nın Amerikan bilimi üzerinde belirgin bir etkisi oldu; endüstriyi araştırmanın değeri konusunda ikna etti, bilim adamlarını sorunların çözümünde birlikte çalışmaya alıştırdı ve hem kamu hem de özel sektördeki bilim adamlarını kendi disiplinleri dışındaki disiplinlerle tanıştırdı. Ancak savaş bittikten sonra Kongre ekonomiye ağırlık verdi ve Federal bilim destek eksikliğinden dolayı acı çekti. Ekonomiye olan talep o kadar büyüktü ki, 1 Temmuz 1919'da başlayan mali yıl için bütçenin yalnızca yüzde 1'i eğitime ve bilimsel araştırma ve geliştirmeye ayrıldı. Endüstriyel araştırmalar ise gelişti ve kimyaya dayalı ikinci bir sanayi devrimi yarattı. Pek çok bilim adamı bu dönemde endüstride veya akademik dünyada daha kazançlı pozisyonları kabul etmek için hükümetten ayrıldı⁵.

⁴ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/ww1.htm>

⁵ Brooks, A. H., Influence of geography on the conduct of the war (abstract): Educational Congress, Dept. Public Instruction of Pennsylvania, (1919), pp. 540-547.

Enerji kaynaklarının bariz yetersizliği, savaş sonrası acil müdahale gerektiren sorunlardan biriydi. 1919 ve 1920'deki petrol kıtlığı, yerli arzın on yıl içinde tükeneceğine ilişkin tahminlere güvenilirlik kazandırdı. Aynı zamanda, Survey bilim adamlarının çoğu petrol endüstrisindeki görevlerinden ayrılıyordu, bazı kesimlerde yeni gelenleri eğitecek çok az bilim adamı kalmıştı ve Survey, jeoloji kadrosunu yeniden oluşturmanın uzun ve yavaş süreciyle yüzleşmek zorunda kaldı. Bu sırada Araştırma'dan ayrılanların çoğu daha sonra önde gelen petrol şirketlerinin baş jeologları oldular ve dolayısıyla 1930'larda petrol şirketi baş jeologlarının önemli bir kısmı eğitimlerine David White'ın yanında başlayan erkeklerdi⁶.

Savaş sonrası kıtlıklar Kongre'yi kamuya ait maden arazilerinin kalkınmaya açılması gerektiğine ikna etti. şubat 1920'de Maden Kiralama Kanunu kabul edildi. Bu kanunun şartlarına göre, maden arazileri rekabetçi ihale yoluyla kiralanacak ve imtiyaz hakları ile diğer gelirler Federal Hükümet ile Eyaletler arasında paylaştırılacaktı. Maden arazilerinin sınıflandırılmasına ilişkin Araştırma'nın sorumluluğu bir kez daha değiştirildi. Başlıca görevi, petrol ve gaz kiralamalarının yapılacağı petrol veya gaz sahalarının bilinen jeolojik yapısının belirlenmesiydi. Kongre o zaman ilk kez kamu arazilerinin sınıflandırılması için fon tahsis etti ve bu fonlar da saha şubelerine tahsis edildi⁷.

şekil 3. Utah'ın güneydoğusundaki San Juan Kanyonu, önerilen enerji ve depolama projeleriyle bağlantılı olarak jeologlar, topograflar ve hidrograflar tarafından araştırıldı, 1921.

Alternatif bir enerji kaynağı olarak su gücüne, Haziran 1920'de Federal Su Enerjisi

⁶ CRoss, Whitman, Geology in the World War and after: Geol. Soc. America Bull., vol. 30, 1919, pp. 165-188.

⁷ DAy, A. L., Annual report of the Director of the Geophysical Laboratory: Carnegie Inst. Washington Yearbook, 1917, 1918, pp. 135-137.

Yasası'nın kabul edilmesiyle yeni bir statü verildi ve Federal Topraklarda su gücünün geliştirilmesi için lisanslar verecek Federal Enerji Komisyonu kuruldu. Su Enerjisi Yasası uyarınca Araştırma, gerekli dere akışı kayıtlarının ve Ulusal Ormanlar dışındaki kamu arazilerinde önerilen projelerin incelenmesi sorumluluğunu üstlendi. 1921'de Kongre, Boston ile Washington arasındaki bölgede elektrik enerjisinin üretimi ve dağıtımına yönelik kapsamlı bir sistemle yakıt, işçilik ve malzeme tasarrufu sağlanıp sağlanamayacağını araştırmak üzere bir süper güç araştırmasına izin verdi. Çalışma, Jeolojik Araştırmanın yönetimi altında, mevcut kuzeydoğu elektrik ağını öngören bir elektrik şebekesi öneren bağımsız mühendisler tarafından yapıldı⁸.

Eylem gerektiren bir diğer savaş sonrası sorun da harita eksikliğiydi; bu durum, ordunun kendisini sınır bölgelerinin savunmasını temellendirecek haritalardan yoksun bulması ile savaş ilan edilmeden önce bile açıkça ortaya çıkmıştı. Endüstriyel kalkınma, arazi ıslahı, enerji üretim projeleri ve otoyol inşaatı da topografik verilere yönelik talep yaratıyordu. Ülkenin neredeyse yüzde 60'ının haritası hâlâ çıkarılmamıştı ve haritası çıkarılanların çoğunun yeniden araştırılması gerekiyordu. Mesleki kuruluşlar, Başkan ve Kongre'yi, Amerika Birleşik Devletleri'nin topografik haritasının gerekli doğrulukla uyumlu mümkün olan en kısa sürede tamamlanması için hazırlık yapmaya çağırdı. Araştırma, haritalamanın 1932 yılına kadar etkili ve ekonomik bir şekilde tamamlanabileceği bir plan önerdi, ancak planın başlatılması için herhangi bir fon sağlanmadı. Bu sırada, Birçok Batı Hindistan cumhuriyeti, hem topografik hem de jeolojik haritalama konusunda Jeolojik Araştırma'nın yardımını istedi ve Araştırma bilim adamlarına ve mühendislerine, haritalama programlarını denetleme izni verildi. Topografya Şubesi mühendisleri, Santo Domingo ve Haiti'nin bazı kısımlarında sistematik bir hava araştırması için 1916-17'de geliştirdikleri üç lensli hava kamerasını ve ilgili ekipmanı kullandılar. 1921 yılında Topoğrafya Şubesi'nde Fotografik Harita Şubesi kuruldu. Topografya Şubesi mühendisleri, Santo Domingo ve Haiti'nin bazı kısımlarında sistematik bir hava araştırması için 1916-17'de geliştirdikleri üç lensli hava kamerasını ve ilgili ekipmanı kullandılar. 1921 yılında Topoğrafya Şubesi'nde Fotografik Harita Şubesi kuruldu. Topografya Şubesi mühendisleri, Santo Domingo ve Haiti'nin bazı kısımlarında sistematik bir hava araştırması için 1916-17'de geliştirdikleri üç

⁸ Hewett, D. F., Manganese ore as a war mineral (abstract): Geol. Soc. America Bull. vol. 30, 1919, pp. 97-98.

lensli hava kamerasını ve ilgili ekipmanı kullandılar. 1921 yılında Topoğrafya Şubesi'nde Fotografik Harita Şubesi kuruldu⁹.

Sanayide bilim adamlarının kaybına rağmen, 1922'de onun yerine geçen Baş Jeologlar David White ve Walter C. Mendenhall başkanlığındaki Araştırma, enerji minerallerine büyük bir çaba harcadı. Petrolün kaynak malzemeleri, rezervuar kayalarının fiziksel özellikleri, yatakların tanımlanmasına ve korelasyonuna yardımcı olacak mikrofaunalar ve tuz kubbesi kapkayaları üzerine araştırmalar başlatıldı. Araştırma fizikçileri ve kimyagerler, gelişmiş kurtarma teknikleri geliştirerek ve jeofizik keşif yöntemlerine ilişkin laboratuvar ve saha testleri yaparak bu çabaya katıldılar. Buna ek olarak, özellikle petrol şirketlerinin ilgisinin olduğu Wyoming'de ve yalnızca Survey'in ayrıntılı çalışma yaptığı Montana'da, sınıflandırma amacıyla jeolojik haritalama ve potansiyel petrol alanlarının haritalandırılmasına devam edildi. 1923'te Araştırma, olası petrol taşıyan bölgelere ilişkin yoğun çalışmasını Alaska'nın Arktik Kıyısındaki 4 No'lu Donanma Petrol Rezervini de kapsayacak şekilde genişletti. Survey'in uzun vadeli stratigrafik korelasyon çalışmaları aynı zamanda petrol aramalarında endüstrinin değer verdiği bir katkı haline geldi¹⁰.

Şekil 4. 1920'lerdeki stratigrafik çalışmalar, kamu arazisi sınıflandırmasını, yeni petrol sahalarının araştırılmasını ve yeni bir stratigrafik kodun geliştirilmesini desteklemiştir.

1920'lerin ortalarına gelindiğinde, orta kıta bölgesinde, Körfez Kıyısı'nda ve Kaliforniya'daki yeni keşifler petrol fazlası ile sonuçlandı ve aşırı üretim ve dikkatsiz israfa

⁹ H. Shryock, "American indifference to basic science during the nineteenth century," Arch. Int. Hist. Sci. 28, (1948), 50.

¹⁰ S. G. Kohlstedt, "In from the periphery: American women in science, 1830-1880," Signs 4, (1978), p. 81.

yol açan rekabet, halkın önemli bir endişesi haline geldi. Petrol endüstrisinin savaş sonrası kıtlıktan bolluğa doğru genişlemesi, kısmen endüstrideki jeoloji bilimlerindeki çarpıcı gelişmelerin yanı sıra Hükümet araştırmaları ve akademik dünyanın sonucuydu. İki yeni profesyonel topluluk, Baş Jeolog David White'in kurucusu olduğu Ekonomik Paleontologlar ve Mineraloglar Derneği ve Araştırma Jeofizikçileri Derneği, jeoloji bilimlerinin yeni dallarının çağının yaklaştığını kanıtladı¹¹.

Sık sık tekrarladığı "Uygulanacak bilim olmadığı sürece uygulamalı bilim olamaz" sözüyle tanınan Baş Jeolog Mendenhall, bu dönemde personel sayısı azalmaya devam etse de jeoloji programının araştırma yönlerini güçlendirdi. 1925'e gelindiğinde, personel göçü hızı yavaşladığında veya bazı bölümlerde tersine döndüğünde, jeolojik çalışmaların neredeyse tamamı araştırmaya yönelik olarak yeniden yönlendirildi. Anket, Direktör aracılığıyla enerji politikasına da dahil oldu. 1922'deki büyük kömür grevinden sonra, endüstrinin sorunlarını incelemek ve Ulusa yeterli kömür tedarikini sağlayacak mevzuat konusunda Kongre'ye yardımcı olmak için bir Kömür Komisyonu kuruldu. Direktör Smith, Komisyon'un bir üyesiydi ve Jeolojik Araştırma'nın kaynak verileri, Komisyon raporunun çoğunun temelini oluşturuyordu. Smith, 1924'te, Walcott'un 1898'de kullandığı terimlerin hemen hemen aynısını kullanarak kömür araştırmalarının yeniden başlatılması yönündeki çağrıda başarısız oldu. Direktör Smith ayrıca, Çaydanlık Kubbesi skandalından sonra Mart 1924'te Başkan Calvin Coolidge tarafından atanan üç kişilik bir komisyonun başkanı olarak görev yaptı. Daha sonra donanma petrol rezervlerinin etkin yönetimi görevine getirildi. 1920 yılında Maden Kiralama Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra kamu arazilerindeki maden kiralama operasyonlarını denetleme sorumluluğuna sahip olan Maden Bürosu'nun başına getirildi. O bu görevdeyken Araştırma kurumunun 1925 yılında Ticaret Bakanlığı'na devredilmesiyle bir kez daha düzenleyici işlevlere dahil oldu. Bu tarihten sonra Arazi Sınıflandırma Şubesi, Koruma Şubesi olarak yeniden adlandırıldı ve sorumlulukları, arazilerin en fazla kullanımlarına göre sınıflandırılması; gelişmemiş maden, su gücü ve tarımsal kaynaklarda kamu çıkarının korunması ve kamu ve Hindistan topraklarındaki maden yataklarının ekonomik ve verimli bir şekilde geliştirilmesinin teşvik edilmesi alanlarına

¹¹ S. G. Kohlstedt, "From learned society to public museum: The Boston Society of Natural History," in Oleson and Voss (6), pp. 386-406.

yöneldi¹².

Bu zamana kadar topoğrafik haritalama ve su kaynakları programları büyük ölçüde kooperatiflere ve aktarılan fonlara bağımlıydı. Şubat 1925'te Kongre, Amerika Birleşik Devletleri'nin topoğrafik haritasının 20 yıl içinde tamamlanması çağrısında bulunan Temple yasa tasarısını kabul etti ve hem ilk yıl için 950.000 ABD Doları tutarında bir tahsisat yapılmasına hem de haritalamayı hızlandırmak için Eyaletler ve diğer sivil alt bölümlerle işbirliği düzenlemelerine izin verdi. Ancak Kongre, ödeneği izin verilen seviyeye kadar artırmadı, bunun yerine maliyetlerin çoğunu Devletlerin karşılamasını beklediğini açıkça ortaya koydu. 1927'de Kongre, yalnızca eyaletlerden veya belediyelerden gelen kooperatif fonlarıyla eşleşmek koşuluyla topoğrafik haritalama için ek fon tahsis etti. Bu şartlar altında, benzer bir durum, doğrudan tahsis edilen fonların toplamın yüzde 30'undan az olduğu Su Kaynakları Şubesi'nde de yaşandı. Kongre, 1928'de, yine ek fonların yalnızca kooperatif fonlarıyla eşleşecek şekilde kullanılabilmesi şartıyla, su kaynakları araştırmalarına yönelik fonları artırdı. İşin büyük kısmı, çoğu Mühendisler Birliği'nin taşkın kontrol araştırmaları veya Dışişleri Bakanlığı'nın uluslararası sorunlarıyla bağlantılı olarak dere ölçümleriydi. Su gücü araştırmaları genellikle Topoğrafya Şubesi mühendisleriyle birlikte yapıldı. Yer altı suyunun mevcudiyeti ve en verimli şekilde kullanılmasına ilişkin niceliksel bilgi talebi giderek acil hale geldi; ülkenin bazı yerlerinde, belediye kaynakları veya sulama için yer altı suyuna olan talep o kadar artmıştı ki aşırı gelişme tehlikesi vardı. Survey'in ilk çeyrek yüzyılındaki madencilik-jeolojisi araştırmaları nasıl genel ilkelerin gelişmesine ve ekonomik jeolojinin ortaya çıkmasına yol açıyorsa, ikinci çeyrek yüzyılın ikinci yarısında yeraltı suyu araştırmaları da niceliksel bir aşamaya ilerledi ve hidroloji ilkelerinin tartışıldığı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yeraltı suyunun oluşumuna ilişkin önemli bir rapor yayınlandı. Bilimin profesyonelleşmesinde yeni bir aşamaya ulaşıldığında, Survey bilim adamları Amerikan Jeofizik Birliği Hidroloji Bölümü'nün organizasyonunda aktif rol aldılar. Survey'in ilk çeyrek yüzyılındaki madencilik-jeolojisi araştırmaları nasıl genel ilkelerin gelişmesine ve ekonomik jeolojinin ortaya çıkmasına yol açıyorsa, ikinci çeyrek yüzyılın ikinci yarısında yeraltı suyu araştırmaları da niceliksel bir aşamaya ilerledi. ve hidroloji ilkelerinin tartışıldığı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yeraltı suyunun oluşumuna

¹² D. Sloan, "Science in New York City-,1867-1907," Isis 11, (March 1980), p. 35.

ilişkin önemli bir rapor yayınlandı¹³. Bilimin profesyonelleşmesinde yeni bir aşamaya ulaşıldığında, Survey bilim adamları Amerikan Jeofizik Birliği Hidroloji Bölümü'nün organizasyonunda aktif rol aldılar. Survey'in ilk çeyrek yüzyılındaki madencilik-jeolojisi araştırmaları nasıl genel ilkelerin gelişmesine ve ekonomik jeolojinin ortaya çıkmasına yol açıyorsa, ikinci çeyrek yüzyılın ikinci yarısında yeraltı suyu araştırmaları da niceliksel bir aşamaya ilerledi. Ardından da hidroloji ilkelerinin tartışıldığı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yeraltı suyunun oluşumuna ilişkin önemli bir rapor yayınlandı. Bilimin profesyonelleşmesinde yeni bir aşamaya ulaşıldığında, Survey bilim adamları Amerikan Jeofizik Birliği Hidroloji Bölümü'nün organizasyonunda aktif rol aldılar¹⁴.

50. yılında Anket'in ödeneği 2 milyon dolar, kullanılabilir fon toplamı ise 3,4 milyon dolardı. Anketin bu yıllarda 998 daimi çalışanı vardı ve 45 Eyalet, Alaska, Hawaii ve Columbia Bölgesi'nde haritalama ve araştırmalar yürütüyordu. Alaska hariç kıta Amerika Birleşik Devletleri'nin yaklaşık yüzde 44'ünün topografik olarak haritası çıkarılmıştı. Akış akışı 2.238 ölçüm istasyonunda ölçülüyordu; Araştırma denetimi altındaki kamu arazilerindeki maden kiralamalarından, lisanslardan ve arama izinlerinden elde edilen gelir 4,1 milyon dolardı. 50. yıl dönümü kutlamalarının bir parçası olarak, Survey mezunu Başkan Herbert Hoover ve Bayan Hoover, Clarence King'in ilk Direktör olarak atanmasının 50. yıldönümü olan 21 Mart 1929'da Beyaz Saray'da Survey üyelerini kabul etti¹⁵.

Buhran Yılları

Büyük Buhran, Hoover'ın göreve başlamasından yalnızca 7 ay sonra başladı ve onunla mücadele çabaları önümüzdeki on yıl boyunca egemen oldu. Ancak başlamadan önce, Hoover'in bilime ve korumaya olan ilgisi Survey'in çalışmalarında, önce koruma faaliyetlerinde, ardından temel araştırmalarda olmak üzere çeşitli açılardan bir değişikliğe yol açtı. Hoover, kamu arazilerinin korunmasında üç acil sorunun farkına vardı: arazilerin değerini azaltan ve doğal örtüyü tahrip ederek su tedarikini tehlikeye sokan aşırı otlatma; su kaynaklarının gerçek ve geniş çapta korunmasını sağlamak için ıslahı uygulamanın en iyi yöntemi ve petrol ve gaz kaynaklarının korunması gibi konularda profesyonelleşmişti. İlk

¹³ E. H. Beardsley, *The Rise of the American Chemistry Profession, 1850-1900* (Univ. of Florida Press, Gainesville, (1964), p. 33.

¹⁴ J. J. Beer, *The Emergence of the German Dye Industry* (Illinois Studies in the Social Sciences, Univ. of Illinois Press, Urbana, (1959), vol. 44, pp. 57- 93.

¹⁵ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/1920s.htm>

olarak üçüncü sorunla ilgili harekete geçti ve 12 Mart 1929'da bundan böyle Devlet petrolünün mümkün olan en büyük ölçüde korunacağını duyurdu. Böylece Koruma Şubesi'nin petrol ve doğalgaz kiralamalarına ilişkin çalışmaları değiştirilmiştir. Su kaynaklarının korunmasına verilen önem, Su Kaynakları Şubesi'nin daha da genişlemesine yol açtı.

1929 sonbaharında, ilk Hoover bütçesi, jeolojik bilimlerdeki temel araştırmalar için 100.000 dolar da dahil olmak üzere bilimsel kurumlar için fonların artırılması çağrısında bulundu; bu, 1915'ten bu yana jeolojik araştırmalar için Federal fonlarda yapılan ilk önemli artışı. 1930 baharında Kongre 2,87 milyon doları tahsis etti. Jeolojik Etüt için fon ayırdı ve ayrıca kamu alanının korunması ve yönetimiyle ilgili bir komisyonun masrafları için fon ayırdı¹⁶.

Şekil 5. Walter Curran Mendenhall, ABD Jeoloji Araştırmaları Direktörü, 1930-1943.

Aralık 1930'da Hoover, George Otis Smith'i yeni yeniden düzenlenen Federal Güç Komisyonu'na atadı ve ardından Walter C. Mendenhall'u Smith'in yerine Jeolojik Araştırma Direktörü olarak atadı; bu yalnızca bilimsel kurumların başkanlarını kamu hizmeti içinden atama taahhüdünü onurlandırmakla kalmadı aynı zamanda temel araştırmaları destekleme taahhüdü. Mendenhall 59 yaşındaydı ve Smith'le aynı yaşta idi. 1894 yılında Ohio Normal Üniversitesi'nden yeni mezun olarak Araştırmaya katılmış ve Appalachian kömür yataklarının haritasını çıkarmıştı. 1898'de Alaska'nın öncü jeologlarından biri olmuş, 1903'te Su Kaynakları Şubesi'nin ilk yeraltı suyu uzmanlarından biri olmuştur. Arazi Tasnif Kurulu'nun ilk üyelerinden biri olup, 1911'de başkan oldu ve 1912'de Arazi Tasnif Şubesi'nin ilk Şefi

¹⁶ D. A. Hounshell, "Edison and the pure science ideal in 19th-century America," Science 207, (1980) , p. 612.

oldu. Direktör olmadan önce 8 yıl boyunca, Mendenhall Baş Jeologdu. Araştırma kariyerinin yarısından fazlası idari işlerde olmasına rağmen, Alaska jeolojisine dikkate değer katkılarda bulunmuş ve yeraltı suyu hidrolojisindeki ilkeler üzerine yaptığı çalışma, bunun bilimsel bir çalışma alanı olarak yerleşmesine yardımcı olmuştur. King, Powell ve Walcott gibi Mendenhall da Ulusal Bilimler Akademisi'nin üyesi oldu¹⁷.

Mendenhall'ın müdürlüğü Jeolojik Araştırma tarihinde çok önemliydi. Zor zamanlara, buhran yıllarına ve II. Dünya Savaşı'nın başlangıcına rağmen, Jeoloji Şubesi gibi, Araştırma'yı da temel araştırmanın gerekliliğini vurgulamaya teşvik etti ve kendi deyimiyle, *Engineering and Mining Journal*, "bilimsel araştırma, teknik bütünlük ve pratik beceri gelişebilir." ³¹

Mendenhall'ın Direktör olmasından bir yıl sonra, bunalımın etkileri hissedilmeye başladığında Federal bütçe keskin bir şekilde kesintiye uğradı. Ödenekler, 1930'ların sonlarına, II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden kısa bir süre öncesine kadar daha önceki seviyelere getirilemedi, ancak Anket, Franklin D. Roosevelt yönetimi tarafından depresyonla mücadele etmek için oluşturulan kuruluşlardan aktarılan fonlarla varlığını sürdürdü, hatta büyüdü. Mayıs 1933'te kurulan Tennessee Vadisi Otoritesi, tüm vadinin haritalarına ve havza boyunca çok daha genişletilmiş bir nehir ölçüm programına olan ihtiyacını karşılamak için Araştırmaya başvurdu. Haritalama görevindeki zaman kısıtlamaları, Araştırmaya 1904'ten bu yana denediği hava fotoğrafçılığının kullanımına ilişkin tam ölçekli bir test fırsatı sağladı ve sonuçta, yeni geliştirilen fotogrametrik ekipman ve tekniklerin yardımıyla harita yapım prosedürlerinde tam bir devrime yol açtı. Haziran 1933'te kurulan Bayındırlık İdaresi, Ağustos ayında topoğrafik haritalama, su kaynakları projeleri ve kamu arazilerinde çok ihtiyaç duyulan güvenlik çalışmaları için fon tahsis etmeye başladı; bu tutar, 1 Kasım itibarıyla 3,7 milyon dolardan fazla, yani tüm fonların toplamından fazla. Anketin 50. yılı için fon. Mali yılın sonunda, diğer Federal kurumlardan ve kooperatif fonlarından gelen fonlar Federal ödeneğin dört katıydı. Bayındırlık İdaresi ve Tennessee Vadisi Otoritesi'nden alınan bağışlar, kısmen Araştırma araştırmalarını ve haritalamayı yeni alanlara genişletmek ve Doğu ve Güney eyaletlerinde maden kaynağı çalışmalarını desteklemek için kullanılabilir ve

¹⁷ E. F. Smith, "James Curtis Booth, chemist, 1810-1888," J. Chern. Ed. 20, (1943) , p. 315.

kullanılmıştır¹⁸.

Şekil 6. Geogia'da plaser altını inceleyen jeologlar, 1934.

Roosevelt yönetimi, hem bilim hem de koruma da dahil olmak üzere planlama amacıyla kurullardan ve komisyonlardan yoğun bir şekilde yararlandı. Temmuz 1933'te Başkan Roosevelt tarafından kurulan ve Ulusal Bilimler Akademisi ile Ulusal Araştırma Konseyi'nin yetkisi altına alınan Bilim Danışma Kurulu, İçişleri Bakanı Harold Ickes'e Araştırmanın organizasyonunun iyi tasarlandığını ve bilimsel yapısının iyi olduğunu bildirdi. ve teknik standartlar yüksekti, ancak çalışmaları yeterince desteklenmiyordu ve bilim adamlarının çalıştığı koşullar dayanılmazdı. Bakan Ickes tarafından kapsamlı bir bayındırlık işleri planı formüle etmesine yardımcı olmak amacıyla hemen hemen aynı sıralarda kurulan Ulusal Planlama Kurulu, madenler, haritalama, su, ve arazi kullanımı. Araştırma bilim adamları ve mühendisler bu planlama gruplarına katkıda bulundular. Her ne kadar genel olarak Amerikalılar ve özel olarak Kongre hükümet planlamasından şüphe duysa da, fikir sonunda kabul edildi¹⁹.

¹⁸ W. B. Hendrickson, "Science and culture in the American Mid-*lle* West," *Isis* 64, (September 1973), p. 326.

¹⁹ Mary C. Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989, USA, 1989*, p. 33.

Şekil 7. Topografik harita hazırlamak için mltipleks ekipman kullanan bir Araştırma topografı, 1936.

Haziran 1934'te, kamuya ait otlakların İçişleri Bakan'ının kontrolü altında otlak bölgeleri halinde düzenlenmesini sağlayan Taylor Yasası kabul edildi. Bir sonraki Mart ayına gelindiğinde Başkan, kullanılabilcekleri en yararlı amacı belirlemek amacıyla, öncelikle otlatma için kullanılan, kalan tüm kamu arazilerini geri çekti. 1909 yılında Survey'in başlattığı tarım ve otlatma sınıflandırması alışması, Survey'in üçüncü yan ürünü olarak yeni Otlatma Servisi'ne devredildi²⁰.

Jeolojik Araştırma için Federal denek, 1 Temmuz 1938'de başlayan mali yıl için 1931 seviyesine geri getirildi. Artık belirsiz acil durum fonlarına bağlı olmayan Araştırma, uzun vadeli araştırma ve haritalama projelerine devam etmeyi umuyordu. Ancak o zamana kadar Almanya, İtalya ve Japonya zaten saldırgan ülkeler olarak algılanıyordu. 1930'ların ortalarından itibaren hem Araştırma hem de Maden Bürosu, stratejik maden araştırmalarının gerekliliğine dikkat çekmişti. Ulusal bir haritalama programına duyulan ihtiyaç 1934 gibi erken bir tarihte ortaya konmuştu. Bayındırlık İdaresi'nin fonlarıyla 1938'de stratejik-maden araştırmaları başlatıldı. Kongre, Haziran 1939'da Stratejik Malzemeler Yasasını kabul etti ve Ağustos ayında stratejik maden çalışmaları için fon tahsis etti²¹.

Dünya Savaşı II

Stratejik alanların askeri önceliklere uygun olarak topoğrafik haritalandırılmasına 1940 yılında başlandı. Ayrıca 1940 yılında Dışışleri Bakanlığı, yarımküre ticaretinde

²⁰ Rabbitt, The United States Geological Survey: 1879 – 1989, p. 33.

²¹ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/depress.htm>

potansiyel öneme sahip maden yataklarını belirlemek amacıyla diğer Amerikan cumhuriyetleriyle işbirliği içinde araştırmalara başlamak için Jeolojik Araştırmalar Kurumu'na fon tahsis etti. 7 Aralık 1941'de Japonların Pearl Harbor'a saldırısı, Amerika Birleşik Devletleri'ni aniden savunmadan savaşa götürdü ve Amerikalıları Mihver güçlerini yenme kararlılığında birleştirdi. Sonraki birkaç yıl boyunca Jeolojik Araştırma tüm enerjisini savaş çabalarına yöneltti. Jeoloji, Topoğrafya, Su Kaynakları ve Koruma Şubelerinin her biri kendi özel katkısını yaptı²².

Şekil 8. William Embry Wrather, ABD Jeolojik Araştırmalar Direktörü, 1943-1956.

Amerika'nın çabalarının temel taşı olan üretim, Jeoloji Şubesi'nin yetki alanına giren metallere ve diğer hammaddelere dayanıyordu. 1939'da jeolojik programa ek olarak başlatılan stratejik madenler programı, yedi stratejik mineralden bazı metallere, başta petrol olmak üzere metalik olmayan kaynaklara ve nadir metallere kadar kademeli olarak genişletildi. Jeologlar, jeofizikçiler, kimyagerler, fizikçiler, petrolologlar ve paleontologların hepsi hizmete alındı ve Jeoloji Araştırması başkalarını da işe almak için üniversitelere ve endüstriye ulaştı. Gerekli kaynakların aranması yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'ni değil, aynı zamanda Dışişleri Bakanlığı veya Ekonomik Savaş Kurulu'nun himayesi altında Latin Amerika ve diğer yabancı bölgeleri de kapsıyordu. Aramaya yardımcı olmak için aralarında havadan manyetik araştırmaların da bulunduğu yeni yöntemler geliştirildi. Araştırmanın Deniz Kuvvetleri ile işbirliği içinde geliştirdiği Jeoloji Şubesi, askeri mühendisler için stratejik alanlar hakkında arazi raporları hazırlamak için kapsamlı kütüphane kaynaklarını kullanan bir grup

²² Rabbitt, The United States Geological Survey: 1879 – 1989, p. 34.

oluşturdu. Sonunda grubun birkaç üyesi savaş alanlarındaki mühendislere katıldı. Topoğrafya Şubesi, işgal tehdidi geçinceye kadar Savaş Bakanlığı adına stratejik haritalama programını sürdürdü ve ardından ordu için yabancı alanların haritalarının üretimine derinlemesine dahil oldu. Trimetrogon haritalama programı, önce Alaska'nın ve ardından dünyanın diğer bölgelerinin havacılık haritalarının hızlı bir şekilde üretilmesi için geliştirildi. Su Kaynakları Şubesi, karakollar, deniz istasyonları, askeri hastaneler, askeri hastaneler için ihtiyaç duyulan yüzey ve yer altı suyunun miktarı, kalitesi ve bulunabilirliği hakkında bilgi verdi. eğitim alanları, havaalanları, üretim tesisleri ve diğer birçok amaç için 15.000'den fazla özel raporda yer almaktadır. Koruma Şubesi, kamu arazilerinden maden kaynaklarının büyük ölçüde genişletilmiş üretimini kapsayacak şekilde genişletildi²³.

Şekil 9. Askeri jeologlar Güneybatı Pasifik'ten toprak örnekleri içeren bir kutuyu açarken, 1945.

1943'te Federal Hükümet savaş sonrası dönem için planlama yapmaya başladığında, Başkanlık muafiyeti nedeniyle zorunlu emeklilik yaşının 2 yıl ötesinde hizmet etmiş olan Direktör Mendenhall'ın yerine William Embry Wrather geçti. Chicago Üniversitesi mezunu ve 1907'de Harita saha asistanı olarak görev yapan Wrather, hayatının büyük bir bölümünde son derece başarılı bir danışmanlık petrol jeologu olmuştu, ancak Direktör olarak atandığında Metaller ve Mineraller Bölümü'nün Şef Yardımcısıydı. Ekonomik Harp Kurulu'nun 1943 sonbaharında Wrather, Savaş Petrol Yöneticisi Harold Ickes'in Orta Doğu'daki petrol kaynaklarını değerlendirmek üzere gönderdiği küçük heyetin ve Metal Bölümü'nden jeolog Thomas B. Nolan'ın bir üyesiydi. Stratejik mineraller programında öncü bir rol oynadı ve Direktör Vekili oldu. Bir yıl sonra, Aralık 1944'te Nolan, Survey'in ilk Direktör Yardımcısı

²³ Rabbitt, The United States Geological Survey: 1879 – 1989, p.34-35.

oldu. Nolan, ilk Direktör Clarence King gibi, Yale'deki Sheffield Bilim Okulu'ndan mezundu ve aynı zamanda maden endüstrisine yardımcı olacak araştırmalara güçlü bir ilgi duyuyordu. Nolan, Yale'den doktorasını aldıktan sonra 1924'te Survey'e katılmıştı ve yetenekleri kısa sürede fark edilmişti. Halen Jeolog Yardımcısı olarak görev yaparken, Utah'taki Gold Hill projesinin şefi olarak atandı ve Nevada'daki Tonopah maden bölgesi üzerine yaptığı çalışma, bölgenin yeniden canlandırılmasına yardımcı oldu. 1933'te Uluslararası Jeoloji Kongresi, özellikle gelecek vaat eden genç bir jeolog olarak ona Harcoma Ödülü'nü vermişti. Direktör Yardımcısının, Araştırmanın genel idaresinde Müdürün başyardımcısı ve yardımcısı olması ve resmi veya teknik komitelerde veya Bakanlık görevlileri, diğer Federal kurumlar ve işbirliği yapan yetkililerle yapılan konferanslarda Direktörün temsilcisi ve yardımcısı olması bekleniyordu. Kurumsal anlamda Nolan, Survey'in İcra Kurulu Başkanıydı ve Wrather ise savaşın kazanılmasında ve savaş sonrası dünyada Survey kaynaklarının tam olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla Yönetim Kurulu Başkanıydı²⁴.

Sonuç

Amerika Birleşik Devletleri, kurulduğu tarihten itibaren kendi ana karası kadar dış dünyayı da bilmek ve zapt etmek için büyük emekler harcamıştır. Yetiştirdiği bilim adamlarının çoğu kaba gücüyle elde ettiği topraklardan veya baskı yöntemiyle gelmeye zorladığı insan kitlelerinden de olsa, bilime çok büyük yatırımlar yaparak, gelişmesini devamlı kılan bir yönetim kurmuştur. Amerika, ülkenin bütün alanlarında, yerli veya beyaz adamın oturduğu bütün alanlarda topografya çalışmalarını tamamlayarak, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını en ince detayına kadar araştırarak, fayda sağlayacak her tür bilginin kaydını tuttuğu kadar incelemesini de yapmaya muvaffak olmuştur. Bu sebeple de ülkenin ihtiyacı olan madenlerin araştırılmasında ve tetkikinde sağladığı mesafenin yanı sıra, bu madenlerin hangi tür jeolojik devirlerde meydana geldiğini de iyi tetkik ederek, başka ülkelerin topraklarında da benzeri durumlar tespit edilerek oralarda da bu tür madenleri çıkarıp işlemede büyük mühendislik başarıları göstermiştir.

Kaynaklar

²⁴ Rabbitt, The United States Geological Survey: 1879 – 1989, p. 35.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Bastin, E. S., War-time mineral activities in Washington: *Econ. Geology*, vol. 13, (1918), pp. 524--537.

Berkey, C. P., Engineering Geology During And After The War (Abstract): *Geol. Soc. America Bull.*, Vol. 30, (1919), p. 81.

Bliss, E. F., Some problems of international readjustments of mineral supplies as indicated in recent foreign literature (abstract): *Geol. Soc. America Bull.*, vol. 30, (1919), pp. 101-102.

<https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/ww1.htm>

Brooks, A. H., Influence of geography on the conduct of the war (abstract): Educational Congress, Dept. Public Instruction of Pennsylvania, (1919), pp. 540-547.

Cross, Whitman, Geology in the World War and after: *Geol. Soc. America Bull.*, vol. 30, 1919, pp. 165-188.

Day, A. L., Annual report of the Director of the Geophysical Laboratory: *Carnegie Inst. Washington Yearbook*, 1917, 1918, pp. 135-137.

Hewett, D. F., Manganese ore as a war mineral (abstract): *Geol. Soc. America Bull.* vol. 30, 1919, pp. 97-98.

H. Shryock, "American indifference to basic science during the nineteenth century," *Arch. Int. Hist. Sci.* 28, , (1948), 50.

S. G. Kohlstedt, "From learned society to public museum: The Boston Society of Natural History," in Oleson and Voss (6), pp. 386-406.

D. Sloan, "Science in New York City-,1867-1907," *Isis* 11, (March 1980), p. 35.

E. H. Beardsley, *The Rise of the American Chemistry Profession, 1850-1900* (Univ. of Florida Press, Gainesville, (1964), p. 33.

J. J. Beer, *The Emergence of the German Dye Industry* (Illinois Studies in the Social Sciences, Univ. of Illinois Press, Urbana, (1959), vol. 44, pp. 57- 93.

D. A. Hounshell, " Edison and the pure science ideal in 19th-century America," *Science* 207, (1980) , p. 612.

E. F . Smith, "James Curtis Booth, chemist, 1810-1888," *J . Chern. Ed.* 20, (1943) , p. 315.

W. B. Hendrickson, "Science and culture in the American Middle West," *Isis* 64, (September 1973), p. 326.

Mary C. Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989, USA*, 1989, p. 33.

**BATI AFRİKA DEVLETLERİ EKONOMİK TOPLULUĞU (ECOWAS)'NUN DIŞ
DEVLETLERLE OLAN İLİŞKİLERİ**

* Harun KÖSEN
** Mustafa ÇİFTÇİ
*** Tuba YAVUZ
**** Faruk ÖZTÜRK
***** Kamil ÖZSEFİL

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Harun Kösen, Mustafa Çiftçi, Tuba Yavuz, Faruk Öztürk, Kamil Özsefil, “Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Ecowas)’Nun Dış Devletlerle Olan İlişkileri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 64-78.

Apa: Kösen, H., Çiftçi, M., Yavuz, T., Öztürk, F., Özsefil, K. (2023), “Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Ecowas)’Nun Dış Devletlerle Olan İlişkileri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 64-78.

Özet

Batı Afrika Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) kuruluşunda sadece Afrika'nın ekonomik gelişmesini sağlamak ve toplumsal kalkınmayı temin için kurulmuş iktisadi bir gelişmeydi. Ancak zamanla kurumsallaşmasını tamamlayan ECOWAS bazı devletlerin sömürü düzeninin bir ara yüzü haline getirilmiştir. Dışarıdan beslenmeye alışmış olan Afrika ülkelerinin elinde kalan bu kuruluş Fransa, İngiltere, Amerika ve Çin gibi ülkeler tarafından finanse edilmeye başladıktan sonra, Afrika yeniden ve modern çağın yeni bir sömürge anlayışına hizmet etmeye başlamıştır. ECOWAS'ın bu yeni yapılanması son dönemde Afrika'da ortaya çıkan yeni ekonomik güçlerin ortaya attığı kazan kazan ticaret modelleri Afrika'nın fakir halklarının gözünü açmış ve ECOWAS'ın saygınlığı giderek azalmıştır.

* Müdür, Piri Reis Anaokulu, hrnksn2749@gmail.com, Orcid no: 0009-0000-4869-6949

** Öğretmen, Fehmi Kasapoğlu İlkokulu, mavilerdeniz27@gmail.com, Orcid no: 0009-0001-2799-8259

***Müdür, Gökçe-Gözde Uslu Anaokulu, tubayavuz2023@gmail.com, Orcid no: 0009-0008-2556-2145

**** Müdür, Şehit P. Asb. Üstçavuş Musa Özalkan Anaokulu, faruk2713@gmail.com, Orcid no: 0009-0000-8906-9984

***** Müdür, Sena Büyükkonuk Ortaokulu Müdürü, kamilozsefil4@gmail.com, Orcid no: 0009-0006-4550-1572

ECOWAS'da bu aleyhteki durumu NATO benzeri bir askeri kanada dönüştürerek Afrika uluslarını baskı ve zor kullanarak kendine itaat ettirmeye çalışmaktadır. Bunun en son örneği Burgakina Faso'da Fransa'ya yönelik yapılan darbeye görülmüştür. Fransa'nın baskısıyla ECOWAS darbeleri müdahale etmekle tehdit etmiştir.

Bu makalede ECOWAS'ın kuruluşu ve gelişimi hakkında bilgi verilecek, ekonomik ve sosyal kalkınmada Afrika'da nasıl bir örnek oluşturduğu üzerinde durulacaktır

Anahtar Kelimeler: Afrika, Amerika, Fransa, İngiltere, ECOWAS, Sömürge

Abstract

The West African Economic Community (ECOWAS) was an economic development established solely to ensure the economic development of Africa and social development. However, ECOWAS, which completed its institutionalization over time, became an interface of the exploitation order of some states. After this organization, which remained in the hands of African countries that were used to being fed from outside, started to be financed by countries such as France, England, America and China, Africa started to serve a new colonial understanding of the modern age. This new structuring of ECOWAS has opened the eyes of the poor people of Africa to the win-win trade models put forward by the new economic powers that have emerged in Africa recently, and the prestige of ECOWAS has gradually decreased. By transforming this unfavorable situation in ECOWAS into a military wing similar to NATO, Africa It tries to make its nations obey itself by using pressure and force. The latest example of this was seen in the coup against France in Burgakina Faso. Under pressure from France, ECOWAS threatened the coup plotters with intervention.

In this article, information will be given about the establishment and development of ECOWAS, and it will be emphasized how it sets an example in economic and social development in Africa.

Key Words: Africa, America, France, England, ECOWAS, Colony

Giriş

Karşılaştırmalı entegrasyon çabaları üzerine yapılan çalışmalar, uluslararası politik ekonomi araştırmacıları için oldukça moda olmuştur. Örneğin, son birkaç yıldır Kuzey Atlantik Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA) ve Avrupa Birliği (AB) arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak her örgütün bölgesel düzeyde entegrasyon çabalarında başarıya ulaşmasını kolaylaştıran faktörler ortaya çıkarılıyor. Ayrıca Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ve Avrupa Birliği'nin karşılaştırmalı bir çalışması da yapılmıştır. Ayrıca Güney Birliği ile de karşılaştırma yapılmaya çalışıldı.¹

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu ile Doğu Asya Ülkeleri (ASEAN). Ancak Avrupa Birliği'ni Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu ile karşılaştırmak için çok az

¹ Olatunde J. C. et al, African International Relations (New York: Longman, 1985), pp.171 – 172.

çaba sarf edildi. Bu arka plana dayanarak, bu makale Avrupa Birliği (AB) ve Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) karşılaştırmalı bir çalışmasına odaklanmaktadır. Bir yandan Avrupa Birliği'nin entegrasyon çabalarındaki büyük başarısının, diğer yandan Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun son derece mütevazı ve sınırlı başarısının sorumlu olan faktörler de bir sonuca varılmadan önce tartışılacaktır. Bu çalışmanın önemi de burada yatmaktadır.

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na daha yakından bakıldığında, Avrupa Birliği ile karşılaştırıldığında kazanılabilecek potansiyel olarak zengin, iki yönlü ampirik ve teorik içgörü damarı olduğu görülmektedir. Aslına bakılırsa, ilk bakışta belirgin görünmeyen ancak güçlü bir karşılaştırmalı analiz sonucunda ortaya çıkan çarpıcı paralellikler vardır. Hiç şüphe yok ki coğrafi, tarihi, siyasi ve kültürel bağlamlar, bölgesel işbirliğine yönelik farklı yollar sağlayacak kadar farklıdır. Avrupa Birliği ve Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğunun karşılaştırmalı analizinin, uluslararası ilişkiler ve karşılaştırmalı politik ekonominin çeşitli geniş alanlarındaki bilimizi geliştirme şansı sunduğunu vurgulamak da önemlidir. Daha derin bir düzeyde, ekonomik işbirliği anlayışına yönelik egemen neo-liberal kurumsalcı yaklaşımları geliştirmemize olanak tanır. Bu yaklaşım yine bölgesel entegrasyon çalışmalarında alternatif yapılandırmacı uygulamaların kullanılmasına olanak sağlamaktadır².

Bu bölümde entegrasyon ve bölgeselcilikle ilgili bazı kavramsal açıklamalar sunulmaktadır. Avrupa Birliği'nin ve Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun gelişiminin doğru bir şekilde anlaşılması için bu iki kavrama ilişkin bir açıklama gereklidir. Bu nedenle, "entegrasyon, bir toprak parçası içinde, halk arasında uzun süreli bir değişimi garanti edecek kadar güçlü ve yaygın bir topluluk duygusuna ve kurum ve uygulamalara ulaşılması olarak görülebilir." Ernest Haas ise entegrasyonu "her biri katılımcı birimler ve gruplar arasındaki ilişkilerde güç kullanmaktan bilinçli olarak kaçınan daha büyük siyasi birimlerin gönüllü olarak yaratılmasına yönelik eğilim" olarak tanımladı. Yukarıdaki tanımlardan kaynaklanan, entegrasyonun, ayrı birimlerin veya kuruluşların ortak çıkarları için karşılıklı bağımlılık amacıyla bir araya gelmeleri bir durum olarak görülebileceği gerçeğidir. Tanımlarda ayrıca entegrasyonun normalde entegre olan devletlerin egemenliğini ihlal ettiği gerçeği de açıkça görülmektedir. Ancak entegrasyon alanında çalışan akademisyenler arasında ortak bir fikir birliği gibi görünen şey, genellikle belirli bir coğrafi bölgede ayrı

kurum ve toplulukların birleşmesi olduğu gerçeğidir. Entegrasyon ve bölgeselcilik işte bu noktada buluşuyor³.

Öte yandan bölgeselcilik, küresel sistemin bir bölümünün veya biriminin üyeleri arasında var olan ilişkileri açıklamak için kullanılan bir kavramdır. Bu aynı zamanda bir dış politika olarak da görülebilir.

Bir ülkenin uluslararası çıkarlarını belirli coğrafi alanlar açısından tanımlayan bir araçtır. Hem yerel hem de uluslararası politika alanında bölgeselcilik ve buna bağlı olarak bölgeselleşme, siyasi bir varlığın daha küçük bölgelere bölünmesi ve gücün merkezi hükümetten bölgelere aktarılması sürecidir. Ulusların bütünleşmesini sağlayan koşulları veya durumları açıklamak için entegrasyon teorisyenleri tarafından ileri sürülen çeşitli nedenler arasında şunlar yer almaktadır: Birincisi, barışı ve barış içinde bir arada yaşamayı sürdürme arzusu; ikincisi, çok amaçlı yeteneklere duyulan ihtiyaç; üçüncüsü ise kapasite geliştirme ihtiyacıdır. Temel olarak, çeşitli entegrasyon biçimleri vardır ve bunlar arasında Avrupa Birliği (AB), Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA), Avrupa Ortak Pazarı (ECM) gibi ekonomik entegrasyon bulunmaktadır. ve Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (WAEMU) bunlardan sadece birkaçıdır. İkinci olarak, siyasi entegrasyon vardır ve bunun örnekleri arasında feshedilmiş Afrika Birliği Örgütü (OAU), feshedilmiş Milletler Cemiyeti, Birleşmiş Milletler Örgütü (UNO) ve diğerleri sayılabilir. Üçüncüsü, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) vb. gibi güvenlik entegrasyonlarıdır. Bu noktada bu yazıda kısaca ele alınacaktır. Avrupa Birliği'nin ve Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) 'nun tarihsel geçmişi.

ECOWAS, başlangıçta bölgenin eski Fransız, İngiliz ve Portekiz kolonilerinden ve bağımsız Liberya'dan, bölgedeki sömürge sonrası bağımsızlığın ardından (özellikle 1960'larda ve 1970'lerde) kuruldu. Bölgesel ekonomik iş birliğini sağlamak amacıyla kurulmuş ancak daha sonra siyasi ve askeri iş birliğini de içerecek şekilde gelişmiştir⁴.

² Juliet Lodge (ed.), *The European Community and the Challenge of the Future*, 2nd ed. (London: Pinter Publishers, 1995), pp.1 – 34.

³ Ministry of External Affairs, *Nigeria and the ECOWAS Since 1985*, p.2; Okolo J. Emeka, "Integrative and Comparative Regionalism: The Economic Community of West African States," *International Organisations*, volume 39, no. 1, Winter 1985, p.149.

⁴ ECOWAS: *Problems and Possibilities*, AFRICA, Nov. 1976, at 27.

Birlik, 28 Mayıs 1975'te Lagos Antlaşması'nın imzalanmasıyla ve bölge genelinde ekonomik entegrasyonu teşvik etme misyonuyla kuruldu. Anlaşmanın revize edilmiş bir versiyonu 24 Temmuz 1993'te Cotonou'da kabul edildi ve imzalandı. Kıta çapındaki Afrika Ekonomik Topluluğu'nun (AEC) temel bölgesel bloklarından biri olarak kabul edilen ECOWAS'ın belirtilen hedefi, tek bir büyük ticaret bloğu oluşturarak üye devletleri için "kolektif kendi kendine yeterliliğe " ulaşmaktır. tam ekonomik ve ticari birlik⁵.

ECOWAS aynı zamanda bölgede barışı koruma gücü olarak da hizmet veriyor; üye devletler zaman zaman siyasi istikrarsızlık ve huzursuzluk zamanlarında bloğun üye ülkelerine müdahale etmek için ortak askeri güçler gönderiyor. Son yıllarda bunlar arasında 2003'te Fildişi Sahili, 2003'te Liberya, 2012'de Gine-Bissa, 2013'te Mali ve 2017'de Gambiya'daki müdahaleler yer aldı⁶.

2011 yılında ECOWAS, önümüzdeki on yıl için geliştirme planını, Vizyon 2020'yi ve buna eşlik edecek şekilde Bilim ve Teknoloji Politikasını (ECOPOST) kabul etti. [30] Ancak politikada belirtilen hedeflere ulaşmada sıkıntı yaşandı⁷.

"Darbe kuşağı" olarak bilinen bir bölgeyi kapsayan ECOWAS, 1990'lı yıllardan bu yana bölgenin demokrasiye geçişini otoriter saldırılara karşı savunmaya çalışıyor. BBC'ye göre 1990'dan bu yana Sahra Altı Afrika'da yaşanan 27 darbenin yüzde 78'i eski Fransız sömürgelerinde gerçekleşti. Bu durum bazılarının Afrika'daki Fransız nüfuzunun istikrarı bozucu bir etkisinin olup olmadığını sorgulamasına yol açtı. Mali ve Burkina Faso'daki geçiş hükümetleri, Fransız birliklerinin kendi topraklarında faaliyet göstermesine izin veren askeri anlaşmaları iptal etti ve Mali örneğinde, Fransızca'yı resmi dil olarak kaldırdı. Ancak grup, üç üye ülkenin askeri deneyimler yaşadığı 2020'lerin başlarında hafif ve etkisiz tepkiler nedeniyle anıldı. Bu darbelerden ikisi Mali'de, biri Gine'de ve ikisi Burkina Faso'da meydana gelmiştir⁸.

⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/ECOWAS>

⁶ Penouil, Le Traiti Lagos de Efface le Clivage entre Pays Francophones et Anglophones, Le Monde Diplomatique, Oct. 1975, at 24.

⁷ <https://en.wikipedia.org/wiki/ECOWAS>; E. B. Haas, "The Study of Regional Integration: Reflections on the Joy and Anguish of Pre-theorizing," in L. N. Lindberg and S. A. Scheingold, Regional Integration: Theory and Research (Massachusetts: Harvard Press, 1971), p.3.

⁸ Vincent Wright (1998). 'The National Co-ordination of European Policy-Making: Negotiating the Quagmire.' In Jeremy Richardson, ed. European Union: Power and Policy Making. London: Routledge, p. 148-169.

Dördüncü üye olan Nijer, Temmuz 2023'te bir darbe yaşadığında, ECOWAS kınamalarını yüksek sesle dile getirdi ve görevden alınan cumhurbaşkanının yeniden göreve getirilmemesi halinde askeri hareket olasılığını gündeme getirdi. 7 Ağustos 2023. Nijerya ordusunun sivil yönetimi yeniden tesis etmeyi reddetmesi nedeniyle ECOWAS, Mali, Burkina Faso, Gine ve Cape Verde dışındaki tüm üyelere oluşan yedek gücünü faaliyete geçirdi. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), Afrika kıtasının batısında yer alan 15 devlet tarafından, 28 Mayıs 1975 tarihinde Nijerya'nın Lagos şehrinde kurulmuştur. Daha sonra Yeşil Burun Adaları 1996'da üye olurken, Moritanya 2000 yılında üyelikten ayrılmıştır. Örgüt'ün hâlihazırda 15 üyesi bulunmaktadır. Örgüt, 6,1 milyon km²'lik bir coğrafi alanı, yaklaşık 300 milyonluk nüfusu kapsamaktadır. Sekretaryası Abuja'da bulunan ECOWAS, AB dâhil olmak üzere diğer çok taraflı kuruluşlar ve Batılı ülkelerle işbirliğine önem atfetmektedir⁹.

2000 yılında kurulan ECOWAS Parlamentosu'na Nijerya ev sahipliği yapmaktadır. ECOWAS Sekretaryasının Ocak 2007'de Başkan, Başkan Yardımcısı ve yedi Komiserden oluşan dokuz üyeli bir Komisyona dönüştürülmesiyle örgüt yapısal alanda ileri bir aşamaya geçmiştir. Komiserlerin sayısı en son 2013 Şubat ayındaki Zirvede alınan karar uyarınca 12'den 15'e çıkartılmıştır. Örgüt, AB türü bölgesel birlik örneklerini izleyerek kurulmuş olmakla birlikte, ekonomik birlik oluşturma çabaları yavaş ilerlemektedir. Bununla birlikte, bölgeyi ilgilendiren siyasi ve askeri konularda son yıllarda daha hızlı bir gelişme olduğunu söylemek mümkündür. Ne var ki, örgütte son yıllarda giderek artan ve örgüt yöneticilerince de kabul edilen personel yetersizliği sorunu, örgüt çalışmalarında aksamalara neden olmakta, yetersiz raporlama ve Örgüt faaliyetlerinin akredite temsilciliklere ve kamuoyuna yeterince duyurulamaması, özellikle örgütün faaliyetlerine fon katkısında bulunan Batılı ülkelerin tepkisini çekmektedir¹⁰.

ECOWAS, ekonomik hedeflerinin hayli gerisindedir. Buna karşılık, son yıllarda Batı Afrika'da meydana gelen siyasi gelişmeler sonucunda, bölgeyi ilgilendiren siyasi ve askeri konularda ECOWAS'ın önem kazandığı gözlenmiştir. Örgüt bu dönemde daha çok siyasi ve bölgesel güvenlik unsurlarına ağırlık veren bir kurum görüntüsü çizmiştir. Örgütün ad hoc

⁹ M. M. Ogbeidi, "Regional Integration: A Theoretical Analysis" in A. Olukoju, A. Lawal and K. Faluyi (eds.) Fundamentals of Economic History (Lagos: First Academic Publishers, 2003), p.362

¹⁰ A. I. Asiwaju, Boundaries and African Integration in Comparative History and Policy Analysis (Lagos: Panaf Publishing, 2003), p.4.

görevlerle askeri kanadını oluşturan ECOMOG, bölgesindeki iç savaşlara ve çatışmalara müdahalede önemli görevler üstlenmiştir. Gerek arabuluculuk girişimleri gerek insani operasyonlarla ECOWAS'ın bölgesel krizlere, uluslararası toplumun da desteğiyle çözümler bulma yolundaki gayretlerinde olumlu sonuçlar alınmıştır. Örgütün dönem başkanlığını halen Gana yürütmektedir¹¹.

Ecowas Başkanlık Sistemi ve Üye Ülkeler

Şubat 2017 itibarıyla ECOWAS'ın 15 üye ülkesi bulunmaktadır; bunlardan sekizi Fransızca, beşi İngilizce ve ikisi Portekizce konuşuyor. 1977'de katılan Yeşil Burun Adaları hariç, mevcut tüm üyeler topluluğa Mayıs 1975'te kurucu üye olarak katıldı. ECOWAS'ın tek eski üyesi, aynı zamanda 1975 yılında kurucu üyelerden biri olan ve Aralık 2000'de çekilme kararı alan Arapça konuşan Moritanya'dır . Moritanya yakın zamanda Ağustos 2017'de yeni bir ortak üyelik anlaşması imzaladı. Fas, Şubat 2017'de resmi olarak ECOWAS'a katılma talebinde bulundu. Başvuru, Haziran 2017'deki devlet başkanları zirvesinde prensipte kabul edildi, ancak Fas'ın üyelik teklifi durduruldu.

Mali, dokuz ay içindeki ikinci askeri darbenin ardından 30 Mayıs 2021'de ECOWAS'tan uzaklaştırıldı. Gine'de de 8 Eylül 2021'de ülkede askeri darbenin gerçekleşmesinden kısa bir süre sonra askıya alma kararı verildi. 16 Eylül'de her iki ülkeye de yaptırımlar uygulandı. 10 Ocak 2022'de Mali, seçimlerin dört yıl ertelenmesi nedeniyle uygulanan yaptırımlara yanıt olarak sınırlarını kapatma kararını açıkladı ve ECOWAS'taki birçok büyükelçiyi geri çağırıldı. 28 Ocak 2022'de Burkina Faso, askeri darbenin ardından ECOWAS'tan uzaklaştırıldı. Nijer2023 darbesinden sonra ECOWAS'tan uzaklaştırıldı ve Başkan Mohamed Bazoum'un göreve getirilmemesi durumunda askeri müdahaleyle tehdit edildi, Nijerya krizine neden oldu. 10 Ağustos 2023'te, acil bir zirvenin ardından ECOWAS, diplomatik görüşmelerin başarısız olması durumunda Nijer'e olası askeri müdahale için bir askeri görev gücü oluşturulduğunu duyurdu. ECOWAS askeri şefleri 17 ve 18 Ağustos'ta cuntaya karşı olası bir askeri müdahaleyi tartışmak için Gana'nın Accra kentinde iki günlük bir toplantı düzenlediler, ancak Yeşil Burun Adaları yedek güce katılmaya hazır değildi.

¹¹ Zack-William (2001). 'No Democracy, No Development: Reflections on Democracy and Development in Africa.' Quarterly Journal of the Centre for Democracy and Development (CDD). Vol. 2, No. 5, Journal – March. pp. 4-8.

ECOWAS, diplomasinin başarısız olması durumunda cuntaya karşı olası bir askeri müdahale için bir "D-günü" belirledi¹².

Aşağıda listelenen nüfus, nominal GSYİH ve satın alma gücü paritesi GSYİH istatistikleri, Aralık 2016'da yayınlanan 2015 Dünya Bankası tahminlerinden alınmıştır. Bölge verileri, Birleşmiş Milletler İstatistikleri tarafından derlenen 2012 raporundan alınmıştır.

Nijerya'nın Ecowas Başkanlığı ve Uygulamayı Düşündüğü Politakalar

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu ECOWAS, hükümetlerinin ordu tarafından devrilmesinin ardından Mali, Burkina Faso, Gine ve Nijer'deki faaliyetleri askıya aldı. Her darbenin hemen ardından ECOWAS da yaptırımlar uyguladı ve sınırları kapattı. Ayrıca askeri yetkilileri seçilmiş bir sivil hükümete geçiş için net bir zaman çizelgesi taahhüt etmeye de zorladı. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) yeni Başkanı olarak ortaya çıkan Nijerya Devlet Başkanı, organı demokrasiyi savunmada kararlı davranmakla görevlendirdi. Tinubu, Bissau, Gine-Bissau'da düzenlenen Devlet ve Hükümet Başkanları Otoritesi Olağan Oturumunda mevkidaşlarının oybirliğiyle onaylanmasıyla yeni ECOWAS başkanı olarak ortaya çıktı. Batı Afrika'daki seçkin Devlet Başkanları kulübüne en son katılan Başkan Tinubu, Nijerya adına, ofisin sorumluluğunu üstleneceğine ve bölgesel organizasyonun kapsayıcı bir yönetimini yürüteceğine dair ciddi bir söz vererek bu onuru coşkuyla kabul etti. Başkanın Özel Görevler, İletişim ve Strateji Özel Danışmanı Dele Alake tarafından yayınlanan bir açıklamada, şöyle denildi¹³:

Bölgede yaşanan darbe fırtınasına ilişkin Tinubu, "Demokrasi konusunda kararlı durmalıyız. Demokrasi olmadan yönetim, özgürlük ve hukukun üstünlüğü olmaz. Batı Afrika'da bir daha darbe üstüne darbeyi kabul etmeyeceğiz. Demokrasi, demokrasidir." Yönetilmesi çok zordur ama en iyi yönetim biçimidir. "Aramızda lider olmak için kampanya yapmayan kimse yok. Askerlerimize kaynak vermedik, onlara, botlarına, eğitimlerine halkın özgürlüğünü ihlal edecek şekilde yatırım yapmadık." "Silahlarını sivil yetkililere karşı çevirmek, onların işe alındığı ilkelerin, yani uluslarının egemenliğini savunmanın

¹² Ravenhill, J. (2005). 'Regionalism'. in John Ravenhill, ed., Global Political Economy, Oxford: Oxford University, pp. 117.

¹³ Awudu, A. and U. Egger (1992) 'Intraregional Trade in West Africa: Impacts of Ghana's Cocoa Exports and Economic Growth', Food Policy, 17: 277-86.

ihlalidir. ECOWAS'ta dişsiz bulldoglar gibi oturmamalıyız" diye uyardı ECOWAS'ın yeni başkanı¹⁴.

Nijeryalı lider ayrıca, alt bölgedeki barışa yönelik tehdidin terörizm ve artık acil ve uyumlu eylemler gerektiren ortaya çıkan askeri ele geçirme modeliyle endişe verici bir boyuta ulaştığı konusunda da uyardı. Güvensizliğin ve giderek artan terörün bölgenin ilerlemesini ve gelişmesini engellediğini söyledi. Başkan Tinubu, üye devletlerden kolektif eylem çağrısında bulunarak, kendi liderliği altında çerçevelerin ECOWAS'ın hayallerini gerçekleştirmek için uyumlu hale getirileceğinin sözünü verdi. "Barış ve güvenlik konusunda tehdit endişe verici bir düzeye ulaştı ve zorluklara karşı acil eyleme geçilmesi gerekiyor. Gerçekten de barışçıl bir ortam olmadığında bölgede ilerleme ve kalkınmanın sağlanması mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda, güvensizlik tehdidini ortadan kaldırmak için elimizdeki tüm bölgesel çerçevelerden yararlanma konusunda kararlılığımızı sürdürmeliyiz" dedi. Başkan, ECOWAS'ın "önleyici diplomasi de dahil olmak üzere kinetik ve kinetik olmayan operasyonları içeren çok çeşitli alanları kapsayan bir güvenlik mimarisi geliştirdiğini kaydetti. Aynı zamanda Terörizmle Mücadele 2020-2024 Bölgesel Eylem Planı'nın yanı sıra ECOWAS Terörizmle Mücadele Yedek Gücünün operasyonel hale getirilmesi de var"¹⁵.

"Bu planları ivedilikle uyumlu hale getirmemizi ve girişimlerin hayata geçirilmesi için kaynakları ve siyasi iradeyi seferber etmemizi sağlayacağım. Teröristler sınırlara saygı göstermediği için etkili bir bölgesel terörle mücadele tedbiri almak için kolektif olarak çalışmalıyız." Nijerya'nın seçilmiş lideri olarak göreve yeni başlamış olan Başkan Tinubu, zirveye ilk katılımında Başkan olarak ortaya çıktığında, bölgesel organın liderliğini üstlenmenin kendisine duyulan güvenden dolayı alçakgönüllü ve onur duyduğunu belirterek, hizmet etme taahhüdünün sözünü verdi. Dedi ki: "Aslında, bu güvenden dolayı alçakgönüllüyüm ve onur duyuyorum ve toplumun çıkarlarına hizmet etmek için gerekli liderliği özveriyle sağlamaya yönelik katıksız bağlılığım konusunda sizi temin etmek istiyorum." Nijeryalı lider, bölgesel entegrasyona olan bağlılığını vurgulamak için siyasi istikrar, barış ve güvenliğe, bölgesel ekonomik entegrasyona ve ECOWAS kurumlarının

¹⁴ Calvo, Guillermo A., and Allan Drazen, 1998, "Uncertain Duration of Reform: Dynamic Implications," *Macroeconomic Dynamics*, Vol. 2, No. 4, pp. 44355

¹⁵ <https://saharareporters.com/2023/07/09/we-wont-accept-coup-detat-west-africa-again-tinubu-declares-new-ecowas-chairman>

güçlendirilmesine öncelik vereceğini, demokrasi ve iyi yönetişimin barış ve sürdürülebilir kalkınmanın değişmez temel taşı olmaya devam edeceğini ilan etti.¹⁶

Ecovas'ın Afrika'da Kurulmasını Tasarladığı Siyasi İstikrar

"Demokrasi ve iyi yönetimin her toplumda barışın ve sürdürülebilir kalkınmanın temel taşları olduğu konusunda hepimiz benimle aynı fikirdesiniz. Ben bölgede demokrasiyi ve iyi yönetimi derinleştirmeye tamamen kararlıyım. "Demokratik kurumlarımızı güçlendirmeli ve insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygıyı güvence altına almalıyız. Geçiş sürecindeki ülkelerle demokratik yönetime hızlı bir şekilde dönmelerini sağlamak için onlarla olan ilişkilerimi artıracam." Yeni ECOWAS Başkanı, Üye Devletlerin ekonomik kalkınmasının yanı sıra sosyal entegrasyonlarına yönelik çabalara özel sektörün katılımının artırılması çağrısında bulundu. "Bölgemizin geniş ekonomik potansiyellerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli ölçüde özel sektörün yönlendireceği kapsayıcı bir ekonomik entegrasyonu sürdürmek için kolektif olarak çalışacağız. "Bölge içi ticareti engelleyen engelleri ele almanın yanı sıra elverişli bir iş ortamı yaratarak Üye Devletlerarasındaki ticareti, yatırımı ve ticari işbirliğini aktif olarak teşvik edeceğiz. "Bölgemizdeki ticaret ve yatırım seviyesini yükseltmek, dolayısıyla istihdam yaratmayı, sürdürülebilir kalkınmayı ve vatandaşlarımız için refahı kolaylaştırmak için ekonomik ortaklıkları teşvik etmeliyiz."¹⁷

"Bu amaçla, içeriye bakmalı ve arzu ettiğimiz hedeflere ulaşmak için Batı Afrika Ticaret ve Sanayi Odası Federasyonu (FEWACCI) ve ECOWAS Ticaret Organizasyon Ağı gibi bölgesel ekonomik kolaylaştırma platformlarımızla birlikte çalışmalıyız" diye ekledi. Başkan Tinubu, bölgesel liderlere, kuruluşa ilişkin vizyonunun derhal uygulanması konusunda güvence verdi ve şunları ifade etti: "Bölgemizin ekonomik toparlanması ve büyümesine yönelik vizyonumu ilerletmek amacıyla, Nijerya, Ekim ayında bir ECOWAS Ticaret ve Yatırım Olağanüstü Zirvesi 2023 düzenlemeyi planlıyor¹⁸. "Etkinlik, bölgedeki çeşitli organize özel sektörler arasındaki iş işbirliğini geliştirmek amacıyla Üye Devletlere potansiyellerini sergileme ve eşleştirmeyi teşvik etme fırsatı sağlayacak." diye ekledi ve organın kurumlarının güçlendirilmesi çağrısında bulundu. "Örgütümüzün Kurumlarının

¹⁶ Dean M. Hanink and J. Henry Owusu (1998): "Has ECOWAS Promoted Trade among Its Members?" Journal of African Economics, Volume 7, Number 3, pp. 363-383.

¹⁷ Krueger O 1998: Why Trade Liberalisation is good for growth The Economic Journal, Vol. 108, No 450.

¹⁸ R.F Oppong, Relational Issues of Law and Economic Integration in Africa, Doctoral thesis (University of British Columbia, 2009), p.2.

güçlendirilmesi ve etkin performansın sağlanması alanında, örgütün devam eden kurumsal reformlarının sonuçlandırılması gereğinin altını çiziyoruz. "Topluluk Vergisi'nin kuruluşumuzu yürütmek için en büyük fon üretme kaynağı olmaya devam ettiği göz önüne alındığında, vergilendirilen vatandaşlarımızın ECOWAS'ın programlarından ve projelerinden olumlu bir şekilde etkilenmesini sağlamalıyız. Bu, ECOWAS sloganının 'ECOWAS'tan değişmesiyle uyumludur. Başkan Tinubu, "Devletin ECOWAS'ı"ndan "Halkın ECOWAS'ına" geçiş olduğunu vurguladı¹⁹.

Batı Afrika organına liderlik etme konusunda kendisine güvenen Devlet Başkanları ve Topluluk vatandaşları Otoritesini takdir etti ve şunları söyledi: "Ekselansları, Devlet Başkanları Otoritesini ve Topluluk vatandaşlarını bir kez daha derinden takdir ederek konuşmamı bitirmeme izin verin. Birlikte barış, demokrasi ve bölgemizin ekonomik refahı gibi ortak değerlerin daha parlak bir geleceğini şekillendirebiliriz." Görevden ayrılan ECOWAS Başkanı ve Gine-Bissau Cumhuriyeti Başkanı Umaro Mokhtar Sissoco Embalo, hoş geldin konuşmasında, bölgedeki küresel ekonomik dalgalanmalara ve sorunlu noktalara rağmen örgütün vizyonunu sürdürdükleri için lider arkadaşlarını selamladı. Mali, Burkina Faso ve Gine Cumhuriyeti'ni anayasal düzenin bozulduğu ülkeler olarak gösteren Tinubu, Nijerya ve Sierra Leone'yi ise son başarılı seçimlerle demokratik süreçle anayasal düzeni sürdürmelerinden dolayı tebrik etti²⁰.

Ecowas'ın Afrika Devletleriyle Olan İlişkileri

ECOWAS o zamandan beri Nijer'e karşı güç kullanmakla tehdit etti. 10 Ağustos'taki toplantıda ECOWAS, "krizin barışçıl çözümü için tüm seçenekleri masada tutmaya" kararlı olduğunu söyledi ve ECOWAS yedek gücünü harekete geçirmeyi kabul etti. ECOWAS, "anayasal düzenin barışçıl yollarla yeniden tesis edilmesine yönelik devam eden kararlılığının" altını çizerek bildiriye sonlandırdı. ECOWAS'ın siyasi işler, barış ve güvenlikten sorumlu üyesi Abdel-Fatau Musah, ECOWAS'ın neden Nijer'e karşı daha katı bir çizgi benimsediğini açıkladı:

Öncelikle darbeler konusunda bulaşıcılık gibi bir şeyin geliştiğini görüyoruz. Zaten son üç yılda bölgede yedi darbe yaşandı. Bu dördüncü başarılı darbeydi. Bulaşın durdurulması

¹⁹ Sommers, L. and A. Mehretu (1992) 'Trade Patterns and Trends in the African-European Trading Area: Lessons for SubSaharan Africa from the Era of the Lome Accords 1975-1988', Africa Development, 18 (2): 5-26.

önemli ve tüm uyarılardan sonra Nijer için bunun doğru zaman olduğunu düşünüyoruz. Ancak bu tür herhangi bir eylem daha geniş bir çatışma riski taşır²¹. Mali ve Burkina Faso, 31 Temmuz'da yayınlanan ortak bildiriye, devrilen Başkan Muhammed Barzoum'u yeniden görevlendirmek amacıyla Nijer'e yapılacak herhangi bir askeri müdahaleye karşı uyardılar. Açıklamayı Mali'de okuyan Malili toprak idaresi bakanı, konuşmasında "Nijer'e yapılacak herhangi bir askeri müdahalenin Burkina Faso ve Mali'ye savaş ilanı anlamına geleceğini" söyledi. 16 Eylül'de Nijer, Mali ve Burkina Faso, taraflardan birine yönelik herhangi bir saldırının "diğer taraflara yönelik bir saldırı olarak değerlendirileceğini" açıkça belirten bir güvenlik anlaşması olan Sahel Devletleri İttifakı'nı kurdu. Gine'nin askeri şefi Albay Aminata Diallo da Nijer'e yapılacak herhangi bir askeri müdahaleye karşı uyarıda bulunarak bunun "fili olarak ECOWAS'ın yerinden edilmesine yol açacağını" söyledi²².

Türkiye-ECOWAS İlişkileri

Ülkemizin ECOWAS ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerine başlama arzusu, 2010 Ocak ve Mart aylarında diplomatik kanaldan Örgüt'e iletilmiş ancak yanıt alınmamıştır. Bununla birlikte, Nijerya'nın başkenti Abuja'da düzenlenen ECOWAS Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nin Sonuç Bildirisi'nde Türkiye ile ilişkilere atıfta bulunulmuştur. Örgütün AB ile Ekonomik Ortaklık Anlaşması kapsamında yürütülen müzakerelerde, AB tarafı, ECOWAS'ın Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine başlaması yönünde talepte bulunmuştur²³.

Diğer taraftan, ECOWAS'ın raporlama, eşgüdüm ve organizasyon konusunda yaşadığı sıkıntıların bir yansıması olarak, önemli ECOWAS toplantıları ve etkinlikleri, ECOWAS'a akredite diğer yabancı temsilciliklerin yanı sıra Büyükelçiliğimize de geç iletilmekte veya iletilmemektedir. Öte yandan, ECOWAS Komisyonu Başkanı Kadre Desire Ouedraogo, 27-28 Ocak 2013 tarihlerinde Addis Ababa'da düzenlenen Afrika Birliği Zirvesi'ne katılmış,

²⁰ Sommers and Mehretu, "Trade Patterns and Trends in the African-European Trading Area:", pp. 5-26.

²¹ P.K Kiplagat, 'An Institutional and Structural Model for Successful Economic Integration in Developing Countries', 29 Texas International Law Journal (1994), p.50.

²² UNCTAD (2007): Regional Cooperation in Trade Logistics, energy and industrial policy" Trade and Development Report, United Nations, New York and Geneva PP 159-188; S. Bah, 'ECOWAS and the Legitimacy Question: A Normative and Institutional Approach' in D. Zaum (Ed), Legitimizing International Organizations, (Oxford: Oxford University Press, 2013), p.90.

²³ Richard Higgott, "The International Political Economy of Regionalism: The Asia-Pacific and Europe," compared in W. D. Coleman and G. R. D. Underhill (eds.), Regionalism and Global Economic Integration (London: Rutledge, 1998), p. 42.

baksekonu Zirve’de Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz’la görüşen Ouedraogo, Türkiye ile işbirliğini geliştirme hususunda son derece istekli olduklarını dile getirmişti. Başkan Kadre Desire Ouedraogo, ECOWAS üyesi ülkelerle ikili düzeyde ahdi yapının kurulmasını teminen gerekli istişareleri yürütmek üzere Türkiye’ye gelme arzusunu ifade etmiştir²⁴.

Türkiye, BM çerçevesinde “AFISMA (The African-led International Support Mission to Mali) Emanet Fonu”na 750.000 ABD Doları katkı sağlamıştır. ECOWAS’a bağlı AFISMA’nın BM’ye bağlı MINUSMA’ya (Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) dönüştürülmesi sonrasında sözkonusu katkının bakiye miktarı olan yaklaşık 500.000 ABD Doları "Mali’de Barış ve Güvenlik Emanet Fonu”na aktarılmıştır. Diğer taraftan, BM Soykırımı Önleme ve Koruma Sorumluluğu Özel Temsilciliği’nin Orta Afrika Cumhuriyeti, ECOWAS ve Afrika Birliği için geliştirdikleri projelere Türkiye tarafından 30.000 ABD Doları katkı sağlanmıştır. 19-21 Kasım 2014 tarihlerinde Ekvator Ginesi’nin başkenti Malabo’da gerçekleştirilen II. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi’ne ECOWAS adına Komisyonu Başkan Yardımcısı Dr. Toga Gayewea McIntosh iştirak etmiştir²⁵.

Sonuç

Tüm göstergelerden, dünyadaki herhangi bir alt bölgenin büyümesi ve gelişmesi için ekonomik entegrasyonun gerekli olduğu genel olarak kabul edilmektedir, ancak bu, dünyadaki tüm ekonomilerin öncelik temelinde sürdürülebilir büyüme ve kalkınma deneyimlediği gerçeğine dayanmaktadır. Üretimin doğal kaynaklara dayalı olması. Özünde, serbest piyasa ilkeleri, liberalleşme ve küreselleşme gibi piyasa entegrasyonu teorileri ve stratejileri gelişmiş dünyanın lehine görünmektedir. Bu nedenle, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu’nda olduğu gibi daha az gelişmiş ülkelerin (LCD’ler) bütünleştirici çabalarını açıklamak için çeşitli bölgesel entegrasyon teorilerinin sınırsız olarak uygulanmasının uygunsuz olabileceği ve herhangi bir girişimde bulunulabileceği tartışmasız bir şekilde tartışılabilir. Aksi takdirde Batılı akademisyenler tarafından bilgi siyasetinin bir parçası olarak görülebilir ve bu açıkça akademik emperyalizme varır. Dolayısıyla burada Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu’nun yalnızca gelişmiş dünya tarafından üretilen

²⁴ O Kufour, *The Institutional Transformation of the Economic Community of West African States*, (Ashgate Publishing, 2006), p.127; Felix Gibert and David C. Large, *The End of the European Era, 1860 to the Present*, 4th ed. (New York: W. W. Norton & Company, Inc., 1991), p.437.

²⁵ K. W. Deutsch, *The Analysis of International Relations*, 3 rd Ed. (New Delhi: Prentice-Hall, 1989), pp.270 – 283.

ürünlerin satışını artırmak için pazar entegrasyonunu teşvik ettiğini ileri sürmek yanlış olmayabilir. Bunun yerine, ekonominin sanayi ve tarım sektörlerinde faaliyet gösteren yerli imalatçıların teşvik edilmesine vurgu yapılmalıdır; çünkü bu, çeşitli Batı Afrika Devletlerinin gerçek büyüme ve kalkınma düzeyini artıracaktır. Sonuç olarak, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğunun Avrupa Birliği'nin gücü karşısındaki zayıflığının, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğunu oluşturan ülkeleri rahatsız eden genel ekonomik rahatsızlığın belirtisi olduğu görülmelidir.

Kaynaklar

Olatunde J. C. et al, African International Relations (New York: Longman, 1985), pp.171 – 172.

Juliet Lodge (ed.), The European Community and the Challenge of the Future, 2nd ed. (London: Pinter Publishers, 1995), pp.1 – 34.

Ministry of External Affairs, Nigeria and the ECOWAS Since 1985, p.2; Okolo J. Emeka, “Integrative and Comparative Regionalism: The Economic Community of West African States,” International Organisations, volume 39, no. 1, Winter 1985, p.149.

ECOWAS: Problems and Possibilities, AFRICA, Nov. 1976, at 27.

<https://en.wikipedia.org/wiki/ECOWAS>

Penouil, Le Traitı Lagos de Efface le Clivage entre Pays Francophones et Anglophones, Le Monde Diplomatique, Oct. 1975, at 24.

<https://en.wikipedia.org/wiki/ECOWAS>; E. B. Haas, “The Study of Regional Integration: Reflections on the Joy and Anguish of Pre-theorizing,” in L. N. Lindberg and S. A. Scheingold, Regional Integration: Theory and Research (Massachusetts: Harvard Press, 1971), p.3.

Vincent Wright (1998). ‘The National Co-ordination of European Policy-Making: Negotiating the Quagmire.’ In Jeremy Richardson, ed. European Union: Power and Policy Making. London: Routledge, p. 148-169.

M. M. Ogbeidi, “Regional Integration: A Theoretical Analysis” in A. Olukoju, A. Lawal and K. Faluyi (eds.) Fundamentals of Economic History (Lagos: First Academic Publishers, 2003), p.362

A. I. Asiwaju, Boundaries and African Integration in Comparative History and Policy Analysis (Lagos: Panaf Publishing, 2003), p.4.

Zack-William (2001). ‘No Democracy, No Development: Reflections on Democracy and Development in Africa.’ Quarterly Journal of the Centre for Democracy and Development (CDD). Vol. 2, No. 5, Journal – March. pp. 4-8.

Ravenhill, J. (2005). ‘Regionalism’. in John Ravenhill, ed., Global Political Economy, Oxford: Oxford

University, pp. 117.

Awudu, A. and U. Egger (1992) 'Intraregional Trade in West Africa: Impacts of Ghana's Cocoa Exports and Economic Growth', *Food Policy*, 17: 277-86.

Calvo, Guillermo A., and Allan Drazen, 1998, "Uncertain Duration of Reform: Dynamic Implications," *Macroeconomic Dynamics*, Vol. 2, No. 4, pp. 443-55

<https://saharareporters.com/2023/07/09/we-wont-accept-coup-detat-west-africa-again-tinubu-declares-new-ecowas-chairman>

Dean M. Hanink and J. Henry Owusu (1998): "Has ECOWAS Promoted Trade among Its Members?" *Journal of African Economics*, Volume 7, Number 3, pp. 363-383.

Krueger O 1998: Why Trade Liberalisation is good for growth *The Economic Journal*, Vol. 108, No 450

R.F Opong, *Relational Issues of Law and Economic Integration in Africa*, Doctoral thesis (University of British Columbia, 2009), p.2.

Sommers, L. and A. Mehretu (1992) 'Trade Patterns and Trends in the African-European Trading Area: Lessons for SubSaharan Africa from the Era of the Lome Accords 1975-1988', *Africa Development*, 18 (2): 5-26.

P.K Kiplagat, 'An Institutional and Structural Model for Successful Economic Integration in Developing Countries', 29 *Texas International Law Journal* (1994), p.50.

UNCTAD (2007): *Regional Cooperation in Trade Logistics, energy and industrial policy*" Trade and Development Report, United Nations, New York and Geneva PP 159-188; S. Bah, 'ECOWAS and the Legitimacy Question: A Normative and Institutional Approach' in D. Zaum (Ed), *Legitimizing International Organizations*, (Oxford: Oxford University Press, 2013), p.90.

Richard Higgott, "The International Political Economy of Regionalism: The Asia-Pacific and Europe," compared in W. D. Coleman and G. R. D. Underhill (eds.), *Regionalism and Global Economic Integration* (London: Routledge, 1998), p. 42.

O Kufour, *The Institutional Transformation of the Economic Community of West African States*, (Ashgate Publishing, 2006), p.127; Felix Gibert and David C. Large, *The End of the European Era, 1860 to the Present*, 4th ed. (New York: W. W. Norton & Company, Inc., 1991), p.437.

K. W. Deutsch, *The Analysis of International Relations*, 3rd Ed. (New Delhi: Prentice-Hall, 1989), pp.270 – 283.

SAVAŞ SONRASI VE SOĞUK SAVAŞ YILLARINDA AMERİKA'DA JEOLJİK KAZILAR

* Mehmet KÖSE
** Mahmut FATMAOĞULLARI
*** Mehtap KAYA
**** Murat SAKMAN
***** Fikret HIRÇIN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Mehmet Köse, Mahmut Fatmaoğulları, Mehtap Kaya, Murat Sakman, Fikret Hırçın, “Savaş Sonrası Ve Soğuk Savaş Yıllarında Amerika’da Jeolojik Kazılar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 79- 96.

Apa: Köse M., Fatmaoğulları, M., Kaya, M. Sakman, M., Hırçın, F. (2023), “Savaş Sonrası Ve Soğuk Savaş Yıllarında Amerika’da Jeolojik Kazılar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 79-96.

Özet

Amerika Birleşik Devletleri’nde Soğuk Savaş sonrası başlatılan çalışmaların tamamı dünya egemenliğine yönelik özellikle petrol ve petrol ürünlerinin yeniden değerlendirilmesi ve artırılması yönünde olmuştur. İkinci Dünya Savaşı’nda bilinçsizce harcanan kaynaklar Amerikaya’ya dünyada bir üstünlük sağlamış olabilir ancak bu üstünlük ülke genelinde var olan kaynakların heba edilmesine yönelik geniş çaplı bir harcamayı da beraberinde getirmiştir. Bu durum diğer ülkeler karşısında var olan kaynak üstünlüğünün yitirilmesine sebep olmuş, dış alımı ve ithalata yönelik ticareti artırmıştır. Bu da ülkenin enflasyonist bir geleceğe sürüklenmesine ve nihayetinde dış borç stoğunun artmasına sebep olan bir etki yaratmıştır. Amerika bu durumu tersine çevirmek amacıyla ülkenin yeni baştan kendi kaynaklarına dönmesini sağlayacak şekilde büyük bir jeolojik araştırma kurumu kurmuş ve bu kurum vasıtasıyla karalarda ve denizlerde geniş çaplı araştırmalar başlatmıştır. Amaç

* Müdür, Serinyol Anadolu Lisesi, brc_mhmt9286@hotmail.com, Orcid no: 0009-0007-6063-6456

** Müdür, Değirmenyolu İlkokulu, mahmutfatma1@hotmail.com, Orcid no: 0009-0008-8520-7081

*** Müdür Yardımcısı, Değirmenyolu İlkokulu, mkayakad@hotmail.com, Orcid no: 0009-0006-8954-1648

**** Müdür, Gümüşgöze İlkokulu, muratsakman_1@hotmail.com, Orcid no: 0009-0009-4672-3726

***** Müdür Yardımcısı, Hasan Ali Yücel Anadolu Lisesi, fhircin35@gmail.com, Orcid No: 0009-0007-2454-1126

bulunacak yeni kaynaklarla ülke ekonomisini ve istikrarını eski durumuna döndürebilmektir.

Bu makalede Amerika Birleşik Devletleri'nin İkinci Dünya Savaşı'nda heba etmiş olduğu yeraltı ve yerüstü kaynaklarını soğuk savaş sonrasında yeniden değerlendirmeye yönelik çalışmaları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Maden, Petrol, Kaynak, Enflasyon, Soğuk Savaş.

Abstract

All of the efforts initiated in the United States after the Cold War were aimed at world domination, especially the re-evaluation and increase of oil and petroleum products. The resources spent unconsciously in the Second World War may have given America an advantage in the world, but this superiority also brought about a large-scale expenditure aimed at wasting the resources available throughout the country. This situation caused the loss of resource superiority over other countries and increased import and import trade. This created an effect that dragged the country into an inflationary future and ultimately caused the external debt stock to increase. In order to reverse this situation, America established a large geological research institution that would enable the country to return to its own resources, and initiated large-scale research on land and sea through this institution. The aim is to return the country's economy and stability to its previous state with new resources to be found.

This article will focus on the efforts of the United States to re-evaluate the underground and surface resources it had wasted in the Second World War after the Cold War.

Key Words: America, Mine, Oil, Resources, Inflation, Cold War.

Giriş

İkinci Dünya Savaşı, ABD Jeoloji Araştırmaları tarihinde bir dönüm noktasıydı. Savaş zamanı bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, savaş öncesi bir kenara bırakılan sorunların çözümü için ve savaşın zorunluluklarının yarattığı yeni sorunların çözümü için yeni araçlar sağladı. Bilimin Ulusun güvenliğine ve refahına katkısı her zamankinden daha geniş çapta kabul edildi ve savaş sonrası sorunların çözümünde hem geleneksel hem de yenilikçi araştırmalara yönelik daha büyük talepler yapıldı. Jeolojik Araştırmalar'ın savaş ihtiyaçları nedeniyle başlayan büyümesi 1945'ten sonra da devam etti ve böylece sadece birkaç yıl içinde Araştırma, savaş öncesi Araştırmalardan çok farklı bir organizasyon haline geldi¹.

Savaşın sonunda Araştırmanın karşılaştığı savaş sonrası sorunlardan bazıları Birinci Dünya Savaşı sonrası hatırlatıyordu. Kamu arazilerinin büyük bir kısmı da dahil olmak üzere ülkenin yarısında hâlâ topografik haritalar yoktu ve mevcut haritaların çoğu Savaş

¹ Mary C. Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, USA, 1989, p.35; Dickson, David, *The new politics of science*: New York, Pantheon Books 1984, p. 40.

sonrası dünyanın ihtiyaçlarını karşılamaya yetmiyor. Ülkenin jeolojik haritalaması daha da az tamamlanmıştı. Ülkenin yüzde 10'undan azı, modern ihtiyaçları karşılayacak doğal kaynakların ve arazi potansiyelinin değerlendirilmesine uygun ölçeklerde jeolojik olarak haritalanmıştı ve mevcut fonlarla mümkün olan haritalama oranı, işi tamamlamak için gerekenin yalnızca altıda biri kadardı. Savaş sırasında bazı metal rezervleri büyük oranda tükenmiş, ülkenin bilinen petrol yataklarından verimli üretim yapma kapasitesinin sınırına ulaşılmıştı².

Jeolojik Araştırmalar, 20 yıl içinde tüm ülke için yeterli topografik haritalar sağlayacak ve bunu uygulamak için sadece fona ihtiyaç duyacak bir plan hazırladı; bakır, kurşun, çinko, demir ve ferroalyaj metalleri üzerine büyük çalışmalar planladı ve bölgesel araştırmaların devamı veya genişletilmesi planlandı. Yeni petrol kaynaklarının araştırılmasına yardımcı olacak çalışmalar³.

Yeni sorunlar da vardı. Amerika Birleşik Devletleri radyoaktif hammaddeler açısından fakir bir ülke olarak görülüyordu ve savaş zamanı teknolojik gelişmeleri berilyum ve tungsten gibi diğer birçok nadir elemente ihtiyaç yaratmıştı. Missouri Nehri Havzası'nın, Aralık 1944'te Kongre tarafından yetkilendirilen Islah Bürosu ve Mühendisler Birliği'nin koordineli projeleriyle geliştirilmesi, savaş biter bitmez başlayacaktı. Araştırmadan, kapsamlı bir topoğrafik haritalama programı, çok yıllık yoğun bir hidrolojik veri toplama ve araştırma programı ve inşaat malzemelerinin mevcudiyetinin, sulamaya uygunluğun, heyelanlara duyarlılığın ve su tutmanın belirlenmesine yardımcı olacak jeolojik araştırmalar yürütmesi istenecektir. çeşitli sitelerin kapasitesi. Harita bilimcileri ve mühendisleri de yurt dışında hizmet vermeye devam etti. Dışişleri Bakanlığı'nın himayesi altında birçok Latin Amerika ülkesinde işbirliği projeleri sürdürüldü. Askeri Jeoloji Bölümü'nün birkaç üyesi, Tokyo'daki Genel Karargâh, Yüksek Müttefik Kuvvetler Doğal Kaynaklar Bölümü'ne atandı ve burada Madencilik ve Jeoloji Bölümü'nün ana bölümünü oluşturdu. Kore'de de jeolojik ve hidrolojik araştırmalar yapıldı ve Manila'nın yeniden inşasına yardımcı olacak inşaat malzemeleri üzerinde araştırma yapmak ve Manila'nın değerli maden yataklarını geliştirmek

² Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 35.

³ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p.35; Doherty, W.T., Jr., ed., *Conservation in the United States. A documentary history. Minerals: New York, Chelsea House in association with Van Nostrand Reinhold 1971*, p.55.

için tasarlanan bir programda işbirliği yapmak üzere Manila'daki genel mühendislik bölgesine iki jeolog atandı. Filipin Adaları. Askeri Jeoloji Bölümü'nün birkaç üyesi, Tokyo'daki Genel Karargah, Yüksek Müttefik Kuvvetler Doğal Kaynaklar Bölümü'ne atandı ve burada Madencilik ve Jeoloji Bölümü'nün ana bölümünü oluşturdu. Kore'de de jeolojik ve hidrolojik araştırmalar yapıldı ve Manila'nın yeniden inşasına yardımcı olacak inşaat malzemeleri üzerinde araştırma yapmak ve Manila'nın değerli maden yataklarını geliştirmek için tasarlanan bir programda işbirliği yapmak üzere Manila'daki genel mühendislik bölgesine iki jeolog atandı. Filipin Adaları. Askeri Jeoloji Bölümü'nün birkaç üyesi, Tokyo'daki Genel Karargah, Yüksek Müttefik Kuvvetler Doğal Kaynaklar Bölümü'ne atandı ve burada Madencilik ve Jeoloji Bölümü'nün ana bölümünü oluşturdu. Kore'de de jeolojik ve hidrolojik araştırmalar yapıldı ve Manila'nın yeniden inşasına yardımcı olacak inşaat malzemeleri üzerinde araştırma yapmak ve Manila'nın değerli maden yataklarını geliştirmek için tasarlanan bir programda işbirliği yapmak üzere Manila'daki genel mühendislik bölgesine iki jeolog atandı⁴.

Hem Jeolojik hem de Topografik Şubeler, savaş sonrası sorunlarla daha iyi başa çıkabilmek için yeniden düzenlendi. Jeolojik Şube, 1945 sonbaharında biri ekonomik jeoloji, diğeri temel ve mühendislik bilimleri olmak üzere iki gruba ayrıldı. Yabancı jeoloji, mühendislik jeolojisi, askeri jeoloji ve jeofizik alanlarında yeni uzmanlıklara yönelik bölümler dahil edildi. Topoğrafya Şubesi, yeni haritalama teknikleriyle muazzam bir haritalama çabasına hazırlanmak için 2 Ocak 1946'da Planlar ve Koordinasyon ve Araştırma ve Teknik Kontrol olmak üzere iki personel bölümü kurdu. Büyük bir değişiklikte 1 Temmuz 1946'da Alaska Şubesi'nin topoğrafik haritalama olanakları ve taahhütleri Topoğrafya Şubesi'ne devredildi. Ekimde, Alaska Şubesi büyük bir organizasyon birimi olarak feshedildi ve jeoloji personeli Jeoloji Şubesine devredildi. Su Kaynakları Şubesi, 1946'da yeni bir Hidrolik Baş Mühendisi, Yüzey Suyu, Yeraltı Suyu ve Su Kalitesi Bölümlerinin yeni şefleri ve Eyalet düzeyindeki ilçelerin sayısında ve büyüklüğünde büyük bir artışla neredeyse tamamen yönetim değişikliğine uğradı. Daha sonra 1 Ocak 1949'da Anket 70. yaş gününe yaklaşırken, organizasyonel birimlere ilişkin geleneksel isimlendirme, Federal Hükümetin diğer bölgelerindeki kullanıma uyacak şekilde değiştirildi. Şubeler Bölüm haline geldi,

⁴ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p.36.

Bölümler Şube oldu ve eski Bölümler tüm ayırt edici unvanlarını kaybetti⁵.

İdarenin hem iç hem de dış politikasında bilim ve doğal kaynakların yönetimi giderek daha fazla ilgi görmeye başladı. Eylül 1945'te, petrol kaynakları konusunda endişelenen Başkan Harry Truman, Kıta Sahanelığı üzerinde Federal otorite iddiasında bulundu ve yasama ve yargısal bir mücadeleyi kışkırttı; sonunda 1953'te, kıyı Devletlerine maksimum 3 coğrafi mil mesafeye kadar su altında kalan araziler üzerinde yetki verildiğinde bu karara varıldı. 1946'da Atom Enerjisi Komisyonu ve Arazi Yönetimi Bürosu kuruldu. 1947'de Başkanın Bilimsel Araştırma Kurulu, araştırma ve geliştirme için yıllık harcamaların artırılması ve temel araştırmalara daha fazla önem verilmesi çağrısında bulundu. Başkan Truman 1949'daki göreve başlama konuşmasında ABD'ye çağrıda bulundu: Dünyanın az gelişmiş bölgelerine sermaye ve teknik yardım. Yine 1949'da Federal Hükümetin Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Hoover Komisyonu, toprak altı ve su kaynaklarının geliştirilmesinde İçişleri Bakanlığı'na yeni bir rol teklif etti ve Senato ve Meclis, toprak altı ve su kaynaklarının geliştirilmesinde daha iyi bir politika arayışı için ortak oturumlar düzenledi. Ocak 1950'de Başkan, su kaynakları ve ilgili arazi kullanımının geliştirilmesi için kapsamlı bir politika önermek üzere bir Su Kaynakları Politikası Komisyonu atadı; Mayıs 1950'de Ulusal Bilim Vakfı kuruldu ve İçişleri Bakanlığı'nda Maden Kaynakları Sekreter Yardımcısı'na ait yeni bir ofis kuruldu⁶.

Fonların artmasıyla bilimsel programlar genişletildi. İlk başta Kongre, Anketin savaş sonrası ilk bütçelerinde talep ettiği miktarlar ve ödeneklerin talep edilenden çok daha az olması karşısında hayrete düştü; ancak diğer Federal kurumlardan, özellikle Savunma Bakanlığı, Atom Enerjisi Komisyonu ve Büro'dan fon transferleri yapıldı. İslah, Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen kooperatif fonlarıyla birlikte toplam ödeneğin yaklaşık iki katı kadar kullanılabilir hale getirdi. İlk şokun ardından Kongre, ödenekleri 1 Temmuz 1949'da başlayan mali yıl için 15 milyon doların üzerine, 1 Temmuz 1950'de başlayan mali yıl için ise

⁵ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 36.

⁶ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p.36; Dupree, A.H., *Science in the Federal Government--A history of policies and activities to 1940*: Cambridge, Massachusetts, Belknap Press of Harvard University Press, 1957, p. 77.

19 milyon doların üzerine çıkardı⁷.

1950 yılına gelindiğinde Jeolojik Araştırmalar, mevcut bilgi talebini karşılamak için yeni alanlarda araştırmalar yapmaya başladı. Hızla büyüyen endüstriyel alanlarda birçok mühendislik inşaatı için jeolojik veri sağlamak amacıyla jeolojik haritalamaya ihtiyaç duyuldu. Sulama, enerji geliştirme, taşkın kontrolü ve endüstriyel kullanım için su tutmak amacıyla büyük barajların inşasına yönelik talep, buharlaşma yoluyla su kaybının etkisi ve çökelti birikmesi nedeniyle rezervuarların kullanım ömrünün sınırlandırılması hakkında bilgi ihtiyacına dikkat çekti. akarsu akışı ve sediment yükünün yanı sıra. Savaş sırasında yer altı su kaynaklarının aşırı tüketimi birçok bölgede kritik durumların ortaya çıkmasına neden oldu; Tuzlu su istilası bazı kıyı bölgelerinde özel bir endişe konusuydu. Ülkenin otoyollarını iyileştirme çabaları, otoyol drenaj tasarımına yardımcı olacak hidrolojik veriler ve taşkın araştırmaları gerektirdi. Teknik yardım programları için fon tahsis edildiğinde, Survey bilim adamları ve mühendisleri Doğu Yarımküre'de görevler üstlendiler ve Survey, Latin Amerika ülkelerinin gelecek vaat eden genç bilim adamlarına yönelik jeoloji ve araştırma kuruluşlarının yönetimi konularındaki hizmet içi eğitim programını Latin Amerika ülkelerinin bilim adamlarına genişletti⁸.

Kore Savaşı

Haziran 1950'nin sonlarında, İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden huzursuz barış, Kore'de düşmanlıkların patlak vermesiyle bozuldu ve savunma yeniden ulusal politikanın temel teması haline geldi. Jeolojik Araştırmalar normal programın devamı için çaba gösterdi ancak zorunlu olarak savunma faaliyetlerine personel alımı diğer programlarda gecikmelere veya kesintilere neden oldu. Maden yatağı araştırmalarının yaklaşık dörtte üçü stratejik madenlere odaklandı. Radyoaktif hammadde arayışı gibi askeri jeoloji programı da genişletildi. Sivil savunmaya yardımcı olmak amacıyla yeni kentsel jeoloji programı hızlandırıldı. Ordu Mühendisler Birliği'nin talebine yanıt olarak, stratejik öneme sahip yaklaşık 600.000 mil karelik alanın haritalamasının 6 yıl içinde tamamlanması amacıyla topoğrafik haritalama programı genişletildi. Çeşitli imalat ürünlerinin üretimi için gerekli olan suyun miktar ve kalitesini araştırmak üzere yeni kurulan birim, çelik sektörünün ihtiyaçlarının

⁷ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p.37; Gates, P.W., *History of public land law development: Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1968*, p.195.

⁸ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/post.htm>

araştırılmasıyla işe başladı. Jeolojik Etüt'e ayrıca, Savunma Mineralleri İdaresi için kredi başvurularının değerlendirilmesi ve kredi sözleşmelerinin hazırlanması ve uygulanması da dahil olmak üzere kritik malzemelerin stoklanması sağlayan 1950 Savunma Üretim Yasası uyarınca yeni sorumluluklar verildi. Savunma Petrol İdaresi, Teksas'ta yeni keşfedilen Scurry Resifi'nin gelişiminin planlanmasına yardımcı olmak amacıyla özel bir jeolojik araştırma yapılması için Araştırma'ya çağrıda bulundu. Aynı zamanda, 1951 tarihli Karşılıklı Güvenlik Yasası uyarınca yabancı jeolojideki faaliyetlerin kapsamı ve temposu arttı⁹.

Kore Savaşı, Sovyet yayılcılığının tehdit altında olduğu bir dünyada uzun vadeli malzeme tedarikine ilişkin endişeleri artırdı. Ocak 1951'de Başkan Truman, sorunun ana yönlerine ilişkin objektif bir araştırma yapmak üzere bir Başkanlık Komisyonu kurdu. Araştırma, tam zamanlı bir irtibat ve danışman sağladı ve Komisyon için çeşitli maden ürünlerinin marjinal cevher rezervleri ve çeşitli önemli madenlerin arama ve keşif uygulamaları hakkında çalışmalar yaptı. Komisyon, Haziran 1952'deki raporunda, uzun vadeli arzın sağlanmasında hem Hükümetin hem de özel vatandaşların yer alması gerektiği ve bu çabanın "geniş aralıklarla periyodik olarak değil, gün be gün ve yıl boyunca sürdürülmesi gerektiği" sonucuna vardı." ¹⁰

Haziran 1951'de, Komisyon'un atanmasından 6 ay sonra ve raporunu yayınlamasından bir yıl önce Kore'de ateşkes ve ateşkes teklif edilmişti, ancak ateşkes görüşmeleri 2 yıl boyunca çıkmaza girmişti, dolayısıyla barış zamanı koşullarına tam bir dönüş mümkün olamamıştı. Nihayet 1953 yazında ateşkes imzalandığında, Washington'da farklı bir bakış açısına sahip ve Hükümet harcamalarını kısma, bütçeyi dengeleme ve vergileri düşürme amacını açıkça belirten yeni bir Cumhuriyetçi yönetim devralmıştı. Başkan Dwight Eisenhower "zirveleri ve vadileri dengelemek" için kaynak geliştirmede işbirliğine dayalı bir çaba çağrısında bulundu ancak Ödenek Komitesi, İçişleri Bakanlığı'nın yalnızca özel teşebbüsün üstlenemeyeceği veya üstlenemeyeceği işlev veya faaliyetlerle ilgilenmesi

⁹ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 37; Meinzer, O.E., Outline of ground-water hydrology, with definitions: U.S. Geological Survey Water Supply Paper 494, 1923, p.22.

¹⁰ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 37; Nolan, T.B., and Rabbitt, M.C., The USGS at 100 and the advancement of geology in the public service, in Leviton, A.E., and others, eds., *Frontiers of geological exploration of western North America*: San Francisco, California, American Association for the Advancement of Science, Pacific Division, 1982, p. 11-17.

gerektiği sonucuna vardı. Maden politikasının geliştirilmesindeki ilerleme askıya alındı¹¹.

75'teki Anket

1 Temmuz 1954'ten başlayarak 75. yılında Anketin 7.000 çalışanı vardı, tahsis edilmiş 27.750.000 ABD Doları tutarında fon ve diğer Federal kurumlar ve Eyaletlerden gelenler de dahil olmak üzere toplam fon yaklaşık 48,5 milyon ABD Dolarıydı. Çalışma yöntemleri, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana geçen on yılda önemli ölçüde değişmişti. Araştırmaya, Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Topografik Harita Serisi Bütçe Bürosu tarafından ve Federal Hükümet'in haritalama faaliyetlerinin koordineli planlanması ve yürütülmesinde hükümet çapında liderlik yapma sorumluluğu verilmiştir. Ülkenin topoğrafik haritalamasının yalnızca yüzde 33'ü modern standartları karşılarsa da, topoğrafik haritaların çoğunun üretiminde hava fotoğrafları ve fotogrametrik yöntemler kullanılmaktaydı. Daha doğru araç ve yöntemlerin sürekli olarak geliştirilmesi ve topografya mühendislerini dağ zirvelerine ve diğer uzak noktalara araştırma kontrol ölçümleri almak üzere taşımak için helikopterlerin kullanılması, her yıl gerçekleştirilen haritalama miktarında önemli bir artışa yol açtı. Yaklaşık 6.400 ölçüm istasyonundan akarsu akışına ilişkin veriler elde ediliyordu, yaklaşık 500 yeraltı suyu araştırması sürüyordu ve Araştırma laboratuvarlarında 85.000'den fazla su örneğinin kimyasal kalitesi belirleniyordu. Ayrıca sanayinin su ihtiyacı, taşkın sıklığı ve düşük akış, sedimentasyon, açık kanallarda ve daralmalar yoluyla akışa ilişkin çalışmalar da sürüyordu. Jeolojik haritalama ve maden kaynakları araştırmaları halen devam ediyordu, ancak jeologlar fotogrametrik yöntemleri haritalamalarına uyarlıyor, çalışmalarında fizik ve kimyadan yararlanıyorlardı. ve modern istatistiksel yöntemlerin saha jeolojisi problemlerine uygulanması. Jeofizikçiler iki uçağı havadan manyetik ve radyoaktivite araştırmaları yapmakla meşgul ediyorlardı, kimyacılar daha hızlı ve daha doğru analitik yöntemler geliştiriyorlardı ve Araştırma bir elektron mikroskobu, bir kütle spektrometresi ve bir elektronik bilgisayar edinmişti.

¹¹ <https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/korean.htm>

Şekil 1. Topografik mühendislerin iniş yaptığı bir helikopter ve üçgenleme ekipmanı, 1953.

Survey bir elektron mikroskobu, bir kütle spektrometresi ve bir elektronik bilgisayar aldı. Survey, kamuya ait, satın alınan veya Hindistan topraklarındaki madencilik veya petrol ve gaz mülklerine ilişkin 100.000'den fazla kiracı işleminin ve 1953'ten bu yana Dış Kıta Sahaneliği'ndeki petrol ve gaz kiralama operasyonlarının denetlenmesinden sorumluydu. Denetlenen operasyonlardan elde edilen kira ve imtiyaz geliri 73,5 milyon dolardı¹².

Yeni Bir Çağ Başlıyor

Ocak 1956'da Direktör Wrather'ın hastalık ve yaş nedeniyle emekli olmasının ardından, Direktör Yardımcısı Thomas B. Nolan Survey'in yedinci Direktörü oldu. Nolan, Direktör Yardımcısı olarak görev yaptığı 11 yıl boyunca birçok kez ve uzun süreler boyunca Direktör Vekili olarak görev yaptı, dolayısıyla herhangi bir geçiş dönemine gerek kalmadı. Nolan, jeologların, bilimlerinin kendilerine dayattığı benzersiz gereksinimler nedeniyle, ilgi alanlarını bireysel sorunlardan genişletmeleri ve "tüm ülkeyi etkileyen konulara aktif ve yetkili bir şekilde katılmaları" gerektiğine inanıyordu.³⁴ Nolan, Eylül 1965'te Büyük Havza jeolojisi alanındaki araştırmasına yeniden başlayana kadar, Araştırma'yı temel araştırmalara, jeolojinin kamu hizmetinde ilerlemesine ve Araştırma'nın hızla yayınlanmasına yönelik genişletilmiş ve yoğunlaştırılmış bir bağlılığa itti, teşvik etti ve yönlendirdi. sonuçlar. Müdür Yardımcısı olarak, aynı zamanda Bakanlıklar Arası Bilimsel

¹² Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 38; Powell, J.W., Report on the lands of the arid region of the United States, with a more detailed account of the lands of Utah: U.S. Congress, 45th, 2d session, House Executive Document 73, 1878, p. 95.

Araştırma ve Geliştirme Komitesi'nde İçişleri Bakanlığı temsilcisi olarak, Seçici Hizmet Komitesi Uzmanlaşmış Personel Bilimsel Danışma Komitesi'nde ve Ulusal Bilimler Akademisi Eğitim Danışma Kurulu'nda görev yaptı. ve Ekonomik Jeologlar Derneği'nin başkanıydı. Direktör olarak, Araştırma dışındaki mesleki sorumlulukları, Amerika Jeoloji Topluluğu'nun başkan yardımcısı ve başkanı olarak hizmet vermeye daha da genişletildi¹³.

Şekil 2. Thomas Brennan Nolan, ABD Jeolojik Araştırmalar Direktörü, 1956-1965.

Bu zamana kadar bilim ve teknoloji, gelişmiş araştırma yöntemleri, daha düşük dereceli kaynaklardan yararlanma yeteneği ve daha az yaygın olan malzemelerin yaygın olarak kullanılması yoluyla, ülkenin artan hammadde taleplerinin çoğunu karşılamasına yardımcı oluyordu, ancak yeni boyutlar eklendi. Bazı bölgelerde maden kaynaklarının aşırı uzmanlaşması ekonomik sorunlara neden oldu. Birinin geliştirilmesinin diğerlerinin kullanımını engellediği kaynaklar için rekabet, kaynak yönetimi sorunları yarattı; Artan endüstriyel gelişme ve kentleşme, sağlık tehlikelerine neden olan ve doğal jeolojik süreçlerin neden olduğu hasarlara karşı hassasiyeti artıran atıklar yaratıyordu. Jeolojik Araştırmalar da kendi araştırmalarına yeni boyutlar ekledi. 1956'da Jeolojik Araştırma, Atom Enerjisi Komisyonu'nun Nevada Test Sahasındaki yeraltı nükleer patlamalarının etkilerine ilişkin bir değerlendirmeye başladı; bu program, atom enerjisinin barışçıl kullanımını ve radyoaktif atıkların bertarafını etkileyen jeolojik ve hidrolojik koşulları incelemek üzere genişletildi. Maden kaynaklarının araştırılmasına yardımcı olmak için geliştirilen jeokimyasal araştırma teknikleri, kimyasal elementlerin doğal dağılımındaki halk sağlığı üzerinde etkisi

¹³ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 38; Rossiter, M.W., Science and public policy since World War II, in Kohlstedt, S.G., and Rossiter, M.W., eds., *Historical writing on American science: Osiris*, 2d ser., v. 1, 1985, p. 273-294.

olabilecek ince farklılıkları araştırmak için uyarlandı. Jeolojik süreçlere ilişkin çalışmalar, halkı doğal afetlerden korumaya yönelik önlemlerin alınmasına yol açtı; örneğın, Hawaii Volkan Gözlemevi'ndeki araştırmalar yalnızca cevher yataklarının oluşumuna ilişkin yeni bir anlayış sağlamakla kalmadı, aynı zamanda volkanik patlamaların tahmin edilmesine de yardımcı oldu. Halk sağlığı üzerinde etkisi olabilecek kimyasal elementlerin doğal dağılımındaki ince farklılıkları araştırmak için uyarlandı. Jeolojik süreçlere ilişkin çalışmalar, halkı doğal afetlerden korumaya yönelik önlemlerin alınmasına yol açtı; örneğın, Hawaii Volkan Gözlemevi'ndeki araştırmalar yalnızca cevher yataklarının oluşumuna ilişkin yeni bir anlayış sağlamakla kalmadı, aynı zamanda volkanik patlamaların tahmin edilmesine de yardımcı oldu. Halk sağlığı üzerinde etkisi olabilecek kimyasal elementlerin doğal dağılımındaki ince farklılıkları araştırmak için uyarlandı. Jeolojik süreçlere ilişkin çalışmalar, halkı doğal afetlerden korumaya yönelik önlemlerin alınmasına yol açtı; örneğın, Hawaii Volkan Gözlemevi'ndeki araştırmalar yalnızca cevher yataklarının oluşumuna ilişkin yeni bir anlayış sağlamakla kalmadı, aynı zamanda volkanik patlamaların tahmin edilmesine de yardımcı oldu¹⁴.

4 Ekim 1957'de, Uluslararası Jeofizik Yılı programı kapsamında üst atmosfer koşullarını araştıran Sovyet bilim adamlarının, roketle çalışan yapay uydu "Sputnik"i yörüngeye fırlatması, dünyayı hayrete düşürdü ve bilimde yeni bir çağ başlattı. Amerika Birleşik Devletleri, 31 Ocak 1958'de Explorer I'i ve 17 Mart 1958'de Vanguard I'i yörüngeye yerleştirerek uzayı keşfetme yarışına katıldı. Aralık 1958'de Direktör Nolan, American Association for the Advancement of Science'ın toplantısında konuşuyordu. , Jeolojik Araştırmanın ilk çalışmalarının coğrafi bir keşiften entelektüel bir sınıra geçişle karakterize edildiğini, ancak genç bilim adamlarının uzay coğrafyası çalışmalarına yönelik taleplerinin yakında Dünya tarihinde yeni bir döngü başlatabileceğini belirtti. Jeolojik araştırma. 1959'da Araştırma, Dünya'nın uydusu Ay'ın fotojeolojik haritasını derledi ve tektitlerle çarpma kraterleri üzerine çalışmalara başladı. 25 Mayıs 1961'de Başkan John F. Kennedy, "bir insanı aya indirmek ve onu güvenli bir şekilde dünyaya geri döndürmek" hedefini önerdi. On yılın sonundan 35 yıl önce ve 1963'te Jeolojik Araştırmalar, Ulusal Havacılık ve Uzay İdaresi ile işbirliği içinde astronotları jeoloji konusunda eğitmeye ve Ay'ın jeolojik ve jeofizik araştırmalarına yönelik yöntem ve ekipmanları araştırmaya ve

¹⁴ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p.38.

değerlendirmeye başladı¹⁵.

Şekil 3. Deniz jeologları deniz tabanını incelemek için numune alma kovaları hazırlarken, 1962.

Şekil 4. Ay'ın jeolojik araştırmaları için Survey eğitim programındaki bir astronot, 1963.

Kongre o zamana kadar Araştırma'nın Dünya'ya yönelik araştırmalarını 1958'de Antarktika'ya ve Pasifik Adaları Güven Bölgesi'ne, 1962'de ise "ulusal alanın dışına"³⁶ genişletmişti. 1962'de Jeolojik Araştırmalar bir deniz araştırmaları programı başlattı. Deniz tabanı veya altındaki potansiyel maden kaynaklarının belirlenmesi, değerlendirilmesi ve kıyı bölgelerinde hızlı nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşmenin yol açtığı sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla yapılan çalışmalar. Hem Jeoloji hem de Su Kaynakları Bölümleri, çok disiplinli inceleme ve araştırmalarla daha etkili bir şekilde başa çıkabilmek

¹⁵ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 39; Smith, F.E., ed., *Conservation in the United States. A documentary history. Land and water 1900-1970*: New York, Chelsea House in association with

için iç organizasyonlarını değiştirdi¹⁶.

1960'ların başında Kennedy-Johnson yönetimi altında, ödenekler önemli ölçüde artırıldı ve 1 Temmuz 1964'te başlayan mali yıl için mevcut toplam fonlar, ilk kez 100 milyon doları aştı; bu, on yıl önce mevcut olan miktarın iki katından fazlaydı. 1964 yılında Jeolojik Araştırmalar Kurumu yine geleceği için uzun vadeli bir plan hazırladı. Araştırma fonksiyonlarının kesin bir programa tabi olması elbette mümkün değildi, ancak ülkenin topografik haritalanması gibi işin bazı aşamaları, tamamlanmaya doğru düzenli bir şekilde ilerleyecek şekilde planlanmıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin toplam alanının yaklaşık yüzde 60'ı için standart 7,5 ve 15 dakikalık dörtgen haritalar yayınlanmıştı ve diğer yüzde 9 için önceden baskılar mevcuttu. Uzun vadeli plan, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve çevredeki bölgelerin topografik haritalarının 1976 mali yılına kadar 7,5 veya 15 dakikalık seriler halinde ve 1981 mali yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri'nin Alaska hariç tüm bölgeleri için 7,5 dakikalık seriler halinde tamamlanmasını gerektiriyordu. Haritalama sistemleri ve kartografya konularında araştırmalar sürdürülecek ve elektronik ölçüm sistemleri ile veri işleme sistemlerinin uygulamaları araştırılacaktır. 1964-1973 yılları arasındaki on yıl için temel su verilerinin toplanmasında yaklaşık yüzde 50'lik bir artışın yanı sıra, 1968 yılına kadar dijital kayıt ekipmanlarının geliştirilmesi ve test edilmesi ve su verilerinin otomasyonla işlenmesi planlandı. Genelleştirilmiş veya ayrıntılı yeraltı suyu bilgileri 1974 yılı sonuna kadar ülkenin yüzde 75'i için, geri kalanı için de keşif bilgileri mevcut olacaktı. Araştırma, su kaynakları programının yaklaşık yüzde 25'ine çıkarılacak. Ekonomik jeoloji, mühendislik jeolojisi, bölgesel jeoloji ve deneysel jeoloji alanındaki araştırmalar, artan kaynak ihtiyaçlarını karşılamak ve kentsel genişleme, mühendislik inşaatı ve diğer amaçlar için temel jeolojik verileri sağlamak amacıyla iki katına çıkarılacaktır¹⁷.

Denizcilik programı, okyanus tabanının bileşimini, yapısını ve kaynaklarını haritalandıracak ve değerlendirecek ve antik çökeltilerin ve cevher yataklarının oluştuğu koşulları daha iyi anlamak için okyanuslarda işleyen jeolojik ve hidrolojik süreçleri inceleyecek. Bu hedeflere ulaşmak için Jeolojik Araştırmalar, Devletler ve diğer Federal

Van Nostrand Reinhold, 1971, p. 78.

¹⁶ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 40; Thibodeau, S.G., Science in the Federal Government, in Kohlstedt, S.G., and Rossiter, M.W., eds., *Historical writing on American science: Osiris*, 2d ser., v. 1, 1985, p. 81-90.

¹⁷ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 40.

kurumlarla uzun süredir sahip olduğu işbirliği ilişkilerinin hayati önem taşıdığını kabul etti. Ekonomik jeoloji, mühendislik jeolojisi, bölgesel jeoloji ve deneysel jeoloji alanındaki araştırmalar, artan kaynak ihtiyaçlarını karşılamak ve kentsel genişleme, mühendislik inşaatı ve diğer amaçlar için temel jeolojik verileri sağlamak amacıyla iki katına çıkarılacaktır¹⁸.

Antik çökeltilerin ve cevher yataklarının oluştuğu koşulları daha iyi anlamak için okyanus tabanının kaynaklarını ve kaynaklarını araştırın ve okyanuslarda işleyen jeolojik ve hidrolojik süreçleri inceleyin. Bu hedeflere ulaşmak için Jeolojik Araştırmalar, Devletler ve diğer Federal kurumlarla uzun süredir sahip olduğu işbirliği ilişkilerinin hayati önem taşıdığını kabul etti¹⁹.

Şekil 5. 1964'te Anchorage, Alaska'daki bu ilkokulu yok eden büyük bir deprem, depremleri tahmin etme çabalarını teşvik etti.

Ancak 1964 yılında Jeolojik Araştırmalara yeni sorumluluklar yüklendi. Tüm zamanların en büyük depremlerinden biri 27 Mart'ta güney-orta Alaska'yı vurdu. Birkaç saat içinde Araştırma, birkaç arazi sezonunu kapsayan ve bir doğal afetin çok kapsamlı bir belgelenmesini sağlayan bir bilimsel ve mühendislik çalışmasına başladı. Araştırma jeologları ayrıca Federal Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Planlama Komisyonunun Görev Gücüne atandılar ve harap olmuş bölgenin yeniden inşası için yerlerin seçilmesine yardımcı oldular. Ekim 1965'te, Başkanın Bilim ve Teknoloji Ofisi Özel Paneli tarafından kamuya açık bir raporun yayınlanmasının ardından, Menlo Park, Kaliforniya'da Ulusal Deprem Araştırma

¹⁸ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 40; Thompson, M.M., *Maps for America--Cartographic products of the U.S. Geological Survey and others (Third Edition):* Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1988, p. 65.

¹⁹ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 41.

Merkezi kuruldu²⁰.

28 Ağustos 1964'te Bütçe Bürosu, su verilerinin toplanmasına yönelik ulusal ağın tasarlanması ve işletilmesi konusunda İçişleri Bakanlığı'na sorumluluk verdi ve Bakanlık daha sonra bu sorumluluğu Jeoloji Araştırmaları Dairesi'ne devretti. su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi zamanında, etkili ve ekonomik bir şekilde toplanacak ve tek bir odak noktasında kolaylıkla ulaşılabilir olacaktır. Jeolojik Araştırma, Su Verileri Koordinasyon Ofisi'ni kurdu. Su Kaynakları Bölümünün yeni organizasyonu, Bölümün daha iyi su kaynakları ve çevre yönetimi için gereken çok disiplinli hidrolojik çalışmalar ve araştırmalarla daha etkin bir şekilde ilgilenmesini mümkün kıldı.

3 Eylül 1964'te Kongre, 9,1 milyon dönümlük ulusal orman arazisinin, ticari kullanıma ve kalıcı yol ve binaların inşasına karşı kalıcı olarak korunması için Ulusal Yaban Hayatı Koruma Sisteminin bir parçası haline getirilmesini öngören Yaban Hayatı Yasasını kabul etti. Yeni madencilik iddialarına ve maden kiralamalarına yalnızca 31 Aralık 1983'e kadar izin verilecekti. Jeolojik Araştırmalar ve Maden Bürosu, önceden maden araştırması yapılmamışsa, vahşi doğa olarak teklif edilen veya kurulan her alanın maden kaynaklarını değerlendirme yetkisine sahipti ve yeni jeolojik haritalama ve maden kaynağı değerlendirmesi programı başlatıldı²¹.

Haziran 1964'te Başkan Lyndon Johnson, ABD'nin Uluslararası İşbirliği Yılı'na katılımını ilan ederken, "Bu yılı, insanın bilgisinin insanlığın refahına hizmet etmesini sağlayacak yeni teknikler bulmaya adanmayı öneriyorum. Bu yıl bilim yılı olsun" dedi. ³⁷Ocak 1965'te, ek vergilendirme olmaksızın finanse edilebileceğini varsaydığı bir "Büyük Toplum" inşa etmek için geniş bir program önerdi. 1965'te Kongre tarafından kabul edilen önlemler arasında Su Kalitesi, Otoyol Güzelleştirme, Temiz Hava ve Katı Atık Bertaraf Yasaları gibi koruma önlemleri de vardı. Ancak 1965 baharında ABD, Eisenhower yönetiminde başlayan Vietnam'daki anti-komünist rejimi destekleme taahhüdünü artırmaya başladı ve Ocak 1966'daki bütçe mesajında Başkan Johnson, fonların bu amaçlar için tahsis edildiğini kabul etti. Vietnam'daki taahhütlerin artması yurt içi programları engelleyecektir.

²⁰ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 41.

²¹ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 41.

Şekil 6. William Thomas Pecora, ABD Jeolojik Araştırmalar Direktörü, 1965-1971.

Eylül 1965'in sonlarında, Baş Jeolog William T. Pecora, Direktör olarak Thomas B. Nolan'ın yerini aldı. Lisans derecesini 1933'te Princeton'dan, doktorasını ise 1940'ta Harvard'dan alan Pecora, 1939'da Jeoloji Araştırmaları'na katıldı. Birkaç yıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri ve Latin Amerika'daki stratejik maden yataklarını araştırdı ve ardından uzun süreli araştırmalara girişti. Montana'daki volkanik kayalar ve karbonatit komplekslerindeki nadir maden yataklarının incelenmesi. 1965 yılında Ulusal Bilimler Akademisi'ne seçildi. Baş Jeolog olmadan önce ayrıca Kamu Hizmeti Teftiş Kurulu Başkanı ve Jeokimya ve Petroloji Şubesi Başkanı olarak idari deneyime sahipti. Pecora yalnızca birkaç yıl Direktörlük yaptı. Nisan 1971'de Jeolojik Etütlerden ayrılarak İçişleri Müsteşarı oldu²².

1960'ların sonları Amerika Birleşik Devletleri'nde öğrenci huzursuzluğu, ırksal gösteriler, ırksal şiddet ve Vietnam'daki savaşa karşı artan muhalefetin damgasını vurduğu sıkıntılı dönemlerdi. Anket ödeneklerinde azalma olmadı ancak artış oranı eskisine göre çok az oldu. Pecora'nın yönetimi eski ve yeni sorunların ve çözümlerin ilginç bir karışımı haline geldi. Jeolojik Araştırma, parasal belirsizliklerin olduğu bir dönemde kurulmuştu; ilk yılında bazı büyük değerli metal madenciliği bölgelerinin incelenmesine odaklanmıştı ve 1890'lar ve 1930'lardaki diğer parasal krizlere yanıt vermişti. 1965 yılında, hükümetin ödemeler dengesindeki açığı kapatmaya yönelik çabalarına rağmen 1949'dan bu yana istikrarlı bir şekilde düşen ABD altın stoku endişe kaynağıydı. Nisan 1966'da, Jeoloji Araştırmaları ve Maden Bürosu, arz sıkıntısı çeken bir grup metalin yerli üretimini teşvik etmek için ortak bir program başlattı; uluslararası parasal önemi nedeniyle başlangıçta program çabalarının yaklaşık yüzde 90'ı altın üzerindedi. Jeolojik Araştırma haritalamasına dayanarak, bir

madencilik şirketi büyük bir altın madeni açarak onlarca yıldır ilk büyük altın keşfini gerçekleştirdi. Survey'in ilk yılındaki bir diğer önemli proje, Amerika Birleşik Devletleri'nin demir cevheri kaynaklarının araştırılmasıydı. 1900'lü yılların başında endüstriyel talepleri karşılamak amacıyla batıdaki demir cevheri çalışmalarına başlamıştı. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından sonra demir bölgelerine ilişkin büyük çalışmalar yapılmış ve 1960'ların sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nin demir cevheri kaynaklarına ilişkin değerlendirmeler yeniden hazırlanmıştır²³.

Sonuç

Amerika Birleşik Devletleri, Soğuk Savaş sonrasında ülke kaynaklarını eski düzeyine getirmek ve kaybedilen istikrarı yenilemek amacıyla bir dizi jeolojik çalışmalar başlatmış ve bunun sonuçlarını da almıştır. Ancak bu çalışmalar ülkenin pek çok yerinde benzeri sonuçları vermemiştir. 1960'lı yıllarda yapılan çalışmalar genellikle kişilere bağlı olarak gelişmiştir. Çünkü her bilim adamı Amerikan jeolojik çalışmalarını ele alış şekli son derece farklıydı. Kimisi yerüstü kaynaklarına önem verirken, kimisi de yeraltı kaynaklarına önem vermekteydi. Her iki kaynağa da aynı ölçüde değer veren bilim adamları da yetişmiştir. Bütün bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ülkenin madencilik politikalarını son derece sürdürülebilir hale getirdiği gibi, ülke çapında petrol arama ve bulma faaliyetlerinin de son derece gelişmesini sağlamıştır.

Kaynaklar

Mary C. Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, USA, 1989, p.35; Dickson, David, *The new politics of science*: New York, Pantheon Books 1984..

Doherty, W.T., Jr., ed., *Conservation in the United States. A documentary history. Minerals*: New York, Chelsea House in association with Van Nostrand Reinhold 1971..

Dupree, A.H., *Science in the Federal Government--A history of policies and activities to 1940*: Cambridge, Massachusetts, Belknap Press of Harvard University Press, 1957.

Gates, P.W., *History of public land law development*: Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1968.

<https://pubs.usgs.gov/circ/c1050/post.htm>

²² Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 41.

²³ Rabbitt, *The United States Geological Survey: 1879 – 1989*, p. 41.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Meinzer, O.E., Outline of ground-water hydrology, with definitions: U.S. Geological Survey Water Supply Paper 494, 1923.

Nolan, T.B., and Rabbitt, M.C., The USGS at 100 and the advancement of geology in the public service, in Leviton, A.E., and others, eds., Frontiers of geological exploration of western North America: San Francisco, California, American Association for the Advancement of Science, Pacific Division, 1982.

Powell, J.W., Report on the lands of the arid region of the United States, with a more detailed account of the lands of Utah: U.S. Congress, 45th, 2d session, House Executive Document 73, 1878.

Rossiter, M.W., Science and public policy since World War II, in Kohlstedt, S.G., and Rossiter, M.W., eds., Historical writing on American science: Osiris, 2d ser., v. 1, 1985.

Smith, F.E., ed., Conservation in the United States. A documentary history. Land and water 1900-1970: New York, Chelsea House in association with Van Nostrand Reinhold, 1971.

Thibodeau, S.G., Science in the Federal Government, in Kohlstedt, S.G., and Rossiter, M.W., eds., Historical writing on American science: Osiris, 2d ser., v. 1, 1985.

Thompson, M.M., Maps for America--Cartographic products of the U.S. Geological Survey and others (Third Edition): Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1988.

U.S. Geological Survey, The national atlas of the United States: Washington, D.C., U.S. Geological Survey, 1970.

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER AÇISINDAN AFRİKA'DA DARBELER HAKKINDA
BİR DEĞERLENDİRME**

*İsmail DAĞDELEN
**Ergün KOCAAKÇA
***Rıza KILIÇ
**** Vakkas DAĞDELEN
*****Hasan DOĞAN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: İsmail Dağdelen, Ergün Kocaakça, Rıza Kılıç, Vakkas Dağdelen, Hasan Doğan, “Uluslararası İlişkiler Açısından Afrika’da Darbeler Hakkında Bir Değerlendirme”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 97-112.

Apa: Dağdelen, İ., Kocaakça, E., Kılıç, R., Dağdelen, V., Doğan, H. (2023), “Uluslararası İlişkiler Açısından Afrika’da Darbeler Hakkında Bir Değerlendirme”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 97-112.

Özet

Afrika’da darbelerin tarihi çok eskilere dayanmakla beraber, sömürgeci uluslara karşı yapılan darbelerin çok yeni olduğunu, 1950’li yıllarda Avrupalı sömürgecilerin ülkeleri terk etmek zorunda kaldıkları veya anlaşmalı olarak bu ülkelere bağımsızlıklarını verdikleri bir süreç yaşanmıştır. Bu makalede Avrupalı sömürgecilere karşı sürdürülen bağımsızlık mücadelelerinde Afrikalı devletlerin genel olarak bağımsızlık verdikleri ülkelere çıkmadıkları aksine bu ülkelere daha derin bir şekilde yerleştikleri görülmektedir. Yapılan anlaşmalar ile belirli bir süre ülke kaynaklarına el koyma veya bu ülkeleri haraca bağlama

* Müdür, Büyükhahinbey İlkokulu, dagdelenismail2727@gmail.com, Orcid no: 0009-0003-2299-996X

** Müdür, Bahattin Alagöz İlkokulu, kocaakcaergun@gmail.com, Orcid no: 0009-0009-1494-4591

*** Müdür Yardımcısı, Büyükhahinbey Çok Programlı Anadolu Lisesi, kilicriza27@gmail.com, Orcid no: 0009-0002-7790-6655

**** Müdür Yardımcısı, Gaziyurt İlkokulu Şehitkamil, naildagdelen@gmail.com, Orcid no: 0009-0001-9184-7922

***** Müdür, Gazi Yurt İlkokulu, Şehitkamil, cansudogan02@gmail.com, Orcid No: 0009-0003-7873-0871

gibi birtakım anlaşmalar karşılığında ülkeler terkedilmiş gibi gösterilmiştir. Oysaki bu durum ülkeyi yönetenler tarafından bilinmekte ancak elde olmayan sebeplerle halktan gizlenmiştir. Arap Baharı sonrasında Afrika ile daha yakından ilişki kuran yeni güçler Afrika'nın mücadelesinde yanında olarak özellikle Frankafonlaştırma çalışmaları baltalanmış ve nihayetinde bu ülkeye karşı yükselen tepkilere destek bulma imkanları çoğalmıştır.

Bu makalede Fransa'ya karşı yükselen tepkilerin giderek bir darbeler süreci oluşturması ve bu sürecin Afrika'da yeniden dirilişi sağlayacak ayaklarının neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Fransa, Frankafon, Sömürge, ECOWAS, Darbe.

Abstract

Although the history of coups in Africa dates back to ancient times, coups against colonial nations are very recent. In the 1950s, there was a process in which European colonialists had to leave the countries or gave their independence to these countries by agreement. In this article, it is seen that in the independence struggles against European colonialists, African states generally did not leave the countries to which they gained independence, on the contrary, they settled more deeply in these countries. With the agreements made, countries were shown to be abandoned in return for certain agreements such as seizing the country's resources for a certain period of time or tying these countries to tribute. However, this situation was known by the rulers of the country, but was hidden from the public for unforeseen reasons. New powers that established closer relations with Africa after the Arab Spring sided with Africa in its struggle, especially the Francophonization efforts were undermined, and ultimately the opportunities to find support for the rising reactions against this country increased.

This article will focus on how the rising reactions against France gradually lead to a process of coups and what are the steps of this process that will lead to revival in Africa.

Key Words: Africa, France, Francophone, Colony, ECOWAS, Coup.

Giriş

Afrika'da sömürgeci güçlerin bağımsızlık adı altında teslim ettikleri ülkelerde kurdukları ordular, onların adına söz konusu ülkeleri 1950'li yıllardan beri yönetmeye devam etmişlerdir. Ancak globalleşen veya globalleştirilmeye çalışılan dünyada yeni güç dengelerinin oluşması tek kutuplu dünya kontrolünü ortadan kaldırdığı gibi, sömürü sistemlerini de bir bir çökmeye başladığı görülmektedir. Amerika'nın gölgesi altında Afrika'yı sömürmekte olan Avrupalı güçler yüzyıllardır bu topraklarda edindikleri alışkanlıkların sonsuza kadar böyle devam edeceğini düşünürler, son üç yıl boyunca onların da ya bilerek anlamak istemedikleri veya bilmedikleri sebeplerle Afrika'da istem dışı kıpırdanmaların olmasıyla şaşkına dönmüş izlenimi vermektedirler. Frankofon ülkelerden başlayarak Fransa'ya karşı geliştirilen tepkiler, Afrika'da yeni bir uyanışı mı simgelemektedir, yoksa var olan düzene yeni bir yön mü verilmektedir, bu durum şimdilik

gizemini korumaktadır. Ancak şu da bir gerçektir ki yüz yıldır kara kıta dışında eğitim gören ve kimisi vatansever kimisi işbirlikçi kimi de verilen görev ne ise ve kim verirse versin yerine getiren bir usupla hareket eden yeni bir nesil yetişmiştir. Bu yeni nesil kıtanın gerçek sahipleri olarak şimdilik sadece ordu mensupları tarafından gerçekleştirilen bir darbe seçeneği ile yönetimlerin el değiştirdiği bir durum yaratmak için harekete geçmiş görünse de ordu dışında sivil bir aklın da buna destek verip vermeyeceği ileriki günlerde netleşecektir.

Hangi taraftan gelirse gelsin ortaya çıkan bu yeni durum taraf devletler kadar uluslararası camiada da belirsizliğini korumaktadır ve son üç yıldır ortaya çıkan darbelerin kime hizmet edeceği merakla beklenen bir soru olarak ortada kalmıştır. Buna rağmen dünyanın Çin, Türkiye, Endonezya, İran, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar gibi daha çok uzak doğuya ve Ortadoğuya ait yeni güçlerinin de gövde gösterisinde bulunduğu Afrika'da Avrupa ve Amerika'ya rağmen muhtemeldir ki ticari, siyasi ve iktisadi sınırların yeniden çizildiği, Afrikalı devletlerin çok daha fazla alternatif ilişkiler kurabilecekleri, etkilenebilecekleri ve hatta siyasi ve askeri destek bulabilecekleri yeni bir süreç de başlamış durumdadır. Amerika artık tek başına dünyayı istediği gibi idare etme yetkisini kendisine veremediği gibi, bu sistemi tehdit eden özellikle Rusya ve Çin gibi global güçlerin rekabetiyle de Afrika'da karşı karşıya kalmıştır. Aynı blokta olmalarına rağmen Türkiye'nin de Amerika'dan farklı düşündüğü ve hareket ettiği bir Afrika anlayışı vardır ve bunu da açıkça ortaya koymaktan çekinmeyen yeni bir bakış açısına sahiptir. Bu durum Amerika'nın bundan sonra rekabete dayanmayan dünya hegemonyası hâkimiyetini paylaşmak veya çatışmak zorunda kalacağı bir yığın uluslararası güç ile karşı karşıya olduğu da anlaşılmaktadır. Bu durum Afrika'daki ülkelerin bu fırsatı değerlendirerek kendi birlik beraberlikleri kadar ülkelerinin gerçek bir barışa ve özgürlüğe kavuşturma fırsatını değerlendirmek istediklerini söylemek de mümkündür.

Afrika'da Ne Oldu ve Ne Değişti?

Son üç yılda Mali, Gine, Burkina Faso ve Nijer'in seçilmiş başkanları ordu tarafından zorla görevden alındı. Gambiya ve Gine Bissau'da da darbe girişimlerine ilişkin raporlar var¹. BM Genel Sekreteri António Guterres, 2021'de Genel Kurul'da yaptığı konuşmada "askeri darbelerin geri döndüğünü" ilan ederek dünya çapında "zorla iktidarın ele geçirilmesinde

¹ Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861, s. 14'den naklen, Reuters, Niger coup: List of recent military takeovers in West and Central

patlama" yaşanabileceği uyarısında bulunmuştu. Guterres, hükümetlere ve kurumlara olan inancın kaybolmasını, değerlerin çöküşünü ve güvensizliğin artmasını, uluslararası iş birliğini baltalayan jeopolitik bölünmelerle birleştiğini belirtti. "Cezasızlık duygusunun hakim olduğu" konusunda uyardı.²

Bölgede 2020'den bu yana altı başarılı darbenin gerçekleşmesi, iktidarın demokratik olarak devredilmesi pahasına askeri müdahalelerin arttığına dair endişelere yol açtı.³ İlgili ülkelerin hiçbiri sivil yönetime geri dönmedi.

Temmuz 2023'ün başlarında, Nijerya'nın yeni seçilen Başkanı Bolo Tinubu, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) başkanlığına katılımını askeri müdahalelere karşı uyarıda bulunmak için kullandı ve "Batı Afrika'da bir daha darbe üstüne darbeyi kabul etmeyeceğimizi" ilan etti.⁴ Birkaç hafta içinde askeri yetkililer Nijer'de seçilmiş hükümeti devirdi.

Her darbe farklıdır ve her ülkenin kendi iç koşulları tarafından yönlendirilir. Ancak son analizler yönetim başarısızlıklarının ve süregelen güvensizliğin bu duruma katkıda bulunan başlıca faktörler olduğunu öne sürüyor. Aşağıdaki bölümlerde bu sorunlardan bazıları incelenmektedir.

İki ABD'li araştırmacı Jonathan Powell ve Clayton Thyne tarafından yapılan bir araştırma, 1950'lerden bu yana Afrika'da 200'ün üzerinde darbe girişiminde bulunulduğunu ve başarılı olduğunu tespit etti.⁵ 1960 ile 2000 yılları arasında yılda ortalama dört civarındaydı ve askeri müdahalelerde belirgin bir düşüş yaşandı. yüzyıl. Son birkaç yıldaki darbelerin sayısı bu eğilimi tersine çevirdi.

Araştırmaları aynı zamanda en fazla başarısız ve başarılı darbenin gerçekleştiği Afrika ülkelerinin çoğunun Batı Afrika'da olduğunu ve Burkina Faso, Sierra Leone ve Gana'da oner darbe bulunduğunu ortaya çıkardı. Analizleri aynı zamanda 2000'den bu yana kıtadaki

Africa, 27 July 2023

² Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 14'ten naklen, United Nations, Solidarity 'Missing in Action', Secretary-General Tells General Assembly, Decrying 'Malady of Mistrust' while Stressing: 'We Must Get Serious', 21 September 2021

³ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 14'ten naklen, Niger coup: Are military takeovers on the rise in Africa?, BBC News, 29 July 2023

⁴ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 14'ten naklen, We Won't Accept Coup d'etat In West Africa Again,' Tinubu Declares As New ECOWAS Chairman, Sahara Reporters, 9 July 2023

⁵ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 15'ten naklen, Niger coup: Are military takeovers on the rise in Africa?, BBC News, 29 July 2023

darbelerde de önemli bir düşüş olduğunu gösteriyor.⁶

Darbelerin ve darbe girişimlerinin sayısı, bazı yorumcuların bölgedeki demokrasinin temel gücünü sorgulamasına yol açtı. Kamuoyu yoklamaları demokrasinin işleyişine ilişkin memnuniyetin azaldığını gösteriyor.

Bazı yorumcular kıtadaki bazı ülkelerdeki demokrasilerin ve demokratik kurumların temel gücünü sorguladılar. Afrika Kalkınma Bankası'nın eski baş ekonomisti ve başkan yardımcısı Rabah Arezki, ekonomik kalkınmanın erken aşamasında olan ve büyük güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya olan ülkelerde demokratikleşmenin kırılganlığından bahsetti:

Askeri darbelerin sıklığının artması, seçimlerin güvenliği ve kalkınmayı sağlayabilecek meşru hükümetler üretmediği Afrika'nın en yoksul ülkelerinde demokratikleşmedeki eksikliklerin bir belirtisidir. Kurumların zayıf olduğu yerlerde seçimler tek başına liderleri hesap verebilir kılmaz.⁷

Curtin Üniversitesi'nde öğretim görevlisi Muhammad Dan Suleiman ve Nijerya Nil Üniversitesi'nde öğretim görevlisi Hakeem Onapajo, Batı Afrika'daki darbelerle ilgili çalışmalarında yinelenen temalardan bazıları olarak yönetim ve demokratik başarısızlıkları belirlediler.⁸ Bilgi eksikliğine işaret ediyorlar. ve aktif katılım, hukukun üstünlüğüne saygı, yargı bağımsızlığı ve sivil özgürlükler. Siyasi gücün demokratik olarak tartışılmaktan ziyade miras alındığını söylüyorlar ve görevdeki başkanların iktidarda daha uzun süre kalabilmek için anayasal şartları değiştirme girişimlerine işaret ediyorlar. Onlar, "mütevazı demokratik başarılarla rağmen, Batı Afrika'daki demokrasiye ilişkin daha doğru bir tablonun yüzeysel olduğudur"⁹ iddiasını öne sürüyorlar.

Demokrasiyi dünya çapında izleyen bir STK olan Freedom House, 2020 yılında siyasi haklar ve sivil özgürlüklerde en hızlı düşüşün yaşandığı bölgenin Batı Afrika olduğunu

⁶ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 15'ten naklen, Niger coup: Are military takeovers on the rise in Africa?, BBC News, 29 July 2023

⁷ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 16'dan naklen, Rabah Arezki, Africa's coup wave, RUSI Newsbrief, 18 March 2022

⁸ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 16'dan naklen, Muhammad Dan Suleiman and Hakeem Onapajo, Why West Africa has had so many coups and how to prevent more, The Conversation, 15 February 2022; Muhammad Dan Suleiman, Towards a better understanding of the underlying conditions of coups, E-International Relations, 24 September 2021

⁹ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 16'dan naklen, Muhammad Dan Suleiman and Hakeem Onapajo, Why West Africa has had so many coups and how to prevent more, The Conversation, 15 February 2022; Muhammad Dan Suleiman, Towards a better understanding of the underlying conditions of coups, E-International Relations, 24 September 2021

söyledi.¹⁰ Dünya çapında yıllık puan düşüşü en fazla olan 12 ülkeden beşi Batı Afrika'daydı. Afrika: Benin, Burkina Faso, Gine, Mali ve Nijerya. Bunlardan üçü o zamandan beri darbe yaşadı. Freedom House, Batı Afrika'daki 15 ülkeden yalnızca ikisini “Özgür” olarak sınıflandırıyor: Gana ve Cabo Verde (bkz. tablo 1).

Tablo 1. Batı Afrika'daki ülkelerin Freedom House Göre Özgürlük durumu

Özgür Değil	Kısmen Özgür	Özgür
Not Free	Partly Free	Free
Burkina Faso	Benin	Cabo Verde
Guinea	Cote d'Ivoire	Ghana
Mali	The Gambia	
	Guinea Bissau	
	Liberia	
	Mauritania	
	Niger	
	Nigeria	
	Senegal	
	Sierra Leone	
	Togo	

Source: Freedom House, [Freedom in the World 2023](#), March 2023, accessed September 2023

Freedom House, seçim sürecini, siyasi çoğulculuğu ve katılımı, hükümetin işleyişini, ifade ve inanç özgürlüğünü, örgütlenme ve örgütlenme haklarını, hukukun üstünlüğünü ve kişisel özerkliği analiz ederek ülkeleri Özgür, Kısmen Özgür ve Özgür Değil olarak ayırıyor. Metodolojileri hakkında daha fazla bilgi çevrimiçi olarak mevcuttur: About the Freedom in the World report.

Şiddetli çatışmaları önlemek için çalışan bir STK olan Saferworld, 2022'de Batı Afrika'da yaptığı bir araştırmada, "yıllarca süren siyasi kötü yönetim ve devlet suiistimallerinin Mali ve Burkina Faso'da vatandaş-devlet ilişkilerinin hızla bozulmasına yol açtığını" tespit etti. Batı'nın terörle mücadele ve güvenliğe odaklanması, "bağımsızlıktan bu yana bölgeyi aşındıran siyasi yönetim zorluklarını göz ardı etti."¹¹

Good Governance Africa örgütünden araştırmacı Vincent Obisie-Orlu'ya göre bu yönetim başarısızlığı, "ordunun kendisini sivil nüfusa düzen ve istikrar getirecek bir

¹⁰ Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s. 16'dan naklen, Freedom House, West Africa's Democratic Progress is Slipping Away, Even as Region's Significance Grows, 19 March 2020.

¹¹ Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s.17 8'den naklen, How not to lose the Sahel: community perspectives on insecurity and international interventions in Mali, Niger and Burkina Faso, Saferworld, February 2022

alternatif olarak sunduğu bir boşluk yaratıyor".¹² Ebenezer Obadare, şu kitabın yazarı: Afrika'daki yönetimle ilgili birçok kitapta şöyle deniyor: "Askerlere duyulan sevgi gibi görünen şey aslında istikrar ve iyi yönetim arzusudur."¹³

Alman siyasi vakfı Konrad Adenauer Vakfı tarafından yapılan analiz, darbe sayısının Batı Afrika'nın siyasi sistemlerinde yaşanan ciddi krizin bir ifadesini yansıttığını öne sürüyor. Anna Wasserfall ve Dr. Susanne Conrad, Fildişi Sahili, Togo, Benin ve Gana'nın daha önce darbe deneyimi yaşayan ülkelerle "benzer yapısal zorluklarla ve devlet kırılganlığıyla mücadele ettiğini" ileri sürdü.¹⁴ ABD Büyükelçisi Robert Wood, bölgedeki son gelişmeleri tanımlamak için "demokratik gerileme" terimini kullanmıştır.¹⁵

Afrobarometer'in kurucu ortağı ve Gana Demokratik Kalkınma Merkezi'nin kurucu ortağı E Gyimah-Boadi, son yıllarda demokratik eğilimlerde görülen düşüş olarak gördüğü durumu tartışıyor. Yıllar süren reformların ardından bölgenin 2010 yılına gelindiğinde "Afrika demokratik yönetiminin öncüsü" haline geldiğini söylüyor. Ancak son beş yılda "bu iyimser anlatı, yalnızca askeri darbelerle değil, bazı ülkelerdeki demokratik gerileme işaretleriyle de bocaladı". Muhalefet partilerinin, medyanın ve sivil toplumun bastırılmasıyla karakterize edilen ülkeler. Bazı ülkeler demokratik geleneklerini sürdürürken ve derinleştirirken, "çok fazla ülkenin otokrasiye doğru gerilediğini" öne sürüyor.¹⁶ Freedom House, siyasi hakları, katılımı, şeffaflığı ve hesap verebilirliği, sivil özgürlükleri, toplanma özgürlüğünü takip eden bireysel ülke profillerini koruyor. Hukukun üstünlüğü ve bireysel haklar.

Gana merkezli pan-Afrikan, partizan olmayan bir araştırma ağı olan Afrobarometer'a göre, demokrasinin işleyişine ilişkin memnuniyet Afrika genelinde azaldı. Temmuz 2023'te konuşan Afrobarometer CEO'su Joseph Asunka, hükümetlerin ve seçilmiş liderlerin popüler

¹² Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 17'den naklen, A snapshot of the roots of instability in West Africa, GGA, 13 April 2022

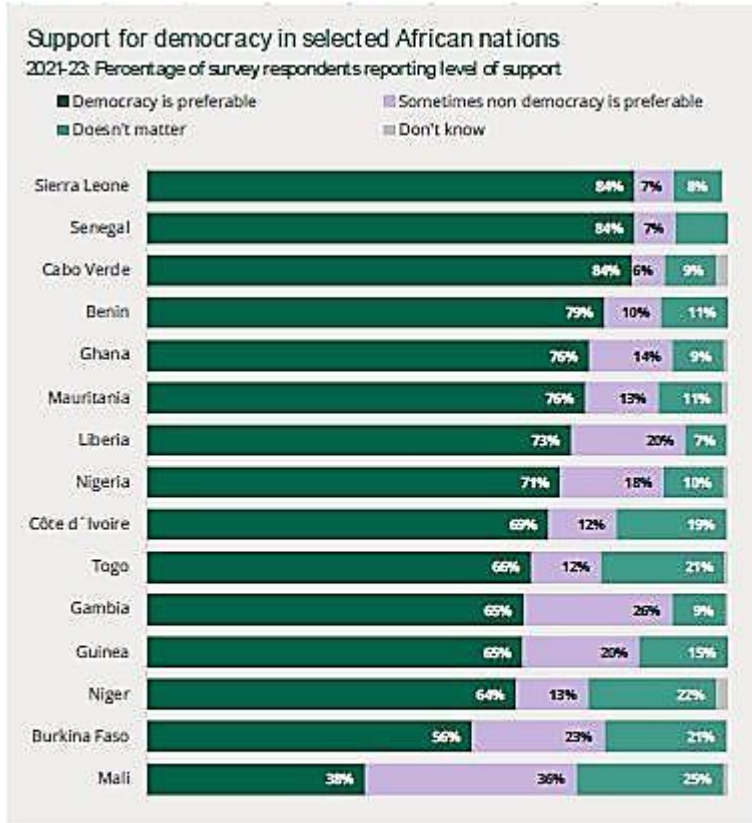
¹³ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 18'den naklen, Coup in Burkina Faso bodes ill for stability in West Africa, Council on Foreign Relations, 25 January 2022

¹⁴ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 18'den naklen, A new epicentre of terrorism?, Konrad Adenauer Foundation, 12 September 2022

¹⁵ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 18'den naklen, US Mission to the UN, Remarks at a UN Security Council briefing on West Africa and the Sahel, 25 July 2023

¹⁶ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 18'den naklen, E Gyimah-Boadi, West Africa's authoritarian turn, 11 July 2022. See also Paul Melly, Niger coup underlines challenge to democracy across Africa, Chatham House, 18 August 2023; Season of putsch: Why have coups become so popular in Africa? Al Jazeera, 1 September 2023; What's driving Africa's coups? Foreign Policy, Foreign Policy, 3 September 2023

demokratik özelemleri karşılamadaki başarısızlıklarının "halkın demokratik yönetime olan güveninin azalmasına ve askeri yönetim ve müdahaleye olan ilginin artmasına yol açtığını" söyledi.¹⁷

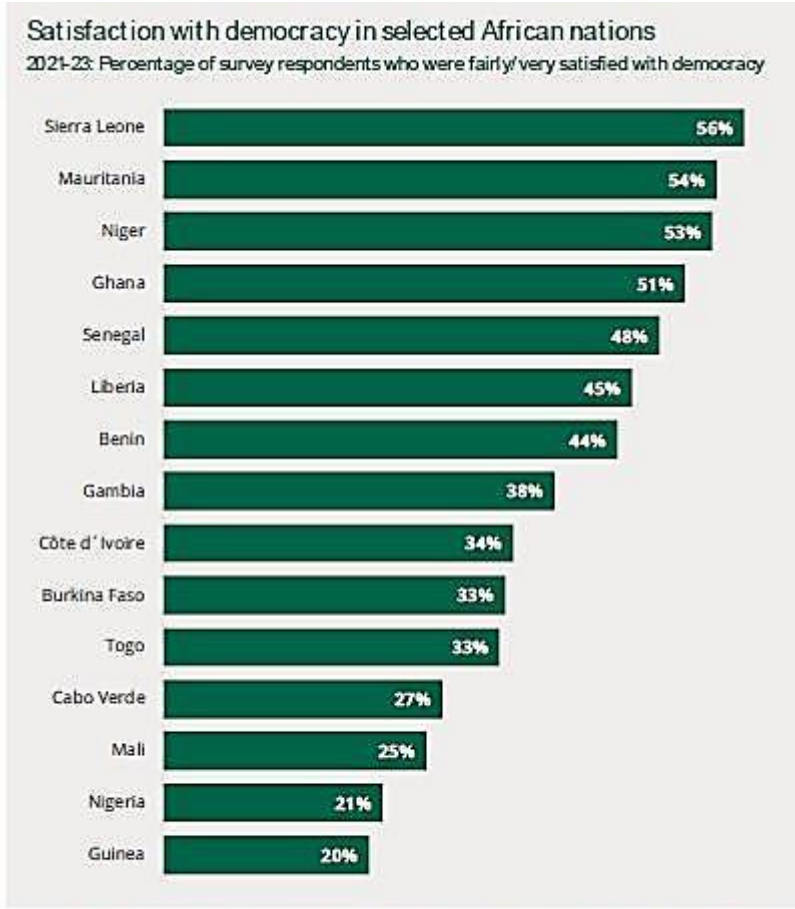

Source: *Analyse online: Afrobarometer 2021-23 data*, section C03, Q44. Question asked: Which of these three statements is closest to your opinion: (1) democracy is preferable to any other kind of government, (2) in some circumstances, a non-democratic government can be preferable, and (3) for someone like me, it doesn't matter what kind of government we have.

Afrobarometer, siyasi liderlerden duyulan memnuniyetin düşük seviyelerine ilişkin endişelerini daha önce de dile getirmişti. 2019-21 yıllarındaki anketlerin analizi, Afrikalılar demokrasiye bağlılıklarını sürdürürken siyasi gerçekliğin çoğu zaman bu arzuları karşılamadığını gösterdi: "Afrikalılar daha fazla demokrasi istiyor ama liderleri hâlâ dinlemiyor."¹⁸

¹⁷ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 19'dan naklen, Afrobarometer, Declining satisfaction threatens African democracy, Afrobarometer CEO reveals, 18 July 2023

¹⁸ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 20'den naklen, Afrobarometer, PP85: Africans want more democracy, but their leaders still aren't listening, 19 January 2023

Source: [Analyse online: Afrobarometer 2021-23 data, section C03, Q59 question asked, "how satisfied are you with the way democracy works in \[country\]?"](#)

Son seçimler

Birleşmiş Milletler Batı Afrika ve Sahel Ofisi (UNOWAS) Özel Temsilcisi ve Başkanı Leonardo Santos Simaõ, Güvenlik Konseyi'ne 2023 yılında bazı ülkelerin yerel ve ulusal seçimlerle "demokratik süreci daha da pekiştirmek" için adımlar attığını söyledi. Benin, Gambiya, Gine-Bissau, Moritanya, Nijerya ve Sierra Leone'de.¹⁹ Nijerya (CBP 9738) ve Sierra Leone'deki (CBP 9829) seçimlerle ilgili Commons Library brifingleri mevcuttur.

Liberya, 10 Ekim 2023'te başkanlık ve parlamento seçimleri yapacak. Siyasi partiler, seçimler öncesinde şiddeti önlemek için bir anlaşma imzaladılar ve imzacıların seçim süreci ve sonuçlarından memnun olmadıkları takdirde anayasal yollara başvurma taahhüdünde bulundular.²⁰ Senegal'in bir sonraki başkanlık seçimi Şubat 2024 için planlandı.

¹⁹ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 21'den naklen, UN Security Council, Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel (PDF), 30 June 2023, S/2023/490

²⁰ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 21'den naklen, BBC News, Liberia parties sign peace pact ahead of October polls, 5 April 2023 [accessed 3 August 2023]

Demokratik Kurumların Güçlendirilmesi

Nijerya Devlet Başkanı Tinubu, ECOWAS üyelerine, en iyi yönetim şekli olarak tanımladığı “demokrasi konusunda sağlam durmaya” çağrıda bulundu.²¹ Üyelerini açıkça “demokratik kurumlarımızı güçlendirmeye ve insan haklarına ve kurallara saygıyı sağlamaya” çağırdı.²²

Sulieman ve Onapajo, gelecekteki darbeleri önlemenin radikal bir yön değişikliği gerektirdiğini öne sürüyor: "Ülkeler, vatandaşlık haklarının yerine getirilmemesi, ekonomik hayal kırıklığı ve artan güvensizlik biçimindeki hükümet açıklarına çözüm bulmalı." Ayrıca ECOWAS ve Afrika Birliği'ne darbelere karşı yanıtlarında “kararlı ve tarafsız” olmaları çağrısında bulunuyorlar.²³

Batı Afrika, uzun yıllardır İslamcı isyanla mücadele eden Sahel bölgesinin bazı kısımlarını içeriyor. Birleşik Krallık Hükümeti, diğerlerinin yanı sıra, güvensizliğin Sahel'den Batı Afrika'nın kıyı eyaletlerine yayılmasından endişe duyduğunu söyledi.

Sahel'de Terör Ve Güvensizlik

Terörizmin dünya çapındaki etkisini ölçen Ekonomi ve Barış Enstitüsü'ne göre, Sahel bölgesi dünya çapında “terörizmin merkez üssüdür”.²⁴ Enstitünün Küresel Terörizm Endeksi 2023, dünya genelinde terörizmden kaynaklanan ölümlerin %43'ünün Sahel'de olduğunu söyledi. 2007'de %1'e.

Küresel terör endeksine göre 2022 yılında Sahel'de terör bağlantılı ölümlerin yüzde 73'ü Mali ve Burkina Faso'da gerçekleşti. Terörle ilgili saldırıların çoğu cihatçılara atfediliyor; JNIM (Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen) ve İslam Devleti (İŞİD) en önde gelen iki gruptur. Uluslararası terörle mücadele operasyonları Mali, Burkina Faso ve Nijer üçlü sınır bölgesine odaklanmıştır. Ayrıca Boko Haram, kuzey Nijerya'dan sürülmesinin ardından Nijer'deki varlığını artırmıştır.

²¹ Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s. 21'den naklen, We Won't Accept Coup d'etat In West Africa Again,' Tinubu Declares As New ECOWAS Chairman, Sahara Reporters, 9 July 2023

²² Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s. 21'den naklen, We Won't Accept Coup d'etat In West Africa Again,' Tinubu Declares As New ECOWAS Chairman, Sahara Reporters, 9 July 2023

²³ Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s. 21'den naklen, Muhammad Dan Suleiman and Hakeem Onapajo, Why West Africa has had so many coups and how to prevent more, The Conversation, 15 February 2022

²⁴ Brooke, “Coups and political stability in West Africa”, s. 22'den naklen, Institute for Economics and Peace, Global Terrorism Index 2023: Measuring the impact of terrorism, March 2023

Enstitü, Togo ve Benin'in "kayıttaki en kötü küresel terör endeksi puanlarını kaydetmesiyle" şiddetin Sahel'in ötesine tırmandığı konusunda uyarıyor.²⁵ Endeks, ölümlerdeki ciddi artışın bazı nedenlerini belirliyor:

Bunun altında yatan etkenler; zayıf yönetişim, etnik kutuplaşma, ekolojik güvensizlik, devlet güvenliğinin ihlali, pastoral çatışma, ulusötesi Selefi-İslam ideolojisinin büyümesi, siyasi istikrarsızlık, ulusötesi suç, gıda güvensizliği ve jeopolitik rekabet gibi karmaşık ve sistemiktir.²⁶

Raporda ayrıca eyalette terörden en çok etkilenen hükümetlerin çok sayıda darbe ve darbe girişimiyle karşı karşıya kaldığı belirtiliyor. Ancak Sahel'de güvensizlik yaratanlar yalnızca terörist gruplar değil.

İngiltere, Fransa ve ABD'nin (daha sonra NATO) önderlik ettiği askeri operasyonun ardından 2011'de Libya'nın çökmesi, güney komşularına hafif silah akınına yol açtı. Bu, Mali, Nijer ve diğer yerlerdeki isyancı grupların ve haydutların silah ve mühimmat elde etmesine olanak sağladı.²⁷

Çiftçiler ve pastoralistler arasında uzun süredir devam eden gerginlikler, iklim değişikliğinin etkileri, kaynaklar üzerindeki rekabetin artması ve devletin güvenliği sağlamadaki başarısızlığı nedeniyle daha da kötüleşti. Portsmouth Üniversitesi'nde Fransız ve Afrika çalışmaları profesörü olan Profesör Chafer, çölleşmenin hızlanması ve ekonomik rekabetin artmasının, yerel halkın kaynaklar üzerindeki rekabetinde, ailelerin kendilerini korumalarına yardımcı olmak için "topluluk temelli öz savunma gruplarına gerileme" yaşadıkları anlamına geldiğini söylüyor ve onların toprakları.²⁸ Mali, Nijer ve Burkina Faso dünyanın en az gelişmiş ülkeleri arasında yer alıyor. Her üç ülke de BM Kalkınma

²⁵ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 22'den naklen, Institute for Economics and Peace, Global Terrorism Index 2023: Measuring the impact of terrorism, March 2023

²⁶ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 22'den naklen, Institute for Economics and Peace, Global Terrorism Index 2023: Measuring the impact of terrorism, March 2023

²⁷ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 23'ten naklen, Institute for Security Studies, Arms trafficking from Libya to Niger is back in business, 28 July 2022; See also a report by the UN Office on drugs and crime, firearms trafficking in the Sahel [PDF], 2022 for further analysis of small arms trafficking and analysis of non-state armed groups. The current crisis in Mali has its roots in the events of 2012, when northern separatists and Islamist armed groups forced government forces out of northern Mali, and the military overthrew the Government.

²⁸ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 23'ten naklen, Lords International Relations and Defence Committee, The UK and Sub-Saharan Africa: prosperity, peace and development co-operation, HL Paper 88, 10 July 2020, written evidence ZAF0039

Programı'nın 2023 insani gelişme endeksinde son sıralarda yer alıyor.²⁹

Sahel'deki çatışmanın nedenleri Commons Library'nin Sahel'deki Birleşik Krallık ordusuna verdiği brifingde daha ayrıntılı olarak tartışılıyor: 2022'deki Gelişmeler (CBP 9634). Sahel'de güvenliği yeniden sağlamak için çok sayıda uluslararası ve bölgesel askeri müdahale yapıldı, ancak çok az başarı elde edildi. Haziran 2023'te Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Mali'deki geçiş yetkililerinin talebi üzerine Mali'deki on yıllık barışı koruma misyonunu sona erdirmeyi kabul etti. Ayrılma çağrısı, yetkililer ile BM misyonu MINUSMA arasında son yıllarda artan gerilimin ardından geldi. Birleşik Krallık Hükümeti, Mali hükümetiyle yaşadığı gerginlikler ve Rus Wagner Grubu ile olan ilişkisi nedeniyle 250 kişilik kotasını planlanandan daha önce geri çekme niyetini zaten açıklamıştı.³⁰ Daha ayrıntılı bilgi, Commons Kütüphanesi'nde BM'nin Mali'deki barışı koruma gücünün sona ermesiyle ilgili brifingde mevcuttur.

Fransa, Malili geçiş yetkilileriyle yaşanan benzer gerilimlerin ardından, on yıl süren ayrı terörle mücadele misyonunu 2022'de sonlandırdı. Fransız Hükümeti, Barkhane Operasyonu ve Takuba Görev Gücü'nün sona erdirilmesinin nedenlerinden biri olarak yetkililerin "birden fazla engellemesini" gösterdi.⁷⁰ Fransız politikası 7. bölümde tartışılıyor.

2014 yılında beş Sahel ülkesi - Burkina Faso, Çad, Mali, Moritanya ve Nijer - Sahel için Beşli Grup'u (G5) oluşturdu; bu grubun "ana hedefi, nüfuslarının yararına kalkınma ve güvenlik politikaları ve stratejilerinin koordinasyonuydu" ". G5 Sahel Ortak Gücü, hem Afrika Birliği hem de BM Güvenlik Konseyi tarafından desteklenen, üçlü sınır bölgesinde terörizm, organize suç ve insan kaçakçılığıyla mücadele etmek için ordu, polis ve sınır personelini bir araya getirdi (2017'de kabul edilen 2359 ve 2391 sayılı Kararlarda) .

Uluslararası toplumun güvenlik boyutuna gereğinden fazla odaklanıp odaklanmadığı konusunda pek çok tartışma yaşandı. Lordlar Uluslararası İlişkiler ve Savunma Komitesi, Birleşik Krallık'ın Afrika'ya yönelik politikasına ilişkin 2020 raporunda, çatışmanın altında yatan nedenleri ele almanın önemini vurguladı: "Sahel'deki istikrarsızlığa yönelik uluslararası tepkinin çatışma yönetimine aşırı derecede odaklanmaması hayati önem taşıyor. ne de aşırı derecede menkul kıymetleştirilmiş."³¹

²⁹ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 23'ten naklen, UN Development Programme, Human Development Index, accessed 14 September 2023

³⁰ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 24'den naklen, HC Deb 14 November 2022 c401

³¹ Joint declaration on the fight against the terrorist threat and the support to peace and security in the Sahel and West Africa, Elysee, 17 February 2022

Saferworld, 2022'de yayınladığı bir raporda, terörle mücadeleye odaklanmanın çatışmanın altında yatan nedenleri ele almada başarısız olduğunu ve dolayısıyla güvenliği sağlamada başarısız olduğunu ileri sürerek Avrupa ülkelerinin benimsediği "önce güvenlik" yaklaşımını eleştirmişti. Terörle mücadele odağının "arttırılan çatışmalı şiddete, toplumlar arası çatışmalara ve özellikle devlet güvenlik güçleri tarafından yapılan ihlallere ilişkin yapısal cezasızlıkla beslendiğini" savundular.³²

Birkaç yıldır Bakanlar ve yetkililer, Sahel'deki güvensizliğin Batı Afrika'daki kıyı devletlerine yayılma riski konusunda uyarıda bulunuyorlar. 2019 yılında Birleşik Krallık Hükümeti, Mali'deki BM Misyonu'ndaki görevlendirmesini artırmanın nedenlerinden birinin, devletleri istikrara kavuşturmak ve çatışmanın temel nedenlerini ele almak için çalışarak çatışmaların komşu devletlere yayılmasını önlemeye yardımcı olacağı olduğunu söyledi.³³ 2022 yılında Silahlı Kuvvetler Bakanı James Heapey, Mali'deki güvensizliğin Fildişi Sahili ve Gana dahil olmak üzere Batı Afrika'daki kıyı devletlerine "bulaşma" riskinden bahsetmişti.³⁴ Temmuz 2023'te yayınlanan, Sahel'e yönelik kalkınma politikasını açıklayan bir politika belgesinde Hükümet, Kuzey Mali'den Nijer, Burkina Faso ve Batı kıyıları da dahil olmak üzere komşu ülkelere "çatışmaların yayılmasının temelinde sosyal dışlanma ve yönetim zorluklarının yattığını" söyledi. Mayıs 2023'te BM Genel Sekreteri Güvenlik Konseyi'ne şiddet içeren aşırıcılığın "Batı Afrika'da endişe verici bir hızla yayıldığını ve genişlediğini" söyledi.³⁵

BM'nin Batı Afrika Ofisi başkanı Leonardo Santos Simão, Haziran 2023'te Güvenlik Konseyi'ne "güvensizliğin (Sahel'den) güneye doğru genişlemesi güçlü bir tehdit olmaya devam ediyor" dedi.³⁶ Benin'de saldırıların yeniden başladığını ve Togo ve kıyı ülkeleri, ikili güvenlik angajmanlarını ve iç güvenlik yeteneklerini güçlendirerek karşılık verdiler.³⁷

³² Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 24'den naklen, Lords International Relations and Defence Committee, The UK and Sub-Saharan Africa: prosperity, peace and development co-operation, HL Paper 88, 10 July 2020, para 522

³³ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 24'den naklen, Insecurity in the Sahel: rethinking Europe's response, Saferworld, April 2022

³⁴ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 25'den naklen, HC Deb 14 November 2022 c401

³⁵ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 25'den naklen, UN, UK-Sahel region development partnership summary, 17 July 2023

³⁶ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 25'den naklen, France 24, Joint Force of the Group of Five for the Sahel: Report of the Secretary-General (PDF), 9 May 2023, S/2023/328

³⁷ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 25'den naklen, UN Security Council, More than 1,800 terror attacks recorded in West Africa thus far in 2023, ECOWAS says, 26 June 2023

Nijer'deki darbenin ardından ECOWAS'ın siyasi işler, barış ve güvenlikten sorumlu üyesi Abdel-Fatau Musah, bloğun darbelerin bölgedeki diğer ülkelere "bulaşmasından" endişe duyduğunu söyledi.³⁸

Yaklaşan Liberya başkanlık seçimine aday olan bir aday, ECOWAS ve Afrika Birliği'ne (AU) Ekim 2023'teki seçimler öncesinde Liberya'yı proaktif olarak destekleme çağrısında "darbelerdeki rahatsız edici artışa" da değindi. Eski bir başkan olan Sara Beysolow Nyanti, BM Genel Sekreter Yardımcısı, birçok Liberyalının "seçim sırasında kaostan korktuğunu" söylüyor ve ECOWAS ile AU'nun teknik uzmanlar sağlayarak ve mevcut ECOWAS danışma eğitim ekibini genişleterek oyların korunmasına yardımcı olmasını istiyor.³⁹

Sonuç

Avrupa'nın yüzyıllardır sömürdüğü Afrika, son 50 yılda kendi ayaklarının üzerine durabilmenin savaşını vermektedir. Ancak özellikle Fransa'nın sömürgeci tavırları sebebiyle pek çok ülke bu duruşu ağır bedeller ödeyerek sergilemektedir. Fransa, İngiltere'nin Hint Okyanusu ve Asya'daki sömürgelerinden koparılarak Akdeniz ve Afrika'da oyalanması yönünde yapılan jest ile iki dünya savaşı boyunca ve soğuk savaş sürecinde Afrika'yı baştan sona sömürgeleştirmeyi başarmıştır. Bu sömürge imparatorluğu son yıllarda bölgeye Çin, Rusya ve Türkiye gibi yeni güçlerin girmesiyle büyük kırılmalar yaşamıştır ve bu kırılmalar sayesinde Afrikalılar yeniden bağımsız olabilecek olmanın ümidiyle Fransa'yı Afrika'dan kovabilmek için büyük mücadele vermektedirler. Bu mücadelenin önündeki en büyük engel, 2005 yılında Libya Lideri Kaddafi'nin kurmuş olduğu ancak 2010 yılında Fransa tarafından Arap Baharı denilen uyduruk bir kargaşa sırasında öldürülerek elde edilen Sahel Bölgesi'nin elden çıkarılmaması için verilen mücadeledir. Fransa bu bölgeyi elinden çıkarmamak adına Afrika uluslarını Frankofonlaştırmak amacıyla ECOWAS denilen Afrika Ekonomik İşbirliği Teşkilatını kurdu ve bu teşkilatı bu gün mümkün mertebe kendisine yönelik darbeleri engellemek amacıyla kullanmaya çalışmaktadır.

³⁸ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 25'den naklen, The Africa Report, Exclusive: ECOWAS commissioner Musah speaks on Niger coup, 16 August 2023. Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel (PDF), 30 June 2023, S/2023/490

³⁹ Brooke, "Coups and political stability in West Africa", s. 26'dan naklen, Vanguard Africa, Liberia's October election: AU and ECOWAS must act outside the box, 5 September 2023

Kaynaklar

A new epicentre of terrorism?, Konrad Adenauer Foundation, 12 September 2022

A snapshot of the roots of instability in West Africa, GGA, 13 April 2022

Afrobarometer, Declining satisfaction threatens African democracy, Afrobarometer CEO reveals, 18 July 2023

Afrobarometer, PP85: Africans want more democracy, but their leaders still aren't listening, 19 January 2023

BBC News, Liberia parties sign peace pact ahead of October polls, 5 April 2023 [accessed 3 August 2023]

Coup in Burkina Faso bodes ill for stability in West Africa, Council on Foreign Relations, 25 January 2022

E Gyimah-Boadi, West Africa's authoritarian turn, 11 July 2022. See also Paul Melly, Niger coup underlines challenge to democracy across Africa, Chatham House, 18 August 2023.

France 24, Joint Force of the Group of Five for the Sahel: Report of the Secretary-General (PDF), 9 May 2023, S/2023/328

Freedom House, West Africa's Democratic Progress is Slipping Away, Even as Region's Significance Grows, 19 March 2020.

How not to lose the Sahel: community perspectives on insecurity and international interventions in Mali, Niger and Burkina Faso, Saferworld, February 2022

Insecurity in the Sahel: rethinking Europe's response, Saferworld, April 2022

Institute for Economics and Peace, Global Terrorism Index 2023: Measuring the impact of terrorism, March 2023

Joint declaration on the fight against the terrorist threat and the support to peace and security in the Sahel and West Africa, Elysee, 17 February 2022

Lords International Relations and Defence Committee, The UK and Sub-Saharan Africa: prosperity, peace and development co-operation, HL Paper 88, 10 July 2020, para 522

Louisa Brooke, "Coups and political stability in West Africa", House of Commons Library, 18 September 2023, no. 9861

Muhammad Dan Suleiman and Hakeem Onapajo, Why West Africa has had so many coups and how to prevent more, The Conversation, 15 February 2022.

Muhammad Dan Suleiman, Towards a better understanding of the underlying conditions of coups, E-International Relations, 24 September 2021.

Niger coup: Are military takeovers on the rise in Africa?, BBC News, 29 July 2023

Rabah Arezki, Africa's coup wave, RUSI Newsbrief, 18 March 2022

Reuters, Niger coup: List of recent military takeovers in West and Central Africa, 27 July 2023

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Season of putsch: Why have coups become so popular in Africa? Al Jazeera, 1 September 2023; What's driving Africa's coups? Foreign Policy, Foreign Policy, 3 September 2023

The Africa Report, Exclusive: ECOWAS commissioner Musah speaks on Niger coup, 16 August 2023. Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel (PDF), 30 June 2023, S/2023/490

UN Development Programme, Human Development Index, accessed 14 September 2023

UN Office on drugs and crime, firearms trafficking in the Sahel [PDF], 2022

UN Security Council, Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel (PDF), 30 June 2023, S/2023/490

UN Security Council, More than 1,800 terror attacks recorded in West Africa thus far in 2023, ECOWAS says, 26 June 2023

United Nations, Solidarity 'Missing in Action', Secretary-General Tells General Assembly, Decrying 'Malady of Mistrust' while Stressing: 'We Must Get Serious', 21 September 2021

US Mission to the UN, Remarks at a UN Security Council briefing on West Africa and the Sahel, 25 July 2023

Vanguard Africa, Liberia's October election: AU and ECOWAS must act outside the box, 5 September 2023

We Won't Accept Coup d'etat In West Africa Again,' Tinubu Declares As New ECOWAS Chairman, Sahara Reporters, 9 July 2023.

AKDENİZDE FRANSIZLAR VE OSMANLI ÜZERİNDEN KURULAN SÖMÜRÜ DÜZENİ

*Ömer Faruk AKFIRAT
**Muzaffer AKSOYLU
***Arzu ASLAN
****Enes ELBAY
*****Ali AKÇAY

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

15. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Ömer Faruk Akfırat, Muzaffer Aksoylu, Arzu Aslan, Enes Elbay, Ali Akçay, “Akdenizde Fransızlar Ve Osmanlı Üzerinden Kurulan Sömürü Düzeni”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 113-125.

Apa: Akfırat, Ö. F., Aksoylu, M., Aslan, A., Elbay, E., Akçay, A. (2023), “Akdenizde Fransızlar Ve Osmanlı Üzerinden Kurulan Sömürü Düzeni”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 113-125.

Özet

Osmanlı Devleti, Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Fransa'ya vermiş olduğu imtiyazlarla Fransa Avrupa'da hızla yükseldi. Osmanlı Devleti'nin her başı sıkıştığında yaptığı aracılıklar karşılığında da imtiyazlar çok daha geniş boyutlara vardırıldı ve kalıcı hale getirildi. Bu durum Osmanlı Devleti üzerinde 17. yüzyıldan sonra giderek artan bir şekilde Fransı politik ağırlığı hissedilmeye başlandı. Bu ağırlık 18. yüzyıldan itibaren görünür hale geldi ve Osmanlılar Avrupa'da Fransa'nın desteği olaksızın bir iş yapamaz hale geldiler. Bu durumu kendi lehine çevirmek isteyen Fransa, İngiltere ile girdiği mücadelelerde her daim Osmanlı kozunu kullandı ve sonunda 1798'de Mısır'ı işgal ederek Osmanlı Devleti'nin Avrupa vesayetine giriş vizesini kesmiş oldu. Fransa'nın işgal süreci boyunca Osmanlı Devleti bir çok devletten yardım istedi, ancak İngiltere bu yardımları kendi lehine çevirerek 19. yüzyılın başlarından itibaren Fransa'nın en fazla imtiyazlı durumunu ortadan kaldırarak kendisi bunun yerini aldı. Fransa bu durumdan muzdarip olarak Osmanlı Devleti ile iki yüzlü

* Müdür Yardımcısı, Behiye Reşat Kaleoğlu İlkokulu, farukakfirat@gmail.com, Orcid: 0009-0008-6924-988X

** Müdür, Gönüllü Hizmet Vakfı Evren ve Ahmet Ögücü Anaokulu, aksoylumuzaffer2730@gmail.com, Orcid No:0009-0008-1104-5358

*** Müdür Yardımcısı, Antakya Atatürk Anadolu Lisesi, aslanarzu77.26@outlook.com, Orcid no: 0009-0006-6089-4001.

**** Müdür, 30 Ağustos İlkokulu, eneselbay@gmail.com, Orcid no:0009-0003-2853-2308

***** Müdür Yardımcısı, Vali Teoman İlkokulu, akcayali926@gmail.com, Orcid no: 0009-0008-6954-1426

anlaşmalar yaparak yeniden ülkenin kaderinde rol oynamaya başladı ve Fransız malları ülke genelinde rağbet göreye devam etti.

Bu makalede Fransa'nın Akdeniz'de ticari ve politik olarak Osmanlı Devleti üzerinde kurmuş olduğu vesayet ve bunun sonuçları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, Fransa, Ticaret, İmtiyaz, Politika

Abstract

France rose rapidly in Europe with the privileges the Ottoman Empire gave to France during the reign of Suleiman the Magnificent. In return for the intermediary efforts of the Ottoman Empire whenever it was in trouble, the privileges were expanded to a much larger extent and made permanent. In this situation, the French political weight began to be felt increasingly on the Ottoman Empire after the 17th century. This weight became visible starting from the 18th century and the Ottomans became unable to do anything in Europe without the support of France. Wanting to turn this situation to its advantage, France always used the Ottoman trump card in its struggles with England and eventually invaded Egypt in 1798, cutting off the Ottoman Empire's entry visa to European tutelage. During the occupation of France, the Ottoman Empire asked for help from many states, but England turned this aid to its advantage and took its place by eliminating France's most privileged situation from the beginning of the 19th century. Suffering from this situation, France began to play a role in the fate of the country again by making hypocritical agreements with the Ottoman Empire, and French goods continued to be in demand throughout the country.

In this article, France's commercial and political tutelage over the Ottoman Empire in the Mediterranean and its consequences will be examined.

Key Words: Mediterranean, France, Trade, Concession, Politics

Giriş

Akdeniz'in doğusunda ve batısında sahip olduğu menfaat Fransa'yı Akdeniz siyasetinde sürekli hareket halinde olmaya itmekteydi. Sömürgesi haline getirmiş olduğu Kuzey Afrika'yı ise her türlü tehditten korumak zorundaydı. Sadece kendi kuvvetiyle bu bölgede çıkar çatışması içerisinde bulunan Avusturya-Macaristan ve İtalya kuvvetleriyle de mücadele etmek zorundaydı. Doğu Akdeniz'de de karşısına dikilen bu ve benzeri kuvvetlere karşı siyasî hukukunu korumak mecburiyetindeydi¹.

Bütün bu mecburiyetler ve ihtiyaçlar Akdeniz meselesini iki şekle büründürmüştür ki, bir taraftan İtalya, İngiltere, İspanya ile imzaladığı hususi anlaşmalarla her türlü güvence altında Afrika siyasetini genişletmeye ve batı Akdeniz'deki menfaatlerini korumaya imkân bulmuştur. Diğer taraftan aynı devletlere karşı doğu Akdeniz'de serbest kalmak imkânına da kavuşmuştur².

¹ Charles Veley, *La Mediterranean Problema*, Paris 1913, s.98.

² Veley, *a.g.e.*, s.99; Predrag Matvejevic, *Akdeniz'in Kitabı*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2004, p. 176.

Gerçekte, özellikle İngiliz hükümetinin tahrikleriyle Fransa, bu imkânlarla kavuşmuştur. Batı Akdeniz'le ilgili anlaşmalara Fransa'yı meylettiren İngiltere idi. Fransa'nın Marakeş'e yerleşmesinin şartlarını tayin eden de yine İngiltere idi. Her iki memleketin birbiri yararına oluşturdukları *denizler projesinin* mimarı da yine İngiltere idi³.

Müellif, Fransa'nın bütün bu coğrafyadaki harekâtını idare edenin de düzenleyeninin de İngilizler olduğu konusunda hem fikirdir. Buna karşılık İngiliz çıkarları ve fitneleri karşısında da çok ağır bedeller ödemeye mecbur bırakılan da yine Fransa olmuştur. Bununla beraber İngiliz-Fransız uyuşması kati ve umumi bir beraberlik de sağlamamıştır. O hiçbir zaman Fransa'nın müttefiki olmadığı gibi, Fransa'yı da her konuda desteklememiştir. Fransa'nın zaferlerine veya hezimetlerine de iştirak etmez. İngiltere bu açıdan bakıldığında Fransa'ya karşı daima tedbirli yaklaşımlar sergiler, genellikle de hasım olmaktan çekinmez. Fransa ile İngiltere arasında imzalanan anlaşmalar çoğunlukla İngilizlerin çıkarlarına hizmet eder⁴.

Bunun en bariz örneği, 1912 senesinde Fransız donanmasının Akdeniz'de toplanması yolunda ilan edilen girişim, bu anlaşma 15 Ekim 1912'de uygulamaya konulmuştu. Ancak anlaşma bu tarihten çok daha evvel yapılmıştı. 3 Eylül 1911'de *Depş Gazetesi* (La Dépêche)'nde çıkan bir makalede, İngiltere ve Fransa arasında askerî olarak yapılan bir anlaşma olduğundan bahsedilmekte ve anlaşmanın kimseden gizlenmediği görülmektedir. Bu anlaşma Rusya ile Fransa'nın, İngiltere ile Japonya'nın yaptığı anlaşmalar gibi umumi bir anlaşma değildi. Ancak değişken sebeplere binaen alınmış bir karardı ki, bu aynı zamanda her iki tarafın menfaatlerine yönelik olabilecek bir tehdit anında karşılıklı yardımlaşmayı içermekteydi. Bu anlaşma, ortaya çıkabilecek bir problem karşısında *denizlerin serbestisini* muhafaza ve Avrupa sularındaki iki devletin deniz güçlerini geliştirecek bir donanmanın hâkimiyetini teminden ibaretti. Anlaşma bazı tedbirlere dikkat çekmekteydi ki bunların en önemlisi Avusturya ve İtalya'nın belki Almanya'nın yönlendirmesiyle ve Fransız parasıyla bir donanma vücuda getirmeye çalışan Türkiye'nin bütün güçlerine karşı Akdeniz'de İngiliz ve Fransızların hâkimiyetlerini muhafaza işi Fransız donanmasına bırakılmış oluyordu⁵.

³ Ian Chambers, *Mediterranean Crossings: The Politics of an Interrupted Modernity*, Durham, Duke University Press, 2008, p. 1.

⁴ Bouchra Rahmouni Benhida and Younes Slaoui, *Géopolitique de la Méditerranée*, Paris, Presses Universitaires de France, 2013, p. 25.

⁵ Veley, *a.g.e.*, s.100-101.

İngilizlerin Fransızlara biçtiği bu yeni rol sebebiyle Fransız donanmasının bütün güçleri Akdeniz'de toplanmış ve harp halinde Cebelitarık, Toulon, Malta, Bizeret'den teşekkül eden bir bölgede yerleşmesine karar verilmişti⁶.

Fransa'nın bu hizmeti karşılığında İngiltere ise söz konusu bölgede toplamış olduğu donanmasını Akdeniz'den okyanusa çekecek ve yalnız başına kuzey deniziyle okyanusun hâkimiyetini ve Fransız sahillerinin himayesini temin edecekti⁷.

Bu anlaşma gereği, Akdeniz'deki İngiliz deniz gücü kumandanlığı Malta'dan Kahire'ye nakil olunacak ve doğudaki en güçlü İngiliz harekât merkezi haline getirilecekti. Bu anlaşma sayesinde her bir tarafın askeri stratejileri ve denizlerdeki planları kabul edilmişti. Nihayetinde bu anlaşma sayesinde Rusya ve Japonya gibi iki rakip milletin hal ve hareketlerinden de bu sayede haberdar olma imkânı bulmuş ve tedbir alabilmişlerdi⁸.

Bu itibarla Almanya Baltık denizinde kendi hâkimiyet bölgesini oluştururken, bu ittifak ise Akdeniz'i tam bir Fransız gölü haline getiriyordu. Ancak Fransızlar tarafından ileri sürülen bu görüş kısa bir süre sonra İngiltere tarafından yalanlanmış ve ittifakın böyle bir şey içermediği, Fransızlar ile böyle bir anlaşmanın dahi yapılmadığı iddia edilmişti⁹.

Bununla beraber İngiltere ve Fransız donanmalarının Akdeniz'de toplanmasına üçlü ittifaktan hemen bir cevap da verilmiş görünmektedir. Bu cevap Akdeniz'de bir Alman deniz gücünün yerleştirilmiş olmasıdır¹⁰.

İngilizler ile Fransızlar arasında yapılan bu anlaşma Fransa'nın kendi hedefleri açısından önemlidir. Fransızlar, Fransa ile Cezayir arasında ihtiyaç olduğunda nakledilecek olan askerin harekâtını kolaylaştıracak bir temas merkezi oluşturmuş oldular. Cebel-i Tarık, Toulon, Malta, Bizeret mevkileri her türlü saldırıya karşı kuvvetlendirildi. Bu bölgede İngiliz-Fransız ortak donanması, denizde mutlak hâkimiyeti sağlamak için yeterli kuvvet ve askere sahip idi. Buna karşılık Trablusgarp'ın istilası bile Fransa'nın batı Akdeniz'deki yerini kuvvetlendirmişti. Çünkü Trablus'un istilası İtalya'ya yeni ve zayıf sorumluluklar yükleyecek

⁶ Klaus Dodds et al., *The Ashgate Research Companion to Critical Geopolitics*, New York, Routledge, 2013, p. 6.

⁷ Ludovic Rheault and Christopher Cochrane, "Word Embeddings for the Analysis of Ideological Placement in Parliamentary Corpora", *Political Analysis*, Vol. 28, No 1, 2019, p. 114.

⁸ Veley, *a.g.e.*, s.102.

⁹ John Agnew, "The Origins of Critical Geopolitics", Klaus Dodds et al., (eds.), *The Ashgate Research Companion to Critical Geopolitics*, New York, Routledge, 2013, p. 19.

¹⁰ Veley, *a.g.e.*, s.102.

ve İtalya'nın deniz cephesini genişletecek olduğundan, bütün dikkatini bu sömürmesine meylettirecekti. Bu sayede İtalya Trineteyn Denizi'ndeki faaliyetlerini mümkün mertebe askıya almış olacaktı¹¹.

Batı Akdeniz'de durum böyle idi ancak Doğu Akdeniz'de Fransa'nın mevkii ve siyaseti tamamen farklı bir görünüm sergiler. Burada Fransa tamamen yalnızdır. O, burada emellerini ve menfaatlerini ne tamamen kendisine muhalif olan İngiltere'nin eline bırakabilir, ne de Karadeniz'e hapsolmuş olan müttefikleri Rusya'ya bu konuda güvenebilirdi¹².

Her ne kadar birbiriyle dost gibi görünen bu iki müttefikin doğu Akdeniz'de sürdürdükleri bu tutumlarına karşı, Fransa buradaki menfaat çatışmalarında İngiltere kadar Rusya'nın da bir vesile ile taarruzuna maruz kalma ihtimali olduğu için her ikisini de bu bölgeden uzak tutmanın yollarını da bulmak zorundaydı. Çünkü bu bölge İngiltere kadar Rusya için de hayati menfaatlere gebeydi. Şayet Rusya, boğazlardan serbestçe geçecek bir imkâna sahip olması halinde ilk iş olarak doğu Akdeniz'de Fransa'ya rakip bir devlet olarak ortaya çıkacaktı. Bu da Fransa için ayrı bir tehdit kaynağı olacaktı¹³.

Akdeniz'in doğusunda Fransa bütün menfaat ve emellerini Suriye üzerinde yoğunlaştırmıştır. Fransa'nın oradaki hukuku çok eskilere dayanır. Bu sebeple hiçbir devlet Fransa'nın buradaki haklarını inkâr edemez. Lakin bu kargaşa ortamında diplomasiyle uğraşan diplomatlar için tarih bir faraziye ibaret olduğu için, geçmiş hemen unutulur. Bu gün en emin hukuk iktisadî, siyasî veya ihtiraslara yönelik hukukun üstünlüğüdür¹⁴.

Böyle değerlendirilmesi halinde Fransa'nın Suriye'de ecnebi menfaatlerini koruma arzusu, Almanya'nın İngiltere'nin, Rusya'nın hatta İtalya'nın bu gün kendi hukuklarını ortadan kaldırma tehdidi gösteren menfaat çatışmalarının giderek büyümesine sebep olmaktadır. Öyleki Beyrut'ta, Cebel-i Lübnan'da Fransa rakiplerinden daha elverişli şartlara sahip olsa da, Filistin'de ve Suriye'nin çeşitli bölgelerinde aynı şartların aleyhlerine döndüğünü kabul etmektedir¹⁵.

¹¹ Klaus Dodds, *Global Geopolitics: A Critical Introduction*, Edinburgh, Pearson, 2005, p. 29..

¹² Veley, *a.g.e.*, s.103.

¹³ R.B.J. Walker, *Inside/Outside International Relations as Political Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993, s. 45.

¹⁴ Veley, *a.g.e.*, s.104.

¹⁵ Robert Jervis, "The Costs of the Scientific Study of Politics: An Examination of the Stanford Content Analysis Studies", *International Studies Quarterly*, Vol. 11, No 4, 1967, p. 13.

Bütün bunlara karşı Fransa'nın Lübnan'daki menfaatlerinin giderek diğer devletlerin tehdidine açık hale geldiğini söylemek mümkündür. Son senelerde Fransa'nın hariciyesi Suriye meselesinde takip ettiği yeni politikalar ile kendisi için son derece tehlikeli olan bu rekabetin önünü kesmeye çalışmıştır. Onun bu meselede takip ettiği plan, Suriye'de tam hürriyet tesis edebilmek ve diğer devletlerin ihtiraslarını Türk topraklarının diğer kısımlarına sevk etmektir. Mesela Ermenistan olarak addettiği bölgeye Rusların dikkatini yoğunlaştırmasını sağlayarak, Suriye üzerine olan istek ve arzularını kesmelerini temin etmeye çalışmıştır¹⁶.

Almanya'nın dikkatini ise Anadolu ile El-Cezire arasındaki topraklara çekmek ve İngiltere'nin göstereceği bir yol haritası ile Arabistan üzerine çekerek bu tehdidi de Suriye üzerinden uzaklaştırmış olacaktı. Ancak bunlar hakikatten çok uzak gerçeklerdi. Trablusgarp işleri İtalya'yı hiç olmazsa bir zaman için Türk topraklarından uzak tutmuştu. Ancak İtalya'nın buradaki işi bitince yüzünü yeniden doğuya çevirdiği görülmüştür. Bu sebeple bu dört devlet İngiltere, Rusya, Fransa ve İtalya başvekilleri bir araya gelerek her devlete Türk toprakları üzerinde bir nüfuz cephesi vermek suretiyle büyük bir taksimin planlarını yapmaya başladılar. Ancak bu taksim aslında birbirine bağlı çıkarların birbirinden koparılamayacağını da göstermiş oldu. Rusya Ermeniler ile meskûn topraklarda nüfuz talep ederken hiç biri itiraz etmiyordu. İngiltere'nin Arabistan üzerinde talep ettiği nüfuza da kimsenin müdahalesi söz konusu değildi. Ancak mesele Suriye ile ilgili olunca bu dört devlette oradaki emellerinden hiçbir şekilde feragat edeceğe benzemiyordu.

Görülüyor ki, Fransa'nın diplomasisi Almanya ve Rusya tarafından kabul görmezken, İngilizler tarafından iyi neticelere vasıl oldu. 1912 Aralığına kadar İngiltere Suriye üzerindeki emellerinde direnmiş, Fransa'ya bu toprağı vermekten imtina etmişti. Bu duruma Fransa tarafından yapılan itiraz sebebiyle İngilizler biraz daha güneye çekilmeyi kabul etmiş, hudutlarını Akka limanının kuzey tepelerine çekmeye razı olmuşlardı. Fakat bu anlaşma bir kâğıda dökülmediğinden Suriye'nin güneyini oluşturan Filistin esasında Fransa'nın nüfuz dairesinde midir yoksa değil midir bu konu muğlak kalmış görünmektedir¹⁷.

İngiltere, şayet Lübnan dağlarından ilişkisini koparırsa, Fransa da Filistin topraklarından vaz geçeceğini düşünmekteydi. Bu durum Fransızların aklına dahi gelebilecek

¹⁶ Veley, *a.g.e.*, s.105.

¹⁷ Tom Young et al., "Recent Trends in Deep Learning Based Natural Language Processing", IEEE Computational Intelligence Magazine, Vol. 13, No 3, 2018, p. 55.

bir durum değildi. Bu durum aslında Suriye'nin taksimi anlamına geliyordu ki, bununla Fransa kendi hakkı olan bir parçayı tamamen terke mecbur edilmiş oluyordu. Buna karşılık başka bir toprakta yeni haklara kavuşmuş oluyordu. Pazarlık gayet ağır şartlar içeriyordu. Fransa kendi hakkı olduğuna inandığı bir toprağın giderek küçüldüğüne şahit oluyordu. Hâlbuki bu toprak tarihsel olarak bakıldığında kuzeyden Halep'e, güneyden ise El-Ariş'e kadar uzanıyordu¹⁸.

Bütün bunlara rağmen İngiltere, Fransa'nın kuzey Suriye'ye sahip olması hususunda bazı muhalefetlerde bulunma ihtimali de hala bulunmaktaydı. İngiltere'nin bu konuda ikna edilmesi muhtemel olmakla beraber, buradaki en önemli tehdit hala Almanya ve Rusya'nın bölgeye olan ilgi ve alakalarıydı¹⁹.

Eğer Suriye'nin güneyinde, Fransa İngiltere'yi istediği gibi hareket etmede serbest bırakırsa, muhtemelen Rusya'nın ihtirasları Fransa'dan ziyade İngiltere ile kesişecekti. Zira İngiltere'nin Suriye'yi istemesi bilhassa Kudüs'e ve Mukaddes mahallere sahip olmak içindi. Bu gaye aslında Rusya'nın maksatlarıyla da birebir örtüşmekteydi²⁰.

Ancak Almanya'nın emelleri Suriye'nin kuzeyiyle güneyi arasında asla fark göstermemekteydi. Onun iktisadi ve ticari menfaatleri Hayfa'da ne kadar ise Halep'te de o kadar; Kudüs'te ne kadar büyük ise İskenderun'da da yine o kadar büyüktü. Asya'nın bu kısmında Avrupa devletlerinden hiçbirinin nüfuz tesis etmesine Fransa'nın müsaade etmesi mümkün değildi. Bu mukavemet ve muhalefete karşı sürdürülecek olan diplomasinin ne işe yarayacağı ve Fransa'nın hukukunu ne kadar koruyabileceği ise tamamen afaki bir durumdu²¹.

Fransa hükümeti bazı teşebbüslerle bu hukukunu biraz daha kuvvetlendirmek istedi. Ancak bu teşebbüslerden bir kısmı başarıya ulaşamadı. Bunlardan biri 21 Kasım 1912'de Mösyö Povankara'nın Paris'te Türkiye sefiri Rıfat Paşa ile Fransa'nın İstanbul sefiri Mösyö Bonpar (M. Bompard)'ın Bâb-ı âlî adına yaptıkları buluşma idi²².

¹⁸ Veley, *a.g.e.*, s.107.

¹⁹ Yoshiko M. Herrera and Bear F. Braumoeller, "Symposium: Discourse and Content Analysis", *Qualitative Method*, 2004, p. 16-19.

²⁰ Dorothee Schmid, "French Ambitions through the Union for the Mediterranean: Changing the Name or Changing the Game?", *Hellenic Studies*, Vol. 17, No 2, 2009, p. 67.

²¹ Veley, *a.g.e.*, s.108.

²² Jean-François Pérouse, "La Mer Blanche des Turcs, En Quoi la Turquie Est-Elle Aussi Méditerranéenne?", *Hérodote*, Vol. 90, No 3, 1998, p.164.

Bu buluşmada doğu Hıristiyanlarının hamisi olarak hareket eden Fransa, onların üzerindeki her türlü şiddetten doğrudan Osmanlı hükümetini mesul tutacağını beyan etmişti. Bu ihtimalin önünü almak için valilere kati olarak emirler gönderilmesi istenmişti. Fransa hükümeti bu sayede doğu Hıristiyanları üzerinde tarihsel olarak elde etmiş olduğu himayeyi diplomatik olarak yeniden ihya etme fırsatı yakalamıştı. Bu görüşmeden birkaç hafta sonra Lübnan'da üst üste ıslahat yapılmasına başlanmış, yapılan ıslahatın çoğu ehemmiyetsiz şeylerden ibaret kalmıştı. Bunlar bölge halkı üzerinde Fransa'yı şah da, mat da etmeyecek şeyler idi²³.

İstanbul'da 23 Aralık'ta imza olunan bu yeni nizamname sadece Almanya için bir fırsat yaratmıştı. Çünkü Alman hükümeti bu ana kadar Lübnan işlerinden hariç tutulmuşken, bu nizamname ile o da Lübnan idaresine dâhil edilmişti²⁴.

Sonuç olarak denilebilir ki Fransa, Suriye'de hukuken çok eski ve köklü bir maziye sahip idi, ancak burada İngiltere'nin arzusuna uygun olarak küçülmüş bir toprak üzerinde nüfuz sahibi olabilmeyi, kalan kısma ise Rusya ve Almanya'nın nüfuz ettiği görülmektedir. Türk topraklarının tasfiyesi zamanı geldiğinde Fransa bu meseleyi kendi menfaatine hal ettirmek için şimdikinden daha atik ve daha mahir bir diplomasiye ihtiyaç duymaktaydı²⁵.

Sonuç

Bütün bu çıkar çatışmalarını birbirinden ayırarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Gerçekte Akdeniz'de cereyan eden bu çatışma devletleri birbirleriyle mücadeleye sevk ederken, mesele kendi içinde taraftarı olmayan bir şekle de bürünmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hayatını sürdürmesini sağlayan bu kanun, pek çok noktada Akdeniz düzenini ve şimdiki durumunu da korumaktadır. Devletlerin gösterdiği hırs, tamahkârlık ve rekabet, birbirlerine eşit kuvvetlerin doğmasına sebep olacak ve düzenin devamı mümkün olacaktır²⁶.

²³ William Hale, "Turkey and Britain in World War II: Origins and Results of the Tripartite Alliance, 1935-40", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Vol. 23, No 6, 2021, p. 835.

²⁴ Veley, *a.g.e.*, s.109.

²⁵ Olivier Kempf, *Géopolitique de la France: Entre déclin et renaissance*, Paris, Editions Technip, 2013, p. 211.

²⁶ Eyüp Ersoy, "Turkish Foreign Policy Toward the Algerian War of Independence (1954-62)", *Turkish Studies*, Vol. 13, No 4, 2012, p. 693.

Ancak bu düzen o kadar imkânsızdır ki, ortaya çıkacak yeni bir unsurun müdahalesi onu yok edecek şekilde tahrip etmekle tehdit edecektir²⁷.

Özet olarak denilebilir ki, Balkan müttefik heyetlerinin kazandığı zaferler, Akdeniz noktasında doğu meselesini alt üst etmiş ve Avrupa devletlerinin harici siyasetlerini yeniden kurmaya zorlamıştır. Eğer zafer kazanılması halinde Balkan müttefikleri çökmek yerine kuvvetlerini birleştirerek Avrupa'nın güney doğusunda faal ve kuvvetli bir imparatorluk tesis etme imkânına sahip olurlarsa Akdeniz düzeni de tehdit altına girecektir. O zaman mecburi olarak bu düzen başka bir plan üzerine tesis edilecek ve tamamen yok olmamak için biraz tadilata muhtaç kalacaktır. Yarın Rusya'nın, Almanya ve hatta Yunanistan'ın rolü bu duruma göre bugünkünden daha farklı olabilecektir²⁸.

Akdeniz meselesine bir bakmak gerekirse, bu mesele durgunlaşmak yerine giderek daha hareketli ve kargaşa içinde kalmaya meyillidir. Akdeniz üzerinde kurulması düşünülen yeni ve büyük yol, Ümit Burnu'ndan Kahire'ye, Üsküdar'dan Basra (Bassorah)'ya, İskenderiye'den Basra'ya ve Kalküta (Calcutta)'ya kadar uzanmakta ve bu merkezler arasında kurulacak ticarî yol daha büyük bir ehemmiyet kazanmaktaydı²⁹.

Akdeniz'in bugün hangi noktada eski ehemmiyetini muhafaza ettiğini tayin etmek gerçekten büyük önem arz etmektedir. Bu deniz sadece üç âlemin ortak noktasını teşkil etmekle kalmıyor, orada başlayan ve oraya uzanan yolların arz ettiği önem, bu yollara sahip olanların nüfuzunu Asya ve Afrika'nın bütün parçalarına kadar taşımasını sağlayacaktır³⁰.

Şayet işin tam olarak içine nüfuz etmek istenilmesi halinde görülecektir ki meselenin asıl noktası İngiltere'nin Cebel-i Tarık, Malta ve Süveyş vasıtasıyla Akdeniz'e hâkim olmak istemesinin ardında aslında Hindistan yolunu garanti etmek istemesi yatmaktadır. Nasıl ki aynı Hindistan yolu karadan Kudüs, Şam, Basra ve İran Körfezi sahillerine ulaşır ise İngiltere de bu yollara hâkim olmayı amaçlamaktadır. Rusya'nın İzmir'e veya Payas'a ulaşmak istemesi, Avusturya'nın Selanik'e inmek arzusu, Almanya'nın Bağdat hattının geçtiği bütün kıtalarda hâkimiyet kurmaya çalışması hep dünya ticaret yollarından birini elde bulundurmak sevdasından kaynaklanmaktadır³¹.

²⁷ Veley, *a.g.e.*, s.111.

²⁸ Veley, *a.g.e.*, s.110-111.

²⁹ Maurice Agulhon et al., *La France de 1940 à Nos Jours*, Paris, Nathan, 2001, p. 487.

³⁰ Veley, *a.g.e.*, s.112.

³¹ Edward A. Kolodziej, *French International Policy Under De Gaulle and Pompidou: The Politics of Grandeur*, London, Cornell University Press, 1974, p. 489.

Bu sebeple Akdeniz meselesi gerçekten üzerinde durulması gereken bir mevzudur. Bu mesele üç kıtadaki (Avrupa, Asya ve Afrika) kitlelerin hayat mevzuu idi. Bu meseleye 20 kadar milletin kaderi bağılı görünmektedir³².

Belki de Babiller devrinde olduğu gibi Türk topraklarının istikbali Akdeniz'e verilecek olan şekilde bağılı kalacaktır. Medeniyet denizlerin gelgitleri gibidir. Bir taraftan öbür tarafa intikal eder. Trablusgarp'ın harap olmuş olan sahillerinde zengin Seyranay (Bingazi'nin eski adı)'ın yeniden doğuşu gibi, Keldani arazisinin eskiden olduğu gibi bitmek tükenmek bilmeyen bereketini geri getirmek için Almanların daha şimdiden projeler yaptığı da malumdur. Hakikati söylemek lazım gelirse, bütün bu sefahat ne kadar uzak görünürse görünsün dikkatle incelendiğinde düşünmeye değer görünmektedir³³.

Akdeniz meselesi bugün Avrupa devletleri arasından her biri için her şey demek ve hâkim bir meseledir. Çünkü bunlar arasından herhangi biri bu haşin mücadelede bir zafer elde edemez ise, bu devlet gelecekte yaşanması muhtemel büyük bir iktisadi savaş için silah ve teçhizat yönüyle çok zayıf bir durumda kalacaktır³⁴.

Sonuç

Osmanlı İmparatorluğu'na doğrudan yabancı yatırım akışı hem siyasi hem de ekonomik nedenlerden kaynaklandı. Sanayi Devrimi'ni yaşayan Avrupa ülkeleri, seri üretim malları için çevre bölgelerden gelen hammaddelere ve yeni pazarlara ihtiyaç duyuyordu. Osmanlı Dominyonları, hem bol miktarda hammadde hem de üretilen ürünlere hazır olma imkanı sunan böyle bir pazardı. Ticari faaliyetlerini kolaylaştırmak için yabancılar yollar, limanlar ve çiftlikler ve madenler gibi temel emtia üreten tesisler inşa etmek zorunda kaldı. Bu tür doğrudan yatırım biçimleri, perakende faaliyetlerinin yanı sıra bankacılık ve sigortacılık, hatta danışmanlık gibi hizmetlere de yatırım yapılmasına yol açtı. Daha önce demiryolları tamamen ticari amaçlarla inşa edilmiş olsa da, sonunda Almanlar tarafından inşa edilen Bağdat Demiryolu, yıllarca süren sert siyasi çekişmelere yol açtı. Fransa'nın İngiliz demiryollarını satın alması da siyasi nedenleri içeriyordu. Société du Chemins de Fer Osmanlı Kavşağı Selanik-Konstantinopolis, Balkan demiryollarının tamamen Alman nüfuzuna

³² Veley, *a.g.e.*, s.113.

³³ Mustafa Aydın and Cihan Dizdaroğlu, "Levantine Challenges on Turkish Foreign Policy", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, 2018, p. 90.

³⁴ Veley, *a.g.e.*, s.114; Alex Macleod and Hélène Viau, "La France: Les Institutions Internationales au Service du Rang?", *Études Internationales*, Vol. 30, No 2, 1999, p. 293.

birakılmaması siyasi amacıyla Alman Selanik-Manastır Demiryolu'ndan iki yıl sonra kuruldu. Muazzam kaynaklara sahip geniş Osmanlı toprakları, batılı sermaye ve teknik beceri tarafından sömürülmeye hazır durumda bulunuyor. 1881'den sonra yabancı tahvil sahiplerinin temsilcileri tarafından yönetilen Duyun-ı Umumiye, Osmanlı maliye politikasını kontrol etti ve birçok doğrudan yatırımı denetledi. Duyun-ı Umumiye, Osmanlı İmparatorluğu'nda iç düzeni korumaya çalışırken, demiryolu inşaatını ve gelirlerini artıracak diğer yatırımları teşvik etmeye çalıştı. Earle'ün sözleriyle: "Altın yumurtlayan kazı beslemek gerekir." On dokuzuncu yüzyılın sonunda fiilen Fransızların kontrolüne geçen Duyun-ı Umumiye yatırımların belirli gruplar tarafından gerçekleştirilecek faaliyetlere yönlendirilmesinde de etkili oldu. Siyasi özelemler, özellikle İmparatorluğun sonunun yaklaştığı yirminci yüzyılın başlarında daha belirgin bir rol oynadı. Fransa da diğer güçler gibi siyasi nüfuzunu artırmaya çalıştı. Doğrudan yatırımlarını artırarak hasta adamın mirasından payını almak için başta Suriye olmak üzere İmparatorluğun belirli bölgelerini hedef aldı. Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'ndaki doğrudan yabancı yatırım payı 1888'de yaklaşık yüzde 32 iken, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce yüzde 45'in üzerine çıkmıştı. Tüm doğrudan yatırımlar arasında demiryolları muhtemelen ekonomiye en uzun ve en büyük etkiyi yaptı. Osmanlı hükümetinin demiryolları inşa etmek için yeterli sermaye ve teknolojiye sahip olmaması nedeniyle bu tür yatırımların yabancılara bırakılması gerekiyordu. Altyapı geliştirmelerinin önemini farkına varan Hükümet, yabancı yatırımcılara devlet garantili hatların inşası ve işletilmesi konusunda imtiyazlar verdi. Demiryollarının geçtiği illerin gelirleri, inşa edilen her kilometre için üzerinde anlaşılan tutarlar ve hatların trafiğe açılmasından sonraki asgari kar garantileri olan garanti ödemelerine ayrılmıştı. Devlet hazinesi için külfetli olmasına rağmen, bu yükümlülükler, başka türlü imkansız olacak geniş bir demiryolu ağının geliştirilmesine yardımcı oldu. Uzun vadede demiryolları yatırımcılara sağladığı kazançtan çok ülkeye fayda sağlayacaktır. Bununla birlikte, kendi ülkelerindeki üreticiler ve çelik parça, motor ve diğer malzeme tedarikçileri de önemli ölçüde fayda sağladı. 1908 Anayasa Devrimi'nin hemen ardından yabancı firmalara yönelik siyasi risk arttı. Aynı yılın sonunda Bulgar Prensiği tam bağımsızlığını ilan etti, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Bosna-Hersek'in ilhakını ilan etti ve Büyük Güçler Girit'in Yunanistan tarafından ilhakını ayarlayarak sınır değişikliklerine, nüfus yer değiştirmelerine ve çok sayıda sıkıntıya neden oldu. Balkanlarda faaliyet gösteren demiryolları. İtalya'nın 1911'de Osmanlı vilayeti Trablusgarp'a ani saldırısıyla daha büyük bir karışıklık yaşandı. Bu savaş devam ederken, Balkan devletleri bu fırsatı değerlendirerek ve

Rusya'nın desteğiyle 1912'de Osmanlı'ya savaş ilan etti. Bu savaşlar deniz fenerlerinin kapanmasına yol açtı. Kızıldeniz dahil tüm kıyılarda ve Çanakkale Boğazı ile İzmir Körfezi'nde mayın döşeniyor. Artan siyasi risklere rağmen Fransızlar da diğer yabancılar gibi İmparatorluğa olan yatırımlarını artırmaya çalıştılar. Bu dönemde siyasi güdülerin ekonomik kaygılardan daha ağır bastığı görülüyor. Osmanlı topraklarının kaybedilmesi, bu topraklarda faaliyet gösteren firmalara yeni ev sahibi ülkeler yarattı. Ancak Fransız yatırımlarının büyük çoğunluğu Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar Türk kontrolündeki topraklarda kaldı.

Kaynaklar

- Charles Veley, *La Mediterranean Problema*, Paris 1913.
- Predrag Matvejevic, *Akdeniz'in Kitabı*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2004.
- Ian Chambers, *Mediterranean Crossings: The Politics of an Interrupted Modernity*, Durham, Duke University Press, 2008.
- Bouchra Rahmouni Benhida and Younes Slaoui, *Géopolitique de la Méditerranée*, Paris, Presses Universitaires de France, 2013.
- Klaus Dodds et al., *The Ashgate Research Companion to Critical Geopolitics*, New York, Routledge, 2013.
- Ludovic Rheault and Christopher Cochrane, "Word Embeddings for the Analysis of Ideological Placement in Parliamentary Corpora", *Political Analysis*, Vol. 28, No 1, 2019.
- John Agnew, "The Origins of Critical Geopolitics", Klaus Dodds et al., (eds.), *The Ashgate Research Companion to Critical Geopolitics*, New York, Routledge, 2013.
- Klaus Dodds, *Global Geopolitics: A Critical Introduction*, Edinburgh, Pearson, 2005.
- R.B.J. Walker, *Inside/Outside International Relations as Political Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993.
- Robert Jervis, "The Costs of the Scientific Study of Politics: An Examination of the Stanford Content Analysis Studies", *International Studies Quarterly*, Vol. 11, No 4, 1967.
- Tom Young et al., "Recent Trends in Deep Learning Based Natural Language Processing", *IEEE Computational Intelligence Magazine*, Vol. 13, No 3, 2018.
- Yoshiko M. Herrera and Bear F. Braumoeller, "Symposium: Discourse and Content Analysis", *Qualitative Method*, 2004.
- Dorothee Schmid, "French Ambitions through the Union for the Mediterranean: Changing the Name or Changing the Game?", *Hellenic Studies*, Vol. 17, No 2, 2009.
- Jean-François Pérouse, "La Mer Blanche des Turcs, En Quoi la Turquie Est-Elle Aussi Méditerranéenne?", *Hérodote*, Vol. 90, No 3, 1998.
- William Hale, "Turkey and Britain in World War II: Origins and Results of the Tripartite Alliance, 1935-40", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Vol. 23, No 6, 2021.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Olivier Kempf, *Géopolitique de la France: Entre déclin et renaissance*, Paris, Editions Technip, 2013.

Eyüp Ersoy, “Turkish Foreign Policy Toward the Algerian War of Independence (1954–62)”, *Turkish Studies*, Vol. 13, No 4, 2012.

Maurice Agulhon et al., *La France de 1940 à Nos Jours*, Paris, Nathan, 2001.

Edward A. Kolodziej, *French International Policy Under De Gaulle and Pompidou: The Politics of Grandeur*, London, Cornell University Press, 1974.

Mustafa Aydın and Cihan Dizdaroğlu, “Levantine Challenges on Turkish Foreign Policy”, *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 15, No 60, 2018.

Alex Macleod and H el ene Viau, “La France: Les Institutions Internationales au Service du Rang?”, * tudes Internationales*, Vol. 30, No 2, 1999.

İNGİLTERE’NİN AKDENİZ SİYASETİ VE AKDENİZDE ÇIKAR
BÖLGELERİNİN OLUŞTURULMASI

*Gözde GÜMÜŞ
**Gizem ONAT YILMAZ
***Hasret YÜREKLİ
****Gülşen ÇAL
*****Özge KAR

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

21. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

30. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Gözde Gümüş, Gizem Onat Yılmaz, Hasret Yürekli, Gülen Çal, Özge Kar, “İngiltere’nin Akdeniz Siyaseti Ve Akdenizde Çıkar Bölgelerinin Oluşturulması”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 126-138.

Apa: Gümüş, G., Yılmaz, O. G., Yürekli, H., Çal, G., Kar, Ö. (2023), “İngiltere’nin Akdeniz Siyaseti Ve Akdenizde Çıkar Bölgelerinin Oluşturulması”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 126-138.

Özet

Osmanlı Devleti’nin 18. yüzyıldan itibaren Akdeniz’de hakimiyeti kaybetmesi, bölgeye Avrupalı devletlerin ve özellikle de İngilizlerin gelişi dengeleri değiştirmiştir. Bu yüzyıla kadar Osmanlı Devleti’nin verdiği imtiyazlarla Akdeniz’de iş gören, ticaret yapan devletler bu tarihlerden sonra kendi hâkimiyetlerini sağlamanın ve hatta Osmanlıları Akdeniz’den çıkarmanın politikalarını geliştirdiler. İngilizler 19. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devleti’nin toprak bütünlüğünü garanti eden devletlerin başında yer aldı ve bu rolü ile Fransa’dan öne geçerek Akdeniz’de koloniler oluşturabilmenin yollarını aradı. Fransa ve Rusya’nın muhalefetinin yanı sıra Avusturya ve Almanya gibi aktörlerin de Akdeniz’e inme politikaları karşısında İngiltere Osmanlı Devleti’ni parçalamak ve toprakları üzerinde yeni piyon devletler kurabilmek için bir takım faaliyetlerde bulundu ve 1881 yılında Kıbrıs’ı işgal ederek bu niyetini açıkça gösterdi. 1878 Osmanlı Rus Harbini Berlin Kongresi’nde kendi lehine dönüştürerek Rusları ve Fransızları bölgede iş yapamaz hale getirdi. 1912’de başlayan Balkan muharebelerinde de Balkanları Osmanlılara karşı teşkilatlandırarak, Akdeniz’e çıkan yolları küçük balkan ülkelerini bağımsız kılarak Ruslar’a ve Avusturyalılara kapattırdı

Bu makalede İngiltere’nin Akdeniz’de tek kalabilmek için sürdürdüğü Osmanlı

* Öğretmen, Abdülkadir Özkan İlkokulu, egebatuv@gmail.com, Orcid no:0009-0008-1642-7224

** Öğretmen, Türkkonut Emel Önal İlkokulu, gissmo_87_07@hotmail.com, Orcid No: 0009-0002-8003-9492

*** Öğretmen, Abdülkadir Özkan İlkokulu, hasretyurekli@gmail.com, Orcid No: 0009-0009-7635-1046

**** Öğretmen, Abdülkadir Özkan İlkokulu, rosesyou.cal7@hotmail.com, Orcid no:0009-0001-1575-031X

***** Öğretmen, Alaaddin Keykubat İlkokulu, ant_ozge@hotmail.com, Orcid No:0009-0001-7578-2006

politikaları ve Balkan politikalarının sonuçları üzerinde durulacaktır

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, İngiltere, Fransa, Balkanlar, Rusya, Osmanlı.

Abstract

The Ottoman Empire's loss of dominance in the Mediterranean since the 18th century and the arrival of European states, especially the British, in the region changed the balances. The states that operated and traded in the Mediterranean with the privileges granted by the Ottoman Empire until this century, developed policies to ensure their own dominance and even remove the Ottomans from the Mediterranean after these dates. Since the mid-19th century, the British have been at the forefront of the states that guaranteed the territorial integrity of the Ottoman Empire, and with this role, they sought ways to establish colonies in the Mediterranean, ahead of France. In the face of the opposition of France and Russia, as well as the policies of actors such as Austria and Germany to enter the Mediterranean, Britain carried out a number of activities to disintegrate the Ottoman Empire and establish new pawn states on its territory, and clearly demonstrated this intention by occupying Cyprus in 1881. He turned the 1878 Ottoman-Russian War to his advantage at the Berlin Congress, making the Russians and the French unable to do business in the region. In the Balkan wars that started in 1912, he organized the Balkans against the Ottomans and closed the roads to the Mediterranean to the Russians and Austrians by making the small Balkan countries independent.

This article will focus on the results of the Ottoman policies and Balkan policies that England pursued in order to remain alone in the Mediterranean.

Key Words: Mediterranean, England, France, Balkans, Russia, Ottoman.

Giriş

İkinci Balkan Muharebesi'nin hemen akabinde Fransız muharrirlerinden Charles Veley tarafından orijinal adı *Le Problème Méditerranéen*, yani *Akdeniz Meselesi* adıyla yazılan eser, kitabın mütercimi olan Yusuf Ziya tarafından *Anadolu'nun İstikbâlî ve Akdeniz Meselesi* adı altında neşredilmiştir.

Mütercim "ifade" kısmında Akdeniz meselesini Anadolu ve Suriye meselesi olarak görmekte ve bu sebeple Osmanlı Devleti'nin durumunu ortaya koyması açısından eseri tercüme ederek ilim âlemine kazandırmak istediklerini belirtmektedir.

Müellif Charles Veley, Akdeniz meselesinin Avrupa meselesi kadar eski bir mesele olduğunu belirtmekte ve bu meselenin düğüm noktalarını üç aşamada açıklamak ister¹.

1. Akdeniz'e penceresi olan ileri teknolojiye sahip devletler, bu denizde sahip oldukları hakları bir derece daha yukarılara taşımak ve korumak.
2. Akdeniz'le doğrudan teması olmayan ileri teknoloji sahibi devletlerin ise bu denizde bir nüfuz sahası temin etmek ve bunu her türlü vasıta ile korumak.

¹ Charles Veley, *La Problema Mediterranean*, Paris 1913, s. 5.

3. İleri teknoloji sahibi devletlerin yukarıdaki iki husus sebebiyle tehdit ettikleri küçük ve teknoloji olarak geri kalmış olan devletlerin bu devletlerin insafına terk edilmiş olması.

Meseleyi bu üç açıdan ortaya koyan müellif yaklaşık 10 seneden beri Akdeniz siyasetinde bu kanunların hâkim olduğunu belirterek, işte bu kanunlar Fransa'yı Marakeş'e sevk ettiği gibi orada İngiltere'nin muhalefetiyle karşı karşıya gelmesine de sebep olduğunu ve yine bu kanunların İtalya'yı Trablus'a sevk ettiğini ifade etmektedir. İngiltere'nin Mısır siyasetini ortaya çıkaran ve geliştiren husus kadar Adalar Denizi ile Suriye'de yeni yerleri işgal etmeye sevk edenin de yine bu kanun olduğunu ileri sürer. Almanya ve Romanya'nın bu denizde hem harbî ve hem de ticarî olarak yer almak istek ve arzusunu da yine bu kanunun kamçıladığını söyler².

Müellif, uzun zamandır dünya siyasetinden uzaklaşmış olması sebebiyle siyasetini ve donanmasını yeniden teçhiz eden İspanya'yı da Avrupalılar arasında yeni bir mevki kazanmaya mecbur eden şey ne ise İngiltere, Avusturya ve İtalya'ya yutulmamak için Balkan devletlerini gelişmeye mecbur eden şeyin de o olduğunu ifade etmektedir. Buna karşılık istilaya mukavemet edecek siyasî bir kudret kadar askerî teknolojiye de sahip olmadığı için Türkiye'nin Avrupa'dan silinmesine sebep olanın da yine bu kanun olduğunu söyler.

Müellif, bu kanunların Akdeniz üzerinde hükümler olmaya devam etmesi halinde söz konusu devletlerin burada ancak askerî kuvvet ve manevî nüfuzları olduğu sürece kalabileceklerini belirtmekteydi. Oysaki Türk yurdu gibi zayıf veya teknolojiden bi-haber ülkelerin sömürü düzenini kurmak yolunda ilerleyen ülkelere yem olacaklarını tahmin etmenin pek de güç olmadığını ifade etmiştir.

İşte bu kanun Avrupa devletlerini diğerleriyle rekabet ve çatışma haline getiren en önemli meselelerden biri olup, bu meselenin ehemmiyetini sadece bu kanunun ortaya koymasının yeterli olacağını bildirmekteydi.

Öyle ki Almanlar gibi Akdeniz'de asla bir limana sahip olmamış bir milletin dahi, bir Akdeniz siyasetinin olduğunu, bu siyasetin söz konusu devletin en önemli harici meselelerinden biri haline geldiğini söylemektedir.

² Veley, *a.g.e.*, s. 6.

Müellif, her geçen gün biraz daha gelişen ve kuvvetlenen Almanya'nın bu teşebbüsü karşısında, bir teknoloji devi olan İngiltere'nin dahi en ileri teknolojiye sahip gemilerini Malta'ya sevk etmeye ihtiyaç hissettiğini belirtir³.

Müellif, bütün bunların Akdeniz meselesinin ve onunla ilgili siyaset geliştirmenin her millet için neden mühim ve elzem olduğunu gösteren en önemli hususlar olduğuna işaret eder.

Müellifin yukarıda vermiş olduğu bu izahata rağmen, Akdeniz meselesinin tam olarak anlaşılabilmesi için bu hususların daha geniş bir şekilde izah edilmesinin önemine dikkat çeker. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Akdeniz meselesinde rol alan devletlerin her birinin hangi açıdan bu konuyla alakadar olduğunu ortaya koymak gerektiğini, bunun için de Akdeniz üzerinde söz sahibi olan her devlete ayrı bir bölüm ayırarak, konuyu 7 ayrı bölümde incelemeyi uygun bulduğunu ifade eder.

İngilizler Açısından Akdeniz Meselesi

İngilizler, çeşitli sebeplerle 1912 senesinde Akdeniz meselesiyle ilgili olarak krallıklarının siyasetini ve planlarını geliştirme yolunda önemli fırsatlar yakaladılar. Bu siyaseti açıkça ortaya koyan siyasiler Lord Greo (Lord Crewe), Sir Edward Grey ve Winston Churchill idi. Söz konusu politikacıların Akdeniz siyasetini anlayabilmek için İngiltere ve Fransa'nın Akdeniz filolarının Akdeniz'deki hareket kabiliyetlerini ortaya koymak gerektiğini, bunun için de İngiliz basınında çıkan haberlerin yorumlanması gerektiğinin altını çizmekteydi⁴.

Bu iki devletin 1912 yılının ilk aylarında menfaatlerini muhafaza etmek için müşterek bir plan yaptıklarını, bu plan Fransa donanmasının Akdeniz'de, İngiliz donanmasının ise Atlas Okyanusu ve kuzey denizlerinde hareket halinde olmasını içermekteydi. Bununla ilgili olarak İngiliz matbuatından son derece ateşli yazılar yazıldı. 2 Temmuz 1912'de Lord Sulborn (Lord Selborne) Lordlar kamarasında konudan duyduğu memnuniyeti dile getiren bir konuşma yaptı. Bu konuşma Lord Garev tarafından cevaplandırılırken, aynı heyecan sebebiyle aksak yönleri üzerinde bile durulmadı. Bununla beraber ortaya çıkacak olan büyük masraf yanında, programın başarısının diğer devletlerle yapılacak olan askerî ittifaklara bağlı olduğunu, İngiltere siyasetinin ise bu tür ittifaklara kapalı olduğunu ifade etmekle yetinildiğini, bununla

³ Veley, *a.g.e.*, s. 7; Luigi Federzoni, "Hegemony in the Mediterranean", *Foreign Affairs*, Cilt: 14, Sayı: 3, (1936), s. 391.

⁴ Derek McKay, H.M. Scott, *Büyük Güçlerin Yükselişi 1648-1815*, Çev. Eşref Bengi Özbilen, İstanbul 2011, s. 84-85.

beraber İngiltere'nin böyle ittifakların dışında kalmasının da mümkün olamayacağını ifade ettiğini belirtir⁵.

Bu konuşma aslında İngiltere'nin ileri teknolojisine rağmen, Akdeniz'de ortaya çıkan paydaşlar karşısında içinde bulunduğu acziyetin de bir delili olarak da görülmüştür. Ancak İngiliz hariciyesi kadar amirallik dairesi de Akdeniz meselesiyle ilgili yeni plan ve projeler peşindeydi. Bu planların başında da İngiliz donanmasını kullanmadan, daha basit yollarla Akdeniz'deki İngiliz konumunu güçlü kılacak mevzular üretmek gelmekteydi.

Konuyla ilgili bir makale ele alan *Daily Grafik (Daily Graphic)*, İngilizlerin bu konumu elde edebilmek adına İtalya'ya bazı teklifler yapıldığını yazmaktaydı. Konuyla ilgili olarak 11 Temmuz'da Sir Edward Grey, avam kamarasında bir konuşma yaparak meselenin önemine dikkat çekmiş ve İngiltere'nin bu yeni konumunda başarıya ulaşmak için bazı fedakârlıklar yapılması gerekiyordu. Bunun da yapılabileceğini, ancak buna rağmen donanmalarının en azından orada kuvvet ve kudret bulan diğer ülke donanmalarıyla aynı teknolojiye sahip olunması gerektiğinin de altını çizmiştir. Diğer taraftan dikkat çektiği bir diğer önemli husus, şayet Akdeniz'de kalmak gerekiyor ise o takdirde Akdeniz'de bulunan diğer donanmaların hepsine karşı koyacak bir donanmaya ihtiyaç olduğuydu. Buna rağmen Akdeniz'in terkinin gerekmesi halinde ise bu denizle ilgili siyasette söz haklarının olamayacağını kabulüydü. Diplomatik olarak zorluklar içerisine düşülmesi halinde bunun da doğal bir netice olduğunun kabulü gerekecekti. Bütün bunlar Akdeniz'de bir şekilde kalmak gerektiğini göstermekteydi ve bunun için de bu denizde mutlak surette her yönüyle yeterli düzeyde olan bir donanma bulundurmanın zorunluluğuna...» dikkat çekmekteydi⁶.

22 Temmuz'da M. Winston Churchill hükümeti Malta'daki donanmayı geri çağırmıştır. Ancak bu durumun Akdeniz'den ayrılmak anlamına gelmiyordu. Tam tersine bu durum yeni ve daha güçlü olarak dönmenin bir provasası olacaktı. Ona göre eski sistem gemilerin geri çağrılarak, *Anonsbl Sistemine* sahip dört harp kruvazörünün oraya gönderilmesinin, Akdeniz için daha kuvvetli bir donanma inşasına kadar yeterli bir tedbir olacaktı. Bu sayede Malta'nın önemli bir Akdeniz üssü olmasına devam edileceğini, şayet Cebeli Tarık donanması olmasa bile bu donanmanın Akdeniz'deki görevini fazlasıyla yerine getirecek kabiliyette olduğuna inanılmaktaydı⁷.

⁵ Veley, *a.g.e.*, s. 11.

⁶ Veley, *a.g.e.*, s. 12-13.

⁷ Veley, *a.g.e.*, s.13-15.

Wiston Churchill'in kendi kruvazörlerinin teknolojisi kadar Fransa'nın vereceği desteğe de güvendiği aşikârdı. İngilizler kadar Fransızların da kendi mukadderatı için bu konuda yeterli tedbiri almaktan geri durmayacakları bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında İngiliz siyasetinin Fransa olmaksızın bir işe yaramayacağı da mutlak bir gerçek idi.

İngilizlerin Fransa ile olan münasebeti, aslında kendi siyasetlerinin bir diğer şekilde ifade edilmesiydi. Çünkü Fransa'nın ortaya koyacağı tavır ne olursa olsun İngilizler bildiklerini okumaya devam edeceklerdi. Fransızlar İngilizlerin bu politikasını yakinen bildikleri için İngilizler ile yeni bir maceraya atılmak taraftarı değillerdi⁸.

Buna karşılık İngiliz siyaseti bazen Fransa ile hareket edilirken, bazen de başka bir cihete yönelerek, Fransa karşısında olmayı siyasetlerinin bir parçası olarak görürlerdi. Bu husus 11 Temmuz'da bizzat Sir Edward Grey tarafından ifade edilmiştir. Grey, İngiliz diplomasisinin durağan olamayacağını belirtmekte ve ortaya çıkan ittifaklara göre şekil alması gerektiği üzerinde durmaktaydı. Gerçekten de üçlü ittifak sebebiyle Rusya ve Fransa arasında ortaya çıkan tarafsızlık açıklamaları da bu meyanda İngilizler tarafından tereddütle karşılanıyor ve bu hususa işaret etmekteydi. İngilizler üçlü ittifaka açıktan taraftar olmadıkları gibi Balkan muharebesi esnasında dahi Rusya ve Fransa'dan uzak durmayı politik olarak bir gereklilik kabul etmişlerdi. Çünkü İngiltere, Avusturya ile Balkanlar üzerinde birlikte hareket etmenin menfaatleri açısından daha olumlu neticeler vereceğine inanmıştı⁹.

17 Ekim tarihli *Tan Gazetesi* (Temps)'nin Viyana nüshasında çıkan bir habere göre İngiltere, Balkanlarda var olan Rus tevecçühüne karşı Avusturya'nın yanında yer almanın yerinde bir karar olacağını belirtirken, 6 Kasım'da *Times Gazetesi* (le Times), Avusturya menfaatlerini savunmanın İngiliz siyaseti açısından son derece önemli olduğunu vurguluyordu¹⁰.

İngiltere, Avusturya menfaatlerini savunmak amacıyla Balkanlarda yer alırken, aynı zamanda Alman ve İtalyan diplomasisinin de birer parçası haline gelmek zorunda kalmıştı.

Bütün bunlara rağmen İran ve Moğol işlerinde Rusya ile İngiltere arasında ortaya çıkacak aykırılıklar mümkün mertebe olağan karşılanmaktaydı. Bununla beraber Akdeniz meselesinde Rusya ile yaşanacak çatışma İngiltere'yi en ziyade rahatsız eden meselelerden biri haline gelmiştir. Çünkü Rus filosunun Karadeniz boğazlarını kuşatmış olması İngiltere

⁸ Veley, a.g.e., s.15-16.

⁹ Veley, a.g.e., s.17.

¹⁰ Veley, a.g.e., s.17.

için son derece sıkıntılı bir durumdu. Bundan Rusya'yı vaz geçirmenin güçlüğü her iki taraf için de en büyük sıkıntı idi¹¹.

Rusya bu konuda her ne zaman bazı şartlar ileri sürmüş olsa, İngiltere muhakkak bu hususta bir bahane ileri sürerek muhalefette kararlı bir tavır sergilemekteydi. Bununla beraber Rusya'nın bu arzusundan vaz geçmeyeceği de aşikârdı. Bir gün Rusların mutlaka Akdeniz'e çıkacağına ve orada İngiliz muhalefetine rağmen istediği üssü elde etmeye muvaffak olacağına inanan İngilizler mukabele edebilmek için Girit'i bir İngiliz adası haline getirmeyi son derece önemsiyorlardı. Hiçbir getirisi olmamasına rağmen, Girit'i Kıbrıs'a tercih eden İngiltere, Kıbrıs'ı elde etmesine rağmen 1878'den 1912'ye kadar Girit'in Yunanistan ile birleşmesi tezine işte bu Rus tehdidi sebebiyle karşı koymuştu¹².

Balkan muharebesinden sonra İngilizler bir atak yaparak Avusturya hükümetine, Balkan muharebesinde verdikleri destek karşılığında Girit'i istediklerini bildirdiklerinde, Yunanistan'ın Girit'i işgalinin Balkan muharebesi sonuçlarına bağlı olduğunu da dile getirmekten çekinmediler¹³.

İngiltere için Girit bir bakıma Kıbrıs'tan daha hayati idi. Söz konusu adanın bir taraftan Adalar denizine olan yakınlığı, diğer taraftan Asya kıtasını ve dolayısıyla boğazları kontrol ediyor olması onu diğer adalardan daha kıymetli kılıyordu. Girit'e yerleşecek devlet, Adalar denizi ile Akdeniz arasında meydana gelebilecek her türlü harekâtı rahatça kontrol edebilecek bir mevkie sahip olabilecekti. Hele hele boğazlardan geçmek zorunda olan Rusya'nın da bu sayede kontrol altında tutulabilecek olması bu önemi bir kat daha artırmaktaydı¹⁴.

Şayet bu işgal İngiltere tarafından gerçekleştirilebilirse, o takdirde Çanakkale boğazından İskenderun Körfezi'ne kadar bütün Asya sahilleri buradan kontrol edilebilecekti. Bu durumda geride kalan son Türk topraklarının taksimi meselesi de bir müddet daha ertelenebilir ve böylece İskenderun körfezi ile Süveyş kanalı arasında mesele kendi lehlerine tamamen değişmiş olurdu¹⁵.

¹¹ Veley, *a.g.e.*, s.18.

¹² Veley, *a.g.e.*, s.19.

¹³ Veley, *a.g.e.*, s.19.

¹⁴ Veley, *a.g.e.*, s.21.

¹⁵ Veley, *a.g.e.*, s.22-23.

Suriye'nin de bu açıdan büyük bir önemi vardır. Arazisinin verimliliği ve sahip olduğu mevki sebebiyle burası birçok devletin arzu ettiği bir mevki olmuştur. Bu sebeple El-Cezire, İran ve Hindistan'a açılan Suriye kapısının başka bir devlet eline düşmesine İngiltere'nin asla müsamaha etmeyeceği gibi, Suriye ve Arabistan'ı Mısır'ın bir parçası olarak görmek alışkanlığını bu sebeple sürdürmek isteyecektir¹⁶.

İngiltere'nin bu politikası kendi devlet adamları kadar Mısırlı devlet adamlarından Ali Bey Kemal (Ali Bey Kamel) tarafından da yakinen tetkik edilmiş ve 24 Eylül 1910 senesinde neşrettiği bir metinde Mısır, Filistin ile beraber Suriye'nin anahtarı olduğu gibi, Cidde yoluyla Mekke'ye ulaşmak ve İslamiyet'in kutsal mekânlarını kontrol altında bulundurmak için önemli bir anahtar olduğunu ve burasının Hindistan ile Ortadoğu'nun elde tutulması için gereken tek merkez olduğu gerçeğine ulaşmıştı. Ona göre¹⁷;

«Britanya hâkimiyeti için Mısır kıt'ası ilk hatve-i istilâdan başka bir şey değildir. Bu korkuları rüya ve masalsı add edersiniz; nâ-kâbil ta'mir netayicini ihâta ve izâha çalıştığım Britanya hâkimiyeti planlarının hepsi şimdiden çizilmiş ve alâmetleri vaz' edilmiştir. Çok noktalarda icraat bile başlamıştır. Mısır'ı Suriye'ye rabt edecek, Kudüs'ül-'Arîş'e birkaç saatlik mesafe yapacak olan şimendifer ya'ni Bonapart'ın ve Mehmet Ali'nin meş-yi istilâ-kârisinin daha gâlebâne ü müzaffarâne yeniden hayz-i hakikate çıkması derdest-i tetkîktir. Demir rayların vaz'î kariben muhtemeldir. Eğer basîret ve intibâh üzere olmazlar ise Katolikler, Ortodokslar birgün Mevlid-i İsâ üzerinde İngiliz bayrağının temevvücünü göreceklerdir.

Hadisât pek bedîhî bir sûretde isbât eder ki İngilizler Mısır ve Sudan'ı üss'ül-harekât ittihâz etmekle bir kadîmin merkezine hâkim bi'l-cümle mevâki' sevk'ül-ceyşiyeyi istilâdan ibâret olan mesâ'yilerine başlamış oldular.

Kuvvetleri seyr ü harekettedir. Eğer Avrupa diplomasisi onları Nil Vadisi'ne hâkim olmakta serbest bırakmazsa artık seyr ü harekette bulunan bu kuvvâyı hiçbir şey tevkîf edemez.»¹⁸

Bu hususta hatırı sayılır bir yol alan İngiliz planı bu tarihten sonra çok hızlı bir gelişme göstererek, diğer ulusların karşı koyamayacağı bir mevkie ulaştı. Temmuz 1911'de Lord Kişner (Lord Kitchener), Mısır'ın tam olarak ele geçirilmesi sebebiyle Malta'da bulunan komiserliğin tereddütsüz Kahire'ye nakledildiğini, bunun da Asya'nın batısındaki hadiselere

¹⁶ Veley, *a.g.e.*, s.23.

¹⁷ Veley, *a.g.e.*, s.23.

¹⁸ Veley, *a.g.e.*, s.23-24.

daha yakından ve daha güçlü bir şekilde müdahale edilmesi maksadına dayandığını belirtti. Bu gerekçe ile İngiliz mesaisi tamamen Mısır'da tecelli etmeye başladı. İşte Lord Kışner'in izah ettiği bu mesai tam da Ali Bey Kemal'in 24 Eylül 1910 tarihinde Brüksel Kongresi'nde izah ettiği meselenin ta kendisiydi. Ali Bey Kemal'in bu makalesi onun Lord Kışner'in adamı olmakla suçlanmasına sebep teşkil edecek derecede aynı ifadeleri taşıyordu ki, makalenin devamında eğer Türkiye sükût ederse, Mısır onun yerini alabilecektir. Hidiv'in hilafet makamına oturtulmaması için hiçbir sebep yoktur. Bu hayali bir arzu gibi olsa da gerçekleşmesi halinde Mısır hem Hicaz'ın hem de Mekke'nin hâkimi durumuna gelecektir. Öyleki 94 milyon Müslüman tebaaya sahip olan Büyük Britanya'nın desteğinin olması halinde bu hülyanın hayata geçmemesi için bir engel görünmüyordu. Her Mısırlının aklından geçen bu hülya ile geçmişte var olan Mısır İmparatorluğu'nun kurulması için de bir imkân tanınmış olacağına inanılıyordu¹⁹.

Bu sayede geçmişte olduğu gibi Suriye ve Filistin Kahire'nin idaresine girecek olup, Türklere karşı isyan eden Yemen kabilelerinin de İngilizler tarafından itaate alınması halinde bütün Arabistan bir damla kan dökülmeden Mısır'a ilhak olunmuş olacaktır.

Lord Kışner'in bu programı pek çok Mısırlı arasında büyük heyecan oluşturmuştu. 1908 senesinde Osmanlı inkılabından sonra Mısır'da cereyan eden milliyetçi ve vatanperver akımlar bu hususta Londra hükümetini ciddi ciddi düşündürmeye başlamıştı. Bu halin kendi siyasetlerine de büyük zararı dokunacağı düşünülerek, bu duruma bir son verilmesi için harekete geçilmesine karar verilmişti. Ancak ne Mısır milliyetçileri memnun edilebildi, ne de şiddetle bunu bastırmak mümkün olabildi. Bu sebeple İngiliz menfaatleri lehine Mısır'ın dikkatlerinin başka yönlere çekilmesine karar verildi. 1912 Temmuz'unda *Depiş Gazetesi (La Dépêche)*'nde çıkan bir yazıda, birkaç aydan beri Lord Kışner'in Mısır milliyetçileri hakkındaki siyasetini ertelediği görülmektedir²⁰.

Onların karşısında olmak yerine onları kendisine çekmek için çeşitli vasıtaları kullanarak bir Mısır ittifadı ve Arabi hareketi icat etmeye çalışmıştır. Bu politika Mısır milliyetçilerine dışarıda fetih hareketleri yapma ümidi vermek ve onların ihtiraslarını Mısır'ın dışına çekerek, Suriye ve Arabistan ile uğraştırmak ve böylece İngiltere'yi bir düşman gibi görmelerini önlemeyi hedeflemekteydi²¹.

¹⁹ Veley, *a.g.e.*, s.25.

²⁰ Veley, *a.g.e.*, s.27.

²¹ Veley, *a.g.e.*, s.27.

Ancak Balkan buhranı İngilizlerin bu oyununu bozdu. 3 Eylül'de Fransız gazeteleri, Londra'nın Mısır'ı kendi himayesinde bir krallığa dönüştürmek istediğini haber veriyordu. Sözde İngiltere kapitülasyonların kaldırılması için Fransa ve İtalya'nın olurlarını almış ve Türkiye'ye tazminat olarak 20 Milyon İngiliz lirası vermeğe hazırlanıyordu. Bu tazminat ödendikten sonra Hidiv "Şah" ünvanı alarak, Mısırlıların gururu tamir edilmiş olacaktı²².

Oysaki İngiltere kadar, Hidiv'in de Osmanlı hanedanı elinde bulunan "hilafeti" elde etmek arzusuyla bütün bu politikaları ürettiği bilinen bir gerçektir. Hilafetin elde edilmesi halinde İngiltere bütün İslam âlemi üzerinde nüfuz elde etmekle kalmayacak, hilafetin Kahire'ye nakli halinde Mısır Hidiv'i hilafet makamına oturtularak, İngiltere'nin istediği gibi hareket etmekle vazifeli kılınacaktı. Böylece Hindistan'dan İran'ın güneyine ve nihayet Sudan'da hâkimiyetini tahkim ederek, Müslüman tebaa üzerinden diğer devletlere karşı istediğinde genel bir cihat açma kabiliyetine erişmiş olacaktı²³.

Balkan muharebesi de işte bu politikanın üzerine inşa edilmiştir. *Jurnal Gazetesi* (Le Petit Journal)'nin 9 Kasım 1912 tarihli beyanatında, Mısır Hıdivinin kendisini halife olarak ilan etmek niyetinde olduğunu, bunun temelinde ise hilafetin 1517 yılında Mısır'dan gasp edildiği görüşünün yattığı ifade edilmekteydi. Bir gün sonra ise *Perogra Gazetesi* (Le Journal Le Progrès)'nde çıkan bir başka haber, Türkiye'nin şimdiki durumu Arabistan'ın kilidini elinde tutan Suriye'nin işgaline Mısır mecbur bırakılmaktadır. Bu sebeple Mısır hükümeti Suriye'nin aydın ahalesinin başka bir devlete terk edilmesine müsaade etmeyeceğini beyan etmekte olduğu iddia edilmekteydi²⁴.

17 Kasım'da Ajans Havas (l'agence Havas)'ta yayınlanan bir başka makalede, Suriye ahalesinin Türkiye'den bir beklentisinin kalmadığı ve büyük ekseriyetin Fransa'ya meylectiği, hatta Katolikler ve özellikle çoğunluğu Müslümanlardan oluşan büyük bir kitlenin İngiltere'den ziyade Fransa'yı davet konusunda hem fikir olduğu ifade edilmekteydi. Suriye için geçerli olan bu halin aslında Mısır için de geçerli olduğunu belirten makale, bu sebeple İngiltere'nin vakit kaybetmeden Suriye'yi işgale hazırlanmakta olduğunu, bir İngiliz memurun bu sebeple Suriye'de bulunduğu iddia edilmekteydi²⁵.

²² Veley, *a.g.e.*, s.27.

²³ Veley, *a.g.e.*, s.27.

²⁴ Veley, *a.g.e.*, s.28.

²⁵ Veley, *a.g.e.*, s.29.

Bütün bu ifşaat aslında büyük bir planın bir parçası olarak ortalığa saçılmaktaydı. 1910'da İngilizler ile Fransızlar arasında yapılan paylaşımın bir uzantısı olan bu plan, İngiltere'ye Cebel-i Tarık'tan Malta'nın batısına kadar olan alanda büyük bir hâkimiyet sahası temin edeceği gibi, Kahire'yi Ümit Burnu'na bağlamayı amaçlayan Afrika planı nasıl sabırla yürütülüyor ise, Asya'da da benzeri ve ondan hiç aşağı olmayan bir plan tamamlanmak üzereydi. Buna göre Kudüs'e ulaşmak için El-Ariş'ten hareket edecek bir şimendifer ile İngiliz hükümeti Basyar (Bassorah)'a ve oradan da İran'ın güneyini geçerek Delhi'ye ve Kalküta'ya kadar uzanacaktı. İngiliz hükümeti bu hattın tamamen kendi kontrollerindeki arazide olmasını da arzu etmekteydi. Bu arzu sebebiyle Suriye'nin veya güney Suriye ile Arabistan'ın ve Şattü'l-Arab havzasının İngiliz hükümeti işgaline alınmasının zaruretini ortaya koymaktaydı. İran'ın güneyi hususunda ise Ruslarla İngilizlerin çok önceden anlaştığı bilinen bir husustu²⁶.

Böylece İngilizler, Asya ve Afrika müstemlekelerini birbirine bağlamış olacaktı ve Nil'den İrvadi'ye, İskenderiye'den ise Singapur'a kadar bir araziye doğrudan hâkimiyetinde bulundurmuş olacaktı²⁷.

İngilizlerin hayal ettikleri bu arazinin elde tutulması aslında bir imparatorluk kurma emelinden cereyan etmiyordu. Tamamen bir zaruretin sonucuydu. Çünkü El-Ariş'ten Delhi'ye kadar olan yol Hindistan'a giden en kısa yol idi. Bu yolun İngiliz arazisinden geçmesi halinde, Hindistan milliyetçilerinin İngiltere'nin Hindistan hâkimiyetine karşı ayaklanmaları halinde İngiltere'ye büyük avantaj sağlayacaktı. Bu sebeple sadece El-Ariş'i elde bulundurmak değil, Suriye'nin de İngiltere elinde olması gerekiyordu. Aksi halde Arabistan'ın kuzeyindeki çöllere hapis olunan demiryolunun işletilmesi mümkün olmayacağından, bu yolun daha kuzeye taşınması imkânı da bulunamayacaktı²⁸.

Bütün bu plana karşılık İngiltere'nin hedeflediği bu arazi Beyrut, Lübnan, İskenderun ve Halep arazisini içermemekteydi. Çünkü istila olunacak memleketlerin hududu Akka'da sona erecek olsa da İngiltere'nin menfaati ve emelleri bu yeni yol sayesinde tam olarak muhafaza edilmiş olacaktı. Bu planın uygulanmasına tek engel vardı ki, bu da geçmişten beri Suriye üzerinde emelleri olan Fransa ile bu konuda henüz bir mutabakata varılmamış olmasıydı. Ancak kesin olan husus 1912 Aralık'ta İngiltere ile Fransa arasında yapılan

²⁶ Veley, *a.g.e.*, s.30.

²⁷ Veley, *a.g.e.*, s.30.

²⁸ Veley, *a.g.e.*, s.31.

diplomatik müzakereler, İngiltere'nin Filistin toprağını işgal etmek niyetinin kesin olduğunu ve bu noktada Fransa'ya asla müsaade etmek niyetinde olmayacağını ortaya koymaktaydı²⁹.

Oysaki Suriye veya sadece Filistin'i işgal etmek için Fransa'nın rızası yeterli değildi. Çünkü Rusya ve bilhassa Almanya'nın bu noktada dışarıda tutulması imkânsız gibi görünüyordu. Nitekim bu iki devletten biri dinî, diğeri iktisadî sebepler ile Suriye'nin fethine hazırlanıyordu. Bu sebeple İngiltere'nin bu politikasına pek de sıcak bakmayacakları aşikârdı³⁰.

Sonuç

Bütün bu çıkar çatışmalarını birbirinden ayırarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Gerçekte Akdeniz'de cereyan eden bu çatışma devletleri birbirleriyle mücadeleye sevk ederken, mesele kendi içinde taraftarı olmayan bir şekilde de bürünmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hayatını sürdürmesini sağlayan bu kanun, pek çok noktada Akdeniz düzenini ve şimdiki durumunu da korumaktadır. Devletlerin gösterdiği hırs, tamahkârlık ve rekabet, birbirlerine eşit kuvvetlerin doğmasına sebep olacak ve düzenin devamı mümkün olacaktı³¹. Ancak bu düzen o kadar imkânsızdır ki, ortaya çıkacak yeni bir unsurun müdahalesi onu yok edecek şekilde tahrip etmekle tehdit edecektir³².

Özet olarak denilebilir ki, Balkan müttefik heyetlerinin kazandığı zaferler, Akdeniz noktasında doğu meselesini alt üst etmiş ve Avrupa devletlerinin harici siyasetlerini yeniden kurmaya zorlamıştır. Eğer zafer kazanılması halinde Balkan müttefikleri çökmek yerine kuvvetlerini birleştirerek Avrupa'nın güney doğusunda faal ve kuvvetli bir imparatorluk tesis etme imkânına sahip olurlarsa Akdeniz düzeni de tehdit altına girecektir. O zaman mecburi olarak bu düzen başka bir plan üzerine tesis edilecek ve tamamen yok olmamak için biraz tadilata muhtaç kalacaktır. Yarın Rusya'nın, Almanya ve hatta Yunanistan'ın rolü bu duruma göre bugünkünden daha farklı olabilecektir³³.

Akdeniz meselesine bir bakmak gerekirse, bu mesele durgunlaşmak yerine giderek daha hareketli ve kargaşa içinde kalmaya meyillidir. Akdeniz üzerinde kurulması düşünülen

²⁹ Veley, *a.g.e.*, s.31-32.

³⁰ Veley, *a.g.e.*, s.32.

³¹ Veley, *a.g.e.*, s.111.

³² Veley, *a.g.e.*, s.111.

³³ Veley, *a.g.e.*, s.110-111.

yeni ve büyük yol, Ümit Burnu'ndan Kahire'ye, Üsküdar'dan Basra (Bassorah)'ya, İskenderiye'den Basra'ya ve Kalküta (Calcutta)'ya kadar uzanmakta ve bu merkezler arasında kurulacak ticarî yol daha büyük bir ehemmiyet kazanmaktaydı³⁴.

Akdeniz'in bugün hangi noktada eski ehemmiyetini muhafaza ettiğini tayin etmek gerçekten büyük önem arz etmektedir. Bu deniz sadece üç âlemin ortak noktasını teşkil etmekle kalmıyor, orada başlayan ve oraya uzanan yolların arz ettiği önem, bu yollara sahip olanların nüfuzunu Asya ve Afrika'nın bütün parçalarına kadar taşımasını sağlayacaktır³⁵.

³⁴ Veley, *a.g.e.*, s.111-112.

³⁵ Veley, *a.g.e.*, s.112.

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ'NİN HATAY'IN SOSYAL VE EKONOMİK ALANLARINA YAPTIĞI KATKILAR

*Ali ŞAHİN
**Hasan TEKİN
***Mehmet POLAT
****Mustafa Gürkan CANBOLAT
*****Münire Gürkan ASLAN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

21. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

30. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Ali Şahin, Hasan Tekin, Mehmet Polat, Mustafa Gürkan Canbolat, Münire Gürkan Aslan, “Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Hatay'ın Sosyal Ve Ekonomik Alanlarına Yaptığı Katkılar (2009-2012)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 139-165.

Apa: Şahin, A., Tekin, H., Polat, M., Canbolat, M. G., Aslan, M. G. (2023), “Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Hatay'ın Sosyal Ve Ekonomik Alanlarına Yaptığı Katkılar (2009-2012)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 139-165.

Özet

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay'n sosyal ve ekonomik hayatına yaptığı katkılar açısından çok önemli bir faktördür. Üniversite şehirdeki ticaret, ulaşım, haberleşme ve yiyecek sektörlerinin gelişmesini önemli ölçüde artırmıştır. Mustafa Kemal Üniversitesi ürettiği Ar-Ge ile de şehrin hayatına önemli katkılar sunmaktadır. Tarım, veterinerlik, tıp ve daha pek çok alanda şehirden gelen taleplere çözüm arayarak insanların hayatına kolaylıklar getirmiştir.

Bu makalede Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Hatay'ın sosyal ve ekonomik hayatına yapmış olduğu katkıların şehrin gelişmesine olan etkileri üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Hatay, Ekonomi, Sosyal, Üniversite.

* Müdür, Osmaniye Merkez Ülkü İlkokulu, sahin8001@gmail.com, Orcid no: 0009-0007-3152-3129

** Müdür, Ali Süzer Özel Eğitim Meslek Lisesi, hasantekin0627@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-7950-0653

*** Müdür, Yeşilkent Anadolu Lisesi, polatmhmt2727@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-1945-2821

**** Müdür Yardımcısı, Hasan Ali Yücel Anadolu Lisesi, mgc205184@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-9707-116X

***** Müdür Yardımcısı, Nuray Tuncay Kara Bilim ve Sanat Merkezi, mungur.83@gmail.com, Orcid:0009-0000-7906-7328

Abstract

Hatay Mustafa Kemal University is a very important factor in terms of its contributions to Hatay's social and economic life. The university has significantly increased the development of the trade, transportation, communications and food sectors in the city. Mustafa Kemal University makes significant contributions to the life of the city with the R&D it produces. It has brought convenience to people's lives by seeking solutions to the demands coming from the city in agriculture, veterinary medicine, medicine and many other fields.

This article focuses on the effects of Mustafa Kemal University's contributions to Hatay's social and economic life on the development of the city.

Key Words: Antakya, Hatay, Economy, Social, University.

Giriş

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi kuruluşundan itibaren Hatay'ın sosyal ve ekonomik hayatına büyük katkılarda bulunmuştur. Bu katkıların başında öğrencilerin üniversite ve şehirde meydana getirdikleri girdiler gelmektedir. Kira girdileri, alış veriş ve mağaza harcamaları, minibüs ve yiyecek girdileri şehrin ekonomik hayatına büyük canlılık getirmektedir. Öğrenciler ile şehre taşınan ailelerin getirdikleri ekonomik faydalar şehir hayatında nüfus artışı olarak yansımakla beraber, insanın olduğu yerde gelişmenin de birlikte geldiğine örnek olacak şekilde belediyeçilik yatırımlarının da artmasına sebep olmuştur. Üniversitenin sadece öğrenci ve eğitim faaliyetleriyle değil, dünyanın her yerinden getirdiği konuklar ve kurduğu ilişkiler de şehirde büyük etkiler meydana getirmekte, ulusal ve uluslararası tanınırlığı artırdığından, şehre dünyanın her yerinden turistik ziyaretler yapılmasını sağlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında Mustafa Kemal Üniversitesi'nin toplum nazarında büyük değerini oluşturan faaliyetleri hakkında aşağıda geniş açıklama verilmiştir.

Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Kurum Ve Kuruluşlarla Yaptığı Toplantılar

Türkiye Ortadoğu Uluslararası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu

Hatay Valiliği, Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM), Antakya Belediye Başkanlığı, Mustafa Kemal Üniversitesi, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurumu (DEİK) İşbirliğinde, düzenlenen "Türkiye Ortadoğu Uluslar arası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu" Kültür Merkezinde başladı. 2 gün sürmesi beklenen Sempozyumun birinci gün ilk yarısında açılış konuşmaları yer aldı. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Cezmi Eraslan, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Hasan Kanbolat'ın konuşmalarını, MKÜ Rektörü Prof. Dr. Şerafettin Canda, Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş ve Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz'in konuşmaları

takip etti. Sempozyuma daha önce katılım gösterecekleri bildirilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet Aydın ise mazeret bildirerek katılım göstermediler. sınırlar eriyor! Bütün konuşmacıların Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Yurtta Sulh, Cihanda Sulh' sözünü temel alarak başladıkları konuşmalarında küreselleşen dünya da artık sınırların eridiğine dikkat çekildi. Türkiye'nin komşu ülkelerle arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ve kayıtsız barış ortamının sağlanması için yapılması gereken çalışmaları kapsayan sempozyumda ilk konuşmacı Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Cezmi Arslan oldu. Arslan konuşmasında Türkiye'nin de aralarında olduğu Ortadoğu coğrafyasının önemine dikkat çekti. Arslan "Üstünde yaşadığımız coğrafya sahip olduğu yeraltı ve yer üstü zenginlikleriyle emperyalist ülkelerin ve emperyalist olma iddiasında olan ülkelerin her zaman dikkatini çekmiştir" dedi. Bu nedenle Ortadoğu coğrafyasının hassas bir bölge olduğunu hatırlatan Arslan, artık neredeyse sınırların kalktığı, erdiği bir zamanda birlikte yaşama azminin, beraberliğin bölgede lider rolü üstlenen Türkiye tarafından oynanabileceğini söyledi.

Vize Kalkınca Trafik Yoğunlaştı

İkinci konuşmacı Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Hasan Kanbolat ise tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaşanan gelişmelere dikkat çekti. Gelişmelerin hızlı bir şekilde sürdüğüne dikkat çeken Kanbolat, "Biz daha önce bu Sempozyumun hazırlıklarını sürdürürken, Türkiye ile Suriye arasında ki vizenin kaldırılmasına ilişkin bir gelişme yoktu. Hazırlıkları bitirene kadar bugün vize kalkmış durumda. Vize öncesi rakamlara bakıldığında ise Cilvegözü Sınır kapısından 50 bin geçiş varken bugün bu sayı 110 bine çıkmış. Yine tır giriş ve çıkışlarında da önemli bir artış yaşanmıştır. Vize öncesi 350 bin civarında olan rakam bugün 480 bine çıkmıştır. Bunlar önemli sayılardır. Bizlerde bu sayılara paralel olarak adımlar atmamız gerekiyor." dedi. Türkiye'de 'Ortadoğu Evi' adı altında bir merkez kurulmasını isteyen Kanbolat, bu merkeze komşu ülkelerden sanatçıların, aydınların, yazarların ve tarihçilerin davet edilerek aynı havanın solunmasının sağlanabileceğine dikkat çekti. İletişime girdikçe sorunların azalacağına dikkat çeken Kanbolat, Türkiye'nin bu konuda da liderlik rolünü üstlenebileceğinin altını çizdi.

Canda: Zengin Ortak Bir Kültür Var

MKÜ Rektörü Prof. Dr. Şerafettin Canda ise, genel olarak bakıldığında Türkiye ile

Ortadoğu ilişkilerinin uzun bir geçmişe ve zengin bir ortak kültüre sahip olduğunun görüleceğine işaret ederek, “Ancak zaman zaman bölgede ortaya çıkan siyasal anlaşmazlıklar, bu komşu devletlerin iletişim ve diyalogunda geçici kesintiler oluşturmuştur” dedi. “Oysaki Türkiye, Irak ve Suriye arasında kurulacak diyalog ve oluşturulacak işbirliği, bu üç devletin kendi ortak çıkarları için olduğu kadar, bölge devletleri ve ortak kültür mirasını taşıyan halk içinde son derece yararlı olacaktır” diyen Canda, Ortadoğu’da özellikle komşu devletler arasında dostluğu ve işbirliğinin geliştirilmesinde siyasetçilere ve birer barış elçisi olan kültür ve bilim adamlarına büyük görevler düştüğünü söyledi.

Savaş: Türkiye Ortadoğuya Açılan Kapıdır

Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş Türkiye’nin orta doğuya açılan kapı olması münasebetiyle sahip olduğu öneme dikkat çekerek başladığı konuşmasında önemli soruların altını çizdi. Kendisinin yurtdışı gezisinde ABD’de mevcut bir sanat müzesini gezdiğini hatırlatan Savaş, “O müze aslında 4 veya 5 saatte gezilebilecek bir müze idi. Ancak ben 2 saat içinde tamamladım. Eserlerin büyük bir bölümü Ortadoğu ve Anadolu’dan gitme. İçim sızladı. Bu kadar sanat eseri olan coğrafyada neden her zaman gözyaşı var, neden hep çatışma ortamı ve kan var? Aslında bizim bu sorulara cevap bulmamamız gerekiyor. Bizler neden geri kalmışız? Medeniyetin beşiği olan coğrafyada bunlar araştırılmalıdır” dedi.

Ortadoğu’nun Barış Havzası Olması Fantezi Değildir

Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz ise, dünya’da ve Türkiye’de yaşanan son gelişmelere bakıldığında Ortadoğu’da bir barış ortamının tesis edilmesinin artık fantezi olmadığına dikkat çekti. İletişimin ve küreselleşmenin her ortamda kendini hissettirdiğinin altını çizen Lekesiz, “Herkes daha iyi, daha refah ve daha zengin bir ortamda yaşamak istiyor. Bunun sağlayabilmenin tek yolu ise artık husumetten değil, barıştan geçtiği anlaşılmaya başladı. Devletler artık düşmanlığın faturasını biliyor. Türkiye ise böyle bir ortamdan avantajlı çıkabilir. Güçlü bütçe, güçlü demokrasisi ile Ortadoğu coğrafyası içinde avantaj yaratabilir” dedi.

Arslan: Türkiye Ortadoğu’nun Bir Parçasıdır

Açılış konferansında konuşan İstanbul Üniversitesi öğretim görevlilerinden Prof. Dr. Ali Arslan, son üç, beş yıla bakarak Ortadoğu coğrafyasını ve bu coğrafyada yaşananları

anlayabilmenin mümkün olmadığına dikkat çekti. Ancak bu çerçevede Türkiye ile Arap dünyası arasındaki çelişmelerin nasıl olduğunu anlayabilmenin mümkün olduğuna dikkat çeken Arslan, Türkler ile Araplar arasında hiçbir zaman ciddi sonuçlar doğuracak sorunlar yaşanmadığını, yaşanan sorunların ise aslında bir mahalle kavgasından ibaret olduğunu belirtti. Türkiye'nin AB kapısını çaldığını hatırlatan Arslan, "Türkiye yarın AB'ye girse de bir ayağı Ortadoğu'da kalacak. Çünkü aslen Türkiye bir Ortadoğu ülkesidir. Kendini bundan soyutlayamaz. Hiç kimsede bundan rahatsızlık duymasın. Türkiye AB'ye girse de Ortadoğu'nun bir parçasıdır" dedi¹.

Hatay Valiliği, Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM), Antakya Belediye Başkanlığı, Mustafa Kemal Üniversitesi, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurumu (DEİK) İşbirliğinde, düzenlenen "Türkiye Ortadoğu Uluslar arası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu" birinci günü açılış konuşmaları ardından oturumlarla devam ederek dün sona erdi. 2 gün sürmesi beklenen Sempozyumun birinci gün ilk oturumunda, oturum başkanlığını MKÜ Rektörü Prof. Dr. Şerafettin Canda yaptı. 'Türkiye-Suriye Ekonomik ve Ticari İlişkileri' konusunu Türk-Suriye İş Konseyi Başkanı Ruhsar Pekcan sundu. Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği Başkan Vekili Çetin Gürcün ise 'Türkiye-Suriye Turizm İlişkilerini' masaya yatırdı. Arapça sunumla Türkiye-Suriye İş konseyi Eş Başkanı ve Suriye Milletvekili Bahattin Hasan ise gelişen ilişkilerle ilgili bir sunum yaptı. Birinci oturumun son konuşmacısı Türk-Arap Bilim, Kültür ve sanat Derneği Başkanı Dr. Muhammed Adil ise 'Türkiye-Ortadoğu Arasında Dostluk ve İşbirliğinde Kültür ve Sanatın Rolü' konulu bir sunum yaptı. Bu sunum sonrası birinci gün, birinci oturum soru ve cevaplarla sona erdi.

2. Oturumda, Dostluk Ve İşbirliği Konusu Konuşuldu

2 gün sürecek olan sempozyumun birinci gün ikinci oturumunda ise 'Türkiye-Suriye İlişkileri: Dostluk ve İşbirliği' konusu konuşuldu. Oturum Başkanlığını Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş'ın yaptığı oturuma konuşmacı olarak ORSAM Ortadoğu Uzmanı Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan ile Doç. Dr. Özlem Tür katıldılar. Oytun Orhan 'Türkiye-Suriye İlişkilerinde Stratejik İşbirliği Dönemi' Veysel Ayhan ise Türkiye-Lübnan ilişkileri' konusunda ki görüşlerini ortaya koydular. Daha önce ikinci oturuma katılacakları ve birer konuşma yapacakları programda yer

¹ 04 Kasım 2009, Özyurt Gazetesi.

alan Doğu Araştırmaları Merkezi Başkanı Dr. Samir Al Taou ile Doğu Araştırmaları Merkezi Türkiye Program Direktörü Dr. Bassam Abdullah ise oturuma katılmadılar.

Orhan: Esad'ın Ölmü Başlangıç Noktası Oldu

'Türkiye-Suriye İlişkilerinde Stratejik İşbirliği Dönemi' konusunu masaya yatıran ORSAM Ortadoğu Uzmanı Oytun Orhan Türkiye ile Suriye arasındaki işbirliğinin 1999 yılında başladığını ancak 2000 yılında Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın cenazesine katılım gösteren dönemin Cumhurbaşkanı Sezer'in ilişkilerin güçlenmesinde büyük rol oynadığını anlattı. Esasen Türkiye'nin Suriye için batıya açılan kapı niteliği taşıdığını hatırlatan Orhan, aynı şekilde Suriye'nin de Türkiye için doğuya açılan kapı olduğunu belirtti. Irak savaşının da iki ülke arasında bir dönüm noktası oluşturduğuna dikkat çekerek konuşmasını sürdüren Ortadoğu Uzmanı Oytun Orhan, orta doğuda Irak savaşı başta olmak üzere diğer çatışmalarda önemli etken oynayan ABD ve ABD askerlerinin varlığı Suriye'yi tecrit ettiğini bunun da Suriye'nin Türkiye'ye daha da yaklaşmasına neden olduğunu vurguladı. İki ülke arasında 2000 yılında başlayan iyi ilişkiler sürecinin 2002 yılında AKP iktidarının iş başına gelmesiyle birlikte daha da güçlendiğine işaret eden Orhan, AKP hükümetinin dış politikada yürüttüğü çalışmalar ve sadece batıya güdümlü olmayan hareket akışının Suriye'ye de iyi ilişkiler olarak yansındığını belirtti.

Dış Politika Sadece Batıya Dayalı Kalmadı

'Türkiye-Suriye İlişkilerinde Stratejik İşbirliği Dönemi' konusunu masaya yatıran ORSAM Ortadoğu Uzmanı Oytun Orhan "2002 yılında AKP hükümetinin iş başına gelmesiyle birlikte başlayan süreç dış politikayı sadece batıya dayalı olmaktan çıkardı. Daha alternatifçi bir dış politika izledi" dedi. Sınır güvenliği, sınır kaçakçılığı başta olmak üzere diğer alanlarda başlayan güvenlik işbirliği adı altındaki açılımların, iki ülke arasında ilişkileri güçlendirdiğine dikkat çeken Orhan, ilişkilerin bundan sonra da daha da güçlenerek süreceğine işaret etti².

İstihdam ve Vizyon Tartışıldı

Samandağ Kaymakamlığı ortaklığında İskenderun Köylere hizmet götürme birliği projesi kapsamında Yerel Kalkınmada öncelikli sektörlerde istihdam edilebilirliği artırma

“İstihdam ve Vizyon Geliştirme Semineri” Barıkan tesislerinde gerçekleşti. Kendi alanlarında uzman 4 konuşmacının sunum yaptığı seminere, İlçe Milli, Eğitim M¼d¼r¼ Ömer Karaete, Mal M¼d¼r¼ Habip Akkurnaz, Spor M¼d¼r¼ Levent Durak, iletme sahipleri, kursiyerler, sekt¼r temsilcileri ve halk katıldı. Samandağ’da ikincisi d¼zenlenen seminerin hizmet ve özellikle turizm sekt¼r¼ne y¼nelik olduğu, bu proje kapsamında 215 kursiyerin yer alıyor. Bunların 50 kursiyeri Samandağ’ından olduğu belirtildi. Proje kapsamında her kursiyere eğitime katıldıkları her g¼n için 8 Euro ücret ¼deniyor. Seminerde ilk sunumu yapan Gazi ¼niversitesi Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ Araştırma g¼revlisi Rahman Temizkan yaptı. Temizkan, Kobilerde yeniden yapılandırma konusunu işledi. T¼rkiye’nin 2006 yılında AB’ye katılım s¼recinde kanunlarda değişiklik yapılarak bu konuda d¼zenlemeler yapıldığını ifade eden Temizkan “ 250 kişiden az personel çalıştıran işletmeler AB fonlarından yararlanabiliyor fakat T¼rkiye’deki işletmelerin % 90 ‘nı mikro işletmelerdir. Bunlar 10- 49 arasında işçi çalıştıran işletmelerdir. Kobilerde yapılandırma neden gereklidir? Kobilerin, ileri teknoloji kabiliyetine, nitelikli iřg¼c¼ne kavuşması, değişen şartlara uyum sağlaması, ulusal ve uluslar arası piyasalarla rekabet g¼c¼nde olması gerekir. Yeniden yapılanma programında yapıya m¼dahale gerekir. Fiziksel, s¼rece, davranışa ve zihniyete m¼dahale gerekir.” Dedi. Seminerde turizm sekt¼r¼nde y¼neticilik deneyimi hakkında bilgi veren Dedeman Otel Antakya Genel M¼d¼r¼ Aydın Duran, turizmde hizmet, standart, istihdam, hijyen, ve personel eğitimi konularını işledi. Duran işletmelerin daima hedefleri olması gerektiğini ve bu hedefleri hayata geçirmek için s¼rekli çalışma ve araştırma içinde olmaları gerektiğini ve her kesimin bir araya gelerek bunu el ele vererek yapmaları gerektiğini vurguladı. Kendileri bu işi yaparken Hatay’ın tanıtımı konusunda yoğun çaba sarf ettiklerini s¼zlerine ekledi. Adnan Menderes ¼niversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Araştırma G¼revlisi Yasin Bilim, pazarlama İkna teknikleri ve satış geliştirme hakkında ipuçları veren sunumu gerçekleştirdi. Yasin Bilim “ pazarlama daha ¼r¼n¼n fikir aşamasından ve insanın ¼đrenmesinden başlar. Pazarlamayı işletmenin personeli dahi yapabilir. ¼r¼n ve satış olayında reklamların fakt¼r¼ çok ¼nemlidir. Burada ¼r¼n¼n g¼venli olduğunu, çekicilik, inandırıcılık, duygusallık ve vaatleri içeren reklamlar yapılıyor ve reklamlarda, m¼řterinin ilgisi ve dikkatini çekmek için konular ¼zenle seçiliyor. B¼t¼n bunların yanında t¼keticilerin bilinçli olması gerekir. “ dedi. MK¼ Turizm ve Otel İşletmeciliği Y¼ksekokulu ¼đretim G¼revlisi Fikret G¼ke, Hijyen ve Sanitasyon ¼zerinde yaptığı s¼yleřide “ g¼venli olmayan gıda kaliteli değildir. T¼keticisi sağlığı her t¼rl¼

² 5 Kasım 2009, ¼zyurt Gazetesi.

lezzetten daha önemlidir. Hijyene sahip olmayan işletmeler her zaman kaybetmeye mahkumdur. Sağlık için yapılan uygulamada, gıda üretiminde ekipmanların hijyenik hale gelmesi gerekir. Yiyecek-içecek sektöründe güvenilir, temiz, kaliteli ve sağlıklı yiyecekler sunulmalıdır.” Dedi. Gökçe mikroorganizmalardan, ürünün saklanması ve korunmasından örnekler vererek katılımcıları bilgilendirdi. Sunumların ardından katılımcılardan gelen sorular sunucular tarafından cevaplandırıldı³.

Ayakkabıcı Esnafı ile Toplantı

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) ile ayakkabıcı esnafı arasında işbirliği artıyor. Üniversite-ayakkabıcı esnafı ile yapılan toplantıda üniversite esnaf arasındaki ilişkilerin yoğunlaştırılması yönünde karar alındı. MKÜ Rektörü Prof. Dr. Şerefettin Canda başkanlığında yapılan toplantıya, Ayakkabıcılar Odası Başkanı Gökhan Oral, Çarşı Ayakkabıcılar Dayanışma Derneği Başkanı Ömer Gürbüz ve çok sayıda esnaf katıldı. Rektör Canda, uzun zamandır ayakkabıcı esnafının sorunlarının çözümü, üretime yeni teknolojinin katılması ve tüketici eğilimlerinin saptanması konusunda üniversite olarak çalışmalar yaptıklarını vurgulayarak, “Ayakkabıcı esnafı ile üniversite olarak işbirliğine açığız olmamıza karşın ilişkilerimizi istediğim düzeye çıkartamadık. Dünyanın her yerinde ve tüm üretim sektörlerinde üniversite-reel sektör birlikte çalışmaktadır. Çünkü üretilen bilgiler kısa zamanda üretime dönüşmekte ve kısa sürede eskimektedir. Üreticilerin rekabet edebilmesi için sürekli yeni bilgilere gereksinim vardır. Bunun yaygın adı “inovasyon” yani yenilikçiliktir. Bu ancak üniversite ile işbirliği sonucu elde edilebilir. Ayakkabıcı esnafı olarak ürünlerinizde inovasyon yapmalısınız. Sizleri yeni teknolojilerle buluşturmak, tüketici eğilimleri saptanarak onların istemleri doğrultusunda ürünler üretmenizi sağlamak istiyoruz” diye konuştu.

Ayakkabıcılık Sektöründe Çalışanların Taramasını Yapmak İstiyoruz

Üniversite olarak çalışmaların ayakkabı üretimi ile sınırlı olmadığını ifade eden Canda, şöyle devam etti: “Ayakkabıcılık sektöründe çalışanların sağlıklarının korunması içinde çalışmalarımız vardır. Ayakkabı sektöründe çalışanların kullandıkları kimyasal maddeler nedeniyle solunum yolu ve akciğer hastalıkları çok fazla görülmektedir. Ayakkabıcılar odası, kooperatif ve dernekle ortaklaşa bir tarama yapmak istiyoruz.

³ 30 Ekim 2009, Özyurt Gazetesi.

Üniversitemizin bu alanda güçlü bir alt yapısı vardır” dedi. Antakya Ayakkabıcılar Odası Başkanı Gökhan Oral da, toplantının yapılmasından büyük heyecan duyduğunu ifade ederek, “Rektörümüzün önceki çağrılarını yeterince kulak vermedik. Yapılan çağrılarını yeterince kulak verseydik bugün farklı noktalarda olurduk. Büyük esnaflarımız teknolojiyi, tasarım hizmetlerini dışarıdan alıyorlar. Ağırlıklı olan küçük esnafımızın durumu içler acısıdır” dedi⁴.

MKÜ ile Beyazay Derneği Arasında İkili Anlaşma

Yürütücülüğünü Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığının yaptığı ve T.C. Devlet Bakanlığı ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığının destekleriyle gerçekleştirilen Eğitim Her Engeli Aşar kampanyası kapsamında Mustafa Kemal Üniversitesi ile Türkiye Beyazay Derneği arasında bir işbirliği protokolü yapılacak. Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüsnü Salih Güder; Türkiye Beyazay Derneği Hatay Şubesi Başkanı Mehmet Tazeoğlu, Başkan Yardımcısı Ahmet Anlar ve Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Nazan Savaş’ı makamında kabul etti. Hatay Şubesi olarak göreve yeni başladıklarını ifade eden Şube Başkanı Mehmet Tazeoğlu, Eğitim Her Engeli Aşar kampanyası ve çalışmalar hakkında bir sunum yaparak bilgi verdi. Yerel yönetimler ve üniversite ile işbirliğini önemsediklerini belirten Şube Başkanı Tazeoğlu, engellilerin eğitimi konusunda hizmet veren derneklerinin Hatay’da gerçekleştireceği çalışmalar için destek istedi. Rektör Prof. Dr. Hüsnü Salih Güder ise bu çalışmaların önemine değinerek, bu çabalardan büyük mutluluk duyduğunu belirtti. Ayrıca üniversite olarak ellerinden gelen desteği vereceklerini, bu konuda bir protokol imzalanacağını söyledi.⁵

Özat ve Alahan Minübüsleri Arasındaki Uyumsuzluk ve Rekabet

Antakya’dan Mustafa Kemal Üniversitesi’ne (MKÜ) öğrenci taşıyan Özat ve Alahan Minibüsleri Kooperatifi Başkanları Suphi Yılmaz ile Ömer Çakmak, Antakya Belediyesi Özel Halk Otobüslerine verilen hakların kendilerine verilmemesi halinde eylem yapacaklarını ileri sürdü. Serinyol Tayfur Sökmen kampusunda öğrenim gören yaklaşık 10 bin öğrenci ve MKÜ Araştırma ve uygulama hastanesine yolcu taşıdıklarını belirten iki kooperatifin başkanları Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz, Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfi Savaş ve MKÜ Rektörü Prof. Dr. Hüsnü Salih Güderin istekleri doğrultusunda Hatay Trafik komisyonunun

⁴ 16 Haziran 2010, Özyurt Gazetesi.

⁵ 14 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.

Özel Halk otobüslerine kampus içine girme izni verildiğini, minibüslere ise izin verilmediğini ve burada çifte standart uygulandığına dikkat çekerek tepki gösterdiler. Kooperatif Başkanları açıklamalarını şöyle sürdürdüler: “Biz yıllardan beri Özat’a ait 116 minibüs ve Alahan’a ait 13 minibüsle Antakya’dan kampusa yolcu taşımaktayız. Ancak üniversite yönetimi bizi içeri sokmamakta şimdi ise buraya bir hattı bulunan Antakya belediyesi Özel Halk otobüsüne kampusa girme izni verildi. Bunun nedeni Halk otobüsleri kooperatif başkanı belediye başkanı Lütfi Savaşın köylüsü olmaktan kaynaklanmaktadır.” İki kooperatifin başkanları yeni çıkarılan bir uygulama ile Antakya Kampus arasında yolcu taşımacılığı yapan minibüslere ayakta yolcu taşıma izni verilmediğini ileri sürerek, “Bize araçlarınız eski dediler tüm kooperatif üyeleri araçlarını yenilediler ancak ayakta yolcu taşıyamıyoruz. Özel halk otobüsü ise ayakta dahi yolcu taşımakta ancak onlara hiçbir şey denilmemekte açıklamasında bulunarak tepkilerini dile getirdiler. Kooperatif Başkanları kendi minibüslerine 15 kişi alırken Halk otobüsü 50 kişi almakta olduğunu ileri sürerek, “Halk otobüsleri de 1.250 Kr.Yolcu taşıyor bizde aynı fiyata yolcu taşıyoruz” açıklamasında bulundular. Kooperatif başkanları uygulamanın başlaması halinde eylem yapacaklarını belirttiler.⁶

İl Trafik Komisyonun kararıyla MKÜ Kampus içerisine özel halk otobüsünün girişine izin verilmesi, bu hatta çalışan minibüs şoförlerinin tepkisine sebep oldu. Antakya merkezden Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Sökmen Yerleşkesine öğrenci taşımacılığı yapan Özat ve Alahan Kooperatifleri, Antakya Belediyesi Özel Halk Otobüslerine ait hattın yerleşke içerisine girme kararını kontak kapatarak protesto etti. Minibüslerin kontak kapatma eylemi sabah erken saatte şehir dışında bulunan öğrencileri mağdur etti. Bugüne kadar hattaki minibüslerin yerleşke kapısına kadar Özel Halk Otobüsleri ile gelen öğrencileri kapıdan alarak yerleşke içinde ücretsiz taşıdıklarını ancak Özel Halk Otobüsünün geçişine izin verilmesinin kendilerini mağdur edeceğini iddia eden yaklaşık 200 kişi sabah erken saatlerde MKÜ Yerleşkesi önünde eylem yaptı. Jandarma tarafından alınan geniş güvenlik önlemi altında Yerleşke kapısında bekleyen Minibüs şoförleri Özel Halk Otobüsünün kampus içerisine girmesi halinde eylemlerini şiddete dönüştürmekle tehdit etti. Halk otobüslerinin gergin ortam nedeniyle yerleşke içerisine girmemesi Jandarma ekiplerinin de işini kolaylaştırdı. Minibüs şoförleri, sonuna kadar kapı önünde bekleyeceklerini özel halk otobüslerinin Yerleşke içerisine girmesi halinde eylemlerini sertleştireceklerini söylediler. Halen MKÜ'ye Özel Kooperatifinden 100 araç Alahan Kooperatifinden 13 araç öğrenci

⁶ 23 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.

taşımacılığı yapıyor. Antakya Belediyesi Özel Halk Otobüslerinden 7 Numaralı hat ise minibüslerin kent içerisine girme yasağı olduğu için kentin çeşitli mahallelerinden aldığı öğrencileri ve hastaları MKÜ Yerleşkesinin kapısına kadar taşıyor. Kapı önünde Özel Halk Otobüslerinden inenler Minibüsler tarafından alınarak ücretsiz olarak Yerleşke içerisindeki Fakültelere ve MKÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesine taşınıyor. İl Trafik Komisyonunu kararı ile Özel Halk Otobüsünün tek hattının Kampus içerisine girmesine ve buradan aldığı yolcuları kent merkezine götürmesine izin verildi.⁷

Minibüsçülerin yol kapatma eylemi 3,5 saat sonra sonlandı. Antakya merkezden 18 km ileride bulunan Mustafa Kemal Üniversitesine (MKÜ) öğrenci taşımacılığı yapan Özat Kooperatifine bağlı minibüsler Özel Halk Otobüslerinin yerleşkeye girme kararına tepki olarak İskenderun-Antakya Karayolunu trafiğe kapattı. Minibüsçülerin eylemi sabah 08.30 saatlerinde başladı. Yetkilerin tüm ısrarlarına karşın minibüsçüler yolu açma noktasında ikna edilemedi. Geçtiğimiz Pazartesi günü sabah saatlerinde MKÜ Tayfur Sökmen Yerleşkesi önünde basın açıklaması yapan Minibüs Şoförleri takograf takmayan, ayakta yolcu alabilen ve kuruluş amaçlarına aykırı olarak kuruldukları belediyenin sınırları dışına çıkış yasağı bulunmasına karşın Antakya Belediyesi Özel Halk Otobüslerine ait 7 Numaralı hattın Yerleşke içerisine girişine izin veren Trafik Komisyonun kararını sözlü olarak kınamış. Karardan dönülmediği takdirde gerek yol kapatma gerekse araç yakma eylemleri gerçekleştireceklerini açıklamışlardı. Minibüsçüler İl Trafik Komisyonunun aldığı kararın uygulamadan kaldırılmamasıyla sabah 08.30'da harekete geçti. Minibüsçüler Antakya-İskenderun karayolu üzerindeki Kavaslı mıntıkasında araçlarını yol park ederek yolu trafiğe kapattı.

İl Emniyet Müdürünün Dolmuş Şoförleriyle Görüşmesi

Eylem alanında yapılan tüm uyarılara rağmen minibüsler yoldan çekilmezken eylem alanına Hatay İl Emniyet Müdürü Ragıp Kılıç geldi. Kılıç tepkili minibüsçülerle konuşarak yolu ikna yöntemiyle açmaya çalıştı, ancak bunda da başarılı olunamadı. İl Emniyet Müdürü Ragıp Kılıç, Hatay Esnaf Odaları Birlik Başkanı Abdulkadir Teksöz'ün gruptan bir heyeti Hatay Valisi Mehmet Celalettin Lekesiz ile görüşme yapacağı bilgisini vermesine karşın minibüsçüler ikna edilemedi. Yapılan tüm ikna çabalarına karşın minibüsçüler araçlarını yol üzerinde bırakıp Hatay Valiliğine doğru yürüyüşe geçmeye çalışınca yürüyüşe Çevik Kuvvet

⁷ 24 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.

Ekipleri yola barikat kurarak engel oldu. Valiliğe yürüyemeyen dolmuş şoförleri sabah 08.30'da başlattıkları yol kapatma eylemlerini saat 12.00'de sonlandırdı. Ana arterin 3,5 saat süreyle kapalı olması kent trafiğini de büyük ölçüde aksattı. Kent içerisinde yapılan çalışmalardan ötürü bazı yolların trafiğe kapalı olmasına birde minibüslerin eylemi eklenince özellikle üniversiteye gitmek isteyen öğrenciler başta olmak üzere Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesine gitmek isteyen vatandaşları da mağdur etti.⁸

Üniversitelerarası Basketbol Şampiyonası

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Bayan Basketbol takımı 12-16 Aralık 2011 tarihleri arasında Gaziantep Zirve Üniversitesinin ev sahipliğini yapmış olduğu Üniversiteler Arası Spor Federasyonu Basketbol 2. Lig Grup müsabakalarında şampiyon oldu. Üniversitelerarası Spor Federasyonu Basketbol 2. Lig Grup Müsabakalarında MKÜ bayan basketbol takımı namağlup şampiyon olurken MKÜ erkek basketbol takımı ise aynı turnuvada ikinci oldu. 2012-2013 eğitim öğretim döneminde MKÜ'yü 1. Ligde temsil etmeye hak kazanan MKÜ bayan basketbol takımının altı senedir antrenörlüğünü yapan Su Ürünleri Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kaya Gökçek basketbol takımlarının oluşum süreciyle ilgili bilgi verdi: "Basketbol takımlarımıza taze kan olması için 15 Ekimde yaptığımız ön elemeleri sonucunda bayanlarda 12, erkek basketbol takımında ise 9 oyuncu takımımıza girmeye hak kazandı. İki ay boyunca yapılan düzenli idmanlar sonucunda turnuva öncesinde takımlar 13'er kişiye düşürüldü. 12-16 Aralık 2011 tarihleri arasında Gaziantep Zirve Üniversitesinde Üniversiteler Arası Spor Federasyonu Basketbol 2. Lig Grup Müsabakalarındaki turnuvada 4 bayan 5 erkek takımı mücadele etti. Bayan basketbol takımımız Gaziantep, Harran ve Kafkas Üniversiteleri basketbol takımlarıyla yaptıkları müsabakalarda namağlup şampiyon oldular. Erkekler ise Kafkas, Zirve, Harran ve Adıyaman Üniversiteleri basketbol takımlarıyla yaptıkları müsabakalarda üç galibiyet bir mağlubiyet olarak grup müsabakalarını tamamlamışlardır." Yrd. Doç. Dr. Kaya Gökçek; üniversitemiz Rektörüne, Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanı Yrd. Doç. Dr. Ahmet Doğan Duman'a katkı ve desteklerinden dolayı teşekkür ettiği konuşmasında "Amacımız, bulunduğumuz noktadan kalıcı olarak daha üst noktaya çıkmak ve erkek takımımızı da 1. Lige çıkarmak; bay-bayan takımlarımızı süper ligde diğer büyük şehirlerin üniversitelerinin oynadığı ligde daimi kılmak" olduğunu belirtti. Yrd. Doç. Dr. Kaya Gökçek'in ardından Rektör Güder,

⁸ 26 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.

üniversite yaşantısının ruh ve beden sağlığı içerisinde gerçekleştiğinde gerçek anlamda bir başarı öyküsüne dönüştüğünü söylediği konuşmasında, “Gençlerin fiziksel gelişiminin parçası olarak eğitim süreci boyunca spor yapmaları ve teşvik edilmeleri üniversitelerin asli görevleri arasındadır. 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Yasasıyla gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinin bünyesinde bu amaçla gençlerimizin sağlık, kültür ve spor alanlarında yeterli desteği bularak yükseköğretimlerini sürdürmeleri için bir daire başkanlığı oluşturulmuş ve oldukça iyi imkânlarla da donatılmıştır. Bu kapsamda üniversitemiz Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı; sağlık, kültür ve spor alanlarında gerek öğrenci toplulukları gerekse spor kulüpleri olarak faaliyet göstermekte olan tüm öğrencilerimize her türlü desteği canı gönülden sağlamaktadır. Üniversite yönetimi olarak şimdiye kadar gençlerimize vermiş ve vermekte olduğumuz bu desteğimizi bugünden yarına arttırarak sürdüreceğiz” dedi. Sporcuların göstermiş olduğu başarının tamamen kendi öz verileriyle oluştuğunu ve bunun üniversite için önemli olduğunu vurgulayan Rektör; “Üniversitemizdeki gençlere çok iyi bir örnek oldunuz. Bizim judoda, okçulukta da başarılarımız var. Bu başarıların katlanarak devam etmesini üniversitemiz adına temenni ediyorum. Üniversite olarak başarılı gençlerimizi topluma tanıtmak ve üniversitedeki diğer gençlere örnek olması adına bu sene öğrenci spor kulüplerine ve öğrenci topluluklarına maddi yardımlar gerçekleştireceğiz. Bunu bir marka yönetimi kapsamında yürüteceğiz. Bu noktada üniversitemize yeni satın aldığımız otobüslerden bir tanesinin bir yüzünü bayan diğer yüzünü erkek takımımızın fotoğraflarıyla kaplatıp, 12 Dev Adamın yapısına benzer şekilde marka otobüsü oluşturacağız. Bu marka otobüs tüm ilde yıl boyunca gezecek, böylece bütün üniversite, şehir o otobüsün gittiği her yerde sizi teker teker tanıyacak. Bu üniversite gençlerin üniversitesi. Dolayısıyla gençler bu üniversite de hak ettiği saygıyı ve değeri göreceklerdir” dedi. Rektörün konuşmasından sonra bay ve bayan basketbol takım kaptanları görüş ve isteklerini dile getiren birer konuşma yaptılar. Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanı Yrd. Doç. Dr. Ahmet Doğan Duman, Antrenör Yrd. Doç. Dr. Kaya Gökçek ve sporcuların katılımıyla gerçekleşen toplantıda Rektör Güder, 12-16 Aralık 2011 tarihleri arasında Gaziantep Zirve Üniversitesinin ev sahipliğini yapmış olduğu Üniversiteler Arası Spor Federasyonu Basketbol 2. Lig Grup müsabakalarında gösterdikleri başarı ve katkılarından dolayı Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanı Yrd. Doç. Dr. Ahmet Doğan Duman, Antrenör Yrd. Doç. Dr. Kaya Gökçek ve sporculara teşekkür belgesi ve hediyeler takdim etti. Toplantı takımların kazandıkları kupaları Rektör Güder’e takdimi ve toplu

fotoğraf çekimiyle sona erdi.⁹

Tayfur Sökmen Yerleşkesi Giriş Kapıları

Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Sökmen Yerleşkesi bünyesinde hizmet veren MKÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi giriş ve çıkış kapısından şikâyetçi olan vatandaşlar, kurumun çalışanları ve çevre yerleşim biriminde yer alan esnaf, Hastaneye giriş yapmak isteyen hastaların, personelin ve ziyaretçilerin tek kapıdan giriş ve çıkış yapmak zorunda bırakıldıklarını söylediler. Alanın büyük olması nedeniyle Hastanenin caddeye bakan bölümüne bir adet giriş ve çıkış kapısı daha yapılmasını isteyen vatandaşlar, MKÜ Rektörüne seslenerek sorunlarına bir çare bulmasını istediler. Bir dönem önce görev yapan eski Rektör Prof. Dr. Şerafettin Canda'ya konuya ilişkin defalarca rica da bulduklarını ancak eski Rektör Canda'nın bu soruna duyarsız yaklaştığını anımsatan vatandaşlar, daha önce zaten bir adet yaya kapısı bulunduğunu ancak bunun daha sonra anlaşılmayan bir nedenden ötürü kapatıldığını hatırlattılar.

Bu arada olay yerine giderek çekim yapan haber ekibimiz caddeye bakan ve eski rektör Can'da tarafından kapatılan kapının daha kötü sonuçlara yol açtığını gözlemledi. Kapının kapalı tutulması nedeniyle personel başta olmak üzere, hastaların ve öğrencilerin yol boyunca uzanan yeşil alanı kullanarak caddeye tehlikeli bir şekilde geçiş yaptıklarını belgeleyen haber ekibimiz çevre esnafla da görüştü. Esnaf, "Sayın rektörümüzden eski kapının yeniden açılmasını istiyoruz. Bu hem bizim işimiz açısından daha iyi olacak hem de vatandaş için. Eski rektör Prof. Dr. Canda hamaset ile hareket ettiği için kapıyı kapattı. Rektörden ilgi bekliyoruz" dediler. Fotoğraflarda kapı kapatılınca her yeri kendilerine kapı olarak gören vatandaşlar görülüyor.¹⁰

Mustafa Kemal Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinin baktığı eski İskenderun yoluna bir adet kapı açılmasını ısrarla isteyen vatandaşlara hastane çalışanları da eklendi. Benzer şekilde hastane çalışanlarına destek veren öğrenciler MKÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesinin kapladığı alan itibarıyla büyüklüğüne dikkat çektiler ve ana giriş kapısı dışında herhangi bir başka girişi veya çıkışının bulunmadığını söylediler. Bunun güvenlik açısından da tehlike oluşturduğuna dikkat çeken vatandaşlar, MKÜ Rektörünün başlattığı yeni çalışma kapsamında Hastaneye bir ikinci giriş ve çıkış kapısının

⁹ 06 Ocak 2012, Özyurt Gazetesi.

¹⁰ 02 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

projelendirilmesini istediler. Hastane personeli, öğrenciler ve hastaların hastaneyi çevreleyen duvarların üzerinden atlayarak, sıçrayarak geçtiklerini anımsatan çevre sakinleri, bu eylemler sırasında birkaç kez yaralamalı vakalarında meydana geldiğini hatırlattılar. Fotoğraflarda söz konusu bölümden atlayarak geçmeye çalışan öğrenciler ve hastane personeli görülüyor.¹¹

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Tayfur Sökmen Kampusü ve MKÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi bina ve bahçesini kapsayan ihata duvarı çalışmaları tam hız sürüyor. Daha önceki yönetim tarafından gerçekleştirilen beton blok duvar çalışmasını ağır iş makineleri ile parçalayan MKÜ yönetimi, beton blok duvar yerine yeni bir çalışma ile modern ihata duvarı çekiyor. Konuya ilişkin bazı vatandaşların “Hazır duvar parçalanıyor yerine başka bir duvar çekiliyor. Olan milli servete oluyor” şeklindeki eleştirel yorum ve yaklaşımlara ise MKÜ Rektör Yardımcısı yanıt verdi. Konuya ilişkin görüşüne başvurduğumuz çalışmanın ilgili birim amiri konumundaki rektör yardımcısı, söz konusu duvarın toplam 1800 metre tül uzunluğunda olduğunu kendilerinin yıktıkları bölümün ise sadece 70 metre tül den oluştuğunu hatırlattı. Rektör yardımcısı, 1800 metrelik duvarın yıkılan 70 metrelik bölümünün ise yola tecavüz ettiğini hatırlatarak yıkımın bu nedenle yapıldığını söyledi. Amaçlarının MKÜ güvenliğini sağlamak olduğunu vurgulayan Koç, “Eski duvar yıkılıyor, yerine yeniden duvar çekiliyor şeklinde bir anlayışımız kesinlikle yoktur. Çalışmamız ortada ve isteyen herkes gelip görebilir. Duvarın toplam uzunluğu 1800 metre küsurdur. Biz ise söz konusu duvarın yol sınırlarına geçmiş, yol sınırına tecavüz etmiş 70 metrelik bölümünü yıkıyoruz. Geri kalan bölümünde ise sadece modernizasyon çalışması yapıyoruz” dedi.

Bu arada 2012 yılının hemen başlarında çalışmalarına başlanan proje kapsamında eski İskenderun yol üzerinde ki şerit boyunca duvar çekilecek. Çevre sakinleri başta olmak üzere hastalar ve çalışanların söz konusu şerit boyunca bir veya iki adet kapı bırakılması şeklindeki taleplerine rektör Başkanlığındaki MKÜ yönetiminin nasıl bakacağı ile ilgili henüz bir açıklama yapılmazken, proje kapsamında kapı düşünülüp düşünülmediği ise bilinmiyor. Fotoğraflarda Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Sökmen kampusunda gerçekleştirilen çalışma görülüyor.¹²

Mustafa Kemal Üniversitesi’nde (MKÜ) öğrenim gören öğrenciler, kampusun tek bir girişle sınırlandırılmasına tepkili. Üniversitenin etrafında yapılan öğrenci yurtlarında kalan

¹¹ 20 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

¹² 02 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

öğrenciler, üniversite etrafının kale gibi kapatılmasından dolayı, birkaç adımlık mesafede olan kampus yerleşkesine girebilmek için onlarca dakika yürümek zorunda kaldıklarını söylediler. Havaların yağışlı olduğu günlerde bu çilenin iki katına çıktığını belirten bazı öğrenciler şu değerlendirmede bulundular: “Üniversitenin yanında yüzlerce yurt yapıldı ve bu yurtlarda binlerce öğrenci kalıyor. Biz öğrenciler sayesinde burası adeta bir kente dönüştü ve yüzlerce insana istihdam sağlandı. Ancak bizler burada resmen çile çekiyoruz. İki adım mesafedeki üniversiteye girebilmek için onlarca dakika yürümek zorunda bırakılıyor. Çektiğimiz bu çile yağışlı havalarda iki misline çıkıyor. Tam bir öğrenci cenneti olan bu mekanlar bizim için cehenneme dönüşüyor. Onlarca kilometre uzaklıktaki şehir merkezinde kalan öğrencilerin üniversiteye gelmesi bizden daha az zamanlarını alıyor. Çünkü oradan gelen araçların hepsi direk kampus içine kadar giriyor. Ama biz yanı başımızda olmasına rağmen, kale gibi korunduğu için okulumuza giderken çok fazla zaman harcamaktayız.” Öğrenciler, yetkilerden sorunun çözümü için yardım istedi.¹³

MKÜ-Halkbank Arasında Güvenlik ve Mali Konularda İşbirliği Anlaşması

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) ile Halkbank arasında, Ağustos ayında imzalanan güvenlik ve mali konularda işbirliği protokolünün ardından akademik ve idari personelle, üniversitede kullanılacak olan akıllı kartlarla ilgili bilgilendirme toplantısı gerçekleşti. MKÜ kantin ve kafeteryalarında para hareketliliğinin ortadan kaldırılarak birimlerin ve binaların giriş kısmının kontrol altına alınması, etkin bir kimlik yönetimi ve denetimi sayesinde, üniversite içerisinde hem öğrenci hareketliliğinin güvenlik amacıyla kontrol edilebilmesi, hem de ödemelerin akıllı kartlar yoluyla yapılabilmesi amacıyla imzalanan bu anlaşmanın ardından Mehmet Akif Ersoy Konferans Salonu’nda gerçekleşen sunumda, Rektör Vekili ve Halk Bankası yetkilileri kullanılacak olan akıllı kartların kullanım şekliyle ilgili bilgi verdi. Rektör vekilinin slayt sunumu eşliğinde gerçekleştirdiği bilgi aktarımının ardından toplantı, banka yetkililerinin toplantıya katılan akademik ve idari personelin sorularını cevaplamasıyla sona erdi.¹⁴

Maliye Bakanlığı’nda Kariyer Konulu Seminer

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Atatürk Konferans Salonu’nda, Hatay Vergi

¹³ 22 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

¹⁴ 07 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

Dairesi Başkanı Harun Dumlu'nun konuşmacı olduğu "Maliye Bakanlığı'nda Kariyer Meslekler" konulu seminer gerçekleşti. Seminer; MKÜ rektörü, Hatay Vergi Dairesi Başkanı Harun Dumlu, Hatay Vergi Dairesi Başkanlığı İdari ve Mali İşler Müdürü Engin Aygün, Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim elemanları ve öğrencilerin katılımıyla gerçekleşti. Harun Dumlu, gerçekleşen seminerde; ülkelerin ekonomisinde, sosyal ve iktisadi gelişmesinde vatandaşları olarak nerede rol alındığının önemli olduğunu, dünyada en büyük gücün nitelikli, üretken nüfus olduğunu ve nüfusun hem üretme hem de tüketim anlamında önemli bir pazar olduğunu, ülkelerin ticari politikalarını bunlara göre şekillendirdiklerini ve kaynakları en iyi şekilde kullanan ülkenin millî değerlerini özel sektörle devlet arasında paylaşımı neticesinde ülkelerin güçlü devletler olduğunu, bunu da çekirdekte sağlayanın o ülkenin insanları olduğunu anlattı. Dumlu, sunumunda tüm bu konuların yanında Maliye Bakanlığı'nın idari teşkilatı, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun içerisinde ortaya çıkan bağımsız denetçilik mesleği ve Türkiye'deki mevcut durumla ilgili bilgi verdi.¹⁵

Amik Gölündeki Su Baskınları ve Önlemler

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Rektörü ve Rektörlük Genel Sekreteri, Coğrafya Bölüm Başkanı, Amik Ovası'nda yaşanan su baskınları hakkında önemli açıklamalarda bulundular. Basın mensuplarının, Amik Ovası'nda yaşanan su baskınları ve buna bağlı Hatay Havaalanı'nın kapanması ile ilgili sorularını yanıtlayan Rektör; üniversite olarak yapılması gereken bilimsel çalışmaları yerine getirdiklerini söyledi. Rektör konuyla ilgili açıklamasında şu ifadeleri kullandı: "Üniversiteler, toplumun öngörülen sorunlarını bir adım önden fark eden ve bu soruna çözümler üreten kurumlar olmalıdır. Üniversitemiz de Amik Gölü'nün kurutulmasından itibaren oluşabilecek mevsimsel değişikliklerle ilgili projeleri hassasiyetle yürütmüştür. Hatay'da ki su kaynaklarının belirlenmesi ve yönetilmesi ile ilgili akademik çalışmalar yapıldı. Amik Ovası'nda gelecek bir tarihte büyük sorunlar yaşanacağını da öngördük. İlimizde yaşanan aşırı yağışlardan sonra havadan görüntü alarak ova için çözüme yönelik yaklaşımları değerlendirdik ve bu yaklaşımlarımızı valilikle paylaştık. Gerekli çalışmalar şuan yapılmaktadır. Ancak şuan toprakta yaşanan ciddi değişimlerden sonra bitkinin bu yeni ortama nasıl uyum sağlayacağını çöze bilmek için 'stres altında bitki yetiştiriciliği' hakkında araştırmalar yapmaktayız. Çünkü mineral değeri, tuzluluk oranı ve

¹⁵ 06 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

benzeri değişimlere uğrayan toprağa, bitkilerin nasıl tepki vereceği çok önemlidir” Havaalanının yerinin değiştirilmesi gibi bir durumun olmayacağını da belirten Güder, havaalanına yönelik daha ciddi tedbirlerin alınarak, bir daha böyle bir durumun yaşanmasına izin verilmemesi gerektiğini söyledi

En İyimsen Tablo 15 Gün Daha

Ovada yaşana su baskınları sonrasında üniversite adına çalışmalarını yürüten MKÜ Genel Sekreteri, ovadaki suların en iyi ihtimalle 15 gün içinde çekilebileceğini söyledi. 15 gün içinde suların çekilebilmesi için yağış olmaması ve kar sularını eritecek lodosun esmemesi gerektiğini de söyleyen Korkmaz, bu yıl kışlık ürünlerden verim elde edilemeyeceğini belirterek, “Ovada şuan 200 ila 250 milyon metreküp su bulunuyor. Günlük ortalama 15 milyon metreküp su tahliye edilmektedir. Eğer yağış meydana gelmez ise suyun tamamını tahliye etmek yaklaşık 15 gün sürer. Taşkınları sadece afet olarak algılamamak gerekir. Su taşkınları sayesinde toprak, mineral değeri bakımından zenginleşir. Şuan ki durumda sular çekildikten sonra toprak, bağ ve bahçe tarımına elverişli hale gelir” dedi.¹⁶

Amik Ovasında Yanlış Arazi Kullanımı ve Anız Yakılması

Tarımsal faaliyetlerdeki bilinci ve duyarlılığı arttırmak amacıyla Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Atatürk Konferans Salonu’nda “Amik Ovasında Yanlış Arazi Kullanımı, Anız Yakılması Sorunu ve Çözüm Önerileri” konulu panel gerçekleşti. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı’nın ardından panelin açılış konuşmasını yapan MKÜ Rektörü; toplumların gelişmişlik seviyesinin üniversitelerinin, aydınlarının, bilim insanlarının, o topluma yön verme kabiliyetinin en önemli göstergesi olduğunu söyledi. “Üniversite, eğer akademik olarak toplumun öncelikli ve önemli sorunlarını herkesten önce görüyor ve topluma herkesten önce bu sorunun varlığı, çözümü ve sürdürülebilirliği konusunda bir anlayışı aktarabiliyor, toplumda davranış, kültürel yaşantı değişikliği oluşturabiliyorsa o zaman gerçek fonksiyonunu yerine getirilebiliyor” demektir. Rektör: “Üniversitemiz bu sene 20. kuruluş yılında 20 senedir içinde bulunduğu bu coğrafyada vermekte olduğu eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve topluma hizmet uygulamalarını aynı zamanda kültürel, sosyal dönüşüm, bir bilinçlenme, aydınlanma ve bu aydınlığın toplum yaşantısına, toplum yararına, sağlıklı bir toplum inşa etmek ve sürdürmek adına katkılarıyla devam ettirmektedir. Bu

katkıların en önemlisi hiç kuşkusuz sahip olduğu aydın kimliğiyle sorgulayan, araştıran, bilim üreten ve ürettiği bilimsel bilgiyi toplum yararına kullanmak üzere modeller geliştiren, sorunlar çözen bir üniversite anlayışını topluma aktararak mümkün kılabiliriz. Bunu yapabilmek için son iki yıldır üniversitemiz Ziraat Fakültesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü öğretim üyelerimizle çok verimli bir toprak olan Amik Ovası arazilerinin yanlış arazi kullanımı, doğru ürün deseninin oluşturulamaması, var olan ürün deseniyle yapılan üretim neticesinde kalıntı mahsullerin yeniden ekim dönemine hazırlık amacıyla yakılarak arazilerin verimliliğinin ortadan kaldırılması gibi sorunları ortadan kaldırmak amacıyla toplumu bilinçlendirmek adına seminerler, sempozyumlar düzenlemek istedik. Bu, bizim yapmamız gereken aydın sorumluluğunun gereğidir” dedi.

MKÜ Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Emine Özdemir’in başkanlığında panelistler sunumlarını yaptılar. MKÜ Ziraat Fakültesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şeref Kılıç; “2005 yılında çıkarılan 5403 sayılı ‘Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı’ kanunu gereğince, toprağın doğal veya yapay yollarla kaybını ve niteliklerini bitirmesini engelleyerek korunması, geliştirilmesi ve çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak toprak kaynaklarının etüt edilmesi ve arazi kullanım planlarının yapılması gerekmektedir. İlimizin tarımsal potansiyeli ve en önemli ovası olan Amik ovasının toprak etüt çalışması ve arazi kullanım planlaması 2005 yılında Fakültemiz Toprak Bölümü öğretim üyeleri tarafından yapılmıştır” dediği sunumunda Amik Ovası hakkında bilgi aktardı. Ziraat Fakültemiz Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kemal Doğan, anız yakmanın zararlarını anlattığı sunumunda; “Anız yakıldığı zaman toprak yüzeyinde oluşan 250-300derecelik sıcaklık toprağın birçok özelliğini bozarak verimsizleşmesine neden olmaktadır. Anız yangınlarının toprak üzerindeki doğrudan etkilerinin yanı sıra orman yangınlarına, küresel ısınmaya ve biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olduğu da bilinmektedir” dedi. Doç. Dr. Şeref Kılıç ve Yrd. Doç. Dr. Kemal Doğan’ın sunumunun ardından Çukurova Üniversitesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. İsmail Çelik; bitkisel üretim için toprak işlemenin zorunlu olup olmadığı sorusuna cevap aradığı sunumunda, korumalı toprak işleme sistemleri içerisinde yer alan sıfır işlemenin avantaj ve dezavantajlarını açıkladı. Paneldeki son konuşmacı MKÜ Ziraat Fakültesi Biyosistem Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Serap Görücü Keskin de, geleneksel toprak işleme sistemleri ile anız yönetiminin yanında alternatif

¹⁶ 08 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

aniz yöntemi şekilleri ve bu amaçla kullanılan makineleri tanıttı. Panelistlerin sunumlarının ardından program, Rektörün Çukurova Üniversitesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. İsmail Çelik'e çiçek, plaket ve hediye takdimiyle sona erdi.¹⁷

Gazetecilere Haber Yazım Teknikleri Sunumu

Basın İlan Kurumu (BİK) Hatay Şube Müdürlüğü ile Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) işbirliğiyle, Hatay'da görev yapan basın mensuplarına "Haber Yazım Teknikleri ve Türkçenin Haberde Kullanımı" konulu seminer düzenlendi. Antakya Belediyesi Meclis Salonu'nda gerçekleşen seminerde MKÜ İletişim Fakültesi Dekan yardımcısı "Türkçenin Haberde Kullanımı ve Dil Kuralları" konularını, Hatay'da çıkan gazetelerdeki yazım yanlışlarından örnekler vererek anlattı. Yerel basında görev yapan basın mensuplarının işinin zor olduğunu belirten Coşkun, sunum öncesinde yaptığı kısa değerlendirmede şu açıklamaları yaptı: "Yerel basında bir kişi onlarca işle uğraşmak zorunda kalıyor. Bütün bu işlerle uğraşırken yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımı ile uğraşmak istemiyorlar. Bizim amacımız bunca zorluklara ve kısıtlı imkanlara rağmen işin daha iyi yapılmasını sağlamak. Basıldıktan sonra kamu malı haline gelen gazete yazılarını tekrardan düzeltme şansımız yok. Bu nedenle yazdıklarımız tekrar tekrar incelememiz gerekiyor." MKÜ İskenderun Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Sertaç Dalgaldere ve Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Hakan Cem Işıklar "Haber Yazım Teknikleri ve Sıkça Yapılan Hatalar" konusunda basın mensuplarına sunum yaptılar. BİK Hatay Şube Müdürü Murat Uçar, yerel gazetecilere yönelik etkinlikleri sürdürmeye devam edeceklerini kaydetti.¹⁸

Almanya'da Mesleki Eğitim Veren Kurum Ziyareti

Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü, Rektör Yardımcısı ve Antakya Meslek Yüksekokulu Müdürü Berlin'de mesleki eğitim veren BWK BildungsWerk İn Kreuzberk Okulu'nu mesleki eğitimde yeni yapılanma arayışları kapsamında incelemeler yapmak üzere ziyaret etti. Gençleri mesleğe hazırlamak için gerekli meslek eğitimi, yetişkinler için danışmanlık, kalifikasyon ve iş bulma etkinliklerinde hizmet veren BWK BildungsWerk İn Kreuzberk eğitim kurumunda işsizlere, mesleğe tekrar geri dönenlere, kalifiye personel alma

¹⁷ 05 Nisan 2012, Özyurt Gazetesi.

¹⁸ 26 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.

isteklerine, yetişkinlere ve sosyal açıdan dezavantajlı gençlere yönelik Federal Çalışma Ajansı, Jobcenter, Sanayi ve Ticaret Odası, Meslek Liseleri, Özel İş Bulma Kurumları, işveren dernekleri ve kurumları, Berlin Eyalet Hükümeti, çeşitli bakanlık ve kurumlar ile işbirliği halinde, devlet tarafından sağlanan akademisyenler ve okullar aracılığıyla mesleği icra eden ustaların yanında pratik olarak 3 yıllık meslek edindirme programlarıyla demir, metal, kaynak, bisiklet ve motor tamirciliği, sağlık hizmetleri, evde hasta bakımı, gazetecilik gibi alanlarda mesleki eğitim konularında eğitim veren BWK BildungsWerk Okulu'nda gerçekleşen ve Almanya'da devlet ve özel sektör tarafından desteklenen eğitici ve öğretici olmak üzere iki gruptan oluşan birleşik meslek eğitimi sistemi ile ilgili incelemelerde bulundular.¹⁹

TÜBİTAK ve ARDEB Bilgilendirme Toplantısı

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB) Bilgilendirme toplantısı ile Tarım Ormancılık ve Veterinerlik Araştırma Destek Grubu'nun Danışma Kurulu toplantısı, Veteriner Fakültesi Mehmet Akif Ersoy Konferans Salonu'nda gerçekleşti. MKÜ'de son bir yıl içerisinde yapılan toplantılardan ikincisi gerçekleşen TÜBİTAK bilgilendirme toplantısı, saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından Rektörün yaptığı açılış konuşmasıyla başladı. Akademisyenlerimizin TÜBİTAK tarafından sağlanan desteklere ne kadar önemli başvurular yaptıklarının, başarılı sonuçlar elde ettiklerinin ve TÜBİTAK'ın desteklerinden yararlanma konusunda Türkiye ortalamasının üzerinde ne derece başarıya ulaştıklarının hep beraber görüleceğini söyleyen ve Araştırma Destek Programları Bilgilendirme toplantısının üniversitemizde yapılıyor olması vesilesiyle üniversitemizin bu konudaki çalışmalarını paylaşan Rektör Güder, şunları aktardı: “Mustafa Kemal Üniversitesi, 20 yıllık akademik geçmişi içerisinde sahip olduğu akademik birimlerin ürettiği araştırmalar ile bölgenin en önemli örneği haline gelmiştir. Üniversitemiz; 1100 akademik personeli, 750 idari personeli ve 29900 öğrencisi ile bölgemizde 56 birimle yüksek nitelikte, iddialı, araştıran, sorgulayan bir yükseköğretim hizmetini öğrencilerimize sunmakta ve çok çeşitli alanlarda toplumsal hizmetleri üretmektedir. Ülkemizin bilimsel kapasitesinin artırılması, bilim insanının yetiştirilmesi ve gençlerin bilime olan sevgisini arttırmak, onlara bilim aşkını aşılamak, teşviklerle üniversite – sanayi işbirliğini güçlendirmek üzere önemli destekler sağlayan

¹⁹ 28 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.

TÜBİTAK'ın kurumumuzla mevcut bulunan organik ilişkisi dolayısıyla da çok güç bir bağı ve yapısı var.” Küreselleşen dünyada ülkeleri özenilecek bir noktaya taşıyacak olanın bilim, eğitim ve buna bağlı olarak üretilmiş olan teknolojiler olduğunu vurgulayan Rektör, bilgi toplumlarında bilim ve teknolojiyi üretemeyen, olaylara yenilikçi düşüncelerle yaklaşamayan toplumların üretimlerinin taklidin ötesine geçemeyeceğini söyledi. Güder, konuşmasının ardından Tarım Ormanlık ve Veterinerlik Araştırma Destek Grubu Yürütme Komitesi Sekreteri Prof. Dr. Cengiz Sancak'a plaket takdim etti. Takdim töreninin sonrasında konuşan Prof. Dr. Cengiz Sancak, Araştırma Destek Programları kapsamında kurumlarının neleri desteklediğini anlattı. Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Suat Erdoğan'ın Prof. Dr. Cengiz Sancak'a çiçek takdim etmesiyle toplantı sona erdi.²⁰

MKÜ Ürdün'de Tanıtıldı

Ürdün'ün başkenti Amman'da, Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi ile Ürdün Türkiye Mezunları Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği “Türkiye’de Yüksek Öğrenim” konulu toplantıya, MKÜ’yü temsilen Rektör Yardımcısı, Genel Sekreter Vekili ve Dış İlişkiler Koordinatörü katıldı. Kral Hüseyin Kültür Merkezi'nde yapılan toplantı, Mustafa Kemal, Kilis 7 Aralık, Harran ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitelerinin açtığı tanıtım stantlarıyla başladı. Tanıtım stantlarında katılımcılara üniversiteleri tanıtıcı materyaller sunuldu. Daha sonra konferans salonunda; açılış konuşmasında Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi Müdürü M. Sıddık Yıldırım, merkezin, T.C. Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak 23 ülkede Türk Kültürü'nü tanıtmak amacıyla hizmet verdiğini belirtti.²¹

Hatay Günleri Toplantı ve Şenlikleri

Hatay Valiliğin koordinesinde; Antakya Belediye Başkanlığı, Mustafa Kemal Üniversitesi, İskenderun Belediye Başkanlığı, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası, İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası, Hatay Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği, Antakya Ticaret Borsası ve merkezi Ankara'da bulunan Hatay Birlik Vakfı ile 30 Mayıs- 03 Haziran tarihleri arasında Ankara Atatürk Kültür Merkezi Hipodrom alanında gerçekleşen ‘Başkente Hatay Günleri’ etkinliğe katılanların yüreklerinde unutulmayacak bir iz bıraktı. Yaklaşık 300 bin kişinin ziyaret ettiği etkinliğin resmi açılış, TBMM Başkanı Cemil Çiçek, Adalet Bakanı Sadullah

²⁰ 02 Mayıs 2012, Özyurt Gazetesi.

²¹ 19 Mayıs 2012, Özyurt Gazetesi.

Ergin, Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz, Milletvekilleri, Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş, MKÜ Rektörü, ilçe kaymakamları, ilçe belediye başkanları, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Başkanı Bendevi Palandöken, dini cemaat önderleri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve çok sayıda vatandaşın katılımı ile Atatürk Kültür Merkezi tören alanında gerçekleşti.

Vatandaşlar Eğlenceye Doydu

Altı gün süren etkinlik kapsamında ilk gün Abdi İpekçi Parkı'nda saat 10.30 itibarı ile çeşitli etkinlikler düzenlendi. Hataylı künefeciler tarafından yapılan künefe, şov eşliğinde etkinliğe katılanlara ikram edildi ve Antakya Belediyesi Mehteran Ekibi, Şenköy ve İskenderun Halk Oyunları Ekibinin gösterisi, Aba Güreşi, Defne ve Apollon aracının şehir turu gerçekleşti. Atatürk Kültür Merkezi yanındaki etkinlik alanı ise, Antakya Kına Gecesi Ekibi'nin gösterisi, halk oyunları gösterisi, aba güreşi, Kırıkhan Davul-Zurna şov ile renklendi. Pop müzik sanatçıları Eylem Yıldız, Melis Kar ve Haydar Yılmaz, Türk Halk Müziği sanatçıları Mehmet Seske, Nebih Nafile, Semir Yalçın, Asım Kuzuluk ve Hüseyin Kayıkçı, Türk Sanat Müziği sanatçısı Fuat Büyükaşık da seslendirdikleri birbirinden güzel eserlerle etkinliğe katılan binlerce vatandaşa hoşça vakit geçirttiler. Etkinlik süresince dev sinevizyon ekranından sunulan Hatay Şarkı-Türküleri ve ilimizi anlatan belgesel gösterimi ilimizin tanıtımına katkı sundu.

Sevgi İli Hatay, Başkente Taşındı

Adına yakışır şekilde her dinden, her görüşten ve mezhepten insanlarımızın katılarak ortak bir coşkuda bulunduğu etkinlikte, sevgi, barış ve hoşgörü ili Hatay her yönüyle Başkente taşındı. Etkinlikte ilimizin kültürel değerleri, tarihi ve turizmi, mutfak kültürü, sanayisi, soyut ve somut kültürü her yönüyle Başkentlilere ve Başkentte yaşayan Hataylılara tanıtıldı. Etkinlik, işadamlardan sanatçısına, çiftçisinden turizmciğine, esnafından akademisyenine, resmi kurumlarından, sivil toplum kuruluşlarına kadar tüm hemşehrilerimizi Başkentteki siyasi, ticari ve kültürel çevrelerle buluşturdu.

Etkinlikte 'Yok' Yoktu

Hatay'ın hoşgörüsünün, Hataylıların kardeşçe, birlik içinde yaşama kararlılığının tüm Ankaralılara en iyi şekilde anlatılmasını hedefleyen etkinlikte yok yoktu. Etkinlik tarımından

ticaretine, sanayisinden unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarına, Kaymakamlıkların ve Belediyelerin faaliyetlerinden, halkoyunlarımıza kadar ilimizin tüm renklerini ve tüm desenlerini kapsadı. Hatay'ın muhteşem mutfağından örnekler, sac oruğu, içli köfte, ciğer, kağıt kebabı, tepsi kebabı, lahmacun, sarma içi, Belen tava, katıklı ekmek, biberli ekmek, kete ve kaytaz böreği, kerebiç, kömbe, öcce gibi yemeklerimiz vatandaşlara sunuldu. Özellikle künefe vatandaşların damağıında unutulmaz lezzet bırakırken, yiyecek stantlarının önünde uzun kuyruklar oluştu. Öte yandan humus, cevizli biber, tarator, ebugannuç, yöresel peynir ürünleri ve çökelek çeşitleri, salça çeşitleri, nar ekşisi, patlıcan, ceviz, kabak tatlısı, zahter, zeytinyağı, defne sabunu da vatandaşların almadan gitmediğı ürünlerden oldu.

Fuar Alanı Da Etkinlik Alanı Kadar İlgi Gördü

Özel olarak tasarlanan 'Hatay Sokağı'nda, mimari özellikleri ile ünlü Antakya evlerine benzer şekilde düzenlenen stantlar Başkentlilere, Antakya sokaklarında geziyorlar hissi yaşattı. Tüm ilçe kaymakamlıklarımız ve belediye başkanlıkları ilçelerinin özel yöresel ürünlerini bu stantlarda tanıttılar. 'Uzun Çarşı' olarak düzenlenen alanda ise zeytin, zeytinyağı, peynir, defne sabunu, defne yağı, zahter gibi özel baharatlar ve daha birçok yöresel ürün satışa sunuldu. Büyük Çadır Alanı'nda da, vatandaşları coşturan konserler, halk oyunları gösterileri, kına gecesi gibi etkinlikler düzenlendi.

Tüm İnsanları Sevgide Buluşturdu

Konuyla ilgili olarak bir açıklama yapan Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz, ilimizi gerek ulusal gerekse uluslararası alanda tanıtmak, bilinirliğini artırmak amacıyla daha önce de yine bir kez Başkentte, bir kez İzmir'de, iki kez de İstanbul'da olmak üzere toplam beş kez 'Hatay Günleri' etkinliğı düzenlendiğini ifade ederek, etkinliğın Hataylı olan-olmayan, yerli-yabancı tüm insanları bir araya getirdiğini, tüm insanları sevgide buluşturduğunu, yaşanan güzelliklerle de Hatay'ın sahip olmakla övündüğü sevgi, dostluk, kardeşlik konusunda Hatay'ı haklı çıkarttığını söyledi. Lekesiz, vatandaşlarımızın sorunsuz, huzur içinde, mutlu bir şekilde etkinliğın tadını çıkartmaları için gereken tüm tedbirlerin alındığını da vurgulayarak, 'Tüm tedbirlere rağmen yaşanan bir takım aksaklıklar oldu ise, bu aksaklıkların nedenleri değerlendirilecek, çözüm önerileri sunulacak ve her etkinliğın bir öncekine göre çok daha sağlıklı, çok daha güzel geçmesi için Valiliğimiz başta olmak üzere tüm ilgili kurumlarımızla çalışmalarımız devam edecektir. İlimizin tüm güzelliklerinin ve zenginliklerinin Başkentte

taşınmasına ve tanıtımına emek ve destek veren başta Adalet Bakanımız Sayın Sadullah Ergin olmak üzere ilimiz Milletvekillerine, Hatay Birlik Vakfı yönetimine, ilimizde görev yapan tüm resmi kurum ve kuruluşlarımıza, sivil toplum örgütlerimize, odalarımıza, işadamlarımıza ve tüm Hataylılara teşekkür ederim' dedi.²²

TÜBİTAK Destekli:“Kelebekler Uçmaya Devam Etsin” Projesi

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) 4004 Bilim ve Toplum Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenen “Kelebeğimi Tanıyorum, Şimdi Kelebek Gözlem Zamanı” başlıklı eğitim projesi, Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü'nde başladı. 2-8 Temmuz ve 9-15 Temmuz 2012 tarihleri arasında, iki etkinlik dönemi şeklinde düzenlenecek olan eğitim projesinde katılımcılara taksonomi, böcek sistematigi, böcek morfolojisi, böcek fizyolojisi, kelebek sistematigi, kelebek morfolojisi, kelebek fizyolojisi, fotoğrafçılık ve fotoğraf çekme teknikleri, ekosistemler ve böceklerin ekosistemlerdeki rolleri, kelebeklerin fotoğraf karelerinden tanınmaları, bilgi sistematigi ve Türkiye'deki kelebeklerin korunması konularında bilgi aktarılacak. Katılımın ücretsiz olduğu ve her etkinlik dönemi için 25'er katılımcınının eğitim göreceği projede temel amaç; doğayı ve kelebekleri sevdirmeye, kelebek gözlemciliğini geliştirme, kelebekleri doğru teşhis etme, doğru ve uygun fotoğraf kareleri yakalama, fotoğraf çekme tekniklerini geliştirme, kelebek sistematigi ve kelebeklerin korunması hakkında bilimsel eğitimin verilmesi olarak belirlendi. İlk iki gün teorik dersler, beş gün ise arazi uygulama ve gezileri şeklinde gerçekleşecek olan “Kelebeğimi Tanıyorum, Şimdi Kelebek Gözlem Zamanı” adlı projenin yürütücüsü Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Zooloji Anabilim Dalı Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Erol Atay, proje kapsamında verilen eğitimle ilgili şu bilgileri aktardı: “Katılımcılara eğitim süreci içerisinde kelebeklerin 300 milyon yıl önceki var oluşundan günümüze kadar olan sürecini ele alarak, o zamanlar ne kadar kelebek türü var olduğunu ve şimdi Türkiye'de ne kadar kelebek türü mevcut olduğunu, bu kelebek türlerinin azalmalarının sebeplerin neler olduğunu anlatıyoruz. Kelebekleri yakalamadan verdiğimiz fotoğraf çekme teknikleriyle ilgili eğitimle katılımcıların, doğru kareleri yakalamalarını ve bu fotoğraflar üzerinden bu kelebeklerin bilimsel adlarını, Türkçe isimlerini ve türlerinin özelliklerini öğrenmelerini sağlıyoruz. Bizim burada yaptığımız, eğitimden faydalanan herkes için bir başlangıç oluyor. Bu başlangıçla, katılımcıların gittikleri

²² 06 Haziran 2012, Özyurt Gazetesi.

illerde yakaladıkları kelebek fotoğraflarından kelebeklerin hangi türe ait olduklarını ve bizim verdiğimiz kılavuzla kelebeklerin hem bilimsel hem de Türkçe isimlerini bularak kendi fotoğraf koleksiyonları ile envanterlerini oluşturmalarını sağlamış olacağız. Dolayısıyla hem katılımcıların kelebekleri sevmelerini hem de koruma amaçlı kendilerine göre önlemler, tedbirler almalarını sağlamış oluyoruz.” Katılımcılara fotoğraf üzerinden bir kelebeği tanımaları için nereye bakmaları, fotoğrafların hangi açıdan çekilmesi gerektiğiyle ilgili bilgi verecek olan Proje Yürütücü Yardımcısı Antakya Devlet Hastanesi Dermatoloji Kliniği’nden Uzman Dr. Ali Atahan, proje kapsamında kelebeklerin Hatay ve Türkiye’deki genel durumu ve zenginliğiyle ilgili, “Projeyi Hatay’da gerçekleştirme sebeplerimizden biri Hatay’ın farklı iklim özelliklerinin yarattığı zenginlik. Türkiye’deki bütün kelebek türlerini düşündüğümüz zaman yaklaşık olarak 1/3’ünden fazlası Hatay’da bulunuyor. Özellikle Amanos Dağları başta olmak üzere, farklı bitki tipi ve iklim özelliklerinin olması, kelebek türleri sayısında çok ciddi etkinin oluşmasına neden oluyor. Karadeniz bölgesine özgü bazı kelebek türlerini bu özellikten dolayı Hatay’da da görebiliyoruz. Bu projeye Hatay’da bir farkındalık oluşturma şansını yakalamış olduk” dedi. “Türkiye’de kelebekler uçmaya devam etsin.” düşüncesine sahip tüm doğaseverlerin katıldığı “Kelebeğimi Tanıyorum, Şimdi Kelebek Gözlem Zamanı” başlıklı eğitim projesinde, Proje Yürütücüsü olarak Fen Edebiyat Fakültemiz Biyoloji Bölümü Zooloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Erol Atay, Proje Yürütücü Yardımcısı olarak Antakya Devlet Hastanesi Dermatoloji Kliniği’nden Uzman Dr. Ali Atahan ve yine Proje Yardımcısı olarak Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Botanik Anabilim Dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Volkan Altay’la birlikte Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Zooloji Anabilim Dalı Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ahmet Kasapoğlu, Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Mustafa Atmaca katılımcılara eğitim verdi.²³

Sonuç

Mustafa Kemal Üniversitesi 2009-2012 yılları arasında Hatay’a ve çevresine büyük katkılarda bulunmuş ve şehrin görünümünü değiştirecek gelişmelere sahne olmuştur. Bu dönemin en önemli faaliyetleri üniversite ile şehir yönetimi arasında koordineli olarak yürütülen faaliyetlerdir. Bu faaliyetler yurt içinden ve yurt dışından davet edilen bilim insanları, iş adamları ve eğitimciler tarafından verilen konferans, sempozyum, brifing ve daha

²³ 05 Temmuz 2012, Özyurt Gazetesi.

bir çok etkinliklerle kendini göstermiştir.

Çalışmaların birçoğu doğrudan Mustafa Kemal Üniversitesi tarafından desteklenirken, büyük bir bölümü de valilik, belediye ve merkezi yönetim tarafından desteklenmiş, özel kurum ve kuruluşların öncülüğünde yapılmıştır. Mustafa Kemal Üniversitesi bu faaliyetleriyle şehrin sosyo ekonomik yapısına büyük katkı sağlamış, ticaret ve sınai üretime katkı sunmuş, öğrencileriyle pek çok soruna çareler aranmış, akademisyenler tarafından tarım, toprak, nehir, şehir ve daha bir çok alanda beklentinin üzerinde yürütülen faaliyetlerle şehri ve üniversiteyi dünya çapında temsil etmişlerdir.

Kaynaklar

- 04 Kasım 2009, Özyurt Gazetesi.
- 5 Kasım 2009, Özyurt Gazetesi.
- 30 Ekim 2009, Özyurt Gazetesi.
- 16 Haziran 2010, Özyurt Gazetesi.
- 14 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.
- 23 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.
- 24 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.
- 26 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.
- 06 Ocak 2012, Özyurt Gazetesi.
- 02 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
- 20 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
- 02 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.
- 22 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.
- 07 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
- 06 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.
- 08 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.
- 05 Nisan 2012, Özyurt Gazetesi.
- 26 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.
- 28 Mart 2011, Özyurt Gazetesi.
- 02 Mayıs 2012, Özyurt Gazetesi.
- 19 Mayıs 2012, Özyurt Gazetesi.
- 06 Haziran 2012, Özyurt Gazetesi.
- 05 Temmuz 2012, Özyurt Gazetesi.

**HATAY BASININA GÖRE MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ'NİN YABANCI
ÜNİVERSİTELERLE İŞBİRLİĞİ VE ANLAŞMALARI**

*Abdülkadir ŞEKER
**İbrahim BABA
***Abdullah GÜLEÇ
****Ergün YILDIRIM
*****Bülent TÜLEK

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

21. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

30. 10. 2023

Atf Bilgisi

Chicago: Abdülkadir Şeker, İbrahim Baba, Abdullah Güleç, Ergün Yıldırım, Bülent Tülek, “Hatay Basınına Göre Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Yabancı Üniversitelerle İşbirliği Ve Anlaşmaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 166-197.

Apa: Şeker, A., Baba, İ., Güleç, A., Yıldırım, E., Tülek, B. (2023), “Hatay Basınına Göre Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Yabancı Üniversitelerle İşbirliği Ve Anlaşmaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 166-197.

Özet

Mustafa Kemal Üniversitesi kurulduğu 1992 yılından itibaren her geçen günkü büyümesini yurt içi ve yurt dışı faaliyetleri kadar diğer üniversiteler ile kurmuş olduğu resmi ilişkilerle de sağlayan bir kuruluş olmuştur. Ancak zaman zaman inkıta uğrayan bu çalışma azmine rağmen kişisel uğraşlar bu kaybedilen zamanı telafi etmeye yeterli olmuştur. Bu amaçla 2000'li yıllardan itibaren yabancı ülkelerle kurulan düzenli ilişkiler sayesinde bir çok üniversite ile işbirliğine gidilmiştir. Bunlar arasında Almanya'nın Aalen Üniversitesi, Japonya'nın Tottori Üniversitesi, İsveç'in Njudungs Üniversitesi gibi bir çok üniversiteyle kurulan işbirliklerinin yanı sıra, Mustafa Kemal Üniversitesi'nin yurt içi ve yurt dışı anlaşmalara imza attığı tespit edilebilmektedir.

* Müdür, Feridun Oral Aykanat İlkokulu, abdulkadrseker@gmail.com, Orcid: 0009-0005-6693-7255

** Müdür, Nazire Eruslu Anaokulu, ibrahimbaba10@gmail.com, Orcid: 0000-0001-5008-516X

*** Müdür Yardımcısı, Ayşe Mustafa Sevcan ilkokulu, abdullahgulec27@gmail.com, Orcid: 0009-0009-8576-9858

**** Müdür, Naciye Mehmet Gençten Ortaokulu, e.yildirim022763@gmail.com, Orcid: 0009-0000-6031-2522

***** Müdür, Binevler Oba Türkan İhsan Özgüçlü Anadolu Lisesi, tulekbulent57@gmail.com, Orcid: 0009-0001-7156-225X

Bu makalede Mustafa Kemal Üniversitesi'nin büyüme yılları boyunca dış ilişkilere ve anlaşmalar yaparak temin edilen kaynaklara verdiği önem ve aldığı neticeler incelenmektedir
Anahtar Kelimeler: Almanya, Aalen, İsveç, Hatay, Üniversite, Tottori.

Abstract

Since its establishment in 1992, Mustafa Kemal University has been an organization that has been growing day by day through its official relations with other universities as well as its domestic and international activities. However, despite this determination to work, which was interrupted from time to time, personal efforts were enough to make up for this lost time. For this purpose, cooperation has been established with many universities thanks to the regular relations established with foreign countries since the 2000s. Among these, in addition to the collaborations established with many universities such as Germany's Aalen University, Japan's Tottori University, Sweden's Njudungs University, it can be determined that Mustafa Kemal University has signed domestic and international agreements.

In this article, the importance Mustafa Kemal University gave to foreign relations and the resources provided by agreements during its growth years and the results it achieved are examined.

Key Words: Germany, Aalen, Sweden, Hatay, University, Tottori.

Giriş

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile kardeş şehir Aalen Üniversiteleri arasında öğrenci değişimi uygulaması için hazırlıklar yapılıyor. Geçtiğimiz günlerde gerçekleştirdiği Almanya gezisi öncesinde MKÜ Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar ile konu üzerinde görüşen Belediye Başkanı İris Şentürk'ün Aalen'de Üniversite rektör ve yöneticileriyle karşılıklı öğrenci değişimi konusunu görüştiklerini söyledi. Şentürk, ileriki günlerde iki üniversite arasında bu konuda karşılıklı görüşmeler yapılacağını bildirdi¹.

Aalen Üniversitesiyle Öğrenci Değişimi

MKÜ Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar bugün Almanya'ya gidiyor. Kardeş şehir Aalen Belediye başkanı Ulrich Pfeifle'nin konuğu olarak Almanya'ya gidecek olan Rektör Gürkanlar'ın bir hafta süresince bu ülkedeki meslek yüksekokulları ve çeşitli üniversitelerde incelemelerde bulunması bekleniyor.² MKÜ rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar resmi davetli olarak gittiği Almanya'dan döndü. Almanya da Aalen'deki meslek yüksekokulları başta olmak üzere çeşitli üniversitelerdeki yetkililerle temaslarda bulunan Rektör Prof. Dr. Gürkanlar, Salı Akşamı Antakya'ya döndü ve dün sabah göreve başladı.³

¹ 10 Aralık 2002, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Yıl: 37, Sayı: 11142, s. 1.

² 6 Mayıs Salı 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, S. 11263, ss. 1.

³ 15 Mayıs Perşembe 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, S. 11271, ss. 1.

Tottori Üniversitesi Arasında İşbirliği Anlaşması

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile Japonya'nın TOTTORİ üniversitesi arasında her alanda işbirliği içinde bulunulması karara bağlandı. Japonya Tottori üniversitesi rektörü Prof. Dr. Masonori Michue dün geldiği Antakya da MKÜ' yü ziyaret ederek rektör Prof. Dr. Metin Gürkanlar'ın konuğu oldu. Ziyaret sonrası iki ülke arasında bilimsel her alanda akademisyen, öğrenci değişimi konularında karşılıklı işbirliğinde bulunulmasını öngören protokol imzalandı⁴.

İsveç Njudungs Okulu ile İşbirliği

İsveç'in Vetlanda kentinde bulunan Njudungs okulunda görev yapmakta olan Tommy Josefsson ve Annica Trank ile bu okulda okumakta olan 4 öğrenci Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) rektörlüğünü ziyaret etti. Yapılan görüşmede, Tommy Josefsson ve Annica Trank İsveç Uluslararası Program Ofisi tarafından yürütülmekte olan ATHENA programı kapsamında MKÜ Sağlık Meslek Yüksekokulu ve Antakya Meslek Yüksekokulu ile işbirliği yapmak istediklerini belirttiler. Bu işbirliği çerçevesinde İsveç'ten farklı hoca ve öğrencilerin üniversitemize gelebileceğini söyleyen Tommy Josefsson ve Annica Trank, Antakya'nın ve MKÜ'nün kendileri için çok önemli bir fırsat olduğunu belirterek, kendilerine her zaman gerekli desteği sağladığı için üniversitemize teşekkürlerini sundular. MKÜ Rektör Vekili Prof. Dr. Ali Koç ise, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonrada eğitim ve kültür alanında işbirliğine açık olduklarını, MKÜ'nün uluslar arası düzeye ulaşması için her türlü çabayı gösterdiklerini belirtti. Ayrıca, sadece ziyarete gelen okul ile değil; İsveç'te bulunan diğer üniversiteler ile de özellikle Erasmus programı çerçevesinde değişim yapılabilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması için talimat verdi. Toplantıya MKÜ Genel Sekreter Yardımcısı Vekili Doç.Dr. Yakup Bulut, Antakya Meslek Yüksekokulu Müdürü Doç.Dr. Hüseyin Korkmaz, Antakya MYO Müdür Yardımcısı Rıfat Öztürk, Antakya MYO öğretim elemanları Yrd. Doç.Dr. Gülgün Mıstıkoğlu ve Öğretim Görevlisi Hasan Çiçekli ile Erasmus Kurum Koordinatörü Ömer Faruk Kadan katıldı. Görüşme sonunda Rektör Vekili Prof. Dr. Ali Koç ziyaretçilere hediyelerini takdim etti. Ziyaretçiler ise hem konukseverliklerinden hem de hediyelerinden ötürü Prof. Dr. Ali Koç'a teşekkür ettiler. Grup, planlanan program

⁴ 3 Eylül Çarşamba 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 38, ss. 5.

çerçevesinde 2 Aralık'a kadar MKÜ'de ve ilimizde ziyaretlerini sürdürecekler.⁵

AB İle Yapılan Anlaşmalar Ve Patent Hakları

AB Eğitim Toplantıları

Avrupa birliği genel eğitim programlarının Perşembe'den başlamak üzere 3 gün süreyle Antakya da MKÜ bünyesinde gerçekleştirileceği bildirildi.

MKÜ yetkilileri, Avrupa kredi transfer sistemi Socrates, erasmus, ECTS çalıştayı ile ilgili olarak bugün kamuoyunu bilgilendireceğini açıkladılar.⁶

MKÜ de üç gün boyunca gerçekleştirilen Socrates-Erasmus çalıştaya katılım gösteren ülkenin 50 üniversitesinden bilim adamı, öğretim görevlisi ve yabancı konuklar yoğun gündemlerinin stresini Harbiye'nin egzotik ortamında attı.

Harbiye Kervan tesislerinde gerçekleştirilen yemekli eğlencede konuklar canlı müzik eşliğinde bol bol eğlenme fırsatı buldu. Harbiye'den memnun bir şekilde ayrılan konuklar mönüdeki değişik mezelerin tadına doyamadıklarını bildirdi.⁷

MKÜ Socrates-Erasmus Çalıştayı

Mustafa Kemal Üniversitesi gene önemli büyük organizasyona ev sahipliği yapıyor. Socrates-Erasmus Avrupa kredi transfer sistemi eğitim çalıştayı dün MKÜ Tayfur sökmek kampüsünde başladı. Üç gün sürecek olan çalıştay, çok sayıda yabancı bilim damı yanı sıra ülkemizin 77 üniversitesinden 50'sini bir araya getirdi. Eğitim alanında AB ülkeleri ile karşılıklı bilgi alışverişine yönelik bilgilendirme ve koordinasyonu sağlama, değişim ve katılım programlarını yürütme hedefinde olan Socrates-Erasmus programı ile ilgili açılış konuşması yapan MKÜ Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar şunları dile getirdi: "AB eğitim ve gençlik programları, eğitim alanında Avrupa boyutunu teşvik ederek, üye ülkeler genelinde eğitimin kalitesini yükseltmeyi ve bu alandaki işbirliğini geliştirerek güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu programlar kapsamında karşılıklı eğitici ve öğrenci değişimi, eğitim kurumları arasında işbirliğini arttırmaya yönelik ortak projeler ile bilgi ve görüş alışverişi teme etkinlikler olarak göze çarpmaktadır. AB eğitim ve gençlik programları 2000-2006 yıllarını kapsayan 7 yıllık bir dönemde toplam 3,5 milyar Euroluk bütçesi ile 6. Çerçeve

⁵ 25 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.

⁶ 1 Temmuz Salı 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, ss. 2.

⁷ 7 Temmuz Pazartesi 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, ss. 4.

programından sonra AB tarafından yürütülen ve aday ülkelere açık olan en büyük programlar olarak dikkati çekmektedirler.

Hali hazırda AB ülkeleri, AB üyesi ülkeler ve aday ülkelere oluşan toplam 30 ülke bu programlardan yararlanıyor. 2003-2004 öğretim döneminde ülkemizden 15 üniversite hazırlık çalışmaları kapsamında bu programların pilot uygulamalarını gerçekleştirecek olup, 2004 yılı başından itibaren Türkiye'nin 31. Üye olarak programlara entegrasyonu planlanmaktadır.⁸

Sokrates-Erasmus Sonuç Bildirgesi

Mustafa Kemal Üniversitesinin ev sahipliği yaptığı Sokrates-Erasmus Avrupa kredi transfer sistemi eğitim çalıştayını ile ilgili sonuç bildirgesi açıklandı. Sonuç bildirgesinde, erasmus programına katılmak isteyen üniversiteler için son başvurunun bu yılın ekim ayı sonu olduğu dile getirildi. Sonuç bildirgesinde, çalıştayın üç günlük oturum sunumları konuşmaları sıralanırken konulara ilişkin çözüm önerileri üretildiği ve her çalışma grubun sonunda tartışma ve değerlendirme bölümü gerçekleştirildiği kaydedildi. Sokrates-erasmus eğitim çalıştayını ile ilgili değerlendirme oturumunda ise görüşler şöyle özetlendi:

-Üniversiteler, Avrupa birliği eğitimi ve gençlik programlarından yararlanma kararları üniversitelerin uluslararası politikasının bir parçasıdır. Her üniversite programında yer alma boyutunu ve zamanını kendi uluslararası politikası çerçevesinde değerlendirerek karar verir.

-Erasmus programında yer almak isteyen üniversitelerin çalışmalarını daha organize ve verimli bir zeminde sürdürebilmeleri için her üniversitede Erasmus programını koordine eden afişlerin yapılması zorunludur.

-Üniversiteler Erasmus programında sadece öğrenci akademisyen değişimi değil, proje yaparak da yer alınabilir.

-Ab eğitim ve gençlik programlarına giriş konusunda istekli olan fakat altyapı olarak kendilerini güçlü hissetmeyen üniversiteler, daha hazırlıklı olan bölümler ile küçük ölçekli Erasmus öğrenci-akademisyen değişimi gerçekleştirebilirler.

-Erasmus programında aktivitelere başvurular hep belirli takvim çerçevesinde gerçekleşmektedir. Süreci kaçırmamak için bu takvimin dikkate alınması zorunludur. Erasmus programında yer almaya karar veren üniversiteler için son başvuru Ekim 2003'tür. Henüz AB eğitim ve gençlik programlarından yararlanabilmek için kendisini hazır hissetmeyen

üniversitelerimiz bir sonraki yılın aynı tarihinde başvuruda bulunabilirler.

-Erasmus üniversite sözleşmesi kapsamında Avrupa politika beyanı son derece önem taşımaktadır.

-Avrupa kredi transfer sistemi desteği uygulamaları için üniversitelerimizin ECTS adı altında ilk uygulamaya dönük maddi destek alabileceklerdir. Bu da 1000 ile 4500 Euro arasındadır. Bu konuda başvurular her yıl Mart ayında ulusal ajansa yapılmaktadır.⁹

Peynir, Nar Ekşisi ve Defne İçin Patent Girişimi

Bilim adamları, AB sürecinde Hatay’da süt endüstrisinin gelişmesi için “PEYNİR, NAR EKŞİSİ, DEFNE” başta olmak üzere bazı ürünler için mutlaka patent alınıp koruma altına alınması gerektiği konusunda uyardı. Antakya-Aalen Derneği girişimi ile geçtiğimiz hafta sonunda MKÜ’ de gerçekleşen “Hatay’ın geleneksel gıda ürünleri ve AB süreci” konulu panel gerçekleşti. Panelde konuşan bilim adamları, AB sürecinde Hatay süt endüstrisinin geliştirilmesi için neler yapması gerektiğini sıralarken ilk olarak süt ürünleri Peynir, çökelek, defne, nar ekşisi, zeytinyağı gibi ürünler için bir an önce patent almak gerektiğinin altını çizdiler. Bu konuda bir ikazda da bulunan bilim adamları; “Geç kalınırsa büyük firmalar Antakya’ya Hatay’a gelir ve fabrikalar kurmak suretiyle Hatay’ın yöresel ürünlerini Türkiye’ye dünyaya satarlar, ondan sonra da hak iddia edemezsiniz” uyarısında bulundu. Avrupa Birliği sürecinde bundan böyle Antakya’da klasik hale gelen sokak arası ya da semt pazarlarında süt ürünleri satışının yasaklanacağını da hatırlatan MKÜ öğretim üyeleri Yrd. Doç. Yahya Kemal Avşar ile Yrd. Doç. Dr. Gülsün Akdemir Evrendik, bu ürünlere mutlak patent almak gerektiğini aksi takdirde risk alınabileceğini kaydederek 1999 yılında Sicilya’ya götürülen Hatay sütü ürünlerinin bilim adamları incelemesinde varılan sonucun “Dünyada benzeri yok” şeklinde olduğunu hatırlattı. Yrd. Doç. Dr. Yahya Kemal Avşar, baharatlı peynir çökelek, zeytinyağı, defne, nar ekşisi gibi ürünlerin bu özellikleriyle bir başka yerde olmadıklarını hatırlattı. MKÜ öğretim üyesi Prof. Dr. Nurettin Çolak’ın yönetimindeki panelde Yrd. Doç. Dr. Gülsün Akdemir Evrendik, Antakya’daki süt ürünleri içinde sunumun marka ile yapılması, bunun temel kriter olarak düşünülmesi gerektiğini söylerken, gıdada kalitenin mutlaka yükseltilmesi gerekeceğini bu anlamda küçük işletmeleri bekleyen ciddi tehlikeler olduğunu hatırlatarak, sağlıklı ve güvenilir gıda için kalite gerektiğini sözlerine

⁸ 4 Temmuz Cuma 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, ss. 4.

⁹ 17 Temmuz Perşembe 2003, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, S. 11325, ss. 6.

ekledi¹⁰.

Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak Bölümü Başkanı Prof. Sr. Suphi Aslan Alman Akademik değişim kurumunun davetlisi olarak bilimsel inceleme ve eğitim amaçlı Stuugart şehri Hohenheim Üniversitesi'nde bulunduğu süre içerisinde kardeş Aalen şehrini ziyareti sırasında gurbette çalışan işçi hemşerilerimizle ve kardeş şehir Aalen'in Belediye Başkanı Martin Gerlach ile görüşmelerde bulunmayı da ihmal etmedi.

Kardeş şehir Aalen Belediye Başkanlığı'na yeni seçilmiş olan Martin Gerlach selefi başkan Ulricph Pfeifle'den Antakya'mızla ilgili çok olumlu güzel düşünce ve bilgiler aldığını bu güzel ve tarihi kentimizi ilk fırsatta ziyaret etmeyi düşündüğünü ziyareti sırasında MKÜ öğretim üyesi Antakyalı Prof. Dr. Suphi Aslan'a aktarırken, tüm Antakyalılara selam ve sevgilerini de ilettiler.

Antakya ve Aalen şehirleri arasındaki ilişki ve dostluklar alanının genişletilmesi için Mustafa Kemal Üniversitesi'nde Almanya'da eğitim görmüş öğretim elemanları ile de tanışmak istediğini söyleyen Aalen belediye başkanı Martin Gerlach, ziyareti sırasında Antakyalı profesör Suphi Aslan'a bu düşüncesini anlatırken, gurbetteki hemşerilerimiz de Mustafa Kemal Üniversitesi ile gurur duyduklarını ve büyük önder Atatürk'ün adına yakışır şekilde gelişerek bilimsel çalışmalar takdir ettiklerini temaslari sırasında yine hemşerimiz Prof. Dr. Suphi Aslan'a ifade ettiler.

Antakya ile Aalen kentleri arasındaki dostluk ve kardeş şehir ilişkilerinin olumlu izlerini Almanya'da bulunduğu 3 aylık süre içinde çok iyi gördüğünü söyleyen hemşerimiz Prof. Dr. Suphi Aslan, Almanya'daki Türk işçileri ve özellikle de Antakyalı ve özellikle de Antakyalı veya diğer ilçede Hataylı işçilerle temaslariında MKÜ ile yine akademik ilişki ile kurulan Aalen'deki üniversitenin her iki toplumun çağdaşlaşması ve ileri teknolojiyi yakalaması açısından öncü kurumlar olduğunu dile getirdiklerine tanik olduğunu sözlerine ekledi¹¹.

MKÜ-ÇYDD Etkinliği “Türkiye AB İlişkileri”

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Antakya şubesi işbirliğince hafta sonunda Antakya'da konusu “Küresel Değişmeler ve Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri” olan bir konferans gerçekleştiriyor. MKÜ Tayfur Sökmen kampusunda 28

¹⁰ 23 Ocak 2006, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y.39, S. 12094, s.1.

¹¹ 22 Şubat 2006, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y.39, S. 12120, s.1.

Nisan Cuma günü saat 15.00'daki konferansı Prof. Dr. Erol Manisalı sunacak¹².

Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından, İstanbul Üniversitesi Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Erol Manisalı, Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) işbirliğiyle düzenlenen “Küresel Değişimler ve Türkiye AB İlişkileri” konulu konferansına konuşmacı olarak katıldı.

MKÜ Tayfur Sökmen Kampusu'nda düzenlenen ve kalabalık bir izleyici kitlesinin ilgiyle izlediği konferansta AB Türkiye ilişkilerini eleştiren Prof. Dr. Manisalı, Türkiye AB ilişkilerinin aslında Türkiye AB ilişkileri olmadığını, başka bir şeyin aracı olduğunu söyledi, ilişkilerin Batı kapitalizmine tek yanlı bağlanmasının aracı olduğunu vurguladı.

Soğuk savaşın bittiğini, batının politikalarının aleti haline gelmemiz sağlanamıyorsa, iktisadi sınırların yok edilerek hedefe yönelme girişimlerinin yer aldığını belirten Prof. Dr. Manisalı, bu şekilde eğitim kurumlarından, ticaret şirketlerine bankacılığı kadar kurumların işgal edilerek istenen sonuca varma hedefinin yattığını ifade etti.

Bir ülkenin iktisadi sınırlarına sahip olmasıyla ayakta durabileceğine dikkat çeken Prof. Dr. Manisalı, AB'ye girişle birlikte istenenin olacağını söyledi ve şunları dile getirdi: “Gümrük birliği anlaşmasıyla Türkiye AB ilişkileri yeni bir raya oturdu. Gümrük birliği anlaşması, birliğe alınmayacak olan Türkiye'nin Batı kapitalizmine tek yanlı bağlanması için imzalandı. Dönemin yöneticileri, bunun yanlışlığını bildiklerini ancak imzalamak zorunda olduklarını bire bir konuşmada ifade etti. Anlaşma bile bile yaptırılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin imzaladığı, ancak ne aday ne üye hiçbir ülkenin imzalamadığı üç anlaşma var. Bunlar 6 Mart 1995 gümrük birliği ile ilgili anlaşma, 17 Aralık 2004 görüşme süreci ile ilgili anlaşma ve 3 Ekim 2005 siyasi belge niteliğindeki anlaşmadır. Bu anlaşmalarla Türkiye aday ama aday gibi muamele görmüyor. Hiçbir aday ülke bu anlaşmaları imzalamadı. Türkiye'nin, imzaladığı bu anlaşmada Aziz Nesin'lik olaylar arka arkaya geliyor. Türkiye, tam üye olmamasına rağmen, AB üyesiymiş gibi işlem görüyor. Malını diğer ülkelere satarken 3. Ülke muamelesi görüyor, ancak alırken Almanya, Fransa gibi AB ülkelerine uygulanan muamele yapılıyor. Bu durum tek yanlı ve haksız rekabete olanak tanıyor.”¹³

MKÜ'ye İsveç'ten Öğrenci Geldi

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Rektörü Prof. Dr. Şerefettin Canda, İsveç'den

¹² 26 Nisan 2006, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 39, S. 12174, s. 1.

¹³ 29 Nisan 2006, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 39, s. 4.

gelen öğrencileri kabul etti. Canda, İsveç Vetlanda'dan Njudungs-gymnasiet Okulu öğrencilerine üniversiteyi tanıtıcı bilgiler vererek, çeşitli hediyeler sundu. Leonarda Vinci Programı kapsamında İsveç Vetlanda'dan Njudungs-gymnasiet okulunda okuyan inşaat ve çocuk gelişimi bölümü öğrencileri ve bir öğretim elemanı üç hafta boyunca Antakya Meslek Yüksekokulunda eğitim görecekları belirtildi.¹⁴

Üniversitede Sınai Mülkiyet Bilgisinin Yaygınlaştırılması

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Dalkız, her buluş ve yeniliğin kayıt altına alınması gerektiğini söyledi. Dalkız, MKÜ Tayfur Sökmen Yerleşkesi Atatürk Konferans Salonunda düzenlenen "Üniversitelerde Sınai Mülkiyet Bilgisinin Yaygınlaştırılması" projesi tanıtım toplantısında yaptığı konuşmada, Türkiye'nin uzun süredir tanışması gereken bir konu olan patent alma ile ilk defa karşı karşıya kaldıklarını belirterek, konuya önem vermek gerektiğini dile getirdi. Üniversitelerin her türlü aykırı fikirlerin ortaya konduğu, tartışıldığı, konuşulduğu ve bu noktadan yeni fikir ve buluşların ortaya çıktığı kurumlar olduğunu anlatan Dalkız, bu düşüncelerin kayıt altına alınması ve değerlendirilmesi konusunda Türk Patent Enstitüsü'nün önemli bir görev üstlendiğini ifade etti. Patent Enstitüsü sayesinde buluş ve araştırmaların mülkiyet hakkının alınması ve bu yeniliklerin hayata geçirilmesi konusunda ortaya konacak çalışmalar ile ilgili yapılacakların konuşulacağı toplantının önemine işaret eden Dalkız, toplantının hem akademik kadroya hem de öğrencilere çok şeyler kazandıracığını söyledi. Projenin Akdeniz Bölge Koordinatörü Prof. Dr. Hamit Serbest ise marka, patent gibi ifadelerin birbiriyle karıştırılmaması gerektiğini, patent konusunun kolay kabullenebilen bir olay olmadığını anlattı. Patentin dünyada uzun bir geçmişe sahip olduğunu kaydeden Serbest, "Osmanlı Devleti'nde ilk defa 1879 yılında Patent Kanunu kabul edildi. Bu tarihte Batılı ülkeler bu toprakları bir pazar olarak gördüğü, Osmanlı Devleti'nin de batılılaşma hareketlerinin başladığı döneme tekabül ediyor. Cumhuriyetin ilanıyla bu kanun tekrar kabul ediliyor fakat patent alma konusu hala tam anlamıyla kavranmış değil. Sanayi alanında ciddi bir farkındalık kazanmak ve pazarda söz sahibi olmak için patent konusuna daha çok önem vermek gerekiyor. Çünkü artık bilgiye dayalı buluşların ve yeniliklerin konuşulduğu bir dönemde yaşıyoruz" dedi. Proje Ulusal Koordinatörü Prof. Dr. Fazilet Vardar da bilimsel projelerin hazırlanması sırasında patent araştırması yapılması, patente gidebilecek araştırma sonuçlarının yayınlanmasından önce patent başvurularının

¹⁴ 24 Kasım 2010, Özyurt Gazetesi.

yapılması konularında bilgi verdi.¹⁵

Yabancı Üniversitelerle Yapılan Toplantı Ve Konferanslar

MKÜ-İtalya Roma Antonianum Üniversiteleri İşbirliği

Türkiye'den Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile İtalya'dan Roma Antonianum üniversitesi arasındaki işbirliği ile bu hafta sonunda Antakya da önemli bir organizasyon gerçekleştiriliyor. Türkiye ile İtalya'nın 2 bilim kuruluşunun önderliğinde 28 haziran cumartesi günü başlamak üzere 4 gün sürecek "8. Tarsus ve Antakya sempozyumu" düzenleniyor. İlki cumartesi günü Tarsus'ta gerçekleştirilecek toplantılar dizisinin ikincisi Pazar günü saat 18.00 de MKÜ ev sahipliğinde gerçekleştirilecek bu toplantıya Vatikan'ın Ankara büyükelçisi Edmord Farhat, Hatay vali vekili Cafer Odabaş, Antakya Belediye başkanı İris Şentürk, MKÜ rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar, Roma Antonianum üniversitesi Franciscan enstitüsü dekanı Prof. Dr. Luigi Padovese yanı sıra yerli ve büyük bölümü yabancı olmak üzere çok sayıda bilim adamı katılıyor. Üç gün sürecek bilimsel toplantılarda masaya yatırılacak Antakya'yı ilgilendiren konuların ana başlıkları şöyle sıralanıyor: Şarkın metropolü Antakya, Antakya Musevileri, Geç dönemde Antakya'nın Hıristiyanlaşması, Harikalar dağındaki genç S. Simon Stilit manastırı, Antakya da Bizans düklüğü, 10. Asırda Bizans'ın Antakya'yı fethi, Seyehatnamelerde Antakya, 19. Ve 20. Yüzyıllarda Antakya'nın sosyal ve ekonomik yapısı, Günümüzde Antakya şehri, Antakya ile Apamea arasında havari durakları, Antakya prensliğinde grafit seramlık, Hıristiyanlık tarihinde ilkler şehri Antakya, Antakyalı şehit azizler tarihi¹⁶.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile İtalya'nın başkenti Roma'daki Antonianum Üniversiteleri arasındaki işbirliğinin sonucu olarak "8. Tarsus ve Antakya Sempozyumu" bugün Tarsus da start alacak ve yarın Antakya da devam edecek. Hatay MKÜ ve roma Antonianum üniversiteleri ortak işbirliğiyle gerçekleşecek sempozyumun bugünkü bölümü Tarsus da başlayacak, yarın akşam da Antakya daki ikinci bölüme geçilecek. Antakya da yarın saat 18.00 de belediye salonunda başlayacak sempozyumun ikinci aşamasında Vali vekili Cafer Odabaş, Belediye Başkanı İris Şentürk, MKÜ rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar, Roma Üniversitesi dekanı sunuş konuşmalarında bulunduktan Selçuk Üniversitesi öğretim üyesi prof. Dr. Levent Zoroğlu "M.Ö 1. Asır ile Ms 1. Asırda Tarsus, roma Üniversitesi

¹⁵ 22 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

¹⁶ 24 Haziran Salı 2003, Antakya toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, S. 11305, ss. 1.

öğretim üyesi Prof. Giovanni aggeri de “Şarkın metropolu Antakya” konulu bir konuşma yapacak.¹⁷

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar, dün Antakya’da çalışmalarına başlayan MKÜ ile Antonianum Üniversiteleri ortak etkinliği sempozyumu açış konuşmasında sempozyumla ilgili Antakya’da yayınlanan yerel bir gazetede yer alan “Hıristiyanlığın bu topraklar üzerindeki hayallerine ve misyonerlik faaliyetlerine bir katkı” şeklindeki yazıyı üzülen okuduğunun altını çizerek MKÜ’ nün Antakya ve Hatay’ın sahip olduğu değerleri bilimsel çalışmalarla önderlik misyonuyla dünyaya tanıtmada öncü olacağını altını çizdi. MKÜ Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar konuşmasında şu görüşleri dile getirdi: “Laik Türkiye Cumhuriyetinde Atatürk Devrimlerinin bir ürünü olarak görev yapan eğitim kurumları, bu arada üniversiteler teolojik kuruluşlar değildir. Atatürkçü düşüncede kültür ve eğitim anlayışı Türk toplumunun değişmesini, gelişmesini ve böylece çağdaşlaşmasını amaçlamaktadır. Çağdaşlaşmak ise, insanlığın ulaştığı uygarlık değerlerini paylaşabilmekle mümkündür. Diğer bir anlatımla evrensel olan uygarlık değerlerindeki payımız, çağdaşlığımızın ölçütüdür. Bin yılı aşkın süredir üzerinde yaşadığımız bu toprakların gerçek sahibi olduğumuzu tüm dünya uluslarına duyururken, bu topraklardaki kültür mirasının bir kısmına sahip çıkmadığımızı söyleyemeyiz. Anadolu’nun her köşesinde insanlık tarihinin ilk gününden bugüne aktarılıp gelmiş tüm kültür değerleri çağdaş ve laik Türkiye Cumhuriyetinin sahip çıkmasını gerektiren kültür mirasını oluşturmaktadır. Olaya devrim, yasalarıyla son verilmiş evkaf ilkokulları ve medreseler zihniyetinde yaklaşmak, batı uygarlıklarının bir parçası olma iddiamızla bağdaşması olanaksız bir çelişkiden başka bir şey değildir.

Türkiye Cumhuriyeti Üniversiteleri, geçmiş deneyimlerin, çağdaş eğilimlerin ve gerçekçilikten kaynaklanan geniş kapsamlı bilim anlayışının bir sentezi olarak ortaya çıkmışlardır ve bu niteliklerini sonsuza kadar sürdürmekte kararlıdırlar.” MKÜ mavi amfi salonunda yerli ve yabancı konukların katıldığı sempozyumun açış konuşmasında barış, kardeşlik ve hoşgörü sembolü olarak tanımladığı Antakya’da yeniden buluşmanın heyecanı içinde olduğunu belirten MKÜ Rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar sözlerini şöyle sürdürdü: “Antakya, aynı sokakta birlikte yaşayan, aynı evde iyi günü kötü günü paylaşan, kardeşliği özümsemiş insanların yaşadığı bir kenttir. Antakyalılar, farklı dinlerde, mezheplerde birbirine saygı göstererek, bayramlarını birlikte kutlayarak, sevinçlerini ve hüznlerini paylaşarak, bu

¹⁷ 28 Haziran Cumartesi, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 37, ss. 2.

hoşgörü değerlerini bugüne taşımışlar ve dünyaya örnek olacak bu kenti sahiplenmişlerdir. Bu hoşgörü ve kardeşlik değerlerine tüm dünyanın en çok gereksinim duyduğu bir dönemdeyiz. Dinler, insanlara bağışlamayı ve ayırım yapmadan insan sevgisini aşılarken, din adına yaratılmak istenen çatışmalar, hoşgörüsüzlükleri insanlık adına engellemek de hepimizin temel görevi haline gelmiştir.

İşte Antakya bu misyonu üstlenen, dünyaya bu mesajı verebilecek örnek bir kenttir. “Hıristiyan” sözcüğünün ilk kullanıldığı, çeşitli dinlere ve uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Antakya, bu değerini geleceğe taşımak ve sembol olmak durumundadır. Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya’nın, Hatay’ın sahip olduğu bu değerleri bilimsel çalışmalarıyla, önderlik misyonuyla dünyaya tanıtmada öncü olacaktır¹⁸. Roma Antonianum Üniversitesi ile Hatay MKÜ Üniversitesi İşbirliğiyle Pazar günü Tarsus’ta başlayan dün Antakya’da devam eden bugün sona erecek “Tarih ve Din” konulu sempozyum gerçekleştirilirken doğuşundan günümüze Hıristiyanlığın Antakya’da geçirdiği evreler, Çukurova’nın tarihi ve arkeolojisi hakkında Plinio’nun yazıları, Helenistik dönemde Tarsus ve Antakya’da sosyal ve kültürel yaşam üzerinde bilimsel konuşmalar görüşler ortaya atıldı. Dün iki aşamada gerçekleşen sempozyumda MKÜ rektörü Prof. Dr. Metin Gürkanlar ile Roma Antonianum Ün. Enstitüsü dekanı Prof. Paolo Martinelli açış konuşmaları yaparken tarihçi Mehmet Tekin de Hıristiyanlığın ilimiz merkezi Antakya’da geçirdiği evreler üzerinde durdu.

Mehmet Tekin, Hıristiyanlık dininden kesitler sunarken bunun ayın zamanda bizim de dinimizin diğer kesitleri olduğunu hatırlattı ve dünya tarihine en az 2 cepheden bakılması gerektiğine dikkat çekti. Antakya’nın kuruluş tarihi Yahudilerin tek tanrılı din ile Antakyalılarla tanıştığını hatırlattı. Çeşitli Üniversitelerden yerli ve yabancı bilim adamlarını konuşmalar yaptıkları sempozyum bugün de devam edecek¹⁹.

MKÜ Rektörü Canda, Alman Öğrencileri Ağırladı

Selim Nevzat Şahin Anadolu Lisesinin kardeş okul olarak seçtiği Almanya'nın Schubart Gymnasium Aalen Lisesi öğretmen ve öğrencileri ve Selim Nevzat Şahin Anadolu Lisesi müdürü Mecit Deniz, müdür yardımcısı Sami Karaçay ve Okul Aile Birliği Başkanı Edip Yavrum MKÜ Rektörü Prof. Dr. M.Şerefettin Canda’yı ziyaret etti. Rektör Canda’nın birebir ilgilendiği Selim Nevzat Şahin Anadolu Lisesi ve Schubart Gymnasium Aalen Lisesi

¹⁸ 28 Haziran 2005, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 39, S. 11923, s.1.

¹⁹ 28 Haziran 2005, Antakya Toplumcu Halk Gazetesi, Y. 39, S. 11923, s.2.

öğretmen ve öğrencileri Sosyal tesislerdeki yemekten sonra Tayfur Ata Sökmen Kampüsü'ndeki Fakülteleri gezerek üniversitemizi tanıma fırsatı buldular ve daha sonra kampüs havuzunda eğlendiler. Ziyaretten duyduğu memnuniyetini belirten Rektör Canda öğrencilerin uluslar arası alanda eğitsel, kültürel ve sportif vb. alanda işbirliği yapmasının büyük önem taşıdığını, bu konuda çalışanlara ve emeği geçenlere teşekkürlerini dile getirdi. Alman öğretmenler Michael Bauer ve Juhannes Wasmer, gösterilen ilgi ve misafirperverlikten dolayı memnuniyetlerini belirterek Rektör Canda'ya teşekkür ettiler²⁰.

MKÜ'de Daad Burs ve Programı Semineri

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ)Rektörü Prof. Dr. Şerafettin Canda'nın katkılarıyla Tayfur Sökmen Kampüsü Atatürk Konferans Salonu'nda Çukurova Üniversitesi DAAD Sorumlusu Christine Zipf tarafından DAAD (Alman Akademik Değişim Servisi) 2008-2009 Burs Programı konusunda seminer verildi. Çukurova Üniversitesi DAAD Sorumlusu Christine Zipf bursların hem öğrencilere hem de öğretim elemanlarına yönelik olduğunu, böylelikle her iki kesimden de katılım beklediklerini belirterek Doktora öğrencilerine ve genç bilim adamlarına verilen bilimsel araştırma burslarından, Sandwich-Sistemine göre verilen araştırma burslarından, DAAD'ın öğretim üyelerine ve bilim adamlarına sunduğu araştırma çalışmalarından, yüksek öğrenim diplomasına sahip kişiler için sunulan öğrenim (yüksek lisans) burslarından bahsetti. Ayrıca Seminerin ardından Çukurova Üniversitesi DAAD Sorumlusu Christine Zipf ve MKÜ Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çolak Rektör Canda'yı ziyaret ederek bilgi alışverişinde bulundular²¹.

Avrupa Birliği Gençlik Projesi

Mustafa Kemal Üniversitesi, 16-23 Kasım 2007 tarihleri arasında Hatay Gençlik Derneği tarafından gerçekleştirilen Avrupa Birliği Gençlik Projesine evsahipliği yapmanın gururunu yaşıyor. Bulgaristan, Romanya, Estonya ve Hatay'dan 20 kadar genç, "Farklı Algılar-Benzer Olgular" isimli Avrupa Birliği Gençlik Projesi kapsamında Hatay'da bir araya geldiler. Projeye katılan gençler, Mustafa Kemal Üniversitesi misafirhanesinde konaklamakta ve sosyal tesislerinden faydalanmaktadırlar. Mustafa Kemal Üniversitesi Dış İlişkiler Birimi yetkilileri, böylesi bir projede yabancı öğrencileri Üniversitede misafir etmekten ve

²⁰ 03 Ekim 2007, Özyurt Gazetesi.

²¹ 27 Ekim 2007, Özyurt Gazetesi.

Hatay'daki Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliği halinde olmaktan memnuniyet duyduklarını ve şehirdeki STK'lar ile işbirliği yapmaya açık olduklarını dile getirdiler. Eski Antakya evlerini, Harbiye'yi, Antakya Mozaik Müzesini, St. Pier Kilisesi ve Ortodoks Kilisesini ziyaret eden Avrupalı gençler, Antakya kültürüne, tarihi dokusuna, yemeklerine hayran kaldıklarını ve medeniyetlerin tarih içerisinde bir arada yaşamasından oldukça etkilendiklerini belirttiler. Antakya Akademi Halk Dansları Akademi Derneği Başkanı Yılmaz Özfırat ve Hatay Gençlik Derneği Başkanı Meryem Kılıçlar'ın da desteğiyle katılımcılar farklı dinlerin temsilcilerinden oluşan "Gökkuşakı" Korosunun çalışmalarına da katılarak söylenen şarkılara eşlik ettiler. Katılımcılar serbest zamanlarında şehri keşfederken, Antakya halkının ve esnafının kendilerine çok yardımcı olduklarını ve güler yüzlü olduklarını belirtmeden edemediler. Proje Koordinatörü Haslet Gemici, Antakya halkına ve Mustafa Kemal Üniversitesi yetkililerine yardımlarından ötürü teşekkür ettiklerini belirtti²².

Erasmus Öğrencileri MKÜ'nün Davetlisi Olarak Geldiler

Bölge Üniversitelerinde öğrenim gören ve yoğunlaştırılmış Türkçe dersleri alan Erasmus öğrencileri Mustafa Kemal Üniversitesinin davetlisi olarak Hatay'a geldiler. Gezi kapsamında Hatay ilinde bulunan yabancı öğrenciler Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Tesislerinde Rektör Prof. Dr. Şerafettin Canda'yı da ziyaret ettiler. Rektör Canda, Hatay iline daha fazla yabancı öğrenci gelmesini hedeflediklerini ve Avrupa Birliği Genel Eğitim ve Gençlik Programlarından azami ölçüde faydalanmak istediklerini belirtti. Erasmus öğrencileri gezi kapsamında iki gün boyunca tarihi ve turistik yerleri gezen öğrenciler Hatay'ın zengin kültürel yapısından oldukça etkilendiklerini belirttiler²³.

Rektör Canda "Avrupa'da Medikal Eğitimin Yapısı" Konferansına Katıldı

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Rektörü Prof. Dr. M. Şerefettin Canda Almanya'nın başkenti Berlin'de yapılan "Avrupa'da Medikal Eğitimin Yapısı" konulu toplantıya katıldı. Rektör Canda'nın verdiği bilgiye göre, Alman Rektörler Konferansı (HRK)'nın ev sahipliğinde Berlin'in ünlü kongre salonu Ludwig Erhard Evi'nde 10-11 Ekim 2008 günlerinde yapılan ve "Bologna sürecinde; Avrupa'da Medikal Eğitim'in Yapısı" konusunun ve yeni görüşlerin tartışıldığı toplantıya tüm Avrupa ülkelerinden 250 yetkili

²² 30 Kasım 2007, Özyurt Gazetesi.

²³ 12 Şubat 2008, Özyurt Gazetesi.

katıldı. Avrupa’da Tıp Eğitiminin Bologna sürecine uyumu konusunun temel olarak konuşulduğu toplantıda Danimarka, Hollanda, İrlanda vb. ülkelerdeki Tıp eğitimindeki yenilikler ile diğer Avrupa ülkelerindeki Tıp Eğitimi üzerinde konuşuldu. Bologna sürecinin temel öğelerinden olan, özellikle öğrencilerin “Mobilité”, “Hareketlilik” göstermesinin ve bunun için de Avrupa’daki tüm Tıp Okulları “ortak çekirdek bir program” oluşturmasının önemi vurgulandı. İlgili ve katılımcı bir topluluk tarafından izlenen oturumlara Avrupa’daki Tıp Eğitimi ile ilgili kuruluşların başkanları katıldı. Toplantıda tıp eğitiminin yanı sıra, Dış Hekimliği Eğitimi, Hemşire Eğitimi, Sağlık Personelinin Eğitimi konuları da gündemde yer aldı. Toplantının önemini vurgulayan Rektör Canda, “Yüksek öğrenimde 1999 Bologna Süreci ile başlayan Yüksek Öğrenim Reformunun Tıp eğitimi alanındaki kökleşmiş yargıları sarsmaya başladığı bu dönemde Avrupa’da devam eden Yüksek Öğrenim çalışmalarının dışında kalmamamız mümkün değildir. Bu nedenle, Mustafa Kemal Üniversitesi olarak Yüksek Öğrenim ve Tıp Eğitimi alanındaki bu çalışmaları yakından izlemeyi ve içinde olmayı görev biliyoruz” dedi²⁴.

Rektör Canda “Üniversitelerde Yaşanan Reformlar” Toplantısına Katıldı

Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şerefettin Canda, Avrupa Üniversiteler Birliği’nin 2008 yılı sonbahar Konferansı (EAU)’na katıldı. Hollanda’nın Rotterdam kentindeki, Erasmus Üniversitesi’nde (EU-Universite of Erasmus), 23-25 Ekim 2008 günlerinde, Avrupa Üniversiteler Birliği (EAU) tarafından düzenlenen Sonbahar Konferansı büyük ilgi gördü. Canda, yazılı açıklamasında, “Rotterdam kenti, Hollanda’nın ve Avrupa’nın en büyük liman, ticaret ve kültür kentlerinden birisidir. Ayrıca Avrupa’nın en tanınmış üniversitesi olan Erasmus Üniversitesi de buradadır. Erasmus Üniversitesi son derece gelişmiş, binaları, derslikleri, laboratuvarları, kütüphaneleri ve kültür merkezleri ile üniversite eğitim açısından dünyanın çekim merkezlerinden birisidir. Hollanda’nın diğer kentlerinde olduğu gibi Rotterdamda da ulaşım tralobüs, metro yanı sıra bisiklet ile çözülmüştür. Yollarda ayrı bisiklet yolları bulunmaktadır. Avrupa’nın Avrupa Birliği üyesi olan ve olmayan üniversitelerinden gelmiş yaklaşık 300 temsilcinin katılımı ile konferans açıldı ve ayrıca Genel Kurul yapıldı. Avrupa Üniversiteler Birliği Başkanlığına eski başkan Avusturyalı Georg Winckler’in yerine İsviçre temsilcisi Prof. Dr. Jean-Marc Rapp oy çoğunluğu ile seçildi” dedi. Avrupa Üniversiteler Birliği’nin üç gün süren ve çeşitli grup çalışmalarını da

²⁴ 16 Ekim 2008, Özyurt Gazetesi.

içine alan toplantılarında Avrupa’da yapılmakta olan üniversite reformu değişik açılardan tartışıldı. Ayrıca açılış törenine Hollanda Eğitim Bilim Kültür Bakanı da bir konuşma yaparak katıldı. Canda 18. Ulusal Patoloji Kongresine Katıldı Prof. Dr. M. Şerefettin Canda Antalya’da düzenlenen 18. Ulusal Patoloji Kongresine katıldı. 18. Ulusal Patoloji Kongresi 25-28 Ekim 2008 tarihlerinde Antalya-Belek Maritim Palm Beach Resort Oteli Konferans Salonunda gerçekleştirildi. Türkiye Patoloji Dernekleri Federasyonu ve Çukurova Patoloji Derneği’nin ortaklaşa düzenlediği kongreye Türkiye’deki bütün üniversitelerden yaklaşık 300 patoloji uzmanı katıldı. Yoğun bilimsel toplantılarda tıbbın bütün alanlarındaki dünyadaki yeni gelişmeler bilim adamları tarafından tartışıldı. Nöropatoloji konusunda dünyaca ünlü MAYO Klinikten Türk dostu olarak tanınan Prof. Dr. Bernd W. Scheithauer konuşmacı olarak beyin tümörleri konusundaki son gelişmeleri anlattı. Ayrıca sağlık konusunda özellikle yasal ve adli tıp alanındaki yeni gelişmelerin ışığında alınması gereken önlemler üzerinde duruldu²⁵.

Uluslararası Düzeyde Konferanslara Katılım

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Rektörü Prof. Dr. Şerefettin Canda, çalışmalarının yerel üniversite olmaktan çıktığını belirterek, evrensel üniversite olma yolunda hızla ilerlediklerini bildirdi. Canda, yurtdışı temaslarla ilgili yaptığı yazılı açıklamada, MKÜ’nün ilerlemesine katkı sağlayacak genç bilim insanlarını bilgilendirme ve Avrupa üniversitelerinin nasıl çalıştığını yakından görmeleri için konferanslara gönderdiklerini belirtti. Üniversitenin gelişmesi ve büyümesi için çaba gösterdiklerine dikkati çeken Canda, şöyle devam etti: “Genç bilim insanı arkadaşlarımızı yurtdışına gönderiyoruz. Bu tür çalışmaların bilim insanlarının gelişmesinde büyük katkısı olduğunu inanıyorum. Edindikleri en yeni bilgileri öğrencilerini öğretecekler. Üniversitemizin verdiği eğitimin niteliği yükselecektir. Bu çalışmalar ülkemiz ve üniversitemiz için önemlidir. Uluslar arası çalışmalarımız yalnızca dışarıda konferanslara katılmakla sınırlı değildir. Üniversitemizde uluslar arası çalıştaylar toplamak için arkadaşlarımız uğraşmaktadır. MKÜ Avrupa Üniversiteler Birliğinin aktif üyesidir. Çalışmalarımızla yerel üniversite olmaktan çıkıp evrensel üniversite yolunda hızla ilerlemektedir.” Uluslar arası konferansa katılacak öğretim elemanları şunlar: Düzenleyen Kurum: ACA (Academic Cooperation Association-Akademik İşbirliği Kuruluşu) yer: Varşova(Polonya) katılımcı: Yrd. Doç. Muharrem Keskin Düzenleyen

²⁵ 31 Ekim 2008, Özyurt Gazetesi.

Kurum: EURASHE (European Association of Institutions In Higher Education- Avrupa Yükseköğretim Kurumları Kuruluşu) Yer: Prag (Çek Cumhuriyeti) katılımcı: Doç. Dr. Ali Koç ve Okt. Koray Cengiz Düzenleyen Kurum: EUA (European University Association- Avrupa Üniversite Birliği) Yer: Lozan İsviçre. Katılımcı: Doç. Dr. Ahmet Nacar ve Doç. Dr. Mustafa Erayman Düzenleyen Kurum: AMSE (Association of Medical Schools in Europe (Avrupa Tıp Okulları Kuruluşu) Yer: Zagreb Hırvatistan Katılımcı: Prof. Dr. Şerafettin Canda (Rektör) ve Doç. Dr. Rahmi Helvacı²⁶.

MKÜ'de Erasmus Hareketliliği

Mustafa Kemal Üniversitesi'nde (MKÜ) Erasmus hareketliliği yaşanıyor. 2009-2010 akademik yılı içerisinde Avrupa Üniversitelerinde öğrenim görmek ve staj yapmak amacıyla yaklaşık olarak 230 öğrenci Rektörlük Dış İlişkiler Birimi'ne başvuruda bulundu. Bu yaz 7 öğrenci Erasmus staj programı kapsamında Avrupa İşletme ve Üniversitelerinde staj yapmak üzere hazırlıklara devam ediyor. Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şerafettin Canda, Erasmus programının öğrenci, öğretim elemanı ve idari personelle çok şey kazandırdığını belirterek, hareketlilik sayısını gelecek yıllarda daha da artırmak için çalıştıklarını bildirdi. Program sayesinde öğrenciler öğrenimlerinin bir veya iki dönemini Avrupa üniversitelerinde yapma fırsatı buluyor. Öğretim elemanları ise genellikle 1 hafta süre ile Avrupa üniversitelerinde ders vererek yeni öğretim elemanları ile tanışıp işbirliği olanaklarını geliştiriyor. Mustafa Kemal Üniversitesine 2008-2009 akademik yılı içerisinde gelen Öğretim Elemanı sayısı da geçmişe oranla önemli düzeyde artış gösteriyor. Bu akademik yılda Haziran ayı itibariyle Avrupa üniversitelerinden toplamda 13 öğretim elemanı 1 hafta süreyle ders vermek amacıyla Mustafa Kemal Üniversitesi'ne geldi. Bunlardan 6 tanesi Polonya, 2 tanesi Almanya, 2 tanesi Litvanya, 2 tanesi İspanya ve 1 tanesi de İtalya'dan geldi. Erasmus programında gelen öğrenci sayısında da artış görülmektedir. Bu akademik yılda 3 Portekiz, 3 Litvanya ve 1 İspanya olmak üzere toplamda 7 öğrenci öğrenim görmek üzere Mustafa Kemal Üniversitesi'ne gelmiştir. Önümüzdeki yıl Mustafa Kemal Üniversitesi'nde öğrenim görmek amacıyla şu an kadar başvuruda bulunan Avrupalı öğrenci sayısı ise 8'dir. Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Şerafettin CANDA uluslar arası bir üniversite olmanın önemini vurgulamakta ve Öğretim Elemanlarının ve İdari Personelin Avrupa Yükseköğrenim Reformu ve Bologna Süreci kapsamında gerçekleştirilen tüm

²⁶ 23 Mayıs 2009, Özyurt Gazetesi.

konferans ve seminerlere katılım göstermelerine büyük önem verdiklerini belirtmektedir. Göreve başlamasının ilk yılında Hatay halkına, şehri bir öğrenci kentine dönüştürme sözü verdiğini ve güçlü / başarılı adımlarla bu hedefe doğru ilerlediklerini belirtmiştir. Rektör Canda, Avrupalı öğrenci ve Öğretim Elemanlarının artık rahatlıkla Mustafa Kemal Üniversitesi'ni tercih ettiklerini, şehrin ve Üniversitenin Avrupa'da bilinirlik oranının belirgin bir şekilde arttığını ifade etmiştir. Avrupa Üniversitelerinde staj yapacak ve öğrenim görecektir olan öğrenciler yurt dışına gitmeden önce Haziran ayında Dış İlişkiler Birimi tarafından hazırlanan Oryantasyon programına katılacaklar. Bu program çerçevesinde, konusunun uzmanı Öğretim Elemanları tarafından verilen Kıbrıs Sorunu, Ermeni Meselesi, AB ve Türkiye Ekonomisi, AB-Türkiye İlişkileri, Uyuşturucu ile Mücadele, Öfke Yönetimi gibi son derece faydalı konularda öğrencilere bilgi aktarılacak²⁷.

Mustafa Kemal Üniversitesi 'nde Erasmus Programı çerçevesinde 2008-2009 Staj ve 2009-2010 Öğrenim programlarında Avrupa üniversitelerine gönderilecek öğrenciler için Erasmus Oryantasyon programı düzenlendi. Toplantı Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğü Dış İlişkiler Birimi Genel Koordinatörü Yrd.Doç.Dr.Muharrem Keskin'in toplantının amacı ve Erasmus programı kapsamında öğrencilere düşen sorumlulukları açıklaması ile başladı. Daha sonra program Erasmus Kurum Koordinatörü Koray Cengiz'in Erasmus programını tanıtım sunusu ve hibe planlaması sunumu ile devam etti. Programa Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şerefettin Canda da katılarak öğrencilere kısa bir konuşma yaptı. Rektör Canda, uluslararası bir üniversite olmanın önemini vurgulayarak, üniversite yönetimi olarak Erasmus programına çok önem verdiklerini, gönderilen öğrenci sayısını artırmak için çaba sarf ettiklerini ve bu çabalarının karşılığı olarak gönderilen öğrenci sayısının 2009-2010 yılında iki katına çıkacağını belirtti. Rektör Canda her yıl toplamda staj ve öğrenim amacıyla 20-25 öğrenci gönderilirken bu sayının gelecek yıl iki kat artırılarak 50'ye çıkarılacağını, programdan yararlanmak amacıyla ise toplam 230 öğrencinin başvuru yaptığını söyledi. Rektör Canda ayrıca Erasmus programından akademik ve idari personelin de yararlanabildiğini, önceki yıllarda 10 civarından personelin programdan yararlandığını ancak gelecek yıl bu sayının da iki kat artırılarak 20'ye çıkarılacağını bildirdi. Rektör Canda, Avrupa'dan gelen öğrenci ve öğretim elemanı sayısında da artış olduğunu bildirerek 2008-2009 akademik yılında 7 öğrenci ve 15 öğretim elemanının Erasmus programı kapsamında Mustafa Kemal Üniversitesi'ne gelerek akademik çalışmalarda bulunduğunu da sözlere

²⁷ 09 Haziran 2009, Özyurt Gazetesi.

ekledi. Erasmus Programı sayesinde öğrenciler, öğrenimlerinin bir veya iki dönemini Avrupa Üniversitelerinde yapma fırsatı buluyor. Öğretim elemanları ise genellikle 1 hafta süre ile Avrupa Üniversitelerinde ders vererek yeni öğretim elemanları ile tanışıp işbirliği olanaklarını geliştiriyor. Avrupa Üniversitelerinde staj yapacak ve öğrenim göreceğ olan öğrencilerin yurt dışına gitmeden önce, yapması gereken işlemlerle ilgili bilgilendirilmesini amaçlayan Oryantasyon programına konusunun uzmanı Öğretim Elemanları tarafından verilen AB ve Türkiye Ekonomisi, AB-Türkiye İlişkileri, Türkiye'nin Turizm Potansiyeli ve Türkiye'nin yurtdışında tanıtımı, Kıbrıs Sorunu ve Ermeni Meselesi, gibi son derece faydalı konularda öğrencilere bilgi aktarıldı. Programda Rektörlük Dış İlişkiler Birimi tarafından programa katılan tüm öğrencilere çay-kahve ikramı ve öğle yemeğ i ikramı da yapıldı. Toplantı, daha önceki yıllarda Erasmus programı ile Avrupa üniversitelerinde öğrenim gören 3 öğrencinin deneyimlerini paylaşması ve sorulara verilen cevapları yanıtlaması ile son buldu²⁸.

Kültür Köprüleri Programı

Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu tarafından finanse edilen “Kültür Köprüleri” programı çerçevesinde Goethe Enstitüsü’nün, Türkiye’nin 24 kentinde ve 8 Avrupa ülkesinde yürütmeye başladığı “Avrupa Edebiyatı Türkiye’de – Türk Edebiyatı Avrupa’da” (European Literature Goes to Turkey – Turkish Literature Goes to Europe) adlı geniş kapsamlı kültür projesi Antakya’da başladı. Antakya’daki etkinliklerinin açılışı, Hüseyin Özbuğday Anadolu Lisesi’nde Anja Tuckermann’ın, Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk Konferans Salonu Amfisi’nde Barbara Frischmuth’un okuma söyleşileri ve Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk Konferans Salonu Fuayesi’nde “Bruno Taut” sergisinin açılışı ile gerçekleşti. Sergi açılışında konuşma yapan İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Mimarlık Fakültesi Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Mete Tapan, “Renkli Yapıların Ustası” Taut’un, insanı esas alan mimarının öncülerinden biri olduğunu ve Türk mimarisine yön vererek, Türkiye’ye önemli lise yapıları kazandırdığını belirtti. Antakya Belediye Başkan Yardımcısı Aytaç Kınay, Mustafa Kemal Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ertuğrul Eğilmez, Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Osman Biçer ve Goethe Enstitüsü-İstanbul Müdürü Claudia Hahn-Raabe’nin katılımları ile gerçekleşen açılışa, Antakyalı sanatseverler yoğun ilgi gösterdi. 2009 yılının Mayıs ayında başlayan “Avrupa Edebiyatı Türkiye’de – Türk Edebiyatı Avrupa’da” projesinin Antakya’da yer alan etkinlikleri kapsamında; ödüllü yazarlar Anja

²⁸ 18 Haziran 2009, Özyurt Gazetesi.

Tuckermann ve Barbara Frischmuth, farklı mekanlarda gençlerle söyleşiler gerçekleştirerek, eserlerinden bölümler okumaya devam edecekler. Antakya’da gerçekleştirilecek etkinliklerde, Doğu Avrupa kökenli tek çello grubu Melo-M; pop ve rock müzik parçalarından oluşan repertuarlarını seslendirecekleri bir konser verecek. Letonyalı üç çellist; Kārlis Auzāns, Valters Pūce ve Antons Trocjuks’tan oluşan Melo-M konserlerinde sevilen şarkıların yeni yorumlarına ve Ghostbusters, Mission Impossible gibi filmlerin jenerik müziklerine yer veriyor. Program kapsamında ayrıca, en önemli çağdaş mimarlardan Bruno Taut’un 1920’li yıllarda Berlin ve çevresinde yapmış olduğu yenilikçi konut ve sitelerden örneklerle, 1936-38 yılları arasında Türkiye’de projelendirdiği yapıların yer aldığı fotoğraf sergisi, 26 Ocak 2010 tarihine kadar, Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk Konferans Salonu’nda Antakyalı sanatseverler tarafından ziyaret edilebilecek. “Yollarda... Avrupa Kültür Haftası Etkinlikleri” başlığı altında gerçekleştirilecek etkinliklerde sanatçılara, projeye katılan yazarların kitaplarının incelenip okunabileceği, internet bağlantılı bilgisayarlar ve audiovisuel araçlarla donatılmış bir “Gezici Kütüphane” eşlik ediyor. “Yollarda... Avrupa Kültür Haftası Etkinlikleri”ne tüm Antakyalı sanatseverler ücretsiz olarak davetli... “Kültür Köprüleri” Programı Hakkında Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı’nın 16 Temmuz 2007’de AB üye devletlerinin kültür kurumlarına ve onların Türkiye’deki ortaklarına yönelik hazırladığı “Kültür Köprüleri” programı; çağdaş sanatların her dalında (müzik, edebiyat, gösteri sanatları, görsel sanatlar vb.) farklı kültürleri ve bu farklı kültürlerden birçok sanatçıyı bir araya getiren projelere destek sağlıyor. Program; Avrupa Birliği’ne üye ülkelerle Türkiye’nin kültürel değerlerini karşılıklı olarak tanıtmalarına; kültürel ve sanatsal yenilikleri sınırlar ötesine taşımalarına ve kültürler arası diyalogun desteklenmesine katkıda bulunuyor. “European Literature Goes To Turkey - Turkish Literature Goes To Europe” (“Avrupa Edebiyatı Türkiye’de – Türk Edebiyatı Avrupa’da”) Projesi Hakkında “Kültür Köprüleri” programı çerçevesinde Goethe Enstitüsü tarafından birçok kurumun işbirliği ile gerçekleştirilen “Avrupa Edebiyatı Türkiye’de – Türk Edebiyatı Avrupa’da” (“European Literature Goes to Turkey - Turkish Literature Goes to Europe”) adlı proje; edebiyat ve kültür aracılığıyla insani değerlerin yüceltilmesini ve kültürler arası alışveriş ile sivil toplum diyaloglarının geliştirilmesini amaçlıyor. 5 Mayıs 2009 tarihinde Diyarbakır’da başlayan Türkiye turuna; 8 Avrupa ülkesinden, eserleri daha önceden Türkçeye çevrilmiş 48 tanınmış çağdaş yazar konuk oluyor. Yazarların yanı sıra, fotoğraf sanatçıları, film yapımcıları ve müzisyenler de Türkiye’nin 24 kentindeki

sanatseverlerle buluşuyor. Her kentte bir hafta boyunca iki dilde edebiyat okumaları ve söyleşiler gerçekleştiriliyor. Projede, konuk yazarlara, internet bağlantılı bilgisayarlar ve audiovisuel araçlarla donatılmış, Mercedes – Benz Türk A.Ş.’nin katkılarıyla sağlanan bir ‘gezici kütüphane’ eşlik ediyor. “Yollarda... Avrupa Kültür Haftası Etkinlikleri” adı altında düzenlenen hafta kapsamında konserler, atölye çalışmaları ve sergiler de yer alıyor. Avrupa’da güncel sanat alanındaki gelişmeler ve yeniliklerle tanışma olanağı sunan projenin Türkiye turu, 16 Nisan 2010 tarihinde İstanbul’da 2010 Avrupa Kültür Başkenti kutlamaları çerçevesinde gerçekleştirilecek özel bir gala ile son bulacak. “European Literature Goes to Turkey - Turkish Literature Goes to Europe” projesinin 4 Mayıs 2010 tarihinde başlayacak 8 Avrupa ülkesini kapsayan Avrupa turunda ise; eserleri daha önce yabancı dile çevrilmiş 16 tanınmış Türk yazar, 7 AB ülkesi ve İsviçre’de, iki dilde okuma günleri gerçekleştirecek. Türkiye’den başarılı müzisyen, film yapımcısı ve fotoğrafçılar, Sofya, Bükreş, Viyana, Zürih ve diğer 2 Avrupa Kültür Başkenti olan Pecs ve Essen’de sanatseverlerle buluşacak. 24 Haziran 2010 tarihinde Brüksel’de tüm Avrupalı ve Türk sanatçıların katılımıyla gerçekleşecek gala ise, bir yıllık projenin doruk noktasını oluşturacak.²⁹

Türkiye ve Suriye Üniversiteleri Arasında Ortak Fon Kurulması

Birinci Türkiye- Suriye Rektörleri Sempozyumu, Suriye’nin Laskiye Kentinde yapıldı. Türkiye’den YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan ve 11 Üniversite Rektörü ile Şam Büyükelçisi ve Müsteşarı Katıldı. Toplantıya katılan Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Şerefettin Canda toplantı ile ilgili şunları söyledi: “Güney komşumuz olan Suriye, aynı zamanda Türkiye’ye en uzun sınırı olan ülkedir. Suriye 1516 yılında Osmanlı egemenliğine girmiş, Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) sonuna dek 403 yıl Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Bu dönemde, Suriye’de birçok uygarlık eseri yapılmıştır. Örneğin Halep Üniversitesi 1903 yılında yapılmıştır. Mondros Antlaşması’ndan sonra, 1920’de Fransızlar tarafından işgal edilen ve 1922’de Fransız manda yönetimine giren Suriye, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra 1946 yılında bağımsızlığına kavuştu. Baas Partisi yönetimindeki Suriye’nin son Cumhurbaşkanı Dr Başar Esad’dır. 13 Ekim 2009’da Halep’te yapılan Vize antlaşması ile Türkiye-Suriye sınırından geçişlerin kolaylaşması, vizenin kalkması, iki ülke arasında ortak tarih ve coğrafyadan gelen ilişkilerin yeniden güçlenmesine, ticaret, turizm, kültür, eğitim ilişkilerinin artmasına, şimdiden önemli katkı sağlamıştır. Bunun sonucunda, ,

²⁹ 8 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.

özellikle sağlık-eğitim-teknoloji-turizm alanlarında Bölgenin ve Orta Doğu'nun "Tıp ve eğitim merkezi" olmak için çalışan Mustafa Kemal Üniversitesi de önemli gelişmeler sağlamıştır. Diğer komşu illerimiz yanı sıra, Hatay İlimiz de Suriye'ye en yakın ilimiz olarak, ulaşım kolaylığı nedeniyle eğitim, kültür, ticaret ve turizm alanlarında avantajlıdır. Mustafa Kemal Üniversitesi'nin yeni Araştırma ve Uygulama Hastanesi'ne, daha şimdiden Suriye'den hastalar gelmeye başlamıştır. Türkiye ve Suriye arasındaki, yükseköğretim ve bilimsel alandaki ilişkilere ivme kazandırmak üzere, Suriye Başbakanı M. Naci Otri'nin desteği ve Yüksek Öğrenim Bakanı Prof. Dr. Ghiath Barakat'ın katılımı ile Birinci Türkiye- Suriye Rektörleri Sempozyumu, Suriye'nin Laskiyeye Kentinde bulunan Tışrin Üniversitesi'nde yapıldı. Birinci Türkiye- Suriye Rektörleri Sempozyumu açılış oturumunda, Türkiye YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan "Türkiye Yükseköğretim Sistemini" tanıtan bir konuşma yaptı. Diyalog toplantısında da, Gaziantep (Prof. Dr. M. Yavuz Coşkun), Çukurova (Prof. Dr. Alper Akınoğlu), Harran (Prof. Dr. Halil İbrahim Mutlu), İnönü (Prof. Dr. Cemil Çelik), Şırnak, Mardin Artuklu (Prof. Dr. Serdar B. Omay), Muş Alpaslan (Prof. Dr. Nihat İnanç), Tunceli (Prof. Dr. Durmuş Boztağ), Kilis 7 Aralık (Prof. Dr. İsmail Güvenç), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (Prof. Dr. M. Şerefetin Canda) Rektörleri ile İstanbul Üniversitesi (Prof. Dr. Zeynep Çiğdem Kayacan) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi (Prof. Dr. Semih Diyarbakır) Rektör Yardımcıları, üniversitelerini tanıtan sunumlar yaptılar. Suriye Şam, Halep, Baas, Fıat Üniversitelerinin Rektörleri de üniversitelerini tanıtan sunumlar yaptılar. Her iki tarafın Üniversite Rektörleri karşılıklı öğrenci, öğretim üyesi değişimi, yüksek lisans ve doktora eğitimi ile ortak bilimsel çalışmalar ve ortak projeler yapma konusunda bilgi alışverişinde bulundular. Türkçe ve Arapça öğretimi için öğretim elemanı gereksinimi olduğu belirtildi. Deprem mühendisliği, yenilenebilir enerji, çevresel kirlilik, inşaat tekniklerini geliştirme, su ürünleri, tarım, su kaynaklarının korunması, gıda üretimi, ileri tıp ve sağlık bilimleri vb alanlarda ortak çalışma konuları önerildi. Birinci Türkiye- Suriye Rektörleri Sempozyumu'nda Türkiye-Suriye yüksek öğrenim işbirliğinin gelişmesi için, her iki ülke üniversite Rektörleri tarafından öneriler yapıldı. Gaziantep Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yavuz Coşkun başlangıçtaki işbirliği ilkelerinin iyi düzenlenmesinin ilerideki ortak çalışmalar ve gelişmeler açısından temel olacağını bildirdi. Çukurova Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu, Üniversitelerinde, önceden beri Suriyeli öğrenci ve akademisyenlerin eğitim gördüğünü ve bunun daha da gelişeceğini bildirdi. Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Şerefettin Canda, Avrupa Komisyonu'ndaki gibi, öğrenci ve öğretim üyesi değişiminin

finansal desteği için ortak bir fon oluşturulması ve uygulanacak ortak temel prensip ve ilkelerin gerçekçi biçimde oluşturulmasını önerdi. Harran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Halil İbrahim Mutlu, Suriye ile en uzun sınırı olan İlin üniversitesi olarak eğitim öğretim alanında daha çok işbirliği yapabileceklerini bildirdi. Sonuç olarak, Birinci Türkiye- Suriye Rektörleri Sempozyumu, Türkiye-Suriye sınır geçişlerinde vizenin kaldırılmasından sonra, üniversiteler arasında, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve ortak bilimsel çalışmalar ile geleceğe yönelik iki komşu ülke arasındaki kültürel, ekonomik, ticari, turistik (sağlık turizmi) ve eğitim işbirliğini arttırıcı önemli bir girişim olması açısından etkin bir adım olmuştur.”³⁰

Bologna Süreci Projesi

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkan Vekili Prof. Dr. Ömer Demir, "Yüksek öğrenimin omurgasını oluşturan ve kaliteyi amaçlayan Bologna Süreci ile üniversite sisteminin uluslararası olmasını amaçlıyoruz" dedi. Demir, "2009-2011 Bologna Projesi" toplantısında Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Tayfur Sökmen Yerleşkesi Atatürk Konferans Salonu'nda düzenlenen etkinlikte yaptığı konuşmada, süreç hakkında bilgi verdi. Yükseköğretimde verilen eğitimde dünya standartlarına ulaşılması gerektiğini ve bu konuda yapılan çalışmaların önemli olduğunu ifade eden Demir, şöyle devam etti: "Öğretim üyesi, öğrenci sayısı ile araç gereç ve verilen eğitimin dünyada geçerliği bakımından bir üniversite uluslararası standarttayım diyebiliyorsa yapılması gerekenleri yapmıştır. Bologna süreci ile işte bu unsurları tamamlamayı ve üniversite sisteminin uluslararası olmasını amaçlıyoruz. Süreçle hedefin, yüksek öğrenim sistemini modernize etme, çağdaşlaşma mekanizmasıdır." Türkiye'de yükseköğretimin en büyük sorunlarından birinin erişimin gelişmiş ülkeler seviyesinde bulunmaması olduğunu vurgulayan Demir, bu konuda, yeni üniversite açılması ve mevcutların da kapasitesinin arttırılması gerektiğini kaydetti. Yükseköğretim çağındaki herkesin üniversiteye alınması konusunda çalışma yapılması gerektiğinin altını çizen Demir, "Ancak bu konuda da mezun edeceğimiz öğrencilerin her bakımından donanımlı olarak istihdama kazandırılması lazım. Verilen eğitimle öğrenciler belli bir yeterliliğe getirilmeli ve donanıma sahip olmalıdır. Bu şekilde istihdamda yaşanacak sorunlar da aşılmış olur" diye konuştu. Demir, yükseköğretim kurumlarının ön lisans ve lisans bölümlerine yurt dışından öğrenci alınmasıyla ilgili bir takım çalışmaların bulunduğunu söyledi. Araştırma görevlisi alınması konusunda da projelerinin bulunduğunu belirten Demir, "2 bin yeni araştırma

³⁰ 20 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.

görevlisi almayı düşünüyoruz. Bunlara yabancı dil hazırlık eğitimi verilecek. Daha sonra araştırma görevlileri yurt dışında da belli bir süre yabancı dil eğitimi aldıktan sonra yeniden Türkiye'ye dönerek yükseköğretim kurumlarında lisans üstü eğitim yaptıracağız" dedi. Üniversitelerin yapısal sorularından birinin de içten beslenme olduğunun altını çizen Demir, bir kişinin lisans eğitimine başladığı bir yerde profesör olarak emekli olabildiğini ifade etti. İçten beslenmenin üniversiteleri içine kapattığını vurgulayan Demir, bu konuyla ilgili başka bir üniversitede 2 yıl çalışma zorunluluğu getirileceğini kaydetti. Sakarya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Durman da "Bologna Sürecinde Yeterlilikler Çerçevesinde Güncel Gelişmeler " konusunda bilgi verdi. MKÜ Rektörü Prof. Dr. Şereffettin Canda ise üniversitelerinde öğrencileri her bakımdan donanımlı bir hale getirmek için yapılan çalışmaların desteklenmesi gerektiğini söyledi. Üniversitelerinde 12 fakülte, 6 yüksekokul, 15 meslek yüksekokulu ve 6 enstitünün bulunduğunu ifade eden Canda, öğrenci sayılarının 25 bine ulaştığını kaydetti. Toplantının, gün boyu çeşitli etkinliklerle devam edeceği bildirildi³¹.

2010-2011 Dönemi Erasmus Programı

Mustafa Kemal Üniversitesi'nde (MKÜ) 2010-2011 döneminde Erasmus Programı 2010-2011 döneminde staj ve öğrenim amacıyla toplamda 60 öğrenci ile ders verme ve eğitim alma amacıyla da 18 öğretim elemanı yurtdışına gönderilecek. Üniversitelerin yurtdışına açılma kapılarından biri olan Erasmus Programı sayesinde öğrenciler, öğrenimlerinin bir veya iki dönemini Avrupa Üniversitelerinde yapma fırsatı bulurken, öğretim elemanları da genellikle 1 hafta süre ile Avrupa Üniversitelerinde ve işletmelerinde ders verme veya eğitim alma faaliyeti gerçekleştiriyor; ayrıca diğer öğretim elemanları ile tanışıp işbirliği yapma imkanı buluyor. MKÜ'de yurtdışına gönderilecekler öğretim elemanları için düzenlenen bilgilendirme seminerinde Rektörlük Dış İlişkiler Birimi Sorumlusu Yrd. Doç. Dr. Muharrem Keskin ve Erasmus Kurum Koordinatörü Ömer Faruk Kadan personele gitmeden önce, yurtdışındayken ve döndükten sonra yapılacak işlemlerle ilgili bilgi verdiler. MKÜ Rektörü Prof.Dr. Hüsnü Salih Güder de yurtdışına gidecek öğretim elemanlarına yaptığı konuşmada, uluslararası bir üniversite olmanın önemini vurgulayarak, üniversite yönetimi olarak Erasmus programına çok önem verdiklerini, gönderilen öğrenci ve öğretim elemanı sayısını artırmak için çaba sarf ettiklerini belirtti. Birkaç yıldır bu hareketliliğin başarıyla sürdürüldüğünü ve bu konuda Dış İlişkiler birimi kaliteli bir eğitim için her türlü lojistik desteği sağladığını

³¹ 25 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.

söyleyerek onlara teşekkür etti. Rektör Güder, son olarak gönderilecek öğretim elemanlarına: “Sizler gittiğiniz yerlerde ülkenizi, kentinizi ve üniversitenizi tanıtacak kültür elçilerisiniz. Bu hareketlilikte iki amaç vardır. Birincisi kendi bilgi ve kültürünüzü artırmak diğeri ise kendi kültürümüzü gittiğiniz yerlerde en iyi ve doğru şekilde tanıtmanızdır. Hepinizin Atatürk ilke ve devrimleri ışığında yüksek üniversal anlayışın kurumlaşması adına, üniversitesini seven bireyler olarak onu yükseltmek için elinizden geleni yapacağınıza ve bizleri başarı ile temsil edeceğinize inanıyorum. Döndüğünüzde tazelenmiş, iyi motivasyonla ve yeni bir solukla geleceksiniz. Mustafa Kemal Üniversitesi sizlerle yarınlara daha güçlü ve güvenli bakıyor” dedi.³²

Erasmus Programı Kapsamında Bulgaristandan Ziyaret

Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenim Programlarından biri olan ve öğrenci, öğretim elemanı ile idari personelin karşılıklı değişimini sağlayan Erasmus programı kapsamında, Bulgaristan’ın Veliko Tornovo Üniversitesi’nden Yrd. Doç. Dr. Elena Kancheva ve Yrd. Doç. Dr. Stefaniya Ivanova Belomazheva Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunu ziyaret etti. Ziyaret kapsamında Yrd. Doç. Dr. Elena Kancheva ve Yrd. Doç. Dr. Stefaniya Ivanova, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanları ve öğrencilerine Jimnastik ve Fizikoterapi konularında sunum yaparak üniversitelerini tanıtıcı bilgiler verdi. Seminer sonrasında öğrenci ve öğretim elemanları ile tanışıp sorularını cevaplayan misafir öğretim elemanları, gösterilen ilgiden memnun kaldıklarını belirtti. Konuk öğretim elemanlarını makamında kabul eden Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü, Erasmus programına önem verdiklerini belirterek misafirlerin ziyaretinden çok memnun olduğunu, 2010-2011 döneminde Erasmus programı kapsamında öğrenim amacıyla 46 öğrenci gönderdiklerini, staj amacıyla yaz aylarında 14 öğrenci daha gönderileceğini söyledi. Öğretim elemanı değişiminde ise Erasmus programı ile ders verme ve eğitim alma amacıyla 21 öğretim elemanının gönderileceğini, ayrıca toplamda 15 öğretim elemanının da üniversiteyi ziyaret edeceğini bildirdi. Ziyarete Bulgaristanlı Öğretim Üyeleriyle birlikte Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürü Doç. Dr. Ahmet Koç, Müdür yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kırımoğlu, Dış İlişkiler Birimi Sorumlusu Yrd. Doç. Dr. Muharrem Keskin ve Öğretim Elemanı Yrd. Doç. Dr. Nigar Küçükkubaş katıldı.³³

³² 17 Ocak 2011, Özyurt Gazetesi.

³³ 22 Nisan 2011, Özyurt Gazetesi.

Erasmus Öğrencileri Bilgilendirme Semineri

Mustafa Kemal Üniversitesi'nde 2011-2012 döneminde Erasmus Öğrenim programı ile Avrupa üniversitelerine gönderilecek öğrenciler için bilgilendirme semineri yapıldı. Üniversiteden yapılan açıklamada, Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörünün Erasmus programına çok önem verdiği ve programdan yararlanan öğrenci ve personel sayısını daha da artırmak için çalışma yapacağı bildirildi. Yapılan açıklamada, 2010-2011 döneminde Erasmus programı kapsamında öğrenim amacıyla 46 öğrenci gönderildiği, Staj amacıyla yaz aylarında 13 öğrencinin daha gönderileceği, öğretim elemanı değişiminde ise Erasmus programı ile ders verme ve eğitim alma amacıyla 21 öğretim elemanının gönderileceği aynı dönemde 12 öğrenci ve yaklaşık 10 personelin de Mustafa Kemal Üniversitesi'ne geldiği bildirildi. Ayrıca 2011-2012 döneminde ise, bu sayıların daha da artırılacağı Erasmus öğrenim programından 65 öğrencinin, Staj programından 20 öğrencinin ve personel değişiminden de 25 personelin yararlanmasının planlandığı belirtildi. Böylelikle toplamda programdan yararlanan öğrenci ve personel sayısının 110 civarında olmasının beklendiği bildirildi. Bu yıl programdan yararlanacak öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle bilgilendirme toplantısı, öğrenciler iki ayrı gruba ayrılarak 7 Mayıs 2011 ve 14 Mayıs 2011 tarihlerinde gerçekleştirildi. Seminerde Dış İlişkiler Birimi Genel Koordinatörü ile Erasmus Koordinatörü Okutman Ömer Faruk Kadan, öğrencilere gitmeden önce, yurtdışında iken ve döndükten sonra yapacakları işlemler ile ilgili detaylı bilgi verdi.³⁴

Duisburg-Essen Üniversitesi MKÜ'yü Ziyaret Etti

Güneydoğu gezisi çerçevesinde Hatay'ı gezmeye gelen Duisburg-Essen Üniversitesi Turkistik (Türkçe Öğretmenliği) Bölümü Erasmus Koordinatörü Berin Uyar, öğrencileriyle birlikte Mustafa Kemal Üniversitesi'ni (MKÜ) ziyaret etti. Ziyarete ilk olarak MKÜ Merkez Yemekhanesi'nde konuklarla yemek yenildi. Daha sonra konuklar Eğitim Fakültesini ziyaret etti. Eğitim Fakültesindeki buluşmada Türkçe Eğitimi Bölümü Erasmus, ERASMUS Programı kapsamında anlaşma yaptıkları Duisburg Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümü öğretim elemanları ve öğrencilerini misafir etmekten mutluluk duyduklarını ve anlaşma uyarınca öğrenci ve öğretim elemanı değişimini bir an önce başlatmak istediklerini belirtti. Programda Türkçe Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi Esra Nur Tiryaki tarafından

slayt sunumu eşliğinde üniversitemiz hakkında kısa bir tanıtım yapıldı. Ziyarete Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Aynur Özfirat da konuklarımızı ağırlamaktan mutlu olduklarını belirterek ziyaretin anısına hediye takdiminde bulundu. Duisburg Essen Üniversitesi Turkistik (Türkçe Öğretmenliği) Bölümü Erasmus Koordinatörü Berin Uyar ise “Bu sıcak karşılamadan dolayı sizlere çok teşekkür ediyoruz ve sizleri de Üniversitemize bekliyoruz” diyerek bu denli hoş bir karşılamayı beklemediklerini, şaşırdıklarını; ama bu vesileyle onurlandıklarını belirtti. Uyar, Almanya’da ve Türkiye dışında Türkçe Öğretmeni yetiştiren tek bölüm olduklarını belirterek “Turkistik” adı altında bölüm kurduklarını ve gönüllü öğrencilerle çalıştıklarını dile getirdi. Uyar, her yıl 100 kadar öğrenci mezun etiklerini bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun Almanya’da öğretmenlik yaptığını belirtti. Programda Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanı Doç. Dr. Hüseyin Güfta, konuklarımızın bölümümüzü ziyaretinden duyduğu memnuniyeti ifade ederek “Bu sıcak ilişkinin sonraki dönemlerde de devam etmesi için bölüm olarak elimizden geleni yapacağız.” dedi. Programda Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyeleri’nden Doç. Dr. Jale Öztürk, Yrd. Doç. Dr. Bilginer Onan, Yrd. Doç. Dr. Bülent Arı, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Balcı, Araştırma Görevlisi Hüseyin Özçakmak misafir öğrencilere üniversitemizi tanıtan materyaller ve çeşitli hediyeler takdim etti. Daha sonra konuklarla birlikte Eğitim Fakültesi’nin derslikleri ve dil öğretimine yönelik laboratuvarı ziyaret edilerek öğrencilere bilgiler verildi. Hatıra fotoğrafı çekiminden sonra programın son ayağı olarak tur otobüsüyle Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinin rehberliğinde Üniversitemiz Kampüsü gezildi. Konuk öğrenciler geziden ve üniversitemize gelmekten çok memnun olduklarını, Üniversitemizi çok beğendiklerini ve Erasmus Anlaşması çerçevesinde Üniversitemize tekrar gelmek istediklerini belirttiler³⁵.

Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenim Programı: Erasmus Programı

Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenim Programlarından (LLP) biri olan ve öğrenci, öğretim elemanı ve idari personelin karşılıklı değişimini sağlayan Erasmus programı kapsamında, Litvanya’nın Siauliai Üniversitesi’nden Dr. Oksana Mejere 10-14 Ekim 2011 tarihleri arasında Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini ziyaret etti. Ziyaret kapsamında Dr. Mejere, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü öğretim elemanları ve öğrencilerine Proje Yönetimi konusunda ders verdi.

³⁴ 20 Mayıs 2011, Özyurt Gazetesi.

³⁵ 17 Eylül 2011, Özyurt Gazetesi.

Ders sonrasında öğrenci ve öğretim elemanları ile tanışıp sorularını cevaplayan misafir öğretim elemanı gösterilen ilgiden memnun kaldığını belirtti. Dış İlişkiler Biriminde yapılan açıklamada, MKÜ Rektörünün Erasmus programına önem verdiği, bu tip ziyaretlerin çok memnuniyet verici olduğu belirtildi. 2011-2012 döneminde Erasmus programı kapsamında öğrenim amacıyla 65 öğrencinin, staj amacıyla da 15 öğrencinin daha gönderilmesinin planlandığı; öğretim elemanı değişiminde ise Erasmus programı ile ders verme ve eğitim alma amacıyla 20 öğretim elemanının gönderileceği, ayrıca toplamda 15 öğretim elemanının da üniversiteyi ziyaret etmesinin beklendiği bildirdi.³⁶

Mustafa Kemal Üniversitesinde (MKÜ) Avrupa Birliği Yaşamboyu Öğrenim Programları'ndan (LLP) biri olan Erasmus Programı'na başvurular başladı. MKÜ'den yapılan açıklamada, şu ifadeler yer verildi: "Başvuruların 9 Şubat 2012 Perşembe gününe (Yarın) kadar devam edeceği Erasmus Programı; öğrencilerin öğrenim faaliyetlerinin bir ya da iki yarıyılını, AB üyesi bir ülkede bulunan ve ikili anlaşma olan üniversitelerde tamamlamalarına, staj faaliyetlerini ise ikili anlaşma bulunan üniversitelerde veya ikili anlaşma olmaksızın alanları ile ilgili işletmelerde yapmalarına olanak sağlayan ve bu kapsamda maddi destek amacıyla öğrencilere karşılıksız hibe veren bir programdır. Erasmus Programı'nın amacı; öğrencilerin ve personelin AB üyesi ülkelerde bulunan üniversitelerle değişimini sağlayarak onların kültürler arası etkileşimde bulunmalarını sağlamak ve bu sayede öğrenci ve personelde uluslararası bir farkındalık oluşturmaktır. Erasmus Programı, sadece öğrencilere yönelik bir program olmayıp programdan akademik ve idari personel de faydalanabilmektedir." MKÜ Rektörü; Erasmus programının Türkiye'de daha bilinir hale geldiğini ve programa verilen önemin giderek arttığını, Üniversitemizin gerek gönderdiği gerekse kabul ettiği öğrenci ve personel sayısı bakımından hızla ilerleme kaydettiğini ifade etti. Ayrıca Rektör, 2011-2012 döneminde Erasmus programı kapsamında staj amacıyla 20 öğrencinin, 2012-2013 döneminde öğrenim amacıyla da 90-100 öğrencinin daha gönderilmesinin planlandığını, öğretim elemanı değişiminde ise Erasmus programı ile ders verme ve eğitim alma amacıyla aynı dönemde 30 öğretim elemanının gönderileceğini bildirdi. Başvurular ile ilgili detaylı bilgi ve başvuru formuna, MKÜ Rektörlüğü Dış İlişkiler Birimi'nin internet sayfası (<http://dib.mku.edu.tr>) "Duyurular" kısmından ulaşılabilir.³⁷

³⁶ 29 Ekim 2011, Özyurt Gazetesi.

³⁷ 09 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

Farabi Değişim Programı

Mustafa Kemal Üniversitesi idari personelini bilgilendirmek için Atatürk Konferans Salonu'nda "Farabi Değişim Programı" semineri verildi. Saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın ardından enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu sekreterleri ile üniversitenin öğrenci işleri personelinin katılımıyla gerçekleşen seminerde, Farabi Kurum Koordinatörü Mehmet Şengül, Farabi Değişim Programı'yla ilgili genel bilgi verdi. Mehmet Şengül, öğrencilerin bir veya iki yarıyıl süresince kendi kurumları dışında başka bir yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmelerini amaçlayan Farabi Değişim Programı'nın gönüllülük esasına dayandığını söyledi. Üniversite ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri'nin ön lisans (2. sınıf), lisans (2, 3, 4 sınıflar), yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin (hazırlık, bilimsel hazırlık ve ilk yarıyıl eğitimlerini tamamlayanlar) Farabi programına katılabileceklerini belirtti. Farabi Kurum Koordinatörü Mehmet Şengül; seminerde öğrenci değişimi esasları, öğrenci bursları, başvuru için gerekli olan belgeler konusunda bilgi aktardı. Şengül, üniversitemizde Farabi programına başvuru süreciyle ilgili şunları söyledi: "Başvuru yapmak için önce üniversitemiz web sayfasında Farabi programı kısmında yer alan seminere katılım koşullarının ve internetten anlaşmalı olunan yerlerin belirlenmesi ve incelenmesi gerekir. Yapılan incelemelerin ardından gerekli belgeler hazırlanır ve önce üniversitemizde daha sonra karşı kurumda bu bilgilerin tümü bir eleme sürecinden geçer, akabinde nihai sonuç açıklanır." Farabi değişim programının işleyişiyle ilgili bilgi veren Mehmet Şengül; sunumunun devamında, Farabi değişim programının avantajları, zorlukları, uygulanması gereken öğrenci işlemlerini anlattı. İdari personelin katılımıyla gerçekleşen seminer, soru ve cevaplarının ardından sona erdi.³⁸

Fulbright Eğitim Komisyonu Eğitim Danışmanlığı

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Veteriner Fakültesi Mehmet Akif Ersoy Konferans Salonu'nda ABD'de Burslu Eğitim ve Araştırma olanakları bilgilendirme semineri verildi. Dış İlişkiler Birimi Koordinatörü seminerdeki konuşmasında Fulbright Eğitim Komisyonu Eğitim Danışmanlığı Koordinatörü Mevlüde Bakır'a katkı ve katılımlarından dolayı teşekkür ederek sunumunu gerçekleştirmek üzere sözü Mevlüde Bakır'a bıraktı. Mevlüde Bakır, sunumunda Fulbright bursları ve ABD'de eğitimle ilgili üniversite öğrencilerine bilgi verdi. 1949 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçen bir yasa

çerçevesinde kurulan ve 1950 yılından itibaren ABD'ye ilk bursiyerlerini gönderen Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu'nun Eğitim Danışmanlığı Koordinatörü Mevlüde Bakır, Fulbright Türkiye-ABD hükümetleri Dış İlişkiler Bakanlığı'nın ortaklaşa oluşturduğu bir program olduğunu söyledi. Mevlüde Bakır; "Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu, hem Türk hem Amerikan vatandaşlarının yüksek öğrenimleri ile araştırmaları için burs veriyor. Bu zamana kadar karşılıklı olarak, 4 binden fazla hem Türk hem Amerikan vatandaşına burs olanağı sağladık. Amerika'da yükseköğrenim görmek isteyen herkese ücretsiz objektif danışmanlık hizmeti sunuyoruz" dedi. Mevlüde Bakır konuşmasının devamında, Fulbright Eğitim Komisyonu'nun amacının kültürel değişim programları ile ülkeler arasındaki barış ve karşılıklı anlayışa katkıda bulunmak olduğunu belirtti. Ardından Fulbright'ın web sayfasının içeriğinde bilgi ve başvuru formlarının, Amerika'daki eğitimin her seviyesiyle ilgili konularda, Fulbright Bursları veya Amerika'daki bursların hangilerinin daha uygun olduğuyla ilgili bilgilerin var olduğunu, Education USA Merkezi tarafından öğrencilere ve akademisyenlere sunulan bursların bilgisinin yer aldığını anlattı. Fulbright Eğitim Komisyonu'nun web sayfasının tanıtımıyla ilgili sunumundan sonra Koordinatör Mevlüde Bakır, Fulbright'ın öğrencilere ve akademisyenlere verilen burslara yönelik maddi katkıları ve verilen burslarda aranan şartlarla ilgili; "Komisyonumuzda bulunan bütün burslara başvuruda bulunmak için Türk vatandaşı olmak gerekiyor. Amerikan vatandaşlığına veya yeşil karta sahipseniz komisyonumuzun verdiği burslardan faydalanamıyorsunuz. Ancak başka ülkelerin çifte vatandaşlığına sahipseniz burs için başvurabiliyorsunuz. Komisyonumuzun verdiği bütün burslar, son başvuru tarihinden itibaren bir akademik yıl sonrası içindir. Üniversite 3. ve 4. sınıfta olan öğrenciler; 100 üzerinden 75, 4 üzerinden 3 ve yukarısı için akademik ortalama şartını sağladıkları takdirde bursumuza başvuruda bulunabiliyorlar. Mezun olan öğrencilerimizde, bu not kriterlerini sağlayabiliyorlarsa burs için başvuruda bulunabiliyorlar" dedi. Soru-cevap şeklinde gerçekleşen seminerde; Mevlüde Bakır'ın verilen burs çeşitleri, maddi destekler ve bursa başvuru için gerekli olan koşullar hakkında bilgi vermesinin ardından seminer sona erdi.³⁹

Öğrencilere Erasmus Bilgilendirme Semineri

Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) 2011-2012 döneminde Erasmus Staj programı ile

³⁸ 09 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

³⁹ 15 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.

Avrupa üniversitelerine ve işletmelerine yaz stajı amacıyla gönderilecek öğrenciler için bilgilendirme semineri yapıldı. MKÜ Rektörlüğü Dış İlişkiler Birimi Erasmus Program Koordinatörlüğü'nden yapılan açıklamada; 2011-2012 döneminde Erasmus programı kapsamında 20 öğrencinin yaz stajı amacıyla Avrupa'daki üniversite ve işletmelere gönderileceği, bu amaçla öğrencilerin gitmeden önce, yurtdışında iken ve döndükten sonra yapacakları işlemler hakkında Dış İlişkiler Birimi Erasmus Program Koordinatörlüğü personeli tarafından öğrencileri bilgilendirmek üzere bir bilgilendirme (oryantasyon) toplantısı yapıldığı bildirildi. Yapılan açıklamada, 2011-2012 döneminde Erasmus programı kapsamında öğrenim amacıyla da yaklaşık 60 öğrencinin gönderildiği, staj ile birlikte toplam gönderilen öğrenci sayısının 80 olacağı bildirildi. Ayrıca, aynı dönemde öğretim elemanı değişiminde de Erasmus programı ile ders verme ve eğitim alma amacıyla 24 öğretim elemanının gönderileceği, 9 öğrenci ve yaklaşık 15 personelin de üniversiteye geleceği bildirildi. Yapılan açıklamada, MKÜ Rektörünün Erasmus programına önem verdiği ve programdan yararlanan öğrenci ve personel sayısını daha da artırmak için çalışma başlattığı da bildirildi.⁴⁰

Sonuç

Mustafa Kemal Üniversitesi 2000'li yıllardan 2012 yılına kadar ulusal ve uluslararası alanda varlık göstermek niyetiyle pek çok girişimleri olmuştur. Bu girişimler genel olarak üniversitenin diğer üniversitelerle kurduğu ilişkilerin yanı sıra yapmış olduğu anlaşmalar uzun vadede üniversitenin öğrenci ve öğretim üyelerinin görgü ve tecrübe kazanmasında büyük katkılar sağlamıştır. Bu yıllar arasında görev yapan bütün rektörler üniversitenin yurt dışı bağlantılarının kurulmasında özveriyle çalışmış, üniversite içerisinde kurdukları merkezleri yurt dışında tanıtmak ve ülkeye Erasmus, Farabi, Mevlana gibi öğrenci değişim programlarıyla yabancı öğrenci ve öğretim üyesi getirmenin yanı sıra aynı şekilde ülke dışına öğrenci ve öğretim üyesi gönderebilmenin yollarını açmışlardır.

Kaynaklar

- 10 Aralık 2002, Antakya Gazetesi, Yıl: 37, Sayı: 11142.
- 6 Mayıs Salı 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37, S. 11263.
- 15 Mayıs Perşembe 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37, S. 112711.
- 3 Eylül Çarşamba 2003, Antakya Gazetesi, Y. 385.

⁴⁰ 09 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

- 25 Kasım 2011, Özyurt Gazetesi.
1 Temmuz Salı 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37.
7 Temmuz Pazartesi 2003, Antakya Gazetesi, Y. 374.
4 Temmuz Cuma 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37.
17 Temmuz Perşembe 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37, S. 11325.
23 Ocak 2006, Antakya Gazetesi, Y.39, S. 12094.
22 Şubat 2006, Antakya Gazetesi, Y.39, S. 12120.
26 Nisan 2006, Antakya Gazetesi, Y. 39, S. 12174.
29 Nisan 2006, Antakya Gazetesi, Y. 39, s. 4.
24 Kasım 2010, Özyurt Gazetesi.
22 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
24 Haziran Salı 2003, Antakya Gazetesi, Y. 37, S. 113051.
28 Haziran Cumartesi, Antakya Gazetesi, Y. 372.
28 Haziran 2005, Antakya Gazetesi, Y. 39, S. 11923.
03 Ekim 2007, Özyurt Gazetesi.
27 Ekim 2007, Özyurt Gazetesi.
30 Kasım 2007, Özyurt Gazetesi.
12 Şubat 2008, Özyurt Gazetesi.
16 Ekim 2008, Özyurt Gazetesi.
31 Ekim 2008, Özyurt Gazetesi.
23 Mayıs 2009, Özyurt Gazetesi.
09 Haziran 2009, Özyurt Gazetesi.
18 Haziran 2009, Özyurt Gazetesi.
8 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.
20 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.
25 Ocak 2010, Özyurt Gazetesi.
17 Ocak 2011, Özyurt Gazetesi.
22 Nisan 2011, Özyurt Gazetesi.
20 Mayıs 2011, Özyurt Gazetesi.
17 Eylül 2011, Özyurt Gazetesi.
29 Ekim 2011, Özyurt Gazetesi.
09 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
15 Şubat 2012, Özyurt Gazetesi.
09 Mart 2012, Özyurt Gazetesi.

ASHANTİ (GANA): İMPARATORLUKTAN ŞARTLI BAĞIMSIZLIĞA

*ABDULLAH KARAOĞLU
**BETÜL KARAOĞLU
***BEDRİYE SOKU
****GÖKHAN AĞOĞLU
*****ZÜHAL AĞOĞLU

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

16. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

23. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Abdullah Karaoğlu, Betül Karaoğlu, Bedriye Soku, Gökhan Açoğlu, Zühal Açoğlu, “Ashanti (Gana): İmparatorluktan Şartlı Bağımsızlığa”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 198- 229.

Apa: Karaoğlu, A., Karaoğlu, B., Soku, B., Açoğlu, G., Açoğlu, Z. (2023), “Ashanti (Gana): İmparatorluktan Şartlı Bağımsızlığa”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 198- 229.

Özet

Ashanti kabilesi 1700’lü yıllarda Atın Sahil denilen Batı Afrika topraklarında büyük bir imparatorluk kurmaya muvaffak olmuştur. Bu imparatorluk Avrupalıların sömürge topraklarıyla çok yakın temasta olması ve büyük yeraltı kaynaklarına sahip olması, özellikle İngilizlerin dikkatini çekmiştir. İngiltere sanayi devriminin ihtiyaç duyduğu ucuz işçi ve bol emtiayı bu bölgeden karşılayabileceğini fark edince, önce ticaret amacıyla girdiği bu toprakları, daha sonra işgal etmeye kalkışınca, Afrika’nın onurlu insanlarıyla savaşmak zorunda kalmıştır. Ashanti İmparatorluğu İngilizleri birkaç defa püskürtmüş olmasına rağmen, İngilizlerin tükenmek bilmeyen kaynakları ve kurdukları diplomasi fitnessi sayesinde başarıya ulaştıkları görülmektedir. Ashanti toplumu içerisinde oluşturulan bölücülük, imparatorluğun zayıflamasına ve parçalanmasına sebep olmuş, buna rağmen 1900’lü yıllara kadar direniş sürmüştür. 1901’de yapılan son savaş ile İngiliz sömürgesi haline gelen Asanti, 1950’li yıllarda şartlı bağımsızlığını kazanarak İngiliz Milletler Cemiyeti’nin bir parçası haline gelmiştir.

Bu makalede Asanti-İngiliz ilişkileri ve Gana Devleti’nin kuruluşu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Asanti, Gana, İngiltere, Sömürge

Abstract

* Müdür, Dr. Cemil Karşılıgil İlkokulu, karaogluab@gmail.com, Orcid: 0009-0003-9545-0011

** Uzman Öğretmen, Akyol Ortaokulu, betulkaraoglu9153@gmail.com, Orcid:0009-0005-9811-7032

*** Şube Müdürü, bbedriyesoku@gmail.com, Orcid:0009-0004-3088-6073

**** Müdür Yardımcısı, Kurtuluş İlkokulu, agoglugokhan04@gmail.com, Orcid:0009-0002-9628-5663

***** Öğretmen, Adnan Menderes Orta Okulu, zualagoglu84@gmail.com, Orcid:0009-0002-0183-7657

The Ashanti tribe succeeded in establishing a great empire in the West African lands called Atin Coast in the 1700s. This empire attracted the attention of the British in particular, as it was in close contact with the colonial lands of the Europeans and had large underground resources. When England realized that it could meet the cheap labor and abundant commodities needed for the industrial revolution from this region, it first entered these lands for trade purposes, and then when it tried to occupy them, it had to fight with the honorable people of Africa. Although the Ashanti Empire repelled the British several times, it seems that the British achieved success thanks to their inexhaustible resources and their diplomatic discord. The separatism created within the Ashanti society caused the empire to weaken and disintegrate, although resistance continued until the 1900s. Asanti, which became a British colony with the last war in 1901, gained conditional independence in the 1950s and became a part of the British League of Nations.

In this article, Asanti-British relations and the establishment of the Ghanaian State will be examined.

Key Words: Africa, Asanti, Ghana, England, Colony

Giriş

Antik Gana, gücünü ve zenginliğini altından elde ediyordu ve Sahra-ötesi ticaret sırasında devenin tanıtılması, taşınan malların miktarını artırdı. Gana hakkındaki bilgilerin büyük çoğunluğu Arap yazarlardan gelmektedir. Örneğin Al-Hamdani, Gana'yı dünyadaki en zengin altın madenlerine sahip ülke olarak tanımlıyor. Bu madenler Senegal Nehrinin yukarısındaki Bambuk'ta bulunuyordu. Soninکه halkı ayrıca tekstil, boncuk ve işlenmiş ürünler karşılığında köle, tuz ve bakır da satıyordu¹. Başkentleri Kumbi Salih'i Sahra'nın hemen kenarına inşa ettiler ve şehir kısa sürede Sahra ticaret yollarının en dinamik ve önemli güney terminali haline geldi. Kumbi Salih, sistematik bir vergilendirme biçimiyle tüm ticaretin odak noktası haline geldi. Daha sonra Audaghost başka bir ticaret merkezi haline geldi².

Antik Gana'nın zenginliği, karayılan Bida'nın masalında efsanevi bir şekilde anlatılmaktadır. Bu yılan, Krallık'ta refahı garanti altına almak karşılığında yıllık bir kurban talep ediyordu, bu nedenle her yıl bir bakire kurban ediliyordu, ta ki bir yıl sonra amaçlanan kurbanın nişanlısı (Mamadou Sarolle) onu kurtarana kadar. Yaptığı fedakârlığın aldatıldığını hisseden Bida, bölgeden intikamını aldı, korkunç bir kuraklık Gana'yı etkisi altına aldı ve altın madenciliği gerilemeye başladı. Arkeologların bulduğu, hikâyenin unsurlarını doğrulayan kanıtlar var. Bunlar, 12. yüzyıla kadar bölgede koyun, inek ve hatta keçilerin bol miktarda bulunduğunu gösteriyor.

Mağripli tüccarların Gana'ya doğru izlediği rota Kuzey Afrika'da Tahert'ten başlayıp Güney Fas'taki Sijilmasa'ya iniyordu. Buradan güneye ve iç kesimlere giden yol, sahile paralel

¹ Jack Goody, "The Mande and the Akan Hinterland," in *The Historian in Tropical Africa*, ed. J. Vansina, R. Mauny, and L. V Thomas (London: Oxford University Press, (1964), pp. 199.

² James Anquandah, *Rediscovering Ghana's Past* (Harlow, United Kingdom: Longman Group, 1982), pp. 126-127.

olarak devam ediyor, ardından Awdaghust üzerinden güneydoğuya doğru dönüyor ve Antik Gana'nın kraliyet şehri Kumbi Saleh'te sona eriyor. Kaçınılmaz olarak tüccarlar İslam'ı da beraberlerinde getirdiler. Kumbi Salih'teki İslam cemaati, Kral'ın sarayından oldukça uzakta, ayrı bir cemaat olarak kaldı. Kendi camileri ve okulları vardı ama Kral geleneksel inançlarını korudu. Bölgenin idaresini yürütmeye yardımcı olmak için Müslüman âlimlerin muhasebe ve edebi becerilerinden yararlandı. Batıdaki Tekrar eyaleti zaten İslam'ı resmi din olarak benimsemiş ve Kuzey Afrika ile daha yakın ticari ilişkiler kurmuştu.

Gana'nın gerilemesinin birçok nedeni vardı. Kral ticaret tekeli kaybetti, aynı zamanda kuraklık başladı ve toprak ile onun sığır ve ekimi sürdürme kabiliyeti üzerinde uzun vadeli bir etkisi oldu. Arap geleneğinde Murabıt Müslümanlarının Kuzey Afrika'dan gelip Gana'yı işgal ettiği bilgisi bulunmaktadır. Diğer yorumlar ise Murabıt etkisinin kademeli olduğu ve herhangi bir askeri ele geçirmeyi içermediği yönündedir³.

11. ve 12. yüzyılda ticari Gana'nın dışında Bure'de (modern Gine) yeni altın yatakları çıkarılmaya başlandı ve daha doğuda yeni ticaret yolları açıldı. Gana daha sonra Sosso hükümdarı Sumanguru'nun saldırılarının hedefi oldu. 1235'teki bu çatışmadan Malinke halkı yeni bir dinamik hükümdar olan Sundiata Keita'nın yönetimine geldi ve kısa süre sonra Mali Sundiata İmparatorluğu tarafından gölgede bırakıldı⁴.

Sömürge Öncesi Dönem

16. yüzyılın sonuna gelindiğinde modern Ganalı nüfusunu oluşturan etnik grupların çoğu bugünkü yerlerine yerleşmişti. Kıyı bölgesinde bulunan arkeolojik kalıntılar, bölgenin Erken Tunç Çağı'ndan (M.Ö. 4000 civarı) beri yerleşim gördüğünü göstermektedir; ancak geniş lagünler ve nehirlerde balıkçılığa dayanan bu toplumlar çok az iz bırakmıştır. Arkeolojik çalışmalar ayrıca Gana'nın orta kesimindeki orman bölgesinin kuzeyinde, 3.000 ila 4.000 yıl kadar erken bir tarihte yerleşim olduğunu gösteriyor. Sözlü tarih ve diğer kaynaklar, Gana sakinlerinden bazılarının atalarının bu bölgeye en azından MS 10. yüzyıl gibi erken bir tarihte girdiğini ve kuzeyden ve doğudan göçün bundan sonra da devam ettiğini öne sürüyor⁵. Bu göçler kısmen Batı Sudan'da (Nijer Nehri tarafından kurutulan modern Gana'nın

³ Nehemia Levtzion, *Muslims and Chiefs in West Africa: A Study of Islam in the Middle Volta Basin in the Pre-Colonial Period* (London: Clarendon Press, 1968), p. 85.

⁴ Ivor Wilks, *Asante in the Nineteenth Century: The Structure and Evolution of a Political Order* (London: Cambridge University Press, 1975), p. 22.

⁵ Kevin Shillington, *History of Africa* (New York: St. Martin's Press, 1995), p. 194.

kuzeyindeki bölge) bir dizi büyük devletin oluşumu ve dağılmasından kaynaklandı. Bu Sudan devletleri arasında öne çıkan Eski Gana'daki Soninke Krallığıydı. Açıkça söylemek gerekirse Gana, Kral unvanıydı, ancak Krallığın kayıtlarını bırakan Araplar bu terimi Kral, başkent ve devlet için kullandılar. 9. yüzyıl Arap yazarı Al Yaqubi, antik Gana'yı bölgedeki en organize üç devletten biri olarak tanımlamıştır (diğerleri orta Sudan'daki Gao ve Kanem'dir). Yöneticileri altın zenginliğiyle, saraylarının zenginliğiyle ve savaşçı avlama becerileriyle ünlüydü. Aynı zamanda Kuzey Afrikalı tüccarları Batı Sudan'a çeken altın ticaretinin de ustalarıydılar. Bu ve daha sonraki Batılı Sudanlı yöneticilerin askeri başarıları ve bölgenin altın madenleri üzerindeki kontrolleri, onların Kuzey Afrika ve Akdeniz'deki tüccarlar ve yöneticilerle olan tarihi ilişkilerinin bağlantı noktasını oluşturdu⁶.

Gana on birinci yüzyılda komşularının saldırılarına yenik düştü ama adı ve itibarı varlığını sürdürdü. 1957'de eski İngiliz kolonisi Gold Coast'un liderleri, bağımsızlığını yeni kazanan devletleri için uygun bir isim aradıklarında, sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanan ilk siyah Afrika ülkesi olan yeni ülkelere antik Gana'nın adını verdiler. Bu seçim sadece sembolik olmaktan öte bir anlam taşıyordu çünkü modern Gana, tıpkı adı gibi zenginliği ve altın ticaretiyle aynı derecede ünlüydü.

Batı Sudan'daki hiçbir eyalet, modern Gana bölgesindeki bölgeleri kontrol etmese de, daha sonra ülkenin kuzeyinde gelişen birkaç küçük Krallık, o bölgeden göç ettiğine inanılan soylular tarafından yönetiliyordu. Krallıkların Batı Sudan'daki genişlemesine katkıda bulunan Sahra-ötesi ticaret, aynı zamanda kuzeydeki modern Gana'daki ve güneydeki ormandaki bölgelerle temasların gelişmesine de yol açtı. Örneğin 13. yüzyıla gelindiğinde Mali imparatorluğunun Jenné kasabası, modern Gana'daki Volta Havzası'nın kuzey üçte ikisindeki savan ormanlık alanlarındaki etnik gruplarla ticari bağlantılar kurmuştu. Jenné aynı zamanda ülkenin güney yarısının çoğunu işgal eden Akan dilini konuşan halkların atalarıyla ilgilenen Müslüman tüccarlar olan Dyula'nın da karargahıydı⁷.

Ticaretin büyümesi, güneydeki orman bölgesindeki altın yataklarına giden ticaret yolu üzerinde yer alan ilk Akan eyaletlerinin gelişimini teşvik etti. Ormanın kendisi az nüfusluydu, ancak Akan dili konuşan halklar, 15. yüzyılın sonlarına doğru, Güneydoğu Asya ve Yeni Dünya'dan orman koşullarına uyarlanabilecek mahsullerin gelmesiyle buraya taşınmaya

⁶ Adu Boahen, Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), 10.

⁷ W.E.F. Ward, A History of Ghana, 4th ed. (London: George Allen and Unwin, 1967), 53.

başladı. Bu yeni mahsuller arasında sorgum, muz ve manyok vardı. 16. yüzyılın başlarında Avrupalı kaynaklar, Ofin Nehri Vadisi'nde altın zengini Akan ve Twifu eyaletlerinin varlığına dikkat çekiyor. Ayrıca aynı dönemde, şu anda kuzey Nijerya olan bölgede (Hausa eyaletleri ve Çad Gölü bölgesindeki eyaletler) devletlerin gelişimini teşvik eden Mande'lerin bir kısmı güneybatıya doğru ilerledi ve kendilerini Nijerya'nın birçok yerli halkına kabul ettirdi. modern Gana'nın ve Burkina Faso'nun (Burkina, eski adıyla Yukarı Volta) kuzey yarısı, Dagomba ve Mamprusi eyaletlerini kurdu. Mande ayrıca Gonja devletinin yükselişini de etkiledi. Arkeolojik kanıtların yanı sıra sözlü geleneklerden de açıkça görülüyor ki Mole-Dagbane eyaletleri olan Mamprusi, Dagomba ve Gonja ile Mossi eyaletleri olan Yatenga ve Wagadugu, modern Gana'da ortaya çıkan ilk krallıklar arasındaydı. 16. yüzyılın sonlarında kuruldu. Mossi ve Gonja yöneticileri hükmettikleri halkın dilini konuşmaya geldiler. Ancak genel olarak yönetici sınıfın üyeleri geleneklerini korudular ve bugün bile bazıları kuzey kökenlerine dair hikayeler anlatabiliyor⁸.

Yöneticilerin kendileri genellikle Müslüman olmasalar da, Müslümanları yanlarında getirdiler ya da kâtip ve şifacı olarak kabul ettiler ve Müslümanlar da güneyi Kuzey Gana'ya bağlayan ticarete önemli bir rol oynadılar. Onların varlığı sonucunda İslam kuzeyi önemli ölçüde etkiledi. Tüccarların ve din adamlarının faaliyetleriyle yayılan Müslüman nüfuzunun güneydeki Asanteler arasında bile olduğu kaydedildi. Ganalıların çoğu geleneksel inançlarını korusa da Müslümanlar, yazı yazmak da dahil olmak üzere belirli becerileri yanlarında getirdiler ve aralarına yerleştikleri halkların kültürünün bir parçası haline gelen bazı inanç ve uygulamaları getirdiler.

Müslümanların etkisindeki Gonja, Mamprusi ve Dagomba eyaletlerinin kuzey sınırları ile Mossi Krallıklarının en güneydeki ileri karakolları arasındaki geniş engebeli ülke kuşağında, bu varlıklara dahil olmayan bir dizi halk yaşıyordu. Bu halklar arasında Mossi'yle yakından akraba olan tarımcılar Sisala, Kasena, Kusase ve Talensi de vardı. Kendileri merkezi devletler kurmak yerine, akrabalık bağlarıyla birbirine bağlı ve klan başkanları tarafından yönetilen, parçalı toplumlar olarak adlandırılan toplumlarda yaşıyorlardı. Güneydeki Akan

⁸ I. Wilks, *Asante in the Nineteenth Century: The Structure and Evolution of a Political Order* (London: Cambridge University Press, 1975), p. 446.

eyaletleri ile kuzeydeki Mossi Krallıkları arasındaki ticaret anayurtları üzerinden akıyor ve onları İslami nüfuza ve daha güçlü komşuların yağmalarına maruz bırakıyordu⁹.

Daha sonra Gana'yı oluşturacak bileşenler arasında Asante eyaleti en tutarlı tarihe sahip olacak ve en büyük etkiye sahip olacaktı. Asanteler, Akan halkının Twi-konuşan kolunun üyeleridir. Asante konfederasyonunun çekirdeğini oluşturan gruplar, Bosumtwe Gölü civarına yerleşmek için kuzeye taşındı. 17. yüzyılın ortalarından önce Asante, bir dizi militan liderin yönetimi altında, çevre halkların hâkimiyetine girmesine ve merkezi orman bölgesinin en güçlü eyaletlerinin oluşmasına yol açan bir genişlemeye maruz kaldı¹⁰.

Şef Oti Akenten'in komutası altında komşu Akan eyaletlerine karşı gerçekleştirilen bir dizi başarılı askeri operasyon, çevredeki daha geniş bir bölgeyi Asante ile ittifak haline getirdi. 17. yüzyılın sonunda Osei Tutu Asantehene (Asante Kralı) oldu. Osei Tutu'nun yönetimi altında Asante eyaletleri konfederasyonu, başkenti Kumasi olan bir imparatorluğa dönüştürüldü. Siyasi ve askeri konsolidasyon ortaya çıktı ve bunun sonucunda sağlam bir merkezi otorite oluştu. Osei Tutu, geleneğe göre Asante eyaletlerinin birliğini mühürlemek için gökten altın bir taburenin inmesine neden olan başrahip Anokye'den güçlü bir şekilde etkilenmişti. Tabureler zaten geleneksel şeflik sembolleri olarak işlev görüyordu, ancak Asante'nin Altın Taburesi tüm müttefik devletlerin birleşik ruhunu temsil ediyordu ve konfederasyonu bireysel bileşen devletlerin üzerine yerleştiren ikili bir bağlılık oluşturuyordu. Altın Tabure, geleneksel geçmişin saygın bir ulusal sembolü olmayı sürdürüyor ve Asante ritüelinde geniş ölçüde yer alıyor¹¹.

Osei Tutu, konfederasyona katılan yeni fethedilen bölgelerin kendi geleneklerini ve Asante eyalet konseyinde sandalyeler verilen Şefleri korumalarına izin verdi. Osei Tutu'nun hareketi süreci nispeten kolay ve kesintisiz hale getirdi çünkü daha önceki fetihlerin çoğu diğer Akan halklarına boyun eğdirmişti. Konfederasyonun Asante kesimleri içinde, her küçük eyalet kendi iç yönetimini uygulamaya devam etti ve Şefi, merkezi otoritenin tecavüzüne karşı eyaletin ayrıcalıklarını kıskançlıkla korudu. Bununla birlikte, çeşitli topluluklar ulusal çıkarları ilgilendiren konularda bireysel çıkarlarını merkezi otoriteye tabi kıldıkça güçlü bir

⁹ Ivor Wilks, "The Position of Muslims in Metropolitan Ashanti in the Early Nineteenth Century," in *Islam in Tropical Africa*, ed. I. M. Lewis (London: Oxford University Press, 1966), p. 319.

¹⁰ A. W. Lawrence, *Trade Castles and Forts of West Africa*, Stanford, Calif: Stanford University Press, (1963), p. 42

¹¹ William Bosman, *A New and Accurate Description- of the Coast of Guinea, 1704*; reprint, London: Frank Cass, (1967), p. 43.

birlik gelişti. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde Asante son derece organize bir devletti. Kuzeydeki Mamprusi, Dagomba ve Gonja eyaletlerini Asante etkisi altına alan genişleme savaşları, Osei Tutu'nun halefi Asantehene Opoku Ware I'in hükümdarlığı sırasında kazanıldı. 1820'lere gelindiğinde birbirini izleyen hükümdarlar Asante sınırlarını güneye doğru genişletti. Kuzeydeki genişlemeler Asante'yi çöldeki ve doğudaki Hausaland'daki ticaret ağlarıyla ilişkilendirse de, güneydeki hareketler Asante'yi kıyıdaki Fante, Ga-Adangbe ve Ewe halkının yanı sıra, bazen düşmanca bir şekilde temasa geçirdi¹².

Erken Avrupa Teması Ve Köle Ticareti

On beşinci yüzyılın sonlarında ilk Avrupalılar geldiğinde, Gold Coast bölgesinin pek çok sakini, yeni ele geçirdikleri toprakları sağlamlaştırmaya ve güvenli ve kalıcı bir çevreye yerleşmeye çabalıyordu. Pek çok göçmen grubu, kendi topraklarını daha önce işgal edenlere karşı henüz sağlam bir üstünlük kurmamıştı ve önemli ölçüde yer değiştirme ve ikincil göçler devam ediyordu. Gana'nın önde gelen tarihçilerinden Ivor Wilks, Akan'ın Kongo bölgesinde faaliyet gösteren Portekizli tüccarlardan köle satın almasının, bu dönemin karakteristik özelliği olan devlet oluşumu için gereken emeği artırdığını gözlemledi. İç kesimlerdeki Akan gruplarının aksine, Fante, Ewe ve Ga gibi büyük kıyı grupları çoğunlukla kendi anayurtlarına yerleşmişti¹³.

Prens Denizci Henry'nin himayesi altında, 1471'de, Altın Sahili olarak anılacak olan bölgeye ilk gelenler Portekizliler oldu. Avrupalılar bu bölgeyi, Sahra boyunca uzanan ticaret yollarıyla Müslüman Kuzey Afrika'ya ulaşan altının kaynağı olarak biliyorlardı. Portekizlilerin altın, fildişi ve biber ticaretine olan ilgisi o kadar arttı ki, Portekizliler ilk kalıcı ticaret merkezini 1482'de günümüz Gana'sının batı kıyısında kurdular. Portekiz ticaretini Avrupalı rakiplerden ve düşman Afrikalılardan korumak için inşa edilen Elmina Kalesi hala ayaktaadır.

1500'lü yıllarda Yeni Dünya'da Avrupa plantasyonlarının açılmasıyla birlikte Amerika'daki köle talebi birdenbire arttı, köle ticareti kısa sürede bölgenin başlıca ihracatı olan altını gölgede bıraktı. Aslında Afrika'nın batı kıyısı Yeni Dünya'nın başlıca köle kaynağı haline geldi. Doyumsuz görünen pazar ve köle ticaretinden elde edilecek önemli kârlar,

¹² Kwame Daaku and Albert van Dantzig, "An Annotated Dutch Map of 1629," Ghana Notes and Queries 9, November (1966), p. 15.

¹³ Wilks, "The Position of Muslims in Metropolitan Ashanti in the Early Nineteenth Century," p. 319.

Avrupa'nın her yerinden maceracıların ilgisini çekti. Kıyıdağı Avrupalı gruplar ve rakip Afrika krallıkları arasında ortaya çıkan çatışmaların çoğı, bu ticaretin kontrolüne yönelik rekabetin sonucuydu.

Portekiz'in Gold Coast'taki konumu neredeyse bir yüzyıl boyunca güvende kaldı. Bu süre zarfında Lizbon, yerel şeflerle aynı çizgide olmayı ve ticari malları hem ticaret yapma hakları hem de şeflerin sağlayabileceğı kölelerle takas etmeyi amaçlayan bireylere veya şirketlere ticaret merkezleri kurma hakkını kiraladı. On yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda maceracılara (önce Hollandalı, daha sonra İngiliz, Danimarkalı ve İsveçli) denizaşırı ticaret yapmaları için hükümetleri tarafından lisans verildi. Gold Coast'ta bu Avrupalı rakipler güçlendirilmiş ticaret istasyonları inşa ettiler ve Portekizlilere meydan okudular. Avrupalılar yerel şeflerle ticari ittifaklar geliştirdikçe, bazen yerel halkla da çatışmalara sürüklendiler.

Başlangıçtaki başlıca mücadele Hollandalılarla Portekizliler arasındaydı. Elmina'nın 1642'de Hollandalılara yenilmesiyle Portekizliler Gold Coast'u kalıcı olarak terk etti. Sonraki 150 yıl, çeşitli Avrupalı güçlerin Gold Coast kıyısının karlı ticaretinde bir hakimiyet konumu kurmak veya bu konumu sürdürmek için mücadele ettiği, yerel çatışmalar ve diplomatik manevralarla işaretlenen sürekli değişen değişim ve belirsizliğe tanık oldu. Kaleler inşa edildi, terk edildi, saldırıya uğradı, ele geçirildi, satıldı ve takas edildi ve pek çok yer, rakip Avrupa ülkeleri tarafından müstahkem mevkiiler için zaman zaman seçildi¹⁴.

Hem Hollandalılar hem de İngilizler, Afrika'daki girişimlerini ilerletmek ve kıyı tesislerini korumak için şirketler kurdular. Hollanda Batı Hindistan Şirketi on sekizinci yüzyılın büyük bölümünde faaliyet gösterdi. 1750'de kurulan İngiliz Afrika Tüccarlar Şirketi, bu türden daha önceki birkaç örgütün varisiydi. Şirketler ticari faaliyetlerini sürdürürken ve değişen derecelerde hükümet desteğıyle kendi yetki alanlarını savundukça, bu işletmeler yeni tesisler inşa etti ve personel çalıştırdı. İsveçliler ve Prusyalıların kısa ömürlü girişimleri oldu. Danimarkalılar, Gold Coast'tan çekildikleri 1850 yılına kadar orada kaldılar. İngilizler, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde tüm Hollanda kıyı kalelerinin mülkiyetini ele geçirdi ve böylece onları Gold Coast'taki hakim Avrupa gücü haline getirdi.

Avrupa'daki rekabetin ilk parlak döneminde kölelik kabul edilen bir sosyal kurumdu ve köle ticareti Batı Afrika kıyısındaki diğer tüm ticari faaliyetleri gölgede bırakıyordu.

¹⁴ Ansu Datta and R. Porter, "The Asafo System in Historical Perspective," *Journal of African History* 12, no. 2 (1971), p. 282-83.

Elbette kölelik ve köle ticareti, Avrupa'yla temasa geçmeden önce birçok Afrika toplumunda zaten sağlam bir şekilde yerleşmişti. Çoğu durumda, yerel savaşta esir alınan kadınlar kadar erkekler de köle haline geliyordu. Ancak genel olarak, Afrika topluluklarındaki kölelere, toplumun belirli haklara sahip ast üyeleri olarak muamele ediliyordu ve çoğu, sonuçta efendilerinin ailelerine tam üye olarak dahil ediliyordu. Afrika'daki geleneksel tarımsal üretim yöntemleri göz önüne alındığında, Afrika'daki kölelik, Yeni Dünya'nın ticari plantasyon ortamlarında var olandan oldukça farklıydı¹⁵.

Trans-Atlantik köle ticaretinin Afrika üzerindeki etkisinin bir başka yönü de Afrikalı şeflerin, Müslüman tüccarların ve tüccar prenslerin ticaretteki rolüyle ilgilidir. Batı Afrika'daki yerel yöneticilerin kölelik yaptığına ve bundan bazı avantajlar elde ettiğine şüphe olmasa da, bazı bilim adamları Gold Coast civarındaki geleneksel şeflerin yalnızca köle edinmek amacıyla genişleme savaşlarına giriştikleri önermesine karşı çıktılar. Örneğin Asante örneğinde, bu krallığın yöneticilerinin hem kuzeydeki Müslüman tüccarlara hem de kıyıdaki Avrupalılara köle sağladığı biliniyor. Buna rağmen Asanteler savaşı köleleri güvence altına almaktan başka amaçlarla yürütüyordu. Ayrıca teorik olarak Asante kontrolü altında olan bölgeleri sakinleştirmek, bağlı krallıklardan haraç ödemeleri almak ve ticaret yollarına, özellikle de iç kesimleri kıyıya bağlayan yollara erişimi güvence altına almak için de savaştılar.

Ancak Gold Coast'a köle tedarikinin tamamen Afrikalıların elinde olduğunu belirtmekte fayda var. Asante, Fante ve Ahanta hükümdarları gibi güçlü geleneksel şeflerin köle ticaretiyle uğraştıkları bilinmesine rağmen, John Kabes, John Konny, Thomas Ewusi gibi bireysel Afrikalı tüccarlar ve yalnızca Noi olarak bilinen bir komisyoncu, köle ticaretiyle uğraştıkları biliniyordu. Birçoğu köle olan silahlı adam çeteleri kıyıda Avrupalılarla çeşitli şekillerde ticari faaliyetlerde bulunuyordu¹⁶.

Batı Afrika'daki köle ticaretinin hacmi, 1500'lerdeki başlangıcından on sekizinci yüzyılda zirveye ulaşana kadar hızla büyüdü. Afrika köle ticareti konusunda önde gelen otoritelerden biri olan Philip Curtin, Batı Afrika'dan Kuzey Amerika ve Güney Amerika'ya kabaca 6,3 milyon kölenin nakledildiğini tahmin ediyor; bu sayının yaklaşık 4,5 milyonu

¹⁵ Helene Pfann, *A Short History of the Catholic Church in Ghana* (Cape Coast, Ghana: Catholic Mission Press, 1965), p. 4.

¹⁶ F. L. Bartels, *The Roots of Ghana Methodism* (Cambridge: Cambridge University Press, 1965), p. 76.

1701 ile 1810 yılları arasında. Belki de yılda 5.000 köle Altın Sahil'den sevk ediliyordu. Köle ticaretinin Batı Afrika üzerindeki demografik etkisi muhtemelen gerçekte köleleştirilenlerin sayısından önemli ölçüde daha fazlaydı çünkü önemli sayıda Afrikalı köle baskınları sırasında ya da esaret altında aktarmayı beklerken öldü. Batı Afrika'da çıkarı olan tüm uluslar köle ticaretine katıldı. Avrupalılar ile yerel halk arasındaki ilişkiler sıklıkla gergindi ve güvensizlik sık sık çatışmalara yol açıyordu. Hastalık, köle ticareti yapan Avrupalılar arasında büyük kayıplara neden oldu, ancak ticarettten elde edilen kârlar onları çekmeye devam etti¹⁷.

Avrupalılar arasında kölelik karşıtı duyarlılığın büyümesi, trafikten kar elde eden Afrika ve Avrupa çıkarlarına karşı yavaş ilerleme kaydetti. Her ne kadar bireysel din adamları köle ticaretini on yedinci yüzyıl gibi erken bir tarihte kınamış olsalar da, büyük Hıristiyan mezhepleri, köle ticaretini kaldırmaya yönelik ilk çabaları ilerletmek için çok az şey yaptı. Ancak Quakerlar 1727 gibi erken bir tarihte köleliğe karşı olduklarını açıkça ilan ettiler. Yüzyılın sonlarında Danimarkalılar köle ticaretini bıraktılar. Bunu kısa süre sonra İsveç ve Hollanda takip etti¹⁸.

Amerika Birleşik Devletleri'ne köle ithalatı 1807'de yasa dışı ilan edildi. Aynı yıl Britanya, deniz gücünü ve diplomatik gücünü kullanarak vatandaşları tarafından köle ticaretini yasakladı ve uluslararası köle ticaretini durdurmak için bir kampanya başlattı. Ancak bu çabalar, Amerika'da plantasyon işçiliğine olan talebin devam etmesi nedeniyle 1860'lara kadar başarılı olamadı. Köle ticaretini sona erdirmek onlarca yıl aldığından, bazı tarihçiler kölelik karşıtı harekete insani dürtünün ilham verdiğinden şüphe ediyor. Örneğin tarihçi Walter Rodney'e göre Avrupa, Atlantik ötesi köle ticaretini yalnızca Sanayi Devrimi nedeniyle kârlılığı baltalandığı için kaldırdı¹⁹. Rodney, yeni endüstriyel makinelerin neden olduğu kitlesel işsizliğin, yeni hammadde ihtiyacının ve Avrupa'nın nihai mal pazarlarındaki rekabetinin, insan kargo ticaretine son veren ve sömürge bölgeleri için rekabetin başlamasına neden olan gerçek faktörler olduğunu savunuyor. Ancak diğer akademisyenler, Afrika köle ticaretini sona erdirmede sosyal ve ekonomik faktörlerin yanı sıra insani kaygıların da etkili

¹⁷ Mary McCarthy, *Social Change and the Growth of British Power in the Gold Coast: The Fante States 1807-1874* (Lanham, Md.: University Press of America, 1983), p. 76.

¹⁸ David Kimble, *A Political History of Ghana, 1850-1928* (London: Oxford University Press, 1963), p. 243.

¹⁹ .; W.A.G. Ormsby-Gore, *Report by the Hon. W.A.G. Ormsby-Gore, M. P. Parliamentary Under-Secretary of State for the Colonies) on his Visit to West Africa during the Year 1926* (London: HMSO, 1926), p. 135.

olduğunu savunarak Rodney ile aynı fikirde değiller²⁰. Halbuki Avrupalıların gizledikleri bir diğer köle ticareti nedeni, rakip devletlere insan gücü sağlıyor olmasıydı ve bu özellikle İngiltere'nin rakiplerine veya İslam dünyasına yaptığı katkıyı ortadan kaldırma maksatlı bir girişim olduğu gerçeğiydi. Nüfus olarak giderek azalan İslam coğrafyasında özellikle Osmanlı Devleti'ni güçlendiren etkenlerin başında göç gelmekteydi ve bu göç de Afrika, Kafkaslar ve Balkanlar üzerinden alınmaktaydı. İngilizler aslında bu yolu kapatmayı da amaçlamışlardır.

Bağımsızlık

İngiliz kolonisinde siyasi örgütler mevcut olmasına rağmen, Birleşik Gold Coast Konvansiyonu (UGCC), "mümkün olan en kısa sürede" özyönetim amacını taşıyan ilk milliyetçi hareketti. Ağustos 1947'de JB Danquah, AG Grant, RA Awoonor-Williams, Edward Akufo Addo (zengin bir iş adamı olan Grant dışındaki tüm avukatlar) ve diğerleri gibi eğitilmiş Afrikalılar tarafından kurulan örgütün liderliği, Yasama Konseyi'ndeki şefler eğitilmiş kişiler arasında sayılmaktaydı. Bu siyasi liderlere göre, büyük ölçüde dolaylı yönetim yoluyla uygulanan geleneksel yönetim, sömürgeci çıkarlar ve geçmişle özdeşleştiriliyordu. Ülkelerini yeni bir çağa taşımanın kendi sorumlulukları olduğuna inanıyorlardı. Ayrıca, aldıkları eğitim göz önüne alındığında, sömürge yönetiminin kendilerine saygı duymasını ve onlara sorumluluk gerektiren pozisyonlar vermesini talep ettiler. Dönemi anlatan bir yazarın bildirdiği gibi, "İlerlemenin, bilimin, özgürlüğün, gençliğin simgelerinin tümü, yeni liderliğin çağrıştırdığı ve güçlendirdiği ipuçları haline geldi". UGCC liderliği özellikle hükümeti işsizlik, enflasyon ve savaşın sonunda toplumu karakterize eden rahatsızlıklar gibi sorunları çözmedeki başarısızlığından dolayı eleştirdi²¹.

Sömürge yönetimine karşı olmalarına rağmen UGCC üyeleri, liderliklerinin köklü veya devrimci bir değişim arayışında olmaması anlamında muhafazakârdı. Bu muhtemelen onların İngiliz usulü iş yapma konusundaki eğitimlerinin bir sonucuydu. Kwame Nkrumah'ın Haziran 1949'da Konvansiyon Halk Partisi'ni (CPP) kurmasının ardından siyasetin centilmence yürütülme tarzı değişecekti. Nkrumah, Nzema bölgesindeki Nkroful'da doğdu ve Half Assin ve Achimota'daki Katolik okullarında eğitim gördü. Amerika Birleşik Devletleri'nde Lincoln Üniversitesi'nde ve Pensilvanya Üniversitesi'nde ileri eğitim aldı.

²⁰ J. J. Crooks, Records Relating to the Gold Coast Settlements from 1750 to 1874 (1923; reprint, London: Frank Cass, 1973), p. 296.

²¹ Quoted in Aiken Watson, A. Dalgleish, and Keith A. Murray, Report of the Commission of Enquiry into Disturbances in the Gold Coast: 1948 (London, HMSO, 1948), p. 92b

Nkrumah daha sonra Londra'da Batı Afrika Öğrenci Birliği ve Pan-Afrikan Kongresi'nde aktif hale geldi²².

Pan-Afrikanist hareketin 1945'teki Manchester Kongresine katılan az sayıda Afrikalıdan biriydi. Britanya'da bulunduğu süre boyunca Nkrumah, Batı Hindistanlı George Padmore ve Afrika kökenli Amerikalı WEB Du Bois gibi açık sözlü sömürgecilik karşıtları ve entelektüellerle tanıştı. 1947'de Gold Coast'ta sömürge yönetimine karşı UGCC kurulduğunda, Nkrumah hareketin genel sekreteri olması için Londra'dan davet edildi.

Nkrumah'ın UGCC'deki görev süresi fırtınalı bir dönemdi. Mart 1948'de siyasi aktivizm nedeniyle UGCC'nin diğer liderleriyle birlikte tutuklandı ve gözaltına alındı. Daha sonra, UGCC'nin diğer üyeleri valiye bağımsızlık yolunda tavsiyelerde bulunan Coussey Komitesi'ne tavsiyelerde bulunmak üzere davet edildikten sonra Nkrumah, UGCC'den ayrıldı ve CPP'yi kurdu.

UGCC'nin "mümkün olan en kısa sürede" özyönetim çağrısının aksine, Nkrumah ve CPP "hemen özyönetim" talebinde bulundu. Nkrumah, Kojo Botsio, Komla A. Gbedemah ve "Verandah Boys" olarak bilinen çoğunlukla genç siyasi profesyonellerden oluşan bir gruptan oluşan parti liderliği, kendisini UGCC ve onun aydınlarından çok sıradan çalışan insanlarla özdeşleştirdi²³.

Nkrumah'ın tarzı ve verdiği sözler, onu dinleyen işçilerin, çiftçilerin ve gençlerin çoğunluğunun ilgisini çekti; umutlarını odaklayabilecekleri ulusal lider gibi görünüyordu. Ayrıca, diğerlerinin yanı sıra, küçük ölçekli ticarete hakim olmaları sayesinde yerel düzeyde etkili iletişim kanalları olarak hizmet eden etkili pazar kadınlarının desteğini de kazandı.

Savaş sonrası yıllarda açık sözlü gazeteler tarafından harekete geçirilen siyasallaşmış nüfusun çoğunluğu, ekonomik, sosyal ve eğitimsel faktörler nedeniyle hem kabile şeflerinden hem de İngiliz yanlısı seçkinlerden neredeyse İngilizlerden olduğu kadar ayrılmıştı. Bu çoğunluk öncelikle eski askerlerden, biraz ilkokul eğitimi almış okuryazar kişilerden, gazetecilerden ve ilkokul öğretmenlerinden oluşuyordu ve bunların hepsi popülist demokrasi anlayışlarından zevk geliştirmişti.

²² Watson, Dalgleish and Murray, Report of the Commission of Enquiry..., p. 128.

²³ Dennis Austin, Politics in Ghana: 1946-1960 (London: Oxford University Press, (1964), p. 83.

Giderek artan sayıda eğitimsiz ancak kentleşmiş sanayi işçisi de destek grubunun bir bölümünü oluşturuyordu. Nkrumah onlara kendi şartlarıyla hitap edebildi. Haziran 1949'a gelindiğinde, CPP'nin acil özyönetim arayışının açık bir amacı ile kurulduğu zaman, Nkrumah'ın kitlesel bir takipçi kitlesi vardı.

1951 Anayasası, 1948'de Akra ve diğer şehirlerdeki karışıklıklar nedeniyle oluşturulan Coussey Komitesi'nin raporundan kaynaklandı. Yürütme Konseyi'ne Afrikalı bakanların büyük çoğunluğunu vermenin yanı sıra, seçilmiş üyelerin yarısının oluşturduğu bir meclis oluşturdu. Meclis üyeleri kasabalardan ve kırsal bölgelerden, yarısı da ilk kez Kuzey Bölgeleri de dahil olmak üzere geleneksel konseylerden gelecekti. Her ne kadar ileriye doğru atılmış muazzam bir adım olsa da, yeni anayasa FKP'nin tam özyönetim çağrısının hala çok gerisinde kaldı. Yürütme yetkisi İngilizlerin elinde kaldı ve yasama organı gelenekçi çıkarların kontrolüne izin verecek şekilde tasarlandı²⁴.

Artan halk desteğiyle, CPP 1950'nin başlarında, yaygın grevleri ve şiddet içermeyen direnişi kışkırtmayı amaçlayan bir "pozitif eylem" kampanyası başlattı. Şiddet içeren bazı karışıklıklar meydana geldiğinde Nkrumah, baş teğmenleriyle birlikte derhal tutuklandı ve isyana teşvik suçundan hapse atıldı.

Ancak bu yalnızca davanın lideri ve kahramanı olarak prestijini artırdı ve ona şehit statüsü verdi. Şubat 1951'de yeni anayasaya göre Yasama Meclisi için ilk seçimler yapıldı. Hâlâ hapiste olan Nkrumah bir sandalye kazandı ve CPP 104 sandalyenin üçte iki çoğunluğunu alarak etkileyici bir zafer kazandı.

Vali Sir Charles Arden-Clarke, Nkrumah'ı serbest bıraktı ve onu başbakanlığa benzer bir pozisyon olan "hükümet işlerinin lideri" olarak bir hükümet kurmaya davet etti. Nkrumah kabul etti. Bağımsızlığa ve özyönetime giden yolda önemli bir kilometre taşı geçilmişti. Bununla birlikte, FKP yeni anayasal düzen içinde çalışmayı kabul etmiş olsa da, 1951'de var olan hükümet yapısı kesinlikle FKP'nin tercih ettiği gibi değildi²⁵.

Savunma, dışişleri, maliye ve adalet bakanlıkları hâlâ yasama organına karşı sorumlu olmayan İngiliz yetkililer tarafından kontrol ediliyordu. Ayrıca, Yasama Meclisi'nde geleneksel kabile reislerinin oldukça geniş bir temsilini sağlayarak anayasa, modern siyasi

²⁴ Sir C. Arden-Clarke, "Eight Years of Transition in Ghana," *African Affairs* (January 1958), p. 34.

²⁵ Adu Boahen, *Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), p. 173.

liderler ile şefler konseyinin geleneksel otoriteleri arasındaki ayrımı vurguladı. Nkrumah'ın "hükümet işlerinin lideri" olarak ilk döneminin başlangıcı, İngiliz Valiyle olan samimiyet ve işbirliğiyle damgasını vurdu. Sonraki birkaç yıl içinde hükümet yavaş yavaş tam parlamenter sisteme dönüştü. Değişikliklere, özellikle Asante ve Kuzey Toprakları'ndaki daha gelenekçi Afrika unsurları karşı çıktı. Ancak bu muhalefet, erken bir tarihte tek bir baskın bağımsızlık kavramına yönelik devam eden ve artan halk desteği karşısında etkisiz kaldı. 1952'de başbakanlık makamı oluşturuldu ve Yürütme Konseyi kabine haline geldi. Başbakan, usulüne uygun olarak Nkrumah başbakanını seçen meclise karşı sorumlu hale getirildi. 1954 Anayasası, meclis üyelerinin aşiret konseyleri tarafından seçilmesine son verdi. Yasama Meclisinin boyutu arttı ve tüm üyeler eşit, tek üyeli seçim bölgelerinden doğrudan seçimle seçildi. Valinin elinde yalnızca savunma ve dış politika kaldı; seçilmiş meclise koloninin neredeyse tüm iç işlerinin kontrolü verildi.

FKP, ciddi muhalefetle karşılaşan bir siyasi merkezileşme politikası izledi. 1954 seçimlerinden kısa bir süre sonra Asante merkezli Ulusal Kurtuluş Hareketi (NLM) adında yeni bir parti kuruldu. NLM, çeşitli bölgeler için artan yetkilerle federal bir hükümet biçimini savundu. NLM liderleri CPP'yi algılanan diktatörlük eğilimleri nedeniyle eleştirdi. Yeni parti, başka bir bölgeci grup olan Kuzey Halk Partisi ile işbirliği içinde çalıştı. Bu iki bölgesel parti yeni bir anayasa konusundaki tartışmalardan çekilince CPP, Londra'nın bu tür bir ayrılığı koloninin özyönetiminin bir sonraki aşamasına henüz hazır olmadığını bir göstergesi olarak değerlendirebileceğinden korktu. Ancak İngiliz anayasa danışmanı CPP'nin pozisyonunu destekledi. Vali, CPP'nin acil bağımsızlık talebine verilen halk desteğini test etmek amacıyla meclisi feshetti. Kraliyet, yeni yasama meclisinin üçte iki çoğunluğu tarafından talep edilmesi halinde bağımsızlık vermeyi kabul etti²⁶.

Temmuz 1956'da yeni seçimler yapıldı. Şiddetli çekişmeli seçimlerde CPP kullanılan oyların yüzde 57'sini kazandı, ancak muhalefetin parçalanması CPP'ye güneydeki tüm sandalyelerin yanı sıra Asante, Kuzey Toprakları ve Kuzey Bölgeleri'nde de yeterli sandalye sağladı. Trans-Volta Bölgesi 104 sandalyenin üçte iki çoğunluğunu elinde tutacak. Temmuz 1956'da Gold Coast'ta yapılan genel seçimlerden önce, Britanya Togoland'ı ve Fransız Togoland'ının gelecekteki düzenine karar vermek için Birleşmiş Milletler (BM) gözetiminde

²⁶ Kwame Nkrumah, "Dawn Broadcast," Selected Speeches of Kwame Nkrumah, vol. 2, comp. S Obeng (Accra, Ghana: Afram Publications 1997), p. 60.

bir halk oylaması yapıldı. Eski Alman kolonisinin batı kısmı olan İngiliz müteveli heyeti, 1919'dan beri Gold Coast'a bağlıydı ve parlamentoda temsil ediliyordu²⁷.

Baskın etnik grup olan Ewe, Gold Coast ile iki Togo arasında bölünmüştü. İngiliz Togoland sakinlerinin açık bir çoğunluğu batılı komşularıyla birleşme lehinde oy kullandı ve bölge Gold Coast'a dahil edildi. Ancak bazı Ewe'lerin güney Britanya Togoland'ına dahil edilmesine karşı sesli bir muhalefet vardı²⁸.

Ulusal Kurtuluş Konseyi ve Busia Yılları

Nkrumah'ı deviren darbenin liderleri, Nkrumah'ın tüm muhaliflerinin sürgünden dönmesine veya önleyici gözaltından salıverilmesine izin vermek için derhal ülkenin sınırlarını ve hapisane kapılarını açtı. Dört subay ve dört polis memurundan oluşan Ulusal Kurtuluş Konseyi (NLC) yürütme yetkisini üstlendi. Bir devlet memurları kabinesi atadı ve demokratik hükümeti mümkün olan en kısa sürede yeniden kurma sözü verdi. Siyasi parti kurma yasağı 1968'in sonlarına kadar yürürlükte kaldı, ancak bireysel figürlerin faaliyeti, sivil ve temsili yönetime dönüşün ilk adımı olarak memurlar ve politikacılardan oluşan bir dizi komitenin atanmasıyla çok daha erken başladı. Bu hamleler, İkinci Gana Cumhuriyeti için bir anayasa taslağı hazırlayacak temsili bir meclisin atanmasıyla sonuçlandı. Meclisin açılmasıyla birlikte siyasi parti faaliyetine izin verildi. 1956'dan bu yana ülke çapındaki ilk rekabetçi siyasi yarışma olan Ağustos 1969'daki seçim zamanı geldiğinde, beş parti örgütlenmişti²⁹.

En büyük adaylar Kofi A. Busia liderliğindeki İlerleme Partisi (PP) ve Komla A. Gbedemah liderliğindeki Ulusal Liberaller İttifakı (NAL) idi. Eleştirmenler bu iki önde gelen partiyi Nkrumah'ın ilk yıllarındaki siyasi bölünmelerle ilişkilendirdi. PP, desteğinin çoğunu Nkrumah'ın CPP'sinin eski muhalifleri olan Ashanti Bölgesi ve Kuzey'in eğitilmiş orta sınıfı ve gelenekçileri arasında buldu. Bu bağlantı, Busia'nın, Nkrumah'ın sürgüne gönderilmesine karşı çıkmak için ülkeden kaçmadan önce NLM'ye ve onun halefi UP'ye başkanlık etmesiyle güçlendi. Benzer şekilde NAL, Gbedemah'ın 1961'de Nkrumah tarafından devrilene kadar başında olduğu CPP'nin sağ kanadının halefi olarak görülüyordu. Seçimler ilginç bir oy verme

²⁷ Richard Rathbone, *Nkrumah and the Chiefs: The Politics of Chieftaincy in Ghana 1951-60* (Athens: Ohio University Press, 2000), p. 61.

²⁸ Jean Airman, *The Quills of the Porcupine: Asante Nationalism in an Emergent Ghana* (Madison: University of Wisconsin Press, 1993), p. 42.

²⁹ T. Killick, "The Volta River Project," in *A Study of Contemporary Ghana*, vol. 2, ed. W. Birmingham, I. Neustadt, and E. N. Omaboe (London: Allen and Unwin, 1967), 393.

modelini ortaya koydu. Örneğin PP, Asante ve Brong'daki tüm sandalyeleri taşıdı. Ülkenin kuzey bölgelerindeki tüm koltuklara yakın çekişmeler yaşandı. Volta Bölgesi'nde PP, Ewe sandalyelerinin bir kısmını kazanırken, NAL, Ewe olmayan kuzey kesimdeki tüm sandalyeleri kazandı. Genel olarak PP, halk oylarının yüzde 59'unu ve Ulusal Meclis'teki sandalyelerin yüzde 74'ünü kazandı. PP'nin zaferleri neredeyse tüm etnik gruplar arasında bir miktar destek olduğunu gösterdi. Seçmenlerin yaklaşık yüzde 60'ı oy kullandı. Seçimlerin hemen ardından, mali suçlarla suçlanan CPP üyelerinin de dahil olduğu bir Yüksek Mahkeme kararıyla Gbedemah'ın Ulusal Meclis'teki koltuğuna oturması yasaklandı. Gbedemah siyasete aktif katılımdan kalıcı olarak emekli oldu. Güçlü bir liderden yoksun kalan NAL, otuz sandalyeyi kontrol ediyordu; Ekim 1970'te meclisteki diğer üç küçük partinin üyelerini de alarak Joseph Appiah liderliğinde Adalet Partisi'ni (JP) kurdu. Bunların birleşik gücü, Ewe'lerin çoğu ve kıyı kentlerindeki halklar arasında sağlam bir seçim bölgesi olan bir güney bloğuna varan bir şey oluşturuyordu³⁰.

PP'nin hem parlamentodaki hem de ulustaki lideri Busia, Eylül ayında Ulusal Meclis toplandığında başbakan oldu. Binbaşı Afrifa, NLC Polis Müfettişi General Harlley ve savunma kurmay başkanı Tümgeneral AK Ocran'dan oluşan üç üyeli geçici bir başkanlık komisyonu, sivil yönetimin ilk bir buçuk yılı boyunca seçilmiş bir başkanın yerine görev yaptı. Komisyon Ağustos 1970'te kendini feshetti. Afrifa, istifa etmeden önce anayasayı, özellikle de etkili ve kararlı bir hükümetin planı olmaktan ziyade bir diktatörün yükselişine engel teşkil eden hükümleri eleştirdi. Seçim kurulu, UGCC döneminin önde gelen milliyetçi politikacılarından biri olan ve 1964'te Nkrumah tarafından görevden alınan yargıçlardan biri olan Baş Yargıç Edward Akufo Addo'yu başkan olarak seçti. Ancak tüm dikkatler Başbakan Busia ve hükümetinin üzerindediydi. Busia yönetiminden çok şey bekleniyordu, çünkü milletvekilleri entelektüel olarak görülüyordu ve bu nedenle ne yapılması gerektiğine ilişkin değerlendirmelerinde daha anlayışlıydılar. Pek çok Ganalı, Nkrumah yönetiminin dar parti çıkarlarını ve daha da önemlisi Nkrumah'ın kişisel gündemini tatmin ettiği düşünülen kararlarla karşılaştırıldığında, kararlarının ulusun genel çıkarına olacağını umuyordu. NLC, Gana'da daha fazla demokrasi, daha fazla siyasi olgunluk ve daha fazla özgürlük olacağına dair güvence vermişti çünkü 1969 seçimlerinde aday olmasına izin

³⁰ A. P. Osei, Ghana: Recurrence and Change in a Post-Independence Africa State (New York: Peter Lang, 1999), p. 59.

verilen politikacılar Batı demokrasisinin savunucularıydı. Aslında bunlar eski rejimde acı çeken ve dolayısıyla demokrasinin faydalarını anladıkları düşünülen kişilerle aynı kişilerdi³¹.

Busia hükümeti tarafından başlatılan ilk iki önlem, çok sayıda vatandaş olmayan kişinin ülkeden sınır dışı edilmesi ve küçük işletmelere yabancı katılımını sınırlandırmaya yönelik tamamlayıcı bir önlemdi. Hareketler, ülkenin istikrarsız ekonomik durumunun yarattığı işsizliği hafifletmeyi amaçlıyordu (bkz. Tarihsel Arka Plan). Politikalar popülerdi çünkü Gana'lıların aleyhine ticareti adaletsiz bir şekilde tekelleştirdikleri düşünülen yabancıları, özellikle de Lübnanlıları, Asyalıları ve Nijeryalıları ekonominin perakende sektörünün dışına itiyordu. Ancak Busia'nın diğer birçok hamlesi popüler değildi. Busia'nın, şimdiye kadar ücretsiz eğitim alan üniversite öğrencilerine yönelik bir kredi programı başlatma kararı, ülkenin en yüksek eğitim kurumlarına sınıf sistemi getirilmesi olarak yorumlandığı için itiraz edildi. Hatta bazı gözlemciler Busia'nın ulusal para birimini devalüe etmesini ve ekonominin sanayi sektöründe yabancı yatırımı teşvik etmesini Gana'nın egemenliğine zarar verebilecek muhafazakar fikirler olarak gördü.

Muhalefetteki Adalet Partisi'nin temel politikaları Busia yönetimininkinden önemli ölçüde farklı değildi. Yine de parti, ekonomik kalkınmada sınırlı özel teşebbüsten ziyade merkezi hükümetin önemini vurgulamaya çalıştı ve kentsel iş gücünün öncelikli ilgisini çeken programları vurgulamaya devam etti. İktidardaki PP, hem nüfusun şehirlere hareketini yavaşlatmak hem de kalkınma düzeyindeki bölgesel dengesizliği gidermek için kırsal alanlarda kalkınma ihtiyacını vurguladı. AP ve giderek artan sayıdaki PP üyesi, Nkrumah dönemindeki bazı dış borçların ödenmesinin askıya alınmasından yanaydı. Borç ödemelerinin karşılanması zorlaştıkça bu tutum daha da popüler hale geldi. Her iki taraf da bir Batı Afrika ekonomik topluluğu veya komşu Batı Afrika devletleriyle bir ekonomik birlik kurulmasından yanaydı³².

Başlangıçta edindiği geniş halk desteğine ve güçlü dış bağlantılara rağmen Busia hükümeti yirmi yedi ay içinde bir ordu darbesinin kurbanı oldu. PP hükümetinin devrilmesinde ne etnik ne de sınıfsal farklılıklar rol oynamadı. Önemli nedenler, hem Nkrumah'ın maruz kaldığı yüksek dış borçlardan hem de iç sorunlardan kaynaklanan, ülkenin

³¹ G. H. Whittman, Inc., The Ghana Report: Economic Development Opportunities, Eegal Problems Relative to Investment, Sociological Factors Relat to General Development (New York: G. H. Whitman, 1959), p. 167.

³² Francis Danquah, Cocoa Diseases and Politics in Ghana, 1909-1966 (New York: Peter Lang, 1995), p. 123.

devam eden ekonomik zorluklarıydı. PP hükümetine 580 milyon ABD doları tutarında orta ve uzun vadeli borç miras kalmıştı; bu miktar, 1969'un gayri safi yurt içi hasılasının yüzde 25'ine eşitti. 1971'e gelindiğinde, 580 milyon ABD doları, tahakkuk eden 72 milyon ABD doları tutarındaki faiz ödemeleri ve Kısa vadeli ticari kredilerde 296 milyon ABD doları. Ülke içinde daha da büyük bir iç borç enflasyonu artırdı. Gana'nın ekonomisi büyük ölçüde, genellikle zor olan kakao ekimi ve pazarına bağlı kaldı. Kakao fiyatları her zaman değişken olmuştur, ancak bu tropikal ürünün ihracatı normalde ülkenin döviz kazancının yaklaşık yarısını sağlıyordu. Ancak 1960'lı yıllardan itibaren bir dizi faktör bir araya gelerek bu hayati öneme sahip milli gelir kaynağını ciddi biçimde sınırladı. Bu faktörler arasında yabancı rekabet (özellikle komşu Fildişi Sahili'nden), serbest piyasa güçlerinin (çiftçilere ödenen fiyatların belirlenmesinde hükümet tarafından) anlaşılmasa, Kakao Pazarlama Kurulundaki bürokratik yetersizlik suçlamaları ve kakao kaçakçılığı yer alıyordu. Fildişi Sahili'ndeki mahsuller. Sonuç olarak Gana'nın kakao ihracatından elde ettiği gelir önemli ölçüde düşmeye devam etti³³.

Busia yönetiminin dayattığı kemer sıkma tedbirleri, her ne kadar uzun vadede akıllıca olsa da, o zamana kadar PP destekçisi olan etkili çiftçileri yabancılaştırdı. Bu önlemler, Busia'nın ülkeyi daha sağlam bir mali temele oturtmaya yönelik ekonomik yapısal düzenleme çabalarının bir parçasıydı. Kemer sıkma programları Uluslararası Para Fonu tarafından tavsiye edilmişti. İyileştirme önlemleri aynı zamanda orta sınıfı ve maaşlı iş gücünü de ciddi şekilde etkiledi; bunların her ikisi de ücretlerin dondurulması, vergi artışları, para birimindeki devalüasyonlar ve artan ithalat fiyatlarıyla karşı karşıya kaldı. Bu önlemler Sendika Kongresi'nin protestolarını hızlandırdı. Buna cevaben hükümet, sendika genel merkezini işgal etmesi ve grev eylemlerini engellemesi için orduyu gönderdi; bazıları bu durumu, hükümetin demokratik bir şekilde faaliyet gösterdiği iddiasını boşa çıkaran bir durum olarak algıladı³⁴.

Busia'nın destek için güvendiği ordu birlikleri ve subayları, hem kişisel yaşamlarında hem de savunma bütçesinin sıkılaştırılmasında aynı kemer sıkma önlemlerinden etkilendi. Busia karşıtı darbenin liderinin 13 Ocak 1972'de açıkladığı gibi, Nkrumah rejimi sırasında ordunun sahip olduğu olanaklar bile artık mevcut değildi. Kemer sıkma politikalarının

³³ Adu Boahen, Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), p. 193-94.

³⁴ Richard Rathbone, Nkrumah and the Chiefs: The Politics of Chieftaincy in Ghana 1951-60 (Athens: Ohio University Press, 2000), p. 100.

subayları yabancılaştırdığını bilen Busia hükümeti, ordunun muharebe unsurlarının liderliğini değiştirmeye başladı. Ancak bu bardağı taşıran son damla oldu. Akra çevresindeki Birinci Tugay'a geçici olarak komuta eden Yarbay Ignatius Kutu Acheampong, İkinci Cumhuriyet'i sona erdiren kansız bir darbeye öncülük etti³⁵.

Ulusal Kurtuluş Konseyi Yılları, 1972-79

Kısa varlığına rağmen İkinci Cumhuriyet, ülkenin karşı karşıya olduğu kalkınma sorunlarının açıkça ortaya çıkması açısından önemliydi. Bunlar arasında yatırım fonlarının eşit olmayan dağılımı ve belirli grup ve bölgelere yönelik kayırmacılık yer alıyordu. Ayrıca gelişimsel önceliklere ilişkin önemli sorular ortaya çıktı. Örneğin kırsal kalkınma kentsel nüfusun ihtiyaçlarından daha mı önemliydi? Veya üniversite eğitiminin maliyetine devlet ne kadar katlanacaktı? Ve daha da önemlisi, halk ülkenin geleceği hakkındaki tartışmanın içine mi çekilecekti? Gana'nın İkinci Cumhuriyeti'nin çöküşünün etkisi, ülkenin siyasi geleceğine gölge düşürdü çünkü bu sorunlara net bir yanıt bulunamadı. Bir yazara göre, PP hükümetinin devrilmesi, Gana'nın artık Afrika'nın işleyen siyasi kurumlar arayışında öncü olmadığını ortaya çıkardı. Hem radikal sol hem de muhafazakar sağ başarısız oldu. Busia, Nkrumah'ın tek parti devletine karşı çıkarken, Gana'daki sosyalist yönetimin birçok kişi için işsizliğe ve yoksulluğa yol açtığını, parti yetkililerinin ise kitlelerin pahasına zenginleştiğini iddia etti. Ancak Nkrumah, tek partili devleti haklı çıkarırken, karar alma süreçlerini geciktiren ve dolayısıyla kalkınmayı teşvik etmek için harekete geçme becerisini geciktiren bir sistem olan çok partili parlamenter demokrasinin zayıf yönlerine dikkat çekti. Hem Nkrumah hem de Busia rejimlerinin düşüşü, ulusun alması gereken siyasi yön konusunda pek çok kişinin kafasını karıştırmış gibi görünüyordu. Başka bir deyişle, Nkrumah yönetiminden sonraki ilk birkaç yılda Ganalılar, ulusal sorunlarına çözüm bulmaya uygun hükümet türü konusunda fikir birliğine varamadılar³⁶.

Görünüşte Acheampong'a 13 Ocak'taki devralma için mazeret veren de bu durum, yani PP hükümetinin farklı çıkar gruplarını tatmin edememesiydi. Acheampong'un Ulusal Kefaret Konseyi (NRC), önceki hükümetin para birimindeki devalüasyonun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve böylece en azından kısa vadede Ganalıların yaşam koşullarını iyileştirmek için harekete geçmesi gerektiğini iddia etti. Bu koşullar altında NRC acil

³⁵ J. Dunn and A. Robertson, *Dependence and Opportunity: Political Change in Ahafo* (London: Cambridge University Press, 1973), 204.

³⁶ Mike Oquaye, *Politics in Ghana: 1972-1979* (Accra, Ghana: Tornado Publications, 1980), p. 7.

önlemler almak zorunda kaldı. PP hükümetinin mali politikalarını tersine çevirmeye kararlı olmasına rağmen, NRC, kıyaslandığında, ağırsız ve dolayısıyla popüler görünen politikalar benimsedi. Ancak NLC'nin darbe liderlerinin aksine, NRC üyeleri ulusun demokratik yönetime dönüşüne yönelik herhangi bir planın ana hatlarını çizmediler. Bazı gözlemciler NRC'yi sadece kendi şikayetlerini düzeltmek için hareket etmekle suçladı. Darbe liderleri, devralmalarını haklı çıkarmak için Busia ve bakanlarına yolsuzluk suçlamasında bulundu. NRC, ilk yıllarında Busia'nın kemer sıkma tedbirlerinin tersine çevrilmesinden memnun olan bir halkın desteğini aldı. Ganalı para birimi yeniden değerlendirildi ve mevcut dış borç yükünü hafifletmek için iki hamle açıklandı: Nkrumah'ın İngiliz şirketlerine olan 90 milyon ABD Doları tutarındaki borcunun reddedilmesi ve ülkenin geri kalan borçlarının 100.000 ABD Doları tutarında ödenmesi için tek taraflı olarak yeniden planlanması. Daha sonra NRC, yabancı sermayeli tüm büyük şirketleri kamulaştırdı. Ancak bu önlemler sokaklarda anında popüler olsa da ülkenin gerçek sorunlarını çözmede hiçbir işe yaramadı. Aksine, sermaye akışı sorununu ağırlaştırdılar³⁷.

1966'daki NLC'den farklı olarak NRC, gerçek anlamda askeri bir hükümet yaratmaya çalıştı; dolayısıyla Ekim 1975'te yönetim konseyi Yüksek Askeri Şura (SMC) olarak yeniden düzenlendi ve üyeliği birkaç üst düzey subayla sınırlandırıldı. Amaç, ordunun hükümet yönetimi üzerindeki hâkimiyetini sağlamlaştırmak ve şimdiye kadar askeri hükümetin seçim bölgesi olarak ortaya çıkan silahlı kuvvetler içindeki ara sıra ortaya çıkan anlaşmazlıkları, çatışmaları ve şüpheleri ele almaktı. Sivil sektörden çok az girdiye izin verildi ve SMC'nin iktidardaki ilk beş yılı boyunca hükümetin herhangi bir kısmının sivil kontrole dönmesi yönünde hiçbir teklifte bulunulmadı. SMC üyeleri, ülkedeki sorunların örgütlenme eksikliğinden kaynaklandığına ve bunun askeri örgütlenme ve düşüncenin uygulanmasıyla giderilebileceğine inanıyordu. Bu, SMC felsefesinin kapsamıydı. Tüm bakanlıkların ve devlet işletmelerinin başına memurlar getirildi; Kıdemsiz subaylara ve çavuşlara, her hükümet departmanında ve organizasyonunda yerel seviyeye kadar liderlik rolleri verildi³⁸.

NRC'nin ilk yıllarında, bu idari değişiklikler birçok Ganalı'nın komutadaki askerlerin ülkenin şişkin bürokrasilerinin verimliliğini artıracaklarını ummasına neden oldu. Acheampong'un popüleritesi, hükümetin uluslararası kredi anlaşmalarını başarılı bir şekilde

³⁷ V P. Bennett, "Malcontents in Uniform—The 1972 Coup D'etat," in *Politicians and Soldiers in Ghana 1966-1972*, ed. D. Austin and R. Luckham (London: Frank Cass, 1975), 304-5.

müzakere etmesi ve Gana'nın borçlarını yeniden planlamasıyla 1974'te de devam etti. Hükümet aynı zamanda temel gıda ithalatına fiyat desteği sağlarken, Ganalıları tarım ve hammadde üretiminde kendi kendine yetmeye teşvik etmeye çalıştı. Kendini Besle Operasyonu programında, tüm Ganalıların, ülkenin sonunda gıdada kendi kendine yeterli hale gelmesi hedefiyle bir tür gıda üretimi üstlenmesi teşvik edildi. Program başlangıçta bir miktar başarı elde etti, ancak programa verilen destek giderek azaldı. Ancak NRC'nin bu çabalarda elde ettiği sınırlı başarı, diğer temel ekonomik faktörler tarafından geçersiz kılındı. 1974 yılı ve sonrasında dünya petrol fiyatlarının artması ve döviz ve kredi eksikliğinin ülkeyi yakıtsız bırakması nedeniyle sanayi ve ulaştırma büyük zarar gördü. Temel gıda üretimi, büyük ölçüde zayıf fiyat yönetimi ve kentleşme nedeniyle nüfus arttıkça bile azalmaya devam etti. 1970'lerin sonlarında dünya kakao fiyatları yeniden yükseldiğinde Gana, eski meyve bahçelerinin düşük verimliliği nedeniyle fiyat artışından yararlanamadı. Üstelik kakao çiftçilerine ödenen düşük fiyatlar nedeniyle, ülke sınırlarındaki bazı yetiştiriciler ürünlerini Togo veya Fildişi Sahili'ne kaçırıyordu. Özellikle eğitilmiş olanlar arasında hükümete yönelik hayal kırıklığı arttı. Yöneticiler arasında kişisel yolsuzluk suçlamaları da su yüzüne çıkmaya başladı³⁹.

NRC'nin 1975'te SMC olarak yeniden düzenlenmesi, durumu kurtarma girişiminin parçası olabilir. Bundan kısa bir süre sonra hükümet, söylentilerin yayılmasını yasaklayan bir kararname çıkararak ve bazı bağımsız gazeteleri yasaklayıp gazetecilerini gözaltına alarak muhalefeti bastırmaya çalıştı. Ayrıca silahlı askerler öğrenci gösterilerini dağıttı ve hükümet, NRC politikalarına karşı önemli muhalefet merkezleri haline gelen üniversiteleri defalarca kapattı. Bu çabalara rağmen, SMC 1977'de şiddetsiz muhalefetin artması nedeniyle kendisini kısıtlanmış buldu. Elbette ülkenin siyasi geleceği ve SMC ile ilişkisi hakkındaki tartışmalar ciddi bir şekilde başlamıştı. Her ne kadar çeşitli muhalefet grupları (üniversite öğrencileri, avukatlar ve diğer organize sivil gruplar) sivil anayasal yönetime geri dönüş çağrısında bulunsa da, Acheampong ve SMC, seçilmiş sivil ve atanmış askeri liderlerin bir karışımı olan ancak parti politikalarının eşit olduğu bir sendika hükümetini tercih ediyordu. kaldırılacaktı. Üniversite öğrencileri ve pek çok entelektüel sendika hükümeti fikrini eleştirdi, ancak planın ayrıntılarını çözmek için hükümet tarafından atanan on yedi üyeli özel komiteye başkanlık eden Yargıç Gustav Koranteng-Addow gibi diğerleri, bunun çözüm olduğunu savundu.

³⁸ Mike Oquaye, *Politics in Ghana: 1972-1979* (Accra, Ghana: Tornado Publications, 1980), p. 13.

milletin siyasi sorunları. Sendika hükümeti fikrinin destekçileri, çok partili siyasi yarışmaları sınıflar, bölgeler ve etnik gruplar arasındaki toplumsal gerilimin ve topluluk çatışmasının failleri olarak görüyorlardı. İttihatçılar, planlarının kamu yaşamını depolitize etme ve ulusun enerjisini ekonomik sorunlara yoğunlaştırmasına olanak sağlama potansiyeline sahip olduğunu savundu.

Halkın sendika hükümeti konseptini kabul etmesine veya reddetmesine izin vermek için Mart 1978'de ulusal bir referandum yapıldı. Sendika hükümetinin reddedilmesi, askeri yönetimin devamı anlamına geliyordu. Bu seçim göz önüne alındığında, bu kadar dar bir marjın sendika hükümeti lehine oy kullanması şaşırtıcıydı. Fikrin muhalifleri, referandumdaki oylamanın özgür veya adil olmadığını öne sürerek hükümete karşı gösteriler düzenledi. Acheampong hükümeti buna çeşitli kuruluşları yasaklayarak ve muhaliflerinden 300 kadarını hapse atarak tepki gösterdi. Sendika hükümeti referandumunda değişiklik gündemi, SMC tarafından atanan bir komisyon tarafından yeni bir anayasa taslağının hazırlanması, Kasım 1978'e kadar bir kurucu meclisin seçilmesi ve Haziran 1979'da genel seçimler yapılması yönünde çağrıda bulundu. parti seçimi, seçilmiş bir yürütme başkanı ve üyeleri tek bir meclisin dışından seçilecek bir kabine. Askeri konsey daha sonra istifa edecek, ancak üyeleri bireysel olarak göreve aday olabilecek⁴⁰. Temmuz 1978'de, diğer SMC memurları ani bir hareketle Acheampong'u istifaya zorladı ve onun yerine Korgeneral Frederick WK Akuffo'yu getirdi. Görünüşe göre SMC, ülkenin ekonomik ikilemine bir çözüm bulunması yönünde devam eden baskıya yanıt olarak hareket etti. O yıl enflasyonun yüzde 300 kadar yüksek olacağı tahmin ediliyordu. Temel mallarda kıtlık vardı ve kakao üretimi 1964'teki zirvenin yarısına düştü. Konsey aynı zamanda Acheampong'un değişiklik yönünde artan siyasi baskıyı azaltmadaki başarısızlığından da motive oldu. Yeni SMC başkanı Akuffo, siyasi iktidarı 1 Temmuz 1979'a kadar seçilecek yeni bir hükümete devredeceğine kamuoyuna söz verdi. Akuffo'nun güvencelerine rağmen, SMC'ye muhalefet devam etti. Siyasi parti kurma çağrıları yoğunlaştı. Akuffo hükümeti, ekonomik ve siyasi konularda devam eden grevler karşısında destek kazanma çabasıyla, Ocak 1979'dan sonra siyasi partilerin kurulmasına izin verileceğini uzun uzun duyurdu. Akuffo ayrıca hem Nkrumah'ın CPP'sinin hem de Busia'nın eski üyelerine af çıkardı. PP'ye ve Acheampong döneminde yıkıcılıktan hüküm giyen herkese. Parti siyaseti yasağını kaldıran kararname planlandığı gibi 1 Ocak 1979'da yürürlüğe girdi.

³⁹ Y. Petchenkine, Ghana: In Search of Stability, 1957-1992 (New York: Praeger Publishers, 1993), p. 70.

Yeni bir anayasa üzerinde çalışan anayasa meclisi, onaylanmış taslağı sundu ve Mayıs ayında tatile girdi. Haziran 1979'da bir grup genç subayın SMC hükümetini devirmesiyle, Temmuz ayında yeni bir anayasal hükümet girişimi için her şey hazır görünüyordu⁴¹.

Jerry John Rawlings Dönemi

15 Mayıs 1979'da, anayasa seçimlerinin yapılmasına beş haftadan az bir süre kala, Uçuş Teğmeni Jerry John Rawlings liderliğindeki bir grup astsubay darbe girişiminde bulundu. Başlangıçta başarısız olan darbe liderleri hapse atıldı ve askeri mahkemeye çıkarıldı. Ancak 4 Haziran'da sempatik askeri yetkililer Akuffo rejimini devirdiler ve Rawlings ile yandaşlarını planlanan seçimlerden on dört gün önce hapisaneden serbest bıraktılar. Her ne kadar SMC'nin siyasi iktidarı sivillerin eline verme taahhüdü, sivil hükümet isteyenlerin endişelerini gidermiş olsa da, 4 Haziran darbesini düzenleyen genç subaylar, ordunun imajı için kritik olan ve ulusal siyasetin istikrarı için önemli olan konuların, sivil yönetime zarar verdiğinde ısrar etti. Gana siyasetinin önde gelen analistlerinden Naomi Chazan, 1979 darbesinin önemini şu ifadeyle yerinde bir şekilde değerlendirdi: İktidar seçkinlerine odaklanan ilk SMC II'nin (Akuffo dönemi, 1978-1979) rehabilitasyon çabasından farklı olarak, bu ikinci girişim bir dağılma durumundan yeniden yapılanma, büyüyen yabancılaşma tarafından yönlendirildi. Kamusal davranış ilkelerini yeniden düzenleyerek devletin iktidar yapısını yeniden tanımlamaya ve onun doğasında olan sosyal yükümlülüklerini gözden geçirmeye çalıştı⁴².

Geçmişe bakıldığında bu aşamanın en geri dönülemez sonucu SMC liderliğinin sistematik olarak ortadan kaldırılmasıydı. [Onların] infazları, yalnızca Gana siyasetinin şiddetsizliğine dair zaten yanlış olan efsanenin sona erdiğinin sinyalini vermekle kalmadı, daha da önemlisi, yeni hükümetin siyasi geçmişi temizleme konusundaki ölümcül ciddi kararlılığının sinyalini verdi.

Rawlings ve genç subaylar Silahlı Kuvvetler Devrim Konseyi'ni (AFRC) kurdu. Silahlı kuvvetler, ordunun imajını bozmakla suçlanan üst düzey subaylardan tasfiye edildi. Ancak Chazan, amacını gerçekleştirirken AFRC'nin çıkarları çatışan iki grup arasında kaldığını gözlemledi. Bunlar arasında eski rejimlerin tüm tezahürlerine saldırmaktan mutlu

⁴⁰ Kevin Shillington, *Ghana and the Rawlings Factor* (London and Basingstoke: Macmillan, 1992), p. 22.

⁴¹ F. Agbodeka, *A History of the University of Ghana* (Accra, Ghana: Woeli Publishing Services, 1998), p. 224.

⁴² Shillington, *Rawling Factor*, p. 30-55.

olan AFRC'nin asker-destekçileri ve aşırı şiddeti kınayan ve değişimi itidalle savunan artık örgütlü siyasi partiler de vardı. Darbeye ve eski askeri hükümet başkanlarının (NLC'den Afrifa; Acheampong ve NRC'den bazı ortakları; Akuffo ve SMC'nin önde gelen üyeleri) ardından gelen idamlarına rağmen, planlanan seçimler gerçekleşti ve Gana geri döndü. Ancak, iktidar seçilmiş hükümete verilmeden önce, AFRC şu açık mesajı göndermişti: "Halkla ilgilenen kişiler, hangi sıfatla olursa olsun, halk denetimine tabidir, temel kamu ilkelerine uymak zorundadırlar."

AFRC'nin tutumu, ülkenin siyasi liderlerinin, en azından ordu içindekilerin, halka karşı sorumlu olmadığı yönündeydi. Üçüncü Cumhuriyet'in başlangıcında 24 Eylül 1979'da göreve başlayan Hilla Limann yönetiminin bu nedenle AFRC tarafından savunulan yeni standartlara uygun olması bekleniyordu. Limann'ın Ulusal Halk Partisi (PNP), Üçüncü Cumhuriyet'i 140 yasama sandalyesinden yalnızca yetmiş birinin kontrolüyle başlattı. Muhalefetteki Halk Cephesi Partisi (PFP) kırk iki sandalye kazanırken, yirmi altı seçmeli mevki üç küçük parti arasında dağıtıldı. Oy kullanan seçmen oranı yüzde 40'a düştü. Ülkenin daha önceki seçilmiş liderlerinin aksine Limann eski bir diplomattı ve hiçbir kişisel takipçisi olmayan, karizmatik olmayan bir kişilikti. Limann'ın bizzat gözlemlediği gibi, iktidardaki PNP çatışan ideolojik yönelimlere sahip insanları içeriyordu. Bazen ulusal politikalar konusunda kendi aralarında şiddetle fikir ayrılıkları yaşıyorlardı. Bu nedenle pek çok gözlemci, yeni hükümetin devletin karşı karşıya olduğu göreve eşit olup olmadığını merak ediyordu⁴³.

Ancak Limann yönetimine yönelik en acil tehdit AFRC'ydi, özellikle de sivil idareyi denetlemek için "4 Haziran Hareketi" içinde örgütlenen subaylar. AFRC'nin omzunun üzerinden bakmasını engellemek için hükümet Rawlings'e ve AFRC ile bağlantılı diğer birkaç ordu ve polis memuruna emekli olma emri verdi. Yine de Rawlings ve arkadaşları, özellikle ekonominin gerilemesi devam ederken, gizli bir tehdit olarak kaldılar. 1981 mali yılı için hazırlanan ilk Limann bütçesi, Gana'daki enflasyon oranının o yıl için yüzde 70 olduğunu ve bütçe açığının gayri safi milli hasılanın yüzde 30'una eşit olduğunu tahmin ediyordu. Sendika Kongresi, işçilerinin artık bırakın başka şeyleri, yiyecek bile almaya yetecek kadar kazanmadıklarını iddia etti. Birçoğu hükümet tarafından yasa dışı sayılan bir dizi grev, her biri üretkenliği ve dolayısıyla milli geliri düşüren bir dizi grevle sonuçlandı. Eylül ayında

⁴³ D. Rimmer, *Staying Poor: Ghana's Political Economy 1950-1990* (Oxford: Pergamon Press, 1992), p. 143.

hükümet grev yapan tüm kamu çalışanlarının işten çıkarılacağını duyurdu. Bu faktörler, Limann hükümetinin siviller ve askerler arasında sahip olduğu sınırlı desteği hızla aşındırdı. Hükümet 31 Aralık 1981'de Rawlings liderliğindeki başka bir darbeyle düştü⁴⁴.

Rawlings'in İkinci Gelişi: İlk Altı Yıl, 1982-1987

31 Aralık 1981'de iktidara gelen yeni hükümet, Nkrumah'ın düşüşünden bu yana geçen on beş yıl içinde sekizinci oldu. Kendisine Geçici Ulusal Savunma Konseyi (PNDC) adını veren bu konseyin üyeleri arasında Başkan olarak Rawlings, Tuğgeneral Joseph Nunoo-Mensah (Limann'ın Ordu Komutanı olarak görevden aldığı kişi), diğer iki subay ve üç sivil vardı. Askeri bağlantılarına rağmen PNDC, askerlerin liderliğindeki diğer hükümetlerden farklı olduğunu açıkça ortaya koydu. Bu, on beş sivilin kabine pozisyonlarına atanmasıyla hemen kanıtlandı.

5 Ocak 1982'deki bir radyo yayınında Rawlings, Üçüncü Cumhuriyet'in sona ermesini gerektiren faktörleri açıklayan ayrıntılı bir açıklama yaptı. PNDC Başkanı, kendisini Ganalılara dayatma niyetinde olmadığı konusunda halka güvence verdi. Daha ziyade "halkın, çiftçilerin, işçilerin, askerlerin, zenginlerin ve fakirlerin karar alma sürecinin bir parçası olma şansı istiyordu." AFRC'nin iktidarı sivil bir hükümete devretmesinden bu yana geçen iki yılı, siyasi partilerin insanları yönetmek için bölmeye çalıştığı bir gerileme dönemi olarak nitelendirdi. Bu nedenle Rawlings'in geri dönüşünün nihai amacı "Ganalılara insanlık onurunu geri kazandırmaktı." Başkanın sözleriyle, PNDC'nin hedeflerine ulaşma konusundaki kararlılığı, ülkenin şimdiye kadar tanıdığı herhangi birinden farklıydı. Bu nedenle devralma bir askeri darbe değil, toplumun sosyo-ekonomik yapısının dönüştürülmesine halkın dahil olacağı bir "kutsal savaştı." PNDC aynı zamanda dostlarına ve düşmanlarına, PNDC gündemine yapılacak herhangi bir müdahaleye "şiddetle direneceğini" bildirdi⁴⁵.

Yine de siyasi yelpazenin farklı sektörlerinde PNDC yönetimine karşı muhalefet gelişti. Hükümete karşı çıkan en belirgin gruplar eski PNP ve PFP üyeleri idi. Üçüncü Cumhuriyet'e kendini kanıtlaması için zaman verilmediğini ve PNDC yönetiminin anayasaya aykırı olduğunu savundular. Hükümetin adaletin idaresinde halk mahkemelerini kullanmasını

⁴⁴ J. D. Stryker, Trade, Exchange Rate, and Agricultural Pricing Policies in Ghana (Washington, D.C.: World Bank, 1990), 112.

⁴⁵ C. Asante, The Press in Ghana: Problems and Prospects (Lanham, Md.: University Press of America, 1996), 87

eleştiren Gana Baro Birliği'nden (GBA) bir başka muhalefet geldi. PNDC'nin kendilerine ücret artışı taleplerini geri çekme talimatı vermesi Sendika Kongresi üyelerini de kızdırdı. Ganalı Öğrenciler Ulusal Birliği (NUGS) daha da ileri giderek hükümete yetkiyi başsavcıya devretmesi çağrısında bulundu.

Haziran 1982'nin sonunda bir darbe girişimi ortaya çıkarıldı ve buna karışanlar idam edildi. PNDC yönetimiyle aynı fikirde olmayanların çoğu sürgüne gönderildi ve burada muhalefetlerini örgütlemeye başladılar. Hükümeti, ülkeyi, özellikle de basını bir "sessizlik kültürüne" zorlayan insan hakları ihlalleri ve siyasi gözdağıyla suçladılar⁴⁶.

Bu arada PNDC, birbirine zıt siyasi felsefelerin ve hedeflerin etkisine maruz kaldı. Devrimci liderler radikal değişimin gerekliliği konusunda hemfikir olsalar da, bunu başarmanın yolları konusunda farklı görüştüler. Örneğin, PNDC hükümetinin tarımdan sorumlu sekreteri olan ve daha sonra kuzey bölge sekreteri (vali) olarak atanan John Ndebugre, PNDC için Marksist-Leninist bir rotayı savunan aşırı solcu bir örgüt olan radikal Kwame Nkrumah Devrim Muhafızları'na üyeydi. 1980'lerin ikinci yarısında gözaltına alındı ve hapse atıldı. Kojo Tsikata, PV Obeng ve Kwesi Botchwey de dahil olmak üzere PNDC'nin diğer üyelerinin yalnızca ülkeyi içinde bulunduğu umutsuz koşullardan kurtarma veya kendilerini sesli muhalefetten koruma kararlılıkları sayesinde birleşeceklerine inanılıyordu.

Rawlings'in siyasi bir ilke olarak popülizme olan bağlılığına uygun olarak PNDC, halkı genel olarak ulusal hükümetin mekanizmasına dahil edecek yönetici koalisyonlar ve kurumlar oluşturmaya başladı. İşçi Savunma Komiteleri (WDC'ler), Halk Savunma Komiteleri (PDC'ler), Yurttaş İnceleme Komiteleri (CVC'ler), Bölgesel Savunma Komiteleri (RDC'ler) ve Ulusal Savunma Komiteleri (NDC'ler), toplumun en alt tabakasındakilerin korunmasını sağlamak için oluşturuldu. Karar alma sürecine katılma fırsatı verildi. Bu komitelerin topluluk projelerine ve topluluk kararlarına katılmaları gerekiyordu ve bireysel üyelerden yolsuzluğu ve "sosyal karşıtı faaliyetleri" açığa çıkarmaları bekleniyordu. Hükümet karşıtı eylemlerle suçlananları yargılamak için normal hukuk sisteminin dışında kurulan kamu mahkemeleri de oluşturuldu. Ve bu kadroları ahlaki ve entelektüel açıdan devrimdeki rollerine hazırlamayı amaçlayan dört haftalık bir çalıştay, Temmuz ve Ağustos 1983'te Legon'daki Gana Üniversitesi'nde tamamlandı⁴⁷.

⁴⁶ Donald Ray, *Ghana: Politics, Economics, and Society* (Boulder, Colo.: Lynne Rienner, 1986), p. 37.

⁴⁷ Richard Jeffries, "Urban Popular Attitudes towards the Economic Recovery Programme and the PNDC Government in Ghana," *African Affairs* 91 (1992), p. 211.

Ancak çeşitli muhalefet grupları PDC'leri ve WDC'leri eleştirdi. Bazı WDC'lerin saldırganlığının, yönetimin ulusal ekonominin iyileşmesi için gereken cesur kararları alma becerisine müdahale ettiği ileri sürüldü. Bu tür eleştirilere yanıt olarak PNDC, 1 Aralık 1984'te tüm PDC'lerin, WDC'lerin ve NDC'lerin kapatıldığını ve bunların yerine Devrimi Savunma Komiteleri'nin (CDR'ler) getirildiğini duyurdu. Bankalar ve finansal kuruluşlar hariç olmak üzere kamu kurulları ve yasal şirketlere ilişkin olarak, genel müdürlere danışma organı olarak görev yapan Ortak Danışma Komiteleri (KİK) oluşturuldu.

Ancak kamu mahkemeleri, GBA tarafından antidemokratik olarak nitelendirilmesine rağmen varlığını sürdürdü. Mahkemeler 1982'de kurulmuş olmasına rağmen, bölgesel kamu mahkemelerinin itirazlarını ve kararlarını dinlemek ve karara bağlamak için ulusal bir kamu mahkemesinin kurulmasını öngören yasa Ağustos 1984'e kadar çıkarılmamıştı. PNDC Kuruluşu Bölüm 3 ve Bölüm 10. Bildiri, kamu mahkemelerini siyasi ve ekonomik nitelikteki davalarla sınırladı. Hükümet tarafından 1984 yılında kamu mahkemelerine getirilen sınırlamalar, idarenin bazı zayıflıkları gidermeye yönelik bir girişimi olabilir. Ancak mahkemeler kaldırılmadı; daha ziyade, "halkın artan hukuki bilincine" yanıt olarak sürdürülmesi gereken "iyi bir hukuk sisteminin temeli" olarak savundular.

Bu sosyo-politik kurumların temellerinin atıldığı dönemde PNDC de ulusal ekonominin yeniden inşasının nasıl finanse edileceği tartışmasıyla meşguldü. Ülke, bazılarının Nkrumah rejiminin aşırı ve akılsızca, hatta aptalca olarak tanımladığı harcamalarından gerçekten de acı çekmişti. NRC ve SMC yönetimindeki düşüşün derecesi de yıkıcıydı. PNDC'nin iktidara geldiği Aralık 1981'de enflasyon oranı yüzde 200'ün üzerine çıkarken, reel GSYİH yedi yıl boyunca yılda yüzde 3 azalmıştı. Yalnızca kakao üretimi değil, elmas ve kereste ihracatı da önemli ölçüde düştü. Altın üretimi de bağımsızlık öncesi seviyesinin yarısına düşmüştü.

PNDC'ye göre Gana'nın kötü ekonomik durumu kısmen iyi bir siyasi liderliğin yokluğundan kaynaklanmıştı. Aslında, 1979'daki AFRC yönetimi kadar erken bir zamanda, Rawlings ve arkadaşları üç eski askeri lideri (generaller Afrifa, Acheampong ve Akuffo) yolsuzluk ve açgözlükle ve dolayısıyla ulusal krize katkıda bulunmakla suçlamış ve onları bu suçlamalarla idam ettirmişlerdi. Başka bir deyişle, AFRC 1979'da ulusal krizi iç, özellikle de siyasi nedenlere bağladı. Limann yönetiminin 1981'de PNDC tarafından devrilmesi, başka bir beceriksiz yönetimin zaten kötü olan ekonomik durumu daha da kötüleştirmesini

engelleme girişimiydi. Dolayısıyla bazı sorunları çözümlenmenin yolu, siyasi durumu istikrara kavuşturmak ve ülkenin ekonomik koşullarını kökten iyileştirmekten geçiyordu.

İktidardaki ilk yılının sonunda PNDC, Ekonomik İyileşme Programının (ERP) ilk aşaması olacak dört yıllık ekonomik kemer sıkma ve fedakarlık programını duyurdu. Ekonominin önemli ölçüde iyileşmesi için, yalnızca Batı'nın uluslararası finans kuruluşlarından elde edilebilecek büyük bir sermaye enjeksiyonuna ihtiyaç vardı. Ancak PNDC'nin ideolojik solunda bu tür kurumlarla istişarede bulunmayı reddedenler de vardı çünkü bu kurumlar kısmen ülkenin içinde bulunduğu kötü durumdan sorumlu tutuluyordu. Tam da hükümetin bazı üyelerinin de bu tür görüşlere sahip olması nedeniyle, PNDC'nin finans ve ekonomik planlamadan sorumlu sekreteri Kwesi Botchwey, Dünya Bankası'nın (bkz. Sözlük) 1983'te Gana'ya yaptığı yardımın gerekçelendirilmesi ihtiyacını hissetti: Bu, bazı kesimler için safça ve gerçekçi olmazdı. Ganalı toplumunun, Dünya Bankası ve bağlı kuruluşlarından gelen ekonomik yardım talebinin, Ganalı devriminin amaç ve hedeflerinin uluslararası topluma satılması anlamına geldiğini düşünmesi. Ülkenin bankaya ve IMF'ye üye olup aidat ödemeye devam ederek bu iki kurumun kaynaklarından yararlanmaması mantıklı değil⁴⁸.

PNDC, Gana'nın ekonomik sorunlarının çözümünde Libya gibi dost ülkelere bağlı olamayacağını bilincindeydi. Krizin büyüklüğü - 1983-84'te mahsul üretimini harap eden yaygın orman yangınları ve 1983'te işsizlik durumunu yoğunlaştıran ve parasal yardım çağrısında bulunan Nijerya'dan sınır dışı edilen bir milyondan fazla Ganalı'nın geri dönmesiyle daha da kötüleşti.

ERP'nin Birinci iktidarı 1983'te başladı. Amacı ekonomik istikrardı. Genel anlamda hükümet enflasyonu düşürmek ve ülkenin toparlanma kabiliyetine güven yaratmak istiyordu. 1987'ye gelindiğinde ilerleme açıkça görülüyordu. Enflasyon oranı yüzde 20'ye düştü ve 1983 ile 1987 arasında Gana ekonomisinin yılda yüzde 6 oranında büyüdüğü bildirildi. Bağışçı ülkelerden Gana'nın toparlanma programına yapılan resmi yardım, 1987'de ortalama 430 milyon ABD dolarıydı. Bu, önceki yıllara göre iki kattan fazlaydı. PNDC yönetimi aynı zamanda 1966 öncesine ait 500 milyon ABD dolarından fazla kredi borcu ödemesi de yaptı. Bu başarıların takdiri olarak, uluslararası kuruluşlar Mayıs 1987'ye kadar ülkenin gelecek programlarına 575 milyon ABD dolarından fazla taahhütte bulunmuştu. Bunun üzerine

⁴⁸ Mike Oquaye, "Law, Justice, and the Revolution," in *Ghana Under PNDC Rule*, ed. E. Gyimah-Boadi (Chippenham, England: Anthony Rowe, 1993), p. 173.

PNDC, devlete ait varlıkların özelleştirilmesi, para biriminin devalüasyonu ve tasarruf ve yatırımların artırılmasını öngören ve 1990 yılına kadar devam edecek olan ERP'nin ikinci iktidarını başlattı. ERP'nin birinci dönemdeki başarılarına rağmen, birçok sorun devam etti PNDC'nin hem dostları hem de düşmanları bu sorunları ortaya çıkmasında son derece etkin oldu. Bir yorumcu, PNDC'nin kemer sıkma politikalarının bir sonucu olarak Ganalı işsizlik oranının yüksek olduğuna dikkat çekti. Bu tür sorunları giderecek istihdam veya yeniden yerleştirme politikalarının yokluğunda, kemer sıkma programlarının etkilerinin PNDC'nin toparlanma gündemini raydan çıkarabilecek koşullar yaratabileceğini yazdı⁴⁹.

İşsizlik, PNDC hükümetinin karşı karşıya olduğu siyasi sorunların yalnızca bir yönüydü; bir diğeri ise PNDC'nin siyasi tabanının büyüklüğü ve genişliği idi. PNDC başlangıçta çok çeşitli kırsal ve kentsel seçmenlere hitap eden popülist bir programı benimsedi. Buna rağmen PNDC, şu ya da bu şekilde anayasal hükümete dönüş çağrısında bulunan çeşitli grupların ciddi eleştirilerinin hedefi oldu. Bu eleştirilerin büyük bir kısmı öğrenci örgütlerinden, GBA'dan ve askeri hükümetin meşruiyetini ve ülkeyi anayasal yönetime döndürme yönündeki ilan edilmiş niyetini sorgulayan kendi kendine sürgündeki muhalefet gruplarından geldi. PNDC'ye karşı haykırış o kadar sesliydi ki sanki PNDC, Ganalı kamuoyunu tarihsel olarak şekillendiren ve etkileyen gruplar arasında çok az destek almış gibi yüzeyde göründü. Zor politikaların uygulandığı bir dönemde, PNDC bu tür önde gelen eleştirmenlerin sürekli yabancılaşmasını ve muhalefetini kaldıramayacaktı.

Bu nedenle 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, PNDC'nin anayasalcılık ve sivil yönetime yönelik adımları aktif olarak düşündüğünü göstermesi zorunlu hale gelmişti. Rawlings'in dürüst bir lider olarak tanınmasına ve düzeltmeye çalıştığı durumun kendi yaratımı olmadığı algısına rağmen bu doğrudu. İstenilen yönde ilerlemek için PNDC'nin, ulusal yeniden yapılanma sürecine giderek daha fazla Ganalıyı dahil edecek gerekli siyasi yapıları yaratırken, tüm düşman grupların etkisini ve güvenilirliğini zayıflatması gerekiyordu. PNDC'nin içinde bulunduğu ikilemin çözümü, bölge meclisleri önerisiydi⁵⁰.

Sonuç

⁴⁹ Paul Nugent, *Big Men, Small Boys, and Politics in Ghana: Power, Ideology, and the Burden of History, 1982-1994* (London: Printer Publishing, 1995), p. 164.

⁵⁰ Richard Jeffries and Clare Thomas, "The Ghanaian Elections of 1992," *African Affairs* 92 (1993), p. 335.

Ashanti İmparatorluğu XVII. yüzyılda kurulduktan hemen sonra kendi topraklarını genişletmeye başladı. Ancak onun geliştiği topraklar İngiliz, Alman, Hollandalı ve Portekiz gibi birçok sömürgeci devletin de ticari ve sınai faaliyetlerinin olduğu bir bölgede olması, kısa bir zaman içinde muhalefetlerinin de güçlenmesine sebep olmuştur. Ashanti'ye düşman olan pek çok devlet Avrupalıları kendilerine yardıma çağırmak suretiyle hem kendi topraklarını ve hem de Ashantilerin topraklarını sömürgecilere açmış oldular. İngilizler de bu fırsatı değerlendirerek Altın Sahil olan Ashanti bölgesini işgal için 1820-1890 arasında bir çok savaş yaptılar. Ashantiler başlarda İngilizleri püskürtmeye muvaffak olmuş olsalar da içlerine sokulan nifaklar sonucunda parçalanmaya başlayan imparatorluk, 1900'lerde İngiliz sömürgesi haline geldi. 1950'li yıllara kadar İngiliz sömürgesi olan Ashanti toprakları, bu yıllardan itibaren şartlı da olsa İngilizlerden bağımsızlıklarını alma yolunda atılan adımlar sonuç vermiş ve Gana adlı yeni bir devlet kurulmuştur. 1960-1980'li yıllar boyunca siyasi iç karışıklıklarla çalkalanan Gana, birkaç kez darbelere sahne olmuştur. Bu darbelere rağmen Gana günümüzde Afrika'nın en önemli ekonomilerinden biri olmuştur.

Kaynaklar

Jack Goody, "The Mande and the Akan Hinterland," in *The Historian in Tropical Africa*, ed. J. Vansina, R. Mauny, and L. V Thomas (London: Oxford University Press, (1964), pp. 199.

James Anquandah, *Rediscovering Ghana's Past* (Harlow, United Kingdom: Longman Group, 1982), pp. 126-127.

Nehemia Levtzion, *Muslims and Chiefs in West Africa: A Study of Islam in the Middle Volta Basin in the Pre-Colonial Period* (London: Clarendon Press, 1968), p. 85.

Ivor Wilks, *Asante in the Nineteenth Century: The Structure and Evolution of a Political Order* (London: Cambridge University Press, 1975), p. 22.

Kevin Shillington, *History of Africa* (New York: St. Martin's Press, 1995), p. 194.

Adu Boahen, *Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), 10.

W.E.F. Ward, *A History of Ghana*, 4th ed. (London: George Allen and Unwin, 1967), 53.

I. Wilks, *Asante in the Nineteenth Century: The Structure and Evolution of a Political Order* (London: Cambridge University Press, 1975), p. 446.

Ivor Wilks, "The Position of Muslims in Metropolitan Ashanti in the Early Nineteenth Century," in *Islam in Tropical Africa*, ed. I. M. Lewis (London: Oxford University Press, 1966), p. 319.

A. W. Lawrence, *Trade Castles and Forts of West Africa*, Stanford, Calif: Stanford University Press, (1963), p. 42

William Bosman, *A New and Accurate Description- of the Coast of Guinea, 1704*; reprint, London: Frank Cass, (1967), p. 43.

Kwame Daaku and Albert van Dantzig, "An Annotated Dutch Map of 1629," *Ghana Notes and Queries* 9, November (1966), p. 15.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

- Wilks, "The Position of Muslims in Metropolitan Ashanti in the Early Nineteenth Century," p. 319.
- Ansu Datta and R. Porter, "The Asafo System in Historical Perspective," *Journal of African History* 12, no. 2 (1971), p. 282-83.
- Helene Pfann, *A Short History of the Catholic Church in Ghana* (Cape Coast, Ghana: Catholic Mission Press, 1965), p. 4.
- F. L. Bartels, *The Roots of Ghana Methodism* (Cambridge: Cambridge University Press, 1965), p. 76.
- Mary McCarthy, *Social Change and the Growth of British Power in the Gold Coast: The Fante States 1807-1874* (Lanham, Md.: University Press of America, 1983), p. 76.
- David Kimble, *A Political History of Ghana, 1850-1928* (London: Oxford University Press, 1963), p. 243.
- J. J. Crooks, *Records Relating to the Gold Coast Settlements from 1750 to 1874* (1923; reprint, London: Frank Cass, 1973), p. 296.
- W.A.G. Ormsby-Gore, *Report by the Hon. W.A.G. Ormsby-Gore, M. P. Parliamentary Under-Secretary of State for the Colonies) on his Visit to West Africa during the Year 1926* (London: HMSO, 1926), p. 135.
- Quoted in Aiken Watson, A. Dalgleish, and Keith A. Murray, *Report of the Commission of Enquiry into Disturbances in the Gold Coast: 1948* (London: HMSO, 1948), p. 92.
- Dennis Austin, *Politics in Ghana: 1946-1960* (London: Oxford University Press, (1964), p. 83.
- Sir C. Arden-Clarke, "Eight Years of Transition in Ghana," *African Affairs* (January 1958), p. 34.
- Adu Boahen, *Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), p. 173.
- Kwame Nkrumah, "Dawn Broadcast," *Selected Speeches of Kwame Nkrumah*, vol. 2, comp. S Obeng (Accra, Ghana: Afram Publications 1997), p. 60.
- Richard Rathbone, *Nkrumah and the Chiefs: The Politics of Chieftaincy in Ghana 1951-60* (Athens: Ohio University Press, 2000), p. 61.
- Jean Airman, *The Quills of the Porcupine: Asante Nationalism in an Emergent Ghana* (Madison: University of Wisconsin Press, 1993), p. 42.
- T. Killick, "The Volta River Project," in *A Study of Contemporary Ghana*, vol. 2, ed. W. Birmingham, I. Neustadt, and E. N. Omaboe (London: Allen and Unwin, 1967), 393.
- A. P. Osei, *Ghana: Recurrence and Change in a Post-Independence Africa State* (New York: Peter Lang, 1999), p. 59.
- G. H. Whitman, Inc., *The Ghana Report: Economic Development Opportunities, Eegal Problems Relative to Investment, Sociological Factors Relat to General Development* (New York: G. H. Whitman, 1959), p. 167.
- Francis Danquah, *Cocoa Diseases and Politics in Ghana, 1909-1966* (New York: Peter Lang, 1995), p. 123.
- Adu Boahen, *Ghana: Evolution and Change in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (Accra, Ghana: Sankofa Educational Publishers, 2000), p. 193-94.
- Richard Rathbone, *Nkrumah and the Chiefs: The Politics of Chieftaincy in Ghana 1951-60* (Athens: Ohio University Press, 2000), p. 100.
- J. Dunn and A. Robertson, *Dependence and Opportunity: Political Change in Ahafo* (London: Cambridge University Press, 1973), 204.
- Mike Oquaye, *Politics in Ghana: 1972-1979* (Accra, Ghana: Tornado Publications, 1980), p. 7.
- V P. Bennett, "Malcontents in Uniform—The 1972 Coup D'etat," in *Politicians and Soldiers in Ghana 1966-1972*, ed. D. Austin and R. Luckham (London: Frank Cass, 1975), 304-5.
- Mike Oquaye, *Politics in Ghana: 1972-1979* (Accra, Ghana: Tornado Publications, 1980), p. 13.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

- Y. Petchenkine, *Ghana: In Search of Stability, 1957-1992* (New York: Praeger Publishers, 1993), p. 70.
- Kevin Shillington, *Ghana and the Rawlings Factor* (London and Basingstoke: Macmillan, 1992), p. 22.
- F. Agbodeka, *A History of the University of Ghana* (Accra, Ghana: Woeli Publishing Services, 1998), p. 224.
- D. Rimmer, *Staying Poor: Ghana's Political Economy 1950-1990* (Oxford: Pergamon Press, 1992), p. 143.
- J. D. Stryker, *Trade, Exchange Rate, and Agricultural Pricing Policies in Ghana* (Washington, D.C.: World Bank, 1990), 112.
- C. Asante, *The Press in Ghana: Problems and Prospects* (Lanham, Md.: University Press of America, 1996), 87
- Donald Ray, *Ghana: Politics, Economics, and Society* (Boulder, Colo.: Lynne Rienner, 1986), p. 37.
- Richard Jeffries, "Urban Popular Attitudes towards the Economic Recovery Programme and the PNDC Government in Ghana," *African Affairs* 91 (1992), p. 211.
- Mike Oquaye, "Law, Justice, and the Revolution," in *Ghana Under PNDC Rule*, ed. E. Gyimah-Boadi (Chippenham, England: Anthony Rowe, 1993), p. 173.
- Paul Nugent, *Big Men, Small Boys, and Politics in Ghana: Power, Ideology, and the Burden of History, 1982-1994* (London: Printer Publishing, 1995), p. 164.
- Richard Jeffries and Clare Thomas, "The Ghanaian Elections of 1992," *African Affairs* 92 (1993), p. 335.

**TÜRKİYE’NİN ENERJİ SEKTÖRÜ VE BAĞIMLILIKTAN KURTULMA
ÇABALARI**

*Erkan ŞEN

**Rezzan BEREKETOĞLU İGDE

***Ali AYRAN

****İsa ALKAN

*****Adem GÜRLEN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

25. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

23. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Erkan Şen, Rezzan Bereketoğlu İgde, Ali Ayran, İsa Alkan, Adem GürLEN, “Türkiye’nin Enerji Sektörü Ve Bağımlılıktan Kurtulma Çabaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 230- 255.

Apa: Şen, E., Bereketoğlu İgde, R., Ayran, A., Alkan, İ., GürLEN, A. (2023), “Türkiye’nin Enerji Sektörü Ve Bağımlılıktan Kurtulma Çabaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 230- 255.

Özet

Türkiye’nin enerji sektörüne yatırımları 1950’lerde iktidara gelen DP ile başlamıştır. Ancak ilk petrol araştırmaları ABD’li şirketlere yaptırılmış olup, bu şirketler Türk toprakları üzerinde buldukları bütün alanlara yeterli kalite ve değer olmadığı yaftasını yapıştirarak işletilemez raporu vermişlerdir. Ülkenin artan enerji ihtiyacının taşıma petrol ile karşılanamayacağı boyutlara gelmesi sebebiyle 2000’li yıllardan itibaren milli enerji kampanyaları başlatılmak suretiyle ilk petrol araştırmaları TPAO tarafından başlatılmak suretiyle İlk defa devlet eliyle Trakya’da Ege’de ve Doğu Anadolu’da petrol alanları keşfedilmiştir. Bu çalışmalarını karasularımızda da petrol araştırmaları yapılmasına başlanınca devlet dış mihraklı petrol arama şirketlerini devreden çıkararak doğrudan kendi imkanlarıyla petrol araştırmalarına başlamıştır. Bu amaçla satın alınan sismik araştırma gemilerinden Fatih, Kanuni, Abdülhamit adlı gemiler sayesinde Karadeniz’de ilk Doğalgaz Keşfi yapılmış, peşi sıra Gabar Dağından temizlenen teröristlerin ardından dünyanın en önemli petrol havzalarından birinin keşfinin yapıldığı duyurulmuştur.

Bu makalede Türkiye’nin başlatmış olduğu milli enerji araştırmalarının özellikle ABD tarafından nasıl gözlem altına alınıp incelendiği ve Türkiye’nin stratejilerinin geleceği üzerine tartışmalar yapıldığı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: ABD, Araştırma, Petrol, Terörizm, Türkiye

* Müdür Vekili, Muğla Dalaman Çoğmen Orta Okulu, Orcid: 0009-0004-9401-1997

** Müdür, Mehmet Fehmi Çankaya İlkokulu, aryanaz1907@gmail.com, Orcid: 0009-0005-9026-3932

*** Müdür Yardımcısı, Mehmet Fehmi Çankaya İlkokulu, ali_f2051@hotmail.com, Orcid: 0009-0005-2440-0660

**** Müdür, Yeşilpınar Atatürk İlkokulu, hanyolu739@gmail.com, Orcid: 0009-0007-5513-681X

***** MEB Şube Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, ademgurlen@hotmail.com, Orcid: 0009-0005-3309-9937

Abstract

Turkey's investments in the energy sector started with the DP that came to power in the 1950s. However, the first oil exploration was outsourced to US companies, and these companies reported that all the areas they found on Turkish territory were not of sufficient quality and value and were not exploitable. Since the country's increasing energy needs reached a level where it could not be met with transported oil, national energy campaigns were initiated in the 2000s and the first oil exploration was initiated by TPAO. For the first time, oil fields were discovered by the state in Thrace, the Aegean and Eastern Anatolia. When oil exploration began to be carried out in our territorial waters, the state bypassed foreign oil exploration companies and started oil exploration directly with its own means. Thanks to the seismic research ships Fatih, Kanuni and Abdülhamit, which were purchased for this purpose, the first Natural Gas Discovery was made in the Black Sea, and after the terrorists were cleared from Gabar Mountain, it was announced that one of the most important oil basins in the world had been discovered.

In this article, it will be examined how the national energy research initiated by Turkey is observed and examined, especially by the USA, and how discussions are held on the future of Turkey's strategies.

Key Words: USA, Research, Oil, Terrorism, Türkiye

Giriş

Doğal gaz sektörü, Türkiye'nin en önemli stratejik sanayi kollarından biri olup, ekonomik kalkınma ve büyüme üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkisi nedeniyle onlarca yıldır devlet kontrolü altındadır. Açıkçası, enerji yoğun endüstrilerin faaliyet gösterdiği pazar çerçevesini doğrudan etkilediği için bu segmentin hükümet tarafından uygun şekilde düzenlenmesi ve yönlendirilmesi çok önemlidir.

BOTAŞ'ın 2012 tahminlerine göre, Türkiye'nin gaz talebi 2012'deki 45 milyar metreküpten 2030'a kadar neredeyse ikiye katlanarak 81 milyar metreküp olacak. Bu hızlı büyümenin ana itici gücü gazla çalışan elektrik üretimi olacak ve BOTAŞ'a göre talebin büyük olasılıkla artacağı tahmin ediliyor. Bu artış, hükümetin elektrik üretim sektöründe gazın payını mevcut %45'ten %30'a veya altına düşürme, gazın yerli üretim kömür, linyit, yenilenebilir enerji ile değiştirilmesi hedefine rağmen gerçekleşmektedir. Ancak elektrik piyasasının yalnızca %30'una rağmen elektrik talebinin yılda %6-7 oranında artacağı tahmin edildiğinden, gaz talebindeki büyüme yine de önemli olacaktır. İkinci etken, talebin 2012'de 8-9 Milyar cm³'ten 2030'da 22,7 Milyar cm³'e çıkacağı tahmin edilen konut sektörüdür. Sanayi sektörü, genel doğal gaz talebi büyümesine katkıda bulunan üçüncü faktördür; 2019'da 12,8 milyar cm³'ten 2030'da 14,2 milyar cm³'e çıkacağı tahmin ediliyor. Ancak bu çalışma, yüksek bir senaryoda bile Türkiye'deki talebin 2030'a kadar büyük olasılıkla 67-70 milyar cm³ civarında olacağını ve BOTAŞ'ın 81 milyar metreküplük projeksiyonu iyimser.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün Ekonomik Görünümü¹, Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında en hızlı büyüyen talebe sahip ülke olacağını öngörüyor. Türkiye'nin

yurt içi doğal gaz talebinin hızlı bir şekilde artmasının beklendiği göz önüne alındığında, Türk hükümetinin karşı karşıya olduğu ve giderek önemi artan birçok görev bulunmaktadır. Bunlar şunları içerir:

1. Türkiye'nin enerji güvenliğinin sağlanması ve
2. Talebin uzun vadede karşılanması ve önümüzdeki yirmi yılda periyodik arz sıkıntısı yaşanmamasının sağlanması.

Arz tarafında ise BOTAŞ, Şah Deniz Faz-II'den (SDII) ilave 6,6 milyar metreküp/yıl gazın Azerbaycan'dan Türkiye pazarına ihraç edilmeye başlanmasından önce 2015-2016 döneminden itibaren arz açığı oluşabileceğini öngörmektedir. TANAP boru hattı 2018'den itibaren. Bu belge aynı zamanda Rusya ve Azerbaycan hacimlerine yönelik büyük ithalat sözleşmelerinin sona ereceği 2021'den itibaren ikinci bir "arz sıkışıklığı" olasılığını da gündeme getiriyor. 2001 yılında kabul edilen 4646 Sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu (NGML)² uyarınca BOTAŞ'ın hâlihazırda gaz alım satımı yaptığı veya sahip olduğu tedarikçilerden mevcut sözleşmeleri yenileme ve gaz ithal etme hakkı otomatik olarak bulunamayacaktır. Anlaşmalar (GPSA'lar). Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan Şahdeniz II. Aşama (SDII) sözleşmesi hariç, artık özel şirketler bunu yapacak. Ayrıca Türkiye, fiyatının boru hattı gazına göre avantajlı olması halinde artan LNG (çoğunlukla spot) ithalatıyla arz/talep açığını kapatmayı planlıyor. Özel şirketlerin yenileme hacimleri için gerçekten sözleşme yapıp yapmayacağı elbette belirsiz.

2015'ten itibaren piyasaya sürülmesi öngörülen Irak gazının, Türkiye'nin uzun vadeli sözleşmeleri kapsamında halihazırda ödediği fiyatlardan daha düşük fiyatlarla Türkiye'deki talep artışını karşılamada önemli bir faktör olması bekleniyor. Ancak Bağdat ile Kürt bölgesi arasındaki siyasi gerginlikler nedeniyle 2015 yılından itibaren gazın Türkiye pazarına akmaya başlayıp başlamayacağı da belirsiz.

Bu nedenle enerji sektörünü denetleyen iki ana devlet kurumunu içeren hükümet–karar alma ve strateji belirleme organı olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) ve politika uygulama organı olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) – iç pazarın giderek liberalleşmesini sağlamaya çalışıyor. Devlet tekelcisi BOTAŞ'ın rolünü önemli ölçüde azaltarak doğal gaz piyasasının tüm segmentlerinde özel sektörün rolünü artırmak. Hükümet böylece, daha düşük fiyatlara yol açabilecek ve arz kaynaklarının daha fazla çeşitlendirilmesini teşvik edebilecek tam rekabetçi bir pazar yaratma hedefine ulaşmaya çalışıyor.

Türkiye yurt içi doğal gaz piyasasında arz/talep tahminlerini etkileyebilecek birçok gelişme bulunmaktadır. Son on yıl boyunca, Türkiye yerli doğal gaz piyasası bir geçişin eşliğindeydi ve serbestleşme sürecinde önemli bir adım olan NGML'nin oynadığı kilit rol önemli bir rol oynadı. Türkiye pazarındaki değişime katkıda bulunan üç ana faktör şunlardır: Doğalgazın elektrik üretimindeki payını azaltmaya yönelik hükümet politikası; piyasadaki fiyatlandırmadaki değişen eğilim ve TANAP ve TAP gibi uluslararası boru hattı projelerine Türkiye'nin katılımı. Türk hükümeti, 2001-2007 yılları arasında sürdürülen girişimler sayesinde yerli doğal gaz piyasasının serbestleştirilmesini sağlamaya kararlıydı.

2001 yılında yayımlanan Doğal Gaz Piyasası Kanunu, yönetmelik ve tebliğler yayınlayan, özelleştirme ve lisans ihalelerini düzenleyen Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nu kurmuştur. Ayrıca, gaz ithalatı ve toptan satışı ile taşıma, depolama ve LNG ithalatı faaliyetlerinde özel (Türk ve yabancı) tedarikçilerin payı da gözle görülür şekilde arttı. Serbestleşme sürecindeki bir diğer önemli gelişme ise 2004 yılında ulaştırma sisteminin üçüncü şahıslara (Üçüncü Taraf Erişimi olarak adlandırılan) açılması olmuştur.

2007 yılında BOTAŞ'ın toptan satış sektöründeki tekeli kısmen kaldırıldığında ve özel tedarikçiler gazlarını nakletmek için BOTAŞ şebekesine erişim sağladıklarında piyasanın daha da liberalleşmesi sağlandı. Serbestleştirme, doğal gazı iç piyasaya rekabetçi bir fiyatla getirecek ve enerji sektöründe yatırımı teşvik edecek özel tedarikçiler için rekabetçi bir ortam yaratmayı amaçladı. Hükümetin öncelikli hedefi, önümüzdeki yirmi yılda beklenen enerji ve gaz talebi büyümesinin karşılanmasına yardımcı olmak için Türkiye'nin elverişli coğrafi konumu ve altyapısından yararlanarak birden fazla gaz tedarik kaynağına erişmektir.

Piyasa değişikliğine yönelik bu programın bir parçası olarak görülebilecek ve arz/talep projeksiyonlarını etkileyebilecek bir diğer güncel gelişme ise hükümetin doğalgazın elektrik üretimindeki payını gelecek birkaç yıl içinde mevcut %45'ten %30'a düşürme politikasıdır.

Hükümetin piyasanın serbestleştirilmesine ilişkin tutumu BOTAŞ'inkiyle tam olarak uyumlu değildir. ETKB'nin amacı, Kanun uyarınca devlet tekelsinin ithalattaki payının 2009 yılı sonuna kadar %80'den %20'ye düşürüleceği, tam işleyen bir serbest ekonomi yaratılmasıydı. 30 Mayıs 2013 tarihinde hazırlanan Kanun'un revize edilen şekline göre indirimin belirsiz bir tarihe kadar %50'ye indirilmesi gerekiyor. Ulusal parlamento yeni taslak versiyonunu henüz onaylamadı. Bu çalışmada Kanunun her iki versiyonunun karşılaştırmalı bir analizine, yeni bir Kanun taslağı ve değişiklik yapılmasına neden ihtiyaç duyulduğuna daha ayrıntılı olarak yer verilecektir.

Türkiye'de yerli doğal gaz piyasasının serbestleştirilmesi, devlet tekercisi BOTAŞ'ın karşı karşıya olduğu ithalat risklerini ortadan kaldıramaz ancak önemli ölçüde azaltabilir. Tüm boru hattı gaz tedarikçileriyle (Azerbaycan, İran ve Rusya) uzun vadeli sözleşmeye dayalı alım yükümlülüklerine ilişkin temel risk, tüm uzun vadeli GSPA'larda mevcut olan al ya da öde maddesidir. BOTAŞ taşıma sisteminin üretim kapasitesi, mevcut kompresör istasyonlarının sınırlı kurulu kapasitesi nedeniyle doğudaki tedarikçilerden sözleşmeli gaz hacminin tamamını kabul edip nakletmeye yetecek kadar gelişmemiştir. BOTAŞ, Trans-Balkan Gaz Boru Hattı'ndan (Batı Hattı) ve Mavi Akım boru hattından gelen gazın yaklaşık %90'ını Rusya'dan alabilmektedir, ancak Azerbaycan ve İran'dan taahhüt edilen miktarlarla başa çıkmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle şirket 'alınmayan' gaz için milyarlarca dolar ödemek zorunda kaldı. Bu durum BOTAŞ için gaz ithalatının ekonomisini ticari açıdan zorlaştırmıştır.

Üstelik BOTAŞ, özellikle İran'dan (fiyatları en yüksek olan) ithal edilen gazın fiyatının yüksek olması nedeniyle yurt içi gaz fiyatlarını sübvansiyonla düşürmek zorunda kalıyor. Türkiye hükümeti BOTAŞ'a sübvansiyonlar yoluyla tazminat ödüyor ve bunun sonucunda hem devlet hem de BOTAŞ, sözleşmelerdeki gaz fiyatı formülünün sözleşmeye bağlı olarak bağlayıcı petrol endekslemesinden mali açıdan zarar görüyor.

İthalat sözleşmesi hacim serbestleştirme programının yanı sıra BOTAŞ taşıma sistemine, LNG'ye ve yer altı depolama tesislerine üçüncü tarafların erişimi sayesinde, özel tedarikçilerin gaz tedarik zincirine katılımı BOTAŞ'ın ticari risklerini ve zorluklarını azaltabilir.

Gaz ithalatının/satın almalarının özel tedarikçilerle sözleşme ve hacim yayınları yoluyla paylaşılmasının temel amacı, ithalat fiyatlarında indirimi teşvik etmek ve şirketlerin piyasaya daha ucuz gaz getirmesini sağlayacak şekilde iç piyasada rekabetçi bir ortam geliştirmektir. Türkiye'deki özel tedarikçiler, 2011 yılında Batı Hattı üzerinden Gazprom'dan ithalat kontratlarının devredilmesi sürecini başlatmış ve Ocak 2013'te BOTAŞ'ın ödediğinden daha düşük bir fiyatla gaz almaya başlamıştı. Şirketlerin politikası, gaz ihracatçısı şirketlere Türkiye iç pazarında yer verilmesi gibi ihracatçılara yönelik teşvikler karşılığında daha düşük fiyatlar için pazarlık yapmak oldu. Bu durum şüphesiz iç piyasada EPDK tarafından düzenlenen genel fiyat oluşumunu olumlu yönde etkiliyor.

BOTAŞ'ın pazar payının yüzde 20'ye düşürülmesinin gerçekçi bir hedef olmadığı yaygın kabul gören bir görüş olup, bazı muhalefet partileri, ekonominin en stratejik kesiminde

devlet kontrolünün kaybedilmesine yol açacağı gerekçesiyle hükümetin stratejisini eleştirmektedir.

Alternatif bir görüş ise, özellikle Türkiye'nin önemli hidrokarbon kaynaklarına veya doğal gaz üretimine sahip olmaması nedeniyle, ülke içindeki orta ve alt sektörlerin kontrol edilmesinin stratejik açıdan haklı bir gerekçesi olmadığıdır. İthalat, taşımacılık ve toptan satış sektörlerinde özel tedarikçilerin varlığı, BOTAŞ'a yönelik riskleri en aza indirecek ve yurt içi doğal gaz piyasasında canlı rekabeti sağlayacaktır. Bu gelişmelerin her biri bu çalışmanın ilgili bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bölüm 2, doğal gaz talebindeki hızlı büyümenin ana faktörlerini ele almakta ve gösterge niteliğinde uzun vadeli bir arz/talep tahmini sunmaktadır. Aynı zamanda Türkiye yerli doğal gaz piyasasındaki son gelişmeleri ve mevcut durumu anlatmakta ve gelecekteki gelişmelere ilişkin analitik bir öngörü sunmaktadır.

Türkiye yerli doğal gaz piyasasının liberalleşmenin ilk aşamalarında olduğu dikkate alınarak Bölüm 3, özel tedarikçilerin artan rolü göz önüne alındığında, Türkiye'nin Azerbaycan, Rusya, İran ve potansiyel olarak Irak gibi boru hattı gaz tedarikçileriyle ilişkilerini nasıl geliştirdiğini ele alıyor. Yeni oyuncular BOTAŞ'tan daha fazla pazar payı kazandıkça. Türkiye'nin yurt içi doğal gaz talebinin ihmal edilebilir düzeydeki yurt içi üretimine kıyasla güçlü büyüme eğilimi göz önüne alındığında bu durum özellikle anlamlıdır. Türkiye'nin genel enerji karışımında doğal gazın olası evrimsel gelişim yolu inceleniyor ve bunun bir politika sonucu mu yoksa sadece varsayılan olarak mı olacağı sorusu ele alınıyor.

Bu bölümde ayrıca LNG terminali alım ve depolama kapasitesinin genişletilmesinin doğal gaz tedarik kaynaklarının daha da çeşitlendirilmesine ve Türkiye'nin enerji güvenliğine ne ölçüde katkıda bulunacağı da gözden geçiriliyor.

Türkiye yerli doğal gaz piyasasının Düzenleyici Çerçevesi ve ilgili operatörlerin aşağıdaki hususlara ilişkin düzenlemeleri Bölüm 4'te ele alınmaktadır:

1. 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu, Türkiye'de liberal bir doğal gaz piyasasının kurulmasında temel adımdır. Yeni kanun taslağı incelenerek orijinal hali ile karşılaştırıldı ve
2. BOTAŞ ulaşım şebekesine Üçüncü Taraf Erişimi (TPA).

Bu bölümde ayrıca son 12 yılda DGPK'nın tam olarak uygulanamamasının nedenlerine de bakılmaktadır. EPDK tarafından yayımlanmasından bu yana tam olarak uygulanmaması, Türkiye'nin serbestleştirilmiş bir doğal gaz ticaret merkezi olmasının önündeki en büyük engel olarak görülüyor.

Bölüm 5, piyasa mimarisi (merkezler) ve kilit oyuncular açısından Türkiye'nin yerli doğal gaz piyasası yapısının gelecekteki gelişimine bakmaktadır. Türkiye'nin şu anda Avrupa bölgesinde önemli ve sürekli talep artışı gösteren tek gaz piyasası olduğu göz önüne alındığında, bu bölüm, bölgesel tedarikçilerin Türkiye'yi yalnızca Avrupa'nın kalbine giden bir geçiş ülkesi olarak görmek yerine, Türkiye yerel doğal gaz piyasasına odaklanması gerekip gerekmediğine değinmektedir. 2008 sonrası talebin en iyi ihtimalle durgun olduğu yer.

Bu bölümde ayrıca Türkiye'nin TANAP (Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı) ve TAP (Trans-Adriyatik Boru Hattı) gibi uluslararası projelere katılımı ve bunların ülkeye yönelik stratejik, ticari, politik ve teknik avantaj ve dezavantajları da analiz edilmektedir.

Ülke Analizi: Türkiye

Tablo 1. Türkiye'nin enerjiye genel bakış, 2021

	Ham petrol ve diğer petrol sıvıları	Doğal gaz	Kömür	Nükleer	Hidro	Diğer yenilenebilir kaynaklar	Toplam
Birincil enerji üretimi (dörtlü Btu)	0,14	0,01	0,76	0,00		1,02a	1,94
Birincil enerji üretimi (yüzde)	%7,4	%0,7	%39,2	%0,0		%52,6	%100,0
Birincil enerji tüketimi (dört Btu)	1,99	2,15	0,0	0,0		1,04a	6,81
Birincil enerji tüketimi (yüzde)	%29,2	%31,6	%0	%0		%15,3	%100,0
Elektrik üretimi (TWh)	0,31b	103,09b	97,3 b	0,00	55,18	61,22	317,10
Elektrik üretimi (yüzde)	%0,1	%32,5	%30,7	%0,0	%17,4	%19,3	%100,0

Veri kaynağı: ABD Enerji Bilgi İdaresi, Uluslararası Enerji İstatistikleri

Not: Hidroelektrik ve yenilenebilir kaynakları, birincil enerji üretimi ve tüketimi için diğer yenilenebilir kaynaklar olarak topluyoruz. Ham petrol ve diğer petrol sıvılarını, doğal gazı ve kömür yakıt kaynaklarını elektrik üretimi için fosil yakıt türevi yakıt kaynakları olarak topluyoruz. Dört Btu=katrilyon İngiliz termal birimi, Wh=terawattsaat

a Hidroelektrik içerir

b Fosil yakıt oranları, BP'nin Dünya Enerjisi 2022 İstatistiksel İncelemesine dayanmaktadır.

2021 yılında Türkiye, OECD Avrupa'daki enerji üretiminin %5'ini, enerji tüketiminin ise %9'unu gerçekleştirmiştir (Tablo 1).

- Türkiye, Karadeniz'deki tek çıkışı kontrol etmektedir. Karadeniz, Ege Denizi ve

Akdeniz boyunca uzanan kıyı şeritlerinin yanı sıra Karadeniz ile Ege Denizi'ni birbirine bağlayan dar geçitlerle Türkiye'nin 4.000 millik sınırlarının dörtte üçü deniz yoluyladır. Toplu olarak Türk boğazları olarak bilinen bu dar boğazlar arasında İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı bulunmaktadır.

- Türkiye'nin Kalyon Karapınar Güneş Enerjisi Santrali, 1,35 gigawatt (GW) gücüyle şu anda Avrupa'nın en büyük, dünyanın ise ilk beş büyük güneş enerjisi santrali arasında yer alıyor. 2022'den beri kısmen faaliyet göstermektedir.¹

- Türkiye'nin ilk nükleer santralinde 1,2 GW üretim kapasiteli Türkiye'nin ilk nükleer reaktörü Nisan 2023'te faaliyete geçti. Dört reaktör, 2026 yılı sonuna kadar tam kapasitede 4,8 GW üretim yapabilecektir.²

- Ceyhan limanı, Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ve diğer boru hatları aracılığıyla Irak Kürt petrolü ve bölgenin geri kalan kısmının petrol ve gaz ihracatı için bir çıkış noktası görevi görmektedir (Tablo 3 ve 4). Uluslararası Ticaret Odası'nın, Irak Merkezi Hükümeti'ne Kürdistan'dan petrol ihracatı konusunda yetki veren ve Türkiye aleyhine 1,5 milyar dolarlık tahkim kararı veren tahkim mahkemesi kararının ardından, Kerkük-Ceyhan boru hattı üzerinden Irak ham petrolünün sevkiyatı 25 Mart'ta durdurulmuştu. Kapatılmadan önce Ceyhan'a günde yaklaşık 450.000 varil (v/d) Irak petrolü yükleniyordu. Irak, 13 Mayıs 2023'te Türkiye'nin boru hattı operatörü BOTAŞ'a Irak'tan akışa devam etmesi yönünde bildirimde bulundu.^{3, 4, 5}

- Türkiye, doğal gaz depolama kapasitesini 2022'de yaklaşık 155 milyar fit küpten (Bcf) 2023 sonuna kadar 353 milyar fit küpün (Bcf) üzerine büyük ölçüde çıkaracaktır. Başlıca iki yer altı depolama yeri Silivri ve Tuz Gölü'ndedir.⁶

- 6 Şubat 2023'te Türkiye'nin Kahramanmaraş ilinde Richter ölçeğine göre 7,8 ve 7,5 büyüklüğünde iki deprem meydana geldi. Yıkıcı depremler doğal gaz boru hatlarına ve elektrik iletim hatlarına zarar vererek akışları durdurdu.^{7, 8}

¹ Daily Sabah with AA, 2022, "Turkey's Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023," Daily Sabah, February 20, 2022.

² Daily Sabah, 2023, "Türkiye to Gain Nuclear Status as 1st Fuel Delivery Due for Akkuyu," Daily Sabah, April 26, 2023

³ Simon Martelli, 2023, "Iraq's Exports Fall on Kurdistan Outage," Energy Intelligence, May 2, 2023

⁴ Simon Martelli, 2023, "Iraq Tells Turkey to Restart Exports on Saturday," Energy Intelligence, May 11, 2023

⁵ Newbase, "Iraq Reportedly Sent Official Request to Turkey for Restart of Oil Export Pipeline | Newsbase," n.d. Newsbase.com, Accessed May 30, 2023

⁶ Daily Sabah with AA, 2022, "Turkey's Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023," Daily Sabah, February 20, 2022

⁷ Business Media, "Turkey Opens Biggest Natural Gas Storage Facility in Europe." n.d. Bm.ge, Accessed May 30, 2023.

Petrol ve Diğer Sıvılar

• Güneydoğudaki Batman ve Adıyaman illeri ile Trakya'nın kuzeybatı bölgesinde yer alan Türkiye'nin kanıtlanmış petrol rezervleri 371 milyon varil oldu

1 Ocak 2023 itibarıyla.⁹

• 12 Aralık 2022'de Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın (TPAO) Gabar Dağı'nda 12 milyar dolar değerinde 150 milyon varil petrol rezervi bulunduğunu duyurdu (bu keşif Ocak 2023 rezerv tahminine dahil edilmemiştir). . TPAO, Aralık 2022'nin ilk yarısında toplam 840.000 varilin üzerinde üretime sahip altı kuyu açtı.¹⁰

TPAO, 2023'te ilave 12 kuyuyla günde tahmini 25.000 varil üretim yapmayı öngörüyor.¹¹

• Devlet mülkiyetindeki TPAO, Türkiye'deki başlıca arama ve üretim kuruluşudur. TPAO, petrol arama ve üretiminde imtiyazlı haklara sahip olup, petrol arama faaliyetlerine herhangi bir yabancı katılımı, TPAO ile yapılan ortak girişimlerle sınırlıdır.

• 1 Ocak 2023 itibarıyla Türkiye'de toplam işleme kapasitesi 826.000 varilin üzerinde olan altı rafineri bulunmaktadır. Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (Tüpraş), altı rafineriden dördünü işletmekte ve toplam rafinaj kapasitesinin %71'ini oluşturmaktadır. Ersan Petrol Sanayi AŞ ve STAR Rafineri AŞ birlikte 243.000 varil/gün rafinaj kapasitesine sahiptir.¹²

• Kahramanmaraş ilindeki Ersan Rafinerisi Türkiye'nin en yeni rafinerisidir. Ham petrol tedarikine ekonomik olarak ulaşmak ve petrol ürünleri ihtiyacını karşılamak amacıyla Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ve BOTAŞ Kerkük-Ceyhan boru hatlarının yakınında ve Ceyhan petrol terminaline 75 mil uzaklıkta inşa edilmiştir.¹³

• Türkiye petrol ve diğer sıvıların tamamına yakını ithal etmektedir. 2022 yılında Türkiye'nin petrol ve diğer sıvı talebinin %9'undan azı yerli üretimle karşılandı (Şekil 1).

⁸ Daily Sabah, "Türkiye rushes to detect, restore damaged energy infrastructure," published February 7, 2023.

⁹ Oil & Gas Journal, "Worldwide look at reserves and production," accessed December 14, 2022

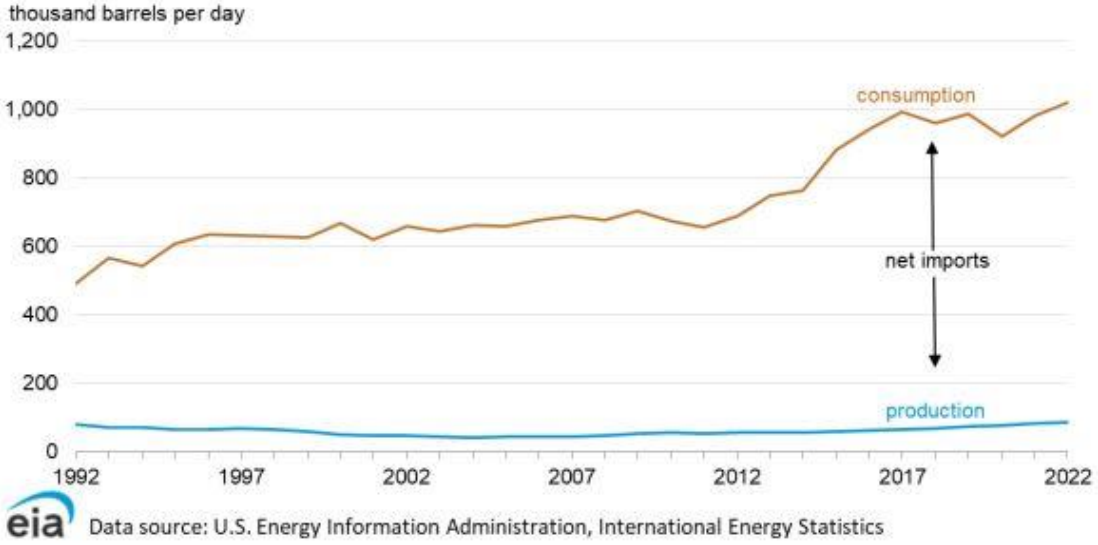
¹⁰ Oil and Gas World, Turkish Petroleum (TPAO) made significant discovery in Mount Gabar Area, Şırnak, Southeast Türkiye, published December 28, 2022.

¹¹ Offshore Technology, Turkish Petroleum discovers oil worth \$12bn in Mount Gabar, published December 15, 2022.

¹² Oil & Gas Journal, "Worldwide Refining Survey," accessed December 14, 2022

¹³ Ersan Petrol Sanayi A.Ş., Ersan Petrol Is in Kahramanmaraş, accessed January 31, 2023.

Figure 1. Türkiye petroleum and other liquid fuels production and consumption, 1992–2022

Doğal gaz

• Türkiye'nin kanıtlanmış doğalgaz rezervleri 1 Ocak 2023 itibarıyla 111 milyar fit küp (Bcf) idi.¹⁴

• Türkiye 2021'de 13,9 Bcf kuru doğalgaz üreterek 2017'den bu yana en düşük üretimi gerçekleştirdi (Şekil 2).

• 26 Aralık 2022'de Türkiye, Çaycuma-1 sahasında 2 trilyon kübik feet (Tcf) rezerv bulunduğunu duyurdu. Ayrıca Türkiye, Sakarya sahasına ilişkin rezerv tahminini de revize etti. 19 Tcf ila 23 Tcf.¹⁵ Türkiye'nin Karadeniz rezervlerinin şu anda 25 trilyon fit küp (Tcf) doğal gaz barındırdığı tahmin ediliyor.¹⁶ Bu rezervler daha önce bahsedilen toplam tutara dahil değildir.

• Türkiye, Karadeniz'de 2022 yılında açılan 94 arama kuyusu ve 56 üretim kuyusuna 2023 yılında 134 arama kuyusu ve 73 üretim kuyusunun eklenmesini hedefliyor. Karadeniz'de sürdürülebilir plato üretimi 2027-28.'de¹⁷ başlayabilir.

• Türkiye doğal gaz piyasası rekabete açıktır. Ancak dikey entegre bir firma olan BOTAŞ doğalgaz sektörüne hakimdir. BOTAŞ, Türkiye'nin doğal gaz altyapısını inşa edip

¹⁴ Oil & Gas Journal, "Worldwide look at reserves and production," published December 5, 2022

¹⁵ Reuters, "Turkey's natural gas find in Black Sea now comes to 710 bcm -Erdogan", published December 26, 2022.

¹⁶ Reuters, 2022, "Turkey's Natural Gas Find in Black Sea Now Comes to 710 Bcm -Erdogan," Reuters, December 26, 2022, sec. Energy, <https://www.reuters.com/business/energy/turkeys-natural-gas-found-black-sea-now-comes-710-bcm-erdogan-2022-12-26/>

¹⁷ Daily Sabah, "Türkiye counts down days to Black Sea gas use in March," published January 8, 2023

işletmesinin yanı sıra, 2022 yılında Türkiye'nin doğal gaz ithalatının 1,88 Tcf'sini (%95), yurt içi toplam doğal gaz satışının 1,87 Tcf'sini ve yaklaşık 21 Bcf doğal gaz ihracatını gerçekleştirmiştir.^{18, 19}

- Türkiye'nin doğal gaz talebi mevsimsel olup, elektrik üretimi ve mekan ısıtma amacıyla doğal gaz kullanımının en yüksek olduğu kış aylarında talep zirveye ulaşmaktadır.
- Tarihsel olarak Türkiye, iç talebi karşılamak için doğal gaz ithalatına bağımlı olmuştur (Şekil 2).

Ancak mevcut planlarda ithalata bağımlılığı azaltmak amacıyla özellikle Karadeniz'de yerli üretimin artırılması yer alıyor. TPAO'ya göre kuyular, deniz iletim hatları ve karadaki doğal gaz tesisleri de dahil olmak üzere ilgili altyapı neredeyse tamamlanmış durumda.²⁰

- Son dönemde eklenen doğal gaz depolama kapasitesi Silivri'de 113 milyarcf'den 162 milyarcf'ye, Tuz Gölü'nde ise 42 milyarcf'den 191 milyarcf'ye çıkarıldı. Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'na göre Türkiye'nin doğal gaz depolama kapasitesi tüketimin %20'sini oluşturacak.^{21, 22}

¹⁸ BOTAŞ, Trade, accessed February 13, 2023.

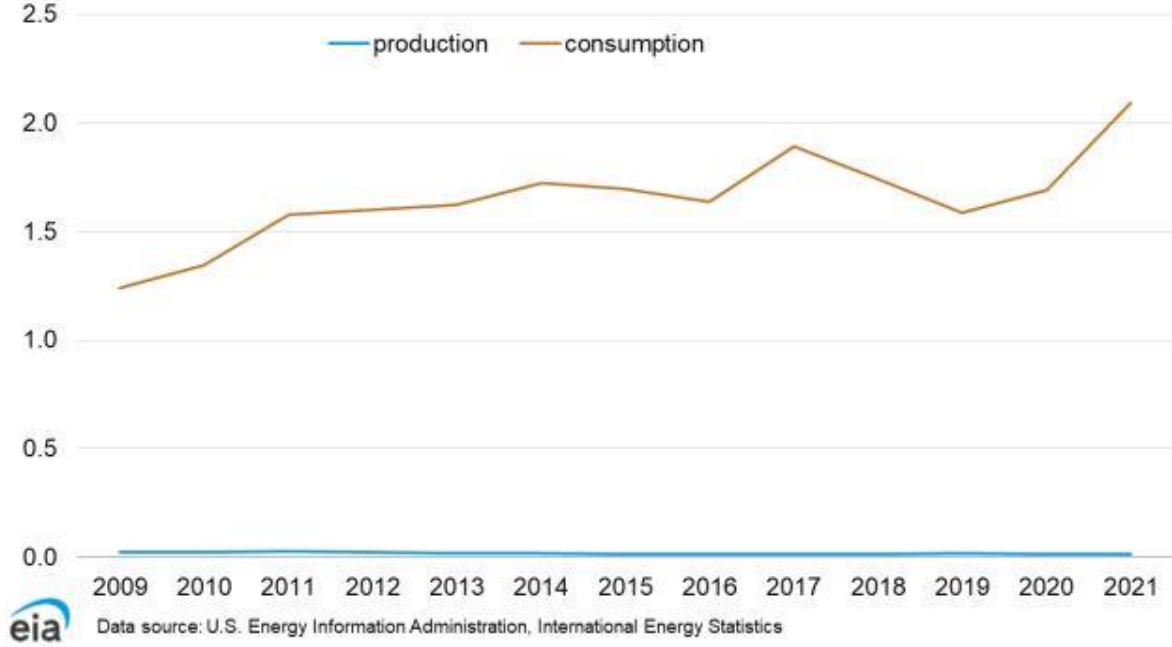
¹⁹ Global Trade Tracker, accessed February 13, 2023.

²⁰ Daily Sabah, "Türkiye counts down days to Black Sea gas use in March," published January 8, 2023

²¹ Daily Sabah with AA, 2022, "Turkey's Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023," Daily Sabah, February 20, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkeys-underground-gas-storage-capacity-to-reach-10-bcm-in-2023>

²² Business Media, "Turkey Opens Biggest Natural Gas Storage Facility in Europe." n.d. Bm.ge, Accessed May 30, 2023, <https://bm.ge/en/article/turkey-opens-biggest-natural-gas-storage-facility-in-europe/122937>

Figure 2. Türkiye's dry natural gas production and consumption, 2009–2021
trillion cubic feet

Kömür

• Türkiye'nin kömür rezervleri 1 Ocak 2023 itibarıyla yaklaşık 13 milyar kısa tondur. Subbitümlü ve linyit kümülatif olarak Türkiye'nin tüm kömür rezervlerinin %95'ini oluşturmaktadır.²³

• Türkiye, Çin, Endonezya ve Almanya'nın ardından dünyanın dördüncü büyük linyit üreticisi konumundadır.

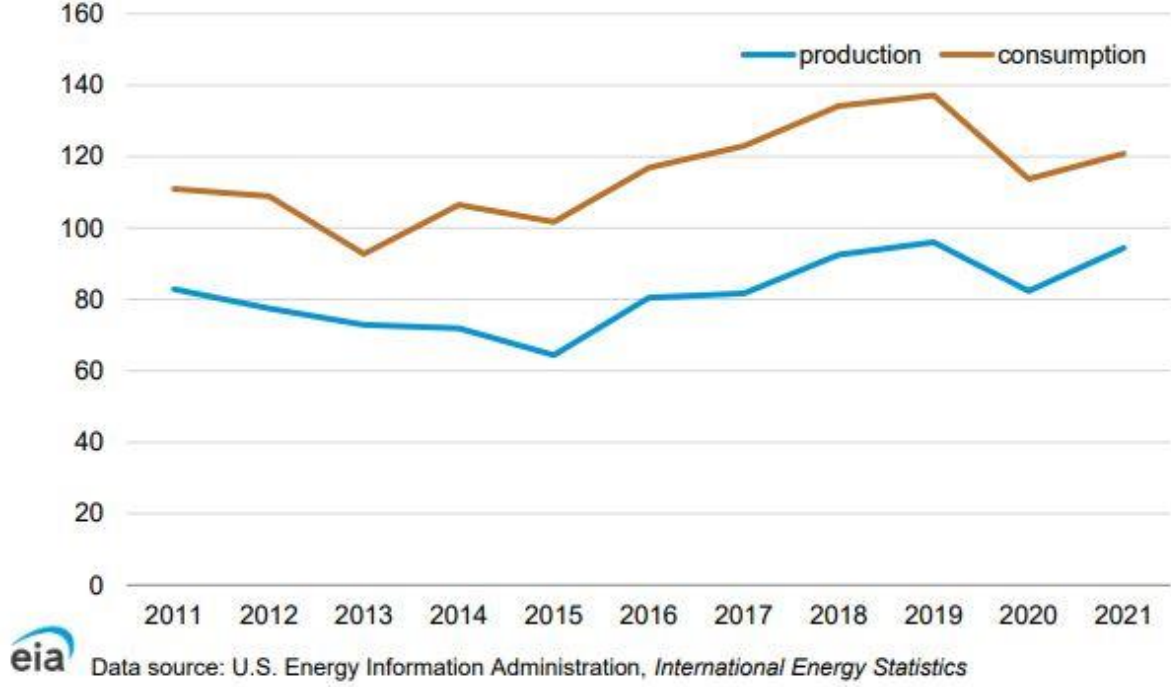
• Karadeniz kıyısında Ereğli ile Amasra arasında yer alan Zonguldak Havzası, Türkiye'nin taşkömürü üretiminin tamamını karşılamaktadır. Güneydoğu Anadolu'da yer alan Afşin-Elbistan Havzası, Türkiye'nin en önemli linyit havzasıdır. Diğer önemli linyit havzaları arasında Soma Havzası, Tunçbilek Havzası ve Beypazarı Havzası bulunmaktadır.²⁴

• 2021 yılında Türkiye'nin kömür üretimi yerli kömür talebinin %78'ini karşıladı (Şekil 3), kömür ise birincil enerji üretiminin %39'unu oluşturdu (Tablo 1).

²³ BP, Statistical Review of World Energy, accessed February 13, 2023

²⁴ Eurocoal, Turkey, accessed February 15, 2023

Figure 3. Türkiye's coal production and consumption, 2011–2021
million short tons

Elektrik

• Türkiye 2021 yılında 317.101 gigawattsaat (GWh) üretim gerçekleştirerek 101 GW kurulu üretim kapasitesine ulaştı. Türkiye toplam kapasitesinin %53'ünü oluşturan yenilenebilir enerji kaynakları, 2021 yılında en yüksek payı alarak, 2021 yılında %47 olan ve ağırlıklı olarak doğal gaz ve kömürden oluşan fosil yakıt kapasitesine göre büyümeye devam etti.²⁵

• Fosil yakıtlar, doğalgaz ve kömür, Türkiye'nin toplam elektrik üretiminin %63'ünü oluşturdu. Devlete ait Elektrik Üretim Şirketi (EÜAŞ), 2021 sonu itibarıyla ülkenin elektrik üretiminin yaklaşık %16'sını gerçekleştirerek Türkiye'nin en büyük elektrik üretim şirketi olmayı sürdürüyor. Geri kalan üretim, bağımsız elektrik üreticileri ve özel devlet imtiyazları verilen firmalardan geliyor. enerji santralleri kurmak ve işletmek. Türkiye'de toptan elektrik piyasası da özel şirketlere açıktır; ancak devlet mülkiyetindeki Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş. (TETAŞ) 2015 yılında pazarın %40'undan fazlasını elinde bulundurmuş ve 2018 yılında EÜAŞ ile birleşmiştir.^{26, 27, 28}

²⁵ BP, Statistical Review of World Energy, accessed March 14, 2023

²⁶ EÜAŞ, EÜAŞ Sektör Raporu 2021, accessed May 2, 2023

²⁷ EÜAŞ briefing paper

• Türkiye, Konya'nın Karapınar ilçesinde, Avrupa'nın en büyük, dünyanın ise ilk beşinden biri olan 1,35 GW Kalyon Karapınar Güneş Enerjisi Santrali'ni devreye aldı. 1 milyar dolarlık tesis, 3,2 milyon güneş paneliyle yılda 3 milyon kilovatsaat (kWh) elektriği üretebiliyor. Türk hükümeti üretim kapasitesini 2 GW'a çıkarmayı planlıyor.²⁹

• İletim ve dağıtım hizmetleri, üretim ve pazarlama hizmetlerinden ayrıdır (ayrıştırılmıştır). Türkiye'nin kamu kuruluşu olan Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ), iletim sisteminin sahibi ve işletmecisidir. Türkiye'de 2004 yılından bu yana tamamı özel şirketler tarafından işletilen 21 elektrik dağıtım bölgesi bulunmaktadır.³⁰

• Türkiye'nin nükleer enerji santrali Akkuyu, 1,2 GW'lık ilk reaktörüyle Nisan 2023'te faaliyete geçti. Akkuyu nükleer santralinde 2026 yılı sonunda devreye girecek ve yaklaşık 4,8 GW kapasiteye ulaşacak üç ilave reaktör daha planlanıyor. Tamamen devreye girdiğinde santral, elektrik talebinin tahmini %10'u olan 35 milyar kWh'yi sağlayacak. Türkiye, mevcut tüm nükleer projelerinde Rusya'nın devlet kuruluşu Rosatom Devlet Nükleer Enerji Kurumu ile birlikte çalışmaktadır.^{31 32}

• 4,5 GW kapasiteli Sinop nükleer santrali için Türkiye ile Rosatom ilk görüşmelerde bulunuyor ancak İğneada santrali için EÜAŞ ile Rosatom'la yapılan görüşmeler ertelendi. Güney Kore ayrıca açıklanmayan bir yerde dört APR1400 reaktörü inşa etmek için bir ön teklif sundu.³³

Enerji Ticareti

• 2021 yılında Türkiye'nin toplam elektrik ithalatı 2,3 kWh, ihracatı ise 4,2 kWh olarak gerçekleşti.

• Türkiye 2022'de 2012 yılına göre %72 daha fazla ham petrol ithal etti (Şekil 4). Türkiye'nin gümrük verileri ham petrolün menşeyini belirtmiyor ancak Rusya, Irak, Azerbaycan ve Kazakistan geçmişte Türkiye'ye boru hattı ve tanker yoluyla önemli

²⁸ TETAŞ ve EÜAŞ, EÜAŞ Bünyesinde Birleştirildi - Uzmanpara Milliyet,” n.d. Uzmanpara.com, Accessed May 30, 2023, <https://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/tetas-ve-euas--euas-bunyesinde-birlestirildi/84000/84363/>

²⁹ Türkiye officially launches Europe's largest solar power plant | Daily Sabah

³⁰ Snetix, n.d. “TEDAŞ,” TEDAŞ, https://www.tedas.gov.tr/#!tedas_hakkimizda

³¹ “Akkuyu NPP Construction Project AKKUYU NÜKLEER A.Ş.,” n.d. www.akkunpp.com. <http://www.akkunpp.com/index.php?lang=en>

³² Daily Sabah, 2023, “Türkiye to Gain Nuclear Status as 1st Fuel Delivery Due for Akkuyu,” Daily Sabah, April 26, 2023, <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-to-gain-nuclear-status-as-1st-fuel-delivery-due-for-akkuyu>

³³ Global Trade Tracker, accessed May 30, 2023

miktarlarda ihracat yapmıştı. Türkiye 2022 yılında günde yaklaşık 55.000 varil ihracat gerçekleştirdi.³⁴

- Türkiye, 2022'de 1,9 Tcf ithalat ve 20,5 Bcf ihraç ederek net doğal gaz ithalatçısıdır (Şekil 6). Türkiye'nin doğalgaz ithalatı Rusya (%39), İran (%17), Azerbaycan (%16) ve Amerika Birleşik Devletleri (%10) (Şekil 6).

- Türkiye 2022'de 40,7 milyon kısa ton kömür ihraç etti (Şekil 5). Rusya (21,7 milyon kısa ton) ve Kolombiya (11,6 milyon kısa ton) 2022 yılında Türkiye'den en fazla kömür ürünleri ithalatçısı olurken, ABD ise 1,9 milyon kısa tonla dördüncü büyük ithalatçı oldu.

- Türkiye ham petrol, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ve petrol ürünlerinin net ithalatçısıdır. Deniz yoluyla yapılan ithalatın %37'si (623.000 varil/gün) ham petrol ve kondensat, %34'ü (571.000 varil/gün) temiz petrol ürünleri, %4'ü (70.000 varil/gün) kirlili petrol ürünleri ve %25'i (416.900 varil/gün) oluşmuştur. LNG, deniz yoluyla yapılan ihracatın neredeyse tamamı rafine edilmiş petrol ürünlerinden (288.000 varil/gün) oluşmaktaydı³⁵

- Türkiye'nin deniz yoluyla ithalatının %34'ünü temsil eden Rusya, ham petrol, LNG ve petrol ürünlerinin (%60'ı ham petrol ve %37'si rafine edilmiş petrol ürünleri) toplamında en büyük kaynağı olurken, Amerika Birleşik Devletleri ikinci sırada yer aldı. ham petrol, LNG ve petrol ürünleri ithalatı toplam ithalatın %13'ünü oluşturmaktadır. ABD ithalatının %73'ü LNG, %27'si ise temiz petrol ürünlerinden oluştu³⁶.

- Türkiye, Avrupa, Rusya ve Orta Doğu arasındaki boru hatları için başlıca geçiş ülkelerinden biridir (Tablo 2 ve 3).

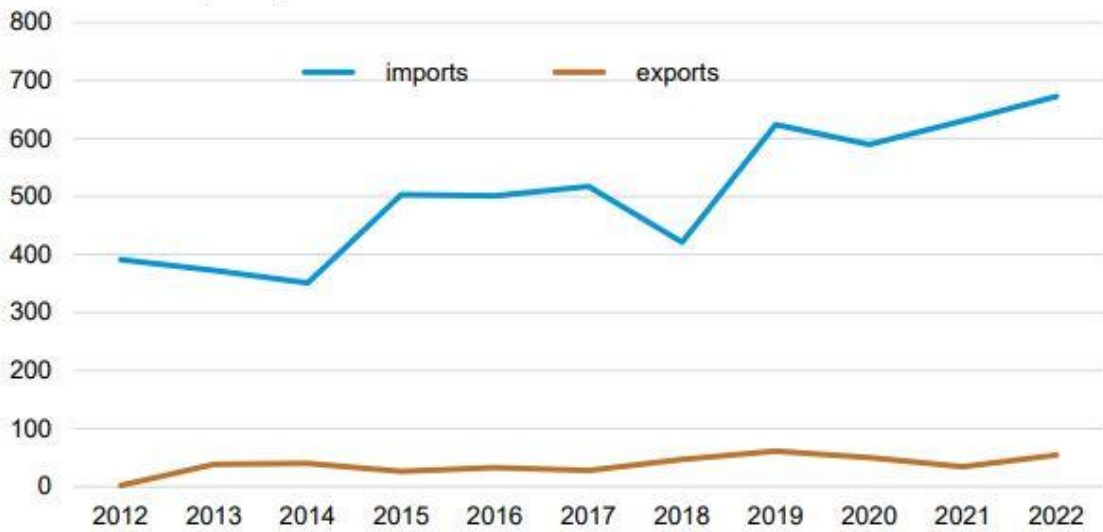
- Rusya'nın Avrupa'ya akışı 2022 yılı başından bu yana azalırken, Türkiye, başta BTC, TANAP, TAP ve CPC gibi boru hatları olmak üzere Orta Asya ve Orta Doğu'dan Avrupa'ya petrol ve doğal gaz akışı için daha önemli bir rota haline geldi (Tablo 2 ve 3). Fakat, Türk Akımı ve Mavi Akım gibi Rusya'nın doğal gazını taşıyan boru hatlarının da önem kazanması, Türkiye'nin petrol ve doğal gaz akışında uluslararası bir merkez olma rolünün altını çiziyor.

³⁴ Global Trade Tracker, accessed May 30, 2023

³⁵ Vortexa, Energy Flows, accessed May 30, 2023

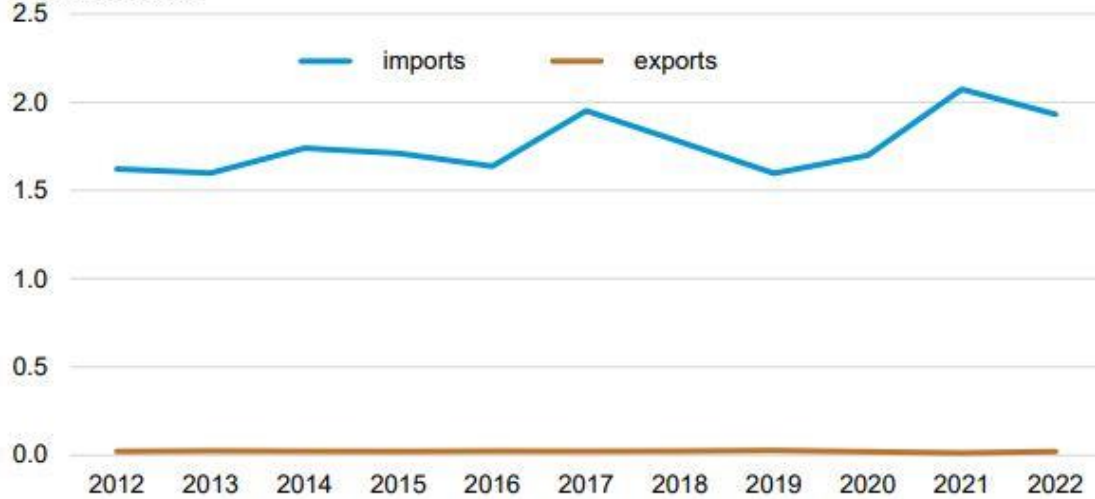
³⁶ Vortexa, Energy Flows, accessed May 30, 2023

Figure 4. Türkiye's crude oil imports and exports (2012–2022)
thousand barrels per day

Data source: Global Trade Tracker

Figure 6. Türkiye's natural gas imports and exports (2012–2022)
trillion cubic feet

Data source: Republic of Türkiye Energy Market Regulatory Authority

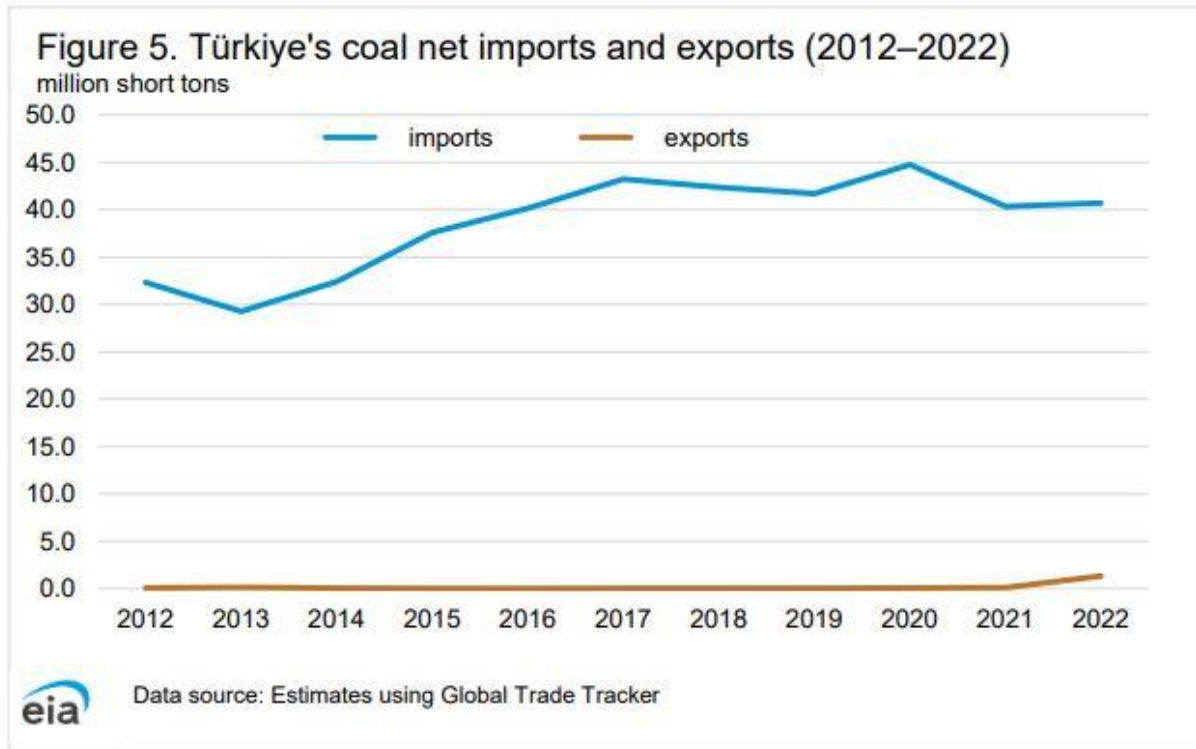
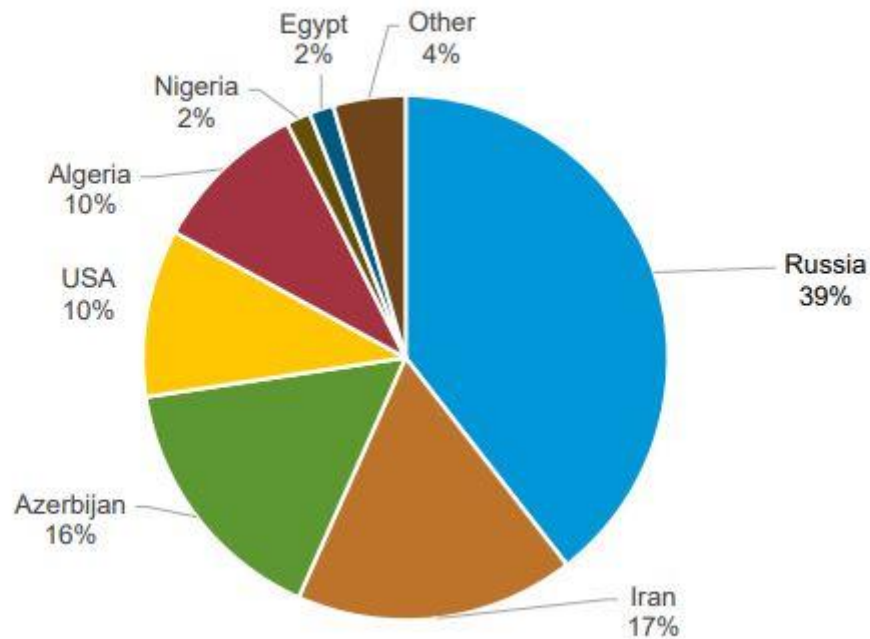

Figure 7. Türkiye's natural gas imports by country, 2022

Data source: Republic of Türkiye Energy Market Regulatory Authority

Tablo 2. Türkiye'nin başlıca doğal gaz boru hatları

Tesis (durum)	Kapasite (yıl başına Tcf)	Toplam uzunluk (mil)	Tedarik bölgeleri	Varış Noktası	Detayları
Trans Balkan doğal gaz boru hattı (1987'den beri faaliyette)	0,5	600'ün üzerinde	Rusya, öncelikle Shebelinka – Dnipropetrovsk – Kryvyi Rih – Rozdilna-Izmail (SDKRI) Gazı aracılığıyla Ukrayna ve Moldova üzerinden Boru hattı	Sofya, Bulgaristan ve İstanbul, Türkiye ^{37, 38, 39}	Romanya ve Bulgaristan'dan transit geçmektedir. Fiziksel ters akışlar ilk kez 2022'de Moldova'ya uygulandı, ancak ters sanal akışlar ilk kez 2015'te Ukrayna'ya gönderildi çünkü Rusya Türk Akımını tercih ediyor.
Tebriz Doğubayazıt/Ankara (2001'den beri faaliyet gösteriyor)	0,5	1.600	Tebriz, İran	Türkiye	Akışlar 2022 ve 2023'ün başlarında durduruldu veya azaldı. ^{40, 41}
Mavi Akım (2003'ten beri faaliyet göstermektedir)	0,6	750	Rusya	Karadeniz üzerinden Türkiye	Rusya, 2021'de Mavi Akım yoluyla rekor düzeyde ihracat bildirdi. ⁴²
Güney Kafkasya Boru Hattı (SCP) (2007'den bu yana faaliyet gösteriyor; 2018'de genişletildi)	0,9 (başlangıçta 0,3)	430	Azerbaycan	Gürcistan'dan Türkiye'ye (TANAP)	BTC petrol boru hattının Azerbaycan'dan Gürcistan üzerinden TANAP'a kadar olan güzergahını takip ediyor.
Enterkonnektör TürkiyeYunanistan-İtalya (2007'den beri faaliyet göstermektedir)	0,4	180	Azerbaycan, Rusya ve İran	Yunanistan	Türkiye-Yunanistan enterkonnektörü 2007 yılında faaliyete geçmiş olup; Hattın Yunanistan üzerinden İtalya'ya kadar uzatılması konusunda çok az ilerleme kaydedildi.

³⁷ Energy Community, Gas_25/Trans Balkan Corridor bi-directional flow Moldova-Ukraine, Accessed June 7, 2023, <https://www.energy-community.org/regionalinitiatives/infrastructure/PLIMA/Gas25.html>

³⁸ MOLDOVATRANSGAZ, Moldova will be able to conduct gas transmission through backhaul route, December, 30, 2020, <https://moldovatransgaz.md/en/news/48>

³⁹ Aura Sabadus, Moldova marks historic step on Trans-Balkan reverse flows , ICIS, Dec, 1, 2022, <https://www.icis.com/explore/resources/news/2022/12/01/10831835/moldova-marks-historic-step-on-trans-balkan-reverse-flows/>

⁴⁰ Argus Media, "Turkey Says Gas Flows from Iran down 70pc: RESEND | Argus Media," 2023, [www.argusmedia.com](https://www.argusmedia.com/en/news/2407346-turkey-says-gas-flows-from-iran-down-70pc-resend), January 9, 2023, <https://www.argusmedia.com/en/news/2407346-turkey-says-gas-flows-from-iran-down-70pc-resend>

⁴¹ Daily Sabah with AA, 2022, "Iran to Start Limited Gas Flow to Turkey, BOTAŞ Says," Daily Sabah, January 28, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/iran-to-start-limited-gas-flow-to-turkey-botas-says>

⁴² Daily Sabah with Agencies, 2022, "Russia Supplies Record Natural Gas to Turkey via Blue Stream," Daily Sabah, January 28, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/russia-supplies-record-natural-gas-to-turkey-via-blue-stream>

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Arap Gaz Boru Hattı (AGP) (İlk kısım 2003'ten bu yana faaliyet göstermektedir; SuriyeTürkiye segmenti TBD)	0,4	630	Mısır	Ürdün, Lübnan, Suriye ve Türkiye	Türkiye ve Avrupa'ya teslimatlara izin verecek şekilde genişletilmesi planlanmaktadır. ⁴³
Nabucco boru hattı (Türkiye-Avusturya boru hattı) (2013'te iptal edildi)	1,1	2.400	Azerbaycan (eski adıyla İran)	Gürcistan, Türkiye (TANAP üzerinden) ve Güneydoğu Avrupa (Bulgaristan üzerinden)	Kısmen Azerbaycan'ın TAP'ı tercih etmesi nedeniyle iptal edildi. ^{44, 45}
Trans Anadolu Boru Hattı (TANAP) (2019'dan beri faaliyette)	0,6	1.150	Azerbaycan (SCP)	Türkiye ve Yunanistan üzerinden Avrupa (TAP)	Türkiye'nin en uzun boru hattıdır. Bulgaristan Nabucco boru hattının uzatılması iptal edildi ve 1,1 Tcf'ye kadar genişletilmesi planlanıyor
Trans Adriyatik Boru Hattı (TAP)(2020'den beri faaliyet gösteriyor)	0,4	540	Azerbaycan, TANAP ve SCP aracılığıyla	İtalya, Bulgaristan (IGB aracılığıyla) ve Güneydoğu Avrupa	Kapasitenin 0,7 Tcf'ye çıkarılması için inşaat devam etmektedir; esas olarak SCP genişlemesi ve TANAP yoluyla Azerbaycan'dan doğal gaz taşımak için inşa edildi. Yunanistan-Bulgaristan köprüsü (IGB) yakın zamanda tamamlandı. ^{46, 47}
Türk Akımı - hat 1 ve 2 (2020'den beri faaliyette; genişletilmesi öneriliyor)	1,1 (her biri 0,6)	570	Rusya	Türkiye ve Bulgaristan	Türkiye şu anda Ukrayna dışında Rusya'dan gelen tek doğal gaz kaynağıdır ve Yamal-Avrupa ve Kuzey Akımı'ndan akışı

⁴³ Jennifer Gnana, Explainer: what is the Arab Gas Pipeline and why it matters, The National News, September 8, 2021, <https://www.thenationalnews.com/business/energy/2021/09/08/explainer-what-is-the-arab-gas-pipeline-and-why-it-matters/>

⁴⁴ Charles Recknagel, 2013, "Nabucco Pipeline Suffers Setback as Rival Expected to Get Azeri Gas," Radio Free Europe/Radio Liberty, June 28, 2013, sec. Features, <https://www.rferl.org/a/nabucco-gas-pipeline-rivals-future-in-doubt/25030223.html>

⁴⁵ Judy Dempsey 2013. Review of Victory for Russia as the EU's Nabucco Gas Project Collapses. Carnegie Europe, July 1, 2013. <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/52246>

⁴⁶ Jacob Dick, "Initial Expansion of TAP Natural Gas System Launches Bid to Double Azerbaijan Exports to Europe," 2023, Natural Gas Intelligence, January 31, 2023, <https://www.naturalgasintel.com/initial-expansion-of-tap-natural-gas-system-launches-bid-to-double-azerbaijan-exports-to-europe/>

⁴⁷ Reuters, "Gazprom Gas Exports to Europe Increase in Feb. Due to Deliveries via Turkey - Reuters Calculations," 2023, Yahoo Finance, February 16, 2023, <https://finance.yahoo.com/news/gazprom-gas-exports-europe-increase-103145799.html>

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

					yoktur. ⁴⁸
İran gaz boru hattı (İptal edildi)	1,4	2.100	İran	Güneydoğu Avrupa aracılığıyla	Türkiye İran'dan Avrupa'ya akışın genişletilmesi eski bir planı
Irak-Türkiye (Önerildi; potansiyel olarak iptal edildi)	0,4-0,7	--	Kuzey Irak	Türkiye ve Güneydoğu Avrupa	Türkiye, Irak ile müzakerelere devam ediyor. Kürt Bölgesel Yönetimi ve Irak hükümeti; Herhangi bir anlaşmaya varılmamasına rağmen BOTAS, yerli doğal gaz iletim sistemini Irak sınırına kadar genişletmeye başladı.
Interconnector Türkiye Bulgaristan (ITB) (2022'den beri faaliyet gösteriyor)	0,1	--	Azerbaycan (TAP ve TANAP üzerinden)	Bulgaristan	Bulgaristan, Azerbaycan'dan, daha önce neredeyse tek kaynağı olan Rusya'dan daha fazla doğal gaz ithal ediyor. ⁴⁹
Eastring (Önerilen)	1,4	500'e kadar	Slovakya ve Kuzeydoğu Avrupa	Güneydoğu Avrupa ve Türkiye	AB kapsamında açık erişim olacak düzenlemelere uygun olacak ve doğu Slovakya'dan Macaristan ve Romanya üzerinden geçerek Romanya veya Bulgaristan'daki geliştirilmiş Trans Balkan hattına bağlanacak. ⁵⁰
Güney Akımı (İptal Edildi)	2,2	560 (denizaşırı)	Rusya	Türkiye ve Güneydoğu Avrupa	2014 sonlarında iptal edilerek yerine Türk Akımı getirildi.

⁴⁸ Anadolu Agency, 2022, "34.8 Bcm of Russian Gas Supplied through TurkStream in 2 Years," Daily Sabah, January 9, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/348-bcm-of-russian-gas-supplied-through-turkstream-in-2-years>

⁴⁹ Therese Robinson, "Bulgaria Further Cuts Reliance on Russian Supplies with Deal to Tap Turkey's Natural Gas System," 2023, Natural Gas Intelligence, January 4, 2023, <https://www.naturalgasintel.com/bulgaria-further-cuts-reliance-on-russian-supplies-with-deal-to-tap-turkeys-natural-gas-system/>

⁵⁰ Reuters, Demand for Slovakia's Eastring gas pipeline could hit 12 bcm in first year- study, September 20, 2018, <https://www.reuters.com/article/easterneurope-gas/demand-for-slovakias-eastring-gas-pipeline-could-hit-12-bcm-in-first-year-study-idUKL8N1W63ZX>

Veri kaynağı: ABD Enerji Bilgi İdaresi, Ülke Analizi Türkiye, 2017;

Not: Tcf=trilyon fit küp ve – geçerli değildir

Tablo 3. Türkiye'nin başlıca ham petrol ve kondensat boru hatları

Tesis (durum)	Kapasite (yıl başına Tcf)	Toplam uzunluk (mil)	Tedarik bölgeleri	Variş Noktası	Detayları
Bakü-TiflisCeyhan (2006'dan beri faaliyette)	1,2	1.100	Azerbaycan ve Kazakistan'dan	Türkiye'ye Ceyhan petrol limanı	Rusya'nın petrol ve altyapısına alternatif olarak kullanılıyor.
Kerkük-Ceyhan (1976'dan beri faaliyette)	1,6	600	Kerkük(Kuzey Irak)	Türkiye'den Ceyhan petrol limanına	Türkiye ile Irak arasında boru hattının Kürtler tarafından kullanılmasına ilişkin diplomatik anlaşmazlık, 2023'te akışı geçici olarak durdurdu. ⁵¹
Kerkük-Ceyhan'ın Irak Bölümü	1,5	220	Kerkük	Fishkhabur (IrakTürkiye sınırı)	Boru hattının Irak'taki kısmı militan saldırılarının hedefi olmuş ve 2014 yılında faaliyeti durdurulmuştur. Boru hattının etkin kapasitesi, kapatılmadan önceki isim plakası kapasitesinden önemli ölçüde düşüktü
Kerkük Türk KesimiCeyhan	1,5	400	Fishkhabur (Irak-Türkiye sınırı)	Türkiye Ceyhan petrol limanı	
Kürt Bölgesel Yönetimi (KRG) Boru Hattı (2014'ten beri faaliyette)	0,7	250	Kuzey Irak	Ceyhan petrol limanı Fishkhabur'daki Kerkük-Ceyhan boru hattına bağlantı yoluyla	Boru hattını genişletme planı 2021'de iptal edildi. 2023'ün başlarında, ihracat durduruldu. ⁵²
Samsun-Ceyhan (2013'te iptal edildi)	1,5	340'a kadar	Rusya ve Orta Asya	Türkiye'den Ceyhan petrol limanına	Petrolün sıkışık Türk Boğazlarından geçmesine imkan verecekti ancak

⁵¹ Rowena Edwards, Ahmed Rasheed, 2023, "Explainer: What Is the Iraq-Turkey Oil Pipeline Dispute and Who's on the Hook?" Reuters, March 31, 2023, sec. Middle East, <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-iraq-turkey-oil-pipeline-dispute-whos-hook-2023-03-31/>

⁵² Rowena Edwards, 2023, "İraç Kürdistan Bölgesi'nin Petrol Üretimi Türkiye'nin Boru Hattını Kapatması Risk Altında" Reuters, March 28, 2023, sec. Energy, <https://www.reuters.com/business/energy/iraqi-kurdistan-regions-oil-output-risk-after-turkey-halts-pipeline-exports-2023-03-27/>

Veri kaynağı: ABD Enerji Bilgi İdaresi, Ülke Analizi Türkiye, 2017

Not: b/d=varil/gün a 2023 yılında deprem hasarı ve hava koşulları nedeniyle Ceyhan limanına akış kesintiye uğradı.

Sonuç

Sonuçlar, bu belgenin kapsadığı ve temel olarak aşağıdakileri içeren kilit alanlardan çıkarılmıştır: Yurtiçi talep düzeyi, Talebin belirlenmesinde fiyatın rolü, Türkiye'nin ithalat ihtiyacı nasıl değişecek, Gaz piyasasının serbestleştirilmesi politikalarındaki ilerleme (veya ilerleme eksikliği).

Türk hükümetinin başlangıçta piyasayı rekabete açmayı önermesinin ana nedeni, esas olarak elektrik üretimindeki talebin etkisiyle hızla artan doğal gaz talebiydi. BOTAŞ ve EPDK'ya göre, Türkiye'nin doğal gaz talebi mevcut 47 Milyar cm/yıl'dan 2030'da 81 Milyar cm/yıl'a çıkacak ve bu da birbirleriyle ve BOTAŞ ile rekabet eden özel şirketlere farklı kaynaklardan daha rekabetçi fiyatlarla daha fazla doğal gaz getirme olanağı verecek.

Sonuç olarak, değişen piyasa ve onun tüm belirsizlikleri karşısında hükümetin bir numaralı endişesi, rekabetin giderek arttığı yurt içi toptan satış piyasasında ekonomik açıdan sağlam bir temelde güvenli bir doğal gaz arzı sağlayıp sağlayamayacağı ve artan talebi karşılayıp karşılayamayacağıdır.

Her ne kadar hükümet, bu belgede açıklanan bir dizi önlemlerle, elektrik üretiminde doğal gazın payını mevcut %45'ten %30'a 2030 yılına kadar azaltmayı amaçlasa da, bunun sonucunda elektrik üretiminde doğal gaz tüketiminin genel hacmi artacaktır. Kişi başına düşen enerji tüketimi hızla artıyor (%6-7/yıl). Hükümetin doğalgaz payını azaltma politikasının başarısız olmasına neden olabilecek ana faktörler şunlardır:

a) EPDK, özel şirketlere daha fazla gaz yakıtlı elektrik santrali kurmaları için lisans vermeye devam ediyor. Yeni doğal gazla çalışan enerji santralleri, yüksek yük faktörlerinde faaliyete geçmeleri halinde yıllık 70 Bcm'lik ilave gaz tedarikine ihtiyaç duyacaktır.

b) Türkiye, tedarikçileriyle ithal boru hattı gazı için daha iyi bir fiyat konusunda pazarlık yapabilirse, elektrik sektöründe gazın payının azaltılması politikasını uygulama yönünde daha az teşvik olacaktır.

c) Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadele için Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Programı'na 2016 gibi erken bir tarihte katılabilir. Bunun sonucunda üretim şirketlerinin karbon ayak izlerini raporlaması gerekecek. Ayrıca yerli kömür ve linyitin kalorifik değerlerinin çok düşük olması çekiciliğini daha da zayıflatıyor.

Türkiye'nin genel olarak enerji profilinde, özel olarak ise elektrik üretiminde talep artışının veya azalmasının temel nedeni fiyattır. Üretim için doğalgazı sübvansiyonlu fiyatlarla satan BOTAŞ ve konut müşterilerine doğalgazı sübvansiyon eden hükümet için, doğalgazı yüksek fiyattan alıp daha düşük fiyata satmak giderek daha külfetli hale geliyor.

Gaz fiyatı yüksek olduğunda ve olması durumunda, Türkiye doğalgazı farklı yakıtlarla, özellikle de nükleer, yerli üretim taşkömürü ve linyitle değiştirmeye çalışacaktır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının rolü artıyor olsa da henüz fosil yakıtların yerini alacak kadar yeterli bir düzeye ulaşmadı.

Yukarıdaki 2. bölümde, Türkiye'nin toplam gaz tüketiminin 2013'teki 47,6 milyar metreküpten 2030'da 70 milyar metreküp'e yükseleceği, ana etkenin ise enerji sektöründeki tüketimin 30-33 milyar metreküp/yıl'a çıkacağı öne sürülüyordu. Açıkça belirtilen fiyat ve diğer faktörler, talep artışını bu seviyelerden yukarıya veya aşağıya doğru etkileyebilir.

Bu noktalar ışığında, talep tahminleri ve plato seviyesindeki mevcut kontratlar ve gelecekteki kontrat hacimleri bazında arzın gelişimi göz önüne alındığında, Türkiye'nin 2016-2017 döneminde arz açığı verebileceği tahmin ediliyor. Bu nedenle, SD2 gazının Azerbaycan'dan Türkiye'ye ihraç edilmesinden önce (şu anda 2018 yılı olması bekleniyor), Türkiye kış günlerinde zirve talebi karşılayamayabilir. Bunda kısmen fiyat baskıları ve LNG tesislerinin sınırlı kapasitesi nedeniyle LNG ithalatının azalması ihtimalinin, LNG'yi özel şirketler için riskli bir rekabet ortamı haline getirmesi etkili olabilir. Bu koşullar altında, Irak gazının 2016'dan sonra bariz siyasi gerginlikler nedeniyle devreye girmemesi durumunda Türkiye, Rusya'dan ithal ettiği gazın hacmini artırmak zorunda kalacak.

Arz tarafında, BOTAŞ tarafından 2027 yılına kadar Türkiye'nin yılda 10 milyar metreküp daha ithalat yapması gerekeceği tahmin ediliyor ve bunun nereden gelebileceği belli değil. Halihazırda Batı Hattı üzerinden Gazprom'dan yıllık yaklaşık 10 milyar metreküp ithalat portföyüne sahip olan özel şirketler, Gazprom'un Rus gazına daha az (350 \$/1000 m3) ödedikleri için sona erdiğinde sözleşmeleri yenilemeyebileceği yönündeki potansiyel riskten endişe duymaktadır. BOTAŞ (429\$/1000m3). Bu riskleri azaltmak için, ithalatçı özel şirketlerin bir kısmı (Aksel ve Avrasya Gaz), uzun vadeli bir ihracat-ithalat ortaklığını teşvik

etmek amacıyla Gazprom'un mülkiyetine sahiptir.

Kaynaklar

“Akkuyu NPP Construction Project AKKUYU NÜKLEER A.Ş.” n.d. www.akkunpp.com.
<http://www.akkunpp.com/index.php?lang=en>

Anadolu Agency, 2022, “34.8 Bcm of Russian Gas Supplied through TurkStream in 2 Years,” Daily Sabah, January 9, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/348-bcm-of-russian-gas-supplied-through-turkstream-in-2-years>

Argus Media, “Turkey Says Gas Flows from Iran down 70pc: RESEND | Argus Media,” 2023, www.argusmedia.com, January 9, 2023, <https://www.argusmedia.com/en/news/2407346-turkey-says-gas-flows-from-iran-down-70pc-resend>

Aura Sabadus, Moldova marks historic step on Trans-Balkan reverse flows , ICIS, Dec, 1, 222, <https://www.icis.com/explore/resources/news/2022/12/01/10831835/moldova-marks-historic-step-on-trans-balkan-reverse-flows/>

BOTAŞ, Trade, accessed February 13, 2023.

BP, Statistical Review of World Energy, accessed March 14, 2023

Business Media, “Turkey Opens Biggest Natural Gas Storage Facility in Europe.” n.d. Bm.ge, Accessed May 30, 2023.

Business Media, “Turkey Opens Biggest Natural Gas Storage Facility in Europe.” n.d. Bm.ge, Accessed May 30, 2023, <https://bm.ge/en/article/turkey-opens-biggest-natural-gas-storage-facility-in-europe/122937>

Charles Recknagel, 2013, “Nabucco Pipeline Suffers Setback as Rival Expected to Get Azeri Gas,” Radio Free Europe/Radio Liberty, June 28, 2013, sec. Features, <https://www.rferl.org/a/nabucco-gas-pipeline-rivals-future-in-doubt/25030223.html>

Daily Sabah with AA, 2022, “Iran to Start Limited Gas Flow to Turkey, BOTAŞ Says,” Daily Sabah, January 28, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/iran-to-start-limited-gas-flow-to-turkey-botas-says>

Daily Sabah with AA, 2022, “Turkey’s Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023,” Daily Sabah, February 20, 2022.

Daily Sabah with AA, 2022, “Turkey’s Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023,” Daily Sabah, February 20, 2022

Daily Sabah with AA, 2022, “Turkey’s Underground Gas Storage Capacity to Reach 10 Bcm in 2023,” Daily Sabah, February 20, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkeys-underground-gas-storage-capacity-to-reach-10-bcm-in-2023>

Daily Sabah with Agencies, 2022, “Russia Supplies Record Natural Gas to Turkey via Blue Stream,” Daily Sabah, January 28, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/russia-supplies-record-natural-gas-to-turkey-via-blue-stream>

Daily Sabah, “Türkiye counts down days to Black Sea gas use in March,” published January 8, 2023

Daily Sabah, “Türkiye counts down days to Black Sea gas use in March,” published January 8, 2023

Daily Sabah, “Türkiye rushes to detect, restore damaged energy infrastructure,” published February 7, 2023.

Daily Sabah, 2023, “Türkiye to Gain Nuclear Status as 1st Fuel Delivery Due for Akkuyu,” Daily Sabah, April 26, 2023

Daily Sabah, 2023, “Türkiye to Gain Nuclear Status as 1st Fuel Delivery Due for Akkuyu,” Daily Sabah, April 26, 2023, <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-to-gain-nuclear-status-as-1st-fuel-delivery-due-for-akkuyu>

Energy Community, Gas_25/Trans Balkan Corridor bi-directional flow Moldova-Ukraine, Accessed June 7, 2023, <https://www.energy-community.org/regionalinitiatives/infrastructure/PLIMA/Gas25.html>

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Ersan Petrol Sanayi A.Ş., Ersan Petrol Is in Kahramanmaraş, accessed January 31, 2023.

EÜAŞ briefing paper

EÜAŞ, EÜAŞ Sektor Raporu 2021, accessed May 2, 2023

Global Trade Tracker, accessed February 13, 2023.

Global Trade Tracker, accessed May 30, 2023

Global Trade Tracker, accessed May 30, 2023

Jacob Dick, "Initial Expansion of TAP Natural Gas System Launches Bid to Double Azerbaijan Exports to Europe," 2023, Natural Gas Intelligence, January 31, 2023, <https://www.naturalgasintel.com/initial-expansion-of-tap-natural-gas-system-launches-bid-to-double-azerbaijan-exports-to-europe/>

Jennifer Gnana, Explainer: what is the Arab Gas Pipeline and why it matters, The National News, September 8, 2021, <https://www.thenationalnews.com/business/energy/2021/09/08/explainer-what-is-the-arab-gas-pipeline-and-why-it-matters/>

Judy Dempsey 2013. Review of Victory for Russia as the EU's Nabucco Gas Project Collapses. Carnegie Europe, July 1, 2013. <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/52246>

MOLDOVATRANSGAZ, Moldova will be able to conduct gas transmission through backhaul route, December, 30, 2020, <https://moldovatrangaz.md/en/news/48>

Newbase, "Iraq Reportedly Sent Official Request to Turkey for Restart of Oil Export Pipeline | Newsbase," n.d. Newsbase.com, Accessed May 30, 2023

Offshore Technology, Turkish Petroleum discovers oil worth \$12bn in Mount Gabar, published December 15, 2022.

Oil & Gas Journal, "Worldwide look at reserves and production," accessed December 14, 2022

Oil & Gas Journal, "Worldwide look at reserves and production," published December 5, 2022

Oil & Gas Journal, "Worldwide Refining Survey," accessed December 14, 2022

Oil and Gas World, Turkish Petroleum (TPAO) made significant discovery in Mount Gabar Area, Şirnak, Southeast Türkiye, published December 28, 2022.

Reuters, "Gazprom Gas Exports to Europe Increase in Feb. Due to Deliveries via Turkey - Reuters Calculations," 2023, Yahoo Finance, February 16, 2023, <https://finance.yahoo.com/news/gazprom-gas-exports-europe-increase-103145799.html>

Reuters, "Turkey's natural gas find in Black Sea now comes to 710 bcm -Erdogan", published December 26, 2022.

Reuters, 2022, "Turkey's Natural Gas Find in Black Sea Now Comes to 710 Bcm -Erdogan," Reuters, December 26, 2022, sec. Energy, <https://www.reuters.com/business/energy/turkeys-natural-gas-found-black-sea-now-comes-710-bcm-erdogan-2022-12-26/>

Reuters, Demand for Slovakia's Eastring gas pipeline could hit 12 bcm in first year- study, September 20, 2018, <https://www.reuters.com/article/easterneurope-gas/demand-for-slovakias-eastring-gas-pipeline-could-hit-12-bcm-in-first-year-study-idUKL8N1W63ZX>

Rowena Edwards, 2023, "Iraqi Kurdistan Region's Oil Output at Risk after Turkey Halts Pipeline Exports," Reuters, March 28, 2023, sec. Energy, <https://www.reuters.com/business/energy/iraqi-kurdistan-regions-oil-output-risk-after-turkey-halts-pipeline-exports-2023-03-27/>

Rowena Edwards, Ahmed Rasheed, 2023, "Explainer: What Is the Iraq-Turkey Oil Pipeline Dispute and Who's on the Hook?" Reuters, March 31, 2023, sec. Middle East, <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-iraq-turkey-oil-pipeline-dispute-whos-hook-2023-03-31/>

Simon Martelli, 2023, "Iraq Tells Turkey to Restart Exports on Saturday," Energy Intelligence, May 11, 2023

Simon Martelli, 2023, "Iraq's Exports Fall on Kurdistan Outage," Energy Intelligence, May 2, 2023

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Snetix, n.d. "TEDAŞ," TEDAŞ, https://www.tedas.gov.tr#!tedas_hakimizda

TETAŞ ve EÜAŞ, EÜAŞ Būnyesinde Birleřtirildi - Uzmanpara Milliyet," n.d. Uzmanpara.com, Accessed May 30, 2023, <https://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/tetas-ve-euas--euas-bunyesinde-birlestirildi/84000/84363/>

Therese Robinson, "Bulgaria Further Cuts Reliance on Russian Supplies with Deal to Tap Turkey's Natural Gas System," 2023, Natural Gas Intelligence, January 4, 2023, <https://www.naturalgasintel.com/bulgaria-further-cuts-reliance-on-russian-supplies-with-deal-to-tap-turkeys-natural-gas-system/>

Türkiye officially launches Europe's largest solar power plant | Daily Sabah

Vortexa, Energy Flows, accessed May 30, 2023

Vortexa, Energy Flows, accessed May 30, 2023

EĞİTİM PSİKOLOJİSİNDE GELİŞİM VE ÖĞRENMENİN YERİ

*Emine YETER

**Münif ATEŞ

***Ali BEYAZTUNÇ

****Hüdaverdi YAYLACI

***** Deniz AYKUT

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

25. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

23. 10. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Emine Yeter, Hüdaverdi Yaylacı, Münif Ateş, Ali Beyaztunç, Deniz Aykut, “Eğitim Psikolojisinde Gelişim Ve Öğrenmenin Yeri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 256-280.

Apa: Yeter, E., Yaylacı, H., Ateş, M., Beyaztunç, A., Aykut, D. (2023), “Eğitim Psikolojisinde Gelişim Ve Öğrenmenin Yeri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 256-280.

Özet

İçinde bulunduğumuz pandemi süreci hayatımızı ve bununla beraber birçok kavramı derinden etkilemiştir. Hayatın vazgeçilmez gerçeklerinden birisi olan eğitim başlığı da bu süreçten etkilenen önemli kavramlardandır. Eğitim psikolojisi ve gelişim-öğrenme ilişkisinin aktarıldığı bu çalışmada; araştırma kapsamında Psikoloji kavramı aktarıldıktan sonra Eğitim Psikolojisinin tanımı, tarihçesi ve öğretmenlik mesleği ile ilişkisi tanımlandıktan sonra eğitim psikolojisinin alt dalları ve gelişim psikolojisi kavramsal olarak tartışılmıştır. Çalışmanın son kısmında eğitim ve öğrenme ilişkisi ve temel öğrenme kuramları okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Araştırma literatür taraması şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Psikoloji, Gelişim,

Abstract

The pandemic process we are in has profoundly affected our lives and many concepts with it. Education title, which is one of the indispensable facts of life, is one of the important concepts affected by this process. In this study, in which educational psychology and development-learning relationship are conveyed; Within the scope of the research, after the concept of Psychology was transferred, the definition of Educational Psychology, its history and its relationship with the teaching profession were defined, and the sub-branches of educational psychology and developmental psychology were conceptually discussed. In the last part of the study, the relationship between education and learning and basic learning theories are tried to be transferred to the reader. The research is in the form of a literature review.

Keywords: Educational, Psychology, Development, Learning

* Müdür yardımcısı, Çaksına İlkokulu, emineyeter0292@icloud.com, Orcid: 0009-0003-6781-7226

** Müdür, Çaksına İlkokulu, munifates@msn.com, Orcid: 0009-0007-9242-6373

*** Müdür Yard., Mızraklı Kenan Ahmet Öztürk İlkokulu, alibeyaztayyar@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-0976-3065

**** Müdür, Şehit Adil Görüröğlü İlkokulu, hudaverdi-yaylaci@hotmail.com, Orcid: 0009-0002-3283-0693

***** Antakya Odabaşı Mustafa Kemal İlkokulu, erzgenec25@hotmail.com, Orcid: 0009-0002-1496-1606

Giriş

Eğitim psikolojisi, eğitim süreci içerisinde insanların nasıl devinimsel süreçler geçirdiğini ve nasıl öğrendiğini, eğitsel müdahalelerin etkinliğini, öğretimin psikolojisini ve sosyal psikolojiyi araştıran ve konuya dahil edilen psikoloji içindeki bir alan olarak tanımlanmaktadır.

Eğitim psikolojisi ve okul psikolojisi genellikle birbirleri yerine kullanılabilen terimler olmakla beraber araştırmacı ve teorisyenler için daha ziyade eğitsel psikolog olarak tanımlanmakla birlikte, okullardaki uygulayıcılar veya okulla ilgili alanlardaki uzmanlar ise okul psikologları olarak tarif edilmektedir. Eğitim psikolojisinde temel amaç elde edilen psikolojik verilerden yola çıkarak eğitimin daha sağlıklı ve yararlı yapılabilmesi için uygulanması gereken durumları tespit etmektedir.

Fertlerin eğitim süreci kapsamında nasıl öğrendiğini araştıran ve konu edinen bir psikoloji koludur. Kişi, hangi yaşta hangi yetenekleri geliştirmektedir ve yine kişinin yeteneklerini desteklemek adına nasıl eğitimler verilmelidir, bunlar da eğitim psikolojisinin içerisinde yer almaktadır. Eğitim psikolojisinde, amaç bireyi kendi yetenekleri ekseninde en üst seviyede yetiştirebilmektir. Eğitim psikolojisi, psikolojik bulguların bireylerin eğitimi üstünde nasıl kullanılabileceği üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda bazı alanlarda derin bir şekilde çalışmalar yaparak eğitime yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Öğrencilerin gelişimi ve tanınması açısından önemli bir miktarda katkıda bulunmaktadır. Bireye eğitim yönünde nasıl yardım edilebileceği ve nasıl davranılması gerektiği konusunda da eğitime yol göstermektedir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için en uygun ortamın sağlanması konusunda katkıda bulunmaktadır. Öğrenme sırasında bireyin güdülenmesini sağlayacak uygun çevresel nizamın sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Öğrenmenin nasıl tahakkuk edeceği konusunda katkı sağlamaktadır. Hangi eğitim ve öğretim yönteminin kullanılması gerektiği yönünde çeşitli bilgiler vermektedir. Öğrenilen bilgilerin değerlendirilmesi yönünden yardımcı olmaktadır. Eğitim sürecinin gayesine ulaşmış ulaşmadığı bahsinde yanlış ölçümler yapılmasına imkan sağlamaktadır.

Kavramsal Çerçeve Psikoloji

Psikoloji ya da ruh bilimi, davranışı ve zihni inceleyen bilim dalıdır. Bilinçli ve bilinçdışı olayların yanı sıra daha çok duygu ve düşüncenin irdelenmesini içeren psikoloji,

oldukça kapsamlı bir bilimsel alandır. Psikolog ise, bu alanda uzman olan ve aynı zamanda bilgi araştırması yapan kişilere denir.

Psikoloji bilimi, yalın bir ifadeyle, insan davranışlarının ve zihinsel sürecini bilimsel metotlar kullanılarak incelenmesine denir. Davranışları, zihinsel süreçleri ve bunları etkileyen/bunlardan etkilenen etmenleri tanımlamak, nasıl oluştuğunu ortaya koymak ve nedenlerini açıklamak bu incelemenin temel amacıdır.

Psikoloji sahasında yürütülen araştırmalar, zihinsel süreçler ve davranışların ortaya çıkmasını sağlayan işleyiş hakkında sürekli yeni bilgiler ortaya koymak, bu yeni bilgiler ve eski bilgilerin değişip dönüşmesini, yeni yaklaşım ve kuramların doğmasını sağlamaktadır. Bilimsel araştırma etkinliğinin temel ögesini meydana getiren sürekli yenilenme işlemi, insanın açıklanmasında daha geniş ve çok boyutlu bir görüş açısına ulaşmamıza olanak vermektedir. Bunun sonucunda diğer bütün bilimlerde olduğu gibi, daha karmaşık soruları ele alabilmek ve daha karmaşık cevaplar üretebilmek muhtemel olmaktadır (<https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr>).

Eğitim Psikolojisi

Eğitim ile psikoloji arasında kurulan etkileşim sonucu oluşan bu alana eğitim psikolojisi denilmekle beraber bu etkileşimin ana hareket noktası psikolojidir. Özetle eğitim psikolojisi, psikolojinin eğitim konusuyla ilgilenmesi sonucu ortaya çıkmış bir alandır (Erdoğan, 2016:90). Ancak Tumlriz'in (1952) deyişiyle hem eğitime hem de psikolojiye karıştığı halde o alanlarda varlığını kaybetmeyen bir alandır eğitim psikolojisi. Bundan ötürü iki temel alanın birbiriyle etkileştiği sınırdadır var olan bir sınır bilimidir.

Eğitim psikolojisi, eğitim ortamı bağlamında öğrenme olgusunu ve öğrencinin taşıdığı özellikler ile bu özelliklerin öğrenmeyi nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Öğrenme süreci, öğrenmeyi etkileyen etmenler, öğrencinin gelişimsel ve bireysel özellikleri, güdülenme, sınıf yönetimi ve sınıf içi kişilerarası süreçler, öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesi gibi konular üzerinde çalışmalar yapmaktadır (Bacanlı, 2015).

Başka bir ifadeyle eğitim psikolojisi, kim, nerede, nasıl öğrenir sorularına yanıt aramaktadır. Kim sorusunun yanıtı kim olursa olsun, öğrenme sürecine katılan ; öğrenci, bebek, çocuk, ergin, ergen, yetişkin vb'dir. Nerede sorusunun cevabı okuldur. Okul, öğretim yapılan herhangi bir mekandır. Nasıl sorusu ise, öğretim süresince öğrencinin öğrenme sürecine cevap vermektedir. Öğrencinin, öğrenme sürecinin tesirli olması için eğitim iş görenlerine bilimsel nitelikli ilkeler, kurallar ve yasalar sunmak eğitim psikolojisinin amacıdır. Eğitim psikolojisi, uygulamalı bir bilimdir. Bu manada öğrencinin

gelişimine, davranışlarının oluşumuna ve kestirimine, eğitsel amaçlara yönlendirilmesine ilişkin teoriler geliştirmektedir. (Başaran, 2007).

Eğitim Psikolojisinin Tarihçesi

Eğitim psikolojisinin ortaya çıkışı, deneysel psikolojinin doğuşu ve eğitimin bir bilimsel alan olarak kabul görmeye başlanması ile oluşan hareketliliğedayanmaktadır. Aynı zamanda eğitimin ve psikolojinin felsefi bir alan olmaktan çok bilimsel bir çalışma alanı olarak kabul edilmeye başladığı bir döneme de karşılık olmaktadır. Eğitim psikolojisinin çalışmaları Otto Tumlirz'e (1952) göre Friedrich Herbart'ın (1746- 1827) eğitimi, psikolojiye dayanan bir alan olarak değerlendirmesi ile beraber ortaya çıkmıştır. Herbart'ı takiben Wilhelm Wundt'un (1832-1920) 1879 yılında Almanya'nın Leipzig kentinde ilk kez kurmuş olduğu deneysel psikoloji laboratuvarı da önemli bir hamle sayılmaktadır. Zira psikoloji ile eğitimin bir bilim sahası olarak kabul etme aşamasının doğmasına dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte eğitimin felsefi bir alan olarak görülmesine dair gölgenin ortadan kalkmasının yanında psikolojinin de deneysel bir alan olmaya başlamasının ardından yolunu eğitime doğru yönlendirmiştir. Sonuç olarak eğitim psikoloji sahasının doğuşu, her iki otoritenin geliştirdiği düşünce ve attığı adımlarla eğitim ve psikoloji etkileşimi ile başlamıştır. Hemen arkasından da eğitim psikolojisi alanı ortaya çıkmıştır. (Erdoğan, 2016:90).

Eğitim psikolojisinin özellikle Amerika Birleşik Devletleri(ABD)'nde ve Avrupa kıtasındaki oluşumunun dayanağı olan psikoloji ve eğitim etkileşiminin iki boyutta ilerlediği açıklanmaktadır. İlk olarak İngiliz yazar James Sally tarafından 1885 yılında yazılan 'Eğitim Kuramına Özgü Atıflarla Psikolojinin Ana Hatları' adlı yapıtın yayınlanmasıyla birinci boyuttaki gelişmeler oluşmuştur. Öğretmen yetiştiren programların öncelikli bir başvurusuna kaynaklık eden bu yapıt genetik psikoloji ve çocuk araştırmaları üzerinde konsantre olmaktadır (Öğülmüş, 2006). Öğretmen yetiştiren kurumlara sunulan bu boyuttaki etkileşim, eğitim psikolojisi ile ilgili derslere başlangıç olmuştur.

İkinci boyutta ise eğitim ve psikoloji arasındaki etkileşimin yarattığı sonraları 'okul psikolojisi' adıyla bilinen alanın temelleri atılmıştır. Özellikle Pennsylvania Üniversitesinde 1896 yılında Lightner Witmer (1867- 1956) tarafından çocukların öğrenmeyle alakalı sorunlarına çözüm olarak, psikologları eğitimcilere yardımcı olacak şekilde hazır hale getirmek amacıyla kurulmuş olan psikoloji kliniği bir ilk adım durumundadır (Öğülmüş, 2006). Çünkü Amerika'daki ilk çocuk rehberlik kliniği olan kurumun bu olduğu ifade edilmektedir. Kısa bir zaman sonrasında William Healy (1869-

1963) aracılığıyla 1899 yılında Chicago’da kurulan Çocuk İnceleme ve Pedagojik Araştırma Bürosu’da buna benzer bir kurum bazında görülmüş bulunmaktadır. Bu örnekleri baz alarak ABD’nin çeşitli yerlerinde kurulmuş olan psikoloji klinikleri zihinsel gelişim geriliği ve öğrenme zorluğu gibi konularda öğrenciler için hizmet edip çalışmaktadır. Gelecekte ise bu merkezler ‘okul psikologu’ ve ‘psikolojik danışmanlık’ adıyla gösterilecek alanların öncül olacak ilk örnekleri olarak değerlendirilmiştir (Öğülmüş, 2006).

Yukarıda yazılı olan adı geçen ön adımların arkasından eğitim psikolojisinin bir bilim dalı olarak Edward Lee Thorndike’in (1874-1949) ‘Educational Psychology’ adlı kitabının 1903 yılında ABD de yayınlanmasını takip eden yıllarda ortaya çıktığı ve gelişmeye başladığı kabul görülür. Nitekim öğrenme, davranış ve tepki, öğrenme sonuçlarının ölçülmesi gibi konuların ‘Eğitim Psikolojisine Dair Ontolojik Bir Değerlendirme’ isimli bu eser 1940 yılına kadar ders olarak Thorndike tarafından Columbia University, Teachers College’da okutulmuştur. Bu alana dair ilk kez geliştirilen paradigma Thorndike’a dayanmasının ve eğitim psikolojisi adıyla yapılan kavramsallaştırmanın nedeni budur. Thorndike’in adı geçen üç ciltten oluşan eserinde eğitim psikolojisinin tanımlamasını yapmak ardından da sunduğu içerikle bir manada alanın hudutlarını resmetmiştir. Ayrıca Thorndike, eğitim psikolojisi alanına dair bir yerleştirme de meydana getirmektedir. Thorndike için eğitim psikolojisi, psikolojinin uygulamalı psikoloji dalının eğitime pratik yararlar sağlamak üzere geliştirilen bir alt dal gibi açıklamaktadır. Thorndike ferdi farklılıkları, zekâ ve öğrenmenin ölçülmesi, yetişkin eğitimi, araştırma yöntemleri, istatistik ve benzeri konular üzerinde durup çok faktörlü zekâ kuramını da geliştiren otorite olmaktadır (Erdoğan, 2016:92).

Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de eğitim ile birlikte psikoloji çalışmaları ortaya çıkmıştır. ‘Eğitim psikolojisi’ adı olarak ilk lisansüstü eğitim programı da Ankara Üniversitesi’ne bağlı olarak 1964’te kurulan Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde başlamıştır. Fakat eğitim psikolojisi, bu fakültede eğitim bilimleri bölümünün dışında ayrı bir bölüm olacak şekilde yerleştirilmiştir. Sonuç bazında bakılırsa Türkiye’de 1950’li yılların ardından gelişen eğitim psikolojisi alanı, ağırlıklı olarak öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında eş isim olarak anılan bir ders etrafında mevcut olmuştur. Bu derste, yerleştirdiği ilk yıllarla beraber öğrenme, öğretim, öğrenci, öğretmen ve okul hakkında bir içerik izlenmiştir. Eğitim psikolojisi dersi ilk takdim edilmeye başladığı zamandan beri 1998 yılında ilk önemli değişikliğe uğramıştır. ABD, Dünya Bankası (DB) kaynaklı finans ve uzman desteğiyle gerçekleştirilen ‘Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması’

projesi istikametinde ders içeriği iki temel konuya ayrılmış ve adı da ‘Gelişim ve Öğrenme’ şeklinde tahrif edilmiştir. Fakat gelişim ve öğrenme adı da 2005’te değiştirilip tekrar eğitim psikolojisine çevrilmiştir (Öğülmüş, 2006).

Eğitim Psikolojisi ve Öğretmenlik Mesleği İlişkisi

Öğretmenlik mesleğini yapan kişilerin kesin olarak eğitim psikolojisi eğitimini alması gerekmektedir. Pedagojik formasyon dersleri adı altında öğretmenler lisans eğitimlerinde bu dersi görmektelerdir. Peki, öğretmenlerin eğitim psikolojisini bilmesi niçin bu kadar önemlidir? Çünkü öğretmenler, eğitim sürecinin en önemli rehberleri yerindedir. Öğrencileri tanımak ve gelişim düzeylerine uygun bir şekilde ders konularını işlemelidirler. Lise öğrencisiyle ilkokul öğrencisinin öğrenim seviyeleri birbirinden mümkün olabildiğince farklı olmaktadır. Bu nedenle eğitim psikolojisi, bireylerin gelişim seviyelerine uygun bir şekilde her yönden eğitim verilmesi gerekliliğini göstermektedir. Öğretmenler de bu düşünceyi öğrenim sürecinde uyarlayacak olan rehber kişilerdir. Almış oldukları psikoloji eğitimi sonucunda öğrenme yöntemlerini seviyeye göre belirleyebilir ve çıkabilecek olası sorunlara çözüm sunabilirler (<https://www.iienstitu.com/blog/egitim-psikolojisi-nedir>).

Öğretmenliğin mesleki derslerinden bir tanesi de eğitim psikolojisidir. Bireyin davranışlarının değişimi sürecinde psikolojinin ilkelerinin eğitimin çeşitli süreçlerine uygulanması eğitim psikolojisi olarak tanımlanmıştır. Ek olarak eğitim sisteminin niteliği ve öğrencilerin iyi bir gelecek kurmasında öğretmenlerin eğitim psikolojisi alanındaki yetkinliklerinin yüksek olması yadsınamaz bir zorunluluk olmaktadır (Camadan vd., 2018:96).

Eğitim psikolojisi, çağdaş psikolojinin, öğrencilerin eğitilmesinde ve yetiştirilmesinde etkili olan, öğrenme süreçlerini ve karşılaşılan psikolojik problemleri inceleyen kuramsal ve uygulamalı bir disiplin olmaktadır. Eğitim psikolojisi; öğrencilerin zihinsel gelişimi, yetenek ve öğrenme düzeylerinin belirlenmesi, yaratıcılık süreçleri gibi öğrenmede rol oynayan türlü faktörler ile öğrenciler ve öğretmenler arasındaki mevcut olan etkili iletişimi saptamak güdüleyici vasıflarla ilgili olmaktadır. Eğitim psikolojisi, öğrenmenin en verimli düzeye ulaşmasını amaçlayan, deneysel ve uygulamalı olarak iki taraflı bir psikoloji dalı olmaktadır (İlter, 2012: 20).

Eğitim psikolojisi, eğitim ile arasındaki ilişkiler üstünde durmakta ve bu yönde araştırmalar yapmaktadır. Elde ettiği bulgularla eğitime yardımda bulunmaya çalışmaktadır. Amaç edindiği yön ise öğrenmeyi etkili ve verimli hale getirmektir

Kaya, vd., (2007)'ne göre, Eğitim psikolojisi, öğretmen adaylarının başarılı olabilmeleri için onlara gerekli olan insan gelişimlerini destekleyebilmeleri gerekmektedir. Sınıf yönetiminde başarılı olabilmeleri için gerekli olan ise insan gelişimi, değişimi ve öğrenmesiyle alakalı gereksinim duyacakları bilgi, yaklaşım ve son olarak tutumları kazandıran bir ders olmaktadır.

Bacanlı (2015) öğretmenlik formasyonu dersleri arasında bir 'demirbaş' ders niteliğinde olduğunu belirterek bütün öğretmenlik formasyonlarında eğitim psikolojisi dersinin yer aldığını bildirmiştir.

Dönmezler'e (1997) göre ise, Eğitim psikolojisi; öğrenme sürecini, öğrenmeyi etkileyen faktörleri, öğrenciyi ve öğretmeni, sınıf içi kişilerarası süreçleri, öğrenme ürünleri ve benzeri hususlarla ilgilenen; öğrenmelerin ders planlarını hazırlanmasından tutup, değerlendirme sürecine kadar gerçekleşmiş olan bütün etkinlikleri tamamlamada başarıyı temin eden, uygulamaya yönelik pratik bilgiler veren bir ders olarak tanımlanmaktadır.

Selçuk (2008) eğitim psikolojisini, öğrencilerin tanınma, gerçekleştireceği hedef davranışların saptanması, öğrencileri hedeflediği davranışlara ulaşmada yardımcı olacak öğrenim görevlerinin seçilmesi, öğrenme ortamlarının sağlamak, öğrenmenin gerçekleştirilmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi ile aracısız bir şekilde ilgili bir bilim dalı olarak tanımlamıştır.

Sonuç olarak bakılırsa, Eğitim psikolojisi, öğretmen ve öğretmen adaylarına olduğu kadar çocuğun gelişim ve öğrenme sürecini öğrenmekte olup onun gelişimine yardımda bulunmak isteyen tüm ebeveynlere; dünyada mevcut olma, gelişmeyi, yaşamayı öğrenme sürecini merak edip ve bu süreci pozitif bir yönde etkide bulunarak kendisini geliştirmek isteyen her bireye faydalı bir ders niteliğinde olmaktadır (Yeşilyaprak, 2009).

Eğitim Psikolojisinin Alt Dalları ve Gelişim

Eğitim psikolojisi, öğretim faaliyetlerini verimli bir hale getirmektir. Bu nedenle gelişim psikolojisinden faydalanarak bireylerin dönemsel özelliklerini ve davranışlarını tespit etmeyi amaçlamak başlıca hedeflerdendir. Bunun vermiş olduğu sebeple öğrenme psikolojisi ile de yakından ilgili olmaktadır. Genel itibariyle eğitim psikolojisi dört tane ana dala sahiptir (<https://www.iienstitu.com>) ;

- Gelişim Psikolojisi,
- Öğrenme Psikolojisi,
- Ölçme Ve Değerlendirme,
- Rehberlik.

Gelişim psikolojisi; anne karnından başlayıp yetişkinliğe kadar ki bütünsürece kapsamaktadır.

Eğitim Psikolojisinde Kullanılan Yöntemler

Eğitim psikolojisinde kullanılan birçok yöntem bulunmaktadır Bunlar: (<https://www.batmancagdas.com>)

- **Gözlem Yöntemi:** Hem iç hem de dış gözlem olmak üzere iki yöne ayrıldığı bilinmektedir. İç gözlem, kişinin içsel süreçlerini içe bakış yöntemiyle analiz etmesidir. Örneğin, kişi hata yapınca içten içe bunun vicdan muhasebesini yapmak bir yöndedir. Dış gözlem ise psikolojik olan bir durumun dışarıdan bakılarak izlenmesi olarak tanımlanabilir. Dış gözlem iki gruba ayrılarak uygulanabilir. Bir tanesi sistematik gözlem, bir deney grubunu belirli kurallar çerçevesinde incelemek şeklinde tanımlanabilir. Yani planlı gözlem denilebilir. Doğal gözlem ise tam tersi şeklinde olup isminden anlaşılacağı gibi plansız yapılan gözlem şeklidir. Habersiz yapılmaktadır.
- **Deney Yöntemi:** Bir örneklemin, bir grup üzerinde olan tesirinin ilişkilendirilip ardından denetiminin yapılması olarak tanımlanır. Bu yöntemde değişken olarak adlandırılan kişiye, zamana, ortama göre çeşitli değer alabilen nitelikler mevcut olmaktadır. İncelenen konu bağımlı ve bağımsız değişken ardından kontrol grubu üzerinde ilişkilendirilerek sonuçlandırılır.
- **İstatiksel Yöntem:** Psikolojik vakalardan edinilen bilgilerin sayısal anlatımı, sınıflandırılması ve ilişkilendirilmesi çalışmalarının olduğu bir yöntemdir. İncelenen konular arasındaki bağlantının korelasyon değerine bakarak ortaya çıkmasını gözlemektedir. Korelasyon değeri +1.00'e ne kadar yaklaşırsa iki durum arasındaki ilişki o kadar artmaktadır. -1.00'e yaklaştıkça ise ilişki değeri düşmektedir.
- **Klinik Yöntem:** Bu yöntem ise hatalı ve rahatsızlık içeren davranışları iyileştirmek adı altında kullanımına başvurulur.
- **Olay İncelemesi:** Bir sorun teşkil eden konunun çözümünde gereken bilgilerin bir arada analiz edilmesidir. Çıkan sonuçlar dâhilinde genellemeler yapılarak benzer sorunları basit bir şekilde çözümlenebilir.
- **Görüşme Yöntemi:** Bir durumla ilgili kişilerin düşüncelerinin toplanması durumuna denir. Objektif olması zor olduğundan nesnel ve güvenilir bir yöntem sayılmamaktadır.
- **Anket Yöntemi:** Bireylerin kendi davranışlarını ve düşüncelerini yine kendi ellerinden yazılı bir şekilde alınan öğrenme yöntemidir. Kişilerin cevaplarında dürüst olup olmadığı kesin bir ifadeyle, somut bir şekilde bilinmediğinden güvenilir bir yöntem değildir.

Gelişim Psikolojisi

İnsan davranışlarında doğumdan ölümüne dek, bütün yaşamı boyunca gözlenen biyolojik ve psikolojik değişiklikleri incelenmesine denir. Bireyin belli dönemler dahilinde gelişimini ve bu dönemlerde öğrenmesi gereken davranışlarını inceleyen bir bilim dalı olmaktadır (www.donusumkonagi.com).

Başka bir tanımda ise; bireyin davranışının türünü ve onun kronolojik yaşı arasındaki ilişkiyi gözlemleyen bir bilim dalıdır. Duyu organlarının yaştan ilerlemesine eş zamanlı olarak nasıl bir şekilde ilerlediği, bir hayli karışık ve önemli bir davranış olan konuşmayı, hangi yaş aşamalarında nasıl bir gelişim basamakları gösterdiği gelişim psikologlarının üstünde çalıştığı sorunlara birkaç emsal oluşturmaktadır. Bir diğer konu olan çocukların içinde yaşadığı ve büyüdüğü çevrenin genel özellikleri ve çocuğun geliştirdiği davranış tarzları arasındaki ilişkiyi gözlemlemektir (<https://tr.wikipedia.org>).

Gelişim psikolojisini, insan davranışlarının ve zihinsel süreçlerinin bilimsel incelenmesi' (Gerrig ve Zimbardo, 2017) şeklinde tanımlayıp psikolojinin alt bir dalı olarak göstermektedir. Ayrıca 'kişinin biyolojik, bireysel ve çevresel etkilerden kaynaklanan düşünce, davranış, akıl yürütme becerileri ve işlevlerinden oluşan değişiklikleri tanımlayıp, açıklamayı amaç edinen disiplinler arası bir bilim' şeklinde açıklamaktadır. Gerrig ve Zimbardo (2017) göre, gelişim psikolojisi fiziksel ve psikolojik süreçler arasındaki ilişkinin paralelinde gebelik ile başlayan hayatboyu olarak devamlı bir şekilde gelişim evreleriyle ilgilenmekte olan bir psikoloji dalı olmaktadır. 'Kişilerin hayatı boyu olarak geçmekte olduğu değişimlerin betimlenip, açıklanmasıyla ve buna paralel olarak bireyler arasındaki varyasyon, benzerlik ve farklılıklarla uğraşmaktadır' bu tanımda gözüktüğü gibi vurgulanan şey bireylerdeki değişimdir. Hayat boyu olarak fiziki ve psikolojik yapılarda oluşan varyasyonlarla ilgili olmaktadır bu değişim. Gelişim psikolojisi, sistematik bir şekilde düşünmeyi sağlayan döllemeyle başlayan yaşam süreciyle ilgilidir. Bu şekilde olan değişim süreci zamanla farklı bakış açılarıyla bir araya getirilir. Günümüzde halen gelişim ile alakalı inceleme ve araştırmalara yoğunlaşmışlardır. İnsan gelişim sürecini anlamak için gelişimin tarihsel sürecini ve günümüz gelişim zihniyetini temel aldığı felsefeleri bilmek gerekli olmaktadır (<https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr>).

Gelişim psikolojisi 1950 yıllarının başlarında, son zamanların anlayışıyla oluşmuştur. 1950'li yıllardan sonrasında değişim başlamıştı gelişim psikolojisinde, bu durumun sebebi ise ,gelişim psikologlarının 'gelişimi betimlemekten' çok, gelişime temel olan 'süreçlerin' üstünde durmaya başlamalarıyla ortaya çıkmaktadır, bununla beraber

'bebek, çocuk, ergen 'konusundaki araştırmalar' 1960'lı yıllara kadar çocuk psikolojisi' şeklinde anılmıştır. Gelişimle ilgili çeşitli tartışmaların günümüzde de halen devam ettiği gözlemlenmekte olup ve bunların ; 'kalıtıma karşı çevre' ve gelişimde 'sürekliliğe karşı süreksizlik' olarak iki ana başlığa göre ayrılmaktadır. Bu başlıklara göre gelişim süreçleri üstünde tesirli olduğu düşünölen mazlumların (kalıtım ve çevre) ve gelişimin meydana gelen süreçlerin (süreklilik ve süreksizlik) üstünde durmuş olduğu bilinmektedir. Gelişimin üzerinde neyin hangi şekilde etkili olduğunu ve gelişimin sürecinin nasıl bir yol izlediğini anlamak, gelişimi anlayabilmek için şart olmuştur. Kalıtımcıya da çevreci yaklaşımlarla gelişim üzerinde etkili olan unsurlar değerlendirilmiştir. (<https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr>).

Zaman içerisinde gelişimle ilgili çalışmalar incelenmesinde genelde bebeklik ile çocukluk dönemlerini incelenmiş olduğu görölmektedir. Ne var ki günümüz çalışmacıların ortak bir alanda bir araya geldiği durumlardan biri gelişimin devamlılığı olmasıdır. Gelişimin yetişkinlik gibi yaşamın ileri evrelerini de kapsadığı sadece bebeklik veya çocukluk süreçleriyle olmadığı bilinmektedir. Bu yaşam boyu gelişim görüşüyle rastlanmaktadır.

Baltes yaşam boyu gelişim uzmanlarından biri olup, yaşam boyu gelişim bakış açısını gelişimin olması gereken özelliklerini ve etkilerini vererek açıklamıştır. Yaşam boyu bakış açısıyla Baltes, gelişimi 'yaşam boyu, çok boyutlu, çok yönlü, esnek, çok disiplinli ve bağlamsal olarak nitelerken' bunun paralelinde 'gelişimin büyüme, sürdürme ve kaybın düzenlenmesini içeren bir zaman' olduğunu vurgusu üzerinde durmaktadır (Santrock, 2008).

Yaşam boyu gelişim; gelişim evrelerini sadece doğum öncesi ve sırası, bebeklik, ilk çocukluk yılları sınırlarından orta çocukluk, ergenlik, ilk yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik evrelerini de kapsayan geniş bir yelpazeye taşımıştır (Santrock, 2008). Özetle gelişim basamakları artık dört temel evrede değil, sekiz basamakta ele alınmaya başlanmış ve gelişimin devamlılığına araştırmalarda daha çok yer verilmiştir (<https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr>).

Gelişimle İlgili Temel Kavramlar

Gelişim çalışmalarında başlıca bazı kavramlar (olgunlaşma, yaş ve evreler) mevcut olmaktadır. Gelişimin anlaşılabilmesi için gerekli olan kavramlar olmaktadır bunlar (<https://remcdbcrb.org>);

Büyüme: fiziksel olarak sadece boy, kilo ve hacim bazında yükselmesidir.

Büyüme, vücudun farklı organlarında değişik hızlarla gerçekleşmektedir. Azalma gösteren bir durumda büyüme olamaz, daima bir artış göstermektedir büyüme.

Olgunlaşma: Öğrenme hayattan bağımsız bir şekilde olup biyolojik olarak kalıtım tarafından yürütülen bir değişme olmaktadır. Vücut organlarının kendilerinden beklenen görevi yerine getirebilecek düzeye gelmesi için, öğrenme yaşantılarından ayrılmış bir şekilde, kalıtımın tesiriyle geçirdiği biyolojik bir değişme olmaktadır. Genetik olarak programlanan olgunlaşma, zamanı geldiğinde kendi kendine gerçekleşmektedir. Herhangi bir özel çaba göstermeye gerek kalmamaktadır. Tüm bireyler aynı anda, neredeyse aynı yaşlarda birbirine benzer davranış örüntüleri oluştuğu için olgunluğa erişmektedirler. Aynı zamanda olgunlaşma, bir durumu öğrenmenin ön koşulu konumundadır. Örnek olarak, bir çocuğun kas ve kemik yapısı kifayetli bir olgunluğa erişmeden, çocuk yürüme alıştırmalarını ne kadar yaparsa yapsın yürüyemez. Olgunlaşma süreci sonunda oluşan davranışların hızlandırmaya da geciktirmede çevresel faktörler etkili olabilir. Ancak ne kadar normal olursa olsun bu davranışların değişimi önünde sonunda çevreden bağımsız bir şekilde oluşacaktır. Olgunlaşma sonucu olarak ortaya çıkan davranışlar adet kanaması, yürüme, dişlerin çıkması ve benzeri olmaktadır.

Kişilerde olgunlaşma sonucu bazı davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar: yürüme, dişlerin katı yiyecekleri ezilmesi, adet kanamasının görülmesi gibi kendiliğinden oluşan uygulamalardır. Yeterli olgunluk düzeyine ulaşıldığı halde bazı durumlar ortaya çıkmayabilir. Bunlar: Okuma, yazma, kravat bağlama, gitar çalma ve benzeri uygulamalardır.

Dikkat edilmesi gereken konu ise, çevrenin etkisi olgunlaşma sürecinin sonunda ortaya çıkan davranış örüntüleri üzerinde olup olgunlaşma üzerinde değildir. Bu demek oluyor ki nicelik ve nitelik üzerinden ortaya çıkan ürün çevreden etkilenebilmektedir. Fakat alt ve üst sınırları ile oluşabilecek en yakın ve en erken zaman dilimi kalıtım tarafından tayin edilmektedir. ‘Olgunlaşmanın çevresel koşullardan bağımsız olması’ denildiğinde, kastedilen olağan çevre koşullarıdır. Aşırı bir raddeye gelen çevre koşulları, olgunlaşma üstünde etki oluşturmaktadır. Örnek olarak çevre kirliliği ısı değişimleri radyasyon ve benzeri böyle bir aşırı çevre koşulları genetik yapılar üzerinde oldukça büyük bir etki oluşturabildiği için (örneğin mutasyon) olgunlaşmayan etkileyebilecek derece dereceye çıkabilir. Sadece kaslarda olan motor davranışlara dair bir kavram olmamaktadır olgunlaşma. Organizmanın tüylü kısımlarının kimi işlevleri görülebilir düzeye gelmesini açıklar. Bunlara beyin, sinir sistemi ve duyu organları da dâhil olmaktadır.

Öğrenme: kişinin çevresi ile belli bir düzeyde etkileşim sonucu oluşan nispeten kalıcı ve izli davranış değişimleri olarak tanımlanabilir. Örnek olarak bir, çocuğun doğru ve düzgün bir şekilde kalem tutabilmesi için el ve parmak kas ve kemiklerinin yeterli büyüklüğe, olgunluğa erişmesi yetmeyeceği aşikardır. Kas ve kemiklerin yeterli olgunluğa erimesinin yanında çocuğun kalemin nasıl tutulduğunu görmesi, kalem tutma denemelerini yapması, düzgün tuttuğundan bundan haberdar edilmesi, pekiştirilip takdir edilmesi gerekli olmaktadır.

Gelişim: En son aşamasına ulaşıncaya kadar sürekli ilerleme kaydeden değişim olan organizmanın döllenmeden başlayıp bedensel, zihinsel, dil, duygusal, sosyal yönden, belli koşulları olduğu bir kavramdır ve sürekli ileriye doğru bir harekettir.

Gelişme, olgunlaşma ve öğrenme etkileşimlerinin bir ürünü olan bir kavramdır. Gelişmeyi bir ürün olarak tanımlandığında, gelişimi bu ürünün süreç yönü olarak açıklanabilir.

Değişim (Farklılaşma): Organizmanın bir durumdan başka bir duruma geçişi olarak tanımlanmasının yanında, ardışık, uyum sağlayıcı ve sistematik bir şekilde olabildiği gibi tesadüfen, olumlu, olumsuz ya da geçici de olabilir. Süreç sonunda ortaya çıkan ürüne ise değişme denir. Organizmanın her gelişimi bir değişim olmasına karşın, her değişim bir gelişim olmamaktadır.

Hazır bulunuşluk: Bireyin olgunlaşma seviyesini olduğu gibi önceki öğrenmeleri bilgileri, tutumları, güdülenmişlik düzeyini, yetenekleri ve genel sağlık durumunu almaktadır. Bireyin zihinsel, sosyal ve bedensel olarak öğrenmeye hazır dönemde olması durumunda denilmektedir. Örnek olarak bisiklet kullanmak için yeterli hazır bulunuşluk düzeyinde olan bir çocuk; bisiklet kullanmaya istekli olup, bisikleti kullanmak için gerekli olan kaslar ve diğer organları büyümüş ve olgunlaşmıştır, bisikletin nasıl kullanılacağı ile ilgili önkoşul öğrenmelere sahiptir. Ve genel sağlık durumu bisiklete binmesine uygun olmaktadır.

Gelişimin Kritik Dönemleri: Çocuklar belirli gelişim zamanlarında ve yaşlarında belli türlü öğrenmeler karşısında güçlü bir duyarlılık gösterme eğiliminde olmaktadır. Çevrenin vermiş olduğu etkilere karşı daha duyarlı olmakla birlikte çevrede düzenlenmiş olan öğrenme yaşantılarının diğer dönemlere göre daha hızlı bir şekilde erişebilirler. Bu dönemler kritik gelişim dönemleri olarak belirlenebilir. Ve burada yer alan önemli olan bir nokta zamanlamadır. Mümkün bir şekilde

öğrencilere yaşamlarının belirli vakitlerinde öğrenme fırsatı sunum adıyla gelişim yavaşlayabilir veya tamamen durabilmektedir.

Duyarlı / hassas dönem, kişinin belirli olumsuz ve olumlu çevre koşullarına veya yaşantılara açık bir şekilde bulunduğunu göstermektedir. Kritik dönem ise belli değişimlerin yaşanması / öğrenilmesi için mevcut olan fırsatı ve kaçırıldığında, bunun telafisinin çok fazla mümkün olmadığını göstermektedir.

Gelişim Görevleri: bireyin gerçekleştirmesi beklenen görevler olup her gelişim evresinde ve normal gelişim olmaktadır. İlk kez bu görüşü Robert Havighurst (1971) söylemiştir. İçinde olunan gelişim döneminin gelişim görevlerini yerine getirmek ya da getirememek, bireyin öznel olarak olumlu ya da olumsuz bir durum sergilemesine sebep olmaktadır. Bunun sonucunda sonraki dönemin gelişim fonksiyonunu yerine getirmek kolaylaşır veya güçleşmektedir.

Gelişim Alanı: Gelişim bir bütün şeklinde işler. Ancak bu bütünü anlayabilmek için gelişim parçalar halinde izlemek gerekmektedir. Fiziksel gelişim, zihinsel gelişim ve kişilik gelişimi olarak temelde üç gelişim mevcuttur.

Yaş: Özellikle olgunlaşma süreci açısından birini yaşı oldukça önemlidir. Çünkü olan olgunlaşma süreci, yaşa bağlı olarak düzenli bir sıraya göre gitmektedir ve bu sıra evrensel olmaktadır. Tabii ki bireysel farklılıklardan dolayı olgunlaşma ürünlerinin oluştuğu zamanlarında farklılıklar görülmektedir. Yaş faktörü büyümenin değerlendirilmesi ile de karşımıza çıkar. Nedeni ise büyüme yaşa göre uzunluk, ağırlık, baş çevresi gibi büyük oranda yaşa bağlı olarak ortaya konulmaktadır.

Yaş (Bölük) Kuşağı (Cohort): Kimi zaman bireyler, kendileriyle benzer zaman diliminde ve benzer tarihsel / toplumsal koşullarda doğan diğer bireylerle gelişimsel olarak benzerlikler gösterdiği bilinmektedir. Tarihsel zaman kavramıyla yakından ilişkili olan bir kavram olmaktadır.

Yaşantı (deneyim): Kişinin çevresiyle etkileşimi sonucunda kazandığı tecrübeyi göstermektedir.

Homeostatik Mekanizma: Organizmanın oksijen, kandaki şeker, su, beden ısısı gibi öğeleri belli sınırlar içinde (dengede) tutması canlı varlıkların yaşayabilmesi için gerekmektedir. Organizma fizyolojik dengesini değişen bu öğelere karşı koruması zorunlu olmaktadır. Otomatik Bir şekilde gerçekleşen bu sürece denir.

Metanaliz: Belirli bir konuda yapılmış olan araştırmalardan yeterli miktarda araştırmayı toplamak ve bu araştırmaları irdelemek ile yapılan çalışmalara denir. Yani araştırmaların araştırması şeklinde ifade edilebilir. Emsal olarak mizaç

konusunda yapılan 55 adet boylamsal araştırmayı değerlendirmek ve bu çalışmaların bir sentezini oluşturmaya çalışmak bir örnek oluşturabilir.

Tepki (Reaksiyon) Hızı: Vucudun organizmaya dışsal bir şekilde yapılan etkiye (uyarıcı) karşı yaptığı tepki hızı olmaktadır.

Eşgüdü (Koordinasyon): Hareketlerin birbiriyle uyumu olarak bilinmektedir. Koordinasyonun olabilmesi için gelişimin sağlıklı bir şekilde yol izlemesi ve beyindeki merkezlerinin görevlerini tam olacak şekilde yerine getirebilmesi gerekli olmaktadır.

Performans (Edim): Yapılmış olan bir hareket veya yapılmış olan hareketin sonucunu göstermek için kullanılır. Performans ğrenilmiş hareketin gözlenebilen ve ölçülebilen yanı olmaktadır. Genel olarak süre veya mesafeyle gösterilmektedir.

Amortisman: Bireyin üst dönem davranışları kazandığı zamanda alt dönem davranışlarından ayrılmasıdır. *Örneğin, Celal'in* yürümeye başladığı andan itibaren emeklemeyi terk etmesi şeklinde alabiliriz.

Ambivalans: Bir insan ya da durumla alakalı olarak zıt duyguların, fikirlerin ve dileklerin beraber var olmasına denir. *Örneğin,* bir kişinin bir gün birini sevmesi ve ertesini o kişiden nefret etmesi demektir.

Dekalaj: Her ocuğun bilişsel gelişimindeki farklılıklar manasında olmaktadır. Yatay Dekalaj: Piaget bu kavramı çocukların bilişsel gelişiminde korunuma ilişkin becerilerin farklı dönemlerde oluştuğunu belirtmek amacıyla değerlendirmiştir. Düşey Dekalaj: Piaget bu görüşü ise çocuğun sahip olduğu belirli bilgi/beceriye bir sahada gösterip, başka bir sahada ise göstermemesi olarak tanımlanmıştır.

Diana Kompleksi: Kardeşler arasındaki seksüel aktarımı olarak tanımlanmaktadır.

Kâin Kompleksi: Kardeş kıskanılığı olarak bilinmektedir.

Basımlama: Bazı kuşların yumurtadan çıkışının ilk evresinde çevresinde hareket etmekte olan ilk nesneye bağlanması ve sürekli o nesneyi seyretmeleridir. İçgüdü de denilebilir. Lorenz, ilk incelemesini kaz civcivleri üzerinde değerlendirmiştir. Civciv yumurtadan ilk çıktığı zamanda Lorenz yürümüş ve ardından civciv Lorenz'i izlemiştir ve daha sonrasında civcivin, annesi onun yanına geldiği zamanda bile civciv, Lorenz'i izlemeyi kesinlikle bırakmamıştır. Anne – baba

– ocuk bağlanmasıdaki sorunlar, ilerde çocuklarda kişilik bozukluklarına neden olduğu söylenebilir.

Gelişimin Temel İlkeleri

Gelişimin temel ilkeleri aşağıda maddeler halinde aktarılmıştır (<http://dushunce.az>);

1) Gelişim öngörülebilir bir yol izlemektedir: Gelişim döllenmeyle başlayıp ölümle sonuçlandırana kadar süreklilik halinde olan bir süreç olmaktadır. Ardından belli aşamalarla (sırayla) yapılmaktadır.. Gelişim, hiç durmadan gelişen ve ilerleyen birikimli bir süreç olmaktadır. Her gelişim dönemi, bir önceki döneme sırtını yaslamış şekilde ve bir sonraki dönemin hazırlayıcısı konumundadır. Örneğin; Piaget'e göre zihinsel gelişim önce duyu hareket, sonra işlem öncesi, somut işlemler ve en son soyut işlemler dönemine geçilerek gelişmektedir.

2) Gelişim hızı her dönem (zaman) aynı olmamakla birlikte: Gelişim özellikleri bazı dönemlerde hızlanıp, bazı dönemlerde ise yavaşlayabilmektedir. Örneğin; doğum sonrası ilk iki yıldaki fiziki gelişim hızı, sonraki iki yıldaki fiziksel gelişim hızından çok daha fazla olmaktadır.

3) Gelişim nöbetleşe olarak ilerlemektedir: Bir gelişim sahasının hızını durduramadığı dönemlerde, diğer sahaların duraklama (yavaşlama) eğilimi izlemesidir. Bir başka deyişle; her gelişim alanının belli başlı evrelerinde bir diğer gelişim alanlarına göre daha hızlı gelişim göstermesi olarak ele alınabilir. Örneğin; 3-6 yaş arasında fiziksel gelişim yavaşladığı bir dönem olurken, dil ve sosyal gelişimin hızlandığı dönem olmaktadır. Bebeklikte yürümenin ön plana çıktığı dönemde, konuşma duraklama eğilimi gösterdiği gözlemlenir.

4) Kalıtım ve çevre etkileşimi ile gerçekleşen bir süreç olan gelişim: Kişiye özgü bir biçimde genotipin belirlediği ana yapı sosyal çevreyle sürekli etkileşimle gerçekleşmektedir. Örnek olarak; zekâ kapasitesi kalıtım yoluyla olan bir husus iken; bu özelliğin ne kadarının kullanılabilceği (işlevsel olacağı) çevre ile etkileşimi sonucu baz alınan yaşantı zenginliklerine bağlı olmaktadır. Yine aynı şekilde kalıtım yoluyla gelen bireylerdeki huy (mizaç), yetenek gibi özellikler de kişinin çevresine bağlıdır.

5) Gelişimde belli eğilimler mevcuttur: Bunlar;

a) Gelişim baştan ayağa doğru olmaktadır: Döllenmeden itibaren ilk önce baş gelişip, daha sonrasında vücut, bacaklar ve son olarak ayaklar gelişim göstermektedir. Baş gelişimi vücudun diğer organlarına göre daha hızlı olmaktadır.

Yeni doğan bebeğin başı, bedenine göre bir hayli büyük olmaktadır. Bu sebeple bebek, öncelikle başın hareketlerini daha sonrasında omuzlarını, kollarını ve ayaklarını kontrol etmeyi ve kullanmayı öğrenmektedir.

b) İçten dışa (merkezden dışa) doğrudur: Öncelikle iç organlar (yapılar: beyin, kalp gibi) daha sonrasında dış organlar (kollar, eller, saç vb.) gelişim göstermektedir. İlk gelişen organ beyin (merkezi sinir sistemi) dir her zaman. Daha sonra omurilik ve iç organlar (kalp, sindirim sistemi) gelişmektedir. Daha sonra saçları ve tırnakları ortaya çıkar.

c) Gelişim, genelden özele doğrudur: Önce kaba ve büyük kaslar oluşur. Dahasonra ince ve küçük kaslar gelişim gösterir. Bu sebeptendir ki çocuk önce kaba motor kaslarını kullanmakta ve daha sonra ince motor kaslarını kullanmaktadır. Örneğin; bir çocuk bir topu ilk öncesinde tüm vücuduyla tutup, sonrasında ince kasları gelişince elleriyle tutup, daha sonra da parmaklarıyla kavramaktadır.

6) Gelişim tüm alanlarıyla (fiziksel, zihinsel, dilsel, cinsel, sosyal) bir bütün olacak şekilde ilerleyip gelişmektedir: Diğer alandaki olumlu ya da olumsuz yönde etkiler bir gelişim alanındaki değişimle de alakalıdır. Mesela; fiziki olarak ideal olan bir çocuk, başka kişilerin yoğun ilgisini çekmekte ve sevilmiştir. Sevilen çocuğun duygusal gelişimi olumlu yönde etkide bulunur. Özgüveni tam olur. Başkalarını sevebilir ve olumlu ilişkiler kurmakta zorlanmaz. Bu nedenle, sosyal gelişimi de olumlu bir yönde etkilenmektedir.

7) Gelişimde bireysel farklılıklar mevcut olmaktadır: Bunlar bireylerin kalıtsal yapıları (zekâ, mizaç, cinsiyet, yetenek) ve çevresel yaşantıları (kültür, dil, sosyo-ekonomik düzey) farklı olduğu için gelişimde bireysel farklılıklar mevcut olmaktadır. Örnek olarak; kimi bebekler 11 aylıkken yürümeye, kimi bebekler ise 14 aylıkken yürümeye başlamaktadırlar.

8) Gelişimde kritik dönemler mevcuttur: Bu dönemlerde birey öğrenmeye ve gelişmeye daha duyarlılık göstermektedir. Örneğin; dil gelişiminde 12-18 aylıkken (tek sözcük evresi), tuvalet eğitiminde ise 2-3 (24-30 ay) yaş kritik dönem olarak bilinmektedir.

Eğitim ve Öğrenme İlişkisi

Bir bireyin davranışlarını değiştirme evresine eğitim denir (Ulusoy ve diğerleri, 2002: 120). Eğitim, topluma yeni bir şekilde alışmaya çalışan bireylerin yetişkin kuşaklar aracılığıyla toplumsal yaşama adaptasyon sürecinin kolaylaştırılması işlemidir. Eğitim toplumun var olan kültürünün yeni nesillere iletmesidir. Bunun dışında eğitim, genç nesillere, gerekli bilgi, beceri ve fikirler elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım eden toplumda yer edinmelerini sağlayan faaliyettir. Başka bir ifadeyle eğitim, kişinin içinde bulunduğu toplumda geçerli olan değer, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği bütün süreçlerdir (Küçükahmet, Çelik ve Külahoğlu, 2013: 5).

Öğrenme ile alakalı önümüze birçok tanım çıkmaktadır. Bir ifadeye göre öğrenme; büyüme ve vücutta çeşitli etkilerle oluşmakta olan geçici değişmelere aktarılmayacak şekilde, yaşantı sonucunda davranışta veya potansiyel bir davranışta oluşan nispeten kalıcı izli değişme şeklinde açıklanmıştır. Bireyler dünyaya ilk adım attıklarından beri, çevresel etkileşim sonucunda pek çok türde bilgi, beceri, tutum ve ardından değer kazanmaktadırlar. Bu değerlerin tamamına da yaşantı adı verilmektedir ve öğrenmenin özünde de bu yaşantılar yer almaktadır. Öğrenme olgusu, insanlık adına büyük önem taşımaktadır. Geçmişten günümüze kadar bilim insanları ve eğitimciler aracılığıyla farklı şekillerde tanımlanmış ve nasıl meydana geldiği konusunda açıklanmaya çalışılmıştır. Yineleme ya da yaşantı sonucu davranışta meydana gelen olabildiğince sürekli bir değişiklik olarak öğrenme tanımlanabilir. Üç önemli ana madde bu tanımda mevcut olmaktadır (Ayas, Çepni, Akdeniz vd., 2007: 34) :

- Davranışta oluşan bir değişim sürecidir olmaktadır öğrenme. Bu değişiklik süreci hem iyi hem de kötüye yönelik bir değişim olabilmektedir. Yineleme ya da yaşantı sonucu oluşan bir değişiktir; büyüme, olgunlaşma ya da olası bir sakatlık sonucu oluşan tüm değişimler öğrenme olarak kabul edilmemektedir. Öğrenme değişikliğin olabildiğince sürekli olması adını alabilmesi için gerekmektedir; uzun bir zaman aralığında süreklilik göstermesi gerekli olmaktadır. Motivasyon, yorgunluk, fizyolojik uyum gibi referanslarla orantılı değişiklikleri tanımın dışında bırakmaktadır bu kavram.

Öğrenmenin özellikleri açıklanacak olursa;

- Bireyin tutumunda gözle görülebilir bir değişiklik olması
- Bireyin tutumundaki değişimin nispeten sürekli bir şekilde olması
- Bireyin tutumundaki değişimin yaşantı sonucunda olması

- Bireyin tutumundaki değişimin yorgunluk, hastalık, ilaç alma gibifaktörlerle olmayıp, kalıcı bir şekilde olması.
- Bireyin tutumundaki değişimin sadece büyüme neticesinde oluşması ‘Öğrenme’ kavramından söz edilebilmesi için bireyin sergilemiş olduğu davranış değişikliğinin devamlı olması öğrenme kavramından söz edilebilmesi için gereklidir. Buna göre açıklanacak olursa öğrenme kalıcı izli bir kavramdır (Erden, 1998: 19)

Öğrenme insan ırkının bulunduğu çevreye adapte olmasıdır. Belli bir konuda öğrenme gerçekleşmediği zamanda, yetersiz ise veya doğru olmaması durumunda o alanla ilgili bir adaptasyon sorununun yaşanması yadsınamaz bir gerçektir. Bunun adaptasyon sağlanması için birey davranışlarını geliştirmesi zorunlu olmaktadır. Yeni bir öğrenme sonucunda uygun bir davranış değişikliği gerçekleşmiş olacaktır (Arı, Üre ve Yılmaz, 2005:87).

Tüm bunların sonucunda özetle; birbiriyle bağlantılı bir şekilde, eğitimi insan ırkının doğumundan ölümüne dek devamlı olan bir davranış edindirme veya mevcut olan davranışı değiştirme süreci olarak açıklarken bütün bu değişikliklerin kalıcı ve gözlenebilir paralelinde bu değişimi iyi ve kötü olarak da kabul edebileceğimiz bir ürün olarak öğrenme kavramını söyleyebiliriz.

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Hareketli bir süreç olan eğitim ve öğretim. Öğrenimin etkilendiği bir dizi etmenler olması bu süreç içerisinde kaçınılmaz bir gerçektir. Öğrenmenin oluşması için bazı uygun şartların oluşması gerekli olmaktadır (Arı, Üre ve Yılmaz, 2005: 88- 91):

- Genel uyarılmışlık hali: Organizmanın öğrenme için gerekli olan farkındalığın içinde olma durumuna denir. Kısacası organizmanın çevreden gelen uyarıcıları kavrayıp, değerlendirebilecek zihinsel olarak uyanık bir şekilde olması gerekmektedir.
- Güdülenme ve Öğrenme: Organizmayı iten veya harekete geçiren bir kuvvettir
- Türe – Özgü Hazır Olma: Öğrenip öğrenmeyeceği kavramları gösterilirken kullanılmaktadır. Bir organizma sadece genetik davranışlarının olanak sağladığı davranışları öğrenmektedir bu organizmanın tanımı

Akbaba (2012: 12)’ya göre genel uyarılmışlık hali’nde öğrencilerin bir konu

üzerinde dikkatini vermesi mani olan kısmı çok düşük ve çok yüksek kaygı olmaktadır. Genel uyarılmışlık halinde bulunan ve normal bir kaygı seviyesinde olan öğrenci öğreneceği konuya karşı ilgisi uygun şekildedir.

Motivasyon (güdüleme) kelimesinin Türkçede karşılığı tam olarak bulunmamaktadır. Bu kavram İngilizce ve Fransızca dillerinde mevcut olan ‘motive’ kelimesinden hareketle dilimize yerleşmiş olmaktadır. Başka bir tanıma göre ise ‘yönetim bilimi literatüründe motivasyon veya güdüleme; örgütün hedeflerine ulaşması amacıyla çalışan bireyin, bu emek sonucunda kendi ihtiyaçlarını da karşılayacak olmasının verdiği şartlanma ile bu çabayı sergilemekteki istekliliği’ şeklinde tanımlamaktadır(Pekel, 2001: 4).

Bir türün tüm üyelerinde var olan özelliğine türe özgü hazır oluş denir. Misal, insanların hepsinde, insan olduğu için konuşma durumu mevcuttur. 2 Eğitimde öğrenme süreci kimi zaman verimli ve hızlı, kimi zaman ise verimsiz ve yavaş olmaktadır. Öğrenme psikolojisinde yaygın olarak araştırma konusu olmuştur bu durumun sebepleri. Edinilen deneysel veriler, öğrenmeyi etkileyen etmenleri üç temel başlıkla toplanması gerektiğine işaret etmektedir (Sakin, 2011: 23).

Temel Öğrenme Kuramları

Geçmişten günümüze dek öğrenme ve nasıl oluştuğu açıklama doğrultusunda birçok eğitimci ve bilim insanı fikirlerini dile getirmiş ve ardından öğrenme ile ilgili pek çok kuram geliştirilip güçlendirilmiştir. Bu kuramların ortak paydasını öğrenme ve bu kavramın nasıl bir şekilde ortaya çıktığı oluştururken, içeriklerinde birçok yönden birbirleri ile ayrıldığı gözlemlenmektedir. Son zamanlarda öğrenme kuramları dört adet temel görüşün geliştirdiği akımlar doğrultusunda araştırılmaktadır. Bunlar;

- Davranışçı Kuramlar
- Bilişsel Kuramlar
- İnsancıl-Hümanistik Kuramlar
- Nörofizyolojik Kuram

a. Davranışçı Kuramlar

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, yirminci yüzyılın başlarında isminden söz ettiren bu kuramın çıkış noktası Amerika’da Edward Thorndike’in, Rusya’da ise Ivan

Pavlov'un çalışmaları mevcut olmuştur. Temelde, uyarıcı ile davranış arasında bağ kurulmasıyla oluşan, davranış değişikliğinin ise pekiştirme yoluyla gerçekleştiğini kabul eder davranışçı kuram (Turan, 2012:21). Başka bir ifadeyle davranışçı kuramcılar öğrenmenin, uyarana karşı tepki gösterme süreci olduğunu ve pekiştirme (davranışın tekrarını artıran uyarıcı) yoluyla davranış değiştirmenin gerçekleştiğini, organizmanın gözlenen davranışında bir değişiklik ortaya çıktığında, öğrenmenin oluştuğunu iddia etmektedirler (Sönmez, 2011: 265). Öğrenme esnasında içsel olarak oluşan bilişsel değişiklikleri dikkate almamakta; öğretimin, beyinde neler olduğuna dayalı olarak tasarlanamayacağını, çünkü bunların gözlenebilir olmadığını özellikle göstermektedirler. Kısacası insanın gözlenemeyen ve ölçülemeyen davranışlarını ve özelliklerini yok sayakta ustadırlar. (Açıkgöz 2003:78).

Bilişsel Kuramlar

Öğrenmeyi davranışçılar gibi, organizmayı devre dışı bırakan uyarıcı-tepki bağı ile açıklamayı doğru bulmazlar bilişsel kuramlar. Bu kuramın hiç yoktan uyarıcı-organizma-tepki olması gerektiğini söylemektedirler. Onlara göre, kendi dışından gelen uyarıcıların mekanik alıcısı olmaktan çok, uyarıcıları/mesajları işleyen, anlamlandıran, organize eden ve kendine özgürleştirerek davranış üreten aktif bir sistemdir organizma (Turan ve diğerleri, 2012:162). Burada önemli olan kısım ise bireyin uyarıcıları anlama ve anlamlandırma becerisi olmaktadır. Bilişsel kuramcılar, öğrenmenin insanın yaşadığı dünyanın anlamak gayretinin bir ürünü olduğunu ifade etmektedirler. Davranışçılar gözlenemediği ve doğrudan ölçülemediği düşüncesiyle düşünme, hayal, bilinç gibi zihinsel süreçlerin bilimsel bir şekilde incelememeyi öne sürmüşler ve bu süreçlerle ilgilenmemişlerdir. Bilişsel kuramcılara göre ise bu süreçlerin hafıza, dikkat, algı, problem çözme ve kavram öğrenme gibi konular olarak ele alınabileceğini ifade etmişlerdir (Bacanlı, 2002:181). Yani bilişsel kuramın ana hareket noktası insan ve insanın doğrudan gözlemlenemeyen zihinsel süreçleri olmakta ve öğrenmeyi de bu süreç olarak görmektedirler.

İnsancıl-Humanistik Kuramlar

Öğrenme konusunu ele alan iki temel kuram mevcut olmaktadır eğitim psikolojisinde. Bunlardan biri davranışçı yaklaşımdır diğeri ise bilişsel yaklaşım

olmaktadır. Bu iki kuramın bazı noktaları ihmal ettiği düşüncesinden meydana gelen insancıl (hümanist) yaklaşım, bu yönüyle üçüncü güç olarak anılan insancıl yaklaşımda diğer kuramlar gibi katı kurallar olmamaktadır. Daha çok, belli başlı temel ilkeler doğrultusunda uzlaşmış görünen bazı bilim adamlarının düşüncelerinden oluşmaktadır (Bacanlı, 2002:196). İnsancıl yaklaşımı savunan psikologlar deneysel bulgularla fazla ilgi göstermemektedirler.. Çalışmalarını daha çok gözlem, izlenim ve analiz ilkelerine göre yaslandırmaktadırlar. İnsanlığın gelişmesi ve çağdaşlaşması insancıl değerlere önem vermek bu kuramcılara göre elde edilmektedir. İnsancıl değerlerin bir özelliği olarak görmektedirler öğrenmeyi.

Nörofizyolojik Kuram

Nörofizyolojik temelli öğrenme kuramı, öğrenmenin doğası ve sonuçlarını açıklamaya çalışan kuramlardan biridir. Öğrenmenin fiziksel yönden temellerini açıklamayı amaçlayan bir kuramdır. Bu kurama göre araştırmacılar, beyin hücrelerinin, öğrenme ile ilişkisi araştırmışlardır. Beyin hücreleri, yani nöronlarda yeni akson iplikçilerinin oluştuğunu öğrenme süreci sonucunda gören kuramcılar, gerçekleşen her öğrenmenin yeni sinaptik bağların oluşması anlamına geldiğini ileri sürmektedirler (Erden ve Altun, 2012:18). Başka deyişle öğrenme gerçekleştikçe, beyin hücreleri arasındaki bağlar güçlenmektedir.

Öğrenme Stratejileri

Öğrenmeyi gerçekleştirmek için izlenen yol, öğrencinin kendi kendine öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için kullandığı işlemlere stratejik öğrenme denilmektedir. öğrencinin kodlama sürecini etkileme amaçlı olan ve öğrencinin öğrenme esnasında kullandığı tutum ve düşünceler olmaktadır. Başka bir açıklamaya göre ise; hafızaya iskan etme ve geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici ya da yürütücü biliş süreçlerinde yer alan, öğrencinin öğrenmesini etkileyen, öğrenen tarafından kullanılmakta olan davranış ve düşünme süreçlerine atıf yapmaktadır (Süt, 2013:55).

Öğrenme stratejisini, ‘öğrenen kişinin öğrenme sırasında hayata geçirebileceği ve onun kodlama sürecini etkilemesi istenilen davranışları ve düşünceleri ‘ olarak tanımlanması Weinstein ve Mayer’e göredir (aktaran, Dikbaş, 2008:. 20).

Öğrenme stratejisi; dilbilimsel bir yeterlilik, plan ya da yöntem kazanmak adı

altında amaçlar bütünü olmaktadır. Menyuk ve Brisk (2005: 192) tüm çocukların karşılaşılabileceği sorunlara karşın geliştirdikleri çalışma yetenekleri şeklinde tanımlamışlardır strateji kavramını.

Öğrenme Stratejilerinin Özellikleri

Son zamanlarda yaygın bir şekilde kabul görülen öğrenme stratejileri, öğrenme ve öğretme sürecine pek çok açıdan katkı sağlamaktadır. Bu stratejiler öğrencinin basit ve kalıcı öğrenmesinin yanında önemli olarak görülecek başka görevleri de sağlamaktadırlar. Bu işlevlerin başlıcaları aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Özer, 2003: 19):

- Öğrenciyi şuurlu bir öğrenen haline getirilmektedir,
- Öğrencinin öğrenmesindeki verimliliğini olumlu bir şekilde etkilemektedir,
- Öğrenciye bağımsız bir öğrenebilme becerisi kazandırmaktadır,
- Öğrencinin meraklı olmasını sağlayarak ve haz almasından yana bir öğrenme sunmaktadır,
- Öğrencinin okul dışı veya günlük hayatta öğrenmelerine yardımcı olur.

Sonuç ve Öneriler

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren psikoloji çalışmalarının konusu olmaya başlamış bir alan olmaktadır eğitim.. Bu yönelim bununla birlikte eğitimin bilimsel bir alan olmasının da başlangıcını göstermektedir. Çünkü eğitimle alakalı olarak davranışın ve öğrenmenin deneysel ortamlarda gözetilerek araştırılması psikoloji araştırmalarıyla gerçekleşmiş bulunmaktadır. Buna bağlı olarak eğitimin felsefi çerçevesi sınırsız olacak şekilde bilimsel bir saha haline gelmesinin temelleri psikoloji araştırmalarıyla atılmış olmaktadır denilebilir. Bu şekilde de eğitim psikolojisi ortaya çıkmıştır. Bu süreçte de eğitim bilimsel bir çalışma alanı haline gelmiştir. Bu konuyla alakalı olarak eğitim bilimleri alanı da çağdaş çerçevesine ulaşmıştır. Çünkü eğitime dair yapılan irdeleme ve incelemelerde araştırma, deney ve gözlemin öncü olan bir zaman oluşmuştur. Dolayısıyla eğitim psikolojisinin bir bilimsel saha olarak ortaya çıkışında bir çıkış noktası olan

psikoloji vaki olmuştur. Eğitim psikolojisinin amaçları, içeriği ve sınırları da ilk olarak psikoloji yetkililerinceilerletmiştir. Nitekim eğitim psikolojisinin, William James, Stanley Hall ve John Dewey'in öncülüğü ve Edward Thorndike'in somut adımları ilk kez psikolojinin bir alt dalı olduğu gösterilmiş ve Amerikan Psikoloji Birliği'nin sınıflamasına da bu şekilde kullanılmıştır.

Bu durumun Türkiye'deki akademik çevrelerde psikoloji ile eğitim arasında bağlantılar kurarak gerçekleştirilen çalışmaların hangi alanda yapılacağı, sınırlarının ve içeriğinin nasıl ve ne olacağı ile alakalı bitmeyen tartışmalar için ışık tutmuş nitelikte olduğu ifade edilmektedir. Eğitim psikolojisi baştan beri eğitime, öğretmene ve öğrenmeye katkıda bulunan bir alan olarak açıklanmıştır. Nitekim 1930 yılında yayınlanan bir eserde bile şu şekilde etkili ifadeler bulunmaktadır 'Pedagojik (Eğitim) psikolojinin ana meselesi; münferit terbiyede mürebbi ile çocuk, kütle terbiyesinde öğretmen ile öğrenci arasındaki ruhi münasebetlerin açıklanmasından başka bir şey olmamaktadır.' (Tumlirz, 1930: 8). Tuhaftır ki günümüz eğitim psikoloji yayınlarında eğitime dair aynı seviyede bir vurgu yer almamaktadır.

Eğitim psikolojisi bir saha namına ortaya çıktığı zamanlarda da şu an ki zamanda da disiplinler arası bir bilim dalı olarak ikrar edilmektedir. Bununla alakalı Tumlirz'in (1930) yaptığı vurgu oldukça ilgi çekicidir. Tumlirz eğitim psikolojisini, bir 'hudud' saha olarak belirtmekle beraber eğitime ve psikolojiye karışıp yok olmayan yani varlığını sürdüren bir alan olarak gözlemlemektedir. Fakat günümüz eğitim psikolojisine dair algılamalara ve yayınlara bakılması gerekirse özellikle psikolojiye karıştıktan sonra orada kalmaya çalışma çabası görülmektedir. Bu nedenledir ki günümüz eğitim psikolojisi yayınları eğitimden daha çok psikolojiye yakın bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında konular literatür taraması şeklinde aktarılmıştır. Bundan sonraki araştırmacılar teorik olarak anlatılan bu konularla ilgili nicel ve nitel çalışmalar gerçekleştirebilir. Uygun matematiksel modellerle teorilerin üzerine kurulacak hipotezler test edilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü., *Aktif öğretme*. Eğitim Dünyası Yayınları (2003).
Akbaba, S. (2012), *Psikolojik Danışma ve Sınıf Ortamlarında Öğrenme Psikolojisi*. Anara:Pegem Akademi.

- Arı, R., Üre, Ö. ve Yılmaz, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri)*. Konya:Mikro Yayınları
- Ayas, A. P., Çepni, S., Akdeniz, A.R. ve diğerleri. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*. Ankara:Pegem A Yayınları.
- Bacanlı, H. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2015). *Eğitim Psikolojisi* (21. bs.). Ankara: PegemA Yayıncılık. Başaran, İ. E. (2007). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme Ve Ortam*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Camadan, F., Kahveci, F ve Olgun Kılıç, Z. (2018). Öğretmenlerin Eğitim Psikolojisi Dersi İle İlgili Görüşleri Ve Önerileri: Nitel Bir Çalışma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,46, 95-120
- Dikbaş, Y. (2008). *Öğrenme Stratejilerinin Öğretiminin ve Ders İşlenişinde Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Kalıcılığa Etkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Dönmezler, İ.(1997). *Eğitim Psikolojisi*. İzmir:E.Ü. Basımevi.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul:Alkım Yayınları.
- Erden, M. ve Altun, S. (2012). *Öğrenme Stilleri*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Erdoğan, İ . (2016). Eğitim Psikolojisine Dair Ontolojik Bir Değerlendirme. *HAYEF Journal of Education*, 13/2 , 89-102.
- Gerrig, R. J. ve Zimbardo, P. G. (2017). *Psikolojiye Giriş: Psikoloji ve Yaşam*. Çev. G. Sart. Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Kaya, A. vd. (2007). *Eğitim Psikolojisi*. Malatya: PegemA Yayıncılık
- Küçükahmet, L. Çelik, V. ve Külahoğlu, Ş. (2013). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- İlter, İ. (2012). Sınıf Öğretmenliği Ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eğitim Psikolojisi Dersine İlişkin Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7/2, 54-69.
- Menyuk, P. ve Brisk, M.E. (2005). *Language Development and Education*. New York:Palgrave McMillan.
- Pekel, H.N. (2001). *İşletmelerde Motivasyon Verimlilik İlişkisi. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Antalya Havalimanı Çalışanları Arasında Bir Örnek Olay Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Santrock, J.W. (2008). *Child Development*(11th ed.). Athens, GR: McGrawHill. 2008
- Sakin, M. (2001). *Öğrenme Psikolojisi*. Hipotez Yayınları.
- Selçuk, Z.(2008). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Süt, Z.F.(2013). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişki*. T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Öğülmüş, S. (2006). *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*. Ed:

M. Hesapçioğlu, A. Durmuş Ankara: Nobel Yayıncılık

Özer, B. (2003). Öğretmenlerin Yeni Görevi: Öğrenmeyi Öğretme. *Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı'nca düzenlenen Öğrenmeyi Öğrenme Etkinliklerinde Sunulan Bildiri*. Ankara.

Tumlirz, O. (1952). *Pedagojik psikoloji yahut eğitim ruhbilimi*. (Çev. Münir Raşit Öymen). İstanbul: Oğlumun Kitapları.

Turan, S., Özden, Y., Eskicumalı, A., Akyüz, Y., Aslanargun, E., Dönmez, B., ve Karip, E. (2012). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pagem Akademi.

Yeşilyaprak, B.(2009). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

<https://www.iienstitu.com/blog/egitim-psikolojisi-nedir>
<https://www.batmancagdas.com/egitim-ve-psikoloji-arasindaki-iliski-makale,14145.html>

<http://donusumkonagi.com/PsikolojikSorunlar/30/psikolojinin-alt-dallari/555/egitim-psikolojisi-gelisim-ve-ogrenme-psikolojisi.html>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Geli%C5%9Fim_psikolojisi

https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Bahar/gelisim_psikolojisi/1/index.html#konu-2

https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Guz/psikolojiye_giris_1/1/index.html

<https://remcdbrb.org/gelisimle-ilgili-temel-kavramlar/>
<http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psikolojisi.ozet.07.03.2014.pdf>

ABRAHAM LİNCOLN'ÜN YAŞAMI, POLİTİK KARIYERİ VE SUİKASTE UĞRAMASI

*Mustafa USLU
**Hidayet KAYA
***Yusuf YAPRAK
****Sibel KÜÇÜK
*****Abdurrahim ANUŞTEKİN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

30. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

10. 11. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Mustafa Uslu, Hidayet Kaya, Yusuf Yaprak, Sibel Küçük, Abdurrahim Anuştekin, "Abraham Lincoln'ün Yaşamı, Politik Kariyeri Ve Suikaste Uğraması", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 281-320.

Apa: Uslu, M., Kaya, H., Yaprak, Y., Küçük, S., Anuştekin, A. (2023), "Abraham Lincoln'ün Yaşamı, Politik Kariyeri Ve Suikaste Uğraması", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 281-320.

Özet

Bütün yaşamı boyunca devlet adamlığı ile birebir örtüşmüş bir lider olan Abraham Lincoln, ülkesinin bütünlüğünü sağlamanın yanı sıra ülke içerisindeki ayrılıkları ortadan kaldırma konusunda son derece cesur adımlar atabilen ender şahsiyetlerden biridir. Gerek iç savaş sırasında ve gerekse köleliğin kaldırılması sırasında ortaya koyduğu politik tutarlılık, bu gün Amerika Birleşik Devletleri adıyla bir devlet var ve dünya politikalarına yön veriyorsa bu onun eseridir. Onun geleceğe dair atmış olduğu adımlar, yapmış olduğu anlaşmalar ve uyguladığı devrimler, Amerika'nın bu günkü bütünlüğünün yegane sebeplerinden biridir.

Bu makalede Abraham Lincoln'ün hayatı, politik kariyeri ve suikaste kurban gitmesi konu edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Abraham, Amerika, Lincoln, Devlet, Politika, Savaş, Kölelik

Abstract

Abraham Lincoln, a leader who was consistent with statesmanship throughout his life, is one of the rare figures who could take extremely courageous steps to ensure the integrity of his country as well as to eliminate contradictions within the country. The political consistency he demonstrated both during the civil war and during the abolition of slavery, and if there is a state called the United States of America today and directs world politics, this is his work. The steps he took towards the future, the agreements he made and the revolutions he implemented are one of the sole reasons for the integrity of America today.

* Müdür Yardımcısı, Şehit Mehmet Uçar İlkokulu, uslu-1901@hotmail.com, Orcid: 0009-0008-3497-6032

** Müdür, Zübeyde Hanım Anaokulu, zbydhnmanaokulu27@gmail.com, Orcid: 0009-0004-4942-8099

*** Müdür Yardımcısı, Mustafa Keçeci İlkokulu, zyusuf.yaprak@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-9454-7396

**** Müdür Yardımcısı, Mustafa Keçeci İlkokulu, sibeelkucuk@gmail.com, Orcid: 0009-0004-7688-2254

***** Müdür, Ayşe Mustafa Sevcan ilkokulu, anustekin2731@gmail.com, Orcid: 0009-0009-9445-070X

This article discusses Abraham Lincoln's life, political career and assassination.

Key Words: Abraham, America, Lincoln, State, Politics, War, Slavery

Giriş

Abraham Lincoln (12 Şubat 1809 - 15 Nisan 1865), 1861'den 1861'deki suikasta kadar Amerika Birleşik Devletleri'nin 16. başkanı olarak görev yapan Amerikalı bir avukat, politikacı ve devlet adamıydı. Lincoln, Amerikan İç Savaşı boyunca ulusu anayasal bir birlik olarak savunmak için Birliğe liderlik etti ve isyancı Konfederasyonu yenmeyi, köleliği ortadan kaldırmayı, federal hükümetin gücünü genişletmeyi ve ABD ekonomisini modernleştirmeyi başardı¹.

Lincoln, Kentucky'de ahşap bir kulübede yoksulluk içinde doğdu ve sınırda, özellikle de Indiana'da büyüdü. Kendi kendini yetiştirdi ve bir avukat, Whig Partisi lideri, Illinois eyalet yasa koyucusu ve Illinois'den ABD kongre üyesi oldu. 1849'da Springfield, Illinois'deki başarılı hukuk mesleğine geri döndü. 1854'te, bölgeleri köleliğe açan ve siyasete yeniden girmesine neden olan Kansas-Nebraska Yasası'na kızdı. Kısa süre sonra yeni Cumhuriyetçi Parti'nin lideri oldu. Stephen A. Douglas'a karşı 1858 Senato kampanyası tartışmalarında ulusal bir izleyici kitlesine ulaştı. Lincoln 1860'ta başkanlığa aday oldu ve zafer kazanmak için Kuzey'i süpürdü. Güney'deki kölelik yanlısı unsurlar onun seçilmesini köleliğe yönelik bir tehdit olarak gördü ve Güney eyaletleri ulustan ayrılmaya başladı. Bu süre zarfında, yeni kurulan Amerika Konfedere Devletleri Güney'deki federal askeri üsleri ele geçirmeye başladı. Lincoln'ün başkanlığı devralmasından bir aydan biraz daha uzun bir süre sonra, Konfederasyon güçleri Güney Carolina'daki bir ABD kalesi olan Fort Sumter'a saldırdı². Bombardımanın ardından Lincoln, isyanı bastırmak ve birliği yeniden tesis etmek için güçlerini seferber etti³.

İlimli bir Cumhuriyetçi olan Lincoln, hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi partilerden dostları ve rakipleriyle çekişmeli bir dizi hizip arasında gezinmek zorunda kaldı. Müttefikleri Savaş Demokratları ve Radikal Cumhuriyetçiler, Güney Konfederasyonlara sert davranılmasını talep etti. Grupları, karşılıklı düşmanlıktan yararlanarak, siyasi himayeyi

¹ Stefan Lorant, *The Life of Abraham Lincoln: A Short, Illustrated Biography*, USA 1955, p. 7; Henry Adams, *Je Life of Albert Gal/sUn* (Philadelphia: J.B. Lippincott & Co .. 1880), p. 635.

² Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 65.

dikkatli bir şekilde dağıtarak ve Amerikan halkına hitap ederek yönetti. Savaş karşıtı Demokratlar ("Copperheads" olarak anılırlar) Lincoln'den nefret ediyorlardı ve bazı uzlaşmaz Konfederasyon yanlısı unsurlar, ona suikast planlayacak kadar ileri gittiler. Gettysburg Konuşması, Amerikan ulusal amacının en büyük ve en etkili açıklamalarından biri olarak görülmeye başlandı. Lincoln, generallerin seçimi de dahil olmak üzere savaş çabalarındaki strateji ve taktikleri yakından denetledi ve Güney'in ticaretine deniz ablukası uyguladı. Maryland ve diğer yerlerde Habeas Corpus'u askıya aldı ve Trent Olayını etkisiz hale getirerek İngiliz müdahalesini önledi. 1863'te eyaletlerdeki "isyan halindeki" kölelerin özgür olduğunu ilan eden Özgürlük Bildirgesi'ni yayınladı. Aynı zamanda Ordu ve Donanmaya "bu tür kişilerin özgürlüğünü tanıma ve koruma" ve onları "Amerika Birleşik Devletleri'nin silahlı hizmetine kabul etme" talimatı verdi. Lincoln, sınır eyaletlerine köleliği yasaklamaları için baskı yaptı ve bir suçun cezalandırılması dışında köleliği ortadan kaldıran ABD Anayasası'nın On Üçüncü Değişikliğini destekledi⁴.

Lincoln kendi başarılı yeniden seçim kampanyasını yönetti. Savaştan zarar gören ulusu uzlaşma yoluyla iyileştirmeye çalıştı. 14 Nisan 1865'te, Konfederasyonun Appomattox'ta teslim olmasından sadece beş gün sonra, eşi Mary ile Washington DC'deki Ford's Theatre'da bir oyuna katılıyordu ve Konfederasyon sempatisini John Wilkes Booth tarafından ölümcül bir şekilde vuruldu. Lincoln, savaş zamanındaki liderliği ve Birliği koruma ve köleliği ortadan kaldırma çabaları nedeniyle bir şehit ve ulusal bir kahraman olarak anılıyor. Lincoln, hem popüler hem de akademik anketlerde sıklıkla Amerikan tarihinin en büyük başkanı olarak gösteriliyor⁵.

Abraham Lincoln'ün Gençliği Ve Kariyeri

Abraham Lincoln, 12 Şubat 1809'da Thomas Lincoln ve Nancy Hanks Lincoln'ün ikinci çocuğu olarak, Hodgenville, Kentucky yakınlarındaki Sinking Spring Farm'daki ahşap bir kulübede doğdu. Kendisi, 1638'de Hingham, Norfolk'tan aynı adı taşıyan Hingham, Massachusetts'e göç eden bir İngiliz olan Samuel Lincoln'ün soyundan geliyordu. Aile daha

³ Carpenter, Francis B.. Beyaz Saray'da Altı Ay: Bir Resmin Hikayesi, Hurd Ve Houghton, (1866), p. 217.

⁴ Donald, David Herbert, Lincoln, New York, New York: Simon ve Schuster (1996), p. 20-22.

⁵ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 66.

sonra New Jersey, Pennsylvania ve Virginia'dan geçerek batıya göç etti⁶. Lincoln aynı zamanda Virginia'daki Harrison ailesinin soyundan geliyordu; babasının büyükbabası ve adaşı Yüzbaşı Abraham Lincoln ve eşi Bathsheba (kızlık soyadı Herring), aileyi Virginia'dan Jefferson County, Kentucky'ye taşıdı⁷. Kaptan 1786'da bir Hint baskınında öldürüldü⁸. Aralarında Abraham'ın babası olan sekiz yaşındaki Thomas'ın da bulunduğu çocukları saldırıya tanık oldu. Aile 1800'lerin başında Hardin County, Kentucky'ye yerleşmeden önce Thomas Kentucky ve Tennessee'de ufak tefek işlerde çalıştı⁹.

Lincoln'ün Spencer County, Indiana'da Büyüdüğü Çiftlik Alanı

Lincoln'ün annesi Nancy Lincoln'ün, Lucy Hanks'in kızı olduğu yaygın olarak kabul ediliyor. Thomas ve Nancy, 12 Haziran 1806'da Washington County'de evlendiler ve Elizabethtown, Kentucky'ye taşındılar. Üç çocukları vardı: Sarah, Abraham ve bebekken ölen Thomas¹⁰.

Thomas Lincoln, mülkiyet haklarıyla ilgili mahkeme anlaşmazlıklarında arazisinin 200 dönümü (81 hektar) dışında tamamını kaybetmeden önce Kentucky'de çiftlikler satın aldı veya kiraladı. 1816'da aile, arazi araştırmalarının ve tapuların daha güvenilir olduğu Indiana'ya taşındı. Indiana "özgür" (köleliğin olmadığı) bir bölgeydi ve onlar Indiana, Perry County'deki Hurricane Township'teki "kesintisiz bir ormana" yerleştiler. 1860'da Lincoln, ailenin Indiana'ya taşınmasının "kısmen kölelik nedeniyle" olduğunu, ancak esas olarak arazi tapusu zorluklarından kaynaklandığını belirtti¹¹.

Thomas, Kentucky ve Indiana'da çiftçi, marangoz ve marangoz olarak çalıştı. Çeşitli zamanlarda çiftliklere, besi hayvanlarına ve kasaba arsalarına sahipti, vergi ödedi, jürilerde yer aldı, mülklerin değerini değerlendirdi ve ilçe devriyelerinde görev yaptı. Thomas ve Nancy, alkolü, dansı ve köleliği yasaklayan Ayrı Baptistler Kilisesinin üyeleri idi. Finansal zorlukların üstesinden gelen Thomas, 1827'de Indiana'da Little Pigeon Creek Topluluğu

⁶ Warren, Louis A. (2017). Lincoln's Youth: Indiana Years, Seven to Twenty-One, 1816–1830 (Classic Reprint). London, England: (2017), p. 3-4.

⁷ Harrison, J. Houston, Settlers by the Long Grey Trail. Joseph K. Ruebush Co, (1935), p. 276.

⁸ Warren, Louis A., Lincoln's Youth: Indiana Years, Seven to Twenty-One, 1816–1830 (Classic Reprint). London (2017), p. 4.

⁹ Donald, David Herbert, Lincoln. New York, New York: Simon and Schuster, (1996), p. 21.

¹⁰ Warren, Lincoln's Youth, s. 9.

¹¹ Art.bur M. Schlesinger. Jr.. The Age of Jackson (Boston: Little, Brown. and Co .. 1945), p. 279.

haline gelen 80 dönümlük (32 hektar) arazinin net tapusunu elde etti.¹²

5 Ekim 1818'de Nancy Lincoln süt hastalığından öldü ve 11 yaşındaki Sarah, babası, 9 yaşındaki Abraham ve Nancy'nin 19 yaşındaki yetim kuzeni Dennis Hanks'in de dahil olduğu evin sorumluluğunu üstlendi. On yıl sonra, 20 Ocak 1828'de Sarah ölü doğan bir erkek çocuk doğururken öldü ve Lincoln'ü mahvetti. 2 Aralık 1819'da Thomas, Elizabethtown, Kentucky'den dul bir kadın olan ve üç çocuğu olan Sarah Bush Johnston ile evlendi. İbrahim üvey annesiyle yakınlaştı ve ona "Anne" adını verdi. Lincoln, çiftlik hayatıyla ilgili ağır işlerden hoşlanmazdı. Hatta ailesi, tüm "okuma, karalama, yazma, şifreleme, Şiir yazma vb." işlemlerine rağmen onun tembel olduğunu bile söyledi. Üvey annesi onun "fiziksel emekten" hoşlanmadığını ancak okumayı sevdiğini kabul etti¹³.

Eğitim Ve Illinois'e Taşınma

Lincoln büyük ölçüde kendi kendini yetiştirmişti. Resmi eğitimi gezici öğretmenlerden geliyordu. Bu, yedi yaşında okumayı öğrendiği ancak muhtemelen yazmayı öğrenemediği Kentucky'de ve çiftlik işleri nedeniyle ara sıra okula gittiği Indiana'da toplam 12 aydan daha kısa bir süre boyunca iki kısa dönemi içeriyordu. 15 yaşına gelindiğinde bir araya gelir. Hırslı bir okuyucu olarak ısrar etti ve öğrenmeye ömür boyu ilgisini sürdürdü. Ailesi, komşuları ve okul arkadaşları onun okuduğu kitapların arasında Kral James İncili, Ezop'un Masalları, John Bunyan'ın Seyyahın İlerleyişi, Daniel Defoe'nun Robinson Crusoe'su ve Benjamin Franklin'in Otobiyografisi olduğunu hatırladılar. Lincoln, kendi kendini yetiştirmiş olmasına rağmen, Haziran 1861'de Columbia Üniversitesi'nden fahri Hukuk Doktoru da dahil olmak üzere, hayatının ilerleyen dönemlerinde fahri dereceler aldı¹⁴.

Yeni Salem, Illinois

Lincoln, ergenlik çağında ev işlerinin sorumluluğunu üstlendi ve 21 yaşına kadar ev dışındaki işlerden elde ettiği tüm kazancı geleneksel olarak babasına verdi. Lincoln uzun boylu, güçlü ve atletikti ve balta kullanma konusunda ustalaştı. Gençliğinde aktif bir güreşçiydi ve kaba yakala-yakala tarzında (aynı zamanda yakalama güreşi olarak da bilinir) eğitim aldı. 21 yaşında ilçe güreş şampiyonu oldu. "Clary's Grove Boys" olarak bilinen kabadayılardan ünlü lideriyle bir güreş maçını kazandıktan sonra güç ve cesaretiyle ün

¹² Sandburg, Carl, Abraham Lincoln: The Prairie Years. San Diego, California: Harcourt. OCLC 65, (1926), p. 20.

¹³ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 10-11.

¹⁴ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 14.

kazandı¹⁵.

Mart 1830'da, başka bir süt hastalığı salgını korkusuyla, Abraham da dahil olmak üzere geniş Lincoln ailesinin birkaç üyesi batıya, özgür bir eyalet olan Illinois'e taşındı ve Macon County'ye yerleşti. Abraham daha sonra kısmen babasının eğitimsizliği nedeniyle Thomas'tan giderek uzaklaştı. 1831'de Thomas ve diğer aile üyeleri Illinois, Coles County'deki yeni bir çiftliğe taşınmaya hazırlanırken Abraham kendi başına harekete geçti. Altı yıl boyunca New Salem, Illinois'de evini kurdu. Lincoln ve bazı arkadaşları, canlı domuzlar da dahil olmak üzere malları düz tekneyle New Orleans, Louisiana'ya götürdüler ve burada köleliğe ilk kez tanık oldular¹⁶.

Evlilik Ve Çocuklar

Lincoln'ün ilk romantik ilgisinin New Salem'e taşındığında tanıştığı Ann Rutledge olduğu konusunda ısrar ediyor. Onlarca yıl sonra verilen tanık ifadeleri, ikisi arasındaki aşka dair herhangi bir spesifik hatırlama eksikliğini gösterdi. Rutledge 25 Ağustos 1835'te büyük olasılıkla tifodan öldü; Ann'in mezarına yağmur yağması fikrine dayanamayacağını söyleyen Lincoln, ciddi bir depresyona girdi ve bu da Ann'e aşık olduğu yönünde spekülasyonların oluşmasına neden oldu¹⁷.

1830'ların başında Kentucky'den Mary Owens'la tanıştı. 1836'nın sonlarında Lincoln, New Salem'e dönmesi halinde Owens'la bir maç yapmayı kabul etti. Owens o kasım ayında geldi ve bir süre onunla flört etti; ancak her ikisinin de ikinci düşünceleri vardı. 16 Ağustos 1837'de Owens'a, ilişkiyi bitirirse onu suçlamayacağını söyleyen bir mektup yazdı ve o asla yanıt vermedi¹⁸.

1839'da Lincoln, Springfield, Illinois'de Mary Todd ile tanıştı ve ertesi yıl nişanlandılar. Lexington, Kentucky'de yaşayan zengin bir avukat ve iş adamı olan Robert Smith Todd'un kızıydı. Lincoln'ün isteği üzerine 1 Ocak 1841'de yapılması planlanan düğün iptal edildi, ancak barıştılar ve 4 Kasım 1842'de Mary'nin kız kardeşinin Springfield malikanesinde evlendiler. Endişeyle düğüne hazırlanırken nereye gittiği soruldu ve

¹⁵ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 24-25.

¹⁶ Harold Holzer. *Lincoln at Cooper Union: The Speech That Made Abraham Lincoln President* (New York: NY, Simon & Schuster, 2004), p. 111.

¹⁷ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 35-36.

¹⁸ Michael Pfau, *The Political Style of Conspiracy: Chase, Sumner, and Lincoln* (East Lansing, MI: Michigan State University Press, 2005), p. 43.

"Cehennem herhalde" diye cevap verdi¹⁹. 1844'te çift, Springfield'da hukuk bürosunun yakınında bir ev satın aldı. Mary, kiralanan bir hizmetçinin ve bir akrabanın yardımıyla evi idare ediyordu.

Lincoln sevgi dolu bir koca ve dört oğul babasıydı, ancak işi onu düzenli olarak evden uzak tutuyordu. En büyüğü olan Robert Todd Lincoln 1843'te doğdu ve olgunluğa kadar yaşayan tek çocuktur. 1846'da doğan Edward Baker Lincoln (Eddie), 1 Şubat 1850'de muhtemelen tüberkülozdan öldü. Lincoln'ün üçüncü oğlu "Willie" Lincoln, 21 Aralık 1850'de doğdu ve 20 Şubat 1862'de Beyaz Saray'da ateşten öldü. En küçüğü Thomas "Tad" Lincoln, 4 Nisan 1853'te doğdu ve hayatta kaldı. babası ancak 16 Temmuz 1871'de 18 yaşında kalp yetmezliğinden öldü. Lincoln "çocuklara oldukça düşküdü" ve Lincoln'lerin kendi çocuklarına karşı katı oldukları düşünülüyordu. Aslında Lincoln'ün hukuk ortağı William H. Herndon, Lincoln çocuklarını hukuk bürosuna getirdiğinde sinirlenirdi. Görünen o ki babaları çoğu zaman çocuklarının davranışlarını fark edemeyecek kadar işine odaklanmıştı. Herndon şöyle anlattı: "Birçok kez onların küçük boyunlarını kırmak istediğimi hissettim, ancak yine de Lincoln'e olan saygımdan dolayı çenemi kapalı tuttum. Lincoln, çocuklarının ne yaptığını veya ne yaptığını fark etmedi." ²⁰

Oğulları Eddie ve Willie'nin ölümleri her iki ebeveyni de derinden etkiledi. Lincoln, artık klinik depresyon olduğu düşünülen bir durum olan " melankoli "den acı çekiyordu. Mary hayatının ilerleyen dönemlerinde kocasını ve oğullarını kaybetmenin getirdiği stresle boğuştu ve Robert onu 1875'te bir süreliğine akıl hastanesine kapattı²¹.

1831 ve 1832 yılları arasında Lincoln, New Salem, Illinois'de bir genel mağazada çalıştı. 1832'de Illinois Temsilciler Meclisi'ne adaylığını açıkladı, ancak Kara Şahin Savaşı sırasında Illinois Milislerinde kaptan olarak hizmet etme kampanyasını yarıda kesti. Lincoln, Kara Şahin Savaşı'ndan eve döndüğünde demirci olmayı planladı, ancak bunun yerine krediyle New Salem'de bir genel mağaza satın aldığı 21 yaşındaki William Berry ile bir ortaklık kurdu. Müşterilere tekli içecek satmak için lisans gerekli olduğundan Berry, Lincoln ve kendisi için kişi başı 7 \$ karşılığında barmenlik lisansı aldı ve 1833'te Lincoln- Berry Genel Mağazası da bir meyhane haline geldi. Lisanslı barmenler olarak Lincoln ve Berry,

¹⁹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 41-42.

²⁰ John Poulakos, "Towards a Sophistic Definition of Rhetoric," *Philosophy & RHETORIC* 1, NO. 16 (1983): 36-41.

²¹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 56-57.

likör de dahil olmak üzere alkollü içkileri yarım litresi 12 sentten satabiliyorlardı. Paket servis akşam yemekleri de dahil olmak üzere çok çeşitli alkollü içeceklerin yanı sıra yiyecekler de sundular. Ancak Berry alkolik oldu, çoğu zaman çalışamayacak kadar sarhoştı ve Lincoln mağazayı tek başına yönetmeye başladı. Ekonominin büyümesine rağmen işletme zorlandı ve borç batağına düştü, bu da Lincoln'ün hissesini satmasına neden oldu²².

Lincoln, askerlik hizmetinden döndükten sonraki ilk kampanya konuşmasında kalabalığın içinde bir taraftarın saldırı altında olduğunu gözlemledi, saldırganı "boynundan ve pantolonunun kenarından" yakalayıp fırlattı. Kampanyada Lincoln, Sangamon Nehri üzerindeki navigasyonun iyileştirilmesini savundu. Bir öykücü olarak kalabalıkları kendine çekebiliyordu ama gerekli resmi eğitimden, güçlü arkadaşlardan ve paradan yoksundu ve seçimi kaybetti. Lincoln, New Salem bölgesinde kullanılan 300 oyundan 277'sini almasına rağmen, 13 aday arasında sekizinci oldu (ilk dördü seçildi).

Lincoln, New Salem'de posta müdürü ve daha sonra ilçe araştırmacısı olarak görev yaptı, ancak doymak bilmez okumaya devam etti ve avukat olmaya karar verdi. Lincoln, gelenek olduğu gibi yerleşik bir avukatın ofisinde çalışmak yerine, avukatlar John Todd Stuart ve Thomas Drummond'dan hukuk metinlerini ödünç aldı, Blackstone'un Yorumları ve Chitty'nin Yalvarışları da dahil olmak üzere kitaplar satın aldı ve kendi hukuku üzerine hukuk okudu. sahip olmak. Daha sonra hukuk eğitimi hakkında "Kimseyle okumadım" dedi. Lincoln'ün 1834'teki ikinci eyalet binası kampanyası, bu sefer bir Whig olarak, güçlü bir Whig rakibine karşı başarılı oldu. Daha sonra Sangamon County için Illinois Temsilciler Meclisi'ndeki dört dönemini takip etti. Illinois ve Michigan Kanalı'nın inşasını destekledi ve daha sonra Kanal Komiseri oldu. Oy hakkının beyaz toprak sahiplerinin ötesinde tüm beyaz erkekleri kapsayacak şekilde genişletilmesi yönünde oy kullandı, ancak hem köleliğe hem de köleliğin kaldırılmasına karşı çıkan bir "özgür toprak" duruşunu benimsedi. 68 1837'de şunu ilan etti: "Kölelik kurumu hem adaletsizlik hem de kötü politika üzerine kuruludur, ancak köleliğin kaldırılması doktrinlerinin ilan edilmesi, onun kötülüklerini azaltmaktan ziyade artırma eğilimindedir." Henry Clay'in, serbest bırakılan kölelerin Liberya'ya yerleştirilmesiyle birlikte bir köleliğin kaldırılması programını savunan Amerikan Kolonizasyon Derneği'ne verdiği desteği yineledi²³.

9 Eylül 1836'da Illinois barosuna kabul edildi ve Springfield'a taşındı ve Mary

²² Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 65.

Todd'un kuzeni John T. Stuart'ın yanında avukatlık yapmaya başladı. Lincoln, çapraz sorgular ve kapanış tartışmaları sırasında zorlu bir duruşma savaşçısı olarak ortaya çıktı. Birkaç yıl Stephen T. Logan'la ortaklık yaptı ve 1844'te "çalışkan bir genç adam" olan William Herndon ile çalışmaya başladı. 27 Ocak 1838'de, o zamanlar yirmi sekiz yaşında olan Abraham Lincoln, gazete editörü Elijah Parish Lovejoy'un Alton'da öldürülmesinden sonra Springfield, Illinois'deki Lyceum'da ilk büyük konuşmasını yaptı. Lincoln, Atlantik ötesi hiçbir askeri devin ulus olarak bizi asla ezemeyeceği konusunda uyardı. Lincoln, "Dışarıdan gelemez. Eğer yıkım bizim kaderimizse, onun yazarı ve bitiricisi biz olmalıyız" dedi. Bundan önce, 28 Nisan 1836'da Francis McIntosh adında masum bir siyah adam St. Louis, Missouri'de diri diri yakıldı. Zann Gill, bu iki cinayetin, sonunda Abraham Lincoln'ün başkanlığa aday olmasına yol açan zincirleme reaksiyonu nasıl tetiklediğini anlatıyor. Lincoln, siciline sadık kalarak, 1861'de arkadaşlarına "eski bir Whig, Henry Clay'in öğrencisi" olduğunu itiraf etti. Partileri bankacılıkta ekonomik modernleşmeyi, demiryolları dahil iç iyileştirmeleri finanse etmek için tarifeleri ve şehirleşmeyi destekliyordu²⁴.

1843'te Lincoln, ABD Temsilciler Meclisi'nde Illinois'in 7. bölge koltuğu için Whig adaylığını aradı; John J. Hardin tarafından mağlup edildi, ancak Hardin'i bir dönemle sınırlama konusunda partiye galip geldi. Lincoln, 1846'da adaylığı kazanma stratejisini hayata geçirmekle kalmadı, aynı zamanda seçimi de kazandı. Illinois delegasyonundaki tek Whig'di ama herkes kadar görev bilinciyle neredeyse tüm oylara katıldı ve parti çizgisine aykırı konuşmalar yaptı. Postane ve Posta Yolları Komitesi ile Savaş Dairesi Harcamalar Komitesine atandı. Lincoln, Joshua R. Giddings ile birlikte Columbia Bölgesi'ndeki köleliğin kaldırılmasını, sahiplerine tazminat ödenmesini, kaçak kölelerin yakalanması için yaptırım uygulanmasını ve konuyla ilgili halk oylaması yapılmasını öngören bir yasa tasarısı üzerinde çalıştı. Whig'in desteğini alamayınca tasarıyı düşürdü²⁵.

Politik Görüşler

Dış ve askeri politika konusunda Lincoln, Meksika-Amerika Savaşı'na karşı konuştu ve bunu Başkan James K. Polk'un "askeri zafer - kan sağanağıyla yükselen o çekici gökkuşağı" arzusuna atfetti. Meksika'dan kazanılan herhangi bir ABD bölgesinde köleliğin

²³ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p.52-53.

²⁴ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 53.

²⁵ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 49-50.

yasaklanması yönünde başarısız bir öneri olan Wilmot Proviso'yu destekledi²⁶.

Lincoln, Spot Kararlarını hazırlayıp sunarak Polk'a olan muhalefetini vurguladı. Savaş, tartışmalı bölgelerde Meksikalı süvari devriyesi tarafından Amerikan askerlerinin öldürülmesiyle başlamıştı ve Polk, Meksikalı askerlerin "toprağımızı işgal ettiği ve kendi topraklarımızda vatandaşlarımızın kanını döktüğü" konusunda ısrar etti. Lincoln, Polk'tan Kongre'ye kanın döküldüğü noktayı tam olarak göstermesini ve o yerin Amerikan topraklarında olduğunu kanıtlamasını talep etti. Karar hem Kongre'de hem de ulusal gazetelerde göz ardı edildi ve Lincoln'ün kendi bölgesindeki siyasi desteğine mal oldu. Bir Illinois gazetesi ona alaycı bir şekilde "sivilceli Lincoln" adını verdi. Lincoln daha sonra bazı açıklamalarından, özellikle de başkanın savaş yapma yetkilerine yönelik saldırısından pişman oldu.²⁷

Lincoln, 1846'da Temsilciler Meclisi'nde yalnızca bir dönem hizmet etme sözü vermişti. Clay'in başkanlığı kazanma ihtimalinin düşük olduğunu fark ederek, 1848 başkanlık seçimlerinde Whig adaylığı için General Zachary Taylor'ı destekledi. Taylor kazandı ve Lincoln, Genel Arazi Dairesi Komiseri olarak atanmayı boşuna umut etti. Yönetim, teselli olarak onu Oregon Bölgesi sekreteri veya valisi olarak atamayı teklif etti. Bu uzak bölge Demokratların kalesiydi ve görevin kabul edilmesi Illinois'deki hukuki ve siyasi kariyerini sekteye uğratacağı, bu yüzden reddetti ve hukuk mesleğine devam etti.

Lincoln, Springfield'daki muayenehanesinde "bir çayır avukatının önüne gelebilecek her türlü işi" ele alıyordu. Yılda iki kez 10 hafta boyunca Midstate ilçe mahkemelerindeki ilçe koltuklarında göründü; bu 16 yıl boyunca devam etti. Lincoln, ülkenin batıya doğru genişlemesinin ortasında, özellikle de birçok yeni demiryolu köprüsünün altındaki nehir mavnası çatışmaları sırasında nakliye vakalarını ele aldı. Bir nehir teknesi adamı olarak Lincoln, başlangıçta bu çıkarları destekledi, ancak sonunda onu işe alan kişiyi temsil etti. Daha sonra, bir köprüye çarptıktan sonra batan bir kanal teknesiyle ilgili dönüm noktası niteliğindeki bir dava olan Hurd - Rock Island Bridge Company davasında bir nehir teknesi şirketine karşı bir köprü şirketini temsil etti. 1849'da teknelerin sığ sularda hareket etmesine yönelik bir yüzdürme cihazının patentini aldı. Fikir hiçbir zaman ticarileştirilmedi ancak Lincoln'ü patent sahibi tek başkan yaptı. Lincoln, 175 davada Illinois Yüksek Mahkemesi huzuruna çıktı; 31'i kendi lehine karara bağlanan 51 davanın tek avukatıydı. 1853'ten 1860'a

²⁶ Brian R. Dirck, Lincoln and the Constitution (Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 2012), p. 9.

kadar en büyük müşterilerinden biri Illinois Merkez Demiryoluydu. Yasal itibarı "Dürüst Abe" lakabını doğurdu. Lincoln, 1858'deki bir ceza davasında James Preston Metzker'i öldürmekten yargılanan William "Duff" Armstrong'u savunarak savundu. Dava, Lincoln'ün bir görgü tanığının güvenilirliğini sorgulamak için adli bildirimle tespit edilen bir gerçeği kullanmasıyla ünlüdür. Muhalif bir tanığın suçu ay ışığında gördüğüne dair ifade vermesinin ardından Lincoln, Ay'ın düşük bir açıda olduğunu ve görünürlüğü büyük ölçüde azalttığını gösteren bir Çiftçi Almanacağı hazırladı. Armstrong beraat etti²⁸.

Başkanlık kampanyasına öncülük eden Lincoln, 1859'daki bir cinayet davasında üçüncü kuzeni olan Simeon Quinn "Peachy" Harrison'ı savunarak profilini yükseltti; [g] Harrison aynı zamanda Lincoln'ün siyasi rakibi Rahip Peter Cartwright'ın da torunuydu. Harrison, yaralarından ölmek üzereyken Cartwright'a Harrison'ı kışkırttığını itiraf eden Yunan Crafton'u öldürmekle suçlandı. Lincoln, yargıcin, Cartwright'ın itirafla ilgili ifadesini kabul edilemez söylentiler olarak dışlama yönündeki ilk kararını öfkeyle protesto etti. Lincoln, ifadenin ölmekte olan bir beyanı içerdiğini ve kulaktan dolma kurala tabi olmadığını savundu. Bir Demokrat olan yargıç, Lincoln'ü beklendiği gibi mahkemeye itaatsizlikle suçlamak yerine kararını tersine çevirdi ve ifadeyi delil olarak kabul ederek Harrison'ın beraatiyle sonuçlandı²⁹.

Bölgelerdeki köleliğin statüsüne ilişkin tartışma, sorunu çözmek için tasarlanmış bir yasama paketi olan 1850 Uzlaşması'nın başarısız olmasıyla birlikte, köle sahibi Güney ile özgür Kuzey arasındaki gerilimi hafifletmeyi başaramadı. 106 1852'de Clay'e övgüde bulunan Lincoln, Clay'in kademeli özgürleşmeyi desteklediğini ve kölelik meselesinde "her iki uç noktaya" da karşı olduğunu vurguladı. Nebraska ve Kansas bölgelerindeki kölelik tartışması özellikle sertleştikçe, Illinois Senatörü Stephen A. Douglas bir uzlaşma olarak halk egemenliğini önerdi; tedbir, her bölgedeki seçmenlerin köleliğin statüsüne karar vermesine olanak tanıyacak. Yasa, ortaya çıkabilecek köleliğin yayılmasını engellemeye çalışan birçok Kuzeyliyi alarma geçirdi, ancak Douglas'ın Kansas-Nebraska Yasası, Mayıs 1854'te Kongre'den kıl payı geçti.

Lincoln, aylar sonra Ekim 1854'te yaptığı " Peoria Konuşması " na kadar yasa hakkında yorumda bulunmadı. Lincoln daha sonra köleliğe karşı olduğunu açıkladı ve bunu

²⁷ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 52-53.

²⁸ Michael Burlingame, The Inner World of Abraham Lincoln (Urbana, IL: University of Illinois Press, 1994), p. 37.

²⁹ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 53.

başkanlık yolunda tekrarladı. Kansas Yasası'nın " açık bir kayıtsızlık olduğunu, ancak benim de düşünmem gerektiği gibi, köleliğin yayılması için gizli bir gerçek gayret" içerdiğini söyledi. Bundan nefret etmekten başka bir şey yapamam. Köleliğin korkunç adaletsizliğinden dolayı ondan nefret ediyorum. Nefret ediyorum çünkü cumhuriyetçi örneğimizi dünyadaki adil etkisinden mahrum bırakıyor..." Lincoln'ün Kansas-Nebraska Yasasına yönelik saldırıları onun siyasi hayata dönüşünü işaret ediyordu.

Ulusal düzeyde Whigler, Kansas-Nebraska Yasası ve kölelik meselesinde uzlaşmaya yönelik diğer çabalar nedeniyle onarılamaz biçimde bölündü. Lincoln, 1855'te partisinin çöküşü üzerine şöyle yazmıştı: "Sanırım ben bir Whig'im, ancak diğerleri Whig'lerin olmadığını ve kölelik karşıtı olduğumu söylüyor.. .. Ben köleliğin yayılmasına karşı çıkmaktan başka bir şey yapmıyorum. " Yeni Cumhuriyetçi Parti, Whig Partisi'nin kölelik karşıtı kanadından gelen ve Özgür Toprak, Özgürlük ve kölelik karşıtı Demokrat Parti üyelerini birleştiren, kölelik karşıtlığına adanmış bir kuzey partisi olarak kuruldu. Lincoln, erken dönem Cumhuriyetçi ricalara direndi ve yeni parti aşırı kölelik karşıtları için bir platform haline gelecekti. Lincoln, partisinin doğuşçu Hiçbir Şey Bilmiyorum hareketiyle artan yakınlığından yakınsa da, Whigleri yeniden canlandırma umudunu taşıyordu.

1854'te Lincoln, Illinois yasama meclisine seçildi ancak sandalyeye oturmayı reddetti. Bu yılki seçimler, Kansas-Nebraska Yasası'na karşı güçlü bir muhalefet olduğunu gösterdi ve sonrasında Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri Senatosu'na seçilmek istedi. O dönemde senatörler eyalet yasama organı tarafından seçiliyordu. İlk altı tur oylamada önde gittikten sonra çoğunluğu elde edemedi. Lincoln, destekçilerine Lyman Trumbull'a oy vermeleri talimatını verdi. Trumbull kölelik karşıtı bir Demokrattı ve önceki oylamalarda çok az oy almıştı; aynı zamanda kölelik karşıtı Demokratlar olan destekçileri hiçbir Whig'i desteklememeye yemin etmişlerdi. Lincoln'ün geri çekilme kararı, Whig destekçilerinin ve Trumbull'un kölelik karşıtı Demokratlarının ana akım Demokrat aday Joel Aldrich Matteson'u birleştirmesine ve yenmesine olanak sağladı³⁰.

1856 Kampanyası

Kansas'ta şiddetli siyasi çatışmalar devam etti ve Kansas-Nebraska Yasası'na yönelik muhalefet Kuzey genelinde güçlü kaldı. 1856 seçimleri yaklaşırken Lincoln,

³⁰ Doris Kearns Goodwin, Team of Rivals: The Political Genius of Abraham Lincoln (New York: NY, Simon & Schuster, 2005), p. 54.

Cumhuriyetçilere katıldı ve Illinois Cumhuriyetçi Parti'yi resmi olarak kuran Bloomington Konvansiyonu'na katıldı. Kongre platformu, Kongre'nin bölgelerdeki köleliği düzenleme hakkını onayladı ve Kansas'ın özgür bir eyalet olarak kabul edilmesini destekledi. Lincoln, parti platformunu destekleyen kongrenin son konuşmasını yaptı ve Birliğin korunması çağrısında bulundu. Haziran 1856'daki Cumhuriyetçi Ulusal Konvansiyonunda, Lincoln başkan yardımcısı olmak için destek almış olsa da, John C. Frémont ve William Dayton, Lincoln'ün Illinois genelinde desteklediği listeyi oluşturdu. Demokratlar eski Dışişleri Bakanı James Buchanan'ı, Hiçbir Şey Bilmeyenler ise eski Whig Başkanı Millard Fillmore'u aday gösterdi. Buchanan galip gelirken, Cumhuriyetçi William Henry Bissell Illinois Valisi seçimini kazandı ve Lincoln, Illinois'in önde gelen Cumhuriyetçilerinden biri oldu³¹.

Dred Scott / Sandford

Dred Scott, efendisi onu köle eyaletinden Missouri Uzlaşması sonucunda özgür olan bir bölgeye götüren bir köleydi. Scott köle devletine geri döndükten sonra özgürlüğü için federal mahkemeye dilekçe verdi. Dilekçesi Dred Scott - Sandford davasında (1857) reddedildi. Kendi görüşüne göre, Yüksek Mahkeme Baş Yargıç Roger B. Taney, siyahların vatandaş olmadığını ve Anayasadan hiçbir hak elde etmediklerini ve Missouri Uzlaşmasının köle sahiplerinin "mülkiyet" haklarını ihlal etmesi nedeniyle anayasaya aykırı olduğunu yazdı. Pek çok Demokrat, Dred Scott'ın bölgelerdeki kölelik konusundaki anlaşmazlığa son vereceğini umarken, karar Kuzey'de daha fazla öfkeye yol açtı. Lincoln bunu Demokratların Köle Gücünü desteklemeye yönelik bir komplosunun ürünü olarak kınadı. Kararın Bağımsızlık Bildirgesi'ne aykırı olduğunu savundu; kurucu babaların tüm insanların her bakımdan eşit olduğuna inanmadıklarını, ancak "aralarında yaşam, özgürlük ve mutluluk arayışının da bulunduğu belirli devredilemez haklar bakımından" tüm insanların eşit olduğuna inandıklarını söyledi³².

1858'de Douglas ABD Senatosunda yeniden seçilmek için adaydı ve Lincoln onu yenmeyi umuyordu. Partideki pek çok kişi 1858'de eski bir Whig'in aday gösterilmesi gerektiğini düşünüyordu ve Lincoln'ün 1856'daki kampanyası ve Trumbull'a verdiği destek

³¹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 75-77.

³² Nathaniel Grigsby, Silas Richardson, Nancy Richardson, and John Romaine, INTERVIEW WITH WILLIAM H. HERNDON, Sept. 14, 1865, in Douglas L. Wilson and Rodney O. Davis, eds., *Herndon's Informants: Letters, Interviews, and Statements about Abraham Lincoln* (Urbana: University of Illinois Press, 1997), p. 450.

ona bir iyilik kazandırmıştı. Bazı doğulu Cumhuriyetçiler, Lecompton Anayasasına karşı çıkması ve Kansas'ın köle eyaleti olarak kabul edilmesi nedeniyle Douglas'ı desteklediler. Birçok Illinois Cumhuriyetçisi doğunun bu müdahalesine kızdı. Illinois Cumhuriyetçileri ilk kez bir Senato adayı üzerinde anlaşmaya varmak için bir kongre düzenlediler ve Lincoln çok az muhalefetle adaylığı kazandı³³.

Abraham Lincoln, Mathew Brady'nin bir portresi, 27 Şubat 1860'da, Lincoln'ün Cooper Union konuşmasının yapıldığı gün çekilmiş. Lincoln adaylığı büyük bir coşku ve şevkle kabul etti. Aday gösterildikten sonra Bölünmüş Ev Konuşmasını İncil'deki Markos 3:25 referansıya yaptı: "Kendi içinde bölünmüş bir ev ayakta duramaz. Bu hükümetin yarı köle ve yarı özgür kalıcı olarak dayanamayacağına inanıyorum. Birliğin dağılmasını beklemiyorum." Evin yıkılmasını beklemiyorum ama bölünmenin sona ereceğini umuyorum. Her şey ya biri ya da diğeri olacak." Konuşma, ayrılık tehlikesine dair keskin bir imaj yarattı. Daha sonra, Lincoln veya Douglas'ı seçecek olan Illinois yasama meclisinin seçimi için sahne hazırlandı. Douglas, Lincoln'ün adaylığı konusunda bilgilendirildiğinde şunları söyledi: "Lincoln partinin güçlü adamıdır... ve eğer onu yenersem, zaferim pek kazanılamaz."³⁴

Senato kampanyasında Lincoln ve Douglas arasında yedi tartışma yer aldı. Bunlar Amerikan tarihinin en ünlü siyasi tartışmalarıydı; ödüllü dövüşe benzer bir atmosfere sahiptiler ve binlerce kalabalığın ilgisini çektiler. Müdürler hem fiziksel hem de politik olarak tam bir tezat oluşturuyordu. Lincoln, Douglas'ın "Köle Gücünün" cumhuriyetçilik değerlerini tehdit ettiği konusunda uyardı ve Douglas'ı Kurucu Babaların tüm insanların eşit yaratıldığı önermesini çarpıtmakla suçladı. Douglas, yerel yerleşimcilerin kendi topraklarında köleliğe izin verip vermeme konusunda özgür olduklarını söylediği Freeport Doktrini'ni vurguladı ve Lincoln'ü kölelik karşıtlarına katılmakla suçladı. Lincoln'ün iddiası, Douglas'ın köleliği teşvik eden bir komployu temsil ettiğini iddia ederek ahlaki bir ton aldı. Douglas'ın argümanı doğası gereği daha yasaldı ve Lincoln'ün Dred Scott kararında kullanıldığı şekliyle ABD Yüksek Mahkemesinin otoritesine karşı geldiğini iddia ediyordu³⁵.

Cumhuriyetçi yasama adayları daha fazla popüler oy almasına rağmen Demokratlar daha fazla sandalye kazandı ve yasama organı Douglas'ı yeniden seçti. Ancak Lincoln'ün meseleleri dile getirmesi ona ulusal bir siyasi varlık kazandırmıştı. Mayıs 1859'da Lincoln,

³³ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 76-77.

³⁴ Sean Wilentz, *The Rise of American Democracy: Jefferson to Lincoln* (New York, NY: Norton, 2005), p. 736.

³⁵ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 78-79.

sürekli destekleyici olan Almanca yayınlanan Illinois Staats-Anzeiger gazetesini satın aldı; eyaletteki 130.000 Alman Amerikalının çoğu Demokratlara oy verdi, ancak Almanca yayınlanan gazete Cumhuriyetçilerin desteğini harekete geçirdi. 1858 seçimlerinin ardından gazeteler, William H. Seward, Salmon P. Chase, Edward Bates ve Simon Cameron'un rakip olduğu potansiyel bir Cumhuriyetçi başkan adayı olarak Lincoln'den sık sık bahsetti. Lincoln Orta Batı'da popüler olmasına rağmen Kuzeydoğu'da destekten yoksundu ve bu göreve gelip gelmeyeceğinden emin değildi. Ocak 1860'da Lincoln, bir grup siyasi müttefikine, eğer teklif edilirse başkanlık adaylığını kabul edeceğini söyledi ve sonraki aylarda birçok yerel gazete onun adaylığını onayladı³⁶.

Önümüzdeki aylarda Lincoln yorulmak bilmeden kampanya boyunca elliye yakın konuşma yaptı. Retoriğinin kalitesi ve sadeliği sayesinde kısa sürede Cumhuriyetçi partinin şampiyonu oldu. Ancak Ortabatı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ezici desteğine rağmen doğuda daha az takdir edildi. O dönemde New York Tribune'un editörü Horace Greeley, Lincoln'ün kölelik konusundaki uzlaşmacı tutumu ve mahkemenin Dred Scott kararına itiraz etme konusundaki isteksizliği hakkında pek de hoş olmayan bir açıklama yazmıştı; bu karar, siyasi rakipleri tarafından derhal kendisine karşı kullanıldı.

27 Şubat 1860'ta güçlü New York Cumhuriyetçileri, Lincoln'ü Cooper Union'da bir konuşma yapmaya davet etti; burada Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurucu Babalarının halk egemenliğinden pek faydalanmadığını ve defalarca köleliği kısıtlamaya çalıştıklarını savundu. Ahlakın köleliğe karşı muhalefeti gerektirdiğinde ısrar etti ve "doğru ile yanlış arasında bir orta yol bulmayı" reddetti. Seyircilerin çoğu onun tuhaf ve hatta çirkin göründüğünü düşünüyordu. Ancak Lincoln entelektüel liderlik sergiledi ve bu da onu tartışmaya sürükledi. Gazeteci Noah Brooks, "Daha önce hiç kimse New York'taki izleyicilere yaptığı ilk çağrıda böyle bir izlenim bırakmadı" dedi³⁷.

Tarihçi David Herbert Donald, konuşmayı "habersiz bir başkanlık adayı için mükemmel bir siyasi hamle" olarak tanımladı. Chase'e büyük ölçüde sadık bir grubun sponsorluğunda Seward'ın memleketinde görünen Lincoln, adaylık için kurnazca bu Cumhuriyetçi rakiplerden hiçbirine atıfta bulunmadı. Tutkularıyla ilgili bir soruya yanıt olarak Lincoln, "Tadı biraz ağzımda" dedi.

³⁶ Michael Hogan and Leroy Dorsey, "Public Opinion and the Nuclear Freeze: The Rhetoric of Popular Sovereignty in Foreign Policy Debate," *Western Journal of Communication* 55, no. 4 (1991), p. 320.

³⁷ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 81.

1860 Başkanlık Seçimi

9-10 Mayıs 1860'da Illinois Cumhuriyetçi Eyalet Konvansiyonu Decatur'da düzenlendi. Lincoln'ün takipçileri, David Davis, Norman Judd, Leonard Swett ve Jesse DuBois liderliğindeki bir kampanya ekibi düzenlediler ve Lincoln ilk onayını aldı. Lincoln'ün destekçileri, onun süslü sınır efsanesinden (araziyi temizlemek ve çit raylarını ayırmak) yararlanarak "Demiryolu Adayı" etiketini benimsediler. 1860'da Lincoln kendini şöyle tanımladı: "Boyum, altı fit, dört inç, neredeyse; zayıf etim, ortalama yüz seksen pound ağırlığındayım; koyu tenliyim, kaba siyah saçlı ve griyim. gözler." Michael Martinez, kampanyasının Lincoln'ü etkili bir şekilde resmettiğini yazdı. Bazen sade konuşan "Ray Ayırıcı" olarak sunuldu, bazen de "Dürüst Abe", gösterişsiz ama güvenilir³⁸.

18 Mayıs'ta Chicago'daki Cumhuriyetçi Ulusal Konvansiyonunda Lincoln, üçüncü oylamada Seward ve Chase gibi adayları yenerek adaylığı kazandı. Eski bir Demokrat olan Maine'li Hannibal Hamlin, durumu dengelemek için başkan yardımcılığına aday gösterildi. Lincoln'ün başarısı kampanya ekibine, kölelik konusunda ılımlı biri olarak ününe ve iç iyileştirmeler ile tarifelere verdiği güçlü desteğe bağlıydı. Pennsylvania, tarife desteğiyle güvence altına alınan eyaletin sağlam çıkarlarının önderliğinde onu zirveye taşıdı. Lincoln'ün yöneticileri, Lincoln'ün "Beni bağlayacak hiçbir sözleşme yapma" emrini yerine getirirken bu delegasyona odaklanmışlardı³⁹.

Köle Gücü ulusal hükümet üzerindeki hakimiyetini sıkılaştırırken, Cumhuriyetçilerin çoğu Kuzey'in mağdur taraf olduğu konusunda Lincoln ile aynı fikirdeydi. 1850'ler boyunca Lincoln, iç savaş olasılığından şüphe ediyordu ve destekçileri, onun seçilmesinin ayrılığı kışkırtacağı yönündeki iddiaları reddetti. Douglas, Kuzey Demokratların aday olarak seçildiğinde, on bir köle eyaletinden delegeler Demokratların kongresinden çekildi; Douglas'ın halk egemenliği konusundaki tutumuna karşı çıktılar ve görevdeki Başkan Yardımcısı John C. Breckinridge'i aday olarak seçtiler. Bir grup eski Whig ve Know Nothings, Anayasal Birlik Partisi'ni kurdu ve Tennessee'den John Bell'i aday gösterdi. Lincoln ve Douglas Kuzey'de oy almak için yarışırken, Bell ve Breckinridge öncelikle Güney'de destek buldu. Cumhuriyetçi kongreden önce Lincoln kampanyası, yeni seçmenlerin ve genç seçmenlerin yeni partileri benimseme eğiliminde olduğunu düşünerek ülke çapında seçmen

³⁸ David Zarefsky, "Abraham Lincoln, 'A House Divided': Speech at Springfield, Illinois (16 June 1858)," *Voices of DEMOCRACY* 6 (2012), p. 23.

³⁹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 80.

kayıt kampanyalarına öncülük etmek için ülke çapında halk desteği oluşturmak amacıyla ülke çapında bir gençlik örgütü olan Wide Awakes'i kurmaya başladı. Kuzey eyaletlerinin insanları, Güney eyaletlerinin Lincoln'e karşı oy kullanacağını biliyordu ve Lincoln'ün destekçilerini topladılar⁴⁰.

Douglas ve diğer adaylar kampanya yürütürken Lincoln, Cumhuriyetçi Parti'nin coşkusuna güvenerek hiçbir konuşma yapmadı. Parti, Kuzey'de çoğunluk oluşturan temel çalışmayı yaptı ve çok sayıda kampanya posterini, broşür ve gazete başyazısı üretti. Cumhuriyetçi konuşmacılar ilk önce parti platformuna, ikinci olarak da Lincoln'ün hayat hikayesine odaklanarak onun çocukluktaki yoksulluğunu vurguladılar. Amaç, sıradan bir çiftçi çocuğunun kendi çabalarıyla zirveye çıkmasını sağlayan "serbest emeğin" gücünü göstermekti. Cumhuriyetçi Parti'nin kampanya literatürü üretimi, birleşik muhalefeti gölgede bıraktı; Chicago Tribune yazarı, Lincoln'ün hayatını detaylandıran bir broşür hazırladı ve 100.000-200.000 kopya sattı. Halkın önüne çıkmaya da birçok kişi onu ziyaret etmeye ve ona mektup yazmaya çalıştı. Seçim yaklaşırken, artan ilgiyle başa çıkmak için Illinois eyaleti başkentinde bir ofis tuttu. Ayrıca, başkanlık süresince bu görevi sürdüreceği olan John George Nicolay'ı kişisel sekreteri olarak işe aldı⁴¹.

6 Kasım 1860'da Lincoln 16. başkan seçildi. Kendisi ilk Cumhuriyetçi başkanı ve zaferi tamamen Kuzey ve Batı'daki desteğine bağlıydı. 15 Güney köle eyaletinden 10'unda onun için oy pusulası kullanılmadı ve tüm Güney eyaletlerinde 996 ilçeden yalnızca ikisini kazandı; bu, yaklaşan İç Savaş'ın bir alametidir. Lincoln, özgür Kuzey eyaletlerinin yanı sıra Kaliforniya ve Oregon'u da taşıyan dördüncü yarışta 1.866.452 oy veya toplam oyların %39.8'ini aldı. Seçim Kurulundaki zaferi belirleyici oldu: Lincoln, rakiplerinin 123'üne karşı 180 oy aldı.

Ayrılma ve Açılış

Lincoln'ün Amerika Birleşik Devletleri Kongre Binası'ndaki ilk açılışı, 4 Mart 1861. Kubbeli kubbenin üzerindeki Kongre Binası kubbesi hâlâ yapım aşamasındaydı. New York Times'ın Lincoln'ün ilk göreve başlamasıyla ilgili manşetleri yaklaşan düşmanlıkların habercisiydi: Altı haftadan kısa bir süre sonra Güney, Sumter Kalesi'ne saldırarak Amerikan

⁴⁰ Timothy Good, Lincoln For President: An Underdog's Path to the 1860 Republican Nominaiton, (Jefferson, NC: McFarland & Company, Inc), P. 9.

⁴¹ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 102-103.

İç Savaşı'nı başlattı⁴².

Güney, Lincoln'un seçilmesinden öfkelenmiş ve buna karşılık olarak ayrılıkçılar, o Mart 1861'de göreve gelmeden önce Birlik'ten ayrılma planlarını uygulamaya koydular. 20 Aralık 1860'da, Güney Carolina bir ayrılma kararnameyi kabul ederek liderliği ele geçirdi; 1 Şubat 1861'de Florida, Mississippi, Alabama, Georgia, Louisiana ve Teksas onu takip etti. Bu eyaletlerden altısı kendilerini egemen bir ulus, Amerika Konfedere Devletleri olarak ilan etti ve bir anayasa kabul etti. Yukarı Güney ve sınır eyaletleri (Delaware, Maryland, Virginia, Kuzey Carolina, Tennessee, Kentucky, Missouri ve Arkansas) başlangıçta ayrılıkçıların çağrısını reddetti. Başkan Buchanan ve Başkan seçilen Lincoln, ayrılmayı yasa dışı ilan ederek Konfederasyonu tanımayı reddettiler. Konfederasyon, 9 Şubat 1861'de Jefferson Davis'i geçici başkan olarak seçti. Bunu uzlaşma girişimleri takip etti, ancak Lincoln ve Cumhuriyetçiler, Partinin bölgelerdeki serbest toprak platformuna aykırı olduğu için önerilen Crittenden Uzlaşmasını reddettiler. Lincoln, "Anayasal hakkımız olan bu hükümeti devralma ayrıcalığını satın almaya benzeyen herhangi bir taviz veya uzlaşmaya rıza göstermeden ölümün acısını çekeceğim" dedi. Lincoln, Kongre'den geçen ve Lincoln göreve başladığında eyaletler tarafından onaylanmayı bekleyen Corwin Anayasa Değişikliğini destekledi. Bu kaçınılmaz değişiklik, halihazırda var olan eyaletlerde köleliği koruyacaktı. Lincoln, 4 Mart 1861'de ilk göreve başlama konuşmasında şunu söyledi: "Böyle bir hükmün artık anayasa hukuku olarak ima edilmesini kabul ettiği için, bunun açık ve geri alınamaz hale getirilmesine hiçbir itirazım yok". Savaştan birkaç hafta önce Lincoln, her valiye Kongre'nin Anayasayı değiştirmek için ortak bir karar çıkardığını bildiren bir mektup gönderdi⁴³.

11 Şubat 1861'de Lincoln, Springfield'dan ayrılırken özellikle duygusal bir veda konuşması yaptı; bir daha asla Springfield'a canlı dönmeyecekti. Lincoln özel bir trenle doğuya gitti. Ayrılıkçı komplolar nedeniyle kendisine ve trenine güvenliğe o zamanlar eşit benzeri görülmemiş bir önem verildi. Lincoln, göreve başlama törenine giderken Kuzey'deki kalabalığa ve yasama meclislerine seslendi. Gelecek dönem başkanı Baltimore'daki şüpheli suikastçılardan kaçtı. 23 Şubat 1861'de, kılık değiştirerek, önemli bir askeri koruma altında bulunan Washington DC'ye geldi. Lincoln açılış konuşmasını Güney'e yaptı ve bir kez daha Güney eyaletlerinde köleliği kaldırmak gibi bir niyeti olmadığını ilan etti:

⁴² Doris Kearns Goodwin, *Team of Rivals: The Political Genius of Abraham Lincoln* (New York: NY, Simon & Schuster, 2005), p. 8.

⁴³ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 112.

Güney Eyaletleri halkı arasında, Cumhuriyetçi Yönetimin katılımıyla mülklerinin, huzurlarının ve kişisel güvenliklerinin tehlikeye gireceği endişesi var gibi görünüyor. Böyle bir tutuklamanın hiçbir zaman makul bir nedeni olmamıştır. Aslına bakılırsa, aksi yöndeki en geniş deliller her zaman mevcuttu ve onların incelemesine açıktı. Şu anda size hitap eden kişinin yayınlanmış konuşmalarının hemen hemen hepsinde bulunur. Sadece bu konuşmalardan birinden alıntı yaparak şunları beyan ediyorum: "Doğrudan veya dolaylı olarak, mevcut olduğu eyaletlerde kölelik kurumuna müdahale etmek gibi bir amacım yok. Bunu yapmaya yasal olarak hiçbir hakkım olmadığına inanıyorum ve ben buna hiç niyetim yok."⁴⁴

İlk Açılış Konuşması, 4 Mart 1861

Lincoln, köleliğin yayılmasını yasaklama planlarını Kuzey ve Güney arasındaki çatışmanın temel kaynağı olarak göstererek şöyle konuştu: "Ülkemizin bir bölümü köleliğin doğru olduğuna ve genişletilmesi gerektiğine inanırken, diğer bölümü bunun yanlış olduğuna ve uzatılmaması gerektiğine inanıyor. uzatıldı. Tek önemli anlaşmazlık bu." Başkan konuşmasını Güney halkına bir çağrıyla bitirdi: "Biz düşman değiliz, dostuz. Düşman olmamalıyız... Her savaş alanından ve vatansever mezarından her yere uzanan mistik anı telleri. Bu geniş toprakların her yerinde yaşayan kalp ve ocak taşı, doğamızın daha iyi melekleri tarafından tekrar dokunulduğunda, elbette ki Birlik'in korosunu coşturacak." 1861 Barış Konferansı'nın başarısızlığı, yasama uzlaşmasının imkansız olduğunun sinyalini verdi. Mart 1861'e geldiğinde, ayaklanmanın hiçbir lideri Birliğe herhangi bir şartla yeniden katılmayı teklif etmemişti. Bu arada Lincoln ve Cumhuriyetçi liderlik, Birliğin dağıtılmasının tolere edilemeyeceği konusunda hemfikir idi. İkinci göreve başlama konuşmasında Lincoln, o zamanki duruma baktı ve şunları söyledi: "Her iki taraf da savaşı reddetti, ancak biri Ulusun hayatta kalmasına izin vermek yerine savaş yapmayı tercih ederdi, diğeri ise savaşa izin vermek yerine savaşı kabul ederdi." yok oldu ve savaş geldi."⁴⁵

İç Savaş

Birliğin Charleston, Güney Carolina'daki Fort Sumter komutanı Binbaşı Robert Anderson, Washington'a erzak talebinde bulundu ve Lincoln'ün bu talebi karşılama emri ayrılıkçılar tarafından bir savaş eylemi olarak görüldü. 12 Nisan 1861'de Konfederasyon

⁴⁴ Allan Nevins, *The Emergence of Lincoln*, (New York: NY, CHARLES SCRIBNER'S SONS, 1950), p. 3.

⁴⁵ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 80.

güçleri Fort Sumter'daki Birlik birliklerine ateş açtı ve savaşa başladı. Tarihçi Allan Nevins, yeni göreve başlayan Lincoln'ün üç yanlış hesaplama yaptığını savundu: krizin ciddiyetini küçümsemek, Güney'deki İttihatçı duygunun gücünü abartmak ve Güneyli Birlikçilerin işgale karşı muhalefetini gözden kaçırmak⁴⁶.

William Tecumseh Sherman, göreve başlama haftasında Lincoln'le konuştu ve "ülkenin bir yanardağ üzerinde uyduğunu" ve Güney'in savaşa hazırlandığını fark edememesi nedeniyle "ne yazık ki hayal kırıklığına uğradı". Donald şu sonuca varıyor: "Başlangıç ile Ft. Sumter'a ateş açılması arasındaki aylarda çarpışmayı önlemek için defalarca gösterdiği çabalar, kardeşlik kanı döken ilk kişi olmama yeminine bağlı kaldığını gösterdi. Ama aynı zamanda kaleleri teslim etmeyeceğine de söz verdi. Bu çelişkili pozisyonların tek çözümü, ilk atışı konfederasyonların yapmasıydı; onlar da tam da bunu yaptılar." ⁴⁷

15 Nisan'da Lincoln, eyaletlere kaleleri yeniden ele geçirmek, Washington'u korumak ve kendi görüşüne göre ayrılan eyaletlere rağmen sağlam kalan "Birliği korumak" için toplam 75.000 gönüllü asker göndermeye çağrıda bulundu. Bu çağrı devletleri taraf seçmeye zorladı. Virginia ayrıldı ve Birlik sınırlarına maruz kalmasına rağmen Richmond'un Konfederasyon başkenti olarak atanmasıyla ödüllendirildi. Bunu takip eden iki ay boyunca Kuzey Carolina, Tennessee ve Arkansas izledi. Ayrılık duygusu Missouri ve Maryland'de güçlüydü, ancak galip gelmedi; Kentucky tarafsız kaldı. Fort Sumter saldırısı, Amerikalıları ulusu savunmak için Mason-Dixon hattının kuzeyinde topladı⁴⁸.

Eyaletler 19 Nisan'da Birlik alaylarını güneye gönderirken, demiryolu bağlantılarını kontrol eden Baltimore çeteleri tren değiştiren Birlik birliklerine saldırdı. Yerel lider grupları daha sonra başkente giden kritik demiryolu köprülerini yaktı ve Ordu buna yerel Maryland yetkililerini tutuklayarak karşılık verdi. Lincoln, Washington'a ulaşmaya çalışan birlikleri korumak amacıyla habeas corpus emrini askıya aldı. ABD birliklerinin hareketlerini engelleyen bir Maryland yetkilisi olan John Merryman, Yüksek Mahkeme Baş Yargıcı Roger B. Taney'e Habeas Corpus emri çıkarması için dilekçe verdi. Haziran ayında, Tek taraflı Merryman'da, Yüksek Mahkeme adına karar vermeyen Taney, Anayasanın I. maddesinin 9. bölümünün, başkana onu askıya alma konusunda değil, yalnızca Kongre'ye yetki verdiğine

⁴⁶ David Zarefsky, "Lincoln and the House Divided: Launching a National Political Career," Rhetoric & Public Affairs 13, no. 3 (2010), p. 423.

⁴⁷ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 116.

⁴⁸ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 119.

inanarak bir emir yayınladı. Ancak Lincoln, belirli bölgelerdeki uzaklaştırma politikasında ısrar etti⁴⁹.

Birliğin Askeri Stratejisi

Lincoln, savaşın idari kontrolünü ele geçirdi ve Birliğin askeri stratejisini şekillendirdi. Eşi benzeri görülmemiş siyasi ve askeri krize, başkomutan olarak benzeri görülmemiş bir yetki kullanarak yanıt verdi. Savaş yetkilerini genişletti, Konfederasyon limanlarına abluka uyguladı, Kongre tarafından tahsis edilmeden önce fon dağıttı, Habeas Corpus'u askıya aldı ve binlerce şüpheli Konfederasyon sempatisini tutuklayıp hapse attı. Lincoln, bu eylemler için Kongre'nin ve kuzey halkının desteğini kazandı. Lincoln ayrıca sınırdaki köle eyaletlerinde Birliğin sempatisini güçlendirmek ve savaşın uluslararası bir çatışmaya dönüşmesini engellemek zorundaydı. Başarı için iki partinin de desteğinin şart olduğu ve herhangi bir uzlaşmanın, Cumhuriyetçilerin ve Demokratların komuta pozisyonlarına atanması gibi koridorun her iki tarafındaki hizipleri yabancılaştırdığı en başından beri açıktı. Copperheads, Lincoln'ü kölelikten taviz vermeyi reddettiği için eleştirdi. Radikal Cumhuriyetçiler onu köleliğin kaldırılmasında çok yavaş hareket ettiği için eleştirdiler. 6 Ağustos 1861'de Lincoln, Konfederasyonları desteklemek için kullanılan kölelere el konulması ve serbest bırakılması için adli işlemlere izin veren Müsadere Yasasını imzaladı. Yasanın pratikte çok az etkisi oldu, ancak köleliğin kaldırılmasına yönelik siyasi desteğin sinyalini verdi⁵⁰.

Ağustos 1861'de, 1856 Cumhuriyetçi başkan adayı General John C. Frémont, Washington'a danışmadan, isyancıların kölelerini serbest bırakan bir askeri ferman yayınladı. Lincoln, yasadışı bildiriye siyasi amaçlı olduğu ve askeri gereklilikten yoksun olduğu gerekçesiyle iptal etti. Sonuç olarak, Maryland, Kentucky ve Missouri'den Birlik askere alma sayısı 40.000'in üzerinde arttı⁵¹.

Lincoln, uluslararası alanda Konfederasyona yabancı askeri yardımın önüne geçmek istiyordu. Senato Dış İlişkiler Komitesi başkanı Charles Sumner ile yakın işbirliği içinde çalışırken, mücadeleci Dışişleri Bakanı William Seward'a güvendi. Büyük Britanya ile savaş tehdidinde bulunan 1861 Trent Olayı'nda, ABD Donanması açık denizde bir İngiliz posta gemisi olan Trent'i yasa dışı bir şekilde durdurdu ve iki Konfederasyon elçisini ele geçirdi;

⁴⁹ Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln* (Urbana, IL: University of Illinois Press, 1994), 37.

⁵⁰ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 181.

⁵¹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 201.

İngiltere, ABD'yi alkışlarken, şiddetle protesto etti. Lincoln, iki diplomatı serbest bırakarak krizi sonlandırdı. Biyografi yazarı James G. Randall, Lincoln'ün başarılı tekniklerini ayrıntılarıyla inceledi⁵²:

Kendini tutması, dışa dönük herhangi bir şiddet ifadesinden kaçınması, Dışişleri Bakanlığı'nın Britanya'ya karşı tavrını erkenden yumuşatması, Seward ve Sumner'a karşı hürmeti, bu durum için hazırladığı makalesini saklaması, hakemlik yapmaya hazır olması, Kongre'ye hitaben yaptığı konuşmada altın sessizliği, savaşın önlenmesi gerektiğini kabul etmedeki kurnazlığı ve dost bir ülkeye memnuniyet verilirken aynı zamanda Amerika'nın gerçek konumu için bir noktanın perçinlenebileceğine dair net algısı.

Lincoln, Savaş Bakanlığı'na gelen telgraf raporlarını titizlikle izledi. Valilere danışarak ve generalleri başarılarına, durumlarına ve partilerine göre seçerek çabanın tüm aşamalarını takip etti. Ocak 1862'de, Savaş Bakanlığı'ndaki verimsizlik ve vurgunculuk şikâyetlerinin ardından Lincoln, Savaş Bakanı Simon Cameron'un yerine Edwin Stanton'ı getirdi. Stanton, Savaş Bakanlığı'nın faaliyetlerini merkezileştirdi, sözleşmeleri denetledi ve iptal etti, böylece federal hükümete 17.000.000 dolar tasarruf sağladı. Stanton, Radikal Cumhuriyetçi gruba yönelik sadık bir Birlikçi, iş dünyası yanlısı, muhafazakâr bir Demokrattı. Lincoln'le diğer üst düzey yetkililerden daha sık ve daha yakın çalıştı. Thomas ve Hyman, "Stanton ve Lincoln savaşı neredeyse birlikte yürüttüler" diyor⁵³.

Lincoln'ün savaş stratejisinin iki önceliği vardı: Washington'un iyi savunulmasını sağlamak ve hızlı, kesin bir zafer için saldırgan bir savaş çabası yürütmek. Lincoln haftada iki kez öğleden sonra kabinesiyle buluşuyordu. Ara sıra Mary onun çok fazla çalıştığından endişe ederek onu faytonla gezmeye ikna ediyordu. Lincoln, eğitim için genelkurmay başkanı General Henry Halleck'in Askeri Sanat ve Bilimin Unsurları başlıklı kitabına güvendi; Halleck Avrupalı stratejist Antoine-Henri Jomini'nin öğrencisiydi. Lincoln, Mississippi Nehri gibi stratejik noktaları kontrol etmenin kritik ihtiyacını takdir etmeye başladı⁵⁴. Lincoln, Vicksburg'un önemini gördü ve yalnızca toprak ele geçirmek yerine düşmanın ordusunu yenmenin gerekliliğini anladı.

Birliğin savaş stratejisini yönlendirirken Lincoln, Birleşik Devletler Ordusu Komutanı General olarak emekli olduktan sonra bile General Winfield Scott'ın tavsiyelerine değer verdi.

⁵² Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln*, p. 37.

⁵³ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 216.

23-24 Haziran 1862'de Lincoln, West Point'e habersiz bir ziyarette bulundu ve burada İç Savaş'ın idaresi ve Savaş Bakanlığı'nın personel alımı konusunda Scott'a beş saat danışmanlık yaptı⁵⁵.

General McClellan

Birliğin Bull Run'daki yenilgisinden ve Winfield Scott'ın emekli olmasından sonra Lincoln, Tümgeneral George B. McClellan'ı baş general olarak atadı. McClellan'ın daha sonra Virginia Yarımadası Kampanyasını planlaması aylar sürdü. McClellan'ın yavaş ilerlemesi Lincoln'ü hayal kırıklığına uğrattı, tıpkı Washington'u savunmak için hiçbir birliğe ihtiyaç olmadığı yönündeki tutumu gibi. McClellan da kampanyanın başarısızlığını Lincoln'ün başkent için asker rezerve etmesine bağladı⁵⁶.

Soldaki resimde Lincoln, Antietam Savaşı'ndan sonra subaylarla birlikte görülüyor. Dikkate değer isimler (soldan sağa) 1. Albay Delos Sackett; 4. Orgeneral George W. Morell; 5. Alexander S. Webb, Genelkurmay Başkanı, V Kolordu; 6. McClellan; 8. Jonathan Letterman; 10. Lincoln; 11. Henry J. Hunt; 12. Fitz John Porter; 15. Andrew A. Humphreys; 16. Kaptan George Armstrong Custer. Sağdaki resim 3 Ekim 1862'de Lincoln ve McClellan'ı gösteriyor⁵⁷.

1862'de Lincoln, generalin hareketsizliği nedeniyle McClellan'ı görevden aldı. Temmuz ayında Henry Halleck'i yükseltti ve John Pope'u yeni Virginia Ordusu'nun başına atadı. Papa, Lincoln'ün Richmond'a kuzeyden ilerleme arzusunu tatmin ederek Washington'u karşı saldırıya karşı korudu. Ancak Pope, 1862 yazında İkinci Boğa Koşusu Savaşı'nda güçlü bir yenilgiye uğradı ve Potomac Ordusu'nu Washington'u savunmaya zorladı⁵⁸.

McClellan'ın Pope'u takviye edememesinden duyduğu memnuniyetsizliğe rağmen Lincoln, onu Washington çevresindeki tüm kuvvetlerin komutanlığına getirdi. McClellan'ın komuta dönüşünden iki gün sonra General Robert E. Lee'nin kuvvetleri Potomac Nehri'ni geçerek Maryland'e geçti ve Antietam Savaşı'na yol açtı. Birlik zaferi olan bu savaş, Amerikan tarihindeki en kanlı savaşlardan biriydi; Ocak ayında Lincoln'ün Kurtuluş Bildirisini kolaylaştırdı. McClellan daha sonra başkanın Lee'nin geri çekilen ordusunun

⁵⁴ Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln*, p. 37.

⁵⁵ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 156.

⁵⁶ Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln*, p. 37.

⁵⁷ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 151.

⁵⁸ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 151.

peşine düşmesi yönündeki talebine direnirken, General Don Carlos Buell de aynı şekilde Ohio Ordusunu doğu Tennessee'deki isyancı güçlere karşı harekete geçirme emrini reddetti. Lincoln, Buell'in yerine William Rosecrans'ı getirdi; ve 1862 ara seçimlerinden sonra McClellan'ın yerine Ambrose Burnside'ı getirdi. Atamalar hem politik açıdan tarafsızdı hem de Lincoln açısından ustacaydı⁵⁹.

Burnside, başkanın tavsiyesine aykırı olarak Rappahannock Nehri boyunca bir saldırı başlattı ve Aralık ayında Fredericksburg'da Lee tarafından mağlup edildi. 1863'te firarların sayısı binlerceydi ve Fredericksburg'dan sonra arttı, bu yüzden Lincoln Burnside'ın yerine Joseph Hooker'ı getirdi. 1862 ara seçimlerinde Cumhuriyetçiler, artan enflasyon, yüksek vergiler, yolsuzluk söylentileri, habeas corpus'un askıya alınması, askeri yasa taslağı ve serbest bırakılan kölelerin Kuzey'e gelip işgücü piyasasını baltalayacağı korkusu nedeniyle ciddi kayıplar yaşadılar. Özgürleşme Bildirisi, New England kırsalında ve Yukarı Orta Batı'da Cumhuriyetçilerin oylarını aldı, ancak İrlanda ve Almanya'nın kaleleri ile pek çok Güneylinin nesiller boyunca yaşadığı aşağı Orta Batı'daki oylara mal oldu. 1863 baharında Lincoln, yaklaşan askeri hareketler konusunda savaşın sonunun yakın olabileceğini düşünecek kadar iyimserdi; planlar arasında Hooker'ın Richmond'un kuzeyindeki Lee'ye, Rosecrans'ın Chattanooga'ya, Grant'in Vicksburg'a saldırıları ve Charleston'a bir deniz saldırısı yer alıyordu⁶⁰.

Hooker, Mayıs ayında Chancellorsville Muharebesi'nde Lee tarafından bozguna uğratıldı, ardından istifa etti ve yerine George Meade getirildi. Meade, Lee'yi kuzeye, Pensilvanya'ya kadar takip etti ve Gettysburg Harekatı'nda onu yendi, ancak daha sonra Lincoln'ün taleplerine rağmen takip edemedi. Aynı zamanda Grant, Vicksburg'u ele geçirdi ve Mississippi Nehri'nin kontrolünü ele geçirerek uzak batıdaki isyancı devletleri böldü⁶¹.

Kurtuluş Bildirisi

Federal hükümetin köleliği sona erdirmeye yetkisi, 1865'ten önce bu konunun eyaletlere ayrıldığı anlaşılan Anayasa ile sınırlıydı. Lincoln, köleliğin yeni bölgelere yayılması engellenirse geçerliliğini yitireceğine, çünkü bu bölgelerin Birliğe özgür eyaletler olarak kabul edileceğine ve özgür eyaletlerin sayısının köle eyaletlerinden daha fazla olacağına inanıyordu. Eyaletleri, kölelerini özgürleştirme karşılığında tazminat ödemeyi kabul etmeye

⁵⁹ Plowden, David, Lincoln and His America: 1809-1865 (New York, NY: The Viking Press, 1970), p. 10.

⁶⁰ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 153.

ikna etmeye çalıştı. Lincoln, Tümgeneral John C. Frémont'un Ağustos 1861'deki özgürleşme girişimini ve Tümgeneral David Hunter'ın Mayıs 1862'deki girişimini, bunun kendi yetkileri dahilinde olmadığı ve sadık sınır devletlerini yeterince rahatsız edebileceği gerekçesiyle reddetti⁶².

Haziran 1862'de Kongre, Lincoln'ün de imzaladığı tüm federal bölgelerde köleliği yasaklayan bir yasayı kabul etti. Temmuz ayında, isyana yardım etmekten suçlu bulunan kölelerin serbest bırakılmasına yönelik mahkeme prosedürlerini öngören 1862 Müsadere Yasası yürürlüğe girdi; Lincoln, anayasaya aykırı olduğuna inanmasına rağmen tasarıyı onayladı. Böyle bir eylemin ancak kullanmayı planladığı başkomutanın savaş yetkileri dahilinde yapılabileceğini hissetti. 22 Temmuz 1862'de Lincoln, kabinesi ile Özgürlük Bildirgesi'nin taslağını inceledi⁶³.

Barış Demokratları (Copperheads), özgürleşmenin barış ve yeniden birleşmenin önünde bir engel olduğunu savundu, ancak New York Tribune'un Cumhuriyetçi editörü Horace Greeley, "Yirmi Milyonların Duası" adlı kamuya açık mektubunda Lincoln'e özgürleşmeyi benimsemesi için yalvardı. 22 Ağustos 1862 tarihli kamuya açık bir mektupta Lincoln, Greeley'e yanıt vererek kişisel olarak tüm insanların özgür olmasını dilediğini ancak başkan olarak ilk yükümlülüğünün Birliği korumak olduğunu yazdı⁶⁴:

Bu mücadeledeki en önemli amacım Birliği kurtarmaktır, köleliği kurtarmak ya da yok etmek değil. Eğer Birliği hiçbir köleyi serbest bırakmadan kurtarabilseydim bunu yapardım ve eğer Birliği tüm köleleri serbest bırakarak kurtarabilseydim bunu yapardım ve eğer bazılarını serbest bırakıp diğerlerini yalnız bırakarak kurtarabilecek olsaydım, bunu da yapardım. Kölelik ve siyahi ırk hakkında yaptığım şeyleri Birliğin kurtarılmasına yardımcı olduğuna inandığım için yapıyorum; ve yasakladığım şeylerden de kaçınıyorum çünkü Birliğin kurtarılmasına yardımcı olacağına inanmıyorum. Burada resmi görev anlayışına göre amacımı belirttim; ve sık sık dile getirdiğim, dünyanın her yerindeki tüm insanların özgür olabilmesi yönündeki kişisel isteğimde hiçbir değişiklik yapmaya niyetim yok⁶⁵.

22 Eylül 1862'de Lincoln, 1 Ocak 1863'te hâlâ isyan halinde olan eyaletlerde kölelerin serbest bırakılacağını duyuran ön Özgürlük Bildirgesi'ni yayınladı. Sonraki 100 günü, 22

⁶¹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 153.

⁶² Robert Bray, *Reading with Lincoln* (Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 2010), 41-48.

⁶³ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 178.

⁶⁴ 3 Brian R. Dirck, *Lincoln and the Constitution*, p. 9.

Eylül ile 1 Ocak arasında, orduyu ve ulusu kurtuluşa hazırlamakla geçirdi; bu sırada Demokratlar, serbest bırakılan kölelerin kuzeyli beyazlar için oluşturduğu tehdit konusunda uyararak seçmenlerini topladı. Aynı zamanda, bu 100 gün boyunca Lincoln, savaşı köleliğe zarar vermeden bitirmek için çaba gösterdi. Ancak, 1 Ocak 1863'te Lincoln, sözünü tutarak, Özgürlük Bildirgesi'ni yayınladı; o zamanlar Birliğin kontrolü altında olmayan 10 eyaletteki köleleri serbest bıraktı; bu kontrol altındaki bölgeler için belirlenen muafiyetlerle birlikte. Lincoln'ün Bildiri'yi imzalarken yaptığı yorum şuydu: "Hayatımda hiçbir zaman bu belgeyi imzalarken hissettiğim kadar doğru bir şey yaptığımdan bu kadar emin olmamıştım."⁶⁶

İsyancı eyaletlerde köleliğin kaldırılması artık askeri bir hedef haline geldiğinden, güneye ilerleyen Birlik orduları "binlerce kölenin özgürlüğe kaçmasını sağlıyor". Azat edilmiş kişilerin "Amerika Birleşik Devletleri'nin silahlı hizmetine alınacağını" belirten Kurtuluş Bildirgesi, bu azat edilmiş kişilerin askere alınması resmi politika haline geldi. 1863 baharında Lincoln, sembolik sayılardan daha fazla sayıda siyah birlik toplamaya hazırды. Lincoln, Tennessee askeri valisi Andrew Johnson'a kendisini siyah birliklerin yetiştirilmesinde öncülük etmesi konusunda cesaretlendiren bir mektupta şöyle yazdı: "Mississippi kıyılarında elli bin silahlı ve eğitilmiş siyah askerin çıplak görünümü, isyanı bir anda sona erdirecektir". 1863'ün sonunda, Lincoln'ün talimatıyla General Lorenzo Thomas, Mississippi Vadisi'nden "yirmi Afrika kökenli Amerikalı alayı kaydettirmişti".⁶⁷

Gettysburg Adresi (1863)

Lincoln (her zamanki silindir şapkası yoktu ve kırmızıyla vurgulanmıştı) 19 Kasım 1863'te Gettysburg'da. Yaklaşık üç saat sonra, Amerikan tarihinin en iyi bilinen konuşmalarından biri olan Gettysburg Konuşmasını yaptı.

Lincoln, 19 Kasım 1863'te Gettysburg savaş alanı mezarlığının açılışında konuştu. 272 kelimeyle ve üç dakika içinde Lincoln, ulusun 1789'da değil 1776'da doğduğunu, "Özgürlükte doğmuş ve kendini Tanrı'ya adanmış" olduğunu iddia etti. tüm insanların eşit yaratıldığı önermesi". Savaşı herkes için özgürlük ve eşitlik ilkelerine adanan bir savaş olarak tanımladı. Bu kadar çok cesur askerin ölümünün boşuna olmayacağını, köleliğin sona ereceğini, demokrasinin geleceğinin güvence altına alınacağını, "halkın halk tarafından, halk için

⁶⁵ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 179.

⁶⁶ Harold Holzer, Lincoln at Cooper Union, P. 29.

⁶⁷ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 179.

yönetiminin yok olmayacağını" ilan etti⁶⁸.

"Dünya burada söylediklerimizi çok az fark edecek ve uzun süre hatırlamayacak" öngörüsüne karşı çıkan Konuşma, Amerikan tarihinde en çok alıntı yapılan konuşma oldu.

Genel Hibenin Teşviki

General Ulysses Grant'ın Shiloh Muharebesi ve Vicksburg hareketindeki zaferleri Lincoln'ü etkiledi. Shiloh'un ardından Grant'e yönelik eleştirilere yanıt veren Lincoln, "Bu adamı bağışlayamam. O savaşıyor" demişti. Grant'ın komutası altında Lincoln, Birlik Ordusu'nun siyah birlikleri de dahil ederek birden fazla alanda ilerleyebileceğini hissetti. Meade'in Gettysburg'dan sonra Lee'nin ordusunu ele geçirmedeki başarısızlığı ve Potomac Ordusu'nun devam eden pasifliği, Lincoln'ü Grant'i başkomutanlığa terfi ettirmeye ikna etti. Grant daha sonra Meade'in ordusunun komutasını devraldı⁶⁹.

Lincoln, Grant'ın 1864'te başkanlık adaylığını düşünebileceğinden endişeliydi. Grant'ın siyasi niyetlerini araştırmak için bir aracı ayarladı ve hiçbirinin olmadığı konusunda güvence verdikten sonra Lincoln, Grant'i yeni canlanan Korgeneral rütbesine terfi ettirdi. George Washington'dan beri boş. Böyle bir terfi için "Senato'nun tavsiyesi ve onayıyla" yetkilendirme, Lincoln'ün Grant'ın adını Senato'ya sunduğu gün imzaladığı yeni bir yasa tasarısı ile sağlandı. Adaylığı 2 Mart 1864'te Senato tarafından onaylandı⁷⁰.

Grant, 1864'te her iki tarafın da ağır kayıplara yol açtığı kanlı Kara Harekatı'nı yürüttü. Lincoln, Grant'ın planlarının ne olduğunu sorduğunda ısrarcı general şu yanıtı verdi: "Bütün yaz sürecekse bu hatta mücadele etmeyi öneriyorum." Grant'ın ordusu sürekli olarak güneye doğru ilerledi. Lincoln, Grant ve William Tecumseh Sherman ile görüşmek için Grant'ın City Point, Virginia'daki genel merkezine gitti. Lincoln, Birliğin kayıplarına Kuzey genelinde desteği harekete geçirerek tepki gösterdi. Lincoln, Güney'in moralini ve savaşma yeteneğini zayıflatmak umuduyla Grant'e altyapıyı (tarlalar, demiryolları ve köprüler) hedef alma yetkisi verdi. Konfederasyon ordularının kendi iyiliği için (ki bu önemliydi) yıkım yerine yenilgisini vurguladı. Lincoln'ün nişanı, 1864'te Konfederasyon generali Jubal Early'nin Washington DC'ye baskın yapmasıyla belirgin bir şekilde kişisel hale geldi. Efsaneye göre Lincoln açık bir pozisyondan izlerken Birlik Kaptanı (ve gelecekteki Yüksek Mahkeme Yargıçısı) Oliver

⁶⁸ Harold Holzer, Lincoln at Cooper Union, 55.

⁶⁹ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 188-190.

⁷⁰ Timothy Good, Lincoln For President: An Underdog's Path to the 1860 Republican Nominaiton, (Jefferson, NC: McFarland & Company, Inc), P. 9.

Wendell Holmes Jr. ona bağırdı. ona, "Vurulmadan önce yere yat seni aptal!" Ancak bu hikaye genellikle uydurma olarak kabul edilir⁷¹.

Grant, Lee'nin güçlerini zayıflatmaya devam ederken barışı tartışma çabaları başladı. Konfederasyon Başkan Yardımcısı Stephens, Hampton Roads'ta Lincoln, Seward ve diğerleriyle bir grup toplantısına liderlik etti. Lincoln, Konfederasyon ile eşit pazarlık yapmayı reddetti; çatışmayı sona erdirmeye hedefi gerçekleşmedi. Grant, 1 Nisan 1865'te neredeyse Petersburg'u kuşatarak kuşattı. Konfederasyon hükümeti Richmond'u tahliye etti ve Lincoln fethedilen başkenti ziyaret etti. 9 Nisan'da Lee, Appomattox'ta Grant'e teslim oldu ve savaşı resmen sona erdirdi⁷².

Yeniden Seçilme

Lincoln, Savaş Demokratları Edwin M. Stanton ve Andrew Johnson ile birlikte ana Cumhuriyetçi grupları birleştirerek 1864'te yeniden seçilmek için yarıştı. Lincoln, destek oluşturmak ve Radikallerin kendisini değiştirme çabalarını savuşturmak için konuşmayı ve barış zamanından itibaren büyük ölçüde genişletilmiş olan himaye güçlerini kullandı. Kongrede Cumhuriyetçiler Johnson'ı başkan yardımcısı olarak seçtiler. Koalisyonunu Cumhuriyetçilerin yanı sıra Savaş Demokratlarını da kapsayacak şekilde genişletmek için Lincoln, yeni Birlik Partisi etiketi altında yarıştı⁷³.

Grant'in kanlı çıkmazı Lincoln'ün yeniden seçilme şansına zarar verdi ve birçok Cumhuriyetçi yenilgiden korkuyordu. Lincoln, yazılı olarak, seçimi kaybetmesi halinde Beyaz Saray'ı devretmeden önce yine de Konfederasyonu yeneceğine dair gizli bir söz verdi; Lincoln taahhüdünü kabinesine göstermedi ancak onlardan mühürlü zarfı imzalamalarını istedi. Taahhütname şu şekilde⁷⁴:

Geçtiğimiz günlerde olduğu gibi bu sabah da bu yönetimin yeniden seçilmemesi son derece muhtemel görünüyor. O zaman seçim ile göreve başlama arasında Birliği kurtarmak için seçilmiş Başkanla işbirliği yapmak benim görevim olacak; çünkü seçimini öyle bir zeminde güvence altına almış olacak ki, daha sonra onu kurtarması mümkün değil⁷⁵.

Demokrat platform, partinin "Barış kanadını" takip ederek savaşı "başarısızlık" olarak

⁷¹ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 188-190.

⁷² Michael Green, *LINCOLN AND THE ELECTION OF 1860*, p. 22.

⁷³ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 192-212.

⁷⁴ Michael Green, *Lincoln and the Election of 1860*, p. 25.

⁷⁵ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 192-212.

nitelendirdi; ancak adayları McClellan savaşı destekledi ve platformu reddetti. Bu arada Lincoln, Grant'i daha fazla birlik ve Cumhuriyetçi parti desteğiyle cesaretlendirdi. Sherman'ın Eylül ayında Atlanta'yı ele geçirmesi ve David Farragut'un Mobile'ı ele geçirmesi yenilgiye son verdi. Demokrat Parti, bazı liderlerin ve askerlerin çoğunun açıkça Lincoln'ü desteklemesi nedeniyle derinden bölünmüştü. Ulusal Birlik Partisi, Lincoln'ün özgürleşmeye verdiği destekle birleşti. Eyaletteki Cumhuriyetçi partiler Copperhead'lerin ihanetini vurguladılar⁷⁶. 8 Kasım'da Lincoln, Birlik askerlerinin yüzde 78'i de dahil olmak üzere üç eyalet dışında hepsini taşıdı. 4 Mart 1865'te Lincoln ikinci açılış konuşmasını yaptı. İçinde savaş kayıplarının Tanrı'nın iradesi olduğunu düşünüyordu. Tarihçi Mark Noll, konuşmayı "Amerikalıların dünyadaki yerlerini tasarladıkları küçük bir avuç yarı kutsal metin arasına" yerleştiriyor; Lincoln Anıtı'nda yazılıdır. Lincoln şunları söyledi⁷⁷:

Bu büyük savaş belasının hızla ortadan kalkmasını sevgiyle umuyoruz ve hararetle dua ediyoruz. Ancak Allah dilerse, köle adamın 250 yıllık karşılıksız emeğinin biriktirdiği tüm servet batana ve kırbaçla akan her damla kan, kılıçla çekilen bir başkası tarafından ödenene kadar devam etmesini dilerse. 3000 yıl önce söylendi, bu yüzden hala şunu söylemek gerekir: "Rab'bin hükümleri tamamen gerçek ve doğrudur." Hiçbirine karşı kötü niyetle; herkese hayırseverlikle; Allah bize hakkı nasıl görmeyi nasip ettiyse, hakta kararlılıkla, içinde bulunduğumuz işi bitirmeye çalışalım; milletin yaralarını sarmak; savaşı verecek olanla, dul eşiyile ve yetimiyle ilgilenmek; kendi aramızda ve tüm uluslarla adil ve kalıcı bir barışı sağlayacak ve sürdürecektir her şeyi yapmak⁷⁸.

Yeniden Yapılanma

Lincoln ve arkadaşları ulusun yeniden bütünleşmesini ve Konfederasyon liderlerinin ve serbest bırakılan kölelerin kaderlerini düşünürken, yeniden yapılanma savaşın sona ermesinden önce gerçekleşti. Bir general Lincoln'e mağlup Konfederasyonlara nasıl davranılması gerektiğini sorduğunda Lincoln, "Rahat bırakın onları" diye yanıtladı. Lincoln, savaşın sonrasındaki savaşa anlam bulmaya kararlıydı ve güney eyaletlerini dışlamaya devam etmek istemedi. Ana hedefi birliği bir arada tutmaktı, bu yüzden kimi suçlayacağına değil, ulusu bir bütün olarak nasıl yeniden inşa edeceğine odaklanarak ilerledi. Lincoln, Yeniden Yapılanma politikasında ılımlılara liderlik etti ve aksi takdirde Lincoln'ün müttefiki olarak

⁷⁶ Allan Nevins, THE EMERGENCE OF LINCOLN, P. 27.

⁷⁷ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 192-212.

⁷⁸ Allan Nevins, The EMERGENCE OF LINCOLN, P. 28.

kalan Temsilci Thaddeus Stevens, Senatör Charles Sumner ve Senatör Benjamin Wade yönetimindeki Radikaller ona karşı çıktı. Ulusu yeniden birleştirmeye ve Güney'i yabancılaştırmamaya kararlı olan Lincoln, cömert koşullar altında hızlı seçimlerin yapılması çağrısında bulundu. 8 Aralık 1863 tarihli Af Bildirisi, bir Konfederasyon sivil görevinde bulunmayan ve Birlik mahkumlarına kötü muamele etmeyenlere, bağlılık yemini imzalamaya istekli olmaları halinde af teklif ediyordu⁷⁹.

Başkan Yardımcısı Andrew Johnson (eski bir terzi) ve Lincoln'ün 1865 tarihli politik karikatürü, 'Ray Ayırıcısı' Birliği Onarmaya Çalışıyor başlıklı. Başlıkta şunlar yazıyor (Johnson): "Sessizce al Abe Amca, ben de onu her zamankinden daha yakına çekeceğim." (Lincoln): "Birkaç dikiş daha Andy ve eski güzel Birlik onarılacak."⁸⁰

Güney eyaletleri düşerken, yönetimleri yeniden kurulurken liderlere ihtiyaçları vardı. Lincoln, Tennessee ve Arkansas'ta sırasıyla Johnson ve Frederick Steele'i askeri vali olarak atadı. Lincoln, Louisiana'da General Nathaniel P. Banks'e, seçmenlerin yüzde 10'unun kabul etmesi halinde ve yalnızca yeniden inşa edilen eyaletlerin köleliği kaldırması durumunda eyaleti yeniden kuracak bir planı desteklemesini emretti. Demokrat muhalifler Lincoln'ü kendisinin ve Cumhuriyetçilerin siyasi emellerini garanti altına almak için orduyu kullanmakla suçladı. Radikaller onun politikasını fazla hoşgörülü olmakla suçladılar ve kendi planlarını, Lincoln'ün veto ettiği 1864 Wade-Davis Yasa Tasarısını kabul ettiler. Radikaller, Louisiana, Arkansas ve Tennessee'den seçilmiş temsilcilerin oturmasını reddederek misilleme yaptı. Lincoln'ün atamaları hem ılımlıları hem de Radikalleri dizginlemek için tasarlanmıştı. Baş Yargıç Taney'nin Yüksek Mahkeme'deki koltuğunu doldurmak için Radikallerin tercihini, Lincoln'ün özgürleşme ve kağıt para politikalarını destekleyeceğine inandığı Salmon P. Chase'i seçti⁸¹

Özgürlük Bildirgesi'ni uyguladıktan sonra Lincoln, anayasa değişikliğiyle köleliğin ülke çapında yasaklanması için Kongre üzerindeki baskıyı artırdı. Böyle bir değişikliğin "tüm meseleyi kesinleştireceğini" ilan etti ve Aralık 1863'te Kongre'ye bir değişiklik getirildi. Senato yasayı 8 Nisan 1864'te kabul etti, ancak Temsilciler Meclisi'ndeki ilk oylama gerekli üçte iki çoğunluğa ulaşamadı. Passage, Lincoln'ün yeniden seçilme platformunun bir parçası haline geldi ve başarılı bir şekilde yeniden seçilmesinin ardından, Temsilciler Meclisi'ndeki

⁷⁹ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 212.

⁸⁰ David Zarefsky, "Lincoln and the House Divided," p. 424.

⁸¹ Lorant, The Life of Abraham Lincoln..., p. 209.

ikinci girişim 31 Ocak 1865'te gerçekleşti. Onaylanmasıyla birlikte, 6 Aralık 1865'te Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın On Üçüncü Değişikliği oldu⁸².

Lincoln, federal hükümetin milyonlarca azat edilmiş köleye karşı sınırlı sorumluluğa sahip olduğuna inanıyordu. Senatör Charles Sumner'ın, eski kölelerin acil ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış geçici bir federal kurum kuran Azat Edilmiş Kişiler Bürosu yasa tasarısını imzaladı. Kanun, azat edilmiş kölelere tapu satın alma olanağı sunan araziye üç yıllık bir kira sözleşmesine açtı. Lincoln, güneyli Birlikçilerin kontrolü altında geri kabulü bekleyen kısa vadeli askeri kontrolü içeren bir Yeniden Yapılanma planını duyurdu⁸³.

Tarihçiler, Lincoln yaşasaydı Yeniden Yapılanmanın nasıl ilerleyeceğini tahmin etmenin imkansız olduğu konusunda hemfikir. David Lincove'a göre biyografi yazarları James G. Randall ve Richard Current şunu iddia ediyor: Büyük olasılıkla Lincoln yaşasaydı, Johnson'inkine benzer bir politika izlerdi, Kongre'deki Radikallerle çatıştırdı, azatlı köleler için olduğundan daha iyi bir sonuç üretti ve siyasi becerileri ona yardımcı olurdu. Johnson'ın hatalarından kaçınır⁸⁴.

Sumner ve diğer Radikallerin aksine Lincoln, Yeniden Yapılanmayı özgürleşmenin ötesinde kapsamlı bir siyasi ve toplumsal devrim için bir fırsat olarak görmüyordu. Toprağın müsadere ve yeniden dağıtımına karşı olduğunu uzun zamandır açıkça belirtmişti. Çoğu Cumhuriyetçinin Nisan 1865'te yaptığı gibi o da oylama koşullarının eyaletler tarafından belirlenmesi gerektiğine inanıyordu. Güney'deki siyasi kontrolün beyaz İttihatçılara, isteksiz ayrılıkçılara ve ileriye dönük eski Konfederasyonculara geçeceğini varsaydı. Ancak savaş sırasında Lincoln, ilk muhalefetin ardından defalarca kölelik karşıtları ve Radikal Cumhuriyetçiler tarafından geliştirilen tutumları benimsemeye başladı.. .. Lincoln, eski kölelerin daha fazla korunması yönündeki feryadı şüphesiz dikkatle dinlerdi... Lincoln ve Kongre'nin, temel sivil haklar için federal koruma ve sınırlı siyah oy hakkı içeren bir Yeniden Yapılanma politikası üzerinde anlaştıklarını hayal etmek tamamen akla yatkın. Lincoln'ün ölümünden hemen önce önerdiği satırlar⁸⁵.

Lincoln'ün Yerli Amerikalılarla deneyimi, büyükbabasının ailesinin gözü önünde öldürülmesiyle erken başladı. Daha sonra Kara Şahin Savaşı sırasında eyalet milislerinde

⁸² Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 211.

⁸³ Michael Green, *Lincoln and the Election of 1860*, p. 11.

⁸⁴ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 212.

⁸⁵ Michael Green, *Lincoln and the Election of 1860*, p. 11.

yüzbaşı olarak görev yaptı ancak hiçbir çatışma görmedi. Başkanlığı sırasında Hintlilere yönelik politikası siyasete dayanıyordu. Hindistan Bürosu'ndaki atamaları Minnesota ve Wisconsin'deki destekçilerine ödül olarak kullandı. Görevdeyken yönetimi Batılı yerleşimcileri, demiryollarını ve telgrafları Hint saldırılarından korumakta zorluklarla karşılaştı⁸⁶.

17 Ağustos 1862'de Minnesota'da Sioux veya Dakota ayaklanması patlak verdi. Yüzlerce yerleşimci öldürüldü, 30.000 kişi evlerinden edildi ve Washington derinden alarma geçti. Bazıları yanlış bir şekilde bunun Kuzeybatı sınırında bir savaş başlatmaya yönelik bir Konfederasyon komplosunu temsil edebileceğinden korkuyordu. Lincoln, ayaklanmayı bastırmak için binlerce Konfederasyon savaş esirinin demiryoluyla gönderilmesini emretti. Konfederasyonlar, Konfederasyon mahkumlarını Kızılderililerle savaşmaya zorlamayı protesto ettiğinde Lincoln bu politikayı iptal etti ve hiçbiri Minnesota'ya ayak basmadı. Lincoln, General John Pope'u, düşmanlıkların başlamasından birkaç hafta sonra yeni Kuzeybatı Dairesi'nin komutanı olarak Minnesota'ya gönderdi. O gelmeden önce, Chippewa'nın Fond Du Lac grubu Lincoln'e ABD adına Siyulara karşı savaşa girmesi için yalvaran bir mektup gönderdi, böylece Lincoln Minnesota'nın birliklerini Güney'le savaşmaya gönderebilecekti. Kısa bir süre sonra Mille Lacs Grup Şefi St. Cloud, Minnesota'da aynısını teklif etti. İçinde Chippewa, yerel savaş kurallarını kullanmak istediklerini belirtti. Bu, hiçbir savaş esirinin, hiçbir teslimiyetin, hiçbir barış anlaşmasının olmayacağı anlamına geliyordu. Lincoln, Chippewa'nın teklifini kabul etmedi çünkü sonucu kontrol etme imkanı yoktu ve kadınlar ve çocuklar yerli Amerikan savaşında meşru kayıplar olarak görülüyordu. Mektubu imzalayan Chippewa'lardan biri olan Şef Naw-Gaw-Nub, yılın başlarında Lincoln'dan Başkanlık madalyası almıştı⁸⁷.

General Pope'un emrinde Minnesota Kongre Üyesi Henry H. Sibley görev yapıyordu. Minnesota Valisi, Sibley'i, savaşta savaşmakla görevli ABD kuvvetine komuta etmesi için Albay Amerika Birleşik Devletleri Gönüllüleri atamıştı ve bu, sonunda Küçük Karga'nın kuvvetlerini Wood Lake Muharebesi'nde mağlup etti. Mdewakanton kuvvetinin Camp Release'de teslim olduğu gün, Chippewa savaş konseyi Minnesota'nın başkentinde toplandı ve Lincoln'e Sioux'larla savaşmak için Chippewa'dan başka bir teklifte bulundu. Sibley, bir

⁸⁶ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 215.

⁸⁷ Duane Schultz, "Over The Earth I Come: The Great Sioux Uprising Of 1862", *The Annals Of Iowa*, Vol. 52 (1993), pp. 326-328.

askeri komisyona, yakalananların savaş suçları işleyenleri yargılamak için yaptıklarını inceleme emri verdi. Muhalif savaşçıları yargılayan askeri komisyonların meşruluğu Meksika Savaşı sırasında tesis edilmişti. Sibley, yargılamak için 16 ila 20 adam istediğini düşünürken, General Pope tutuklu tüm savaşçıların yargılanmasını emretti. Bu işlem tamamlandığında 303 kişiye, Başkanlık incelemesine tabi olan idam cezası verilmişti. Lincoln, General Pope'a tüm duruşma tutanaklarını Washington'a göndermesini emretti; burada kendisi ve iki personeli duruşmaları inceledi. Lincoln'deki avukat sorunları gördü. Yavaş yavaş davaların iki gruba ayrılabilceğini fark etti: savaşçılar arasındaki mücadele ve sivillere karşı mücadele. Gruplar transkriptlerinden belirlenebiliyordu; ilk grubun tamamı yalnızca üç sayfa uzunluğundayken, ikinci grubun daha fazla sayfası vardı, bazıları on iki sayfaya kadar. 263 davayı ilk gruba yerleştirdi ve tarihteki en büyük toplu hafifletme için cezalarını hafifletti. İkinci gruba kırk kişi girdi. Eyalet tanığı olmak için gidip geldiği biri. Sibley, adamı temize çıkaran çok güçlü kanıtlar ortaya çıkınca bir başkasını görevden aldı. Geriye kalan 38 kişi ABD tarihindeki en büyük toplu idamla idam edildi. Çok geçmeden üç infazla ilgili yanıtlanmayan sorular ortaya çıktı. İnfazların üzerinden dört aydan kısa bir süre geçtikten sonra Lincoln, İç Savaş'tan çok Minnesota Savaşı ile ilgili olan 100 sayılı Genel Emir'i yayınladı. Şimdi bir kongre üyesi olan Alexander Ramsey, 1864'te Lincoln'e, Mdewakanton'un 303'ünü idam etmesi durumunda Minnesota'da yeniden seçimde daha fazla destek alacağını söyledi. Lincoln, "Oy için erkekleri asmayı göze alamazdım" diye yanıt verdi. Cezalarını hafiflettiği adamlar Davenport, Iowa'daki bir askeri hapisaneye gönderildi. Piskopos Henry Whipple'in çabaları sayesinde serbest bıraktığı kişilerden birkaçı⁸⁸.

Whig Başkanlık Teorisi

Lincoln, yasama sorumluluğunu Kongre'ye bırakırken yasaların uygulanmasına odaklanan Whig başkanlık teorisine bağlı kaldı. Lincoln, sert Yeniden Yapılanma programını içeren Wade-Davis Yasa Tasarısı da dahil olmak üzere yalnızca dört yasa tasarısını veto etti. 1862 Çiftlik Evi Yasası, Batı hükümetinin elindeki milyonlarca dönümlük araziye düşük maliyetle satın alınabilir hale getirdi. 1862 Morrill Arazi Hibe Kolejleri Yasası, her eyaletteki tarım kolejleri için devlet hibeleri sağladı. 1862 ve 1864 Pasifik Demiryolu Kanunları, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1869'da tamamlanan ilk kıtalararası demiryolunun inşası için

⁸⁸ Lorant, *The Life of Abraham Lincoln...*, p. 215.

federal destek sağladı. 1850'lerde tedbirlere karşı çıkan kongre üyeleri ve senatörler⁸⁹.

Lincoln, kabinesinin seçiminde ve kullanımında, rakiplerinin güçlü yanlarını, başkanlığını cesaretlendirecek şekilde kullandı. Lincoln, düşünce süreci hakkında şu yorumu yaptı: "Kabine'de partinin en güçlü adamlarına ihtiyacımız var. Kendi insanlarımızı bir arada tutmamız gerekiyordu. Partiyi inceledim ve bunların en güçlü adamlar olduğu sonucuna vardım. O zaman buna hakkım yoktu. ülkeyi hizmetlerinden mahrum bırakmak." Goodwin, biyografisinde grubu Rakipler Takımı olarak tanımladı. Federal hükümetin gelirlerini artırmak için iki önlem alındı: tarifeler (uzun süredir devam eden bir politika) ve Federal gelir vergisi. 1861'de Lincoln, Buchanan'ın yürürlüğe koyduğu ilkinin ardından ikinci ve üçüncü Morrill Tarifelerini imzaladı. Aynı zamanda 1861 Gelir Yasası'nı da imzalayarak ABD'nin ilk gelir vergisini oluşturdu; 800 doların (2022'de 26.056 dolara eşdeğer) üzerindeki gelirler üzerinden yüzde 3'lük sabit bir vergi. 1862 Gelir Yasası, gelirle birlikte artan oranları benimsedi⁹⁰.

Lincoln Yönetimi, federal hükümetin diğer alanlardaki ekonomik nüfuzunun genişletilmesine başkanlık etti. Ulusal Bankacılık Yasası, ulusal bankalar sistemini oluşturdu. ABD ilk kez, arka yüzü yeşil baskılı, dolar olarak bilinen kağıt para birimini piyasaya sürdü. 1862'de Kongre Tarım Bakanlığı'nı kurdu.

Taslağın yenileneceği yönündeki söylentilere yanıt olarak, New York World ve Journal of Commerce editörleri, editörlere ve diğerlerine altın piyasasını ele geçirme fırsatı yaratan sahte bir taslak bildiri yayınladılar. Lincoln, bu tür davranışları nedeniyle medyaya saldırdı ve iki gazeteye iki gün boyunca askeri müdahale emri verdi.

Şükran Günü Bildirisi (1863)

Lincoln, Şükran Günü tatilinden büyük ölçüde sorumludur. Şükran günü 17. yüzyılda New England'da bölgesel bir tatil haline gelmişti. Federal hükümet tarafından düzensiz tarihlerde ara sıra ilan edilmişti. Daha önceki duyuru 50 yıl önce James Madison'ın başkanlığı sırasında yapılmıştı. 1863'te Lincoln, o yılın Kasım ayının son Perşembe gününü Şükran Günü olarak ilan etti.

Haziran 1864'te Lincoln, Kongre tarafından kabul edilen ve şu anda Yosemite Ulusal Parkı olarak bilinen bölge için benzeri görülmemiş bir federal koruma sağlayan Yosemite

⁸⁹ Daniel Walker Howe, *The Political Culture of the American Whigs* (Chicago: U of Chicago P, 1979), p. 1.

Bağışını onayladı.

Lincoln'ün mahkeme adaylıkları konusundaki felsefesi şuydu: "Bir adama ne yapacağını soramayız ve eğer sorulursa ve o da bize cevap verirse, onu bundan dolayı küçümsemeliyiz. Bu nedenle görüşleri bilinen bir adamı seçmeliyiz." Lincoln, Yüksek Mahkeme'ye beş atama yaptı. Noah Haynes Swayne, Birliğe bağlı, kölelik karşıtı bir avukattı. Samuel Freeman Miller, 1860 seçimlerinde Lincoln'ü destekledi ve açık bir kölelik karşıtıydı. David Davis, 1860 yılında Lincoln'ün kampanya yöneticisiydi ve Lincoln'ün çalıştığı Illinois mahkemesinde yargıç olarak görev yapmıştı. Önceki Kaliforniya Yüksek Mahkemesi yargıcı olan Demokrat Stephen Johnson Field, coğrafi ve siyasi dengeyi sağladı. Sonunda Lincoln'ün Hazine Bakanı Salmon P. Chase, Baş Yargıç oldu. Lincoln, Chase'in yetenekli bir hukukçu olduğuna, Yeniden Yapılanma yasasını destekleyeceğine ve atanmasının Cumhuriyetçi Partiyi birleştirdiğine inanıyordu.

Dış Politika

Lincoln, ana siyasi rakibi William H. Seward'ı Dışişleri Bakanı olarak atadı ve diplomatik konuların çoğunu portföyünde bıraktı. Ancak Lincoln, himaye politikasının bir parçası olarak bazı üst düzey diplomatları seçti. Ayrıca Britanya ile bir savaşın tırmanmadığından emin olmak için 1861'in sonlarında Trent Olayı'nın ele alınmasını da yakından izledi. Seward'ın asıl rolü İngiltere ve Fransa'nın Konfederasyonu desteklemesini engellemektir. İngiltere ve Fransa'ya, Güney'i desteklemeleri halinde Birliğin onlara savaş ilan edeceğini belirttikten sonra başarılı oldu⁹¹.

Suikast

John Wilkes Booth tanınmış bir aktör ve Maryland'den bir Konfederasyon casusuydu; Konfederasyon ordusuna hiç katılmamış olmasına rağmen Konfederasyon gizli servisiyle bağlantıları vardı. Lincoln'ün 11 Nisan 1865'teki son halka açık konuşmasına katıldıktan sonra, Lincoln bu imtiyazın bazı siyah adamlara, özellikle de "çok zeki olanlara ve asker olarak devamına hizmet edenlere" verilmesi yönündeki tercihini belirtti. Booth, Başkana suikast düzenlemek için bir komplo kurdu. Booth, Lincoln'lerin General Grant ile bir oyuna katılma niyetini öğrendiğinde, Lincoln ve Grant'e Ford Tiyatrosu'nda suikast düzenlemeyi planladı. Lincoln ve eşi, Birliğin Appomattox Adliyesi Muharebesi'ndeki zaferinden sadece

⁹⁰ Henry Adams, nJe Life of Albert GalASUN (Philadelphia: J.B. Lippincot.t & Co .. 1880), p. 635.

⁹¹ Henry Adams, nJe Life of Albert GalASUN (Philadelphia: J.B. Lippincot.t & Co .. 1880), p. 635

beş gün sonra, 14 Nisan akşamı Our American Cousin oyununa katıldılar. Grant son dakikada oyuna katılmak yerine New Jersey'e çocuklarını ziyaret etmeye karar verdi.

14 Nisan 1865'te, suikasta kurban gitmeden saatler önce Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri Gizli Servisi'ni kuran yasayı imzaladı ve akşam saat 10:15'te Booth, Lincoln'ün sinema salonunun arkasına girdi, arkadan yaklaştı ve Lincoln'ün kafasının arkasına ateş ederek onu ölümcül şekilde yaraladı. Lincoln'ün konuğu Binbaşı Henry Rathbone bir an Booth'la boğuştu ama Booth onu bıçakladı ve kaçtı. Lincoln, Doktor Charles Leale ve diğer iki doktorun müdahalesinden sonra caddenin karşısındaki Petersen House'a götürüldü. Lincoln, sekiz saat komada kaldıktan sonra 15 Nisan sabahı saat 7:22'de öldü. Stanton selam verdi ve "Artık çağlara ait." dedi. Lincoln'ün naaşı bayrağa sarılı bir tabuta yerleştirildi, tabut bir cenaze arabasına yüklendi ve Birlik askerleri tarafından Beyaz Saray'a kadar eşlik edildi. Başkan Johnson aynı günün ilerleyen saatlerinde yemin etti.

İki hafta sonra, teslim olmayı reddeden Booth, Virginia'daki bir çiftliğe kadar takip edildi ve Çavuş Boston Corbett tarafından ölümcül bir şekilde vuruldu ve 26 Nisan'da öldü. Savaş Bakanı Stanton, Booth'un canlı yakalanması emrini vermişti, bu nedenle Corbett başlangıçta tutuklandı. askeri mahkemeye çıkarılacak. Kısa bir röportajın ardından Stanton onu vatansever ilan etti ve suçlamayı reddetti⁹².

Cenaze Ve Defin

Başkan, 19-21 Nisan tarihleri arasında önce Beyaz Saray'ın Doğu Odası'nda, ardından da Capitol Rotunda'da yattı. Lincoln'ün ve oğlu Willie'nin cesedini içeren tabutlar, Lincoln Özel cenaze töreninde üç hafta boyunca seyahat etti. Tren, Washington DC'den Springfield, Illinois'e kadar dolambaçlı bir rota izledi ve yüz binlerce kişinin katıldığı anma törenleri için birçok şehirde durdu. Tren bandolar, şenlik ateşleri ve ilahiler söylenerek ya da sessiz bir keder içinde geçerken pek çok kişi rayların kenarında toplandı. Şair Walt Whitman, Lincoln hakkında yazdığı dört şiirden biri olan " When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd"u kendisine övgüde bulunmak için besteledi. Afrikalı Amerikalılar özellikle etkilendi; " Musa " larını kaybetmişlerdi. Daha geniş anlamda tepki, savaşta pek çok erkeğin ölümüne tepkiydi. Tarihçiler yaygın şok ve üzüntüyü vurguladılar, ancak Lincoln'den nefret eden bazı kişilerin onun ölümünü kutladığını kaydetti. Lincoln'ün naaşı Springfield'daki Oak Ridge Mezarlığı'na

92 Lorant, The Life of ABRAHAM LINCOLN..., p. 225

gömüldü ve şu anda Lincoln Mezarı'nda yatıyor⁹³.

Sonuç

SIRADAN BİR KULÜBEDEN BİR DEVLET BAŞKANI OLABİLMENİN ÖRNEĞİNİ ORTAYA KOYAN ABRAHAM LINCOLN, AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN İLK VE EFSANEVİ BAŞKANI OLMAYI BAŞARMIŞTIR. HİÇBİR ASKERİ EĞİTİM ALAMAMASINA RAĞMEN BİR DEVLETİ ASKER OLARAK YÖNETEBİLME KABİLİYETİNE SAHİP OLMASI, ONU EŞSİZ VE DEĞERLİ KILAN EN ÖNEMLİ HUSUSLARIN BAŞINDA GELMEKTEDİR.

Lincoln'ün Kasım 1860'taki seçimi, ülkeyi hızla İç Savaş'a sürükleyen bir dizi olayı başlattı. Güneyliler için Lincoln'ün zaferi, Güneyli bir eyaletten tek bir seçmen oyu almadan kazandığı için siyasi süreçteki etkilerinin sonunu temsil ediyordu. Artık seçimlerin sonucunu etkileyemeyeceklerse, birçok Güneyli kendi çıkarlarını korumaya devam edip edemeyeceklerini merak etmeye başladı ve kısa sürede bunu yapamayacakları sonucuna vardı. Lincoln'ün seçilmesinden birkaç gün sonra, Güney Carolina ayrılma yönünde adımlar attı ve Aralık ayında Birlik'ten resmen çekildi. Şubat 1861'in sonuna gelindiğinde "Derin Güney"den altı eyalet daha ayrılmıştı: Mississippi, Alabama, Georgia, Florida, Louisiana ve Texas. Bu yedi eyaletin temsilcileri daha sonra Montgomery, Alabama'da toplandı ve Amerika Konfedere Devletleri adında yeni bir hükümet kurdu.

O anda, sözde "sınır eyaletleri" ayrılmayı reddettiler, ancak bunlar köle devletleriydi ve bu nedenle Lincoln, sınır eyaletlerinin Derin Güney'e katılmaya karar verebileceğinden endişelenmek zorundaydı. Lincoln artık bölünmüş bir ulusun seçilmiş başkanıydı. Ancak Mart ayında fiilen göreve gelene kadar kriz, ayrılmanın yasa dışı olduğuna inanmasına rağmen zorla müdahale etme ve bunu engelleme hakkına sahip olduğuna inanmayan Başkan James Buchanan'ın sorumluluğundaydı. Bunun yerine Kongre, hiçbirinin pek fazla başarı şansı taşımadığı görülen çeşitli uzlaşma tedbirleri üzerinde çalışmaya başladı. Lincoln, özellikle köleliğin bölgelere yayılması konusunda her türlü uzlaşma girişimine karşı olduğunu özel olarak duyurdu. Ancak kamuoyu önünde, gerçekten göreve gelene kadar duruma müdahale etmemesi gerektiğini savundu. Bunun yerine kabinesini toplamaya başladı. Bu dönemde seçtiği kabine üyelerine bakarken, neden bu seçimleri yaptığını düşünün. Örneğin, Cameron beceriksiz ve sahtekar olarak ün yapmışken, ülke görünüşte savaşın eşiğindeyken

⁹³ Lorant, The Life of ABRAHAM LINCOLN..., p. 226

onu savaş bakanı olarak Simon B. Cameron'u seçmeye iten faktörler nelerdi? Lincoln, Washington'a gitmeden önce üvey annesine veda etmek için Coles County'ye gitmek için zaman buldu. Onu çalışmaya ve okumaya ilk teşvik eden oydu ve bunun sonucunda aralarında özel bir bağ oluştu. Lincoln oradayken babası Thomas Lincoln'ün mezarını da ziyarete gitti. Bu, Lincoln'ün babasının mezarını ziyaret ettiği tek zamandı. Orada dururken Lincoln'ün kafasından neler geçtiğini hayal edin. Elbette gençliğini düşünmüş ve kendini eğitime konusundaki kararlılığını hatırlamış olmalı, ancak babası ona eğitimin faydasız ve zaman kaybı olduğunu söylemişti. Lincoln ile babası arasındaki uçurum gerçektir ve Lincoln'ün, babasının eğitime yönelik tutumuna hâlâ kırgın ve kızgın olduğunu hayal etmek zor değil. Şimdi Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olmak için Illinois'den ayrılmak üzereydi. Lincoln, babasının mezarındayken mezar taşının olmadığını fark etti ve bir tane satın alacağına söz verdi.

Kaynaklar

- Allan Nevins, *The Emergence of Lincoln*, (New York: NY, CHARLES SCRIBNER'S SONS, 1950), p. 3.
- Art. bur M. Schlesinger. Jr.. *The Age of Jackson* (Boston: Little, Brown. and Co .. 1945), p. 279.
- Brian R. Dirck, *Lincoln and the Constitution* (Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 2012), p. 9.
- Carpenter, Francis B.. *Beyaz Saray'da Altı Ay: Bir Resmin Hikayesi*, Hurd Ve Houghton, (1866), p. 217.
- Daniel Walker Howe, *The Political Culture of the American Whigs* (Chicago: U of Chicago P, 1979), p. 1.
- David Zarefsky, "Abraham Lincoln, 'A House Divided': Speech at Springfield, Illinois (16 June 1858)," *Voices of DEMOCRACY* 6 (2012), p. 23..
- David Zarefsky, "Lincoln and the House Divided: Launching a National Political Career," *Rhetoric & Public Affairs* 13, no. 3 (2010), p. 423.
- Donald, David Herbert, *Lincoln*, New York, New York: Simon ve Schuste (1996), p. 20-22.
- Donald, David Herbert, *Lincoln*. New York, New York: Simon and Schuster, (1996), p. 21.
- Doris Kearns Goodwin, *Team of Rivals: The Political Genius of Abraham Lincoln* (New York: NY, Simon & Schuster, 2005), p. 8.
- Duane Schultz, "Over The Earth I Come: The Great Sioux Uprising Of 1862", *The Annals Of Iowa*, Vol. 52 (1993), pp. 326-328.
- Harold Holzer. *Lincoln at Cooper Union: The Speech That Made Abraham Lincoln President* (New York: NY, Simon & Schuster, 2004), p. 111.
- Harrison, J. Houston, *Settlers by the Long Grey Trail*. Joseph K. Ruebush Co, (1935), p. 276.
- HENRY ADAMS, *Je Life of Albert GalASUN* (Philadelphia: J.B. Lippincot.t & Co .. 1880), p. 635.
- HENRY ADAMS, *Je Life of Albert GalASUN* (Philadelphia: J.B. Lippincot.t & Co .. 1880), p. 635
- itical Genius of Abraham Lincoln (New York: NY, Simon & Schuster, 2005), p. 54.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

John Poulakos, "Towards a Sophistic Definition of Rhetoric," *Philosophy & RHETORIC* 1, NO. 16 (1983): 36-41.

Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln* (Urbana, IL: University of Illinois Press, 1994), p. 37.

Michael Burlingame, *The Inner World of Abraham Lincoln* (Urbana, IL: University of Illinois Press, 1994), 37.

Michael Hogan and Leroy Dorsey, "Public Opinion and the Nuclear Freeze: The Rhetoric of Popular Sovereignty in Foreign Policy Debate," *Western Journal of Communication* 55, no. 4 (1991), p. 320.

Michael Pfau, *The Political Style of Conspiracy: Chase, Sumner, and Lincoln* (East Lansing, MI: Michigan State University Press, 2005), p. 43.

Nathaniel Grigsby, Silas Richardson, Nancy Richardson, and John Romine, *INTERVIEW WITH WILLIAM H. HERNDON*, Sept. 14, 1865, in Douglas L. Wilson and Rodney O. Davis, eds., *Herndon's Informants: Letters, Interviews, and Statements about Abraham Lincoln* (Urbana: University of Illinois Press, 1997), p. 450.

Plowden, David, *Lincoln and His America: 1809-1865* (New York, NY: The Viking Press, 1970), p. 10.

Robert Bray, *Reading with Lincoln* (Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 2010), 41-48.

Sandburg, Carl, *Abraham Lincoln: The Prairie Years*. San Diego, California: HARCOURT. OCLC 65, (1926), p. 20.

Sean Wilentz, *The Rise of American Democracy: Jefferson to Lincoln* (New York, NY: Norton, 2005), p. 736.

Stefan Lorant, *The Life of Abraham Lincoln: A Short, Illustrated Biography*, USA 1955, p. 7; Henry Adams, *The Life of Albert Gallatin* (Philadelphia: J.B. Lippincott & Co. 1880), p. 635.

Timothy Good, *Lincoln For President: An Underdog's Path to the 1860 Republican Nominaiton*, (Jefferson, NC: McFarland & Company, Inc), p. 9.

Timothy Good, *Lincoln For President: An Underdog's Path to the 1860 Republican Nominaiton*, (Jefferson, NC: McFarland & Company, Inc), p. 9.

Warren, Louis A. (2017). *Lincoln's Youth: Indiana Years, Seven to Twenty-One, 1816–1830* (Classic Reprint). London, England: (2017), p. 3-4.

Warren, Louis A., *Lincoln's Youth: Indiana Years, Seven to Twenty-One, 1816–1830* (Classic Reprint). London (2017), p. 4.

MORMON TARİHİ VE MODERN HAYATA BAKIŞ AÇILARI

*Musa AYDIN
**Zeynep ŞEN
***Mehmet ARSLAN
****Abdullah PEKŞEN
*****Mustafa Kemal ARSLAN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

30. 09. 2023

Makale Kabul Tarihi

10. 11. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Musa Aydın, Zeynep Şen, Mehmet Arslan, Abdullah Pekşen, Mustafa Kemal Arslan, "Abraham Lincoln'ün Yaşamı, Politik Kariyeri Ve Suikaste Uğraması", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 320-336.

Apa: Aydın, M., Şen, Z., Arslan, M., Pekşen, A., Arslan, M. K., (2023), "Abraham Lincoln'ün Yaşamı, Politik Kariyeri Ve Suikaste Uğraması", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 320-336.

Özet

Chicago Üniversitesi'nden Modern Hıristiyanlık Tarihi Profesörü Martin E. Marty, "Mormon tarih yazımındaki krizin" anlaşılmasına önemli bir katkıda bulunmuştur. Onun argümanlarını ortaya koyacağım ve onların sağlamlığını inceleyeceğim. Aynı zamanda bu en saygın Amerikalı kilise tarihçisinin çoğu konuda benim ilerletmek istediğim pozisyona yakın olduğunu ve duruşunun Mormon ve Yusuf Kitabı hakkında doğal açıklamalar üreten tarihçilerinkinden daha incelikli ve daha sağlam temellere dayandığını da göstereceğim. Smith'in kehanet iddiaları. Marty'nin Mormon tarihçileri tarafından şu anda tartışılmakta olanlara ilişkin analizi, hem üzerinde bazı kafa karışıklıklarının olduğu temel konulara açıklık getirilmesini hem de daha fazla açıklama yapılması için sağlam bir başlangıç noktası teşkil etmektedir.

Bu makalede Mormonların inanç sisteminin doğru olup olmadığı ve modernleştirilip modernleştirilemeyeceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Hristiyanlık, İnanç, Modern, Mormon, Tarikat.

Abstract

Martin E. Marty, Professor of Modern History of Christianity at the University of Chicago, has made a significant contribution to understanding the "crisis in Mormon historiography." I will lay out his arguments and

* Müdür Yardımcısı, Hüseyin Ak İlkokulu, aydin-musa@hotmail.com, Orcid: 0009-0007-9655-142X

** Müdür Yardımcısı, Antalya Kepez Hüseyin Ak Anaokulu, zeynep400@gmail.com, Orcid: 0009-0007-8023-5916

*** Şube Müdürü, Milli Eğitim Müdürlüğü, arslanmehmet@meb.gov.tr, Orcid: 0009-0003-0955-4114

**** Müdür Yardımcısı, Hüseyin Ak İlkokulu, apeksen@gmail.com, Orcid: 0009-0009-2647-155X

***** Öğretmen, Antalya Kepez Hüseyin Ak İlkokulu, mustafakemalarслан31@hotmail.com, Orcid: 0000-0003-4419-7944

examine their soundness. I will also show that this most respected American church historian is on most issues close to the position I wish to advance, and that his stance is more subtle and more well-founded than those of historians who have produced naturalistic explanations of Mormon and the Book of Joseph. Smith's prophetic claims. Marty's analysis of what is currently being debated by Mormon historians provides both clarification of key issues on which there has been some confusion and a solid starting point for further clarification.

This article focuses on whether the belief system of Mormons is correct or not and whether it can be modernized.

Key Words: America, Christianity, Faith, Modern, Mormon, Sect.

Giriş

Marty, makalesinin dar odağına rağmen, Mormon tarihçileri arasında, Mormon tarihi yazımının profesyonelleştiği yirmi yıldan daha eski olan bir anlık inancı tanımlamayı başarıyor¹. Oldukça yeni olduğunu düşündüğü, tanımladığı kriz aslında yarım yüzyıldır yaşanıyor². Mormon geçmişine dair bir zorunluluğun ilk işaretleri, Mormon Kitabı'na bir saldırı olarak başlayan, Fawn M. Brodie'nin Joseph Smith hakkındaki kötü şöhretli biyografisi olan *No Man Knows My History*'nin 1945'te yayınlanmasıyla Azizlerin dikkatini çekti ve sonunda Joseph Smith'in kehanet iddialarının tam ölçekli bir doğalcı açıklamasını oluşturdu³. Bu tür çabaların karşısında, 1948'den sonra Mormon Kitabı'nın hem mesajı hem de tarihsel gerçekliği dahil olmak üzere hakikatinin ve ayrıca Joseph Smith'in ilgili kehanet iddialarının başlıca entelektüel savunucusu haline gelen Hugh Nibley'nin çeşitli makaleleri vardı. Onun iade edilmiş müjdeye ilişkin anlayışı, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna gelindiğinde neredeyse bütün bir Son Zaman Aziz entelektüelleri kuşağını tuzaga düşüren bir ideoloji olan laik kökten dinciliğe karşı bir küçümsemeyi ve aynı zamanda Orta Çağ'da bulunan duygusal mezhepçi köktenciliklere karşı bir tiksintiyi ortaya koymaktadır. Amerikan muhafazakar dindarlığının büyük bir kısmı.⁴

Marty'ye göre "Mormon tarih yazımında bir krize" işaret eden mevcut Revizyonist açıklamalar⁵ ve bunların imaları ve tutarlılıkları hakkında devam eden tartışmalar, her zaman

Bu makale Midgley, Louis. "The Challenge of Historical Consciousness: Mormon History and the Encounter with Secular Modernity." In *By Study and Also By Faith*, Volume 2, edited by Stephen D. Ricks and John M. Lundquist, Vol. 2, pp. 502-551 adlı makalesinden tercüme edilerek üretilmiştir

¹ Midgley, Louis. "The Challenge of Historical Consciousness: Mormon History and the Encounter with Secular Modernity." In *By Study and Also By Faith*, Volume 2, edited by Stephen D. Ricks and John M. Lundquist, Vol. 2, pp. 502-551; Martin E. Marty, "Two Integrities: An Address to the Crisis in Mormon Historiography," an address given at the meeting of the Mormon History Association on May 7, 1983, in Omaha, Nebraska, and published in the *Journal of Mormon History* 10 (1983): 3-19; reprinted as "History: The Case of the Mormons, a Special People," in his *Religion and Republic: The American Circumstance* (Boston: Beacon Press, 1987), 303-25, 377-78. Pages referring to this reprint will appear in brackets following the page numbers for "Two Integrities." He was responding to "On the Question of Faith and History," a paper I read at the Western History Association meetings in October 1981 in San Antonio, Texas.

² Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 502.

³ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 502; 3. Fawn M. Brodie, "Fawn McKay Brodie: An Oral Interview," *Dialogue* 14/2 (Summer 1981), p. 104-105

⁴ Thomas G. Alexander, "Toward the New Mormon History: An Examination of the Literature on the Latter-day Saints in the Far West," in Michael P. Malone, ed., *Historians and the American West* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1983), p. 347-48.

⁵ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 503; Richard P. Howard, "Revisionist History and the Document Diggers," *Dialogue* 19/4 [Winter 1986], p. 69

Brodie veya Dale L. gibi daha önceki iç muhaliflerin çalışmaları kadar açık sözlü veya zarif değildir. Morgan.⁶ Yine de, bu açıklamalar, Mormon'un temel metinlerini yorumlamak için natüralist terimlerin ve kategorilerin kullanılması yoluyla Son Zaman Aziz inancının, incelikli bir şekilde dönüştürülmesini gerektirir. Moderniteyle, özellikle de seküler köktencilik (Aydınlanma'dan bu yana akademik çevrelerde ilahi şeylerin anlaşılmasına hakim olan natüralist ideoloji) unsurlarıyla uzlaşmaya varma arzusundan kaynaklanıyorlar.⁷ Marty'nin incelediği tarih yazımı krizi ancak yakın zamanda ortaya çıktı Her ne kadar açıkça daha eski mücadelelere dayansa da ve bir bakıma Hıristiyan ve Yahudi topluluklarında meydana gelen daha eski bir tartışmayı andırıyor olsa da, Mormon topluluğunun içinden ya da dışından gelen ciddi ilgiyi gösteriyor⁸. Her ne kadar bu eski tartışmaların ayrıntıları Marty'nin "Mormon tarih yazımının krizi"ne ilişkin analiziyle doğrudan alakalı olmasa da bana öyle geliyor ki mevcut tartışmada söz konusu olan şey içerikten ve hatta Son Dönem'deki inanç olasılığından başka bir şey değil. Gün Azizleri bunu biliyor. Kurucu olay ve metinlerin (Joseph Smith'in kehanet iddiaları ve Mormon Kitabı) artık Mormon geçmişinin kontrol altına alınması için bir mücadelenin yürütüldüğü akademik bir arenada tartışıldığını göstermek istemekteydi. Bunun neden böyle olduğunu görmek ve neyin tehlikede olduğunu tam olarak kavramak için şimdi Marty'nin analizine dönecektir⁹.

Mormon İnancının Tartışmaya Açılması

Profesör Marty, Mormon inancının, onu hem araştırmaya hem de tartışmaya açan "tamamen tarihsel bir tarz ve kalıp"⁹ ile karakterize edildiğini anlıyor. Joseph Smith tuhaf bir hikaye anlattı. Gerçek miydi? Eğer o bir yanılısamanın ya da şarlatanlığın kurbanıysa ve mesajı yanlışsa, sonuçta bizi tanrıyla temasa geçirecek hiçbir şeyimiz olmaz. Ancak eğer doğruyu söylediye ve Mormon Kitabı gibi temel metinler gerçekse, o zaman elimizde bir şeyler var demektir. Bu nedenle tarih, iade edilen müjdenin doğruluk iddialarının tartışıldığı arenadır. Mormon Kitabı'nı ve Joseph Smith'in peygamberlik armağanlarının öyküsünü alanlar, burada Tanrı'ya iman etmek için temeller buldular. Diğerleri mesajı almıyor ve Marty'ye göre, "inancı şekillendiren tarihsel olaylara ilişkin görüşleri artık bunu sürdürmelerine izin vermediği için inancı bırakan Mormonlar oldu." ¹⁰

Mormon Kitabı ve Joseph Smith'in hikayesi açık bir şekilde tökezleyen bir engeldir, ancak aynı zamanda kendine özgü bir hafıza ve inanç topluluğunun zeminini de sağlarlar. Son yirmi yılda Mormon tarihi yazımı küçük çaptan akademik endüstriye doğru ilerlerken Marty, inancın tarihsel temellerine ilişkin tartışmanın hem yoğunluk hem de aciliyet açısından kritik bir aşamaya ulaştığı noktaya geldiğine inanıyor. Şu anda tartışılan soruların bazıları inancın özülüyle ilgilidir. "Mormon düşüncesi, İkinci Vatikan Konsili (1962-65) sırasında Roma Katolikliğinin kabul ettiği krizle kıyaslanabilir ama ondan daha derin bir kriz yaşıyor." Katolik krizi dogmatikti; Mormon ajitasyonu, inancın tarihsel temellerinin anlaşılmasını içermesi anlamında tarihseldir.¹¹

⁶ Dale L. Morgan, Dale Morgan on Early Mormonism: Correspondence and a New History, John P. Walker, ed. [Salt Lake City: Signature Press, 1986], p. 219-220.

⁷ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 503; 7. Louis Midgley, "Faith and History," in Robert L. Millet, ed., "To Be Learned Is Good If . . ." (Salt Lake City: Bookcraft, 1987), p. 219-20.

⁸ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 503.

⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 504.

¹⁰ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 504.

¹¹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 505.

Marty'ye göre, bazı Mormon tarihçileri arasındaki inanç krizinin nedeni, "tarihsel olaylara bağlanan veya bu olaylar aracılığıyla aracılık edilen bir inancın, tıpkı geçmişte olduğu gibi, içeriden öğrenenler için her zaman bir 'saldırı' veya 'skandal'ın bazı boyutlarına sahip olmasıdır." Bazıları beklenmedik bir şekilde Joseph Smith'in açıklamasını buluyor. Peygamberlik armağanları, meleklerle ziyaretler, Mormon Kitabı ve diğer vahiyler. Peki neden bu maya şimdi toplumun içine ulaşsın ve bazı aydınların inancına dokunsun? Marty'ye göre, Mormon inancı "tarz ve kalıp" bakımından tamamen tarihsel olduğundan, seküler dinin bazı unsurlarının arkasında işleyen varsayımların etkisi altında geçmişleriyle yüzleşirken bu tür bir krizin bazı Azizleri ele geçirmesi kaçınılmazdı¹².

Mevcut inanç krizinin temel kaynağı, bazı tarihçilerin, Aydınlanma'dan itibaren eğitilmiş insanların düşüncelerine hakim olmaya başlayan rakip veya çatışan ideolojileri benimsemesidir. Kriz, Mormon inancının özü, özellikle de Mormon inancının özü arasındaki çatışmadan kaynaklanmaktadır. Dayandığı kehanet iddiaları ve laik kültürde bulunan bazı baskın fikirler vardı. Peygamberlik iddiaları, hem inancın rakip açıklamaları hem de hayatın anlamına dair rakip laik açıklamalar için ideolojik temeller sağlayan seküler modernite perspektifinden bakıldığında, saçma olmasa da sorgulanabilir görünmektedir¹³.

Marty, mevcut krizin, bazı Son Zaman Azizleri tarihçilerinin, inancın tarihsel temellerini daha geniş kültürden alınan kategoriler ve varsayımlar ışığında değerlendirme girişimlerine odaklandığını savunuyor. Natüralist veya laik açıklamalar inancın içeriğiyle rekabet edebilir ve aynı zamanda inançsızlığa entelektüel gerekçeler de sağlayabilir. Kriz, metinlerin keşfedilmesi veya yayınlanmasıyla ortaya çıkmıyor; yeni metinler yalnızca Mormon geçmişinin resmini karmaşılaştırıyor veya güçlendiriyor. Metinlerin anlaşılmasında zorluklar ortaya çıkar ve bu her zaman tarihçinin göreve getirdiği varsayımları içerir. Bu nedenle kriz, inancın doğruluk iddialarını birdenbire ortaya çıkaran dramatik bir keşif nedeniyle Son Zaman Azizi tarihçilerine dayatılan bir zorluk değildir. Marty, Mormon tarihçilerinin karşılaştığı zorluğu, tarihin değil, inancın kökeni ve anlayış krizi olarak tanımlıyor.¹⁴

Marty, Mormon halkının veya liderlerinin "insani kusurlarının açığa çıkmasıyla inancın tehdit altında olup olmadığı sorusunu" haklı olarak reddediyor. Bu soru, halkla ilişkiler ve pedagojik sorunları veya kendisinin "siyasi utançlar" veya yalnızca "" dediği şeyleri gündeme getiriyor. Bu tür meseleler ne kadar önemli görünse de, "entelektüel olarak bunlar pek ilgi çekici değil." Marty, gerçekten tehlikede olanı ele almak için Mormon olaylarının tarihine ilişkin tartışmayı rahatsız eden "tüm ikincil sorunları ortadan kaldırmaya"¹⁵ çalışıyor. Krizin, kurucu olayların anlaşılması gereken yol üzerinde yoğunlaştığını gösteriyor - bu, inanç için gerekli olan bir şeyin göz kamaştırıcı bir şekilde reddedilmesinin yol açtığı bir kriz değil, Joseph Smith'in armağanlarının, özel vahiylerinin ve vahiylerinin anlaşılmasına odaklanıyor.

Marty, mevcut tartışmanın esasını, daha geniş kültüre ait bazı baskın fikirlerin Mormon tarihçileri üzerindeki etkisine kadar takip ediyor. O, imanın hem içeriğinin hem de olanağının geçmişin anlaşılma şekliyle bağlantılı olduğunu savunur. Doğru bir şekilde şu konuda ısrar ediyor: "Eğer başlangıçsa... İlk Görüm ve Mormon Kitabı krizden sağ çıkabilir, ardından gezinti yolunun geri kalanı takip eder ve burada olup biten hiçbir şey bütünü

¹² Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 505.

¹³ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 505.

¹⁴ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 506.

¹⁵ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 506.

mucizesini gerçekten gölgeleyemez. Eğer ilk adımlar hayatta kalamazsa, hikayenin geri kalanına kaderci ya da inanç dolu bir ilgi değil, yalnızca antikacı olabilir."¹⁶ Bu, yeni natüralist (veya Mormon olaylarının can alıcı temellerine ilişkin seküler) anlayışlar.

Modernliğe Yönelik Çatışmalar

Marty, Joseph Smith'in bir sahtekar olduğuna ya da bir illüzyon ya da yanılsamanın kurbanı olduğuna ya da Mormon Kitabı'nın kurgu olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmadığını kabul ediyor yalnızca bir inanç krizi var. Bu krizin köklerinin izini Aydınlanma'yla birlikte Protestan ve Roma Katolik dindarlığını aşındırmaya başlayan ideolojilere kadar sürüyor. Marty'ye göre, Azizlerin inancının tarihsel temellerine yönelik zorluklar, Hıristiyan ve Yahudi inançlarını çürütenlerle benzerdir. Diğer makalelerinde, Hıristiyan inancına, Modern'i Modernlik Öncesi dünyadan ayıran birbiriyle ilişkili ama aynı zamanda rakip seküler ideolojiler kümesini tanımlamak için yaygın olarak kullanılan bir terim olan "modernite" nedeniyle karşılaştığı zorlukları anlatır.¹⁷ Şu ifadeyi kullanır: "Havarilik kabını etkileyen korozyon sürecini" tanımlamak için "modernite asitleri"¹⁸. Modernite, bilimciliği -yeni bir laik bilim dininin yanı sıra Tanrı'yı tarihten ve genel olarak dünyadan uzaklaştıran ideolojileri- doğurur. Modernite en sonunda Marx'ın, Nietzsche'nin, Darwin'in ve Freud'un -sözde "Tanrı Katilleri"nin- yazılarında tam meyvesini verir.¹⁹

Modernite, İncil inancının tarihsel temellerine meydan okuyan yeni tarih anlayışlarının yanı sıra, kültürün tüm unsurlarını görelilik denizine sokan bir tarih bilincinin yükselişini de içermektedir. Rahatsızlığın kaynağı, tarihsel temelli ve dolaylı inanç iddialarına meydan okuyan, yalnızca aklın sınırları dahilindeki din olmak yerine, tüm konumların, özellikle de özel vahiylerle dayananların ve hatta bu temellere dayananların göreliliğine dair tarihselci inanç haline geliyor. Bu, tarihin gerçeklerinin kanıtlanamayacağı anlamına gelmez; hatta tarihselcilik perspektifinden bakıldığında bu hakikat anlayışının kendisi bile tarihteki sürekli fikir akışının yalnızca bir parçasıdır.²⁰

Marty'nin "on dokuzuncu yüzyılda Batı Avrupa'daki Protestan düşünceli bilim adamlarının iliklerini kestiğine" inandığı "tarihsel bilinç krizi" Hıristiyan dünyasını rahatsız etmeye devam ediyor. Bu kriz, Azizlerin geçmişleriyle ilgili düşünce öncesi saflıklarından ortaya çıkarken şimdi karşı karşıya oldukları krize benziyor²¹. Krizin başlıca kaynaklarından biri, Aydınlanma temelli batıl inanç korkusunun kalıntılarıdır. Hıristiyan dindarlığına yönelik saldırı aynı zamanda "Hıristiyanlığın farklılığını başka yolların karşısında göreceleştirmeye" başlayan tarihsel bilince bağlı ideolojilerden de geldi.²² Dolayısıyla modernite, genellikle tarihselcilik olarak bilinen Aydınlanma'ya yönelik Romantik tepkiyi de içerir.

Modernite, tarihçilerin kalplerine ve zihinlerine yerleşmiş diğer ideolojileri de içerir: Marty'ye göre "On dokuzuncu yüzyılda", "modern eleştirel tarih çağında, tarihsel bilincin krizi yoğun ve şiddetli hale geldi. Artık hiçbir olay, deneyim, iz ya da metin, değerlerden bağımsız ve tarafsız olabileceklerine inanan tarihçilerin incelemesinden muaf değildi. Bugün

¹⁶ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 507.

¹⁷ Martin E. Marty, "Afterword," in Martin E. Marty, ed., *Where the Spirit Leads: American Denominations Today* (Atlanta: John Knox Press, 1980), p. 231.

¹⁸ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 507; 25. Martin E. Marty, *The Public Church: Mainline-Evangelical-Catholic* (New York: Crossroad, 1981), p. ix

¹⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 507.

²⁰ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 508.

²¹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 508.

²² Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 508.

elbette kimse onları arayışlarında başarılı olarak görmüyor. Radikal Hegelci diyalektik, neo-Kantçı katılık ya da tarafsız olabileceğini düşünen pozitivizmin önyargıları tarafından lekelenmişlerdi.” Bütün bunlar artık saflık gibi görünüyor, ama bir zamanlar “okuyanlar arasındaki ilkel saflığı yok etmede son derece başarılıydı”. Marty, Mormon tarihçileri arasındaki krizin izini Aydınlanma'ya uzanan ideolojilere kadar sürüyor: akla güven ve batıl inanç korkusuna, saf pozitivist tarihsel nesnellik kavramlarına, görecelik ve dolayısıyla eşitlik konusundaki tarihselci ısrara kadar. tüm inançlar veya tüm dinler. Ancak bu ideolojiler artık zor günler geçirdi. Geçmişin bu entelektüel modaları Mormon geçmişini anlamının temelini oluşturmaları mı? Bu konuda sessiz kalıyor. Başka bir yerde Marty, inananların modernitenin modasına ahlaksızca teslim olmasından duyulan endişeyi hem anlatıyor hem de ifade ediyor. İnançlılarla modernite arasındaki çeşitli karşılaşmaların nefis ironisini Amerikan dindarlığına ilişkin yorumunun özüne dönüştürdü. Aynı zamanda, içeriği ve ana hatları ne olursa olsun, Hıristiyan inancının tarih yazımında meşru bir yere sahip olduğunu da ikna edici bir şekilde savunur.²³ Modernitenin yıpratıcı etkileri, farklı dindarlık türleri üzerinde farklı şekillerde etkiye sahiptir. Bazı Mormon tarihçileri arasındaki mevcut inanç krizini yaratan özel "modernlik yönü", "modern tarihsel bilinç ve eleştirinin meydan okumasıyla ilgilidir" ve kendisinin "tarihin yükü" olarak adlandırdığı şeyden kaynaklandığını ileri sürer. ²⁴

On dokuzuncu yüzyılın yıpratıcı ideolojileriyle yüzleşen Hıristiyanlar buna çeşitli şekillerde karşılık verdiler. Marty bu yanıtların kapsamını anlatıyor. Daha önce laik köktencilik olarak tanımlanan şeyin çekimini hissettiklerinden, "Bazıları inançlarını kaybetti" diye açıklıyor. Marty'ye göre diğerleri inançlarını görünüşte daha tatmin edici bir şekilde doğrulamanın yollarını bulurken; diğerleri seküler ideolojik baskılara uyum sağlamak için inancın içeriğini dönüştürdü ve bazıları daha önce mezhepçi köktencilik olarak adlandırılan “savunmacı köktenciliklere” yöneldi. Ancak Marty, modernitenin Mormon tarihçileri üzerindeki etkisini incelerken aynı türden yanıtları kabul etmiyor. Eğer Marty, modernitenin krizine verilen yanıtların tamamını incelemiş olsaydı, daha dengeli ve eksiksiz, daha tutarlı olurdu. Mormon tarihçileri arasında inanç. Bunlar, gösterileceği gibi, muhalefet ve inkar, inanç kaybı veya revizyonist açıklamalardaki belirli rakip ideolojilere uyum sağlamak için inancın içeriğinde radikal değişiklikler olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bazı dikkate değer durumlarda Mormon inancına ve onun tarihine ilişkin daha yeterli açıklamaları ortaya çıkardı. Ne yazık ki Marty, benzetmesinde ortaya konan alternatifler yelpazesini sürdürmeyi ihmal ediyor²⁵.

Marty, krizin çok eşlilik veya Azizlerin veya liderlerinin hataları gibi ikincil veya ikincil sorunları içermediğini fark eder. Onun tartışması "üretici meseleler" üzerine odaklanmıştır. Temel soru, Joseph Smith'in "teofanilerinin" ve "vahiylerinin" doğruluğuyla ilgilidir. Joseph'in tezahürleri - kehanet karizmaları ziyaret edildi, melekler ve kahin taşlarıyla birlikte, kurucu vahiy olan Mormon Kitabı ile bağlantılıdır. Bunlar birlikte çalışarak "Mormon tarihi için tek bir temel oluşturuyor. Tarihçiler hem süreci hem de ürünü sorguladığında, kutsal bir yere gelirler ya da bu zeminde dururlar.” Eğer vahiyler hayatta kalmazsa, “hikâyenin geri kalanına kadersel ya da iman dolu bir ilgi değil, yalnızca antikacı olabilir.” Temel mesele birbiriyle bağlantılı iki sorunun birleşimi haline geliyor: Joseph Smith gerçek bir kahin ve peygamber miydi ve Mormon Kitabı doğru mu? Eğer biri ya da diğeri

²³ Martin E. Marty, “The Difference in Being a Christian and the Difference It Makes—for History,” in C. T. McIntire and Ronald A. Wells, eds., *History and Historical Understanding* (Grand Rapids: Eerdmans, 1984), 41-45.

²⁴ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 509.

²⁵ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 510.

doğruysa, her ikisi de birbiriyle bağlantılı olduğu için, diğerinin doğruluğu böylece garanti altına alınmış olur. Marty, Mormonların geçmişine dair antika merakının ötesinde bir merakın olması için temel soruların olumlu yanıtlanması gerektiğinde ısrar ediyor. Bu nedenle, Mormon geçmişine yönelik önemli bir tepki, olayların tamamen doğru olduğunu düşünenlere bağlıdır. "Peygamber'in insanı aziz kıldığını söylemek" ve peygamberlik iddialarını inkar etmek ya da reddetmek "tam da insanı aziz yapan şeydir" Mormonluğu bırakın ya da ilk etapta asla din değiştirmeyin."²⁶

Mormonların Geçmişi ve Geçmiş Kaygıları

"Katı peygamber/dolandırıcılık karşıtlığı" Marty'yi rahatsız ediyor. Joseph Smith'in gerçek bir peygamber olup olmadığının sorulması, inananlar ile ona sempati duyan inananmayanlar arasındaki tartışmalar üzerinde caydırıcı bir etki yaratıyor ve bunun herkesi tatmin edecek şekilde çözülebilecek bir soru olması pek mümkün görünmüyor. Her halükarda çoğu tarihçi bu özel sorun üzerinde yoğunlaşmak istemez. Belki de temel sorunun farklı bir şekilde formüle edilmesi, tarihçilerin, özellikle de moderniteyi kavrayanların kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ikincil konulara dikkat çekmeyi kolaylaştırabilir. Marty, "üretici Mormon olaylarını ele alan peygamber/sahtekarlık meselesinin" dışına veya ötesine geçmek için mücadele ediyor.²⁷ Ancak aynı zamanda Joseph Smith'in iddialarının neden peygamber ya da peygamber olmayan bir cevap talep edecek şekilde olduğunu da açıklıyor. Üretken olaylarla uğraşırken Marty, her ikisine birden sahip olunamayacağını hissediyor.

Ancak Marty, bir yandan Joseph Smith'in kehanet iddialarına değinirken bir yandan da eski peygamber/sahtekarlık diyalektiğinden kaçınmaya çalışıyor. Bunu yapmanın iki yolunu önerdi. Birincisi, tarihçiler Joseph Smith'in gerçek bir peygamber olup olmadığı ve Mormon Kitabı'nın gerçek bir antik tarih olup olmadığı sorusunu basitçe parantez içine alabilir veya askıya alabilirler. Bunu, Marty'nin "yeni bir dizi soru" dediği şeyle başa çıkmak için yapabilirler; bunlar arasında şunlar yer alır: "[bu tür şeylere inananlar] bu insanlar ne tür insanlardır, bu inanç ne tür bir inançtır, ne tür bir peygamberdir?" Joseph Smith ne tür bir teofani ve vahiyledi?" İkincil soruları araştırmak için birincil soru parantez içine alınabilir. Ancak, devreye giren temel meseleye ilişkin örtülü bir yanıt olmadan bu "diğer sorularla" başa çıkmanın mümkün olup olmadığı, bırakın çözüme kavuşturmak şöyle dursun, tartışılmadı. Marty ayrıca tarihçilerin Joseph Smith'in kehanetini çürütmesinin pek olası olmadığını da savunuyor. "Smith'in sahtekâr olduğunu kendilerini tatmin edecek şekilde kanıtlamayı mümkün bulabilirler"²⁸ ancak başkalarını başarılı olduklarına ikna etmekte zorluk yaşayabilirler. Her halükarda, "dolandırıcılık, sahtekarlık veya şarlatanlık meselesinin çoğu zaman tarih mesleğini meşgul etmesine gerek yoktur" ancak bu, bazı tarihçilerin dikkatini çekmediği anlamına gelmez ya da tarihçilerin Joseph Smith'in kehanet niteliğindeki iddialarının doğruluğu hakkında oluşturdukları görüşlerin, onları çoğu zaman meşgul eden soruların yanıtları üzerinde ince bir etkiye sahip olmadığı. Marty, Joseph Smith'in iddialarının doğruluğu sorusunu paranteze almaya çalışan tarihçilerin hâlâ bu iddia nedeniyle "dındır edildiğini veya hayal kırıklığına uğradığını"²⁹ kabul ediyor. Joseph Smith'in gerçek bir peygamber olup olmadığı ve Mormon Kitabı'nın doğru olup olmadığı sorusunun cevabı, geri kalanlar hakkında ne düşündüklerini kontrol etmese de etkileyebilir.

Joseph Smith'in kehanet niteliğindeki iddialarının doğruluğu sorusunun ikinci yolu,

²⁶ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 510.

²⁷ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 511.

²⁸ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 511.

²⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 512.

"eskisinden daha radikal sorular" sormaya başlayan bazı Son Zaman Azizleri tarihçileri tarafından şekillendirilmiştir. İncanın dönüştürülmesini ve halkla kalıcı özdeşleşmeyi mümkün kılan "ikinci bir saflığa" doğru tarih ve yorum yoluyla ilerlemek zorunda kaldılar. Mormonların kökenlerine ilişkin araştırmalarına yeni araçlar getirdiler." Marty, bu tarihçilerin şüphesiz kendi "yorumları" yoluyla "dönüştürülmüş bir inanca" ulaştıklarını kabul ediyor. Bu tür dönüşümlerin ürünü pekâlâ revizyonist tarih olarak adlandırılabilir. Onlar için inançlarını şekillendiren tarihi olaylar artık inançlarını desteklemiyor ve yine de bazıları çeşitli nedenlerle "Mormon hakkında kaldı". Ona göre onlar "kendi ayarlamalarını yaptılar." Bu nedenle bazı Mormon tarihçileri modernitenin ideolojik asitlerinin yıpratıcı gücünü deneyimlediler, ancak yine de kendi inançlarının "halkıyla ısrarla özdeşleşmeyi" arzuluyorlar.³⁰

"Mormonların kökenlerine ilişkin araştırmalarına yeni araçlar getirdiler" ve Joseph Smith'i dolandırıcılıkla suçlamak yerine, onu, çağının dini kaygılarını ifade etme konusunda dahi olan, samimi ama batıl inançlı bir köylü olarak resmettiler. O bir mistikti, bir sihirbazdı ve sonunda yeni bir dini gelenek bulmayı başaran bir efsane yaratıcıydı. Gözden geçirilmiş yeni standart versiyon, Alexander Campbell'den Fawn Brodie ve Dale Morgan'a kadar uzanan eleştirmenlerin yaptığı gibi, Joseph Smith'i dolandırıcılık veya hilekarlıkla suçlamaması bakımından eski standart versiyondan farklıdır. Bunun yerine, gözden geçirilmiş standart versiyon, Joseph Smith'i yaratıcı, çelişkili, ayrıştırıcı, içtenlikle batıl inançlı bir ağlayan veya büyücü olarak görüyor. Bu, elbette, "peygamber/sahtekarlık diyalektiği"ni aşmanın olası bir yoludur. Ancak gözden geçirilmiş standart versiyon, incanın tarihsel temellerini inkar etmekle sonuçlanır ve onlarla birlikte Joseph Smith'in kehanet iddialarıyla da uzlaşmaya varır - hiçbir kaçamak olamaz. bu konuda. Temelleri esas itibarıyla mistik, mitsel, ya da büyü olarak anlamaya başlamak onların tamamen doğru olduğunu inkar etmektir³¹. Neden böyle?

Hasidik gelenekten Abraham Joshua Heschel, özel vahiylerin olası açıklamalarının çeşitliliğini inceledi. Heschel'e göre İncil'in temel mesajıyla yüzleşen kişi bazı iddialarla sunuluyor. "Bizi en çok ilgilendiren sorun vahyin gerçekleşip gerçekleşmediğidir" ve yine "Vahiy gerçek midir? Bu gerçekten oldu mu?"³² Heschel şu sonuca varıyor: "Peygamberleri yargılamanın yalnızca üç yolu var: Onlar doğruyu söylediler, kasıtlı olarak bir hikaye uydurdular, ya da bir yanılısamanın kurbanlarıydılar. Başka bir deyişle, vahiy ya bir gerçektir ya da deliliğin, kendini kandırmanın veya pedagojik bir icadın ürünüdür, zihinsel bir karışıklığın veya hüsnü kuruntunun ürünüdür [yani, 'çağın ruhunun' bir uzantısıdır] ya da bilinçaltı bir faaliyettir." Laik tarzıyla sözde "Yeni Mormon Tarihi" bu alternatiflerden bir ya da daha fazlasını ele alıyor ya da benimsiyor, ancak bunların Mormon'a inanç dolu bir tepkiye karşı olup olmadıklarını her zaman dikkatli bir şekilde değerlendirmiyor³³.

Marty, Mormon geçmişini açıklamak için kullanılabilecek, "peygamber/sahtekarlık meselesinin ötesine geçen üretken Mormon olaylarını ele alabilen" üç dini tarih yaklaşımını tanımlıyor. İlk yaklaşım, kendisinin "bilinç" çalışmaları olarak adlandırdığı çalışmaları içerir. Smith'in psikolojik açıklamaları peygamberliği akla yatkın kılıyor ve kehanet karakterine ışık tutuyor." Hem Klaus J. Hansen hem de Lawrence Foster, Mormon Kitabı'nı ve Joseph Smith'in kehanet iddialarını açıkça reddettikten sonra psikolojik açıklamalara yöneldiler. İkinci yaklaşım en çekici şekilde Jan Shipps tarafından sunulmaktadır. Joseph Smith'in gerçek bir peygamber olup olmadığı sorusundan kaçınmaya çalışıyor. Marty'ye göre, Mormon Kitabı

³⁰ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 512.

³¹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 513.

³² Abraham Heschel, God in Search of Man (New York: Meridian and Jewish Publication Society, 1959), 218.

³³ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 513.

ve Joseph Smith'in öyküsünün, Azizleri eski ve gerçek İsrail ile ilişkilendirerek "Azizler'in kullanılabilir bir geçmişi kurtarmasına olanak tanıyan sıralı konum/rol varsayımları bağlamında en iyi şekilde anlaşılabilmesine" inanıyordu. "Bu onun dini işlevi ve başarısıydı."³⁴

Shipp, "tarih söz konusu olduğunda, Smith'in peygamber mi yoksa sahtekar mı olduğu sorusunun özellikle önemli olmadığını" öne sürüyor.³⁵ Ancak tarihçiler için bu soruyu önemsiz göstermek, inançsızlığı askıya almanın yolu değildir. Açıkça görülüyor ki Joseph Smith'in tarihteki gerçek bir peygamber olup olmadığı, Mormon olaylarıyla ilgili yalnızca antika merakı olan birinin yaptığı bir şey değil. Esas olarak tarihselci bir perspektiften bakıldığında, Mormon Kitabı'nın doğru olup olmadığı ya da Yusuf'un gerçek bir peygamber olup olmadığı da bir fark yaratmaz.³⁶ Her ne kadar son kitabı, özellikle Azizlerin inancında Mormon Kitabı'nın yeri hakkında aydınlatıcı olsa da, ve konusuna sempatiyle yaklaşıyor, Shipp inançsızlığı askıya almayı başaramıyor; yalnızca hakikate dair soruların kendi sorularıyla alakasız görünmesini sağlıyor. Onun yaklaşımı, Mormon Kitabı'nın tamamen doğru olduğu ihtimaline gerçek anlamda izin vermiyor. Ancak elbette, inanlının veya potansiyel inanlının bakış açısından, Yusuf'un gerçek bir peygamber olup olmadığı ve Mormon Kitabı'nın doğru olup olmadığı sorusu, dünyada büyük fark yaratır. Shipp, Azizlerin Mormon Kitabı'nın doğru olduğunu veya Joseph Smith'in bir peygamber olduğunu nihai olarak kanıtlayamayacakları konusunda haklı olarak ısrar ediyor. Buradan hatalı bir şekilde Mormon Kitabı'nın "tarihçilerin geçmişte olup bitenlerle ilgili sıradan anlatımları doğrulamak için kullandıkları doğrulama sürecine asla yavaşlamadığı" sonucuna varıyor. Mormon Kitabı'nın tarihselliği, eserde eski kavramların, uygulamaların, doktrinlerin ve ritüellerin mevcut olduğuna dair kanıtlarla ileri sürülmüştür." Ancak kendisi şunu iddia ediyor: "Bu tür gösteriler sonuçta yalnızca akla yatkınlığa işaret ediyor. Kanıt farklı bir konudur." Onun bakış açısına göre tarihçiler kanıtlar sunarlar, yani nesnel olanlar (ve sadece inanç "mitleri"nin savunucuları olmayanlar) sadece inandırıcılıklarla değil, kanıtlarla da ilgilenirler; "entelektüel doğrulama" arayabilir ve "gerçekte ne olduğunu" öğrenmeye çalışabilirler. Bu konuda kesinlikle yanılıyor, çünkü inandırıcılık herhangi bir tarihsel anlatım veya açıklamadan beklenebilecek kadar iyidir. Ancak onun bakış açısından bakıldığında, gerçek tarihçiler bize geçmişte gerçekte ne olduğunu kanıtlar sunarak anlatırken, inananlar, inanç savunucularının yalnızca makul kılabilceği efsanevi veya kurgusal bir geçmişin kölesi olarak görülüyor.³⁷

Mormonlarda İnanç Problemleri

Marty, Hansen, Hill, Foster ve Shipp'in yaptığı tarihin arkasında yatan arka plan varsayımlarını incelemiyor. Bunun yerine, Mormon'un temel metinleri ve olaylarının hem radikal mitolojik hem de psikolojik açıklamalarına yalnızca "dürüstlük" bahsediyor. Ama aynı zamanda bu tür açıklamaların açıkça "inancı değiştirdiğini" de kabul ediyor. Lehi ve halkının hikayesi kurgusal olarak anlaşıldığında ve tabakları olan haberci sadece kaba büyüye dönüştürüldüğünde hem inanılan şey hem de inancın kendisi kökten değişti³⁸ ya da sorunlu bir köylünün kehanet dürtüsüyle sona erdiğine dair bir rüyanın ürünü ya da mistisizmin bir ifadesi ya da Mormon Kitabı'nın mesajı ya da öğretileri Joseph Smith'in başa çıkmak için

³⁴ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 514.

³⁵ Thomas G. Alexander ("An Approach to the Mormon Past," a review of Klaus J. Hansen, Mormonism and the American Experience, in Dialogue 16/4 [Winter 1983], p. 146-148.

³⁶ Thomas G. Alexander ("Substantial, Important, and Brilliant," a review of Jan Shipp, Mormonism: The Story of a New Religious Tradition, in Dialogue 18/4 [Winter 1985], p. 186.

³⁷ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 515.

³⁸ Richard Ostling and Christine Arrington, "Challenging Mormonism's Roots," Time, May 20, 1985, p. 44.

kendi yaratıcı çabası olarak görüldüğünde İncil tarzında çeşitli teolojik temaların genişletilmesi yoluyla kendi zamanındaki mezhepsel tartışmalar.

Marty'nin "iki dürüstlük"ü, birincisi, bir çocuğun (ya da tamamen düşünmeyen bir yetişkinin) sahip olabileceği inancın bütünlüğünü, ikincisi, inancı dış dünyadaki içerikle rekabet eden fikirlerle karşılaşmadan sağ kurtulan birinin dürüstlüğünü tanımlar.³⁹ Bu daha olgun inanç -Marty'nin "ikinci saflığı"- yüzleşmiş ve Modernitenin laik köktencililiğiyle yüzleşmenin getirdiği şüphelerin üstesinden gelin. Tasvir ettiği kriz, ya iman arzusunun ya da imanın varlığının ya da her ikisinin sonunda inancın kaybı ya da inkarıyla ortadan kaybolduğu ya da daha tam ve olgun bir imanla onaylandığı bir dönüm noktasıdır. Sorunlu kişinin ruhu, yeni ve daha derin bir iman tasdiğiyle inançsızlıktan kurtulduğunda, yeni bir ikincil bütünlükten söz edilebilir. Ancak imanın temel dayanakları ve içeriği tehlikeye girdiğinde böyle bir bütünlük var olamaz. Böyle bir durumda gerçek bir inanç olmayacak, sadece inkar veya inanç kaybı ya da belki de Marty'nin "dönüştürülmüş inanç" olarak adlandırdığı, yabancı bir içeriğin inancın yerini aldığı şey olacaktır. Marty'nin, Mormon geçmişine "olumlu veya imanla dolu" bir yanıt verebilmek için "üretici olayların" (Mormon Kitabı ve kehanet armağanlarından çıkan özel vahiylerin) hayatta kalması gerektiğini düşünmesinin nedeni bu olmalı. "Eğer ilk adımlar hayatta kalamazsa, hikayenin geri kalanına kadersel ya da inanç dolu bir ilgi değil, yalnızca antikacı bir ilgi olabilir."⁴⁰

Marty'nin makalesindeki kafa karıştırıcı şey, Shipps ve Foster'ın çalışmalarına verdiği önemdir. İkisi de Sonraki Zaman Azizi değildir ve Mormon Kitabı'nın gerçek tarih olduğu ihtimalini de dikkate almazlar. İmanın dışında durarak, örneğin Mormon Kitabı'nın inanlıların hayatında nasıl işlediğini sorduklarında ellerinden gelenin en iyisini yapıyorlar. Onların bakış açısına göre Mormon Kitabı bir kurgudur ya da Shipps'in "efsane" olarak adlandırdığı şeydir ve gerçek bir tarihsel gerçeklik değildir. Ve sempatik bir yabancından bile daha fazlası beklenemez. Peki Marty neden onların çalışmalarına dikkat çekmek istesin ki? Shipps ya da Foster, sorunlu Son Zaman Azizleri tarihçilerinin kendi inanç krizlerini çözebilecekleri yöntemleri gerçekten geliştirdiler mi? Muhtemelen Marty'nin bakış açısına göre öyledir. Ancak aynı zamanda tarihi başka bir şekilde anlama ve yapma biçimi lehine onların yaklaşımlarının ötesine geçiyor ve hatta belki de onları reddediyor gibi görünüyor.

Shipps kendi "kullanılabilir Mormon geçmişi" açıklamasını icat etmedi; ana hatları Marvin S. Hill'den ödünç aldı. Gerçek peygamber ile sahtekarlık arasında bir yerde bir tür orta yol olduğu yönündeki görüşünden yararlandı. Muhtemelen böyle bir duruş, Mormon inancının hakikati konusundaki eski tartışmayı bir şekilde önleyecektir. Hill, Shipps'e, "Mormonizm" hakkındaki yeni açıklamasını asabileceği görünüşte bilimsel bir Son Zaman Azizi çivisi sağladı. Ancak o, Joseph Smith'in tipik bir mistik ve Mormon Kitabı'nın da tipik bir mistik metin olduğu yönündeki daha önceki iddiasından (kendi kariyerine başladığı açıklamalar) uzaklaşmıştır; şimdi onun bir sihirbaz olarak başladığını ve sonunda güçlü bir mit yaratıcısı haline geldiğini savunuyor.⁴¹

Hill, Mormon Kitabı'nın öyküsüne ilişkin bir açıklama ve Joseph Smith'in peygamberlik ya da dolandırıcılık alternatifleri arasında bir yerde yer bulacak kehanet iddialarına dair bir açıklama bulmaya çalıştı. Onun argümanı şu şekilde ilerliyor: Smith'in

³⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 516; Jan Shipps, "The Reality of the Restoration and the Restoration Ideal in the Mormon Tradition," in Richard T. Hughes, ed., The American Quest for the Primitive Church [Urbana: University of Illinois Press, 1988], p. 184

⁴⁰ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 516.

⁴¹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 517.

psikolojik bir açıklamasını yapmaya çalışırken Olgun Brodie, cüretkâr bir hayal kırıklığı yerine, bize eski yorumunun çok basit olduğunu söylüyor gibi görünüyor. Belki de Brodie'nin sonunda fark etmiş olabileceği şey, orijinal yorumunun Joseph Smith'i yanlış terimlerle, ya geleneksel Mormon anlamında bir peygamber ya da bir sahtekar olarak algıladığıdır. Orijinal tezi, spekülasyona hatırı sayılır bir alan açıyor çünkü bu tezin ya o ya da bu alternatifleri, ilk Mormon savunucusu ve misyoner Orson Pratt'in tezleriyle tamamen aynıydı.⁴²

Fawn Brodie, Joseph Smith'in anahtarının Mormon Kitabı olduğunu düşünüyordu. Biri Mormon Kitabı'nın kurgu olduğunu belirledikten sonra, gerisi Joseph'in onu nasıl ve neden uydurduğuna dair makul bir açıklama bulmaya çalışıyordu. Brodie, Mormon sahtekarlığına ilişkin bir dizi farklı açıklamayla oynadı. 1959'da Hill, Mormon Kitabı'nın gerçek bir tarih olduğu görüşüne karşı çıkan, "Smith hipotezi" olarak adlandırdığı bir açıklamadan yana görünüyor. Hill, Mormon Kitabı'nın Joseph Smith'in romantik kurgusu olduğu fikrini öne sürerken Hugh Nibley'in Mormon Kitabı hakkındaki çalışmasını gözden düşürmeye çalıştı. Hill'in "Smith hipotezi" versiyonu, daha önce üzerinde çalışılan açıklamanın yarım yamalak bir modifikasyonuydu. Fawn Brodie'nin yazdığı Hiç Kimse Tarihimizi Bilmiyor. Alexander Campbell ile başlayan bir dizi açıklamayı takiben, Joseph Smith'in iddialarının sahte olduğunu göstermeye çalıştı ve daha sonra dinin süslerini alan bir hikayeye başladı⁴³.

Hill, 1974'te gerçek peygamber veya sahtekâr dolandırıcılık gibi geleneksel alternatifler arasında "geniş, umut verici bir orta yol" olarak adlandırdığı şeyi bulmaya çalıştı.⁴⁴ Hill'in açıklaması, Shipp'sinki gibi, Mormon olaylarının açıklanması gerektiği varsayımına dayanıyor. Bu yapıldığında, kehanet iddialarının yanılısma veya yanılısma kategorisine sığdırılacağı açıkça ortaya atılır - Morgan ve Brodie en azından bu konuda netti. Söylemeye gerek yok ki, Marty'ye göre böyle bir kişi "halkla kişisel bir özdeşleşme"yi arzulayabilir. Ancak böyle bir tarih, zorunlu olarak can alıcı noktalarda inancın hem temelleri hem de kategorileriyle rekabet edecektir.⁴⁵

Sonraki makalelerinde Hill, tezini Brodie'nin açıklamalarındaki bazı ayrıntılardan ayırt edebilecek şekilde geliştirdi. Yusuf'un batıl (veya mistik ve büyü) dindarlığının yanı sıra samimiyetini de vurguluyor. Joseph'in "din"i kendi kültüründeki ortak unsurların ürünüydü; dindarlığı ise çevresindeki stresi giderme çabasının ürünüydü. Hill, Joseph Smith'in göksel habercilere yaptığı ziyaretler ve bunun sonucunda ortaya çıkan vahiyler (Mormon Kitabı dahil) ile ilgili öyküsünü batıl inançlara, samimi kafa karışıklıklarına ve daha sonra yarı unutulmuş gençlik rüyalarının süslenmesine bağlar; bunların hepsi büyük bir sahtekarlık, aldatma veya şarlatanlıktan ziyade mistisizm, büyü ve efsanenin ürünüydü. Joseph'in yanılısması veya yanılısısında hem samimi hem de "dindar" olması, Hill'in gerçek peygamber ile sahtekar veya bilinçli sahtekarlık arasındaki orta noktayı oluşturuyor gibi görünüyor. Shipp's, Hill'in bu konulardaki tutumunun bir kısmını benimsemiştir, ancak o, psikolojik-çevresel bir açıklama yerine mitolojik bir açıklama yönünde daha da ileri gitmektedir. Elbette, Mormon Kitabı'nın ve Joseph Smith'in kehanet iddialarının, bunları bilinçli aldatma ve sahtekarlık örnekleri olarak resmetmeden yanlış kılan açıklamaları oluşturulabilir ve bu şekilde "peygamber/sahtekarlık diyalektiği" üzerinde çalışılabilir. Marty'nin dediği gibi. Ancak peygamberlik iddiaları öyledir ki, hem inananlara hem de inanmayanlara bir

⁴² Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 518.

⁴³ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 518.

⁴⁴ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 518.

⁴⁵ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 519.

peygamber veya peygamber olmayan alternatifi sunar⁴⁶.

Yakın zamana kadar, Mormonizmin başlangıcına ilişkin standart "Yahudi olmayan" açıklama, Joseph Smith'in bilinçli veya kasıtlı bir sahtekarlık olduğu yönündeydi; onunki ise "kasıtlı olarak icat edilmişti." Heschel'in dilini kullanırsak "masal". Joseph Smith, revize edilmiş standart versiyonda, kaba büyüyle doyurulmuş, rustik ve son derece batıl inançlara dayalı ortamının kendisine dayattığı "bir yanılısamanın" samimi dindar bir kurbanı olarak resmedilmiştir. Belki de kafası karışık, çağının ruhuna kapılmıştı, hatta dissosiyatifti ya da olasılıkların bir birleşimiydi; bunların hepsi bir tür dikkatsizlik nedeniyle kehanet iddialarını sorgulanabilir ya da yanlış kılma eğilimindeydi. Joseph Smith'in (ve Mormon Kitabı'nın) bu yeni alternatif açıklamaları, mantıksal olarak onun vaaz ettiği müjdenin doğru olma olasılığını dışlıyor. Marty'nin işaret ettiği gibi, eğer ilk adımlar hayatta kalmazsa, bu yeni açıklamalarla mümkün olan tek şey, "kader ya da inançla dolu" bir tepki değil, antika merakıdır⁴⁷.

Mormon Tarihini Yeniden Yazmak

Bazıları hala Kilise'nin, inancın başlangıcına ilişkin geleneksel anlayışı terk etmesi gerektiği konusunda ısrar ediyor. Özellikle RLDS tarihçileri tarafından şu anda denildiği şekliyle revizyonist bir tarih neden arzu edilir veya gerekli? Muhtemelen, inancın tarihsel temellerinin yetkin ve dürüst bir incelemesi, yani başlangıçlara ciddi bir bakış gerekmektedir. Sterling M. McMurrin'in "pek çok hoş olmayan şey" olarak adlandırdığı şeyi ortaya çıkaracaktır.⁴⁸ Örneğin McMurrin, "Kilise, tarihsel verilerle hızlı ve gevşek bir şekilde ilgilenerek ve bu verilere tamamen dayanaksız teolojik ve dini yorumlar dayatarak kendi tarihini kasıtlı olarak çarpıtmıştır."⁴⁹

McMurrin'e göre, "Mormon inancı, tarihsel olaylara -ya da tarihsel olduğu iddia edilen olaylara- o kadar çok bağlılıkla o kadar karışmış durumda ki, tarihin yetkin bir şekilde incelenmesi çok hayal kırıklığı yaratabilir. Mormonluk tarihsel yönelimli bir dindir. Kilise, kayda değer bir dereceye kadar, tarihinin çoğunu halkından gizledi ve aynı zamanda onların dini inançlarını kendi kontrollü tarih yorumlarına bağlamalarına neden oldu." McMurrin'e göre sorun, tarihle hiçbir şekilde ilişkilendirilmemesi gereken "inancın zayıflığından kaynaklanan bir hatadır". O, kehanet inancının yerine "doğalcı hümanizmi" koyarak inancı tarihten ayırmaya çalışıyor; ilahi özel vahiylerin yerine felsefi teoloji girişimi⁵⁰. McMurrin, seküler revizyonist Mormon tarihinin entelektüel temellerine ilişkin en az duygusal ifadeyi, yani tamamen doğal terimlerle yapılmış bir ifadeyi sunuyor. McMurrin, Mormon geçmişini Leonard Arrington'ın bir zamanlar "insani veya doğalcı terimler" olarak adlandırdığı şekilde görüyor.⁵¹

McMurrin'in bakış açısına göre şu dogmayla başlamalıyız: "Kitapları meleklerden alıp mucizelerle tercüme edemezsiniz; bu kadar basit." Bu önermeye dayanan bir tarih, inancın temelden yeniden düzenlenmesini gerektirecektir. Onun programı, terkedilmiş inançlara dayanan bir kültürün yalnızca parçalarını muhafaza edecekti. Marty, argümanının özünden saparak, sonunda "birçok çeşit dürüstlük" ortaya koyuyor. Bunlardan bazıları içeridekiler için,

⁴⁶ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 519.

⁴⁷ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 520.

⁴⁸ Sterling M. McMurrin, "An Interview with Sterling McMurrin," Dialogue 17/1 (Spring 1984), p. 23.

⁴⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:....", p. 520.

⁵⁰ Sterling M. McMurrin, Religion, Reason, and Truth (Salt Lake City: University of Utah Press, 1982), 279-280.

⁵¹ Leonard J. Arrington, "Scholarly Studies of Mormonism in the Twentieth Century," Dialogue 1/1 (Spring 1966), p. 28; Marvin S. Hill, "A Note on Joseph Smith's First Vision and Its Import in the Shaping of Early Mormonism," Dialogue 12/1 (Spring 1979), p. 90-97.

diğerleri dışarıdan gelenler için, bazıları kilise otoriteleri için ve bazıları da tarihçiler için uygundur." Ancak Marty'nin, modernliğin asitlerine rağmen hayatta kalan belirleyici üretken olayların gerekliliği hakkında daha önce göstermiş olduğu şeyler göz önüne alındığında, nasıl olduğunu anlamak zordur. McMurrin'inki gibi bir duruşun bütünlüğünü savunabilirdi. Elbette McMurrin'in inkarları önemli tarihsel temellerin hayatta kalmasına izin vermiyor. Ancak yine de Marty, argümanları McMurrin'inkiler kadar tutarlı olmayan, ancak öncülleri onun bazı dogmalarından farklı olmayan, Kilise'nin dışında kalan bazı kişiler tarafından yapılan tarihi savunuyor.⁵²

Mormonlarda İnanç ve Tarihi Sınırlar

Marty'nin dini tarih yapmaya yönelik nihai yaklaşımı, tarihin yöntemi ve sınırları konusunda, kendisinden özür dilediği tarihçilerden veya Mormon tarihine veya Mormon Kitabı'na doğalcı varsayımlarla yaklaşanlardan oldukça farklı bir anlayışa dayanmaktadır. Marty, yaklaşımının başkalarının yaklaşımına göre sadece bir farklılık değil, bir üstünlük olduğunu iddia ediyor. Ayrıca kendi yönteminin bazı Mormon tarihçileri tarafından "ikinci bir saflığa" ulaşmak için kullanıldığını, ancak herhangi bir örnek vermeden iddia ediyor. Marty, diğerlerinden farklı olarak, nesnellik ya da önyargıdan kaçınmanın arzu edilirliliği konusunda hiçbir yanılısamaya sahip değil.⁵³ Marty'ye göre, "İnsanlar 'objektif' olmaları gerektiğini söylüyordu ama" diye iddia ediyor, "objektiflik öyle görünüyor ki" reddedilen bir rüya." İronik bir şekilde, Marvin Hill, Marty tarafından imzalanan doktora tezine, nesnellik ya da kendi deyimiyle "bağımsızlık" iddiasıyla başladı. Hill ayrıca "nesnel değerlendirme" adı verilen bir şeye de başvuruyor. Son zamanlarda, kendi deyimiyle "tarihçilerin kendi kültürlerinden ve kişisel önyargılarından asla kaçamayacakları" görüşüne karşı "nesnel bir tarih olanağını" tutkuyla savundu. Ne yazık ki Hill, hala nesnelliliğin gerekliliği ve olasılığı hakkındaki modası geçmiş dogmaların büyümesine kapılmış görünüyor. Marty, "nesnel" olmaları gerektiğini söyleyen ama nesnellik reddedilen bir rüya gibi görünen" tarihçileri anlatırken, Hill böyle bir hayale tutunuyor gibi görünüyor, belki de ona bu hayalden kaçınmanın tek mümkün yolunu sağladığı için. eğer tarihçiler önyargılardan veya tercihlerden kaçınmazlarsa yıkıcı bir görecelik ve nihilizm olacağını düşünüyor. Ancak düşünceli akademisyenler artık pozitivizmin (veya tarihsel nesnelciliğin) tutarlılıktan yoksun olduğunun farkına varıyorlar ve önyargıdan, kopukluktan ve tarafsızlıktan kaçınmanın gerekliliğinden bahsediyorlar. tarafsızlık kafa karıştırıcı ve hatta yanıltıcıdır çünkü tarihçi metinleri yorumlama ve açıklamalar sunma görevine her zaman varsayımlar, önyargılar ve bir bakış açısı getirir. Marty, Jan Shipps'in aksine geçmişte gerçekte ne olduğunu keşfetmenin mümkün olduğunu veya tarihçilerin kanıtlar sunduğunu da savunmuyor⁵⁴.

Hermeneutik hakkındaki mevcut literatürün bazı kısımlarından yararlanan Marty, her türlü anlayışın ön anlayışlara dayandığını savunur.⁵⁵ Tarihçiler, herkesin metinlere mutlaka yaklaşmak zorunda olduğu resmi ve gayri resmi ön anlayışlar içinden geçmişe pencereler sağlayan metinleri anlamaya çalışırlar. İnançın tarihsel temellerine yönelik daha eski meydan okumalar, bazı tarihçilerin saf ve eleştirisiz kaldığı ideolojiler tarafından "lekelendi". O zamanlar tarihçiler, tıpkı şimdi bazı Azizler gibi, Marty'nin "tarafsız olabileceğini düşünen pozitivizmin önyargıları" olarak adlandırdığı şeyden büyülenmişlerdi. Tam da böyle bir

⁵² Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 521.

⁵³ Marvin S. Hill, Review of Richard L. Anderson, Joseph Smith's New England Heritage, in The New England Quarterly 46/1 [March 1973], p. 156.

⁵⁴ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 522.

⁵⁵ Anthony A. Hutchinson, "LDS Approaches to the Holy Bible," Dialogue 15/1 [Spring 1982], p. 119.

önyargı, nesnellik, tarafsızlık veya inançtan kopma talebini körüklüyor.⁵⁶

Marty'ye göre tarih, "gerçeğin yeniden üretimi değildir", dolayısıyla "tarihçi icat eder." Tarihçiler zorunlu olarak "gerçekliğin toplumsal inşası"na dahil olduklarından gerçekte ne olduğunu keşfedemezler. Geçmişin sadece silik "izleri" kalır ve geçmişin yalnızca az çok makul toplumsal inşaları buradan bize açıktır ve bunlara ancak kendileri de anlamayla renklendirilmiş metinler aracılığıyla ulaşılabilir. İnandırıcılık bile bir ön anlayışlar ağına bağlıdır. Ve her metin veya karmaşık metin dizisi, birbiriyle rekabet halinde olsa da, az çok makul yorum ve açıklamalara açık kalır. Marty'nin yöntem açıklaması, halihazırda tarihsel nesnelcilik çeşitlerinin büyümesine kapılan tarihçilerinkinden farklıdır⁵⁷.

Marty'nin tarihçinin yöntemine, sınırlarına ve konumlanmış karakterine ilişkin tanımının, Mormon tarihi hakkındaki mevcut tartışmanın çözümüne veya açıklığa kavuşturulmasına katkıda bulunacak bir şeyleri vardır. Tarihçiler, üzerinde çalıştıkları varsayımların farkında bile olmayabilirler, çünkü bunlar onlar için doğal bir ufuk oluşturur. Marty, kültürel Mormonların tarih yapma şeklini kontrol eden bazı güçlü ideolojilerin belirlenmesine yardımcı oldu. Aynı zamanda bilimcilik, doğalcı hümanizm ve dogmatik inançsızlık karşısında inanç olasılığına yer açıyor gibi görünen bir tarihsel şüphecilik versiyonunu da ortaya koyuyor. İncanın içindeki kategorilere, normlara ve açıklamalara girmek için inançsızlığın askıya alınması gerekir. Ancak modernitenin dogmatizmleri, peygamberlik mesajlarıyla karşılaştığımızda imanın hakikatinin parıldaması için gerekli olan inançsızlığın askıya alınmasının önünde duruyor. Gerçek tarihsel anlayış bile inançsızlığın askıya alınmasına ya da olayların seküler modernitenin dogmatizmlerinin gerektirdiğinden farklı olma olasılığını kabul etmeye istekli olmaya devam ediyor. Kanıtın tarihte mümkün olmadığı ve inanç konularında ne mümkün ne de gerekli olduğu konusunda Marty ile aynı fikirdeyim. Yine de inanç, eğer "tarihsel bir inanç" ise, metinlerin ilahi şeylere tanıklık ettiği bir inançtır. Mormon inancının dayandığı metinler, üzerimizde hak iddia eden bir mesajla bizi karşı karşıya getirir ve onu dinleyerek Marty'nin mesajın doğruluğunun kanıtı olarak adlandırdığı şeye ulaşabiliriz. Marty bize, eğer bu şekilde davranırsak metinlerin içerdiği mesajı duyabileceğimizi söylüyor; daha sonra bunun bizim için doğru olup olmayacağına karar vermeliyiz. Paul Ricoeur'u takip ederek buna "hermenötik" diyor."⁵⁸

O halde nasıl inanmaya başlayacağız ve sonra inancımızı haklı çıkaracağız? İman, geçmişteki karmaşık olaylar ağını nesnesinin bir parçası olarak aldığında neye inanırız? Elbette geçmişe doğrudan erişimden korunuyoruz ve metinler aracılığıyla bizim için zaten yorumlanmış olanın yalnızca küçük bir kısmıyla karşılaşabiliyoruz. Herkes gibi tarihçi de bu metinlerden bazılarının, örneğin çok önemli Mormon Kitabı'nın gerçeğe tanıklık edip etmediği sorusuyla karşı karşıyadır. Azizlerinki gibi bir "tarihsel inanca", duyarak ve dinleyerek, yani kutsal metinlerde yer alan tanıkta bulunan gerçeği arayarak inanılır. Mormon Kitabı, tanrının o zaman ve orada hareket ettiği bir zaman ve orada hareket ettiğine ilişkin iddialarda bulunur; tanığı dinleyerek ve burada ve şimdi kendimiz için mesajın ifadesini alarak yargılamamız gerekir. Bu şekilde, Mormon Kitabı gibi bir metin, yorumlayıcı girişim yoluyla sahiplenmeye başlayabileceğimiz ilahi şeylerin anısının taşıyıcısı olarak hizmet edebilir. Marty, Son Zaman Azizleri'nin tamamen tarihsel inancına ilişkin böyle bir görüşe ulaşmaya çalışıyor.

Mormon Kitabı, gerçek olarak değil, kurgusal veya efsanevi bir anlatım olarak

⁵⁶ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 523.

⁵⁷ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 523.

⁵⁸ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 524.

görüldüğünde, artık bizim üzerimizde otorite sahibi olamaz veya gelecek için gerçek bir umut sağlayamaz. Mormon Kitabı'nı teolojik olarak motive edilmiş garip bir kurgu türü ve bu anlamda bir efsane olarak ele almak, inancın hem biçimini hem de içeriğini kökten değiştirmek ve böylece metinlerin anlatabildiğinin anlatıldığı yeni bir "kilise" oluşturmaktır. ve herhangi bir dış ideolojiye dayalı anlamına gelemes. Mormon Kitabı'nı yalnızca bir efsaneye indirgemek, onun ilahi şeyler hakkındaki hakikate tanıklık etme olasılığını ortadan kaldırmaya bile zayıflatır. Joseph Smith tarafından uydurulan kurgusal bir Mormon Kitabı, onun yaratıcılığı, dehası veya ilhamı kutlandığında bile, İsa Mesih'e değil, insanın çılgınlığına tanıklık eder. Gerçek bir Mormon Kitabı güçlü bir tanıktır. Kurgusal bir iddianın okumaya ve üzerinde düşünmeye pek değeceği söylenemez. Yine de metnin iddiaları oylanıp test edilmeli, ardından nihai bir tarihsel kanıt olmaksızın ya inanılmalı ya da inanılmamalıdır⁵⁹.

Tarihsel temelli bir inanç, tarihsel araştırmanın potansiyel tahribatlarına karşı savunmasıdır, ancak aynı zamanda derin bir fark yaratacak şekilde doğru olabilecek bir inançtır. Tanrı bizi büyük eylemlere tanık olarak bıraktı, ancak yargılamak zorundayız, çünkü her zaman iki yol arasındaki dönüm noktasındayız. Ve metni dinlemek, doğruluğunu kanıtlamak yerine -varsayım değilse bile imkânsızdır- bizim için onun hakikatinin ne olduğunu keşfetmek hem onun hakikatini açığa çıkarır, hem de kutsal geçmişi akla yatkın hale getirir ve böylece müminin hayatına ve en derin özlemlerine anlam verir.

Mormon Kitabı'nda bulunan peygamberlik mesajının doğruluğu, hem onun gerçek bir tarih olduğu iddiasıyla hem de Joseph Smith'in bu kitaba nasıl sahip olduğumuza dair hikayesiyle bağlantılıdır. Son Zaman Azizi olmak, diğer şeylerin yanı sıra, Mormon Kitabı'nın doğru olduğuna, bir zamanlar Tanrı ile bir antlaşma yapan ve Kudüs'ten çıkarılan bir Lehi'nin olduğuna vb. inanmaktır.

Sonuç

Marty, Mormon Kitabı gibi bir metnin mesajını anlamaya başlamanın bizi özgürleştirdiğini ve böylelikle "gerçek tarihsel olaylara tam olarak atıfta bulunulması konusundaki endişenin yükünü hafiflettiğini" düşünüyor. 60 Daha derin ve daha derin bir metinden söz ediyorsa haklıdır. Mormon Kitabının daha derinlemesine anlaşılması, arayanların onun gerçeklerini kavramada karşılaşılabilecekleri engelleri ortadan kaldırır ve böylece onların mesajına güvenmelerine yardımcı olur. Mormon Kitabı çeşitli şekillerde Azizlerin imanı için bir dayanak noktası sağlamıştır; aynı zamanda onun gerçeklerini kavramaya istekli ve istekli olanlar için de rehberlik sağlar. Ancak Mormon Kitabı kurgu olarak anlaşıldığında ve bu anlamda bazen "Mormon efsanesi" olarak adlandırılan şeyin materyali olarak anlaşıldığında, en iyi ihtimalle insan çılgınlığının melankolik bir örneğine daha sahip oluruz ve bu perspektiften bakıldığında, kelimenin sözcüğü değil. Tanrının. Mormon Kitabı'nın doğru olmasının bile mümkün olduğunu varsaymaya başlamak, metnin tüm çeşitli yönleriyle gerçek bir ciddiyetle ele alınmasını gerektirir. Bu nedenle, olgun bir inancın Mormon Kitabı'ndaki ayrıntılarla ilgili endişelerin azalmasını gerektirdiğini veya buna yol açtığını, bunun da bir şekilde o metindeki tarihi ve edebi unsurları daha az önemli hale getirdiğini veya inananların soruyu terk etmesine izin verdiğini iddia etmek bir hatadır. Tanrı'nın antlaşma yaptığı bir Lehi kolonisi olup olmadığı, İsa'nın dirilip dirilmediği veya

⁵⁹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 525; Anthony A. Hutchinson, "The Word of God Is Enough: The Book of Mormon as Nineteenth-Century Fiction," Washington Sunstone Symposium, May 15-16, 1987, p. 1-7; Blake Ostler, "The Book of Mormon as a Modern Expansion of an Ancient Text," Dialogue 10/1 [Spring 1987], p. 66.

⁶⁰ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness:...", p. 526.

meleklerin Joseph Smith'i ziyaret edip etmediği hakkında. Yalnızca inanç boş bir rutin olduğunda veya yalnızca duygusallığa indirgendiğinde ve bu nedenle en derin özünden ve anlamından yoksun bırakıldığı ve aynı zamanda umuttan da ayrıldığı zaman, Mormon Kitabı'nın gerçek bir antik tarih ve öğretilerinin doğru olup olmadığı artık önemli değildir. Marty'nin "tamamen tarihsel bir tarz ve kalıp"⁶¹ olarak tanımladığı şeye sahip olmanın Mormon inancı için anlamı, diğer şeylerin yanı sıra, Joseph Smith'in öyküsünün ve Mormon Kitabı'nın, ilahî şeylere kehanet niteliğinde gerçek bir erişim tarihi olarak bilinmesini içerir. ve yalnızca zayıf Pickwick'çi, alegorik veya duygusal anlamda eğlendirilmedi.

Kaynaklar

Midgley, Louis. "The Challenge of Historical Consciousness: Mormon History and the Encounter with Secular Modernity." In *By Study and Also By Faith*, Volume 2, edited by Stephen D. Ricks and John M. Lundquist, Vol. 2.

Martin E. Marty, "Two Integrities: An Address to the Crisis in Mormon Historiography," an address given at the meeting of the Mormon History Association on May 7, 1983, in Omaha, Nebraska, and published in the *Journal of Mormon History* 10 (1983).

Martin E. Marty, "History: The Case of the Mormons, a Special People," in his *Religion and Republic: The American Circumstance* (Boston: Beacon Press, 1987).

Fawn M. Brodie, "Fawn McKay Brodie: An Oral Interview," *Dialogue* 14/2 (Summer 1981).

Thomas G. Alexander, "Toward the New Mormon History: An Examination of the Literature on the Latter-day Saints in the Far West," in Michael P. Malone, ed., *Historians and the American West* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1983)..

Richard P. Howard, "Revisionist History and the Document Diggers," *Dialogue* 19/4 [Winter 1986].

Dale L. Morgan, *Dale Morgan on Early Mormonism: Correspondence and a New History*, John P. Walker, ed. [Salt Lake City: Signature Press, 1986].

Louis Midgley, "Faith and History," in Robert L. Millet, ed., "To Be Learned Is Good If . . ." (Salt Lake City: Bookcraft, 1987).

Martin E. Marty, "Afterword," in Martin E. Marty, ed., *Where the Spirit Leads: American Denominations Today* (Atlanta: John Knox Press, 1980).

Martin E. Marty, *The Public Church: Mainline-Evangelical-Catholic* (New York: Crossroad, 1981).

Martin E. Marty, "The Difference in Being a Christian and the Difference It Makes— for History," in C. T. McIntire and Ronald A. Wells, eds., *History and Historical Understanding* (Grand Rapids: Eerdmans, 1984).

Abraham Heschel, *God in Search of Man* (New York: Meridian and Jewish Publication Society, 1959).

Thomas G. Alexander ("An Approach to the Mormon Past," a review of Klaus J. Hansen, *Mormonism and the American Experience*, in *Dialogue* 16/4 [Winter 1983].

Thomas G. Alexander ("Substantial, Important, and Brilliant," a review of Jan Shipps,

⁶¹ Louis. "The Challenge of Historical Consciousness: . . .", p. 525.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Mormonism: The Story of a New Religious Tradition, in Dialogue 18/4 [Winter 1985].

Richard Ostling and Christine Arrington, "Challenging Mormonism's Roots," Time, May 20, 1985.

Jan Shippo, "The Reality of the Restoration and the Restoration Ideal in the Mormon Tradition," in Richard T. Hughes, ed., *The American Quest for the Primitive Church* [Urbana: University of Illinois Press, 1988]. Sterling M. McMurrin, "An Interview with Sterling McMurrin," Dialogue 17/1 (Spring 1984).

Sterling M. McMurrin, *Religion, Reason, and Truth* (Salt Lake City: University of Utah Press, 1982).

Leonard J. Arrington, "Scholarly Studies of Mormonism in the Twentieth Century," Dialogue 1/1 (Spring 1966).

Marvin S. Hill, "A Note on Joseph Smith's First Vision and Its Import in the Shaping of Early Mormonism," Dialogue 12/1 (Spring 1979).

Marvin S. Hill, Review of Richard L. Anderson, *Joseph Smith's New England Heritage*, in *The New England Quarterly* 46/1 [March 1973].

Anthony A. Hutchinson, "LDS Approaches to the Holy Bible," Dialogue 15/1 [Spring 1982].

Anthony A. Hutchinson, "The Word of God Is Enough: The Book of Mormon as Nineteenth-Century Fiction," Washington Sunstone Symposium, May 15-16, 1987.

Blake Ostler, "The Book of Mormon as a Modern Expansion of an Ancient Text," Dialogue 10/1 [Spring 1987].

BENJAMİN BRAUDE'YE GÖRE OSMANLI DEVLETİNİN GAYRİMÜSLİMLERE
BAKIŞI

*Mehmet KAYMAKÇI
**Özlem ÇETİNER
*** Feyzullah ARSLAN
****Hatice Seda YILDIZ
***** Mehmet ŞENOĞLU

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

01. 11. 2023

Makale Kabul Tarihi

23. 11. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Mehmet Kaymakçı, Özlem Çetiner, Feyzullah Arslan, Hatice Seda Yıldız, Mehmet Şenoğlu, “Benjamin Braude’ye Göre Osmanlı Devletinin Gayrimüslimlere Bakışı”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 337-354.

Apa: Kaymakçı, M., Çetiner, Ö., Arslan, F., Yıldız, H. S., Şenoğlu, M. (2023), “Benjamin Braude’ye Göre Osmanlı Devletinin Gayrimüslimlere Bakışı”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 337-354.

Özet

Benjamin Braude, “Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Abridged Edition, USA, 2014” adlı kitabında Osmanlı Devleti’nin gayrimüslimleri yüzyıllar boyunca sömürdüğünü, hukuki meselelerde daima Müslümanlardan aşağı tuttuğunu, bir Müslüman söz konusu olunca gayrimüslimlerin vatandaşlık haklarının daima ihlal edildiğini ifade etmektedir. Braude bununla da kalmamakta, Osmanlı toplumunun Türklerden başka kimseye önem vermediğine; Rum, Ermeni, Yahudi, Arap vs herkesin ikinci ve hatta üçüncü sınıf vatandaş olduğu bir dünya kurulduğunu, bu vatandaşların Türk ve Müslümanlara oranla daha çok çalıştırıldığını, ancak buna karşılık daha az haklarla donatıldıklarını iddia eder.

Bu makale onun söz konusu eserinden tercüme yoluyla üretilmiş olup, eser mantığının hangi şartlar altında oluşturulduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Braude, Hıristiyan, Rum, Ermeni, Rus, Türk, Müslüman, Arap

Abstract

Benjamin Braude, in his book "Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Abridged Edition, USA, 2014", states that the Ottoman Empire exploited non-Muslims for centuries, always kept them inferior to Muslims in legal matters, and that the citizenship rights of non-Muslims were always violated when it came to a Muslim. It does. Braude does not stop there; he also points out that the Ottoman society did not care about anyone other than the Turks; He claims that a world has been established where everyone such as Greeks, Armenians, Jews, Arabs, etc. are second- and even third-class citizens, and that these citizens are made to work harder than Turks and Muslims, but are equipped with fewer rights.

This article has been produced through translation from his work in question, and an attempt has been made to show the conditions under which the logic of the work was created.

* Müdür, Tahtaköprü İlkokulu, mehmetkaymakci31@hotmail.com, Orcid: 0009-0003-4413-0624

** Müdür, Dilşad Refizade Anaokulu, ozlem_cetiner07@hotmail.com, Orcid: 0009-0000-4827-0139

*** Müdür, Hüseyin Ak İlkokulu, arsfey@gmail.com, Orcid: 0009-0007-6686-5938

**** Öğretmen, Karkın Cumhuriyet İlkokulu, h_seda46@hotmail.com, 0009-0007-1410-6075

***** Müdür, Küçükkızıllıhisar Ortaokulu, mehmetsetenoglu@gmail.com, Orchid: 0009-0006-1284-2741

Bu makale Benjamin Braude’nin “Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Abridged Edition, USA, 2014” adlı kitabının bir bölümünden tercüme edilerek oluşturulmuştur.

Key Words: Braude, Christian, Greek, Armenian, Russian, Turkish, Muslim, Arab

Giriş

Otuz yıl önce bu kitabın ilk baskısı çıktı. Aradan geçen on yıllarda, ele aldığı tarihsel sorunlar, hatta daha da güncel hale geldi. Temalarının önemi arttı. Sovyetler Birliği ve uydularının çöküşünün teşvik ettiği, kendine güveni giderek artan Türkiye'nin ekonomik yükselişinin cesaretlendirdiği, Arap dünyasındaki otokratik karşıtı hareketlerin mayalanmasından ilham alan alternatif siyasi ve sosyal sistemler arayışı, Kullanılabilir bir geçmiş arıyordum. Eski Yugoslavya, Libya, Lübnan, Suriye, Irak ve İsrail-Filistin'de (tüm bölgeler daha önce Osmanlı yönetimi altındaydı) onlarca yıldır aralıklı olarak devam eden toplumsal çatışmalar, bu hanedanın yüzyıllar boyunca hüküm süren karşılaştırmalı istikrarına yönelik bir dereceye kadar nostaljiye yol açtı. . Ancak bu tür bir nostalji, bu gerilimleri yaratanın tam olarak Osmanlı politikalarının mirası olduğu suçlamasıyla karşı karşıya kalıyor¹.

Üç gastronomik metafor zıt görüşleri yansıtıyor. Osmanlı İmparatorluğu, birçok topluluğun bir araya gelerek farklılıkların varlığını sürdürmesine izin veren ortak bir duyarlılık yarattığı iyi niyetli bir eritme potansiydi. Alternatif olarak Osmanlı İmparatorluğu, tebaasının doğal içgüdülerini kaba kuvvetle bastıran bir düdüklü tencereydi. İmparatorluğun çöküşü perdeyi kaldırdığında, uzun süredir acı çeken tebaası bastırılmış bir öfkeyle tepki gösterdi. Üçüncü, daha tarafsız bir metafor Fransızca'da İngilizce'den daha iyi bilinir. İmparatorluk bir makedoine ya da makedonyaydı; bir meyve salatası ya da bazen çiğ, bazen pişmiş karışık sebzelerden oluşan bir yemektir. Bu gastronomik terim, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında, Osmanlı Makedonya'sı ve çevresinin (içerde etnik, dilsel ve dini grupların şaşırtıcı bir kaleidoskopundan ve dışarıda tüm komşu devletlerden oluşan) kötü şöhretli çok taraflı çatışmalarla patlak vermesiyle özel bir geçerlilik kazandı. Makedonya'nın endişe verici karakteri yirmi birinci yüzyılda da devam etti. Komşusu Yunanistan'ın benzeri görülmemiş ısrarı nedeniyle, Makedonya Cumhuriyeti 1993 yılında Birleşmiş Milletler'e katıldığından beri, bu uluslararası kuruluşta tuhaf bir isimle, eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti olarak kısaltılmış bir isimle iş yapmak zorunda kaldı².

Aslında, Makedon metaforu yüzyıllar önce, Osmanlı İmparatorluğu'nun son on yıllarına ve Yugoslavya'nın dağılmasına damgasını vuran mücadelelerden çok önce ortaya çıktı. Ve on sekizinci yüzyıldaki bu referans, modern bilincin Makedonya'sına değil, görünüme göre tarihin en ünlü Makedonu Büyük İskender'in genişleyen ve çeşitliliğe sahip antik imparatorluğuna yönelikti.³

Osmanlı (veya Osmanlı) hanedanının kurucusu olan Osman İmparatorluğu aracılığıyla İskender İmparatorluğu'nu ima eden bir terimin varlığını sürdürmesi pek de şaşırtıcı değildir. Her ne

¹ Benjamin Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Abridged Edition*, USA, 2014, s. 1.

² Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 1. Quataert, Donald, "Legacies of the Ottoman Empire" in *The Ottoman Empire 1790-1922*, 2nd ed., 2005, p. 195

kadar İskender'in toprakları daha doğuya, Osman'ın toprakları ise daha batıya uzansa da, her birinin toprak çekirdeği benzerdi. Mutatis mutandis, her ikisi de nispeten farklı popülasyonları bir araya getirdi. Osman'ın halefleri, özellikle Fatih Sultan Mehmed ve Kanuni Sultan Süleyman, İskender'in mirasını hevesle benimsedi. Bununla birlikte, farklılıklar da önemliydi. Osman'ın siyasi sisteminin daha dayanıklı olduğu ortaya çıktı, ancak kültürel kalıcılığı daha azdı. İskender ve halefleri Doğu Akdeniz'i Helenleştirdiler. Osmanlı tarihinin büyük bölümünde Türkleştirmeye yönelik benzer bir çaba hiçbir zaman başarılı bir şekilde denenmemiştir. Ve imparatorluk çökerken bu politika izlendiğinde, Osmanlı geçmişinin çoğunu reddeden feci bir çaresizlik eylemiydi; kavram olarak çok farklı bir sapmaydı ve İskender'in Helenizminden kaynaklanıyordu⁴.

İskender'in siyasi mirasçıları çok geçmeden hızla kurulan imparatorlukların merkezkaç eğilimlerine yenik düştüler. Tipik olarak kurucuların mirasçıları veya vekilleri tarafından yönetilen ayrı eyaletlere bölünürler. Osmanlı siyasi sistemi bu tür bir parçalanmayı (Cengiz Han'ın ve İskender'in imparatorluklarının kaderi) önleme konusunda oldukça başarılıydı. Osmanlı'nın başarısı bir dereceye kadar talihli bir başarısızlıktan kaynaklanıyordu. Her ne kadar imparatorlukları sonunda Makedonlarla karşılaştırılabilecek bir büyüklüğe ulaşmış olsa da (hiçbir zaman Moğol İmparatorluğu'nun genişliğine ulaşamamıştı) başarıları da o kadar hızlı olmadı. Daha mütevazı genişleme hızları, Osmanlı Hanesi aracılığıyla hanedanın verasetinin temel ilkesinin oluşturulmasına zaman tanıdı⁵.

İskender'in saltanatının kısılalığına ve siyasi mirasına rağmen, yönettiği bölgelerde, özellikle de antik Yakın Doğu'da yaşanan kapsamlı kültürel dönüşüm, pratikte benzersizdir. Gelecek milenyumda aynı bölgenin büyük bir kısmının Hıristiyanlaştırılması ve daha sonra İslamlaştırılması ve Araplaştırılması, Makedonların başarısını gölgede bırakacak gibi görünebilir. Ama aslında onlar sadece onun üzerine inşa edip güçlendirdiler. Helenleşme, eski İsrail topraklarını ve tapınak kültürünü, sonraki İbrahimi geleneklerin yaratılmasına yardımcı olan Yahudiliğe dönüştürmede vazgeçilmez bir adımdı⁶.

Helen felsefi söyleminin yayılması, Yahudiliği ilgilendiren ve Hıristiyan teolojisini şekillendiren entelektüel bir çerçeve yarattı. İskender'in dilinin Doğu Akdeniz'in ortak dili olarak yükselişi, İsrail kutsal kitabının, fatihin kurduğu Mısır şehri İskenderiye'de tercüme edilen Yunanca versiyonu aracılığıyla tercüme edilmesini ve yayılmasını teşvik etti. Septuagint olarak bilinen bu eser,

³ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 2.

⁴ Laura Robson, *Colonialism and Christianity in Mandate Palestine*. Austin: University of Texas Press, 2011, p. 56.

⁵ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 2.

⁶ Paul S. Rowe, "Neo-millet Systems and Transnational Religious Movements: The Humayun Decrees and Church Construction in Egypt." *Journal of Church and State*, Vol. 49, No. 2, p. 329.

doğrudan ve dolaylı olarak Hıristiyan ve Müslüman kutsal metinlerini şekillendirdi⁷.

Askeri fethin olmazsa olmaz şartının ötesinde Helenizmin başarısının iki sırrı vardı. Her ikisinin de kökleri, Yunan düşüncesinin en iyi yönlerinin açıklandığı evrenselliğe dayanıyordu. Öteki'ni küçümsemesine rağmen -özellikle Pers rakiplerine yönelik olarak- Yunan felsefe geleneği, yakın doğudaki muadillerine, geçmişe ve geleceğe göre nispeten daha az etnosentrik bir dünya görüşü sunuyordu. Daha da önemlisi, Yunan dininin çoktanrıcılığı, filozof David Hume'un bin yıl sonra fark ettiği bir özellik olan, dışlayıcı İbrahimi tektanrıcılıklardan daha kolay bir şekilde yeni fethedilen toprakların yerel çoktanrıcılığını senkretik olarak kabul edebilir, bütünleştirebilir ve nüfuz edebilir. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam, değişen derecelerde diğer dinleri barındırmak için kendi istisnai yöntemlerini geliştirdiler, ancak süreç zaman zaman onların içsel değerleriyle gerilim içindeydi. Helenizm'in antik yakın doğuda kabulü, Hume'un da savunucusu olduğu modern varyantı olan Aydınlanma'nın dünya çapında yayılmasının habercisiydi. Osmanlı sisteminin kültürel bileşenleri hiçbir zaman Helenizm'in yayılmasına yardımcı olan evrensel çekiciliğe ulaşamadı⁸.

Ve şimdi ikinci sırada geliyoruz. İskender Aristoteles'ten ders aldı. Osman'a kim ders verdiyse dünya tarihinde çok az iz bırakmıştır. Makedon lider, evrensel öneme sahip geniş kapsamlı, derin ve sistematik içgörüler üreten bir bölgede kuruldu. Tam tersine, on dördüncü yüzyıl Anadolu kültürü açıdan geri kalmış bir suydur. Nesiller boyunca Osmanlı hanedanı, Konstantinopolis'i estetik ve entelektüel anıtlarla dolu büyük bir metropol haline getirdi, ancak hiçbir zaman antik Atina ve onun yan kuruluşlarında elde edilenlerin özgünlüğüne, parlaklığına ve geniş çekiciliğine eşit olamadı. Böyle bir karşılaştırma Osmanlıları karalamaktan ziyade, bu hanedanın imparatorluk ilhamlarından biri olan İskender'in olağanüstü başarısının altını çiziyor. Makedon coğrafi olarak en yakın model olsa da tek model değildi⁹.

İslam'ın Rolü

İslam perspektifinden bakıldığında, fethedilen gayrimüslim halklara, Muhammed'in önderlik ettiği, ardından onun halefleri ve en sonunda Emevi ve Abbasi Halifelikleri tarafından yönetilen ilk yönetimler tarafından uygulanan muamele, Osmanlı politikasının temelini oluşturur. Bu uygulamalar, bilim adamlarının zimme adını verdikleri, yani Müslüman hükümdar ile gayrimüslim tebaa arasında belirli grupların yaşamasına ve dinlerini uygulamalarına izin verileceği koşulları belirleyen sözleşmeye dayalı bir bağ olarak adlandırdıkları bir ilişki içinde sistemleştirildi. Bu anlaşmaya tabi olanlara Arapçada ehl-i zimme, yani "zimme halkı" veya tekili zimmi deniyordu; Modern Türkçede

⁷ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 3.

⁸ Yüksel Sezgin, "Nation Building and Regulation of Pluri-Legal Jurisdictions: The Case of the Israeli Millet System" in *Everyday Life of the State: A State-In-Society Approach*, edited by Adam White, 2013, p. 91.

⁹ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 3.

ehli zimma veya zimmi. Teorik olarak Kur'an'a göre (2:62, 5:69, ve 22:17), meşru grupların tek tanrılı kutsal dinleri (Yahudilik, Hıristiyanlık veya kökeni ve inancı belirsiz olan üçüncü bir grup olan Sabiileri) takip etmeleri gerekiyordu. Buna karşın müşrikler için böyle bir ödeneğin olmaması gerekiyordu. Seçimleri kesindi: dönüşüm ya da kılıç. Bu radikal tercihin önce geniş Zerdüşt ve daha sonra Müslüman yönetimi altına giren Hindu nüfusa dayatılmasının önündeki pratik engeller, bunu nadir hale getirdi. Buna göre gizemli Sabiiler, birçok teolojik günahı örten incir yaprağı haline geldi. Zimmet ilişkisi üç farklı düşünceden kaynaklanmıştır: teolojik, pratik ve emperyal.

Teolojik. İslam'ın dayandığı Muhammed'e gelen ilahi vahiy, kendisini, peygamberlik seleflerine, özellikle de Yahudiler ve Hıristiyanlar tarafından bildirilen ilahi ilhamla kutsal metinlere bahşedilen vahiy ile aynı olarak anladı. İbrahimi topluluklar arasındaki farklılıklar büyük ölçüde hatalı aktarımdan kaynaklanıyordu: dikkatsiz takipçiler sözcüğü çarpıtmışlardı. Özünde her üçü de aynı gerçek ilahi mesajı içeriyordu; gerçi İslam'ınki tek doğru versiyondu, çünkü orijinalini koruyan tek versiyon oydu. Buna göre, bu tür temel geleneklere yönelik sistematik zulüm, diğerlerinin yanı sıra Musa, Davut ve İsa'yı da içeren Adem'le başlayan ve Muhammed'le doruğa ulaşan peygamberlik sürekliliğinin temel zincirini kırabilir. İslam'ın dayandığı vahiy geleneği buydu. Hem Hıristiyanlık hem de İslam, İbrahimi öncüllerinden bir dereceye kadar kopmuş olsa da, İslami kopuş, Hıristiyanlara göre daha incelikli ve daha az kategorikti¹⁰.

Pratik. Başlangıçtaki pratik düşünce, yüzyıllar boyunca Sabilerin periyodik olarak yeniden tanımlanmasına yol açan düşünceyle aynıydı. Yedinci yüzyılın genişlemesi sırasında Müslümanlar, kitlesel din değiştirme ve asimilasyonu düşünemeyecek kadar çok sayıda gayrimüslimleri çok hızlı bir şekilde fethettiler. Yine de bu yeni tebaanın, özellikle de Hıristiyanların eylemleri ve bağlılıkları konusunda anlaşılır bir ihtiyat devam ediyordu. Buna göre yetkililer, dağların ötesindeki dini ve siyasi kurumlarla teması caydırarak yeni fethedilenlerin beşinci kol olmasını engellemek için adımlar attı. Sembolik ve maddi açıdan devlet, gayrimüslimlerden Müslüman efendilerine karşı alçakgönüllülikle davranmalarını bekliyordu. Hıristiyan ve Yahudi ibadethanelerinin yüksekliği camilerden daha alçak olacaktı. Kilise çanları ve halka açık dini geçit törenleri yasaklandı. Mevcut kilise ve sinagoglar onarılabılırken yenilerinin yapılması yasaklandı¹¹.

Ekonomik açıdan, ilk Müslüman yöneticiler gayrimüslimlere benzersiz mali talepler dayatıyordu. Yalnızca onların belirli vergileri, özellikle de arazilerden alınan harç, kharaj (Modern Türkçe, haraç) ve/veya cizye (Modern Türkçe, cizye) gibi vergileri ödemeleri gerekiyordu. Bu vergilerin adı ve kesin koşulları nadiren sabit kaldı. Mesela Osmanlı döneminde gayrimüslimlerin gümrük vergileri daha yüksekti. Genel olarak gayrimüslimler, en azından teoride Müslümanlara

¹⁰ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 4.

¹¹ Ezel Kural Shaw and Stanford J. Shaw, *History of the Ottoman Empire and Turkey, Volume II: Reform, Revolution, and Republic: The Rise of Modern Turkey 1808-1975*. Cambridge: University Press. 1977, p. 89.

yüklenen önemli bir yük olan aşar (zekât) ödemediler. Zekat zenginliğin bir yüzdesiydi, zimmi vergileri ise aynı derecede gelire dayalı değildi. Görünüşe göre Osmanlı yönetimi altında zekatın kendisi terk edilmişti. Yüzyıllar boyunca ve ülkelerde tüm vergilerin kesin koşulları değiştiğinden, hangi grubun daha fazla yüke sahip olduğunu kategorik olarak belirtmek imkansızdır. Ancak vergilerin Müslümanlara gayrimüslimlerden daha fazla fayda sağladığı açıkça görülüyor. İlk yüzyıllarda zimmi vergileri Müslüman devletinin ana gelir kaynağıydı ve zekat yalnızca Müslüman toplumun yararına yönelikti¹².

Müslüman devlet, gayrimüslim tebaasına en iyi ihtimalle iyi niyetli bir ihmalle davrandı ve onlara sadece dini uygulamalar, inanç ve eğitim değil, aynı zamanda evlilik, boşanma ve miras gibi kişisel statü kanunları da dahil olmak üzere birçok alanda önemli ölçüde özgürlük tanıdı. Bu topluluklar, çoğunlukla dini otoritelerinin liderliği altında, önemli bir özerkliğe kavuştular¹³.

İmparatorluk. Emperyalist düşünce belki de bunların arasında en önemlisiydi. Müslüman devlet tarafından benimsenen politikaların çoğu, yerli antik yakın doğu imparatorluklarının köklü örneklerinden yararlanıyordu. Bazı dikkate değer istisnalar dışında, antik İran'daki Part ve Sasani hükümdarları, Bizans İmparatorluğu'ndaki zulümden kaçan Yahudileri ve sapkın Hıristiyanları memnuniyetle karşıladılar. Pers hükümdarları mültecilere önemli ölçüde toplumsal özerklik tanıdı. Pers devleti hızla fethedilip tamamen Müslüman imparatorluğuna asimile edildiğinden, İran idari uygulamaları İslami devlet yönetimini büyük ölçüde şekillendirdi. Ayrıca İran halkı, Araplardan sonra çok sayıda din değiştiren ilk halk oldu ve bu da kültürel miraslarını daha da güçlendirdi. Bu durum en çok, klasik İslam hanedanlarının en uzun ömürlü ve en etkili olanı olan Abbasi halifeliğinde açıkça görülüyordu. Bu tür İslam öncesi politikalar böylece İslam hukuku ve uygulamasına o kadar entegre oldu ki, bunların İslami olmayan kökenleri kısa sürede unutuldu¹⁴.

Yükselen Osmanlı Politikaları

Osmanlılar 14. yüzyılda iktidara gelmeye başladıklarında, ilk Müslümanların yedi yüzyıl önce karşılaştığına benzer bir Hıristiyan demografik hakimiyetiyle karşı karşıya kaldılar, ancak hanedanın politikaları ve sonuçları seleflerinininkinden farklıydı. Her birinin karşılaştığı gayrimüslim toplulukların doğası da farklıydı¹⁵.

Kuruluşunun ilk yüzyılları boyunca, kabaca 16. yüzyılın başlarına kadar, Osmanlı diyarı, bir yanında bir grup Hıristiyan devletle komşu olan, Hıristiyan çoğunluğa hükmeden Müslüman bir

¹² Benjamin Thomas White, *The Emergence of Minorities in the Middle East: The Politics of Community in French Mandate Syria*. Edinburgh: University Press, 2012, p. 55.

¹³ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 5.

¹⁴ Ihsan Yılmaz, "Secular Law and the Emergence of Unofficial Turkish Islamic Law." *Middle East Journal*, Vol. 56, No. 1 (Winter), 2002, p. 113

¹⁵ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 6.

azınlıktan oluşuyordu. Söz konusu Hıristiyan nüfus ve hayatta kalan Hıristiyan hanedanları büyük ölçüde Ortodoks'tu, ancak batı çevresindeki Hıristiyan devletler Katolikti. Balkan Ortodoksları teolojide birleşmiş olmalarına rağmen etnik gruplara ve hiyerarşilere bölünmüştü. Üst kesimlerde, Ortodoks Kilisesi'nin hiyerarşisi Yunanca konuşuyordu ya da doğuştan Yunanca olmasa da en azından Helenleşmişti. Dindar olmayanlar çeşitlilik gösteriyordu: esas olarak Yunanlılar, çeşitli türlerden Slavlar, bazı Arnavutlar ve Romenceye benzer bir dil konuşan Ulahlar gibi diğer küçük gruplar. Dahası, Balkanların etnik açıdan karışık Ortodoksları ile Anadolu'nun büyük ölçüde Rum Ortodoksları arasında önemli bir ayrım vardı. Bizanslıların Malazgirt (Modern Türkçe'de Malazgirt) savaşında Selçuklu Türklerine yenilmesi sonucu doğu sınırlarının kontrolünü kaybetmelerinin ardından 1071 yılından bu yana Anadolu Türk nüfuzuna açık hale geldi¹⁶.

Selçuklular bu yeni Türk unsurlarının en güçlüleriydi; göçebeler, yağmacılar ve organize savaşçılar. Diğer pek çok küçük Türk grubu da İran'dan ve Orta Asya'dan batıya doğru sürekli istilalar yaparak bölge genelinde yerel beylikler kurdu, antik Bizans'ı başkenti ve yakın çevresiyle sınırlı bir sağır devlete indirgedi. Ancak bu yüzyıllarda Ortodoks Bizans'ın uğradığı en dramatik aşağılama İslam'dan değil, Hıristiyan kardeşlerinden kaynaklanıyordu. 1203'te Kudüs'ü Müslüman yönetiminden kurtarmayı amaçlayan Dördüncü Haçlı Seferi, asıl destekçisi Venedik tarafından Konstantinopolis'i kuşatmak üzere yönlendirildi. 1204'te muzaffer Katolik orduları Yunanistan'ı ve Bizans'ın Küçük Asya'sının çoğunu fethetti. İşgalcilerin sonuncusu 1261 yılına kadar Latin Krallığı haline gelen Konstantinopolis'ten nihayet sürülmedi. Latin hainliğinin mirası çok daha uzun sürdü¹⁷.

Bu iki cephe saldırısının etkisi Küçük Asya'daki Hıristiyanlığı baltaladı. Ortodoks Kilisesi, Bizans hamisini ve takipçilerinin inançlarını kaybetti. Mali ve kurumsal destekten yoksun kalan nüfusun büyük bir kısmı giderek Türk'e dönüştü. Rum Ortodoks cemaatinden geriye kalanların morali büyük ölçüde bozuldu; inançlı gruplar yarımadanın dört bir yanına azınlıklar halinde dağılmıştı. Bunun tersine Balkanlar, yalnızca Yunan olmasa da Ortodoks tabyası olarak kalmıştı. Türkler Avrupa'ya Küçük Asya kadar derinlemesine nüfuz edemediler. Dördüncü Haçlı Seferi'nde Katolikler, Konstantinopolis ödülüne giderken Balkan iç bölgelerinin kıyılarını yağmalayarak dolaşmışlardı. Daha önce, Bizans İmparatorluğu geriledikçe, başlangıçta emperyal, dini, kültürel ve siyasi uydular olan yerel Slav rejimleri yavaş yavaş daha fazla özerklik kazandı. Latin Krallığı'nın hüküm sürdüğü yıllarda bu süreç çarpıcı biçimde arttı. Sırp Krallığı ve Kilisesi benzeri görülmemiş bir bağımsızlığa kavuştu ve Bulgar İmparatorluğu papalık tarafından tanındı¹⁸.

Dördüncü Haçlı Seferi'nin ardından Osmanlılar, yakınlardaki kuzeybatı Anadolu'da ilk

¹⁶ Sener Akturk, "Persistence of the Islamic Millet as an Ottoman Legacy: Mono-Religious and Anti-Ethnic Definition of Turkish Nationhood," *Middle Eastern Studies*, Vol. 45, No. 6 (November), 2009, pp. 893

¹⁷ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 6.

¹⁸ M. Akif Aydın, "The Role of Ottoman Law in the Establishment of Pax Ottomanica" in *The Ottoman Mosaic*,

güçlerini kazandılar. 1320'lerdeki ilk büyük ödülleri, şimdi bir kez daha Bizans'a dönüşen Konstantinopolis'e giden ticaret yollarının önemli bir bağlantısı olan Bursa'ydı. Sonraki otuz yıl boyunca istikrarlı bir şekilde genişlediler ve Marmara Denizi'nin güney kıyısı üzerindeki kontrollerini sağlamlaştırdılar. Ancak 1354 yılında Çanakkale Boğazı'nın kuzey kıyılarında bir Allah'ın eylemi gerçekleşti. Bir deprem, Küçük Asya'yı güneydoğu Avrupa'dan ayıran boğazların karşısındaki Gelibolu'yu harap etti. Yunan halkının şehri terk etmesi üzerine Osmanlılar şehri ele geçirerek Balkanlar'a bir köprübaşı açtı. Kendilerine sunulan fırsatı acımasızca değerlendirdiler. Sonraki yarım yüzyıl boyunca güney Slavlığın çoğunu fethettiler. Bu noktada yeni başkentleri Edirne ve siyasi güç merkezleri de artık Avrupa'daydı ve hanedanın tarihinin büyük bir bölümünde de öyle kaldı¹⁹.

On dördüncü yüzyılın ortalarında Osmanlılar, Anadolu'daki Türk soydaşlarından oldukça farklı bir gayrimüslim nüfusla karşı karşıyaydı. Yüzyıllar süren Türk göçü olmadığında demografik dengenin büyük çoğunluğu Hıristiyanlardan oluşuyordu. Her ne kadar Slav rejimleri Dördüncü Haçlı Seferi'nin Bizans'a yaşattığı aşağılanmadan yararlanmış olsalar da zayıf ve siyasi açıdan kırılgan kaldılar. Ancak onların dini bağlılıkları, neredeyse eş zamanlı Katolik ve Müslüman istilalarının yarattığı darbeye sarsılmamıştı. Yine de Osmanlı onlara galip geldi. Galip geldiklerinde yeni bir durumla karşı karşıya kaldılar²⁰.

Osmanlı ve Erken Arap Politikalarının Karşılaştırılması

Daha önce belirtildiği gibi en yakın paralel, Arapların Bizans Asya'sının çoğunu ve hem Bizans Afrika'sının hem de Sasanî İran'ının kırk yıldan kısa bir süre içinde fethedilmesiydi. Zaman çizelgesi kabaca Osmanlı'nın Avrupa'ya yönelik atılımıyla eşleşirken, yedinci yüzyıldaki genişleme hem fethedilen topraklar hem de yönetimi altına alınan nüfus çeşitliliği açısından on dördüncü yüzyıldaki genişlemeyi geride bıraktı. Benzerlikler ve farklılıklar öğreticidir²¹.

Fetihe giden her iki yol da, yeni mağlup edilenler arasındaki geçmiş anlaşmazlıklar ve anlaşmazlıklar tarafından döşendi. İlk Müslümanların iktidara gelmesinden yaklaşık yarım yüzyıl önce, Bizanslılar ve Sasaniler, Muhammed'in takipçilerinin fethettiği bölgelerde kanlı ve yıkıcı bir savaş yapmışlardı. Daha yüzyıllar boyunca, Bizans Hıristiyanlığı, İsa'nın doğasına dair yıkıcı bir bölgesel-teolojik iç savaşla harap edilmişti. Konstantinopolis'teki merkezi hükümet ile Mısır ve Suriye'deki (yani bugünkü Suriye, Lübnan, Ürdün ve İsrail/Filistin'den oluşan tarihi Suriye) eyalet halkları arasındaki teolojik anlaşmazlıklar, çevrenin kurabileceği sadakat bağlarını zayıflattı²².

edited by Kemal Karpat and Yetkin Yildirim, 2010, pp. 121.

¹⁹ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 6.

²⁰ Benjamin Braude, "Foundation Myths of the Millet System" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp. 65-86..

²¹ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 7.

²² Yılmaz Colak, "Ottomanism vs. Kemalism: Collective Memory and Cultural Pluralism in 1990s Turkey." *Middle Eastern Studies*. Vol. 42, No. 4 (July), 2006, pp. 587 – 602..

Hepsi Hıristiyan olmasına rağmen, bir yanda Mısır'daki Kıptiler ile Suriye'deki Yakubiler ile diğer yanda sözde Ortodokslar arasındaki bölünmeler o kadar büyüktü ki, Ortodoks olmayanların çoğu -İsrail'in ilk kaosundan sonra- bu kadar büyüktü. askeri çatışma - Müslüman işgalcileri, Bizans teolojik baskısı altında katlandıkları zulümden kurtaranlar olarak neredeyse memnuniyetle karşılayabilirdi. Anlaşmazlığın siyasi doğası, Bizans İmparatorluğu'na sadık olan muhalifleri Melkites (Krallar) tarafından Ortodokslara verilen orijinal ismin sinyalinin veriyordu. Devlete bağlı bir dinin kusurları, Sasani hanedanının yenilgisinin Zerdüştlük'ün temel dayanağını ortadan kaldırdığı İran'da daha da açık bir şekilde ortaya çıktı. Bir kez bu kadar mahrum bırakılan Pers Zerdüştlüğü, yaklaşık üç yüzyıl içinde Pers İslamı haline geldi. Fethedilen ve din değiştiren ilk ülke burasıydı²³.

Mısır ve Suriye'nin yanı sıra eski Sasani Mezopotamya'sının İslamlaşması daha yavaş ilerledi. Çoğunluğun Müslümanlığa yöneldiği kesin nokta daha az açıktır, ancak bu İran'dan en az bir veya iki yüzyıl sonraydı. Açıkça görülüyor ki, bugün bile bu bölgeler, fetih zamanında var olandan daha fazla Hıristiyanlık çeşidi içeriyor ve bu nedenle Hıristiyan âleminin çoğunda yaygın olarak mevcut. Müslüman yönetimi, Hıristiyan yönetimine göre daha fazla Hıristiyan çeşitliliğini teşvik etti çünkü Müslüman yönetimi, önceden statüko kuralına bağlı kalıyordu ve böylece bir Hıristiyan grubun diğerini ezmesini engelliyordu. Bu, teolojik bir derin dondurucu yarattı. Modern artış büyük ölçüde Osmanlı yetkililerinin Katolik ve Protestan misyonerliklerine yalnızca Hıristiyan kardeşlerini hedef aldıkları sürece izin verme ve dolayısıyla mezhep sayısını artırma konusundaki olağanüstü istekliliğinden kaynaklanmaktadır. Hıristiyanlığın teolojik çeşitleri yüzyıllar boyunca varlığını sürdürmüş ve hatta büyümüş olsa da, tebliğcilerin sayısı azalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden ve Avrupa'daki sömürge ve yarı-sömürge yönetiminin sona ermesinden bu yana, Türkiye ve Arap dünyasındaki Hıristiyanların sayısı hızla azalıyor²⁴.

Yedinci yüzyıldaki Arap fetihlerinin ardından meydana gelen kültürel dönüşümler merak uyandırdı. İki paralel süreç iş başındaydı: İslamlaşma ve Araplaşma. Paradoksal olarak birlikte çalışmadılar. İslamlaşmayı kabul eden bölge olan İran, Araplaşmaya şiddetle direndi. Her ne kadar Fars dili, Zerdüştlük'ün aksine, Arap alfabesi ve dili tarafından dönüştürülmüş olsa da, fetih şokunu ve devlet himayesini kaybetmenin şokunu atlatarak, İslam öncesi gururlu mirasını korudu ve kendine özgü, devam eden yaratıcı kimliğini yeniden öne sürdü. İran'ın batısındaki Asya Araplaştırmayı kabul etti ancak İslamlaşmayı geciktirdi²⁵.

Kıptiler, Yakubiler ve Yahudiler Bizans'ın düşmanca ortamında uzun süre hayatta kaldıklarından, İslam devletinin nispeten iyi niyetli ihmali hoş bir rahatlama oldu. Abbasiler yönetimindeki Mezopotamya'daki Nasturiler ve diğer gayrimüslimler, sonunda Sasani statükosuna

²³ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 8.

²⁴ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 8.

²⁵ Roderic Davison, "The Millets as Agents of Change in the Nineteenth-Century Ottoman Empire" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp. 1879.

benzeyen bir şeye geri döndüler. Ancak Levant'taki Ortodokslar - İran'daki Zerdüştler gibi - devlet desteğini kaybetme gibi alışılmadık bir duruma sokuldu. Ancak onlardan farklı olarak, onların merkezi hiyerarşisi ve onu ayakta tutan Bizans devleti, her ne kadar çok zayıflamış ve düşman sınırının diğer tarafında olsa da hayatta kaldı. Bu çeşitli nedenlerden dolayı Mısır, Suriye ve Mezopotamya'daki gayrimüslimler İslamlaşmaya Zerdüştilerden daha uzun süre direnebildiler. İslam'a dönüş süreci yüzyıllar boyunca çok yavaş bir şekilde gerçekleşti.²⁶

Bunun tersine, bu orta ve batı bölgelerde Araplaşma, İslamlaşmadan çok daha hızlı ilerledi. İslam öncesi hakim diller Aramice, Kıpti ve Yunancaydı. Bizans yönetiminin geri çekilmesiyle birlikte, Makedon Helenizminin geniş kapsamlı mirasına rağmen Yunanlılar önemli desteğini kaybetti. Aramice yaygın olarak konuşulmaya devam etti ve aynı zamanda Hıristiyanların dini aracını oluşturdu. Süryanice olarak da bilinen Hıristiyan Aramice, hem Yakubitler hem de Nasturiler için İncil'in, tefsirlerin ve ayinlerin diliydi. Aramice, Yahudilerin de ortak diliydi. Ayinlerin çoğunda ve halka açık kutsal metinlerin okunmasında İbraniceyi kullanmalarına rağmen, Aramice onu açıklamak ve yorumlamak için temel dil haline geldi. Mısır'da dilsel ayrımlar farklıydı. Eski Mısır dilinden türetilen Kıpti, hem lingua franca hem de lingua sacra idi. Sekizinci yüzyıla gelindiğinde tüm bu bölgelerde Arapça yönetim dili haline geldi. Daha önce olmasa da dokuzuncu yüzyılda yönetim dili herkesin ortak dili haline geldi. Daha sonra önceden var olan diller yalnızca uzak yerleşimlerde ve linguae sacrae olarak varlığını sürdürdü. Arapçanın kabulü ile İslam'a daha yavaş geçiş arasındaki fark neden?²⁷

Cevaplar birden fazlaydı. Bu yeni devletin gayrimüslim tebaası, işlerini yürütebilmek için en azından devletin dili hakkında işe yarar bir bilgi edinmek zorundaydı. Yakın akraba Aramice konuşanlar için (Kıpti dilinin aksine) bu geçiş zor olmadı. Arapça, daha önce dilsel olarak bölünmüş olan geniş bir bölgede giderek paylaşılan bir dil haline geldikçe, giderek daha geniş ticari ve kültürel alışverişe yönelik faydası onu daha da çekici hale getirdi. Müslüman Araplar için Kur'an'ın dili olarak Arapça öğrenmek pratikte bir kutsallıktı. Bunun iki çelişkili sonucu oldu. Bir yandan, gayrimüslimler için bu mezhepçi etiket onu potansiyel olarak daha az çekici hale getiriyordu. Öte yandan pratik bir gelişme olarak Arapların Arapçaya olan bağlılığı, dilin yayılmasını yoğunlaştırdı. Sonunda bu genel bağlılık zafer kazandı ve Hıristiyanları ve Yahudileri, kutsal kitabını benimsemeden Arapçayı benimsemeye teşvik etti. İslam ile karşılaştırıldığında Hıristiyanlık dilsel olarak karışıktır. Evanjelik bir inanç olarak onun güçlü yanlarından biri, Hıristiyan sözünün hakikatinin herhangi bir dilde ifade edilebilmesidir. Sonuç olarak Hıristiyanların bir dilden diğerine geçme konusunda dini bir itirazları

²⁶ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 9.

²⁷ Roderic Davison, "Turkish Attitudes Concerning Christian-Muslim Equality in the Nineteenth Century" in *Essays in Ottoman and Turkish History 1774-1923: The Impact of the West*, edited by Roderic Davison, 1990, p. 112.

yoktu²⁸.

Arapçanın İran'a yayılmaması daha da şaşırtıcıdır. Bunu sürdürecektir ne bir devlet ne de bir din varken Fars neden hayatta kaldı? Paradoksal olarak dilin güçlü yanı bu zayıflıklar olabilir. İslam öncesi İran'ın başlarının kesilmesi o kadar hızlı ve tamdı ki, iskelet çerçevesi sağlam kalmıştı. Bizans bürokratlarının kayıp topraklarındaki seçeneklerinin (geri çekilen ordularıyla birlikte kaçmak) aksine, Sasani bürokratlarının kalmaktan başka seçeneği yoktu. Muazzam bir bölgeye yayılan fatihler için en basit karar, bu çerçeveyi olduğu gibi bırakmak, yeni bir liderlik kurmak ve mevcut yönetimi Arap Müslüman cılasıyla kaplamaktır. İranlı ileri gelenler ve yöneticiler İslam'ı seçtikten sonra, onları değiştirmek için daha da az neden vardı. Yani İslamlaşma bir anlamda Araplaşmanın altını oydu. Sonuç olarak Farsça, başlangıçta yazı dili olarak ortadan kaybolursa bile, günlük yönetim dili olarak varlığını sürdürdü²⁹.

Coğrafya aynı zamanda Araplaşmanın modelini de belirledi. Arabistan ile kuzeyi ve batısı arasındaki deniz ve kara sınırları kolaylıkla geçilebilmektedir. Hiçbir engelleyici dağ sırası veya geçilmez çöller halkların hareketini engellemez. Hicaz ve Necd Araplarının önemli sayılarda yeni fethedilen diyarın orta ve batı topraklarına göç etmesi nispeten kolaydı. Bu tür nüfus hareketleri, muzaffer orduların ve halifelerin tarihlerinde göz ardı edilme eğilimindedir, ancak onlar da aynı derecede önemli bir iz bırakırlar. Yüzyıllar sonra, Osmanlılar iktidara gelmeden önce Anadolu'nun İslamlaşmasına ve Türkleşmesine yardımcı olan şey tam da bu kadar uzun süreli göç oldu. Arap Yarımadası'nın kuzeydoğusundaki coğrafya diğer kanatlarından çok farklıydı. Mezopotamya'nın doğusundaki Zagros Dağları, İran'ın kalbine büyük ölçekli Arap göçünü engelledi. Böyle bir akına açık olan tek bölge, bu dağların güneyi, şimdi Khuzistan olarak bilinen Arap/Bas Körfezi kıyısıydı. Bugün İran İslam Cumhuriyeti'nin Arapların çoğunlukta olduğu tek bölgesi burası³⁰.

İlk iki unsurun önemine rağmen, İran'ın imparatorluk geçmişi kendine özgü edebi aktarımı, burada Araplaştırmanın başarısızlığının en önemli tek açıklaması olabilir. İran, İslam medeniyeti için Yunanistan'ın Roma İmparatorluğu için olduğundan çok daha önemliydi. Pers mirası iki ana biçime büründü: yalnızca edebi değil, aynı zamanda imparatorluk bürokratik olarak da. İkincisi zaten belirtilmişti. Bunlardan ilki, Fars kimliğini Kıpti veya Aramice'den farklı şekilde şekillendiren bir edebiyat geleneği nedeniyle İslamlaşmadan sağ çıkabilen kahramanca imparatorluk kuruluş mitleri külliyatıyla ifade edilmişti. Arap İslamı, Kıptileri ve Aramice konuşanları fethettiğinde, onların kadim atalarının imparatorluk başarıları yüzyıllar süren Bizans ve Hıristiyanlık tarafından silinmişti. Edebi

²⁸ Benjamin Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Abridged Edition*, USA, 2014, p. 9.

²⁹ Findley Carter, "The Acid Test of Ottomanism: The Acceptance of Non-Muslims in the Late Ottoman Bureaucracy" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, p. 209.

³⁰ Charles Issawi, "The Transformation of the Economic Position of the Millets in the Nineteenth Century" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, p.159.

dürtüleri dini bir yön aldığından, Firavun veya Mezopotamya imparatorluk miraslarının çok azını korudular. Arap fethinden hemen önce, Sasani hanedanı hâlâ gelişen bir epik şiir ve hikaye geleneğini koruyordu; bu geleneğin ölümünden sonra da antik dünyanın diğer destanları gibi hem sözlü hem de yazılı olarak varlığını sürdürüyordu. Bu miras, fetihlerden ve dini dönüşümden daha uzun süre dayanacak ve onuncu yüzyılın sonunda, ulusal mirasın büyük canlandırıcısı Firdevsi tarafından bestelenen İran ulusal destanı Şehname'nin 60.000 ayeti aracılığıyla yeniden ortaya çıkacak kadar dayanıklı ve yeniydi. . Bu canlanma o kadar güçlüydü ki, Farsça'nın Müslüman Yakın Doğu ve Güney Asya'da güzel harfler ve imparatorluk methiyeleri için bir araç haline gelmesini sağladı. Firdevsi'nin yaratılmasına katkıda bulunduğu edebi dil, İslam öncesi Farsçadan farklıydı³¹.

Çivi yazısı değil Arap alfabesiyle yazılmıştır. Şiddetli Fars kültürel gururuna rağmen Firdevsi, onuncu yüzyıla gelindiğinde yerleşmiş olan yüzlerce Arabizmden kaçınmadı. Yedinci ve onuncu yüzyıllar arasında Muhammed, onun en yakın halefleri ve ardından Emevi ve Abbasi Halifeleri, kendi yönetimleri altındaki gayrimüslim gruplara yönelik muameleye ilişkin bir dizi klasik norm oluşturdular. Ancak bu biçimlendirici yüzyıllarda bile normlar tekdüze değildi ve uygulamaları tutarsızdı. Buna göre, bir bütün olarak İslam geleneği Hıristiyanları, Yahudileri ve diğer gayrimüslimleri devlete tabi kılan geniş bir ilkeler dizisi sunarken, bu ilkelerin uygulanması kolaylıkla gelişti³².

Orta Asya Faktörü

Klasik İslam devletinin oluşumundan sonra ve Osmanlıların yükselişinden önce, Orta Asya bozkır sınırından gelen istilalar, Yakın Doğu'yu ve tüm İslam dünyasını dönüştürdü ve yeniden canlandırdı. İstilalar iki paralel fakat radikal biçimde farklı biçimler aldı. İlki o kadar yavaş yavaş ve başlangıçta o kadar küçük ölçekte ilerledi ki, hemen bir istila olarak algılanmadı. İkincisi, neredeyse hızlı, ezici ve hayranlık uyandıran askeri gücün simgesi haline geldi. Her ikisi de aynı bölgeden çıkıp aynı bölgeye nüfuz etmiş olmalarına rağmen birbirlerinden bağımsız olarak ilerlediler. Bunlardan ilki, dokuzuncu yüzyıldan onuncu yüzyılın başlarına kadar Türklerin Orta Asya ve Kafkaslardan Yakın Doğu'ya kademeli olarak hareketi ile başladı. Arap kroniklerinde kaydedilen ilk Türkler, Abbasi halifesinin sarayına paralı askerler olarak geldiler. Dinin merkezindeki misyonerlerle temas kurdukça, çeşitli dini miraslara sahip bu Orta Asyalı göçmenlerin giderek daha fazlası İslam'a geçti. On birinci yüzyılın ortalarına gelindiğinde artan sayıları ve askeri yetenekleri, Batı Asya'nın çoğunu kontrol eden bir hanedan olan Selçukluların oluşmasına yol açtı. Daha önce de belirtildiği gibi, Türkler Türkiye'den gelmediğinden, Bizans Anadolu'sunu 1071'de Türk nüfuzuna açtılar; Türkler Türkiye'ye geldi³³.

³¹ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 10.

³² Michael M. Karayanni, "In the Best Interests of the Group: Religious Matching under Israeli Adoption Law." *Berkeley Journal of Middle Eastern & Islamic Law*, Vol. 3, Art. 1, 2010, pp., p 18,

³³ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 12.

Diğer istilacılar ise Moğollardı. Kültürel ve coğrafi olarak akraba olmalarına rağmen Türkler ve Moğollar ayrı ve farklı gruplardı. Türkler bu ikinci işgalin hem kurbanı hem de nihai yararlanıcısıydı. 1255'te Asya'yı geçip İran'ı ele geçiren Moğollar, Anadolu'yu işgal ederek Selçuklu Türk yönetiminin son karakolunu da yok etti. Üç yıl sonra Mezopotamya'yı fethettiler, Bağdat'ı yağmaladılar ve Selçukluların önceki yüzyıllarda sürdürdüğü bir kurum olan Abbasi Halifeliğine son verdiler. Moğollar, İslami devamlılık ve birliğin bu sembolünü yok ederek, Yakın Doğu'da bir siyasi-dini liderlik boşluğu bıraktılar. Ordularının her şeyi yenen gücünü ortaya koyarak, Türkler dahil tüm Orta Asya halklarının siyasi ve askeri prestijini yükselttiler³⁴.

Üç yüzyıl içinde Osmanlı hanedanı diğer Orta Asyalı işgalcinin askeri başarısını taklit etti ve iktidar boşluğunu doldurdu. Onları, Moğolların ardından ortaya çıkan üç yeni güçlü İslam imparatorluğu arasında en başarılı olanıydı. Hanedan, 1300'den 1924'e kadar en uzun süre varlığını sürdürmüş ve en parlak döneminde, Orta Avrupa'dan Hint Okyanusu'na ve Fas'tan İran sınırlarına kadar en geniş topraklara hükmetmişti. Doğudaki rakibi Safevi İmparatorluğu 1501'de iktidara geldi ve nihayet 1736'da sona erdi. En büyük haliyle, hakimiyeti, mevcut Azerbaycan Cumhuriyeti'nin de eklenmesiyle kabaca mevcut İran İslam Cumhuriyeti'ne eşdeğerti. ve Batı Afganistan'ın bazı kısımları. Daha doğuda, 1526'dan 1757'ye kadar hüküm süren Babürler vardı, ancak hanedandan hayatta kalan son kişi, 1857'ye kadar Delhi'deki eski surlarla sınırlıyken bile iktidar iddiasını kaybetmedi. Babürler, Hindistan'ın neredeyse tüm alt kıtasını, günümüzün Karnataka'sına kadar güneyde kontrol ediyordu³⁵.

Her üçü de yalnızca eskiden Moğol kontrolündeki topraklarda ortaya çıkmakla kalmadı, aynı zamanda Moğol mirasına da çok şey borçluydu; en açık şekilde Babürler, isimlerinden de anlaşılacağı gibi, aslında Cengiz Han'ın soyundan geliyordu. Osmanlılar, soybilimsel yaratıcılıklarına rağmen (bir noktada Peygamber Muhammed'in soyundan geldiklerini iddia ediyorlardı) böyle bir soy iddiasında bulunmuyorlardı. Ancak onların en yakın ve en uzun ömürlü Müslüman müttefiki Kırım Giray Hanlığı, o büyük Moğol hanın çizgisindeydi. Osmanlı hanedanı onlarla evlilik ittifakları yaptı. Bir rivayete göre Osmanlı soyu tükenecek olursa veraset Giray Hanlarına kalacaktı. Bu Sünni hanedanların aksine Şii Safeviler bu tür iddialardan kaçındılar. Meşruyetleri Muhammed'in damadı ve kuzeni Ali ile doğrudan bağlantılarına bağlı olduğundan başka seçenekleri yoktu³⁶.

Yine de onlar bile Orta Asya'daki pagan sürülerinin dönüştürücü etkisini yansıtan politikalar izlediler. Moğollar Avrasya'nın çoğunu fethettiğinde onlar Müslüman değillerdi, ancak yarım yüzyıl içinde İslam dünyasındaki hanedan torunlarının tamamı Müslüman oldu. Budist, Nasturi, animist ve

³⁴ Kemal Karpat, "The Ottoman Ethnic and Confessional Legacy in the Middle East" in *Ethnicity, Pluralism, and the State in the Middle East*, edited by Milton J. Esman and Itamar Rabinovich, 1988, p. 35.

³⁵ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 13.

³⁶ Bernard Lewis, "The Legacy to Contemporary Political Arabic" in *Imperial Legacy*, edited by L. Carl Brown, 1996, p 203.

Öteki'den İslam'a geçiş yaparken, miraslarının çoğunu hâlâ koruyorlardı. Böylece Moğollar, tebaaları olan gayrimüslimleri ele almada yeni araçlar geliştirerek klasik İslami zimmet palimpsestine başka bir katman daha eklediler. Sonuç, kendi yönetimleri altındaki farklı topluluklara yönelik, İslami hukuk geleneğinin önerdiğinden çok daha değişken ve acımasızca pragmatik bir politikaydı. Böyle bir ayrılma, etkilenen konuların yararına olabilir veya olmayabilir. En ünlüsü, Nestorian Hıristiyanlığının Moğollar sayesinde yükselip düşmesidir. Bağdat'ı yağmalayan Cengiz Han'ın torunu Hülagu Han'ın hem annesi hem de en sevdiği eşi Nasturilerdi. Rejimin desteklediği bu Hıristiyanlar, Moğol diyarında başarılı bir şekilde müjdeyi yaydılar, Doğu Asya'nın uzak bölgelerine kadar ulaştılar; coğrafi büyüklük, zenginlik, sayı ve nüfuz açısından Latin Hıristiyanlığına rakip oldular. Bununla birlikte, Moğolların Yakın Doğu'da siyasi motivasyonla din değiştirmesi ve bunun sonucunda ayrıcalıklı konumlarının ellerinden alınmasından sonra, Nasturilere zulmedildi ve kilise büyük ölçüde Mezopotamya nehri vadisinin durgun sularında hapsedildi³⁷.

Bu acımasız pragmatizm - değişen derecelerde - Moğol sonrası üç imparatorluğun her birinin karşılaştıkları büyük sorunu çözmek için takip ettikleri tepkileri şekillendirdi. Her biri dini açıdan kendilerinden farklı olan bir çoğunluk nüfusuyla karşı karşıyaydı. Daha önce de vurgulandığı gibi Sünni Osmanlı hanedanının ilk imparatorluğu ezici bir çoğunlukla Hıristiyandı. Sünni Babür hanedanı, güneyde çoğunluğu oluşturan önemli bir Hindu nüfusunu yönetiyordu. Hindu hakimiyeti, Babürlerin sınırlarını Karnataka'nın ötesine asla daha güneye doğru ilerletmemesinin nedenlerinden biriydi. Şii Safeviler, Şiilerin azınlıkta olduğu, inanılmaz Müslüman dini çeşitliliğe sahip İran'da iktidara geldi. Sonuç olarak üç farklı çözüm ortaya çıktı. Osmanlılar, Hıristiyan elitlerin benimsenmesi, böl ve yönet ve potansiyel muhaliflerin zorla asimilasyonunun bir karışımını izledi. Babür yöneticileri, bazı dikkate değer istisnalar dışında, İslami dini yaşamın en şekillendirilebilir unsuru olan Sufi kardeşlik tarikatlarının kisvesi altında Hindu-Müslüman senkretizminin son derece heterodoks himayesini sürdürürken, Hindu elitlerini de kendi bünyesine almaya çalıştılar. , organize mistisizm. Diğer ikisiyle karşılaştırıldığında Safeviler yine tuhaf bir adamdı. Tek başlarına çok az sayıda gayrimüslimleri yönetiyorlardı. Zimme ilkesi, rakip Müslüman mezheplere yönelik muamele konusunda herhangi bir denetim sunmadığından, tüm Müslüman tebaasını kendi Şii İslam biçimine dönüştürmeye zorlamak için istisnai bir saldırgan zulüm ve propaganda politikası izlemekte özgürdüler. O kadar başarılı oldular ki, dünyadaki tek önemli Şii hakimiyetindeki devleti, İran İslam Cumhuriyeti olarak varlığını sürdüren kendine özgü bir kimliği yarattılar. Diğer iki imparatorlukta zimme prensibi onların politikalarına belirli bir kısıtlama getiriyordu. Yine de her ikisinde de, hem o hem de temel Sünni Müslüman gelenekleri devletin ihtiyaçlarını karşılamak için kırılma noktasını aşmıştı³⁸.

³⁷ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 13.

³⁸ Laura Robson- Donald Quataert, "Legacies of the Ottoman Empire" in *The Ottoman Empire 1790-1922*, 2nd ed., 2005, p. 195.

Osmanlı Kökenleri ve Hıristiyan Etkisi

Osmanlı örneğinde bu temel gerçekler, ilk iki yüzyıl boyunca egemen olan Hıristiyan çoğunluğu göz ardı eden tarihyazımı yaklaşımı tarafından gizlenmiştir. Osmanlı saray vakanüvisleri ve yirminci yüzyılın başlarındaki en etkili Avrupalı akademisyenler, Osmanlıları Hıristiyanlıkla olan sınırında İslam'ı yaymaya ve tanıtmaya adanmış bir gazi devleti olarak ilan ettiler. Bu yorum gazayı cihatla eş anlamlı olarak ele alır. Aslında cihat ne anlama gelirse gelsin, gazadan farklı bir değer taşır. Her ne kadar İslam uğruna yapılan kutsal savaş anlamına gelse de daha genel anlamda ganimet uğruna yapılan baskın anlamına da sahiptir. Bu anlam, hem İngilizce hem de Fransızca'da bulunan ve sıklıkla Fas ve Cezayir'deki yerel yağmacılığı tanımlamak için kullanılan, etimolojik olarak ilişkili *razzia*'da varlığını sürdürmektedir. Son zamanlardaki bilim insanları, Osmanlı devletinin yükselişine ilişkin basit bir alternatif açıklama oluşturmadan, orijinal gaza tezine meydan okudu. Muhtemelen en iyisi budur. Devlet oluşumu sürecinin karmaşıklığı ve kanıtların azlığı göz önüne alındığında, basit bir alternatif var olamaz ve en iyisi, farklı hipotezleri aynı anda düşünmek olacaktır³⁹.

Pek çok alternatiften biri gazi tezini tersine çevirdi. Yetmiş yılı aşkın bir süre önce, üretken Romen tarihçi ve milliyetçi politikacı Nicolae Iorga, Bizans imparatorluğunun anıtsal tarihine yarı mersiye niteliğinde bir dipnot olarak Byzance après Byzance (1848) adlı kısa bir makale yayınladı. Temel argümanı, Bizans'ın kültürel ve politik bir gerçeklik olarak Osmanlı kontrolündeki Moldavya ve Eflak Prensiği aracılığıyla hayatta kaldığını ileri sürüyordu. Osmanlılar, normalde Konstantinopolis'in zengin Rum Ortodoks aileleri arasından seçilen hükümdarlarını atadı. Daha genel anlamda, Osmanlı İmparatorluğu'nun pek çok Bizans geleneğinin devamını temsil ettiğini ve bu miras olmadan tam olarak anlaşılamayacağını savundu. Bu iddiayı ilk ortaya atan Iorga değildi. Aslına bakılırsa bu, Osmanlı tarafından atanan Boğdanlı ve Eflaklı kültürel ve siyasi liderlerin ileri sürdüğü ve biraz da olsa doğruluk payı ile Bizans aristokrasisinin torunları olduklarını ileri süren argümanlar deposunun bir parçasıydı. Iorga'nın ifade ettiği bilimsel argüman kisvesi altında ortaya çıkması birkaç yüzyıl aldı. Bazı Rumen milliyetçileri ve tarihçileri için Bizans ve Roma İmparatorluğu ile olan bağ, Romanya'nın kökenine ilişkin kuruluş efsanesi açısından hayati öneme sahipti. Romanya'dan Romanya'ya geçiş sürecini destekledi; yani, Bizans'ın Araplaştırılmış adı olan Rum topraklarından ve onun çeşitli bölgelerine ve hangi kimliğe sahip olursa olsun (Müslüman veya Hıristiyan, Türk veya Fars, hatta Yunan) sakinlerine, Roma ülkesine kadar⁴⁰.

Her ne kadar Rumenler bir tür Yunan-Türk kat mülkiyeti iddiasında en ısrarcı olanlar arasında olsalar da, Rumlar bile başlangıçta bunun bir biçimini kabul ediyordu. Bizans ve hatta Helen bilincinin Osmanlıca devamlılığını öne süren ilk kişilerden biri, Konstantinopolis Fatihisi Mehmed'in on beşinci

³⁹ Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 14.

⁴⁰ Moshe Mo'az, "Communal Conflict in Ottoman Syria During the Reform Era: The Role of Political and Economic Factors" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, p. 241.

yüzyılda yaşıyan Yunan biyografi yazarı Gökçeadalı Kritovoulos'tur. Elbette onun son derece övgü dolu çalışması, samimi ve doğru bir değerlendirmeden ziyade, yalan da olsa başarılı bir iş başvurusu olarak görülmelidir. El yazmasının kendisi, Topkapı Sarayı Arşivleri'nde yer alan tek bir nüsha halinde varlığını sürdürmüş ve on dokuzuncu yüzyıla kadar pek fazla dikkat çekmemiştir. Bugünkü içeriği hakkındaki bilgiler yirminci yüzyıl Romanya bilimine çok şey borçludur. Açıkçası yaratılışı ve yayılması ilgili taraflara bağlıydı⁴¹. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nu klasik terimlerle tahayyül etme çabası sadece ara sıra Yunanlarla sınırlı değildi. Daha önce de belirtildiği gibi Osmanlılar, özellikle en iddialı hükümdarlıkları sırasında kendilerini Büyük İskender'in ve tüm Roma'nın imparatorluk geleneklerinin haklı mirasçıları olarak görüyorlardı. İlk Roma Hıristiyan İmparatoru Konstantin'i açıkça tanmasına rağmen, başkentlerine diğer isimlerin yanı sıra Konstantinopolis (veya bunun bir çeşitlemesi) adını vermekten memnunlardı. İstanbul'un tutarlı bir şekilde benimsenmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi merkezini doğuya, Ankara'ya taşımalarının ardından herhangi bir şeyin başkenti olmaktan çıktığı 1924 yılına kadar gerçekleşmedi. Hem coğrafi hem de ideolojik olarak Osmanlılar, İslam imparatorlukları arasında en Avrupalı olanıdır. Ancak Hıristiyan-Müslüman demografik dengesini kesin olarak değiştiren Arap topraklarının fethi için Osmanlı İmparatorluğu, İmparator'un yönetimi altında Babür Hindistan'ında ilan edilen Hindu-Müslüman-Sufi sentezine benzer şekilde bir tür Müslüman-Hıristiyan dini senkretizmini benimsemiş olabilir⁴².

Sonuç

Iorga'nın yorumu Bizans etkisini abartmış olsa da, tamamen göz ardı edilmemelidir. Bizans örneği kesinlikle Osmanlıların yararlandığı miraslardan biriydi. Diğer Balkan tarihçileri tarafından dile getirilen neredeyse zıt görüş, Osmanlı devletinin Müslüman teokrasisi olduğu iddiasıdır. Bu terim, kelimenin tam anlamıyla, hükümdarı tanrı olan ve ilahi olarak vahy edilen kanunları bir rahip düzeni tarafından yönetilen bir hükümeti tanımlar. Onun benimsenmesi Osmanlı ve İslam gerçeklerini göz ardı etmektedir. Bazıları bu terimi, Osmanlıların bu toplulukları yönetmek için neden Hıristiyan ve Yahudi dini kurumlarına yöneldiğini açıklamak için kullandı. Aslında bunu tutarlı bir şekilde yapmadılar. Ancak bunu yaptıklarında, sadece en pratik yolu ve kökleri eski yakın doğu imparatorluk uygulamalarına dayanan Müslüman emsali takip ediyorlardı. Siyasi ve askeri yapıların çöküşünden sonra hayatta kalan tek kurum dini liderlik oldu. Dahası, Dördüncü Haçlı Seferi sırasında Latin Kilisesi'nin Ortodoksluğa haince muamelesi, Doğu Kilisesi'ni Osmanlı politikası için özellikle çekici bir araç haline getirdi; çünkü Latinlerden gelecek yeni bir Haçlı Seferi tehlikesine karşı kendilerini beşinci kol olarak sunmaları pek mümkün değildi.

⁴¹ Ergun Özbudun, "The Ottoman Legacy and the Middle East State Tradition" in *Imperial Legacy*, edited by L. Carl Brown, 1996, p. 133.

Kaynaklar

Akturk, Sener, "Persistence of the Islamic Millet as an Ottoman Legacy: Mono-Religious and Anti-Ethnic Definition of Turkish Nationhood," *Middle Eastern Studies*, Vol. 45, No. 6 (November), 2009, pp. 893-909.

Aydin, M. Akif, "The Role of Ottoman Law in the Establishment of Pax Ottomanica" in *The Ottoman Mosaic*, edited by Kemal Karpat and Yetkin Yildirim, 2010, pp. 121-132.

Bowen, Harold, H.A.R. Gibb. 1957. *Islamic Society and the West, Volume I: Islamic Society in the Eighteenth Century Part II*. London: Oxford University Press.

Braude, Benjamin, "Foundation Myths of the Millet System" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp. 65-86.

Colak, Yilmaz. "Ottomanism vs. Kemalism: Collective Memory and Cultural Pluralism in 1990s Turkey." *Middle Eastern Studies*. Vol. 42, No. 4 (July), 2006, pp. 587 – 602.

Davison, Roderic. "The Millets as Agents of Change in the Nineteenth-Century Ottoman Empire" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp. 187-208.

Davison, Roderic, "Turkish Attitudes Concerning Christian-Muslim Equality in the Nineteenth Century" in *Essays in Ottoman and Turkish History 1774-1923: The Impact of the West*, edited by Roderic Davison, 1990, 112-132. University of Texas Press.

Findley, Carter. 2014. "The Acid Test of Ottomanism: The Acceptance of Non-Muslims in the Late Ottoman Bureaucracy" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 209-240. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Issawi, Charles. "The Transformation of the Economic Position of the Millets in the Nineteenth Century" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp.159-186.

Karayanni, Michael M. "In the Best Interests of the Group: Religious Matching under Israeli Adoption Law." *Berkeley Journal of Middle Eastern & Islamic Law*, Vol. 3, Art. 1, pp. 2010. 1-80.

Karpat, Kemal, "The Ottoman Ethnic and Confessional Legacy in the Middle East" in *Ethnicity, Pluralism, and the State in the Middle East*, edited by Milton J. Esman and Itamar Rabinovich, 1988, pp. 35-53. Ithaca: Cornell University Press.

Lewis, Bernard, "The Legacy to Contemporary Political Arabic" in *Imperial Legacy*, edited by L. Carl Brown, 1996, pp 203-213.

Mo'az, Moshe, "Communal Conflict in Ottoman Syria During the Reform Era: The Role of Political and Economic Factors" in *Christians and Jews in the Ottoman Empire, the Abridged Edition*, edited by Benjamin Braude, 2014, pp.241-256.

⁴² Braude, *Christians and Jews in the Ottoman Empire...*, p. 16.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

Nelson, Sally, "Is Lebanon's confessional system sustainable?" *Journal of Politics & International Studies*, Vol. 9 (Summer), 2013, pp. 332-387.

Ozbudun, Ergun. "The Ottoman Legacy and the Middle East State Tradition" in *Imperial Legacy*, edited by L. Carl Brown, 1996, pp. 133-157.

Robson, Laura Quataert, Donald. "Legacies of the Ottoman Empire" in *The Ottoman Empire 1790-1922*, 2nd ed., 2005, pp. 195, *Colonialism and Christianity in Mandate Palestine*. Austin: University of Texas Press, 2011.

Rowe, Paul S. "Neo-millet Systems and Transnational Religious Movements: The Humayun Decrees and Church Construction in Egypt." *Journal of Church and State*, Vol. 49, No. 2: 329-350.

Sezgin, Yuksel, "Nation Building and Regulation of Pluri-Legal Jurisdictions: The Case of the Israeli Millet System" in *Everyday Life of the State: A State-In-Society Approach*, edited by Adam White, 2013, pp. 91-106.

Shaw, Ezel Kural and Stanford J. Shaw. 1977. *History of the Ottoman Empire and Turkey, Volume II: Reform, Revolution, and Republic: The Rise of Modern Turkey 1808-1975*. Cambridge: University Press.

White, Benjamin Thomas. 2012. *The Emergence of Minorities in the Middle East: The Politics of Community in French Mandate Syria*. Edinburgh: University Press.

Ihsan Yilmaz, "Secular Law and the Emergence of Unofficial Turkish Islamic Law." *Middle East Journal*, Vol. 56, No. 1 (Winter), 2002, pp.113-131.

**1948 ÖNCESİ SOYKIRIM TANIMLAMALARI VE HRİSTİYAN DÜNYASININ
YERLİ HALKLARA UYGULADIĞI SOYKIRIMLAR**

*Abdullah ÇAKALLI
**Mehmet GEDİKLİ
***Ayşegül ÇOLAK
****Abdullah ÇOLAK
*****Çetin HÜSEYİNSİNOĞLU

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

10. 11. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 11. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Abdullah Çakallı, Mehmet Gedikli, Ayşegül Çolak, Abdullah Çolak, Çetin Hüseyinsinoğlu, “1948 Öncesi Soykırım Tanımlamaları Ve Hristiyan Dünyasının Yerli Halklara Uyguladığı Soykırımlar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, 2023, ss. 355-380.

Apa: Çakallı, A., Gedikli, M., Çolak, A., Çolak, A., Hüseyinsinoğlu, Ç. (2023), “1948 Öncesi Soykırım Tanımlamaları Ve Hristiyan Dünyasının Yerli Halklara Uyguladığı Soykırımlar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 3, ss. 355-380.

Özet

Amerika Birleşik Devletlerinin İkinci Dünya Savaşı’nda galip tarafın başını çekmesi, Avrupa’da özellikle Yahudilerin seslerini yükseltmesine ve kendilerine uygulanmamış olan bir soykırımı varmış gibi göstermek ve bunu Holocost adı altında kendi özellikleri yapabilmek için bir çok adım atmışlardır. Aralarından çıkan ve siyonizmin uşakları haline gelen bir çok yazar ve bilim adamı sözde soykırımı ispat etmek için yarışırken, Rafael Lemkin’in ortaya attığı Yahudi Soykırımı ilkesi, yine Siyonistlerin baskısı ile Birleşmiş Milletler’de kabul edilmiştir. 1948’de elde edilen bu başarı sonrasında özellikle Siyonistler tarafından gelecekte bir başka sebebe bağlı olarak ortaya çıkabilecek iddiaları sindirmek amacıyla Amerika kıtasında ve Asya kıtasında Hristiyan dünyasının uyguladığı soykırımlara bahaneler üretmek ve bu soykırımlarda insan unsurunun dışında etmenler de olduğunu ortaya koymaya çalışan bir çok yayın yapıldığı görülmektedir.

Bu makalede de Avrupa kökenli ve özellikle Yahudi sever sözde bilim adamlarının Amerikalı ve Avrupalı paydaşlarının 1948 öncesinde işlenen soykırımlara kılıf uydurmadaki yarışları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Avrupa, Soykırım, Siyonizm, Yahudi

* Müdür Yardımcısı, Yeşilkent Anadolu lisesi, 27acakalli@gmail.com, Orcid: 0009-0000-6881-5466

** Müdür yardımcısı, Hacı Ali Nurlu Anadolu Lisesi, mehatge@hotmail.com, Orcid: 0009-0005-4952-2437

*** Müdür Yardımcısı, Karkın Cumhuriyet İlkokulu, aysegulcolak81@gmail.com, Orcid: 0009-0003-2050-3510

**** Öğretmen, Konya Bilim ve Sanat Merkezi, colak.abdullah@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-8896-4127

***** Müdür Yardımcısı, Hacı Ali Nurlu Anadolu Lisesi, defnedanyel@gmail.com, Orcid: 0009-0002-6097-8978

Abstract

The fact that the United States of America led the victorious side in the Second World War caused the Jews in Europe, in particular, to raise their voices and they took many steps to present it as if there was a genocide that was not committed against them, and to carry it out on their own under the name of Holocaust. While many writers and scientists, who became the servants of Zionism, competed to prove the so-called genocide, the principle of the Holocaust put forward by Rafael Lemkin was accepted in the United Nations, again under the pressure of the Zionists. After this success achieved in 1948, it is seen that many publications were made trying to produce excuses for the genocides committed by the Christian world in the American continent and the Asian continent in order to suppress the claims that may arise in the future due to another reason, especially by the Zionists, and to reveal that there were factors other than the human element in these genocides. .

This article will focus on the race of European-origin and especially Jewish-loving so-called scientists and their American and European partners to cover up the genocides committed before 1948.

Key Words: America, Europe, Genocide, Zionism, Jew

Giriş

Yerli halkların soykırımı veya yerleşimci soykırımı, yerleşimci sömürgeciliği sürecinde [yerli halk](#) topluluklarının yok edilmesidir. Patrick Wolfe'a göre yerli nüfusun soykırımı özellikle yerleşimci sömürgecilik vakalarında muhtemeldir, bazı akademisyenler yerleşimci sömürgeciliğin doğası gereği soykırımcı olduğunu savunurken¹ diğerleri soykırım teriminin geçerli olmadığını savunmaktadır.²

Soykırım kavramı 20. yüzyılın ortalarında [Raphael Lemkin](#) tarafından ortaya çıkarılırken, [İngiliz](#) ve [İspanyol imparatorlukları](#) gibi çeşitli Avrupa sömürge güçlerinin genişlemesi ve daha sonra yerli topraklarda kolonilerin kurulması, Amerika, Avustralya, Afrika ve Asya'daki yerli gruplara yönelik soykırımcı şiddet eylemlerini sıklıkla içeriyordu. Lemkin'e göre, kolonizasyon kendi içinde "özünde soykırım" idi. İkinci aşamada, yeni gelenler kendi yaşam tarzlarını yerli gruba empoze eder. Belirli olayların soykırım olarak adlandırılması genellikle tartışmalıdır. [David Maybury-Lewis](#)'e göre, soykırımın emperyal ve sömürgeci biçimleri iki ana yolla hayata geçirilir; ya kaynak çıkarma ya da sömürgeci yerleşimler amacıyla sömürülebilir hale getirmek için toprakların orijinal sakinlerinden kasıtlı olarak temizlenmesi ya da yerli halkların sömürgeci veya emperyalist kaynak çıkarma projelerinde zorunlu işçi olarak çalıştırılması yoluyla³.

Aralarında Lemkin'in de bulunduğu bazı bilim adamları, bazen etnokırım olarak

1 Short, Damien (2016). Redefining Genocide: Settler Colonialism, Social Death and Ecocide (İngilizce). Bloomsbury Publishing s. 69.

2 Sousa, Ashley (2016). "Ethnic Cleansing and the Indian: The Crime That Should Haunt America by Gary Clayton Anderson". Journal of Southern History. 82 (1): 135-136;

Wolfe, Patrick (2006). "Settler colonialism and the elimination of the native". Journal of Genocide Research. 8 (4): 387

adlandırılan [kültürel soykırımın](#) da tanınması gerektiğini savundular. Bir halk grubu varlığını sürdürebilir, ancak grup kimliğinin temeli olan kültürel ve dini uygulamalarının yasaklanmasıyla grup kimliğini sürdürmesi engelleniyorsa, bu da bir tür soykırım olarak kabul edilebilir. Bu tür bir soykırım olarak kabul edilebilecek örnekler arasında Çin Hükûmeti tarafından [Tibetlilere](#) ve [Uygurlara](#) yapılan muamele, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşları ve Birleşik Devletler hükûmetinin ajanları tarafından [Yerli Amerikalılara](#) yapılan muamele ve Kanada hükûmeti tarafından [Birinci Milletler halklarına](#) yapılan muamele sayılabilir⁴. Soykırım kavramı 1944 yılında [Raphael Lemkin](#) tarafından ortaya atılmıştır. Ona göre soykırım⁵:

“Yeni kavramlar yeni terimler gerektirir. "Soykırım" ile bir ulusun ya da etnik bir grubun yok edilmesini kastediyoruz. Yazar tarafından eski bir uygulamanın modern gelişimini ifade etmek üzere icat edilen bu yeni kelime, eski Yunanca genos (ırk, kabile) ve Latince cide (öldürme) kelimelerinden türetilmiş olup, bu haliyle tyrannicide, homicide, infanticide vb. kelimelere karşılık gelmektedir. Genel olarak soykırım, bir ulusun tüm üyelerinin toplu olarak öldürülmesi dışında, bir ulusun derhal yok edilmesi anlamına gelmez. Daha ziyade, grupların kendilerini yok etmek amacıyla ulusal grupların yaşamının temel dayanaklarını yok etmeyi amaçlayan farklı eylemlerin koordineli bir planını ifade etmek için kullanılır. Böyle bir planın hedefleri, ulusal grupların siyasi ve sosyal kurumlarının, kültürlerinin, dillerinin, milli duygularının, dinlerinin ve ekonomik varlıklarının parçalanması ve bu gruplara mensup bireylerin kişisel güvenliklerinin, özgürlüklerinin, sağlıklarının, onurlarının ve hatta hayatlarının yok edilmesi olacaktır. Soykırım, bir varlık olarak ulusal gruba yöneliktir ve söz konusu eylemler, bireysel sıfatlarıyla değil, ulusal grubun üyeleri olarak bireylere yöneliktir”⁶.

[II.Dünya Savaşı](#) ve [Holokost](#)'tan sonra, bu soykırım kavramı 1948 yılında [Birleşmiş](#)

³ Ashley, "Ethnic Cleansing and the Indian: ...” p. 388.

⁴ "[President Carter on the AIRFA](#)". 11 Mart 2007 tarihli kaynağından (Erişim tarihi: 09 Aralık 2023).

⁵ [Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi](#), Madde 2.

⁶ [Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi](#), Madde 2. [Lemkin 2008](#), s. 79 "Soykırım' ile bir etnik grubun yok edilmesini kastediyoruz ... Genel olarak soykırım, bir ulusun tüm üyelerinin toplu olarak öldürülmesi dışında, bir ulusun derhal yok edilmesi anlamına gelmez. Daha ziyade, grupların kendilerini yok etmek amacıyla, ulusal grupların yaşamının temel dayanaklarını yok etmeyi amaçlayan farklı eylemlerin koordineli bir planını ifade etmek için kullanılır. Böyle bir planın hedefleri, ulusal grupların siyasi ve sosyal kurumlarının, kültürlerinin, dillerinin, milli duygularının, dinlerinin ve ekonomik varlıklarının parçalanması ve bu gruplara mensup bireylerin kişisel güvenliklerinin, özgürlüklerinin, sağlıklarının, onurlarının ve hatta hayatlarının yok edilmesi olacaktır." (Roman Serbyn, Lemkin on Genocide of Nations, Journal of International Criminal Justice, Volume; 7, Issue; 1, March 2009, pp. 123–130).

[Milletler](#) tarafından kabul edilmiştir. Lemkin'e göre soykırım geniş bir şekilde tanımlanmıştı ve ister toplu katliamlar yoluyla fiziksel olsun, ister baskı ve yerli yaşam biçimlerinin yok edilmesi yoluyla kültürel ya da psikolojik olsun, belirli bir etnik grubu yok etmeye yönelik tüm girişimleri içeriyordu. BM'nin [uluslararası hukukta](#) kullanılan tanımı Lemkin'in tanımından daha dardır ve soykırımın "ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubu [kısmen veya tamamen yok etmek amacıyla](#) işlenen aşağıdaki eylemlerden herhangi biri" olarak tanımlanmaktadır⁷:

(a) "Grup üyelerini öldürmek;" (b) "Grubun üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermek;" (c) "Grubun fiziksel olarak tamamen veya kısmen yok olmasına yol açacak yaşam koşullarını kasıtlı olarak uygulamak;" (d) "Grup içinde doğumları önlemeye yönelik tedbirler uygulamak;" (e) "Grubun çocuklarını zorla başka bir gruba nakletmek."

Tarihsel bir olayın soykırım olarak kabul edilip edilmeyeceğinin belirlenmesi akademik bir tartışma konusu olabilir. Tarihçiler genellikle, yerli halklara yönelik sömürgeci şiddeti doğası gereği soykırım olarak gören Lemkin'inki gibi daha geniş tanımlardan yararlanırlar⁸.

Lemkin şöyle yazmıştır: "Soykırımın iki aşaması vardır: biri, ezilen grubun ulusal yapısının yok edilmesi; diğeri, ezenin ulusal yapısının dayatılması. Bu dayatma da, kalmasına izin verilen ezilen nüfusa ya da nüfusun uzaklaştırılması ve bölgenin ezenin kendi vatandaşları tarafından kolonileştirilmesinden sonra yalnızca bölgeye yapılabilir."⁹

Örneğin, [Amerika'nın sömürgeleştirilmesi](#) örneğinde, [Amerika'nın yerli halkı](#) ilk dönemde %90'a varan oranda azalmıştır. Yüzyıllar süren Avrupa kolonizasyonunun ardından, nüfusun ne kadarının soykırıma atfedebileceği tartışmalıdır çünkü hastalık, hastalığın kısmen kasıtsız olarak ortaya çıkması nedeniyle bu düşüşün ana nedeni olarak kabul edilmektedir¹⁰. Bazı soykırım akademisyenleri, [hastalık](#) kaynaklı nüfus düşüşlerini bir grubun diğerine yönelik soykırım saldırganlığından ayırmaktadır. Bazı akademisyenler soykırım

⁷ [Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi](#), Madde 2.

⁸ McDonnell, Michael A.; Moses, A. Dirk (December 2005). "Raphael Lemkin as historian of genocide in the Americas". *Journal of Genocide Research*. 7 (4): 501.

⁹ McDonnell, - Moses, "Raphael Lemkin as historian of genocide in the Americas", p. 501.

¹⁰ Henderson, Donald A.; Inglesby, T. V.; Bartlett, J. G.; Ascher, M. S.; Eitzen, E.; Jahrling, P. B.; Hauer, J.; Layton, M.; McDade, J.; Osterholm, M. T.; O'Toole, T.; Parker, G.; Perl, T.; Russell, P. K.; Tonat, K. (1999). "Smallpox as a Biological Weapon. Medical and Public Health Management". *JAMA*. 281 (22): 2127-2137.

yapma niyetinin gerekli olmadığını, çünkü bir soykırımın yerleşimcilerin, sömürge ajanlarının veya devlet ajanlarının azınlık gruplarına karşı şiddet eylemleri gerçekleştirdiği küçük çatışmaların kümülatif sonucu olabileceğini savunmaktadır. Diğerleri ise [Avrupa hastalıklarının birçok Yeni Dünya nüfusu üzerindeki korkunç sonuçlarının](#) farklı soykırım şiddeti biçimleriyle daha da kötüleştiğini ve kasıtlı ölümler ile kasıtsız ölümlerin birbirinden kolayca ayrılamayacağını savunmaktadır. Bazı akademisyenler Amerika'nın sömürgeleştirilmesini soykırım olarak değerlendirmektedir, çünkü bunun büyük ölçüde belirli etnik grupların sistematik olarak sömürülmesi, ortadan kaldırılması ve yok edilmesi yoluyla başarıldığını ve bu tür hastalıkların çoğalması için ortam ve koşullar yaratacağını savunmaktadırlar.¹¹

Tai S Edwards ve Paul Kelton tarafından 2020 yılında yapılan bir araştırmaya göre, son zamanlarda yapılan çalışmalar "sömürgecilerin yerlileri enfeksiyona karşı savunmasız hale getiren, ölüm oranlarını artıran ve nüfusun toparlanmasını engelleyen koşulların yaratılmasında sorumluluk taşıdığını göstermektedir. Bu sorumluluk, Amerika'yı insansızlaştırmak için daha kasıtlı ve doğrudan şiddet biçimleriyle kesişti... mikroplar artık Amerikan soykırımlarını inkar etmenin temeli olamaz."

Amerika'nın Yerli Halkları 1948 Öncesi Uygulanan Soykırımları Örtbas Etmeye Yönelik Taraflı Tanımlar

İlk [Amerika'nın İspanya tarafından sömürgeleştirilmesi](#) sırasında, özellikle [Afro-Avrasya hastalıklarından](#) kaynaklı salgınının yayılması sonucu sekiz milyon kadar yerli insanın öldüğü tahmin edilmektedir.¹² Eş zamanlı olarak, Avrupalılar tarafından Amerikan yerlilerine karşı yürütülen savaşlar ve zulümler de yüz binlerce ila milyonlarca insanın ölümüyle sonuçlanmıştır. Amerikan yerlilerine kötü muamele ve öldürme, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Şili'ye dönüşecek bölgeler de dahil olmak üzere Amerika'nın her bölgesinde yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı akademisyenler (aşağıda listelenen örnekler) [Kızılderili Savaşları](#) ve [apaçık kader \(Manifest Destiny\)](#) doktrininin soykırıma katkıda bulunduğunu belirtmekte, en önemli olaylardan biri olarak [Gözyaşı Yolu](#) gösterilmektedir. Öte yandan [Tevratta](#) yer alan

¹¹ Ostler, Jeffrey (2019). Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas. Yale University Press. ss. 13-17, 381; Resendez, Andres (2016). The Other Slavery: The Uncovered Story of Indian Enslavement in America. Houghton Mifflin. ss. 216-217.

[Kenan](#) halkları denen [Amalekler](#) başka olmak üzere çeşitli halklara yönelik ifadeler ve bunlara yönelik [Herem](#) uygulamaları da dini [hurafeler](#) de bu uygulamaların buralara taşınıp Hristiyanlarca Afrika ve Amerika'daki ve çeşitli sömürge'deki halkları aynı kategoride¹³ görüp muamele yapmasına zemin hazırlamış olabilir.¹⁴

Buna karşılık, [Oregon Üniversitesi](#)'nden [Jeffrey Ostler](#)'in 2019 tarihli bir kitabı, soykırımın konuyla ilgili akademik çalışmalarda çoğunluk görüşü olmadığını savunuyor ve şöyle yazıyor;

1992'den bu yana, Amerika kıtasında topyekûn, acımasız ve yaygın bir soykırım olduğu argümanı, Yerli çalışmaları ve soykırım çalışmalarının bazı alanlarında kabul görmeye başlamıştır. Ancak bu argümanın ABD tarihi veya Amerikan Kızılderili tarihi alanındaki ana akım çalışmalar üzerinde çok az etkisi olmuştur. Akademisyenler belirli eylemlere, olaylara, dürtülere ve etkilere soykırımsal olarak işaret etmeye eskisinden daha meyillidir, ancak soykırım bu alanlardaki çalışmalarda anahtar bir kavram haline gelmemiştir.¹⁵

Bazı akademisyenler [etnik temizlik](#) terimini daha uygun bir tanımlama olarak görmektedir. Ethnic Cleansing: The Crime That Should Haunt America (Etnik Temizlik: Amerika'nın Peşini Bırakmaması Gereken Suç) adlı kitabında ayrıntılı olarak anlattığı üzere, tarihçi Gary Anderson soykırımın Amerikan tarihinin hiçbir dönemine uygulanamayacağını, zira "Orta Avrupa, Kamboçya ya da Ruanda'daki olaylara benzer ölçekte kitlesel katliam politikalarının hiçbir zaman uygulanmadığını" ısrarla vurgulamakta, ancak etnik temizliğin gerçekleştiğini savunmaktadır.

Amerikan Kökenli Yok Edişlerin Soykırım Olarak Sınıflandırılıp Sınıflandırılmamasına Yönelik Uydurma Gerekçeler

Çalışmalarında bu tarihi soykırım bağlamında inceleyen tarihçiler ve akademisyenler

¹² Wilson, James (1998). The Earth Shall Weep: A History of Native America (İngilizce). Grove Press. s. 49.

¹³ Avrupalı özellikle ilk gelen İspanyollara göre bu milletler Nuh'un Milletler Tablosu'na göre Ham'ın oğlu Kenan'ın soyundan gelmez. Bu milletler Yafet soyundan (Avrupalılarında bu soydan geldiğine inanılır) ve Şem (Sam) soyundan geleceklere köle olacak Tekvin 9:18-27 veya hereme yani soykırıma uğrayacak ırk 1 Samuel 15:3; Tesniye 20:17; Yeşu 3:10 aynı zamanda Hristiyanlık karşıtı putperestliğe mensup yoldan sapan kişiler, kafirler, sapıklardır.

¹⁴ Grenke, Arthur, God, greed, and genocide: the Holocaust through the centuries, New Academia Publishing, 2005, pp. 17-18.

¹⁵ Bk. Ostler, Jeffrey (28 Mayıs 2019). Surviving Genocide. Yale University Press.

arasında tarihçi Jeffrey Ostler,¹⁶ tarihçi David Stannard,¹⁷ antropolojik demograf Russell Thornton¹⁸ yer almaktadır. (Cherokee Nation), tarihçi Vine Deloria, Jr. (Standing Rock Dakota) ve Russell Means (Oglala Lakota) ve Ward Churchill gibi aktivistler. Stannard, American Holocaust adlı kitabında, Amerika kıtasındaki sömürgeleştirme olaylarını 1948 BM Cenova Soykırım Sözleşmesi'nde yazılı soykırım tanımıyla karşılaştırmakta ve şöyle yazmaktadır:

“BM dilinin ışığında -hatta bazı gevşek yapılarını bir kenara bırakırsak- on altıncı, on yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda Amerika'da neler yaşandığını bilmek ve bunların soykırım olduğu sonucuna varmamak mümkün değildir.”

Thornton savaş, şiddet ve katliamların doğrudan sonuçlarını soykırım olarak tanımlar ve bunların çoğu etnik grupların tamamını yok etme etkisine sahiptir. Siyaset bilimci Guenter Lewy, "Kızılderili nüfusundaki azalmanın yüzde 90'ı hastalıklardan kaynaklanmış olsa bile, geriye kötü muamele ve şiddetten kaynaklanan büyük bir ölü sayısı kaldığını" belirtmektedir.¹⁹ Etnik çalışmalar profesörü Roxanne Dunbar-Ortiz şöyle demektedir:

Varsayılan pozisyonun savunucuları, daha ölümcül olmasa da eşit derecede ölümcül olan diğer nedenlere rağmen hastalık nedeniyle azalmayı vurgulamaktadır. Bunu yaparken de Amerika'nın sömürgeleştirilmesinin, sadece hastalığa karşı bağışıklığı olmayan nüfusların trajik kaderi değil, planlı bir soykırım olduğunu kabul etmeyi reddetmektedirler.²⁰

1900 yılına gelindiğinde Amerika'daki yerli nüfusu %80'den fazla, bazı bölgelerde ise %98'e varan oranlarda azalmıştır. Sömürgeciliğin ilk yüzyılında çiçek, kızamık ve kolera gibi hastalıkların etkileri ölü sayısına büyük katkıda bulunurken, sömürgeciler tarafından Kızılderililere karşı uygulanan şiddet, yerinden edilme ve savaşlar sonraki yüzyıllarda ölü sayısına katkıda bulunmuştur.²¹ American Philosophy: From Wounded Knee to the Present

¹⁶ Ostler, Jeffrey (2009). *Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas*. Yale University Press. s. 13

¹⁷ Bk. Juang, Richard; Baker, Josiah; Shannon, Matthew (2008). Juang, Richard M.; Morrissette, Noelle (Ed.). *Africa and the Americas: Culture, Politics, and History*.

¹⁸ Ehle, John (1988). *Trials of Tears: The Rise and Fall of the Cherokee Nation*. Doubleday. ss. 390-92. ISBN 978-0-385-23954-7. 10 Haziran 2016 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 22 Eylül 2016.

Thornton, Russel (1 Haziran 1992). "Demography of the Trail of Tears". Anderson, William L. (Ed.). *Cherokee Removal: Before and After*. University of Georgia Press. ss. 75-93.

¹⁹ Lewy, Guenter (2007). "Were American Indians the Victims of Genocide?". *History News Network*. 2 Mart 2009 tarihinde kaynağından arşivlendi. (Erişim tarihi: 09 Aralık 2023).

²⁰ *An Indigenous Peoples' History of the United States*; Roxanne Dunbar-Ortiz; Beacon Press; 2014; Pgs. 41–42

²¹ Aufderheide, Rodríguez-Martín & Langsjoen (1998), s. 205; Aufderheide, Arthur C.; Rodríguez-Martín, Conrado; Langsjoen, Odin (13 Mayıs 1998). *The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology*. Cambridge University Press. ISBN 9780521552035. Archived from the original on 5 Aralık 2022. Erişim tarihi: 30 Haziran 2016.

(2015) adlı kitapta ayrıntılı olarak anlatıldığı üzere;

Ayrıca, yarımkürenin ortak tarihinin, her ikisi de son 500 yıldaki Avrupa istilalarının mirasının bir parçası olan soykırım ve kölelik gibi ikili trajedilerle çerçevelenmiş bir tarih olduğu da açıktır. Hem kuzey hem de güneydeki yerli halklar yerlerinden edilmiş, hastalıklardan ölmüş ve Avrupalılar tarafından kölelik, tecavüz ve savaş yoluyla öldürülmüştür. 1491 yılında batı yarımkürede yaklaşık 145 milyon insan yaşıyordu. 1691 yılına gelindiğinde Amerikan yerlilerinin nüfusu yüzde 90-95 oranında, yani yaklaşık 130 milyon kişi azalmıştı.²²

Bununla birlikte, Kolomb öncesi nüfus rakamlarını tahmin etmek, kanıtların parçalı yapısı nedeniyle zordur. Tahminler 8 ila 112 milyon arasında değişmektedir. Russel Thornton, on altıncı yüzyılın ilk yarısında "tesadüfi temas sonucu, hatta doğrudan temas olmaksızın, hastalığın bir Amerikan Kızılderili kabilesinden diğerine yayılmasıyla ortaya çıkan" feci salgın hastalıklar ve nüfus kayıpları yaşandığına dikkat çekmiştir. Thornton ayrıca, Malthus'un "nüfuslar herhangi bir teknoloji düzeyinde kendilerine sunulan gıdanın sınırlarına kadar ve ötesinde artma eğilimindedir" varsayımına dayanan daha yüksek Yerli nüfus tahminlerine de meydan okumuştur.²³

University College London'dan coğrafyacılar göre, Amerika kıtasının Avrupalılar tarafından sömürgeleştirilmesi, yaklaşık 55 milyon veya yerel nüfusun %90'ı gibi çok sayıda insanın ölümüne yol açmıştır, bu iklim değişikliği ve küresel soğuma ile sonuçlandı.²⁴ Araştırmanın ortak yazarlarından UCL Coğrafya Profesörü Mark Maslin, büyük ölü sayısının Avrupa ekonomilerini de güçlendirdiğini belirtiyor: "Amerika kıtasının nüfusunun azalması, istemeden de olsa Avrupalıların dünyaya hükmetmesine olanak sağlamış olabilir. Bu aynı zamanda Sanayi Devrimi'ne ve Avrupalıların bu egemenliği sürdürmesine de olanak sağlamıştır."²⁵

Amerika'nın İspanyol Hristiyan Kolonizasyonu

²² McKenna, Erin, and Scott L. Pratt. 2015. *American Philosophy: From Wounded Knee to the Present*. Bloomsbury. p. 375.

²³ Thornton, Russell; Stannard, David E. (1994). "American Holocaust: Columbus and the Conquest of the New World". *The Journal of American History*. 80 (4), p. 1428.

²⁴ Hadden, John (6 Şubat 2019). "'Little Ice Age' caused by death of 55-million Indigenous people after colonization: study - National". *Global News*. 24 Ağustos 2023 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 24 Ağustos 2023; Koch, Alexander; Brierley, Chris; Maslin, Mark M.; Lewis, Simon L. (2019). "Earth system impacts of the European arrival and Great Dying in the Americas after 1492". *Quaternary Science Reviews*. 207: 13-36

²⁵ Kent, Lauren (1 Şubat 2019). "European colonizers killed so many Native Americans that it changed the global climate, researchers say". *CNN*. 13 Ağustos 2019 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 1 Şubat 2019

16. yüzyıla ait bir Hollanda Devrimi sırasında Amerika'da İspanyol zulmünü resmeden Flaman Protestan Theodor de Bry illüstrasyonu, Las Casas' 'Brevisima relación de la destrucción de las Indias (Hint Adaları'nın Yok Edilişinin Kısa Bir Anlatımı) adlı eserinde Dominiken rahip Bartelome de Las Casas'ın anlattığı, Hispaniola'nın fethi sırasında İspanyolların Yerli halklara yaptığı işkenceleri tasvir etmektedir. Bartolomé

şöyle yazmıştır: "Ayakları neredeyse yere değecek kadar büyük, ancak alçak yapılmış bazı Gibbetler diktiler, her biri Kurtarıcımızın ve 12 Havarisinin Onuruna ve Hürmetine (küfürle söyledikleri gibi) On Üç Kişiyi taşıyacak şekilde düzenlenmişti, üzerlerinde asılı dururken onları kül etmek için bir Ateş yaktılar"²⁶

İlk İspanyolların Amerika'yı fethi sırasında, modern çağın ilk büyük ölçekli soykırım eylemi olarak tanımlanan bir dizi olayda özellikle Afro-Avrasya hastalıklarının yayılması nedeniyle sekiz milyon kadar Yerli'nin öldüğü tahmin edilmektedir²⁷.

Karayipler'deki Tainolara yönelik vahşet ve sistematik imha eylemleri, Dominiken rahibi Bartolomé de las Casas'ı İspanyolca: Brevisima relación de la destrucción de las Indias ('Hint Adaları'nın Yok Edilişinin Kısa Bir Anlatımı') adlı kitabını yazmaya ve 1542'de yayınlamaya sevk etti; bu kitap batı dünyasında geniş yankı uyandırdı ve yazıldığı yıl İspanya Kralının tüm İspanyol topraklarında Kızılderililerin İyi Muamele Görmesi ve Korunması için Yeni Hint Adaları Kanunları adlı fermanını yayınlamaya zorlamada, Amerika'daki yerli halklara yönelik köleliğin kaldırılmasına katkıda bulundu.

Las Casas, İspanyol kolonisi Hispaniola'daki yerli nüfusun birkaç on yıl içinde 400.000'den 200'e düştüğünü yazmıştır. Yazıları, Charles Gibson'ın "İspanyol İmparatorluğu'nun zalim, bağınaz, yozlaşmış, sömürücü ve gerçekliğin ötesinde kendini beğenmiş olarak görüldüğü birikmiş propaganda ve Hispanofobi geleneği" olarak tanımladığı İspanyol Kara Efsanesinin ortaya çıkmasına neden olanlar arasındaydı.²⁸

Davis, Kaliforniya Üniversitesi'nden tarihçi Andrés Reséndez, hastalık bir faktör olsa

²⁶ Las Casas, Bartolomé (1992). A Short Account of the Destruction of the Indies. London, England: Penguin Classics. s. 9.

²⁷ Bk. "La catastrophe démographique" [The Demographic Catastrophe]. L'Histoire (Fransızca) (322): 17. July–August 2007.

²⁸ Gibson, Charles. "The Colonial Period in Latin American History". Hathi Trust. Service Center for Teachers of History. 7 Eylül 2020 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 15 Kasım 2019.

da, maruz kaldıkları sürekli köleleştirme olmasaydı Hispaniola'nın yerli nüfusunun Kara Ölüm sonrasında Avrupalılar gibi toparlanacağını ileri sürmektedir.²⁹ Bu insani faktörler arasında köleliğin Hispaniola nüfusunun "en büyük katili" olduğunu ve "1492 ile 1550 yılları arasında kölelik, aşırı çalışma ve kıtlık bağlantılarının Karayipler'de çiçek, grip veya sıtmadan daha fazla yerliyi öldürdüğünü" söylemektedir."³⁰

Noble David Cook, Kara Efsane Amerika'nın fethi hakkında şunları söylemiştir: "Eski ve Yeni Dünya temasından sonraki ilk yüzyılda öldüğü bildirilen milyonlarca kişiyi öldürmek için çok az İspanyol vardı." Bunun yerine, ölü sayısının bazı tahminlere göre Kızılderili popülasyonlarında %80-90 ölüm oranına sahip çiçek hastalığı gibi hastalıklardan kaynaklandığını tahmin etmektedir. Ancak tarihçi Jeffrey Ostler, İspanyol kolonizasyonunun hastalıkların yayılması için gerekli koşulları yarattığını, örneğin Hernando de Soto'nun 1539'da Güney Amerika'ya yaptığı seferin "üyelerinin çiçek ya da kızamık geçirmiş olma ihtimalinin çok düşük olduğunu dikkatli çalışmalarla ortaya koyduğunu" savunmuştur. Bunun yerine, seferin neden olduğu aksaklıklar, Amerika'da zaten mevcut olan frengi ve dizanteri ile doğu yarımküreden yeni getirilen bir hastalık olan sıtma gibi hastalıklara karşı yerli halkın savunmasızlığını artırmıştır."³¹

Amerika'nın ilk fethi tamamlandıktan sonra İspanyollar 1503 yılında encomienda sistemini uygulamaya koydu. Teoride "encomienda", kültürel asimilasyonu ve Katolikliğe dönüşümü teşvik etmek için Yerli halk gruplarını İspanyol gözetimi altına aldı, ancak pratikte yüksek ölüm oranıyla acımasız koşullar altında yasal olarak onaylanmış zorla çalıştırma ve doğal kaynak sömürüsüne yol açtı. İspanyollar, sayılarının tükenmez olduğuna inandıkları Yerli halkları yok etmek için yola çıkmamış olsalar da, eylemleri Aravaklar gibi tüm kabilelerin yok olmasına yol açtı. Her altı ayda bir işçilerin üçte birinin öldüğü madenlerde birçok Aravak ölümcül zorla çalıştırma nedeniyle hayatını kaybetti. Tarihçi David Stannard'a göre encomienda, "Orta ve Güney Amerika'daki milyonlarca yerli halkı erken ve acı verici ölümlere sürükleyen" bir soykırım sistemiydi.³²

İspanyol ve Portekizlilerin Amerika'daki yerli halklara yönelik soykırımları, yerli

²⁹ Bk. Trever, David (13 Mayıs 2016). "The new book 'The Other Slavery' will make you rethink American history". Los Angeles Times.

³⁰ Reséndez, Andrés (2016). The Other Slavery: The Uncovered Story of Indian Enslavement in America. Houghton Mifflin Harcourt. s. 17.

³¹ Ostler, Jeffrey (2009). Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas. Yale University Press. s. 13.

nüfusun yaklaşık %90'ını, tarımın ve altyapının çoğunu yok etmiştir. Ekolog Simon Lewis ve jeolog Mark Maslin'e göre, bu soykırımların kapsamı o kadar genişti ki, orman rejenerasyonu ek karbon tutulması ile sonuçlandığı için 1550 ve 1700 yılları arasında küresel sıcaklık düşüşüne neden oldu. UC Riverside profesörü Clifford Trafzer'e göre, 1760'larda Gaspar de Portolà ve Junípero Serra önderliğinde Kaliforniya'yı güçlendirmek için gönderilen bir keşif gezisine ise kölelik, zorla din değiştirme ve hastalık bulaştırma yoluyla soykırım damgasını vurmuştur.³³

Amerika Kıtasının İngiliz Sömürgeciliği

Kunduz Savaşları

On yedinci yüzyıldaki Kunduz Savaşları sırasında İrokualar diğer Mohikanlar, Huronlar, Neutral Konfederasyonu, Erielileri, Susquehannock (Conestoga), kuzey Algonkinler dahil olmak üzere birçok büyük kabile konfederasyonunu etkili bir şekilde yok etmiştir ve İrokualar tarafından uygulanan savaş tarzının aşırı acımasızlığı ve yok edici doğası, bazı tarihçilerin bu savaşları İrokua Konfederasyonu tarafından işlenen soykırım eylemleri olarak etiketlemesine neden oldu.³⁴

Kalinago Soykırımı, 1626

Kalinago soykırımı, 1628 yılında İngiliz ve Fransız yerleşimciler tarafından Saint Kitts'te yaklaşık 2.000 Ada Karibinin katledilmesidir. Karib Şefi Tegremond, St.Kitts'i işgal eden İngiliz ve Fransız yerleşimcilerin sayısının artmasından rahatsız olmaya başladı. Bu durum çatışmalara yol açtı ve diğer Ada Kariblerinin de yardımıyla yerleşimcilerin ortadan kaldırılmasını planlamaya başladı. Ancak, planı Barbe adlı bir Kızılderili kadın tarafından Thomas Warner ve Pierre Belain d'Esnambuc'a ifşa edildi. Harekete geçen İngiliz ve Fransız yerleşimciler, Karibleri sarhoş oldukları bir partiye davet ettiler. Karibler köylerine döndüklerinde, aralarında Şef Tegremond'un da bulunduğu 120 kişi uykularında öldürüldü. Ertesi gün, kalan 2,000-4,000 Karib, Bloody Point ve Bloody River bölgesine sürüldü ve

³² Minster, Christopher (10 Eylül 2018). "Spain's American Colonies and the Encomienda System". ThoughtCo. 17 Şubat 2019 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 16 Şubat 2019; Hickel, Jason (2018). The Divide: A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions. Windmill Books. s. 70.

³³ Bk. Driscoll, Mark W. (2020). The Whites are Enemies of Heaven: Climate Caucasianism and Asian Ecological Protection. Durham: Duke University Press.

burada 2,000'den fazlası katledildi, ancak 100 yerleşimci de öldürüldü. Bir Fransız, Manşinel zehirli okla vurulduktan sonra delirdi. Kalan Karibler kaçtı. Daha sonra, 1640 yılına gelindiğinde, zaten köleleştirilmemiş olanlar Dominika'ya götürüldü³⁵.

Pekuot Soykırımı, 1636-1638

1743 tarihli bir 1638 Hartford Antlaşması İngiliz sömürgeciler Pekot Savaşı'ndan sağ kurtulan Pekotların topraklarına dönmelerini, kabile dillerini konuşmalarını veya kendilerini Pekot olarak adlandırmalarını yasaklayarak Pekot kültürel kimliğini ortadan kaldırmaya çalıştı.³⁶

Pekuot Savaşı, 1636 ile 1638 yılları arasında New England'da Pekuot kabilesi ile Massachusetts Körfezi, Plymouth ve Saybrook kolonilerindeki kolonistler ve onların Narragansett Kabilesi ve Mohegan kabilesindeki müttefiklerinden oluşan bir ittifak arasında meydana gelen silahlı bir çatışmadır.

Savaş Pekuotların kesin yenilgisiyle sonuçlandı. Connecticut ve Massachusetts kolonileri 1630'lardaki Pekuot Savaşı sırasında öldürülen düşman Kızılderililerin kelleleri ve daha sonra sadece kafa derileri için ödüller teklif etti; Connecticut 1637'de Pequot'u öldürdükleri için Moheganlara özel olarak tazminat ödedi. Savaşın sonunda yaklaşık 700 Pekot öldürülmüş ya da esir alınmıştı.³⁷

İngiliz sömürgeciler savaştan sağ kurtulan tahminen 2.500 Pekuot'a sert ve cezalandırıcı bir antlaşma dayattılar; 1638 Hartford Antlaşması Pekuot kültürel kimliğini ortadan kaldırmaya çalıştı - Pekuotların topraklarına dönmelerini, kabile dillerini konuşmalarını ve hatta kendilerini Pequot olarak adlandırmalarını yasaklayan hükümlerle - ve Pekuot Ulusunu etkili bir şekilde dağıttı, hayatta kalanların çoğu idam edildi ya da köleleştirildi ve satıldı. Yüzlerce esir köle olarak Batı Hint Adaları'na satıldı.

Sonuç, Pekuot kabilesinin Güney New England'da yaşayabilir bir yönetim olarak ortadan kaldırılması ve sömürge yetkililerinin onları soyu tükenmiş olarak sınıflandırması oldu. Ancak Pekuot kabilesinin üyeleri bugün hala federal olarak tanınan bir kabile olarak

³⁴ Blick, Jeremy P. (3 Ağustos 2010). "The Iroquois practice of genocidal warfare (1534-1787)". *Journal of Genocide Research*. 3 (3): 405-429.

³⁵ *Histoire Generale des Antilles...* [General History of the Antilles...] (Fransızca). I. Paris: Jolly. 1667. ss. 5-6; Hubbard, Vincent (2002). *A History of St. Kitts*. Macmillan Caribbean. ss. 17-18

³⁶ Piecuch, Jim. "Hartford, Treaty of." *The Encyclopedia of North American Colonial Conflicts to 1775: A Political, Social, and Military History*, edited by Spencer C. Tucker, et al., vol. 1, ABC-CLIO, 2008, p. 375

³⁷ Dunbar-Ortiz, Roxanne (2014). *An Indigenous Peoples' History of the United States*. Beacon Press. s. 64; Tucker, Spencer C. (2011). *The Encyclopedia of North American Indian Wars, 1607–1890*. ABC-CLIO, LLC. s. 708; John Winthrop, *Journal of John Winthrop*. ed. Dunn, Savage, Yeandle (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996), 228

yaşamaktadır.³⁸

Narragansett halkının katliamı,1675[değiştir | kaynağı değiştir]

Ana madde: Büyük Bataklik Savaşı

Büyük Bataklik Katliamı, Kral Philip'in Savaşı sırasında New England sömürge milisleri tarafından Aralık 1675'te Narragansett kabilesine karşı gerçekleştirilmiştir. O yılın 15 Aralık günü Narragansett savaşçıları Jireh Bull Blockhouse'a saldırmış ve en az 15 kişiyi öldürmüştür. Dört gün sonra, İngiliz kolonileri Plymouth, Connecticut ve Massachusetts Körfezinden milisler Rhode Island, South Kingstown'daki ana Narragansett kasabasına yönlendirildi. Yerleşim yakıldı, sakinleri (kadınlar ve çocuklar dahil) öldürüldü ya da tahliye edildi ve kabilenin kışlık depolarının çoğu yok edildi. Kesin rakamlar bilinmemekle birlikte, en az 97 Narragansett savaşçısının ve 300 ila 1.000 savaşçı olmayan kişinin öldürüldüğüne inanılmaktadır. Katliam, katliamı hemen takip eden dönemde Narragansett kabilesi için kritik bir darbe olmuştur. Bununla birlikte, Pequotlar gibi Narragansett halkı da bugün federal olarak tanınan bir kabile olarak yaşamaya devam etmektedir.³⁹

Fransız-Kızılderili Savaşı ve Pontiac Ayaklanması, 1754-1763

12 Haziran 1755'te, Fransız-Kızılderili Savaşı sırasında, Massachusetts valisi William Shirley bir erkek Kızılderili kafa derisi için 40 Sterlin, Kızılderili kadın ya da 12 yaşından küçük çocukların kafa derileri için 20 Sterlin ödül koydu. 1756'da Pennsylvania vali yardımcısı Robert Hunter Morris, Lenni Lenape (Delaware) halkına karşı savaş ilanında "On İki Yaşından Büyük Her Erkek Kızılderili Düşmanın Kafa Derisi İçin 130 Parça Sekiz" ve "Öldürüldüklerine dair kanıt olarak gösterilen Her Kızılderili Kadının Kafa Derisi İçin 50 Parça Sekiz" teklif etmiştir." Pontiac Ayaklanması sırasında Albay Henry Bouquet, amiri Sir Jeffrey Amherst ile birlikte biyolojik savaş yoluyla düşman Kızılderililere çiçek mikrobu içeren battaniyeleri verip bu hastalığı onlara bulaştırmak için komplo kurmuştur.⁴⁰

³⁸ Lion Gardiner, "Relation of the Pequot Warres", in *History of the Pequot War: The Contemporary Accounts of Mason, Underhill, Vincent, and Gardiner* (Cleveland, 1897), p. 138; Ethel Boissevain, "Whatever Became of the New England Indians Shipped to Bermuda to be Sold as Slaves," *Man in the Northwest* 11 (Spring 1981), pp. 103–114; Karen O. Kupperman, *Providence Island, 1630–1641: The Other Puritan Colony* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1993), p. 172

³⁹ Mashantucket Pequot Tribal Nation. "Tribal History". The Mashantucket (Western) Pequot Tribal Nation. 21 Ekim 2020 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 23 Ağustos 2020; Gott, Richard (2004). *Cuba: A new history*. Yale University Press. p. 32; "Flintlock and Tomahawk—New England in King Philip's War" by Douglas Edward Leach, New York: MacMillan, 1958, pg. 130–132.

⁴⁰ Calloway, Collin G. (2007). *The Scratch of a Pen: 1763 and the Transformation of North America* (Pivotal Moments in American History). Oxford University Press. s. 73.

Kanada Yerlileri Ve Yüksek Arktik Tehciri

Çatışmasız olmasa da Avrupalı Kanadalıların "İlk Milletler" denen yerli halklar ve İnuitlerle ilk etkileşimleri nispeten barışçıldı⁴¹. İlk Milletler ve Métisler Kanada'daki Avrupa kolonilerinin gelişiminde, özellikle de Kuzey Amerika kürk ticareti sırasında Avrupalı "coureur des bois" ve "voyageur"lara kıtayı keşfetmelerinde yardımcı oldukları için kritik bir rol oynadı. Ancak zaman içinde Avrupalıların İlk Milletlerle olan bu ilk etkileşimleri dostluk ve barış antlaşmalarından toprakların antlaşmalar yoluyla ellerinden alınmasına dönüşmüştür. 18. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupalı Kanadalılar Yerli halkları Batı Kanada toplumuna asimile olmaya zorlamıştır. Bu girişimler 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında zorunlu entegrasyon ve yer değiştirmelerle doruk noktasına ulaşmıştır.⁴²

Avrupa kolonizasyonunun bir sonucu olarak, Yerli nüfusu yüzde kırk ila seksen oranında azaldı. Bu düşüş, doğal bağışıklıkları olmayan grip, kızamık ve çiçek hastalığı gibi Avrupa hastalıklarının taşınması, kürk ticareti üzerindeki çatışmalar, sömürge yetkilileri ve yerleşimcilerle çatışmalar ve Yerli topraklarının yerleşimcilere kaybedilmesi ve ardından birkaç ulusun kendi kendine yeterliliğinin çökmesi gibi çeşitli nedenlere bağlanmaktadır.⁴³

Shanawdithit'in 1829'da ölümüyle Beothukların ve Newfoundland'ın yerli halkının, salgın hastalıklar, açlık, gıda kaynaklarına erişim kaybı ve İngiliz ve Fransız balıkçılar ve tüccarlar tarafından yerlerinden edilmelerinin ardından resmen soylarının tükendiği ilan edildi. Akademisyenler Beothuk'la ilgili soykırım tanımında hemfikir değildir ve tarafların farklı siyasi gündemleri vardır. Bazı akademisyenler Beothuk'un yukarıda belirtilen unsurlar nedeniyle öldüğüne inanırken, bir başka teori de Avrupalıların onlara karşı sürekli bir soykırım kampanyası yürüttüğüdür. "Kültürel soykırım" kavramının ve bunun yerleşimci sömürgecilikle ilişkisinin daha yeni anlaşılması, modern akademisyenleri Kanada

⁴¹ Kanadalı yerlilerden son kalanlar: Resmi olarak, Beothukların sonuncusu, Shanawdithit (yaklaşık 1801 - 6 Haziran 1829) Suzannah Anstey (kızlık soyadı Manuel. 1832-1911), Beothuk 'Elizabeth' adlı kadının kızı ve kocası Samuel Anstey (1832-1923) Twillingate

⁴² Preston, David L. (2009). *The Texture of Contact: European and Indian Settler Communities on the Frontiers of Iroquoia, 1667–1783*. University of Nebraska Press. ss. 43-44; Miller, J.R. (2009). *Compact, Contract, Covenant: Aboriginal Treaty-Making in Canada*. University of Toronto Press. s. 34; Williams, L. (2021). *Indigenous Intergenerational Resilience: Confronting Cultural and Ecological Crisis*. Routledge Studies in Indigenous Peoples and Policy. Routledge, Taylor & Francis. s. 51; Turner, N. J. (2020). *Plants, People, and Places: The Roles of Ethnobotany and Ethnoecology in Indigenous Peoples' Land Rights in Canada and Beyond*. McGill-Queen's Indigenous and Northern Studies. McGill-Queen's University Press. s. 14.

⁴³ Wilson, Donna M; Northcott, Herbert C (2008). *Dying and Death in Canada*. University of Toronto Press. ss. 25-27; True Peters, Stephanie (2005). *Smallpox in the New World*. Marshall Cavendish. s. 39; Laidlaw, Z.;

devletlerinin Yerli halkların fiziksel ve kültürel olarak yok edilmesi sürecinin üretilmesi ve meşrulaştırılmasındaki rolünün soykırımcı yönlerinin yeniden tartışılmasına yönelmiştir. 1990'larda bazı akademisyenler, bununda soykırım olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtip, "Kanada Kızılderili yatılı okul sistemi"ni sömürgecilikten kaynaklanan bir soykırım süreci olarak tanıması için baskı yapmaya başladı. Bu kamusal tartışma 2008 yılında "Kanada Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu"nun kurulmasına yol açtı.⁴⁴

Kanada Kızılderili yatılı okul sistemi, 1876 yılında "Kızılderili Yasası" (Indian Act) 'nın kabul edilmesinin ardından kurulmuştur. Sistem, çocukları baskın Kanada kültürüne asimile etmek amacıyla ailelerinin ve kültürlerinin etkisinden uzaklaştırmak için tasarlanmıştır. Son okul 1996 yılında kapanmıştır. Sistemin varlığı boyunca, yerli çocukların yaklaşık %30'u veya kabaca 150.000'i ulusal düzeyde yatılı okullara yerleştirilmiş; bu öğrencilerin en az 6.000'i yatılı okullara devam ederken ölmüştür. Sistem kültürel soykırım: "Çocuğun içindeki Kızılderiliyi öldürmek" olarak tanımlanmıştır. 1960'lardan 1980'lere kadar süren ve Altmışlı Yıllar Kepçesi olarak adlandırılan bu sürecin bir kısmı soruşturulmuş ve çocuklara el konulması Yargıç Edwin Kimelman tarafından soykırım olarak nitelendirilmiştir: "Bir çocuğu kendi kültüründen aldınız ve çocuğa sahip olan aileye hiçbir [danışmanlık] yardımı yapmadan onu yabancı bir kültüre yerleştirdiniz. Bunda dramatik ve temelde yanlış olan bir şey var." Yatılı okul sisteminin bir başka yönü de, okulların Yerli olmayan erkeklerle evlenme tavsiyesine uymamayı seçen Yerli kadınlara zorla kısırlaştırma uygulamasıydı. Yerli kadınlar Kanada nüfusunun sadece %2,5'ini oluşturuyordu, ancak Kanada öjenik yasaları (Kanada Alberta Eyaleti Cinsel Kısırlaştırma Yasası gibi) kapsamında - birçoğu bilgileri veya rızaları olmadan- kısırlaştırılanların %25'ini oluşturuyordu⁴⁵.

Kanada'daki Yerli Halklara Yönelik Kültürel Soykırım

Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun Yönetici Özeti, devletin zorla asimilasyon

Lester, Alan (2015). *Indigenous Communities and Settler Colonialism: Land Holding, Loss and Survival in an Interconnected World*. Springer. s. 150.

⁴⁴ Rubinstein, W.D. (2004). "Genocide and Historical Debate: William D. Rubinstein Ascribes the Bitterness of Historians' Arguments to the Lack of an Agreed Definition and to Political Agendas". *History Today*. 54. 31 Ocak 2013 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 10 Şubat 2019; Knowles, R.P.; Tomplins, J.; Worthen, W.B. (2003). *Modern Drama: Defining the Field*. University of Toronto Press. ss. 169; Woolford, Andrew; Thomas, Jasmine (2011). "Genocide of Canadian First Nations". Totten, Samuel; Hitchcock, Robert (Ed.). *Genocide of Indigenous Peoples: A Critical Bibliographic Review*. Transaction Publishers. ss. 61-87.

⁴⁵ Woolford, Andrew; Benvenuto, Jeff (2 Ekim 2015). "Canada and colonial genocide". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 373-390; MacDonald, D. B. (2015). "Canada's history wars: Indigenous genocide and public memory in the United States, Australia, and Canada". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 411-431; Woolford, Andrew; Benvenuto, Jeff (2015). "Canada and colonial genocide". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 373-390; Genocide; Szumski, Bonnie; Greenhaven Press; 2001; Pgs. 155-8

yoluyla kültürel soykırım politikası izlediğini ortaya koymuştur. İfadenin muğlaklığı, fiziksel ve biyolojik soykırımın da gerçekleştiği yorumuna olanak tanımıştır. Ancak komisyon, fiziksel ve biyolojik soykırımın gerçekleştiği sonucuna varmaya yetkili değildi, zira böyle bir bulgu Kanada hükümeti için kanıtlanması zor bir yasal sorumluluk anlamına gelecekti. Sonuç olarak, Kanada hükümetinin de Yerli halklara karşı fiziksel ve biyolojik soykırım yapıp yapmadığına dair tartışma açık kalmaya devam etmektedir.[95][96] Kültürel soykırım ifadesi, tarihte açıkça kabul edilmiş bir soykırım olan Holokost'tan ayırt etmek için kullanılmaktadır. Bazıları bu tanımın, kültürel yıkımla birlikte meydana gelen biyolojik ve fiziksel soykırım eylemlerini göz ardı ettiğini savunmaktadır.⁴⁶

Uluslararası hukuk bağlamında ele alındığında, Kanada'daki sömürgecilik Birleşmiş Milletler'in soykırım suçu tanımında yer alan her bir kritere uymaktadır. Bununla birlikte, aşağıdaki tüm fiziksel soykırım örnekleri, failerin eylemlerinin ardındaki niyet ve genel motivasyonların gerekliliği henüz geniş çapta kabul görmediği için hala oldukça tartışmalıdır.⁴⁷

Kanada'nın Yerli halklara yönelik eylemleri, 1862 Kuzeybatı Pasifik çiçek hastalığı salgını gibi ölümcül hastalıkların yayılması yoluyla BM soykırım tanımının ilk örneği olan "grup üyelerinin öldürülmesi" kapsamında kategorize edilebilir. Ülkenin diğer bölgelerinden diğer örnekler arasında Saskatoon'daki donarak ölümler, Kayıp ve Öldürülen Yerli Kadınlar, Kızlar ve İki Ruhlu insanlar salgını ve Nova Scotia valisi Edward Cornwallis tarafından sunulan kafa derisi yüzme ödülleri yer almaktadır⁴⁸.

İkinci olarak, Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu tarafından da teyit edildiği üzere, yatılı okul sistemi (b) ve (e)'nin açık bir örneğidir ve benzer eylemler Milenyum Kepçesi aracılığıyla günümüzde de devam etmektedir, çünkü Yerli çocuklar orantısız bir şekilde ailelerinden alınmakta ve Kanada çocuk refahı sistemi aracılığıyla genellikle farklı kültürlerden olan başkalarının bakımına verilmektedir. Dahası, rezervlerde yaşayan çocuklar sosyal hizmetler için yetersiz finansmana maruz kalmaktadır ve bu da Kanada hükümetini sorumlu tutmak amacıyla 2021'in başlarında Kanada İnsan Hakları Mahkemesince dokuzuncu

⁴⁶ Woolford, Andrew; Benvenuto, Jeff (2 Ekim 2015). "Canada and colonial genocide". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 373-390.

⁴⁷ Mahoney, Kathleen (3 Nisan 2019). "Indigenous Legal Principles: A Reparation Path for Canada's Cultural Genocide". *American Review of Canadian Studies*. 49 (2): 207-230.

⁴⁸ Özsü, Umut (2 Ocak 2020). "Genocide as Fact and Form". *Journal of Genocide Research (İngilizce)*. 22 (1): 62-71.

uyumsuzluk kararının verilmesine yol açmıştır.⁴⁹

Toronto sokaklarında büyük bir protestocu kalabalığı. Kırmızı bir elbise ve Mohawk Savaşçı bayrağı kalabalığın üzerinde yükselirken görülüyor. Toronto'da BLM protestosu sırasında yürüyüşçüler MMIW (Kayıp ve Öldürülen Yerli Kadınlar) kırmızı elbisesi ve Mohawk Savaşçı Bayrağı taşıyor.(30 Mayıs 2020)

BM tanımının (c) alt bölümü: "Bir grubun fiziksel olarak tamamen veya kısmen yok olmasına yol açacak yaşam koşullarını kasten uygulamak", Yerli topluluklarda kitlesel kıtlıklara yol açan karibu ve bizonların neredeyse tamamen yok edilmesi, sosyal hizmetlerin yetersiz ve erişilemez olması nedeniyle rezerv koşullarının Yerli halkların yaşam kalitesini nasıl ihlal ettiği ve birinci dünya ülkelerindeki en iç karartıcı su kalitesine sahip olması gibi tarihi mirasları olan bir soykırım eylemidir. Kanada ayrıca toprak, su, hava ve halkların kendileri için tehdit oluşturan tehlikeli ve ölümcül ekolojik toksisiteleri Yerli bölgelerinin yakınında veya üzerinde konumlandırmaktadır. Yerli halk, son yıllarda "grup içinde doğumları önlemeye yönelik tedbirlerin dayatılması" olan (d)'yi bildirmeye devam etmektedir. Özellikle 2018 yılında Moose Jaw, Saskatchewan'da avukat Alisa Lombard tarafından temsil edilen D.D.S. vakasında olduğu gibi, Yerli halklara yönelik kısırlaştırma prosedürleri konusunda bilgilendirilmiş onamdan kaçınılması yoluyla... Yukarıda listelenenler gibi örnekler, Yerli halkların karşı karşıya kaldığı tarihsel ve güncel soykırım zararlarını protesto etmek için ülke çapında yaygın fiziksel ve sanal eylemlere yol açmıştır.⁵⁰

28 Temmuz 2022 tarihinde Papa Francis'in Kanada ziyareti sırasında Notre-Dame de Québec Katedralinde Papa şunları söylemiştir: "Yerli kardeşlerimizle iyileşme ve uzlaşma sürecini düşünürken, Hıristiyan toplumu bir daha asla bir kültürün diğerlerinden üstün olduğu ya da diğerlerini zorlama yollarına başvurmanın meşru olduğu fikrinin kendisine bulaşmasına izin veremez." Papa Francis, bir hafta süren Kanada gezisinin ardından 30 Temmuz 2022'de Roma'ya dönüş uçağında bir gazetecinin sorusuna yanıt verdi: "Doğru, kelimeyi kullanmadım çünkü aklıma gelmedi ama soykırımı tanımladım ve soykırım olan bu iş için af diledim, bağışlanma istedim. Mesela bunu da kınadım: Çocukları alıp kültürü değiştirmek, zihniyetleri değiştirmek, gelenekleri değiştirmek, bir ırkı, diyelim ki bütün bir kültürü değiştirmek. Evet, bu teknik bir kelime, soykırım ama aklıma gelmediği için kullanmadım ama tarif ettim. Bu

⁴⁹ Cadwell, J.; Sihna, V. (7 Şubat 2020). "(Re) Conceptualizing Neglect: Considering the Overrepresentation of Indigenous Children in Child Welfare Systems in Canada". *Child Indicators Research*. 13 (2): 481-512.

⁵⁰ Wildcat, Matthew (2 Ekim 2015). "Fearing social and cultural death: genocide and elimination in settler colonial Canada—an Indigenous perspective". *Journal of Genocide Research* (İngilizce). 17 (4): 391-409.

doğru; evet, bu bir soykırım. Evet, hepiniz sakın olun. Benim bunu söylediğimi söyleyebilirsiniz, evet, bu bir soykırımdı."⁵¹

Orta Meksika'da Birbirini İzleyen Salgın Hastalıkların Neden Olduğu Yerli Halkların Nüfus Düşüşü

Apaçiler

1835 yılında Meksika'nın Sonora eyaleti hükümeti Apaçiler için bir ödöl koydu ve bu ödöl zamanla 14 yaş ve üzeri her erkek kafa derisi için hükümet tarafından 100 peso ödenmesine dönüştü. 1837 yılında Meksika'nın Chihuahua eyaleti de Apaçi kafa derileri için savaşçı başına 100 peso, kadın başına 50 peso ve çocuk başına 25 peso olmak üzere bir ödöl teklif etti.⁵²

Mayalar

Yucatán Kast Savaşı, sömürgecilerin Güneydoğu Meksika'daki Mayaların ortak topraklarına tecavüz etmesinden kaynaklanmıştır. Siyaset bilimci Adam Jones'a göre: "Bu vahşi ırk savaşı her iki tarafta da soykırıma varan vahşete sahne olmuş ve 200.000'e yakın kişi öldürülmüştür."⁵³

Yakiler

Meksika hükümetinin Yaqui kabilesinin çeşitli ayaklanmalarına verdiği yanıt, özellikle Porfirio Diaz döneminde soykırıma benzetilmiştir. Katliam nedeniyle, Yaqui kabilesinin Meksika'daki nüfusu Diaz döneminde 30.000'den 7.000'e düşmüştür. Bir kaynağa göre bu Yaquilerden en az 20.000'i Sonora'daki devlet cinayetlerinin kurbanı olmuştur. 2019'da Meksika Devlet Başkanı Andrés Manuel López Obrador yaşanan suiistimler için özür dilemeye hazır olduğunu söylemiştir.⁵⁴

Arjantin Yerlileri

19. yüzyılın ikinci yarısında yerli halklar ve komşu devlet Şili ile çatışma pahasına

⁵¹ Raynauld, Vincent; Richez, Emmanuelle; Boudreau Morris, Katie (3 Nisan 2018). "Canada is #IdleNoMore: exploring dynamics of Indigenous political and civic protest in the Twitterverse". *Information, Communication & Society* (İngilizce). 21 (4): 626-642.

⁵² "Pope Francis acknowledges 'sexual abuse of minors and vulnerable people' for first time on Canadian trip". *thestar.com* (İngilizce). 28 Temmuz 2022. 29 Temmuz 2022 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 29 Temmuz 2022; EWTN. "Pope Francis' In-flight Press Conference from Canada: Full Text". *ACI Africa* (İngilizce). 30 Temmuz 2022 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 30 Temmuz 2022; Haley, James L. (1981). *Apaches: A History and Culture Portrait*. University of Oklahoma Press. s. 51.

⁵³ Robins, Nicholas A. (2009). Jones, Adam (Ed.). *Genocides by the Oppressed: Subaltern Genocide in Theory and Practice*. Indiana University Press. s. 50

⁵⁴ "Paco Ignacio Taibo II, documenta el brutal genocidio yaqui en nuestro país" (İspanyolca). 27 Nisan 2018 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 27 Nisan 2018; Pérez, Pilar (2016). *Archivos del silencio*.

toprak genişletme kampanyaları başlattı. Mapuçe halkı, Arjantin askeri güçleri tarafından atalarının topraklarından zorla çıkarıldı, ölümler ve yerinden edilmelerle sonuçlandı. 1870'lerde Başkan Julio Argentino Roca, Pampas bölgesinde yaşayan Mapuçelerin boyun eğdirilmesi, köleleştirilmesi ve soykırımı uğratılmasıyla sonuçlanan Çölün Fethi (İspanyolca: Conquista del desierto) askeri operasyonunu hayata geçirdi.⁵⁵ Güney Patagonya'da hem Arjantin hem de Şili yerli topraklarını ve sularını işgal etmiş ve Tierra del Fuego (Ateş Arazisi)'daki koyun çiftçileri ve işadamları tarafından uygulanan soykırımı kolaylaştırmıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren, Tierra del Fuego Altına Hücum sırasında, Avrupalı yerleşimciler Arjantin ve Şili hükümetleriyle birlikte Selknamları, Yamanaları ve Manekenkleri sistematik olarak yok etmiştir. Onların yok edilmesi bugün Selknam soykırımı olarak bilinmektedir. Arjantin ayrıca kuzeye doğru genişlemiş, örneğin Napalmi katliamında olduğu gibi soykırım olarak nitelendirilebilecek bir politikayla birçok Chaco halkını mülksüzleştirmiştir⁵⁶.

Paraguay

Üçlü İttifak Savaşı (1865-1870) Brezilya İmparatorluğu tarafından, Bartolomé Mitre'nin Arjantin hükümeti ve Venancio Flores'in Uruguay hükümeti ile ittifak halinde Paraguay'a karşı başlatıldı. Brezilya, Arjantin ve Uruguay hükümetleri, "yüksek akit tarafların" Paraguay hükümetini devirmek üzere kendilerini bağladıkları gizli bir antlaşma imzaladı. Beş yıl süren savaşta Paraguay nüfusu siviller, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar da dahil olmak üzere azaldı. Julio José Chiavenato, Amerikan Soykırımı adlı kitabında bunun "sadece öldürülecek Paraguaylı kalmadığında sona eren topyekûn bir imha savaşı" olduğunu belirtir ve Paraguay'ın yetişkin erkek nüfusunun %99,5'inin savaş sırasında öldüğü sonucuna varır. Savaştan önce yaklaşık 420.000 olan nüfustan geriye sadece 14.000 erkek ve 180.000 kadın kalmıştır⁵⁷.

Yazar Steven Pinker şöyle yazmıştır: Birçok savaş arasında (19. yüzyıl), Paraguay

Estado, indígenas y violencia en Patagonia central, 1878–1941 [Archives of Silence: State, Indigenous people and Violence in Central Patagonia, 1878–1941] (İspanyolca). Buenos Aires: Prometeo.

⁵⁵ Carroll, Rory; correspondent, Latin America (13 Ocak 2011). "Argentinian founding father recast as genocidal murderer". The Guardian (İngilizce). ISSN 0261-3077. 22 Ekim 2019 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Mart 2023; Delrio, Walter; Lenton, Diana; Musante, Marcelo; Nagy, Marino (1 Ağustos 2010). "Discussing Indigenous Genocide in Argentina: Past, Present, and Consequences of Argentinean State Policies toward Native Peoples". Genocide Studies and Prevention. 5 (2): 138-159.

⁵⁶ Youkee, Mat (3 Mayıs 2022). "'We were told our brothers were dead': Chile's lost tribe reclaims identity". The Guardian (İngilizce). ISSN 0261-3077. 27 Kasım 2022 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 3 Mart 2023.

⁵⁷ Chiavenatto, Julio José. Genocídio Americano: A Guerra do Paraguai, Editora Brasiliense, SP. Brasil, 1979, page 170.

nüfusunun yüzde 60'ından fazlası da dahil olmak üzere 400.000 kişinin ölümüne yol açmış olabilecek Üçlü İttifak Savaşı, oransal olarak modern zamanların en yıkıcı savaşıdır.⁵⁸

Şili

Tarihi Araucania'nın Şili ordusu tarafından sözde pasifize edilmesi, 1860'lar ile 1880'ler arasında o zamana kadar bağımsız olan Mapuçeleri mülksüzleştirdi. Önce Arauco Savaşı ve ardından Araucania'nın İşgali sırasında Mapuçe halkı ile çoğunlukla Araucania'da yaşanan uzun soluklu bir çatışma yaşandı⁵⁹.

Sonuç

Amerika Birleşik Devletleri kurulmadan önce İspanyollar, İngilizler ve Fransızlar Amerika Kıtası'ndaki bütün yerlilerin topraklarına el koyabilmek için öldürme politikası izlemişlerdir. Bu politika barışçı olan bir milletin üzerine gelen savaşçı ve kana susamış, altın ve servet edinmek isteyen Avrupalı kaşiflerin, canice düzenledikleri bir eylem olduğu, bizzat kendi tarihçileri tarafından ifade edilmektedir. Keşfedilen bu topraklarda henüz ilkel kavimler düzeyinde yaşayan insanların varlıklarına, kadınlarına ve çocuklarına el koyup onları köleleştiren Avrupalı caniler, direniş gördükleri yerlerde kadın, çocuk, ihtiyar ve sakat demeden gerektiğinde asarak, gerektiğinde kurşuna dizerek ve gerektiğinde duvarlara vurarak yok ettikleri insan sayısını 50 milyon civarında olduğunu itiraf etmektedirler. Bu itirafın ardında saklanan gerçek ise sayının çok daha fazla olabileceği yönünde olduğundan, bir takım asılsız iddialara sığınan Avrupalı tarihçiler, ırklarının taşıdıkları hastalıkların asıl ölümcül darbeyi vurduğunu ortaya atarak, uyguladıkları soykırımların üzerini örtemeye çalışmaktadırlar. Oysaki bu gün ortaya çıkan gerçekler, Amerikalı kolonistlerin kıtada uygulamaya koydukları soykırımların listesinin sanıldığından da çok uzun bir yekun tuttuğunu söylemek mümkündür

Kaynaklar

An Indigenous Peoples' History of the United States; Roxanne Dunbar-Ortiz; Beacon Press; 2014.

Apaches: A History and Culture Portrait. University of Oklahoma Press.

Aufderheide, Arthur C.; Rodriguez-Martin, Conrado; Langsjoen, Odin (13 Mayıs 1998). The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology. Cambridge University Press. Erişim tarihi: 30 Haziran 2016.

⁵⁸ Pinker, Steven (2011). Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined. Londra: Penguin Books. s. 161.

⁵⁹ Steven, Better Angels of Our Nature, 161.

Blick, Jeremy P. (3 Ağustos 2010). "The Iroquois practice of genocidal warfare (1534-1787)". *Journal of Genocide Research*. 3 (3): 405-429.

Cadwell, J.; Sihna, V. (7 Şubat 2020). "(Re) Conceptualizing Neglect: Considering the Overrepresentation of Indigenous Children in Child Welfare Systems in Canada". *Child Indicators Research*. 13 (2): 481-512.

Calloway, Collin G. (2007). *The Scratch of a Pen: 1763 and the Transformation of North America (Pivotal Moments in American History)*. Oxford University Press.

Carroll, Rory; correspondent, Latin America (13 Ocak 2011). "Argentinian founding father recast as genocidal murderer". *The Guardian* (İngilizce). Erişim tarihi: 3 Mart 2023

Chiavenatto, Julio José. *Genocídio Americano: A Guerra do Paraguai*, Editora Brasiliense, SP. Brasil, 1979.

Delrio, Walter; Lenton, Diana; Musante, Marcelo; Nagy, Marino (1 Ağustos 2010). "Discussing Indigenous Genocide in Argentina: Past, Present, and Consequences of Argentinean State Policies toward Native Peoples". *Genocide Studies and Prevention*. 5 (2): 138-159.

Driscoll, Mark W. (2020). *The Whites are Enemies of Heaven: Climate Caucasianism and Asian Ecological Protection*. Durham: Duke University Press.

Dunbar-Ortiz, Roxanne (2014). *An Indigenous Peoples' History of the United States*. Beacon Press. s. 64.

Ehle, John (1988). *Trials of Tears: The Rise and Fall of the Cherokee Nation*. Doubleday. ss. 390-92. Erişim tarihi: 22 Eylül 2016.

Ethel Boissevain, "Whatever Became of the New England Indians Shipped to Bermuda to be Sold as Slaves," *Man in the Northwest* 11 (Spring 1981), pp. 103–114.

EWTN. "Pope Francis' In-flight Press Conference from Canada: Full Text". *ACI Africa* (İngilizce). 30 Temmuz 2022;Haley, James L. (1981).

Gibson, Charles. "The Colonial Period in Latin American History". Hathi Trust. Service Center for Teachers of History. 7 Eylül 2020 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 15 Kasım 2019.

Gott, Richard (2004). *Cuba: A new history*. Yale University Press..

Grenke, Arthur, God, Greed, And Genocide: The Holocaust Through The Centuries, New Academia Publishing, 2005.

Hadden, John (6 Şubat 2019). "'Little Ice Age' caused by death of 55-million

Indigenous people after colonization: study - National". Global News. 24 Ağustos 2023 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 24 Ağustos 2023.

Henderson, Donald A.- Inglesby, T. V.- Bartlett, J. G.- Ascher, M. S.- Eitzen, E.- Jahrling, P. B.- Hauer, J.- Layton, M.- McDade, J.- Osterholm, M. T.- O'Toole, T.- Parker, G.- Perl, T.- Russell, P. K.- Tonat, K. (1999). "Smallpox as a Biological Weapon. Medical and Public Health Management". JAMA. 281 (22): 2127-2137.

Hickel, Jason (2018). The Divide: A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions. Windmill Books.

Histoire Generale des Antilles, Paris: Jolly. 1667.

Hubbard, Vincent (2002). A History of St. Kitts. Macmillan Caribbean.

John Winthrop, Journal of John Winthrop. ed. Dunn, Savage, Yeandle (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996).

Juang, Richard- Baker, Josiah- Shannon, Matthew (2008). Juang, Richard M.- Morrisette, Noelle (Ed.). Africa and the Americas: Culture, Politics, and History.

Karen O. Kupperman, Providence Island, 1630–1641: The Other Puritan Colony (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1993).

Kent, Lauren (1 Şubat 2019). "European colonizers killed so many Native Americans that it changed the global climate, researchers say". CNN. 13 Ağustos 2019 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 1 Şubat 2019

Knowles, R.P.- Tomplins, J.- Worthen, W.B. (2003). Modern Drama: Defining the Field. University of Toronto Press.

Koch, Alexander- Brierley, Chris- Maslin, Mark M.- Lewis, Simon L. (2019). "Earth system impacts of the European arrival and Great Dying in the Americas after 1492". Quaternary Science Reviews. 207: 13-36

Laidlaw, Z.- Lester, Alan (2015). Indigenous Communities and Settler Colonialism: Land Holding, Loss and Survival in an Interconnected World. Springer.

Las Casas, Bartolomé (1992). A Short Account of the Destruction of the Indies. London, England: Penguin Classics.

Lewy, Guenter (2007). "Were American Indians the Victims of Genocide?". History News Network. 2 Mart 2009 tarihinde kaynağından arşivlendi. (Erişim tarihi: 09 Aralık 2023).

Lion Gardiner, "Relation of the Pequot Warres", in History of the Pequot War: The

Contemporary Accounts of Mason, Underhill, Vincent, and Gardiner (Cleveland, 1897).

MacDonald, D. B. (2015). "Canada's history wars: Indigenous genocide and public memory in the United States, Australia, and Canada". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 411-431.

Mahoney, Kathleen (3 Nisan 2019). "Indigenous Legal Principles: A Reparation Path for Canada's Cultural Genocide". *American Review of Canadian Studies*. 49 (2): 207-230.

Mashantucket Pequot Tribal Nation. "Tribal History". The Mashantucket (Western) Pequot Tribal Nation. 21 Ekim 2020 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 23 Ağustos 2020.

Mcdonnell, Michael A.- Moses, A. Dirk (December 2005). "Raphael Lemkin as historian of genocide in the Americas". *Journal of Genocide Research*. 7 (4): 501-550.

McKenna, Erin, and Scott L. Pratt. 2015. *American Philosophy: From Wounded Knee to the Present*. Bloomsbury.

Miller, J.R. (2009). *Compact, Contract, Covenant: Aboriginal Treaty-Making in Canada*. University of Toronto Press.

Minster, Christopher (10 Eylül 2018). "Spain's American Colonies and the Encomienda System". ThoughtCo. 17 Şubat 2019 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 16 Şubat 2019.

Ostler, Jeffrey (2009). *Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas*. Yale University Press.

Ostler, Jeffrey (2009). *Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas*. Yale University Press.

Ostler, Jeffrey (2019). *Surviving Genocide: Native Nations and the United States from the American Revolution to Bleeding Kansas*. Yale University Press..

Ostler, Jeffrey (28 Mayıs 2019). *Surviving Genocide*. Yale University Press.

Özsu, Umut (2 Ocak 2020). "Genocide as Fact and Form". *Journal of Genocide Research (İngilizce)*. 22 (1): 62-71.

Pérez, Pilar (2016). *Archivos del silencio. Estado, indígenas y violencia en Patagonia central, 1878–1941* [Archives of Silence: State, Indigenous people and Violence in Central Patagonia, 1878–1941] (İspanyolca). Buenos Aires: Prometeo.

Piecuch, Jim. "Hartford, Treaty of." *The Encyclopedia of North American Colonial Conflicts to 1775: A Political, Social, and Military History*, edited by Spencer C. Tucker, et

al., vol. 1, ABC-CLIO, 2008.

Pinker, Steven (2011). *Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined*. Londra: Penguin Books.

Pope Francis acknowledges 'sexual abuse of minors and vulnerable people' for first time on Canadian trip". thestar.com (İngilizce). Erişim tarihi: 29 Temmuz 2022

Preston, David L. (2009). *The Texture of Contact: European and Indian Settler Communities on the Frontiers of Iroquoia, 1667–1783*. University of Nebraska Press. pp. 43-44.

Raynauld, Vincent- Richez, Emmanuelle- Boudreau Morris, Katie (3 Nisan 2018). "Canada is IdleNoMore: exploring dynamics of Indigenous political and civic protest in the Twittersverse". *Information, Communication -Society* (İngilizce). 21 (4): 626-642.

Resendez, Andres (2016). *The Other Slavery: The Uncovered Story of Indian Enslavement in America*. Houghton Mifflin. pp. 216-217.

Reséndez, Andrés (2016). *The Other Slavery: The Uncovered Story of Indian Enslavement in America*. Houghton Mifflin Harcourt.

Robins, Nicholas A. (2009). Jones, Adam (Ed.). *Genocides by the Oppressed: Subaltern Genocide in Theory and Practice*. Indiana University Press. s. 50

Roman Serbyn, Lemkin on Genocide of Nations, Journal of International Criminal Justice, Volume: 7, Issue: 1, March 2009, pp. 123–130).

Rubinstein, W.D. (2004). "Genocide and Historical Debate: William D. Rubinstein Ascribes the Bitterness of Historians' Arguments to the Lack of an Agreed Definition and to Political Agendas". *History Today*. 54. Erişim tarihi: 10 Şubat 2019.

Short, Damien (2016). *Redefining Genocide: Settler Colonialism, Social Death and Ecocide* (İngilizce). Bloomsbury Publishing..

Sousa, Ashley (2016). "Ethnic Cleansing and the Indian: The Crime That Should Haunt America by Gary Clayton Anderson". *Journal of Southern History*. 82 (1): 135-136.

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Madde 2.

Thornton, Russel (1992). "Demography of the Trail of Tears". Anderson, William L. (Ed.). *Cherokee Removal: Before and After*. University of Georgia Press. pp. 75-93.

Thornton, Russell- Stannard, David E. (1994). "American Holocaust: Columbus and the Conquest of the New World". *The Journal of American History*. 80 (4), pp. 1420-1428.

Trever, David (13 Mayıs 2016). "The new book 'The Other Slavery' will make you rethink American history". *Los Angeles Times*.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3

True Peters, Stephanie (2005). *Smallpox in the New World*. Marshall Cavendish.

Tucker, Spencer C. (2011). *The Encyclopedia of North American Indian Wars, 1607–1890*. ABC-CLIO, LLC. s. 708.

Turner, N. J. (2020). *Plants, People, and Places: The Roles of Ethnobotany and Ethnoecology in Indigenous Peoples' Land Rights in Canada and Beyond*. McGill-Queen's Indigenous and Northern Studies. McGill-Queen's University Press.

Wildcat, Matthew (2 Ekim 2015). "Fearing social and cultural death: genocide and elimination in settler colonial Canada—an Indigenous perspective". *Journal of Genocide Research* (İngilizce). 17 (4): 391-409.

Williams, L. (2021). *Indigenous Intergenerational Resilience: Confronting Cultural and Ecological Crisis*. Routledge Studies in Indigenous Peoples and Policy. Routledge, Taylor & Francis.

Wilson, Donna M- Northcott, Herbert C (2008). *Dying and Death in Canada*. University of Toronto Press.

Wilson, James (1998). *The Earth Shall Weep: A History of Native America* (İngilizce). Grove Press.

Wolfe, Patrick (2006). "Settler colonialism and the elimination of the native". *Journal of Genocide Research*. 8 (4)

Woolford, Andrew- Benvenuto, Jeff (2 Ekim 2015). "Canada and colonial genocide". *Journal of Genocide Research*. 17 (4): 373-390.

Woolford, Andrew- Thomas, Jasmine (2011). "Genocide of Canadian First Nations". Totten, Samuel- Hitchcock, Robert (Ed.). *Genocide of Indigenous Peoples: A Critical Bibliographic Review*. Transaction Publishers. pp. 61-87.

Youkee, Mat (3 Mayıs 2022). "'We were told our brothers were dead': Chile's lost tribe reclaims identity". *The Guardian* (İngilizce). Erişim tarihi: 3 Mart 2023.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 3